

José Saramago

Evangelija
pagal
Jėzų Kristų

UDK 869.0-3
Sa201

José Saramago
Evangelija pagal Jėzų Kristų

Versta iš:
José Saramago
O Evangelho segundo Jesus Cristo
Editorial Caminho, 1997

Knygos vertimą parėmė
Europos Sąjungos programa „Kultūra“ (2007–2013)
Knygos leidimą parėmė Kultūros rėmimo fondas

Iš portugalų kalbos vertė Zigmantas Ardickas
Redaktorė Margarita Dautartienė
Leidyklos redaktorė Vitalija Pilipauskaitė

Knygos dizainas
vario burnos | idėjų dirbtuvės
www.varioburnos.com

Išleido
kitos knygos
Vienybės g. 21, LT-51379 Kaunas
info@kitosknygos.lt
www.kitosknygos.lt

Spausdino
UAB „BALTO print / Logotipas“
Utenos g. 41A, LT-08217 Vilnius
www.logotipas.lt

Tiražas 2000 egz.

© José Saramago & Editorial Caminho, S.A., Lisboa – 1991
© Zigmantas Ardickas (vertimas), 2010
© vario burnos (dizainas), 2010
© kitos knygos, 2010

This translation was published by arrangement with
Literarische Agentur Mertin Inh. Nicole Witt e. K., Frankfurt, Germany

All rights reserved

ISBN 978-609-427-020-8

José Saramago

Evangelija
pagal
Jėzų Kristų

Daugelis jau yra mėginę išdėstyti raštu pasakojimą apie buvusius pas mus įvykius, kaip mums perdavė nuo pradžios savo akimis mačiusieji ir buvusieji žodžio tarnai. Taip pat ir aš, rūpestingai viską nuo pradžios ištyręs, nusprendžiau surašyti tau, garbingasis Teofiliau, sutvarkytą pasakojimą, kad įsitikintum tikrumu mokslo, kurio esi išmokytas.

LUKO 1, 1–4

Quod scripsi, scripsi.
Ką parašiau, parašiau.

PONCIJUS PILOTAS

Saulė, matoma viename iš viršutinių stačiakampio kampų, žiūrinčiam kairėje, vaizduoja šviesulį-karalių, žmogaus galvą, skleidžiančią smailius šviesos spindulius ir ranguotas liepsnas, ji panaši į vėjų rožę, neapsisprendžiančią, kurią kryptį rodyti, ta galva ir veidas, verkiantis, iškreiptas nenumaldomo skausmo, pro pravertą burną paleidžiantis riksmą, kurio negalime išgirsti, nes niekas iš tų dalykų nėra tikra – tai, ką turime prieš save, yra popierius ir dažai, nieko daugiau. Žemiau matome nuogą žmogų, pririštą prie medžio kamieno, per strėnas perjuostą skuduru, pridengiančiu vietas, kurias vadiname gėdingomis, o jo pėdos atremtos į atsišakojimo nuopjovą, vis dėlto, kad būtų tvirčiau ir kad nenuslystų nuo šios natūralios atramos, jas laiko dvi giliai įkaltos vinys. Iš veido išraiškos – o tai įkvėpta kančia – ir iš aukštin nukreipto žvilgsnio reikia manyti, kad tai Gerasis Plėšikas. Garbanoti plaukai – kitas neklaidingas požymis žinant, kad angelai ir arkangelai būna garbaniai, ir atgailaujās nusikaltėlis, atrodo, jau pakeliui į tų dangišųjų būtybių pasaulį. Nebus įmanoma sužinoti, ar tas kamienas tebėra medis, išmaniai sumaitojus paverstas kankinimo įrankiu, bet šaknimis tebesimaitinantis iš žemės, nes visą apatinę jo dalį užstoja vyras ilga barzda, vilkįs prabangiais, palaidais ir puošniais drabužiais, jis, nors ir pakėlęs galvą, žiūri ne į dangų. Ši iškilminga laikysena, šis liūdnas veidas tegali būti Juozapo iš Arimatėjos, nes Simonas iš Kirėnės, neabejotinai kitas galimas atvejis, po darbo, kurią jį privertė atlikti, kai padėjo pasmerktajam nešti bausmės įrankį, anot egzekucijų protokolų, be to, kad nerimavo dėl savo gyvybės, buvo kur kas labiau susirūpinęs atidėto reikalo vėlavimo padariniais, negu mirštančio nukryžiuoto

nelaimėlio kančiomis. Juk šis Juozapas iš Arimatėjos yra tas geras ir pasiturintis žmogus, kuris paslaugiai pasiūlė savo kapavietę, kad joje būtų palaidotas pagrindinio nubaustojo kūnas, bet šis kilnumas ne ką jam tegelbės pašventinimų ar bent palaiminimų valandą, nes apie galvą teturi turbaną, su kuriuo kasdien vaikščiojo gatvėmis, priešingai nei moteris, kurią matome pirmame plane, ant sulinkusios nugaros paleistais plaukais, – toji apvainikuota aukščiausios šlovės aureole, jos atveju panašia į naminį apsiuvinėjimą. Klūpančioji moteris tikrai vadinasi Marija, nes iš anksto žinome, kad visos, kurios čia susiėjo, šitaip vadinamos, tik viena iš jų dėl to, kad yra dar ir Magdaliėtė, vardu skiriasi iš kitų, tai štai bet kuris stebėtojas, ganėtinai pažįstas elementarius gyvenimo faktus, iš pirmo žvilgsnio pareišk, kad tai būtent minėtoji Magdaliėtė, nes tik tokios paleistuviškos praeities moteris tragišką valandą būtų išdrįsusi pasirodyti tokia atvira iškirpte ir tokiu ankštu korsažu, kad jie iškelia ir išryškina krūtų apvalumą, o tai neišvengiamai traukia ir sulaiko godžius praeivių vyrų žvilgsnius, ir daro didelę žalą sieloms, taip per niekingą kūną tempiamoms į pražūtį. Ir vis dėlto liūdnos atgailos išraiška jos veide ir suglebęs kūnas perteikia ne ką kita, kaip sielvartą, mūsų pareiga į jį atsižvelgti, nors ir tiesa, kad jį slepia gundantis kūnas, kalbant apie sielą yra aišku, kad ši moteris galėtų būti net visai nuoga, jei tokia puošmena būtų pasirinkta jai atvaizduoti, net tada turėtume rodyti jai pagarbą. Marija Magdaliėtė, jei tai ji, laiko ir žodžiais neišreiškiamos užjautos gestu, regis, ruošiasi bučiuoti kitos moters ranką, šioji susmukusi ant žemės, tarsi netekusi jėgų ar pakirsta mirties. Jos vardas irgi Marija, antra pagal pavaizdavimo eilę, bet neabejotinai pirmutinė pagal svarbą, jei ką nors reiškia centrinė vieta, kurią ji užima apatinėje kompozicijos dalyje. Išskyrus ašarotą veidą ir nulėistas rankas, daugiau neparodyta jos kūno, gausiomis klostėmis dengiamo apsiausto ir tunikos, per juosmenį perjuostos šiurkščia, kaip galima spėti, virvele. Ji vyresnė už aną Mariją, ir, ko gero, tai yra

rimta priežastis, bet ne vienintelė, kad jos aureolė būtų sudėtingesnio piešinio, bent taip derėtų galvoti žmogui, neturinčiam tikslios informacijos apie to meto pirmenybes, titulus ir hierarchijas, bet privalančiam pareikšti apie tai kokią nors nuomonę. Tačiau turint omenyje, kokių mastu paplitusios tokios ikonos, atliktos bemaž meniškai, tik kitos planetos gyventojas, tariant, kad joje kartais nepasikartoja ar net neprasideda ši drama, tik tokia iš tiesų neįsivaizduojama būtybė nežinotų, kad sielvartaujanti moteris – dailidės, vardu Juozapas, našlė ir daugelio sūnų bei dukrų motina, nors tik vienas iš jų likimo ar jį valdančiojo valia suklestėjo, gyvenime vidutiniškai, bet kur kas labiau po mirties. Palinkusi ant savo kairiojo šono, Marija, Jėzaus motina, to paties, kurį ką tik minėjome, alkūne remiasi į dar vienos moters šlaunį, irgi klūpančios, irgi vardu Marija ir pagaliau, nesvarbu, kad nematome ir neįsivaizduojame iškirptės, greičiausiai tikrosios Magdaliotės. Kaip ir pirmoji iš šios moterų trejbės, ji palaidais plaukais, krintančiais ant nugaros, bet šie, atrodo, šviesūs, jei ne iš gryno atsitiktinumo linijos skirtingos, šiuo atveju ne tokios ryškios ir paliekančios tuščių vietų tarp garbanų, kas, akivaizdu, graveriui padėjo pašviesinti bendrą vaizduojamą plaukų toną. Tokiu pagrindu nesiimame teigti, kad Marija Magdaliotė iš tikrųjų buvo šviesiaplaukė, tik pritariame paplitusiai nuomonei, blondines, ir natūralias, ir dažytas, atkakliai laikančiai veiksmingiausiais nuodėmės ir pražūties įrankiais. Kadangi Marija Magdaliotė, kaip visuotinai žinoma, buvo nuodėminga moteris, viena iš didžiausių paleistuvių, ji taip pat turėjo būti šviesi, siekiant neneigti pusės žmonijos įsitikinimų, įgytų varge ir džiaugsmo. Bet ne todėl, kad ši trečioji Marija, palyginti su kita, atrodo šviesesnio veido ir plaukų, taip atkakliai teigiame, nors gili anos iškirptė ir išstatyta krūtinė liudija priešingai, jog ji yra Magdaliotė. Jos tapatybę patvirtina kitas labai svarus įrodymas, būtent tai, kad minėtoji moteris, ranka išsiblaškiusi dar šiek tiek paremdama iškamuotą Jėzaus motiną, kelia, taip, žvilgsnį

aukštyn, ir šis žvilgsnis, tikros ir susižavėjusios meilės žvilgsnis, kyla taip galingai, kad, atrodo, pakelia su savimi visą kūną, visą jos kūnišką būtį, tarsi spindinti aureolė, galinti priversti nublankti nimbą, jau supantį jos galvą, ir nutildyti mintis bei emocijas. Šitaip galėtų žvelgti tik moteris, kuri mylėjo taip, kaip, mūsų supratimu, mylėjo Marija Magdaliėtė, taigi galiausiai lieka įrodyta, kad ji – tai ši, tik ši ir nė viena kita, todėl negali būti ta, kuri šalia jos, ketvirta Marija, stovinti, pamaldžiai kilstelėjusi rankas, bet tuščiu žvilgsniu, šioje draugijos pusėje ji sudaro jaunuoliui, beveik paaugliui, manieringai per kelį sulenkusiam kairę koją, o dešinė ranka afektuotai teatrališkai rodančiam į grupę moterų, kurioms pirmame plane atiteko dramatiškasis vaidmuo. Šis personažas, toks jaunas, garbanotais plaukais ir virpančiomis lūpomis, yra Jonas. Kaip ir Juozapas iš Arimatėjos, jis irgi kūnu užstoja medžio apačią, to, ant kurio, vietoj lizdų, iškeltas antras nuogas vyras, pririštas ir prikaltas, kaip ir pirmasis, bet šis yra lygių plaukų, nuleidęs galvą, kad žvelgtų, jei dar gali, į žemę, ir jo veidas, liesas ir išsekęs, kelia gailestį, priešingai, nei plėšiko kitoje pusėje, net galutiniame agoniškos kančios transe dar turinčio narsos rodyti mums veidą, kurį, nors vaizdas nespaltotas, lengvai išsivaizduojame rausvą – gerai jam klojosi gyvenimas plėšikaujant. Liesas, lygiais plaukais, žemės, kuri jį tuoj praris, link nuleista galva, dukart pasmerktas, mirčiai ir pragarui, šis varganas žmogaus pavidalas tegali būti Blogasis Plėšikas, pagaliau labai doras žmogus, kuriam užteko sąžinės nesidėti tikint, prisidengus dieviškais ir žmogiškais įstatymais, kad minutės atgailos užtenka atpirkti visam piktadarybių gyvenimui ar vienai paprastai silpnumo valandai. Virš jo, taip pat verkiantį ir dejuojantį kaip ir saulė priešais, matome mėnulį moters pavidalu, su neįprastu auskaru ausyje, tai nematytas laisvumas, to anksčiau neleido sau joks menininkas nei poetas, ir abejotina, kad, nežiūrint šio pavyzdžio, leistų sau vėliau. Ši saulė ir šis mėnulis lygiai apšviečia žemę, šviesa sklinda aplinkui,

nepalikdama šešėlių, todėl galima taip aiškiai matyti, kas yra horizonte, fone, bokštai ir mūro sienos, pakeliamasis tiltas virš griovio, kur spindi vanduo, gotiškos smailės, o už jų, tolimiausios kalvos viršūnėje, – sustingę vėjo malūno sparnai. Truputį arčiau, dėl perspektyvos iliuzijos, keturi raiteliai su šalmais, ietimis ir šarvais demonstruoja, kaip šauniai jie jodinėja, bet iš jų gestų galima spėti, kad jau baigia savo pasirodymą, kitaip sakant, jie sveikina nematomą publiką. Tokį patį šventės pabaigos išpūdį teikia tas kareivis pėstininkas, kuris jau žengia žingsnį, kad pasišalintų, ant dešinės rankos nešdamas tai, kas iš atstumo atrodo kaip audeklas, bet taip pat gali būti apsiaustas ar tunika, tuo tarpu du kiti kariškiai rodo susierzinimo ir apmaudo ženklus, jei iš taip toli įmanoma smulkiuose jų bruožuose atpažinti jausmą, tarsi to, kuris lošė ir pralošė. Virš šių kariuomenės ir mūrų juosiamo miesto banalybių sklendžia keturi angelai, iš jų du matomi visu kūnu, visi jie verkia, protestuoja ir skundžiasi, išskyrus vieną, kuris rimtai išitraukęs į darbą rinkti į taurę iki paskutinio kraujo lašo čiurkšlę, trykštančią iš dešinio Nukryžiuotojo šono. Šioje vietoje, kuri vadinasi Golgota, daug ką ištiko toks pat fatališkas likimas ir daug ką ištiks, bet šis vyras, nuogas, prie kryžiaus prikaltomis kojomis ir rankomis, Juozapo ir Marijos sūnus, vardu Jėzus, yra vienintelis, kuriam ateitis suteiks pirmosios didžiosios raidės garbę, o tai daugiau niekad nenutiks ne tokiems svarbiems nukryžiuotiesiems. Ir pagaliau juk tai į jį žvelgia Juozapas iš Arimatėjos ir Marija Magdaliėtė, tai jis verčia verkti saulę ir mėnulį, tai jis ką tik gyrė Gerąjį Plėšiką ir peikė Blogąjį nesuprasdamas, kad nėra skirtumo tarp vieno ir antro, arba jei yra, jis ne toks, nes Gėris ir Blogis neegzistuoja savaime, kiekvienas iš jų yra tik kito stoka. Virš galvos, spinduliuojančios tūkstančiu spindulių, labiau nei saulė ir mėnuo kartu, yra užrašas romėniškomis raidėmis, skelbiantis jį Žydu karaliumi, ir jį juosianti skausmą teikianti erškėčių karūna, kurią patys to nežinodami nešioja, net kai nematyti

kraujuojant, tie žmonės, kuriems neleidžiama būti karaliais sau patiems. Nėra kur Jėzui pailsinti kojų, kaip kad plėšikams, visas jo kūnas kabėtų ant rankų, prikaltų prie medžio, jei jam nebūtų likę šiek tiek gyvybės, pakankamai, kad išsilaikytų stačias ant ištiestų kelių, bet gyvybė greitai jį apleis, kai kraujas trykšta iš žaizdos krūtinėje, kaip jau sakyta. Tarp dviejų pleiščių, išlaikančių kryžių statmenai, kaip ir jis įvartytų į tamsų žemės plyšį, žemės žaizdą, ne labiau nepagydomą kaip bet koks žmogaus kapas, guli kaukolė, taip pat blauzdi-kaulis ir mentė, bet mums svarbi kaukolė, nes šitai reiškia Golgota – kaukolę, neatrodo, kad vienas žodis reikštų tą patį, ką ir kitas, bet šiokią toki skirtumą pastebėtume, jei, užuot rašę „kaukolė“ ir „Golgota“, rašytume „golgota“ ir „Kaukolė“. Nežinia, kas padėjo šiuos palaikus ir kam tai padarė, gal tai ironiškas ir makabriškas perspėjimas nelaimingiems nubaustiesiems apie jų būsimą būvį, prieš jiems virstant žeme, dulkėmis ir niekuo. Bet yra ir teigiančiųjų, kad tai paties Adomo kaukolė, iškilusi iš tamsios senovinių geologinių sluoksnių gelmės, ir dabar, kadangi negali į juos grįžti, pasmerkta amžinai stebeilytis į žemę, savo vienintelį įmanomą ir amžiams prarastą rojų. Anapus, tame pačiame lauke, kur raiteliai atlieka paskutinį manevrą, tolsta vyras, dar atsukęs galvą į šią pusę. Kairėje rankoje neša kibirą, o dešinėje – lazda. Jos gale turėtų būti kempinė, sunku iš čia įžiūrėti, o kibire, beveik galėtume lažintis, – vanduo su actu. Šis vyras vieną dieną, o nuo tol amžiams, taps šmeižto auka, esą iš piktumo ar pajuokai davė Jėzui acto, kai šis prašęs vandens, o tiesa ta, kad jis davė vandens ir acto mišinio, kuris, kaip tuo metu žinota ir praktikuota, bene geriausiai atgaivina ir numalšina troškulį. Jis eina sau, nepasilieka iki galo, padaręs, ką galėjo, kad palengvintų mirtiną trijų pasmerktųjų troškulį, nedarydamas skirtumo tarp Jėzaus ir Plėšikų – dėl paprastos priežasties, kad visa tai yra žemės dalykai, kurie liks žemėje, ir vien apie juos įmanoma sudėti istoriją.

Nakčiai

dar ilgai trukti. Aliejinė lempa, kabanti ant vinies durų pašonėje, uždegta, bet mirgančiai netvariai liepsnai, kuri virpa lyg mažas spindulingas migdolas, prastai sekasi sulaikyti ją supančią tamsią masę, nuo apačios lig viršaus pripildančią namą iki tolimiausių užkampių, kur tamsa tokia tanki, kad, regis, net sukietėjusi. Juozapas pabudo išgąsdintas, tarsi kas nors staiga būtų papurtęs jį už peties, bet tai turbūt iškart išnykusio sapno apgaulė, nes šiuose namuose gyvena tik jis ir moteris, ši miega nė nekrustelėjusi. Jis nepratęs pakirsti vidury nakties, paprastai neprabunda tol, kol iš tamsos ima ryškėti didelis durų plyšys, pilkas ir šaltas. Daugybę kartų pagalvojo, kad reikėtų jį užkišti – nieko nereiškia dailidei nulyginti ir pritvirtinti paprastą atlikusį medgalį, bet taip priprato vos pramerkęs akis prieš save išvysti tą vertikalų šviesos ruožą, dienos pranašą, kad ėmė vaizduotis, nesuvokdamas tos minties absurdiškumo, jog be jo nesugebėtų išsikapstyti iš miego tamsos, savo kūno ir pasaulio tamsybių. Durų plyšys buvo namo dalis, kaip kad sienos ar stogas, kaip krosnis ar sutryptos žemės asla. Pusbalsiu, kad nepažadintų moters, ištarė pirmą dienos pašlovinimą, tą, kuris turi būti pasakytas visada, kai grįžtama iš paslaptingos miego šalies: Dėkoju tau, Viešpatie, mūsų Dieve, visatos karaliau, kad savo gailestingumo galia mano sielą gražini man gyvą ir nepakeistą. Galbūt todėl, kad nesijautė vienodai pabudęs kiekvienu iš penkių pojūčių, jei nėra taip, kad toje epochoje, apie kurią kalbame, žmonės dar nebuvo įvaldę kai kurių iš jų arba, priešingai, beprarandą kitus, kurie šiandien būtų mums naudingi, Juozapas žiūrėjo į save, tarsi būtų iš tolo sekęs, kaip jo kūną lėtai užima jo pamažu grįžtanti siela, lygiai kaip

vandens srovelės, tekančios vingiuotais upelių keliais, prasiskverbia į žemę iki giliausių šaknų, kad paskui nuneštų syvus į kamienus ir lapus. Ir matant, koks sunkus šis sugrižimas, žvelgiant į moterį jam atėjo į galvą mintis, kuri jį trikdė: kad ji, čia miegančioji, iš tiesų buvo kūnas be sielos, kad sielos nėra miegančiame kūne, arba kitaip, kodėl kasdien pabudę dėkojame Dievui už tai, kad gražina mums ją, ir tą akimirką vidinis balsas paklausė: Kas yra tai, kas mumyse sapnuoja, ką sapnuojame, Galbūt sapnai – tai sielos prisiminimai apie kūną, pagalvojo jis iškart, ir tai buvo atsakymas. Marija sujudėjo, galbūt jos siela buvo kažkur netoliese, jau namo viduje, bet galiausiai ji nepabudo, tik, matyt, neramiai sapnavo ir, giliai atsidususi, tarsi sukūkciojusi, banguotu, bet nesąmoningu – nes pabudusi niekad taip nedrįstų – judesiu pasislinko prie vyro. Juozapas užsitraukė storą ir šiurkščią paklodę ant pečių ir patogiau įsitaisė ant demblio neatsitraukdamas. Jautė, kad moters šiluma, apsinkusi kvapais, tarsi iš uždarytos skrynios, kur laikomos džiovintos žolės, pamažu persmelkė jo tunikos audinį, susijungdama su jo paties kūno šiluma. Paskui, pamažu leisdamas užsiverti vokams, jau užmiršęs, ką galvojo, atsijęs nuo sielos vėl pasinėrė į miegą.

Vėl pabudo tik tada, kai užgiedojo gaidys. Durų plyšys praleido pilkšvą ir neaiškia šviesą, tarsi drumzlina girdykla vandenį. Laikas, pasitelkęs kantrybę, tenkinosi laukti, kol išseks nakties jėgos, ir dabar rengė lauką tam, kad į pasaulį ateitų rytas, kaip andai ir visada, iš tiesų praėjo tos pasakiškos dienos, kai saulė, kuriai jau ir taip daug esame skolingi, tiek buvo dar labiau maloninga, kad sulaukė savo kelionę virš Gabaono, taip Jozuei duodama laiko, kad ir kiek jis būtų sudelsęs, nugalėti penkis miestą supusius karalius. Juozapas atsėdo ant demblio, nusimetė paklodę, ir šią akimirką gaidys užgiedojo antrąkart primindamas, kad dar nepasakė pašlovinimo, kuris privalomas dėl nuopelnų, atitekusių gaidžio daliai, kai Kūrėjas dalijo juos savo kūriniams, Pagarbintas būk, Viešpatie,

mūsų Dieve, visatos karaliau, kad davei gaidžiui proto atskirti dieną nuo nakties, šitai pasakė Juozapas, ir gaidys užgiedojo trečiąkart. Buvo įprasta, kad sulig pirmu šių aušros ženklų garsu vieni kitiems atsako kaimynystės gaidžiai, bet šiandien jie tebetylėjo, tarsi jiems naktis dar nebūtų pasibaigusi ar būtų vos prasidėjusi. Juozapas sutrikęs pažvelgė moteriai į veidą, stebėdamasis jos kietu miegu – štai jinai, kurią lyg paukščiuką pažadindavo menkiausias krebždesys. Tarsi virš Marijos būtų leidusis ar tvyrojusi kažkokia išorinė jėga, spaudusi jos kūną prie žemės, nors ne tiek, kad visiškai sukaustytų, nežiūrint prietemos, net buvo galima pastebėti, kad ja lyg vėjo paliestu tvenkinio paviršiumi vis perbėgdavo netikėtas drebulys. Ar tik nebus susirgusi, pagalvojo jis, bet beprasidedantį rūpestį išblaškė neatidėliotinas ženklas – skubi reikmė šlapintis, ir labai neįprasta, nes jam pasireikšdavo vėliau ir niekad taip stipriai. Atsargiai atsikėlė, norėdamas išvengti, kad moteris atspėtų, kur jis eina, nes parašyta, kad reikia visokeriopai saugoti vyro garbę, išskyrus atvejus, kai tai visai neįmanoma, ir pamažu atvėręs girgždančias duris išėjo į kiemą. Buvo valanda, kai rytinė prietema pelenais padengia pasaulio spalvas. Patraukė prie žemo priestato, asilo tvarto, ir ten nusilengvino, su pusiau nesąmoningu pasitenkinimu klausydamas garsaus šlapimo čiurkštimo ant šiaudų, dengusių žemę. Asilas pasuko galvą, patamsyje suspindėjo akys, paskui smarkiai pakarpė plaukuotomis ausimis ir vėl įkišo galvą į ėdžias storomis jautriomis lūpomis graibyti pašaro likučių. Juozapas priėjo prie apsplovimų ąsočio, pavertė jį, užsipylė vandens ant rankų, paskui, jau šluostydamas jas į savo tuniką, pagarbino Dievą už tai, kad savo begaline išmintimi sukūrė žmoguje angas ir indus, kurie jam būtini gyvenime, nes jei vienas iš jų užsivertų ar atsivertų ne taip, kaip priklauso, žmogus tikrai mirtų. Pažvelgė Juozapas į dangų ir širdyje nusistebėjo. Saulė dar dėsė pasirodyti, ir visoje dangaus erdvėje nebuvo nė menkausio aušros raudonio ženklo, nė lengviausio rožinio ar šviesiai vyšninio potėpio,

nieko, išskyrus nuo vieno horizonto iki kito, kiek sienos leido matyti, plytintį didžiulį žemų debesų stogą, jie priminė mažus išvyniotos vilnos kuokštus, vien violetinė spalva, kuri jau ėmė virpėti ir šviesėti toje pusėje, kur turi išnirti saulė, toliau ji vis tamsėjo, kol susiliejo su tuo, kas kitoje pusėje dar buvo likę iš nakties. Juozapas dar niekad nebuvo matęs tokio dangaus, nors ilguose senolių pokalbiuose nereti pastebėjimai apie stebuklingus atmosferos reiškinius – visi jie Dievo galybės įrodymai, vaivorykštės, kurios užėmė pusę dangaus skliauto, svaiginantys laiptai, kurie vieną dieną jungė padangę su žeme, apvaizdiškas dangaus manos lietus, bet niekad nebuvo girdėjęs apie šią paslaptinę spalvą, kuri galėjo būti ir iš pradinių, ir iš paskutinių dalykų, sklendžiančių ir tvyrančių virš pasaulio, stogas iš daugybės debesėlių, kurie beveik lietė vienas kitą, pabirę visomis kryptimis tarsi dykumos akmenys. Jo širdį apėmė baimė, įsivaizdavo, kad tuoj ištiks pasaulio pabaiga, ir jis pastatytas čia, vienintelis galutinio Dievo nuosprendžio liudytojas, taip, vienintelis, nes žemėje, kaip ir danguje, absoliuti tyła, kaimyniniuose namuose negirdėti jokio garso, žmogaus balso ar vaiko verksmo, maldos ar keiksmo, jokio vėjo šnaresio ar ožkos mekenimo, ar šuns lojimo, Kodėl negieda gaidžiai, sumurmėjo ir pakartojo klausimą, tarsi gaidžių giedojime galėtų įžvelgti paskutinę išgelbėjimo viltį. Tuo tarpu dangus ėmė keistis. Pamažu, beveik nepastebimai violetinė spalva dažėsi ir į vidinę debesų stogo pusę leido prasiskverbti blyškiai rožinei, paskui paraudo, kol išnyko – buvo ir nebėra, ir staiga erdvė pratrūko spindinčiu oru, daugybė aukso iečių palietė ir perskrodė debesis, kurie nežinia kodėl ir kada išaugo, tapo grėsmingais, didžiuliais laivais, keliančiais skaisčiai baltas bures ir plaukiančiais pagaliau laisvu dangumi. Nurimo, jau be baimių, Juozapo siela, tik akys išsiplėtė iš nuostabos ir pagarbos, tai buvo išskirtinis reginys, o jis – žiūrovas, ir jo lūpos garsiai tarė gyrių gamtos reiškinių kūrėjui, kai amžina dangaus didybė, tapusi visiškai neišsakoma, tegali tikėtis iš žmogaus

paprasčiausių žodžių: Būk pagarbintas, Viešpatie, už tai, už šitai, už tai. Vos tai ištarė, ir gyvenimo triukšmas, tarsi būtų jį prišaukęs savo balsu ar ką tik jis būtų staiga įžengęs pro duris, kurias kažkas atlapojo daug negalvodamas apie padarinius, užėmė erdvę, kuri anksčiau priklausė tylai, palikdamas jai tik mažas atsitiktines teritorijas, smulkučius plotelius, kaip tos nedidukės pelkės, kurias supa ir slepia užiantys miškai. Rytas kilo, plėtėsi, ir iš tiesų tai buvo beveik neištveriamas grožio reginys, dvi didžiulės rankos, paleidžiančios į orą skrydžiui žaižaruojantį didžiulį rojaus paukštį, spindinčia vėduokle išskleidžiantį tūkstantakę karališko povo uodegą, rankos, verčiančios šalimais paprastai pragysti bevardį paukštį. Čia pat atsiradusio vėjo gūsis bloškė Juozapui į veidą, pašiaušė barzdą, supurtė tuniką, paskui įsisuko aplink jį lyg dykumą kertantis sūkurys, o gal tai, kas jam pasirodė, tebuvo apstulbimas, sukeltas staigaus kraujo plūstelėjimo, nugara bangomis lyg ugnies pirštas perbėgantis drebulys – kitos ir dar labiau neatidėliotinos reikmės ženklas.

Judėdamas tarsi besisukančiame oro stulpe, Juozapas įžengė į namą, uždarė už savęs duris ir minutę pastovėjo, leisdamas akims priprasti prie prieblandos. Šalia blankiai švietė žibintas, beveik neskleisdamas šviesos, be naudos. Marija gulėjo ant nugaros pabudusi ir atidi, dėmesingai žvelgė prieš save ir, atrodė, laukė. Netardamas nė žodžio, Juozapas priėjo ir pamažu nutraukė ją dengusią paklodę. Ji nukreipė akis, truputį pakėlė apatinę tunikos dalį, bet suspėjo ją atitraukti tik iki pilvo, kai jis pasilenkė ir tą patį padarė su savo tunika, Marija tuo tarpu prasižergė, o gal buvo prasižergusi per miegus ir taip likusi, gal dėl neįprasto rytinio vangumo ar ištekėjusios, savo pareigą žinančios moters nuojautos. Dievas, kuris yra visur, buvo ten, bet būdamas tas, kas yra – gryna dvasia, negalėjo matyti, kaip vieno oda lietė kitą odą, kaip jo kūnas įsiskverbė į jos kūną, ir vienas, ir kitas sukurtas jo paties, ir galbūt jo jau nebuvo ten, kai šventa Juozapo sėkla išsiliejo šventose Marijos iščiose, abu

šventi, nes yra gyvybės šaltinis ir taurė, iš tiesų yra dalykų, kurių pats Dievas nesupranta, nors juos ir sukūrė. Taigi išėjęs į kiemą, Dievas negalėjo girdėti agoniško garso, tarsi priešmirtinio gargulio, kuris orgazmo akimirką išsprūdo iš lūpų vyrui, juo mažiau lengvutės dejonės, kurios nesugebėjo suturėti moteris. Vos minutę, gal nė tiek netruko, ilsėjosi Juozapas virš Marijos. Kai ji patempė žemyn tuniką ir apsiklojo paklode, paskui užsidengė veidą dilbiu, jis, atsistojęs namo viduryje, pakėlęs rankas, žvelgdamas į stogą, ištarė baisiausią iš visų padėkų, skirtą vyrams: Pagarbintas būk, Viešpatie, mūsų Dieve, visatos karaliau, kad nesukūrei manęs moterimi. Tuomet Dievo tikriausiai nebuvo jau ir kieme, nes nesudrebėjo namo sienos, nesugriuvo, neatsivėrė ir žemė. Tik pirmąkart tapo girdima Marija, ir nuolankiu balsu, kokio iš moterų visada ir tikimasi, ji ištarė: Pagarbintas būk, Viešpatie, kad sukūrei mane pagal savo valią, juk pastebime, kad tarp šių žodžių ir tų kitų, žinomų ir išgarsintų – Štai aš Viešpaties tarnaitė, teesie man pagal tavo žodį – nėra jokio skirtumo, akivaizdu, jog ta, kuri tai pasakė, galėjo pasakyti ir anuos žodžius. Paskui dailidės Juozapo žmona pakilo nuo demblio, suvyniojo jį kartu su vyro dembliu ir sulankstė bendrą paklodę.

Gyveno Juozapas ir Marija vietovėje, vadinamoje Nazaretu, skurdžioje ir mažai gyventojų turinčioje žemėje, Galilėjos krašte, tokiame pat name, kaip beveik visų, tarsi kreivame kube iš plytų ir molio, varganame tarp kitų varganų. Jokių architektūros meno gudrybių, tik vienoda nenuilstamai kartojamo modelio banalybė. Siekiant sutaupyti medžiagų, jis pastatytas prie kalvos, atremtas į šlaitą, iš šono iškastą vidun, taip sukurta visa užpakalinė siena, ir papildomai atsirado pranašumas, kad lengviau prieiti prie iš stogo susidariusios terasos. Jau žinome, kad Juozapas buvo dailidė, šiaip išmanęs savo amatą, nors be talento išmonėms užsakius subtilesnį darbą. Šis negebėjimas neturėtų piktinti nekantriųjų, nes nepakanka laiko ir patirties – kiekvienas savaip uždelsia, – kad, net jei ir kasdien tam atsidėtų, darbinių įgūdžių ir estetinio jautrumo įgytų vyras, kuris perkopė vos per dvidešimt ir gyvena tokių menkų išteklių ir dar menkesnių poreikių krašte. Išvis neturėtume matuoti vyrų nuopelnų vien pagal jų profesinius įgūdžius, ir dera pasakyti, kad, nežiūrint jauno amžiaus, šis Juozapas yra iš pamaldžiausių ir teisingiausių Nazareto vyrų, punktualus sinagogoje, tikslus atliekant savo pareigas, ir nors neteko jam tokia laimė, kad būtų Dievo apdovanotas gražbylyste, galinčia išskirti jį iš paprastų mirtingųjų, jis moka sveikai samprotauti ir taikliai komentuoti, ypač kai pasitaiko proga įvesti į pokalbį kokį nors vaizdinį ar metaforą, susijusią su jo darbu, pavyzdžiui, visatos dailidžiavimas. Bet kadangi nuo gimimo jam stigo kūrybinės vaizduotės sparnų mosto, per savo trumpą gyvenimą jis nesugebės sukurti tikrai įsimintinos parabolės, posakio, kuris nusipelnytų būti užfiksuotas Nazareto žmonių atmintyje ir perduotas palikuonims, juo labiau – vienos iš tų taiklių frazių,

kurių pamokoma prasmė iškart suvokiama dėl žodžių akivaizdumo, tokio spindulingo, kad ateityje neliktų ko pridurti, arba, priešingai, tiek migloto ar dviprasnio, kad būsimomis dienomis taptų gardžiu patiekalu eruditams ir kitiems specialistams.

Dėl Marijos talentų, kad ir kaip stengdamiesi, vis tiek nepastebime daugiau nei galima tikėtis iš šešiolikmetės, kuri, nors ir ištekėjusi moteris, tebėra gležna mergaičiukė, kitaip sakant, skatikas, nes ir tais laikais, nors ir buvo kiti pinigai, netrūko tokių monetų. Nepaisant gležno stoto, Marija dirba kaip visos kitos moterys, karšia, verpia ir audžia drabužius, kiekvieną mielą dieną kepa duoną šeimai namų krosnyje, leidžiasi prie šaltinio vandens, stačiu skardžiu take liais kopia su vienu dideliu ąsočiu ant galvos, kitu – įremtu į klubą, o paskui, vakarop, šiais Viešpaties keliais ir dirvonais eina rinkti žabų ir skusti ražienų, sykiu nešdamasi pintinę, į kurią rinks sausą galvijų mėšlą, taip pat dagius ir erškėčius, kurių gausu nuožulniose Nazareto aukštumose, geriausia, ką Dievas gebėjo išrasti ugniai uždegti ir vainikui nupinti. Visa, kas surinkta, sudarytų labiau asilo nugarai tinkamą naštą, jei ne svarbi aplinkybė – šis gyvulys skirtas tarnauti Juozapui ir nešti medienai. Basa eina Marija prie šaltinio, basa į lauką, su palaikiais drabužiais, kurie dirbant labiau tepasi ir susinešioja ir kuriuos vis reikia skalbti ir taisyti, nauji audiniai ir didžioji priežiūra atitenka vyrui, moterys, kaip Marija, pasitenkina bet kuo. Marija vaikšto į sinagogą, įeina pro šonines duris, kaip įstatymas liepia moterims, ir žino – tai spėjimas, – būtų ten ji ir trisdešimt kitų moterų ar net visos Nazareto moterys, ar visa moteriška Galilėjos pusė, net tada jos turėtų laukti ateinant bent dešimties vyrų, kad galėtų būti švenčiamos apeigos, kuriose jos dalyvauja tik kaip pasyvios stebėtojos. Priešingai nei Juozapas, Marija nėra nei pamaldi, nei teisinga, bet ji nekalta dėl šių moralinių ydų, kalta kalba, kuria ji kalba, arba vyrai, kurie ją sugalvojo, nes joje žodžiai „teisingas“ ir „pamaldus“ tiesiog neturi moteriškos giminės.

Taigi vieną gražią dieną, maždaug po keturių savaitių nuo to nepamirštamo ryto, kai debesys danguje neįprastai nusidažė violetine spalva, atsitiko, kad Juozapas buvo namie. Buvo saulėlydžio valanda, jis vakarieniavo, atsisėdęs ant grindų ir imdamas ranka iš lėkštės, kaip tada buvo visiems įprasta, o Marija atsistojusi laukė, kol jis baigs, kad paskui pavalgytų ji, ir abu tylėjo, vienas todėl, kad neturėjo, ką sakyti, kita todėl, kad nežinojo, kaip pasakyti, ką turi galvoje, į kiemo vartelius pasibeldė vienas iš tų elgetaujančių vargšų, kurie, nebūdami didelė retenybė, čia lankydavosi retai, atsižvelgdami į vietos kuklumą ir varganus gyventojus, jau nekalbant apie prašinėjančių žmonių gudrumą ir patirtį, kad visada reikia įvertinti tikimybes, šiuo atveju minimalias. Vis dėlto Marija atidėjo į dubenį gerą porciją lėšių su smulkintais svogūnais ir turkiškų žirnių košės, tai turėjo būti jos vakarienė, ir nunešė elgetai, kuris atsisėdo ant žemės valgyti už vartų, nėjo į vidų. Marijai nereikėjo balsu prašyti vyro leidimo, jis sutiko ar liepė galvos linktelėjimu, nes jau žinome, kad nereikalingi žodžiai tais laikais, kai paprasto gesto pakanka užmušti ar leisti gyventi, kaip kad cirko žaidynėse juda ciesorių nykštys, rodantis žemyn ar aukštyn. Nors kitaip, ir šios sutemos buvo gražios, su galybe debesų siūlų, išbarsytų po platybes, rožinių, perlamutrinių, oranžinių, vyšninių – tai būdai kalbėti apie žemę, kad galėtume suprasti vieni kitus, nes šios ir visos kitos spalvos, kiek žinoma, neturi vardų danguje. Elgeta neabejotinai buvo nevalgęs kokias tris dienas, nes tai tikras alkis, kai dubuo per kelias minutes išgramdomas ir išlaiszomas, ir štai jau beldžia į vartelius, kad gražintų indą ir padėkotų už gerumą. Marija nuėjo atidaryti, ir prašantysis ten buvo stačias, bet netikėtai didelis, daug aukštesnis nei jai pasirodė anksčiau, galiausiai teisinga tai, kas sakoma, kad didžiulis skirtumas, ar žmogus valgęs, ar ne, nes šis vyras atrodė taip, tarsi būtų spindėjęs jo veidas ir žėrėjusios akys, tuo pat metu jo dėvimi drabužiai, seni ir sudriskę, plaukstėsi nuo

nežinia iš kur atsiradusio vėjo, ir su šiuo nuolatiniu judėjimu mums apsiblausė rega, tiek, kad akimirką skarmalai atrodė esantys ploni ir prašmatnūs audiniai, tai, kuo patiki tik vietoj esantis. Marija ištiesė rankas paimiti molinį dubenį, kuris dėl iš tiesų nuostabios optinės apgaulės, tikriausiai kintančių dangaus šviesų sukeltos, buvo tarsi virtęs gryniausio aukso indu, ir tą pat akimirką, kai dubuo ėjo iš vienu rankų į kitas, elgeta tarė didžiai galingu balsu, šiam Kristaus varguoliui irgi smarkiai pakitusiu, Telaimina tave Viešpats, moterie, ir duoda tau visus vaikus, kiek tavo vyras panorės, bet tegu neleidžia Viešpats, kad matytum juos tokius, kaip dabar matai mane, neturintį, o didžiai skausmingas gyvenime, kur pailsinti galvą. Marija laikė dubenį rieškučiose, viena taurė virš kitos, tarsi laukdama, kad elgeta įdėtų ką nors į vidų, ir šis neaiškindamas taip ir padarė, pasilenkė prie žemės ir paėmė saują, o paskui pakėlęs ranką leido jai birti tarp pirštų, dusliai ir aidžiai sakydamas, Molis į molį, dulkę į dulkę, žemė į žemę, niekas neprasideda, kas neturi pasibaigti, visa, kas prasideda, gimsta iš to, kas pasibaigė. Sutriko Marija ir paklausė, Ką tai reiškia, ir elgeta atsakė, Moterie, nešioji sūnų iščiose, ir tai vienintelis žmonių likimas – prasidėti ir baigtis, baigtis ir prasidėti, Kaip sužinojai, kad esu nėščia, Dar pilvas neišaugo, o vaikai jau šviečia motinų akyse, Jei taip, mano vyras turėjo pamatyti mano akyse sūnų, kuri manyje pradėjo, Galbūt jis nežiūri į tave tada, kai į jį žiūri tu, O tu kas esi, kad tau nereikia išgirsti to iš mano lūpų, Esu angelas, bet niekam apie tai nesakyk.

Tą pat akimirką spindintys drabužiai vėl tapo skarmalais, titaniška figūra susitraukė ir atrodė, tarsi ją būtų lyžtelėjęs staigus ugnies liežuvis, ir nuostabus virsmas įvyko kaip tik laiku, ačiū Dievui, ir vos jis apdairiai pasitraukė, priebutyje pasirodė Juozapas, pritrauktas balsų, duslesnių nei leistina pokalbyje, bet ypač dėl to, kad žmona pernelyg užtruko, Ko tas vargeta iš tavęs norėjo, ir Marija nežinodama, ką galėtų reikšti jos žodžiai, tesugebėjo

atsakyti, Molis į molį, dulkės į dulkes, žemė į žemę, niekas neprasideda, kas nepasibaigia, niekas nepasibaigia, kas neprasideda, Ar šitai jis tau sakė, Taip, ir dar sakė, kad vyrų vaikai šviečia moterų akyse, Pažiūrėk į mane, Žiūriu, Regis, matau tavo akyse spindesį, sakė Juozapas, ir Marija atsakė, Tai bus tavo vaikas. Sutemos tapo melsvos, jau įgaudamos pirmąją nakties spalvą, dabar matėsi, kad dubenyje švietė tarsi juoda šviesa, ji paišė Marijos veide bruožus, kurie niekad nebuvo jos, akys atrodė priklausančios kažkam daug senesniam. Tai esi nėščia, pagaliau paklausė Juozapas, Taip, esu, atsakė Marija, Kodėl nepasakei man anksčiau, Ruošiaus šiandien pasakyti, laukiau, kol pavalgysi, Ir tada atėjo tas elgeta, Taip, Apie ką dar jis kalbėjo, nes laiko, be abejo, skyrė daugiau kam, Kad Viešpats suteiks man visus vaikus, kurių tu norėsi, Ką čia turi dubenyje, kad taip blizga, Žemės turiu, Juodžemis yra juodas, molis žalias, smėlis baltas, iš trijų tik smėlis spindi, kai saulė, o dabar naktis, Esu moteris, nemoku paaiškinti, jis paėmė žemės nuo aslos ir įbėrė į vidų, sykiu ištarė tuos žodžius, Žemė į žemę, Taip.

Juozapas nuėjo atidaryti vartų, pažvelgė į vieną ir į kitą pusę. Jau nematau jo, tarė jis, bet Marija rami patraukė namo link, ji žinojo, kad elgeta, jei tikrai yra tas, kas skelbėsi esąs, tik pats norėdamas leisis pamatomas. Pastatė dubenį ant krosnies plokštės, ištraukė iš ugnies žariją ir uždegė ja lempą pūsdama tol, kol pakilo liepsnelė. Įėjo Juozapas klausiana išraiška, suglumusiu ir nepatikliu žvilgsniu, kuri stengėsi paslėpti judėdamas lėtai ir iškilmingai lyg patriarchas, o kad buvo toks jaunas, tai jam nelabai tiko. Vogčiomis, kad nekristų į akis, tyrė dubenį, švytinčią žemę, nutaisęs ironiškai skeptišką išraišką, bet jei mėgino parodyti savo vyriškumą, veltui – Marija nepakėlė akių, jos tarsi čia nebuvo. Juozapas, truputį luktelėjęs, supurtė žemes stebėdamasis, kad jos patamsėja, kai juda, o paskui vėl atgauna blizgesį, virš lygios šviesos vinguriavo greitos kibirkštys, Nesuprantu, tikriausiai čia kažkokia paslaptis, arba jis atsinešė žemę

su savimi, o tu pamanei, kad pakėlė ją, tai magijos gudrybės, Nazarete niekas nėra matęs, kad žemė šviestų. Marija neatsakė, valgė tą truputį, kur jai liko, lęšių su svogūnais ir žirnių košės, užkąsdama gabaliuku į alyvuogių aliejų padažytos duonos. Atlauždama jos sakė kaip parašyta įstatyme, kukliai kaip pridera moteriai: Pagarbintas būk, Adonai, mūsų Viešpatie, visatos karaliau, už tai, kad leidai duonai išeiti iš žemės. Nutilusi valgė, o Juozapas, leisdamas mintims bėgti, tarsi sinagogoje būtų komentavęs Toros eilutę ar pranašų žodį, apmąstė frazę, kurią ką tik išgirdo iš moters, ir jis pats kartojo taip pat lauždamas duoną, ir stengėsi įsivaizduoti, kokie miežiai išdygtų ir užaugtų žemėje, kuri švietė, kokią duoną ji duotų, kokią šviesą nešiotumeis savo viduje, jei ji taptų mūsų maistu. Ar esi tikra, kad elgeta pakėlė šią saują nuo žemės, vėl klausė, ir Marija atsakė, Taip, esu tikra, Ir prieš tai ji nešvietė, Ne, dirva nešvietė. Toks tvirtumas turėjo pakirsti tą sistemingą nepasitikėjimą, kurio turi laikytis bet kuris vyras, susidūręs su apskritai moterų, o ypač savosios pasakymais ir poelgiais, bet Juozapui, kaip ir bet kuriam tų laikų ir vietų vyrui, labai tinkamas atrodė požiūris, kaip išmintingiausią žmogų apibrėžęs tą, kuris geriausiai moka saugotis moteriškų gudrybių ir pinklių. Mažai su jomis kalbėtis ir dar mažiau jų klausytis – šūkis kiekvieno apdairaus žmogaus, kuris nepamiršo rabio Juozapato ben Johanano patarimų, vieno iš išmintingiausiųjų, Mirties valandą iš vyro bus pareikalauta ataskaitos už kiekvieną nereikalingą pokalbį su savo žmona. Juozapas pagalvojo, ar šis pokalbis su Marija gali būti priskirtas prie būtinųjų, ir nusprendęs, kad taip, atsižvelgiant į atsitikimo ypatingumą, vis dėlto prisiekė sau niekad nepamiršti šventų savo bendravardžio rabio žodžių – dera pasakyti, jog Juozapas tai tas pat kaip ir Juozapas, – kad netektų per vėlai gailėtis mirties valandą, tepanori Dievas, kad ji būtų rami. Ir pagaliau paklausęs savęs, ar turėtų pranešti sinagogos seniūnams apie įtartina nepažįstamo elgetos ir spindinčios žemės atvejį, nusprendė, kad

turėtų tai padaryti – kad sąžinė būtų rami ir kad apgintų namų židinio ramybę.

Marija baigė valgyti. Išnešė lauk dubenis, kad išplautų, nors, nereikia nė sakyti, ne tą, kuriuo naudojosi elgeta. Name dabar buvo dvi šviesos – lempos, sunkiai kovojančios su iškart stojusia naktimi, ir tos švytinčios auros, virpančios, bet pastovios, tarsi nuo saulės, nesiryžtančios patekti. Atsisėdusi ant aslos, Marija laukė, ar nesikreips vyras į ją kokių žodžių, bet Juozapas nebeturi ką jai pasakyti, dabar užsiėmęs, mintyse dėlioja frazes kalbos, kurią rytoj pasakys prieš seniūnų tarybą. Jam apmaudu, kad tiksliai nežino, kas įvyko tarp moters ir elgetos, ką dar jie vienas kitam pasakė, bet nenori vėl jos klausti nesitikėdamas, kad ji dar ką nors pridurs prie to, ką jau papasakojo, turėjo priimti kaip tikrą dukart pasakytą, ir jei pagaliau ji meluoja, jis negalės to žinoti, bet ji – taip, ji žinos, kad meluoja ir melavo, ir juoksis iš jo po apsiaustu, kaip, yra pagrindo manyti, Ieva juokėsi iš Adomo, žinoma, labiau užmaskuotai, nes tuo laiku dar neturėjo apsiausto, kuriuo galėtų prisidengti. Pasiekusi šį tašką, Juozapo mintis žengė kitą ir neišvengiamą žingsnį, ir štai paslaptینگasis elgeta dabar jam atrodo kaip pasiuntinys Gundytojo, kuris, kai laikai šitaip pasikeitę ir žmonės šiandien apdaresni, nebėra toks naivus, kad vėl siūlytų paprastą vaisių, dabar jis pateikė pažadą su kitokia, šviečiančia žeme, kaip įprastai pasinaudodamas moterų patiklumu ir gudrumu. Juozapo galva apimta karščio, bet jis patenkintas savimi ir padarytomis išvadomis. Šalia jo, nieko nežinodama apie demonologinės analizės vingius vyro prote, o juo labiau apie tai, kokią ketina jai užkrauti atsakomybę, Marija stengiasi suprasti keistą tuštumos jausmą, kurį patiria nuo tada, kai pasakė vyrui apie savo nėštumą. Ne vidinę tuštumą, žinoma, nes nuo šiol ji pernelyg gerai žino, kuo tiksliausiai, kad vidus užimtas, bet būtent išorinę tuštumą, tarsi pasaulis būtų kaip mat prislopęs ar nutolęs. Ji prisimena, bet taip, tarsi prisimintų kitą gyvenimą, kad po paskutinio

valgymo ir prieš paklojant demblius miegui visada turėdavo kuo užsiimti, kokio nors darbo, su juo praeidavo laikas, o dabar mano, kad neturėtų judėti iš vietos, kur yra, atsisėdusi ant aslos, žiūrėdama į šviesą, kurią mato per dubens kraštą, ir laukdama gimstant sūnaus. Dabar iš pagarbos tiesai pasakysime, kad jos mąstymas nebuvo toks aiškus, pagaliau mintis, kai pasakyta jau kitų ar manęs paties, yra tarsi storas siūlų kamuolys, suvyniotas ant savęs, vietomis laisvai, vietomis standžiai iki dusulio ir smaugimo, jis yra čia, galvoje, bet neįmanoma žinoti visos jo apimties, reikėtų jį išvynioti, ištiesti ir pagaliau išmatuoti, bet šitai, kad ir kaip stengtumeis arba dėtumeis besistengiaš, regis, negali padaryti be pagalbos, kas nors turi vieną dieną ateiti ir pasakyti, kur reikia nukirpti virkštelę, kuri jungia žmogų su bamba, ir pririšti mintį prie jos priežasties.

Kitą rytą, po prastai išmiegotos nakties, mat vis pabusdavo dėl košmaro, kur matė save krintantį ir beimantį kristi į didžiulį apverstą dubenį, panašų į žvaigždėtą dangų, Juozapas nuėjo į sinagogą – prašyti seniūnų patarimo ir pagalbos. Jo atvejis buvo toks nepaprastas, kad net neįmanoma įsivaizduoti, koks, ypač kai, kaip žinome, pasakojimui trūko geriausios dalies, tai yra esmės žinojimo, jei Nazareto senolių nuomonė apie jį nebūtų buvusi tokia puiki, Juozapui, ko gero, būtų tekę grįžti tuo pačiu keliu, bėgte, degančiomis ausimis, tarsi aidintį bronzos gausmą girdint smerkiančią Siracido sentenciją, Kas kitais per greitai pasitiki, tas nerimtas, ir jis, vargšas, neturėtų drąsos atsikirsti to paties Siracido žodžiais dėl sapno, kuris jį persekiojo visą naktį, Kas matoma sapnuose, tai tik atspindys, atvaizdas veido, žiūrinčio į save patį. Taigi jam pabaigus pasakojimą, seniūnai pažvelgė vienas į kitą, paskui visi sužiuro į Juozapą, ir vyriausias iš jų, tiesiu klausimu išversdamas santūrų tarybos įtarumą, pasakė, Ar tai tiesa, visa tiesa ir vien tiesa tai, ką mums ką tik papasakojai, ir dailidė atsakė, Tiesa, visa tiesa ir nieko daugiau kaip tiesa, tebūnie Viešpats mano liudytojas. Seniūnai ilgai ginčijosi, o

Juozapas laukė nuošalyje, ir pagaliau pasišaukė jį ir paskelbė, kadangi išsiskyrė jų nuomonės dėl to, kaip geriausia elgtis, jie nusprendė siųsti tris pasiuntinius paklausti tiesiogiai Marijos apie tuos keistus įvykius, patikrinti, kas pagaliau buvo tas elgeta, kurio niekas daugiau nematė, kokia jo išvaizda, kokius tiksliai žodžius jis pasakė, ar nuolat pasirodo Nazarete prašyti išmaldos, sykiu išsiaiškinant, ką apie šį paslaptinę asmenį galėtų pasakyti kaimynai. Nudžiugo Juozapas širdyje, nes, nors nenorėjo to pripažinti, jį gąsdino mintis, kad teks eiti vienam stoti prieš žmoną, dėl jos ypatingos dabartinės laikysenos, dėl nuleistų akių, žinoma, pagal kuklumo priesaką, bet ir su neslepia provokuojančia išraiška, būdinga tam, kuris žino daugiau nei ketina pasakyti ir nori, kad tai būtų matoma. Iš tiesų, iš tiesų sakau jums, nėra ribų moterų klastai, ypač nekalčiausiųjų.

Taigi išėjo pasiuntiniai su Juozapu priešakyje – rodyti kelią, ir tai buvo Abiataras, Dotaimas ir Zachiejus, vardai, kurie čia užfiksuoti norint išvengti bet kokio įtarimo dėl istorijos klastotės, kartais galinčio kilti dvasioje tų žmonių, kurie apie šiuos faktus ir jų versijas sužinojo iš kitų šaltinių, galbūt tradiciškai labiau tikimų, bet dėl to ne autentiškesnių. Paskelbus vardus, patvirtinus, kad juos turėję žmonės tikrai buvo, dar likusios abejonės netenka daug savo jėgos, nors jos ir pateisinamos. Kadangi ne kasdien pasitaiko, kad į gatvę išeitų trys seniūnai pasiuntiniai, atpažįstami iš ypatingo eisenos orumo, vėjo plaikstomų tunikų ir barzdų, netrukus aplink juos susirinko būrys vaikų, kurie su būdingu jų amžiui nesaikingumu juokdamiesi, šūkaudami, bėgiodami lydėjo sinagogos delegatus iki Juozapo, kurį labai erzino ši triukšminga ir išduodanti palyda, namų. Pritrauktos triukšmo, tarpduriuose ėmė rodytis aplinkinių namų moterys ir, nujausdamos naujieną, liepė vaikams eiti pažiūrėti, koks ten susibūrimas prie kaimynės Marijos durų. Stengtasi veltui, nes į vidų įžengė tik vyrai. Durys autoritetingai užsidarė, jokiai smalsiai moteriai iki šių dienų neteko sužinoti, kas vyko dailidės Juozapo

namuose. Ir, linkusios ką nors išsigalvoti, kad pamaitintų nepatenkintą smalsumą, iš elgetos, kurio niekad nematė, padarė namų vagį, ir tai buvo didelė neteisybė, nes angelas, tik niekam nesakykite, kad tai buvo jis, nepavogė to, ką valgė, ir netgi paliko antgamtinį užstatą. Ir kol du vyresni seniūnai toliau klausinėjo Mariją, jauniausias iš trijų, Zachiejus, išėjo į apylinkę rinkti prisiminimų apie tokį ir tokį elgetą pagal dailidės žmonos duotus požymius, ir jokia kaimynė negalėjo jam nieko papasakoti, ne, pone, vakar čia nepraėjo joks elgeta, o jei praėjo, į mano duris nesibeldė, tai turėjo būti užklydęs vagis, kuris pamatęs, kad namuose yra žmonių, apsimetė prašančiu vargšu ir išsinešdino kitur – sena kaip pasaulis gudrybė.

Zachiejus grįžo be naujienų apie elgetą į Juozapo namus tuo metu, kai Marija trečią ar ketvirtą kartą kartojo, ką mes jau žinome. Visi buvo namo viduje, ji atsistojusi, tarsi būtų kalta dėl kokio nors nusikaltimo, dubuo ant aslos, viduje – atkakliai, tarsi plakanti širdis, mįslingoji žemė, šalia Juozapas, o priešais lyg teisėjai susedę seniūnai, ir tarė Dotaimas, vidurinis pagal amžių, Nėra taip, kad nenorėtume tikėti tuo, ką mums pasakoji, bet pastebėtina, jog tu vienintelė, mačiusi tą žmogų, jei tai buvo žmogus, tavo vyras tegirdėjo jo balsą, ir štai dabar atėjęs Zachiejus sako, kad nė viena iš tavo kaimynių jo nematė, Paliudyčiau prieš Viešpatį, jis žino, kad mano lūpos sako tiesą, Taip, tiesą, bet kas žino, ar visą tiesą, Išgersiu Viešpaties patikrinimo vandenį, ir jis parodys, ar esu kalta, Kartaus vandens patikrinimas skirtas moterims, įtariamoms neištikimybe, o tu negalėjai būti neištikima savo vyrui, tau nedavė laiko, Melas, sakoma, yra tas pat kaip ir neištikimybė, Kitokia, nei šita, Mano lūpos tokios pat ištikimos kaip ir aš pati. Tada prabilo Abiataras, vyriausias iš trijų seniūnų, ir pasakė, Neklausinėsime daugiau tavęs, Viešpats tau užmokės septynis kartus už tiesą, kurią pasakei, arba septynis kartus po septynis paims už melą, kuriuo mus būsi apgavusi. Jis nutilo ir vis tylėjo, paskui kreipdamasis į Zachiejų ir Dotaimą tarė, Ką

darysime su šia žeme, kuri šviečia, jei ji neturi likti čia, kaip pataria atsargumas, nes labai gali būti, kad šios išmonės yra iš demono. Dotaimas tarė, Tegu grįžta į žemę, iš kur atėjo, tegu vėl tampa tamsia, kokia buvo anksčiau. Zachiejus tarė, Nežinome, kas buvo tas elgeta ir kodėl panoro, kad jį pamatytų tik Marija, nei ką reiškia tai, kad sauja žemių šviečia ant dubens dugno. Dotaimas tarė, Nuneškime į dykumą ir išbarstykime ten, toli nuo žmonių akių, kad vėjas išsklaidytų, o lietus užgesintų. Zachiejus tarė, Jei ši žemė yra gėris, ji neturi būti paimta iš ten, kur yra, o jei, priešingai, yra blogis, tekrinta jis tik ant tų, kurie buvo pasirinkti jam priimti. Abiataras paklausė, Taigi ką siūlai, ir Zachiejus atsakė, Reikia čia iškasti duobę ir padėti jos dugne dubenį, prieš tai uždengus, kad nesimaišytų su paprasta žeme, užkastas gėris, kad ir užkastas, neprapuola, o blogis toliau nuo akių turės mažiau galios. Abiataras tarė, Ką tu manai, Dotaimai, ir šis atsakė, Teisinga tai, ką siūlo Zachiejus, taip ir padarykime. Tada Abiataras tarė Marijai, Pasitrauk ir leisk mums imtis darbo, Kur aš eisiu, paklausė ji, o Juozapas, staiga sunerimęs, Jei užkasim dubenį, tegu tai būna ne namuos, nenoriu miegoti su po manimi palaidota šviesa. Abiataras tarė, Daryk, kaip sakai, o Marijai, Tu liksi čia. Vyrai išėjo į kiemą, Zachiejus nešė dubenį. Netrukus pasigirdo kastuvo smūgiai, pasikartojantys ir sunkūs, tai Juozapas kasė žemę, ir praėjus kelioms minutėms Marija išgirdo Abiataro balsą, Gana, jau užtenka gylio. Marija pažvelgus per durų plyšį matė, kaip vyras uždengia dubenį riesta ąsočio nuolauža ir per visą rankos ilgį nuleidžia jį į duobę, pagaliau atsitiesia ir dar kartą paėmęs kastuvą ima mesti į vidų žemę, paskui sutrypia ją kojomis.

Vyrai dar šiek tiek užtruko kieme, kalbėdamiesi ir žiūrėdami į šviežios žemės dėmę, tarsi ką tik būtų paslėpę lobį ir norėtų įsiminti vietą. Bet, žinoma, kalbėjo ne apie tai, nes staiga garsiau pasigirdo Zachiejaus balsas, tonu, lyg būtų pajuokiamai priekaištavęs, Nagi Juozapai, kas tu per dailidė, kad nesugebi padaryti lovos, kai

dabar turi nėsčią žmoną. Kiti nusijuokė, ir Juozapas su jais, veikiau norėdamas įtikti, kaip tas, kurį nutvėrė klystant ir kuris nenori prisipažinti. Marija matė juos žengiant vartų link ir išeinant, ir dabar, prisėdusi prie židinio, žvalgėsi po namus ieškodama vietos, kur reikės statyti lovą, jei vyras nuspręs ją padaryti. Nenorėjo galvoti apie molinį dubenį nei apie šviečiančią žemę, taip pat apie tai, ar tas elgeta tikrai buvo angelas, ar pokštininkas, atėjęs iš jos pasišaiptyti. Moteris, jeigu jai žada lovą namuose, turi galvoti, kur ji geriausiai tiktų.

Tamūzo mėnesio dienos pereinėjo į avą, vynuogynuose buvo renkamos vynuogės, o žaliame aitrių vynuogių lapų pavėsyje ėmė ryškėti pirmos prinokusios figos, kai vyko šie įvykiai, įprasti ir eiliniai, kaip kad tas, kai vyrui kūniškai suartėjus su savo moterimi netrukus ji jam pasako, Esu pastojusi nuo tavęs, kiti iš tiesų nepaprasti, nes ėmė rodytis pirmieji vaisiai užklydusio elgetos apreiškimo, kuris, logiškai žiūrint, neturėjo įvykti, elgeta tebuvo iki šiol nepaaiškinto spindinčios žemės, dabar dėl Juozapo nepatiklumo ir seniūnų atsargumo paslėptos nuo akių, stebuklo autorius. Čionai atėjo didžioji kaitra, laukai pliki, tik ražiena ir sausra, Nazaretas – rudas kaimas, slegiančiomis dienos valandomis supamas tylos ir vienvėdės, laukiantis, kol ateis žvaigždėta naktis, kad sualsuotų tamsos slepiamas kraštovaizdis ir pasigirstų muzika, kurią kelia vienos kitomis beslystančios dangaus sferos. Po vakarienės Juozapas atsisėdo kieme, dešinėje nuo durų, pakvėpuoti grynu oru, mėgaudamasis į veidą ir barzdą dvelkiančia pirmąja gaivia sutemų vėsuma. Kai visai sutemo, Marija irgi atėjo ir atsisėdo ant žemės kaip ir vyras, bet kitoje durų pusėje, ir taip abu sėdėjo tylėdami, klausydami kaimynų namų triukšmo, šeimų gyvenimo, kurio jie, nesant vaikų, dar neturėjo, Tegu Viešpats panori, kad būtų berniukas, pagalvodavo Juozapas keliskart per dieną, ir Marija pagalvodavo, Tegu Viešpats panori, kad būtų berniukas, bet priežastys, kodėl jie taip galvojo, nebuvo tos pačios. Marijos pilvas augo palengva, turėjo praeiti savaitės ir mėnesiai, kol aiškiai pasimatė jos padėtis, o kadangi ji, būdama kukli ir santūri, ne itin bendravo su kaimynėmis, jos apvalumas sukėlė visuotinę nuostabą, tarsi per naktį būtų išsipūtusi lyg balionas.

Galbūt Marijos tylėjimas turėjo kitą ir slaptę priežastį, kad niekad niekad nebūtų galima susieti jos nėštumo su paslaptingo elgetos pasirodymu, – atsargumas, galbūt mums atrodaš absurdiškas žinant, kaip viskas klostėsi, kūno silpnumo ir laisvo dvasios klaidžiojimo akimirką Mariją, sykiu išgąsdintą tos abejonės paikumo ir jaudinamą vidinio virpulio, vertė klausti savęs, bet kodėl, šventasis Dieve, kas pagaliau yra tikrasis jos iščiose besiformuojančio vaiko tėvas. Yra žinoma, kad, būdamas tokios įdomios būsenos, moterys būna linkusios į dar blogesnes fantazijas ir užgaidas nei šioji, bet jas laikysime paslapyje, kad nebūtų suteptas būsimos motinos geras vardas.

Laikas ėjo, po vieno lėto mėnesio stojant kitam, pirma elulo, karštam lyg krosnis, šluojant ir svilinant dykumų vėjui iš pietų, tai metas, kai datulės ir figos pavirsta medaus lašais, paskui tišrio mėnesiui, kai pirmieji rudens lietūs suminkština žemę ir ji šaukiasi norago ir sėklos, ir tai buvo kita, marchešvano, mėnesį, alyvuogių skynimo metą, kai pagaliau Juozapas, jau vėstant dienoms, nusprendė sumeistrauti grubų gultą, nes jau žinome, kad lovai, vertai lovos vardo, jam nepakanka meistriškumo, kad taip ilgai laukusi Marija galėtų pailsinti sunkų ir nepatogų pilvą. Paskutinėmis kislevo dienomis ir beveik visą tebetą smarkiai lijo, todėl Juozapui teko nutraukti darbą kieme, tik išnaudodavo trumpas prošvaistes, kai užsiimdavo didelės apimties dalimis, dažniau dirbo namo viduje, išnaudodamas nuo durų sklindančią šviesą, ir ten obliavo bei gludino netašytas pliauskas, nusėdamas aslą drožlėmis ir pjuvenomis, kurias paskui Marija sušluodavo ir išberdavo kieme.

Šebato mėnesį žydėjo migdolai, ir atėjo adaras, paskui Purimo šventės, kai Nazarete pasirodė romėnų kariai, kurie tuomet vaikščiojo po Galilėją, iš gyvenvietės į miestą, iš miesto į gyvenvietę, ir po kitas Erodo karalystės vietas, supažindindami gyventojus, kad ciesoriaus Augusto įsakymu visos šeimos, gyvenančios konsulo Publįaus

Sulpicijaus Kvirino valdomose provincijose, privalo susirašyti ir kad surašymas, kaip ir kiti, skirtas atnaujinti Romos mokesčių mokėtojų sąrašams, turėjo būti atliktas be išimties tose vietose, iš kur tos šeimos buvo kilusios. Daugumai žmonių, kurie buvo susirinkę aikštėje, kad išklaustų skelbimą, imperatoriaus įsakas mažai ką reiškė, nes, būdami kilę iš Nazareto ir čia gyvenę kartą iš kartos, čia pat turėjo būti ir surašyti. Tačiau kai kurie, atvykę iš įvairių karalystės vietų, iš Gaulanitudės ar Samarijos, Judėjos, Perėjos ar Idumėjos, iš šen bei ten, iš arti ir toli, netrukus ėmė kurti gyvenimo ir kelionės planus, vieni kitiems skųsdamiesi dėl Romos užgaidų ir godumo ir kalbėdami apie tai, koks sąmyšis dėl rankų trūkumo kils dabar, kai metas imti linus ir miežius. O tie, kurie turėjo gausias šeimas, mažų vaikų ar susenusių tėvų bei senelių, jei neturėjo tinkamo savo transporto, jau galvojo, iš ko gali pasiskolinti ar už tinkamą kainą išsinuomoti vieną, o jei reikia, tai ir kelis asilus, ypač jei kelionė būsianti ilga ir sunki, pasirūpinti pakankamomis kelionei maisto atsargomis, vandens maišais, jei reikės eiti per dykumą, dembliais ir apklotais miegui, indais valgiui gaminti, koku nors papildomu prieglobsčiu, nes lietingas, šaltas metas dar nesibaigęs, o nakvoti kartais gali tekti lauke.

Juozapas apie šį įsaką sužinojo vėliau, kai kareiviai jau buvo išvykę nešti gerąją naujieną į kitas vietas, šią žinią susijaudinęs jam perdavė gretimo namo kaimynas Ananijas. Jis buvo iš tų, kuriems surašymui nereikėjo vykti iš Nazareto, pigiai atsipirksias, o kadangi dėl derliaus ėmimo nusprendė šiais metais nevykti į Jeruzalę švęsti Velykų, nuo vienos kelionės save atleido, kitos neprivalėjo atlikti. Taigi Ananijas atėjo pranešti kaimynui, nes tai jo pareiga, ir ėjo patenkintas, nors, regis, šiek tiek perdėta buvo jo veido išraiška, neduok Dieve būti nemalonios žinios nešėju, kai net geriausi žmonės patiria didžiausius prieštaravimus, o šio Ananijo pakankamai nepažįstame, kad žinotume, ar turime reikalą su įprasto elgesio recidyvu, ar tai

vyksta dėl to, kad jis pasidavė piktam Šetono angelui, aukštybėse neturinčio nieko svarbiau ką nuveikti, gundymui. Taigi Ananijas atėjęs pasibeldė į vartus ir pašaukė Juozapą, ir šis iš karto neišgirdo, nes triukšmingai plaktuku kalė vinis. Marija išgirdo, jos klausia geresnė, bet juk šaukė jos vyrą, negi ji truktels jį už tunikos krašto ir pasakys, Ar tu kurčias, ar negirdi, kad tave šaukia. Ananijas šūktelėjo garsiau, ir tuomet liovėsi kalimas, ir Juozapas nuėjo pažiūrėti, ko nori kaimynas. Ananijas įėjo ir baigęs pasisveikinimą paklausė tarsi norėtų pasitikslinti, Iš kur tu esi, Juozapai, ir Juozapas nieko neįtardamas atsakė, Esu iš Judėjos Betliejaus, Ar kur netoli Jeruzalės, Taip, visai arti, Ar vyksi į Jeruzalę švęsti Velykų, paklausė Ananijas, ir Juozapas atsakė, Ne, šiais metais nusprendžiau nevykti, nes mano moteris tuoj turi gimdyti, Štai kaip, O kodėl tu to klausi. Šią akimirką Ananijas pakėlė rankas į dangų, tuo pat metu nutaisė nepaguodžiamo gailėsčio veidą, Ak tu varguoli, kokie vargai tavęs laukia, koks nuovargis, nepelnyta kankynė, štai užsiimi savo amato darbais, o dabar turėsi viską palikti ir keliauti tais keliais, ir taip ilgai, tebūnie pagarbintas Viešpats, kuris viską pripažįsta ir už viską atsilygina. Juozapas nenorėjo atsilikti rodydamas pamaldumą, ir dar neklausinėdamas kaimyno dejonės priežasčių, tarė, Jei Viešpats norės, man irgi atlygins, ir Ananijas, nenuleisdamas balso, Taip, Viešpačiui nėra nieko neįmanoma, jis viską žino ir viską pasiekia taip pat žemėje kaip ir danguje, tebūna Jis pagarbintas per amžius, bet dabartiniu atveju, tegu Jis man atleidžia, nežinau, ar galės tau padėti, nes esi ciesoriaus valioje, Ką nori pasakyti, Kad čionai buvo atėję keli romėnų kareiviai ir perdavė įsakymą, jog iki paskutinės nisanos mėnesio dienos visos Izraelio šeimos turi vykti užsirašyti į savo kilmės vietas, o tu, vargšeli, esi iš taip toli.

Tuo metu, dar Juozapui nespėjus atsakyti, į kiemą įėjo Ananijo žmona, kuri vadinosi Šuja, ir pasuko tiesiai prie Marijos, laukiančios ant durų slenksčio, verkšlendama, kaip ir vyras, Ak, vargše,

vargše, ak, nelaimingoji, kas gi tau bus, kai tau taip greitai gimdyti, o turėsi vykti nežinau kur, Į Judėjos Betliejų, pranešė Juozapas, Oi, kaip toli, sušuko Šuja, ir tai nebuvo vien tušti žodžiai, nes kartą, kai keliavo kaip piligrimė į Jeruzalę, buvo pasiekusi ir Betliejų gretimais, kad pasimelstų prie Rachelės kapo. Marija neatsakė, laukė, kad pirma pakalbėtų vyras, bet Juozapas buvo suirzęs, tokią svarbią žinią žmonai turėjo pranešti jis, iš pirmų lūpų, vartodamas atitinamus žodžius ir ypač tinkamu tonu, o ne taip sujauktai, su kaimynais namo viduje, su šauksmais. Norėdamas nuslėpti apmaudą, nutaisė santūrų ir rimtą veidą ir tarė, Dievas, žinoma, ne visada nori galėti tai, ką gali ciesorius, bet ciesorius negali nieko, ką gali tik Dievas. Padarė pauzę, tarsi gilindamasis į ką tik pasakytų žodžių prasmę, ir pareiškė, Švęsiu Velykas namie, kaip jau esu nusprendęs, ir vyksiu į Betliejų, jei jau taip reikia, ir jei Viešpats leis, būsimė grįžę tuomet, kai ateis laikas Marijai gimdyti, bet jei, priešingai, Viešpats to nenorės, mano vaikas gims mano protėvių žemėje, Jei neteks gimdyti kelyje, sumurmėjo Šuja, bet ne taip tyliai, kad to negirdėtų Juozapas, kuris tarė, Daug buvo Izraelio vaikų, kurie gimė kelyje, manasis bus dar vienas. Sakinys buvo sunkus, neatšaukiamas, ir kaip tokį jį priėmė Ananijas ir jo žmona, staiga netekę žado. Ėjo čionai paguosti kaimynų dėl priverstinės kelionės sunkumų ir pasimėgauti savo gerumu, o dabar jiems atrodė, tarsi būtų be ceremonijų išprašyti į gatvę, ir šią akimirką Marija priėjo prie Šujos ir pakvietė ją užėti į namus, nes nori prašyti jos patarimo dėl vilnos, kurią turi šukuoti, o Juozapas, norėdamas pataisyti pokalbio šaltumą, tarė Ananijui, Prašau tavęs, kaip gero kaimyno, kad man nesant saugotum mūsų namus, nes net jei viskas klostysis kuo geriausiai, grįšiu ne anksčiau kaip po mėnesio, įskaitant kelionės laiką ir septynias žmonos atsiskyrimo dienas po gimdymo ar dar daugiau, jei gimtų mergaitė, tegu Viešpats to neleidžia. Ananijas atsakė, kad jis galįs būti ramus, nes namais pasirūpinsiąs kaip savais, ir staiga

jam atėjo į galvą paklausti, apie ką anksčiau negalvojo, Ar nenorėsi, Juozapai, pagerbti mane savo apsilankymu per Velykų šventę, prisijungdamas prie mano giminių ir draugų, kad jau pats neturi šeimos Nazarete, neturi ir tavo žmona po to, kai mirė jos tėvai, jau buvę tokio senyvo amžiaus jai gimus, kad dar iki šiol žmonės stebisi, kaip tai įmanoma, kad Joakimas iš Onos susilaukė dukros. Juozapas linksmi priekaištingai tarė, O Ananijau, atsimink, ką po nosim murmėjo nepatiklus Abraomas, kai Viešpats jam pareiškė duosias palikuonių, ar gali vaikas gimti iš šimto metų senio ir ar devyniasdešimtmetė moteris galėtų turėti vaikų, juk Joakimas ir Ona nebuvo tokio garbaus amžiaus kaip kad Abraomas ir Sara tomis dienomis, todėl Dievui buvo daug lengviau, o Jam nieko nėra neįmanoma, pasiūsti atžalą mano uošviams. Kaimynas tarė, Tuomet buvo kiti laikai, Viešpats apsirėikšdavo kasdien tiesiogiai, ne tik savo darbais, ir Juozapas, stiprus doktrinos klausimais, atsakė, Dievas yra pats laikas, kaimyne Ananijau, Dievui visas laikas yra vienas, ir Ananijas nebežinojo, ką atsakyti, dabar buvo netinkamas metas į pokalbį įvesti prieštarinę ir niekad neišspręstą ginčą apie Dievo ir ciesoriaus galias, tiek konsubstancialias, tiek pavestąsias. Priešingai nei galėjo atrodyti iš šio teologinės praktikos demonstravimo, Juozapas nepamiršo netikėto Ananijo kvietimo švęsti Velykas su juo ir jo artimaisiais, tik nenorėjo rodyti perdėtos skubos jį priimdamas, kaip iškart ir nusprendė daryti. Gerai žinoma, kad su dėkingumu priimti paslaugas – mandagumo ir geros kilmės ženklas, tačiau pernelyg nedžiūgaujant, neduodant kitam dingsties manyti, jog to tik ir laukėme. Pagaliau dabar padėkojo jam, pagirdamas jį už dosnumo ir geros kaimynystės jausmus, o tuo metu Šuja išėjo iš namų vesdamasi Mariją, kuriai sakė, Kokią gerą ranką turi karšimui, moterie, ir Marija visa išraudo lyg mergaitė, nes ją gyre vyro akivaizdoje.

Vienas geras prisiminimas, kurią Marija išlaikė iš tų daug žadėjusių Velykų, buvo tai, kad nereikėjo dalyvauti ruošiant valgius ir

prie stalo patarnauti vyrams. Ją nuo šių darbų atleido kitos moterys, suprantančios jos padėtį. Neišvark, šitaip tau negalima, sakė jos ir turėjo gerai apie tai žinoti, nes beveik visos buvo vaikų motinos. Taigi jai beveik nieko ir nereikėjo daryti, tik patarnauti prie stalo Juozapui, atsėdusiam ten ant žemės, kaip ir kiti vyrai, pasilenkti, kad pripiltų jo taurę ar papildytų jo lėkštę kaimiškais valgiais, nerauginta duona, ėriuko mėsa, karčiomis žolėmis, taip pat iš džiovintų skėrių miltų iškeptomis bandelėmis, skanėstu, kurį Ananijas labai vertino kaip savo šeimos tradiciją, bet kai kurie iš kviestinių svečių raukė nosį, gėdydamiesi blogai slepiamo pasiūlykštėjimo, nes širdyje pripažino esą neverti daugelio pranašų, dykumoje stoką pavertusių dorybe, o skėrius – mana, pamokomo pavyzdžio. Baigiantis vakarienei vargšė Marija jau sėdėjo atskirai nuo kitų, padėjusi savo didelį pilvą ant šlaunų, apsipylusi prakaitu, beveik nesiklausydama juokų, šmaikštybių ir istorijų, ir nuolatinio Raštų citavimo, kiekvieną akimirką jausdamasi galinti visai palikti pasaulį, tarsi būtų pakabinta ant plono siūlo – paskutinės savo minties, gryno mąstymo be tikslo ir žodžių, vien žinojimo, kad mąstai, net nežinodamas apie ką ir kam. Staiga pabudo krūptelėjusi, nes sapnė iš didelės tamsos išniro elgetos veidas, paskui jo didelis skarmaluotas kūnas, angelas, jei tai buvo angelas, įžengė į sapną iš anksto nepranešęs ir ne kaip atsitiktinis prisiminimas, ir žiūrėjo į ją atsainiai, nors šiek tiek smalsiai, lyg norėdamas užduoti klausimą, o gal ir be jo, nes nebuvo laiko įsižiūrėti, ir dabar Marijos širdis spurdėjo lyg išgąsdintas paukštis, ir ji nežinojo, ar iš baimės, ar dėl to, kad į ausį kas nors pasakė netikėtą ir trikdantį žodį. Vyrai ir berniukai susėdę ant žemės tęsė pobūvį, o moterys sukaitusios įeidavo ir išeidavo, siūlydamos paskutinius valgius, bet jau buvo pastebimi sotumo ženklai, tik vyno gyvinamų pašnekesių triukšmas pagarsėjo.

Marija atsikėlė, ir niekas į tai nekreipė dėmesio. Jau buvo visai naktis, žvaigždžių šviesa giedrame ir be mėnulio danguje,

atrodė, kelia savotišką aidą, beveik negirdimą zvimbę, kuri Juozapo žmona jautė oda ir kaulais, nemokėjo paaiškinti, kaip, tarsi švelnų ir goslų traukulį, kuris dar nesibaigė. Marija perėjo kiemą ir pasižiūrėjo į gatvę. Nieko ten nepamatė. Jos namų vartai šalimais buvo uždaryti, taip, kaip ir buvo palikti, bet oras judėjo tarsi kažkas ką tik čia būtų praėjęs, prabėgęs ar praskridęs, tepalikdamas trumpalaikį ženklą, kurio kiti net nemokėtų suprasti.

Praėjus trims dienoms, susitaręs su klientais, pavedusiais jam darbus, dabar turėsiąčius palaukti, kol jis grįš, atsisveikinęs sinagoje ir patikėjęs namus bei regimas gėrybes kaimyno Ananijo globai, Juozapas su žmona iškeliavo iš Nazareto į Betliejų – pagal Romos dekretus susirašyti. Jei dėl ryšių atsilikimo ar sinchroninio vertimo kliūčių dangaus dar nebuvo pasiekusi žinia apie tokį įsakymą, labai turėjo stebėtis Viešpats Dievas, matydamas tokį pasikeitusį Izraelio kraštovaizdį, su miniomis žmonių, keliaujančių visomis kryptimis, kai šiomis dienomis tuoj po Velykų būdinga ir įprasta, kad žmonės judėtų, išskyrus pateisinamas išimtis, išcentrinio būdu, leisdamiems namo iš vienintelio centrinio taško, žemiškos saulės ar spindulingos bambos – žinoma, turime omenyje Jeruzalę. Be abejo, įpročio jėga, nors ir galinti klysti, ir dieviškasis įžvalgumas, šis absoliutas, padės lengvai atpažinti ir įvardyti, net iš taip aukštai, lėtą pažangą, regimą piligrimams grįžtant į savo miestus ir kaimus, tik regą glumina tai, kad šios, žinomos kryptys kertasi su kitomis, ir pastarosios atrodo nubrėžtos atsitiktinai ir yra tiesiog maršrutai tų, kurie atšventę Velykas ar jų neatšventę Jeruzalėje, dabar paklūsta profaniškiems ciesoriaus potvarkiams, nors būtų nesunku palaikyti ir kitokią tezę, kad ciesorius Augustas, pats to nežinodamas, galiausiai vykdo Viešpaties valią, jei tiesa tai, kad Dievas tik dėl jam vienam žinomų priežasčių nusprendė, jog Juozapui ir jo žmonai šiuo jų gyvenimo tarpsniu skirta vykti į Betliejų. Iš pirmo žvilgsnio ne vietoje ir ne laiku, šie samprotavimai turi būti pripažinti labai tinkami, atsižvelgiant į tai, kad pasitelkę juos galėsime gauti objektyvios informacijos apie tai, ką kai kuriems protams patiktų čia rasti, pavyzdžiui, įsivaizduoti,

kaip mūsų keliautojai vieni kerta tas nesvetingas vietoves, tas neramias dykynes, be jokios artimos ir broliškos sielos, pavesti vien Dievo gailestingumui ir angelų globai. Tai štai po išvykimo iš Nazareto galima matyti, kad taip nebus, nes su Juozapu ir Marija keliaus kitos dvi šeimos, gana gausios, iš viso su seneliais, paaugliais ir kūdikiais susidaro apie dvidešimt žmonių, beveik visa gentis. Žinoma, jie netraukia į Betliejų, viena šeima pasiliks pusiaukelėje, arti nuo Ramalos esančioje gyvenvietėje, o kita tęs kelionę toli į pietus, iki Beršebos, tačiau su ja turės išsiskirti anksčiau, mat vieni keliaus greičiau, kiti lėčiau – visai įmanoma hipotezė, kelyje visada gali pasirodyti naujų keliautojų, jau nekalbant apie tuos, kurie turi vykti priešinga kryptimi, kad, kas žino, susirašytų Nazarete, iš kurio pirmieji kaip tik ir iškeliauja. Vyras eina priekyje, atskira grupė, su jais berniukai, kuriems jau suėjo trylika, o štai visokio amžiaus moterys, merginos ir senės sudaro kitą netvarkingą grupę, einančią iš paskos, lydimą jaunesnių vaikėzų. Akimirka, kai jau ruošėsi iškeliauti, vyras iškilmingu choru balsiai ištarė aplinkybėms tinkamus pašlovinimus, o moterys juos santūriai, beveik tylom pakartojo, kaip kas nors patyręs, jog neverta šaukti tam, kam maža vilties būti išgirstam, net jei nieko neprašytum, o už viską šlovintum.

Vienintelė keliaujanti pirmyn nėščia yra Marija, ir kelias toks sunkus, kad jei Apvaizda nebūtų pasiuntusi asilų, apdovanotų begaline kantrybe ir ne menkesne tvirtybe, vos už kelių nueitų žingsnių ši vargšė būtų turėjusi pasiduoti meldama, kad paliktą ją kelkraštyje iki tol, kol ateis jos laikas gimdyti, kuris, kaip žinome, jau arti, nors nežinia, kur ir kada stos, vis dėlto šie žmonės nelinkę lažintis, šiuo atveju spėlioti, kada ir kur gims Juozapo vaikas, protinga religija draudžia kliautis atsitiktinumui. Kol neatėjo metas, ir visą laiką, kol dar turi kentėti ir laukti, nėščioji labiau nei retu ir atsainiu savo vyro dėmesiu – jis įsitraukęs į vyrų pokalbius – galės kliautis patikimu gyvulio romumu ir klusnumu, asilas savo ruožtu

stebėjosi, jei gyvenimo ir naštos pokyčiai apskritai yra suprantami asilams, kad nesulaukia botago kirčių, o ypač tuo, kad jam leista žingsniuoti neskubant, būdingu jo ir panašių į jį padarų tempu, tiek, kiek per dieną tokie kaip jis nueina. Dėl šio skirtumo moterų grupė kartais atsilieka, o kai taip nutinka, vyrai priešakyje sustoja ir laukia jų prisivejant, bet ne tik dėl to, kad susijungtų, jie net apsimeta, kad sustojo pailsėti, nėra abejonės, kad kelias tarnauja visiems, bet žinoma, kad ten, kur gieda gaidžiai, vištos nekvaksi, tik smarkiai kudakuoja padėjusios kiaušinių, tokia nustatyta ir paskelbta geroji tvarka pasaulio, kuriame mums teko gyventi. Taigi keliauja Marija, supama švelnios savo ristūno eisenos, karalienė tarp moterų, nes tik ji joja, kiti asilai neša bendrą naštą. O kad palengvintų kitų moterų vargus, paneša glėbyje tai vieną, tai kitą, tai trečią mažojo būrio vaiką, leisdama pailsėti jų motinoms ir pratindamasi prie pareigos, kuri jos laukia.

Pirmą kelionės dieną, kadangi kojos dar buvo neįpratusios prie kelionės, nueitas kelias nebuvo labai ilgas, reikia nepamiršti, kad tame pačiame būryje eina seniai ir maži vaikai, vieni, jau pagyvenę, išsikvojo visas jėgas ir nebegali dėtis jų turį, o kiti, nemoką valdyti tų, kurių pradeda turėti, jas iššvaisto per dvi pašėlusio bėgiojimo valandas, tarsi tuoj turėtų būti pasaulio pabaiga ir vertėtų išnaudoti paskutines jo akimirkas. Sustojo dideliame kaime, vadinamame Izreelis, kur buvo karavanų kiemas, kur, kadangi tomis dienomis, kaip sakėme, vyko intensyvus eismas, buvo sąmyšis ir triukšmas tarsi beprotnamyje, nors, tiesą sakant, triukšmas buvo didesnis nei sąmyšis, bet pripratus regai ir klausai iš to, kaip jis pasipildo žmonėmis ir gyvuliais, nuolat judančiais tarp keturių sienų, galima buvo pirma nujauti, o paskui atpažinti neorganizuotos ir nesąmoningos tvarkos valią, visa tai priminė išgąsdintą skruzdėlyną, kuris, nors ir iškrikęs, siekia save atpažinti ir atsikurti. Šiaip ar taip trims šeimoms teko dalia nakvoti stoginės priedangoje, vyrams įsitaisius vienoje pusėje,

moterims kitoje, bet tai buvo vėliau, kai visiškai stojo naktis ir karavanų kiemas, gyvuliai ir žmonės atsidavė miegui. Prieš tai moterys turėjo paruošti valgį ir iš šulinio pripildyti vandens maišus, vyrai nuėmė nešulius nuo asilų ir nuvedė juos pagirdyti nutaikę proga, kol girdykloje nėra kupranugarių, nes šie vos dviem dideliais gurkšniais išsausina vandens lovį, ir reikia vis pildyti jį be galo daug kartų, kol jie pagaliau atsigeria. Galiausiai, pirma pastatę asilus prie ėdžių, ke liautojai sėdo valgyti, pradedant nuo vyrų, nes moterys, kaip žinome, visame kame yra antros iš eilės, pakanka dar kartą – ir ne paskutinį – prisiminti, kad Ieva buvo sukurta po Adomo ir iš jo šonkaulio, kada bus taip, kad išmoksime, jog yra tam tikrų dalykų, kuriuos imame suprasti tik tada, kai ryžtamės grįžti prie šaltinių.

Taigi po to, kai pavalgė vyrai, o moterys savo kampe pasisotino tuo, kas buvo likę, nutiko taip, kad senolis tarp senolių, kuris, būdamas Betliejaus gyventojas, ėjo surašymui į Ramalą ir vadinosi Simeonu, naudodamasis autoritetu, suteiktu jam amžiaus, ir išmintimi, kuri, kaip tikima, yra tiesioginis to amžiaus padarinys, paklausė Juozapo, ką jis galvojęs daryti tuo gana tikėtinu atveju, jeigu Marija, nors šio vardo jis neištarė, nepagimdytų prieš paskutinę surašymui nustatyto termino dieną. Akivaizdu, kad tai buvo akademinis klausimas, jei toks žodis tinka tam laikui ir tai vietai, nes tik surašytojams, pamokytiems procesinių Romos įstatymo plonybių, tiko nuspręsti dėl tokių didžiai abejotinų atvejų, kaip kad šis, kai į surašymą prisistato moteris su išsipūtusiu pilvu, Mes einame užsirašyti, ir neįmanoma ištirti, ar ji nešioja berniuką, ar mergaitę, jau nekalbant apie nepa-neigiamą tos pačios ar abiejų lyčių dvynių gimties galimybę. Kaip tobulas žydas, koks didžiavosi esąs, tiek teoriškai, tiek praktiškai, dailidė nė negalvojo atsakyti pagal paprastą vakarietišką logiką, kad ne tam, kuris turi paklusti įstatymui, priklauso taisyti jame pasitaikančias klaidas, ir kad jei Roma nesugeba numatyti šio ir kitų atvejų, jai prastai tarnauja įstatymų leidėjai ir aiškintojai. Tačiau susidūręs

su tokiu sunkiu klausimu, Juozapas ilgai įtemptai mąstė, ieškodamas kuo subtilesnio atsakymo, tokio, kuris aplink ugnį susirinkusiam sambūriui parodytų jo gebėjimus įtikinti ir sykiu būtų puikios formos. Baigęs įtemptai mąstyti ir lėtai pakėlęs žvilgsnį, kurį visą tą laiką buvo įsmeigęs į liūliuojančias laužo liepsnas, dailidė tarė, Jei atėjus paskutinei surašymo dienai mano vaikas dar nebus gimęs, taip bus todėl, kad Viešpats nenori, jog romėnai apie jį žinotų ir įtrauktų į savo sąrašus. Simeonas tarė, Stipri tavo prielaida, nes taip dediesi žinąs, ko Viešpats nori ir ko ne. Juozapas tarė, Dievas žino visus mano kelius ir skaičiuoja visus mano žingsnius, ir šie dailidės žodžiai, kuriuos galime rasti Jobo knygoje, ginčo kontekste reiškė, kad čia, prieš esančius ir neišskiriant nesančių, Juozapas išpažįsta ir laiduoja savo klusnumą Viešpačiui ir nuolankumą, bet kuris šių jausmų yra priešingas Simeono užsimenamai velniškai pretenzijai siekti ištirti mįslingus Dievo norus. Taip jį turėjo suprasti ir senolis, nes patylėjo laukdamas, o tuo pasinaudojo Juozapas, kad vėl pultų, Kiekvieno žmogaus gimimo diena ir mirties diena yra užantspauduotos ir saugomos angelų nuo pasaulio pradžios, ir tai Viešpats, kada Jam patinka, sulaužo pirma vieną, paskui kitą, dažnai tuo pat metu, savo dešine ir savo kaire, ir būna, taip ilgai nelaužo mirties antspaudo, kad ima atrodyti, jog tą gyvąjį pamiršo. Jis padarė pauzę, padvejojo, bet paskui užbaigė gudriai šypsodamasis, Duok Dieve, kad šis pokalbis nepriimtų Jam apie tave. Aplinkiniai nusijuokė, bet iš po barzdos, nes buvo aišku, kad dailidė nesugebėjo išlaikyti visos pagarbos, deramos senam žmogui, net jei jo samprotavimai dėl amžiaus poveikio nėra labai protingi ir prasmingi. Senasis Simeonas mostu parodė pyktį, timplėlėjo tuniką ir atsakė, Tikriausiai Dievas bus sulaužęs tavo antspaudą anksčiau laiko ir dar neturėjai būti pasaulyje, jei taip įžūliai ir išdidžiai elgiesi su senais žmonėmis, kurie daugiau gyveno ir viską geriau išmano nei tu. Juozapas tarė, O Simeonai, klausei manęs, kaip reikėtų elgtis, jei mano vaikas nebūtų gimęs iki paskutinės surašymo

dienos, ir negalėjau tau duoti atsakymo į tą klausimą, nes neišmanau romėnų įstatymo, kurio tu, kaip įtariu, irgi neišmanai, Neišmanau, Taigi sakiau tau, Žinau, ką sakei, nesivargink kartodamas, Juk tai tu pirmas pradėjai kalbėti nederamais žodžiais, kai manęs paklausei, kuo save laikau, kad deduosi žinąs Dievo valią prieš jai pasireiškiant, o jei paskui tave įžeidžiau, prašau man atleisti, bet pirmasis įžeidimas kilo iš tavęs, atsimink, kad būdamas vyresnis ir todėl mano mokytojas, negali duoti įžeidimo pavyzdžio. Aplink laužą pasigirdo tylus pritarimo šurmulyš, dailidė Juozapas aiškiai nugalėjo ginče, dabar visi laukė, kaip išsisuks Simeonas, ką jam atsakys. Ir štai kaip jis tai padarė, stokodamas sąmojo ir vaizduotės, Iš pagarbos turėtum tik atsakyti į mano klausimą, ir tiek, ir Juozapas tarė, Jei atsakyčiau tau, kaip tu nori, tuoj pat būtų išaiškėjusi klausimo tuštybė, todėl turi pripažinti, kad ir kaip tau būtų sunku, jog tai buvo didesnės pagarbos ženklas, ką padariau, suteikdamas tau, nors tu nenorėjai to suprasti, proga aptarti temą, kuri domina visus, būtent, ar kartais Viešpats panoręs negalėtų paslėpti savo tautą nuo priešo akių. Dabar kalbi apie Dievo tautą, tarsi apie savo dar negimusį vaiką, Nedėk, Simeonai, į mano lūpas žodžių, kurių aš nesakiau ir nesakysiu, įsiklausyk, ką reikia suprasti vienaip, ir į tai, ką reikia suprasti kitaip. Į šią tiradą Simeonas neatsakė, pakilo iš rato ir nuėjo atsisėsti į tamsesnę kampa, lydimas kitų šeimos vyrų, įpareigotų kraujo solidarumo, bet nusi-vylusių visai silpnu patriarcho pasirodymu žodinėje dvikovoje. Čia, kompanijoje, stojo tylą, ją pakeitė šurmulyš ir murmesys tų, kurie taisėsi poilsui, vėl tapo girdimi duslūs pokalbiai karavanų kieme, pertraukiamas kokio nors skardesnio šūksnio, gyvulių bliovimo ir prunkštimo, o protarpiais – šaižaus, groteskiško rujojančio kupranugario maurojimo. Tuomet keliautojai iš Nazareto, pamiršę neseną nesantaiką, taikydami prie ritmo, visi kartu tyliai, bet kadangi jų buvo daug, tai išėjo triukšmingai, pratisai ėmė sakyti paskutinį ir ilgiausią iš daugelio pašlovinimų, skiriamų Viešpačiui per dieną, ir

kur meldžiamasi taip, Pagarbintas būk, mūsų Dieve, visatos karaliau, kuris uždedi miego raištį ant mano akių ir nuleidi sunkumą ant mano vokų, neatimdamas iš manęs vyzdžių šviesos. Duok, Viešpatie, mano Dieve, dabar man ramiai miegoti, kad rytoj galėčiau pabusti laimingam ir taikiam gyvenimui, suteik, kad laikyčiausi tavo priesakų, ir neleisk man priprasti kaip nors jiems nusižengti. Neleisk man pakliūti į nuodėmės, pagundos ir gėdos valdžią. Padaryk, kad manyje nugalėtų gerieji polinkiai, ir neleisk, kad mane valdytų blogieji. Išvaduok mane nuo žalingų potraukių ir mirtinų ligų, kad manęs netrikdytų blogi sapnai ir blogos mintys, kad nesapnuočiau Mirties. Praėjo kelios minutės, ir teisiesieji arba labiausiai išsvargusieji jau miegojo, kai kurie visai nedvasingai knarkė, o kiti neturėjo ko labai tikėtis, dauguma buvo niekuo neprisidengę, išskyrus savo tunikas, tik seniai ir mažieji, lepūs vieni ir kiti, mėgavosi šiurkščios paklodės ar menkos antklodės patogumais. Pritrūkęs peno laužas geso, tik kelios silpnos liepsnos dar šoko virš paskutinių malkų, paimtų į kelią šiam naudingam tikslui. Po stogine, kuri glaudė nazariečius, visi miegojo. Visi, išskyrus Mariją. Negalėdama atsigulti dėl nepatogaus pilvo, kur iš pažiūros turėjo glūdėti milžinas, ji rėmėsi į nešulius, ieškodama poilsio iškaudusioms strėnoms. Kaip ir kiti, ji klausėsi ginčo tarp Juozapo ir senojo Simeono ir džiaugėsi vyro pergale, nes tokia kiekvienos žmonos pareiga, net jei grumtynės būna bekraujės, kaip kad šitos. Bet jai jau išsitrynė iš atminties, dėl ko buvo ginčytasi, arba atmintis apie ginčą pasinėrė į pojūčius, kurie jos kūne atsirasdavo ir dingdavo, panašiai kaip vandenyno potvyniai ir atoslūgiai, kurių ji niekad nematė, bet girdėjo apie juos kalbant, kildami ir slūgdami tarp neramių bangų mūšos – vaiko judesių, bet ypatingų, tarsi jis norėtų jos išsiose pakelti jos svorį ant savo pečių. Tik Marijos akys buvo atviros, spindinčios prietemoje, jos ir toliau švietė net laužui visiškai užgesus, bet tai visai nenuostabu, taip būna visoms motinoms nuo pasaulio pradžios, juo labiau kad mes apie tai neginčijamai

sužinojome tada, kai dailidės Juozapo žmonai pasirodė angelas, pats juo prisistatęs, nors atėjo keliaujančio elgetos pavidalu.

Karavanų kieme irgi užgiedojo gaidžiai skelbdami naują aušrą, bet keliautojai, pirkliai, mulų varovai, kupranugarių vedliai, raginami išpareigojimų, nelaukė pirmųjų gaidžių ir labai anksti pradėjo ruoštis dienai, apkraudami gyvulius savo manta arba prekėmis ir todėl kėlė lauke triukšmą, palyginti su kuriuo vakarykštis triukšmas nublanko ar, tiksliau, aptilo. Kai nurims šis, karavanų kiemas praleis kelias gan ramias valandas, kaip kad rudas driežas, išsitiesęs saulėje, nes čia sustos tik svečiai, nusprendę ilsėtis visą dieną, kol, einant į pabaigą vakarui, ims atvykti nauja keliauninkų pamaina, vieni purvinesni už kitus, bet visi išvargę, ir vis tiek išlaikę sveikas ir stiprias balso stygas, dar neižengę į vidų, o jau šaukdami lyg tūkstančio velnių apsėsti, apsaugok Dieve. Kad Nazareto draugija eina iš čia padidėjusi, nieko neturi stebinti, prie jų prisijungė kokia dešimtis žmonių, labai apsigaua įsivaizduojantis, jog ši žemė – tai dykuma, ypač tokiu šventiniu surašymo ir Velykų metu, kaip kad jau buvo paaikškinta.

Juozapas pats susiprato, kad jo pareiga būtų susitaikinti su senuoju Simeonu, ne todėl, kad per naktį jo argumentai neteko jėgos ir prasmės, bet todėl, jog buvo pamokytas gerbti vyresnius, ypač senolius, kurie, vargšeliai, nugyveno ilgą gyvenimą, o už tai dabar susimoka sąmojingumo ir supratingumo netekimu ir neretai naujo tunto būna negerbiami. Taigi jis priėjo prie senolio ir romiai tarė, Atėjau prašyti tavęs atleidimo, jei vakar vakare tau pasirodžiau įžūlus ir savimi patenkintas, niekad neketinau būti nepagarbus, bet žinai, kaip būna, žodis po žodžio, gerus išstumia blogi, ir galiausiai visada pasakome daugiau nei norėjome. Simeonas klausė, klausė, nuleidęs galvą, pagaliau atsakė, Atleidžiu tau. Nekeista, kad mainais į savo kilnų gestą Juozapas tikėjosi maloningesnio užsispyrusio senio atsakymo, ir, vis dar vildamasis išgirsti žodžius, kurių manėsi

nusipelnęs, gerą gabalą laiko ir kelio ėjo šalia jo. Bet Simeonas, įsispitrijęs į kelio dulkes, nudavė nepastebįs jo buvimo greta, kol dailidė, teisėtai suirzęs, mostelėjo ranka kaip ketinantis paspartinti žingsnį. Tuomet senis, tarsi staiga būtų atitokęs nuo jį užėmusių nuolatinių minčių, greitai žengė žingsnį ir stvėręs ranka jam už tunikos tarė, Palauk. Nustebęs Juozapas atsisuko. Simeonas sustojo ir parkartojo, Palauk. Pro juos praėjo kiti vyrai, ir dabar kelio viduryje buvo jiedu, tarsi niekieno žemėje, tarp vyrų grupės, kuri tolo, ir atsiliekančio moterų būrio, kuris vis artėjo. Virš galvų buvo matyti Marijos veidas, besisupantis į lygios asilo eisenos taktą.

Jie buvo palikę Izreelio slėnį už savęs. Kelias, aplenkdamas stačių uolų virtinę, sunkiai kilo į pirmąjį skardį, prieš pasislėpdamas Samarijos kalnuose, vakarų pusėje, išilgai sausringų kalnagūbrių, už kurių, leisdamasi Jordano link ir driekdama pietų kryptimi savo karštą lygumą, Judėjos dykuma vėl degino labai seną randą žemės, kuri, pažadėta daugeliui, niekad nežinojo, kam atsiduoti. Palauk, tarė Simeonas, ir dailidė pakluso, staiga sunerimęs, baikštus, pats nežinodamas, kodėl. Moterys jau buvo netoliese. Tuomet senis vėl ėmė eiti, įsikibęs į Juozapo tuniką, tarsi jį būtų apleidusios jėgos, ir tarė, Vakar vakare, kai nuėjau miegoti, mačiau regėjimą, Regėjimą, Taip, bet ne vaizdinį, kaip paprastai būna, o tarsi matyčiau, kas yra už žodžių, kuriuos tu pasakei – kad jei tavo vaikas nebus gimęs atėjus paskutinei surašymo dienai, taip bus todėl, kad Viešpats nenorės, jog romėnai žinotų apie jį ir ištrauktų į savo sąrašus, Taip, aš tai sakiau, bet ką tu regėjai, Nieko konkretaus, tik tarsi staiga mane būtų apėmęs įsitikinimas, jog būtų geriau, kad romėnai nežinotų apie tavo vaiko buvimą, kad apie jį niekas nieko nesužinotų, ir kad jei vis tiek ateis į šį pasaulį, bent kad gyventų jame be vargo ir be šlovės, kaip kad tie vyrai, kurie štai tenai nueina, ir šios moterys, čionai ateinančios, kaip bet kuris iš mūsų nežinomas iki savo mirties valandos ir po jos, Kadangi aš, tėvas, esu toks menkas,

Nazareto dailidė, gyvenimas, kurio mano vaikui linki, tikriausiai jam ir lemtas, Ne tu vienas lemi savo vaiko gyvenimą, Taip, viskas yra Dievo valioje, jis ir žino, Taip buvo visada, ir tuo mes tikime, Bet kalbėk man apie mano vaiką, ką apie jį sužinojai, Nieko, tik tuos pačius tavo žodžius, kurie nušvitę man atrodė turį kitą reikšmę, tarsi pirmąkart matydamas kiaušinį suvoktum viščiuką jo viduje, Dievas nori to, ką daro, ir daro, ką nori, ir jo rankose yra mano vaikas, aš čia nieko negaliu, Iš tiesų, taip yra, bet dabar dar yra dienos, kuriomis Dievas dalijasi vaiku su moterimi, Kuris paskui, jei bus berniukas, bus mano ir Dievo, Arba tik Dievo, Visi jo esame, Ne visi, kai kuriuos pasidalijęs Dievas ir Demonas, Kaip tai žinoti, Jei įstatymas nebūtų nutildęs moterų visam laikui, galbūt jos, kadangi išrado pirmąją nuodėmę, iš kurios gimė visa kita, mokėtų pasakyti mums, ką mums reikia žinoti, Ką tokio, Kokia dieviška ir demoniška dalis jas sudaro, kokios rūšies žmogiškumą nešioja savyje, Nesuprantu tavęs, man atrodė, kad kalbėjai apie mano vaiką, Kalbėjau ne apie tavo vaiką, kalbėjau apie moteris ir kaip jos gimdo tokias būtybes kaip mes, ir ar ne jų valia, jei jos tai žino, kiekvienas iš mūsų yra štai toks menkas ir toks didis, yra šis gerumas ir šis piktumas, ši taika ir šis karas, maištas ir romumas.

Juozapas pažiūrėjo atgal, pamatė Mariją ant savo asilo, su berniūkščiu, pasodintu už jos, vyriškai apžergusiu gyvulį, ir akimirką įsivaizdavo, jog tai jau jo sūnus, o Mariją matė tarši pirmą kartą, žengiančią pirmyn jau padidėjusioje moteriškių minioje. Jo ausyse tebeskambėjo keisti Simeono žodžiai, bet jam sunku buvo sutikti, kad moteris galėtų būti tokia svarbi, bent jau šioji, niekuo neišsiskirianti jo žmona, niekad jam nedavė ženkle, kad būtų daugiau verta nei tai, kas įprasta visoms. Šią akimirką, bet jau žvelgdamas į priekį, staiga prisiminė tą atvejį su elgeta ir švytinčia žeme. Sudrebėjo nuo galvos iki kojų, stojo piestu jam plaukai ir pašiurpo oda, ir dar kartą atsigręžęs į Mariją savo akimis aiškiai pamatė šalia jos

Žingsniuojantį aukštą vyrą, tokį aukštą, kad jo pečiai buvo iškilę virš moterų galvų, ir sprendžiant iš šių ženklų tai ir buvo tas elgeta, kurio anksčiau jis niekad negalėjo matyti. Vėl pažvelgė, ir jis buvo ten, kur neturėjo būti, visiška nesąmonė, jokios žmogiškos priežasties jam būti ten, vyrui tarp moterų. Juozapas ketino paprašyti Simeono irgi pažiūrėti atgal, kad patvirtintų šiuos neįmanomus dalykus, bet senis buvo nuėjęs į priekį, jis pasakė, ką turėjo pasakyti, ir dabar prisijungė prie savo šeimos vyrų, kad vėl imtųsi paprasto šeimos vyriausiojo vaidmens, kuris visada trumpiausiai trunka. Tada dailidė, nerasdamas kito liudytojo, atsigręžė pats pažiūrėti žmonos pusėn. Vyro ten jau nebebuvo.

Kelii į pietus jie perėjo visą Samarijos kraštą ir padarė tai forsuotu žygiu, viena akimi žvelgdami į kelią, kita atidžiai tirdami apylinkes, baimindamiesi tų žemių gyventojų priešiško, o tiksliau būtų sakyti nedraugiško, – samariečiai buvo senųjų asirų persikėlėlių, į šiuos kraštus atėjusių Salmanasaro, Ninevės karaliaus, laikais, po Dvylikos Giminių tremties ir išsibarstymo, piktadarių palikuonys ir erezijų paveldėtojai, kurie, turėdami kai ką žydiško, bet daug daugiau pagoniško, šventuoju įstatymu pripažįsta tik Mozės Penkiaknygę ir tvirtina, kad Dievo savo šventyklai pasirinkta vieta yra ne Jeruzalė, o, jūs tik įsivaizduokite, Gerizimo kalnas, esantis jų teritorijoje. Galilėjiečiai keliavo paskubomis, bet vis tiek dvi naktis turėjo praleisti priešiškoje aplinkoje, po atviru dangumi, su sargybos postais, kad tie nenaudėliai negalėtų užklypti netikėtai, juk jie gabūs blogiausiems veiksams, gali atsisakyti duoti vandens net grynos hebrajiškos kilmės žmogui, nors tas mirtų iš troškulio, o apie visiems žinomą išimtį neverta nė pasakoti, nes tai tik išimtis ir nieko daugiau. Ir keliautojų nerimas įveikiant šią kelio atkarpą buvo toks didelis, kad, priešingai nei įprasta, vyrai pasidalijo į dvi grupes, priekyje ir užpakalyje moterų bei vaikų, kad apsaugotų jas ir juos nuo ižeidimų ar ko nors dar blogiau. Vis dėlto samariečiai tomis dienomis buvo taikiai nusiteikę, tiesa, sutikti kelyje, irgi keliaujantys, jie patenkindavo savo slepiamą pyktį svaitydami į galilėjiečius paniekinamus žvilgsnius ir kelis keiksmus, jokia organizuota gauja nepuolė nuo šlaitų ir neapsvaidė išsigandusio ir beginklio būrio iš pasalų akmenimis.

Prieš pat jiems pasiekiant Ramalą, kur karščiausi tikintieji ar turintieji geriausią uoslę prisiekė jau užuodžiantys švenčiausią

Jeruzalės kvapą, grupę paliko senasis Simeonas ir jo namiškiai, kurie, kaip jau minėta, turėjo užsirašyti viename iš šių vietų kaimų. Ten, viduryje kelio, gausiai vieni kitus laimindami, atsisveikino ke liautojai, šeimos motinos apipylė Mariją tūkstančiu ir vienu pata- rimu, patirties sūnumi, ir ten visi išsiskyrė, vieni leidosi į slėnį, kur greitai galės pailsėti po keturių dienų kelionės vargų, kiti patraukė į Ramalą, kurios karavanų kieme dar praleis besiartinančią naktį. Ir pagaliau Jeruzalėje turi atsiskirti tie, kurie lieka iš grupės, išvyku- sios iš Nazareto, didžioji dalis vyks į Berševą, į ten dar dviejų dienų kelionė, o dailidė ir jo žmona liks čia pat, Betliejuje. Apsikabinimų ir atsisveikinimų sąmyšyje Juozapas pasišaukė į nuošalę Simeoną ir labai pagarbiai pasiteiravo, ar per tą laiką jis neprisiminė ko daugiau apie tą regėjimą. Kad tai nebuvo regėjimas, jau sakiau tau, Buvo kas buvo, man tik rūpi žinoti, koks bus mano vaiko likimas, Net sa- vojo negali pažinti, o esi čia, gyvas ir kalbantis, kaip budiesi žinoti likimą to, kurio dar nėra, Dvasios akys mato toliau, todėl įsivaiz- davau, kad tavosioms, Viešpaties atvertoms tam, kas rodoma išrink- tiesiems, pavyko įžvelgti, kas man yra gryna tamsa, Galbūt apie savo vaiko likimą niekados nesužinosi, galbūt tavo paties likimas išsipildys netrukus, neklausk, žmogau, nesmalsauk, gyvenk tik šia diena. Ir, pasakęs šiuos žodžius, Simeonas uždėjo dešinę ranką Juo- zapui ant galvos, sumurmėjo palaiminimą, kurio niekas neišgirdo, ir nuėjo prisidėti prie laukusių saviškių. Vingiuotu taku vorele jie ėmė leistis į slėnį, kur kito šlaito apačioje, beveik nepastebimas tarp akmenų, kurie iš žemės kilo lyg išvarginti kaulai, glaudėsi Simeono kaimas. Daugiau apie jį Juozapas nieko negirdėjo, tik daug vėliau sužinojo, kad jis mirė prieš surašymą.

Po dviejų naktų, praleistų žvaigždžių šviesoje ir atviro lauko šaltyje, juo labiau kad bijodami netikėto užpuolimo nekūrė net laužų, nazariečiams buvo smagu vėl galėti prisiglausti karavano kiemo sienų ir skliautų prieglobstyje. Moterys padėjo Marijai nultipti nuo

asilo sakydamos, Moteriške, tau jau visai tuoj gimdyti, ir toji vargšė sumurmėjo, kad taip, tikriausiai, tarsi visiems būtų akivaizdus to ženklas netikėtai – arba taip atrodė – išaugęs pilvas. Geriausiai kaip galėjo įtaisė ją pasirinktame kampe ir ėjo gaminti vakarienės, kuri jau vėlavo, jos valgyti atėjo visi. Šį vakarą prie laužo nebuvo pokalbių nei maldų, nei pasakojamų istorijų, tarsi Jeruzalės artumas įpareigoję tylėti, kiekvienas žvelgė į savo vidų ir klausė, Kas esi tu, toks panašus į mane, bet man nepažįstamas, nors to niekas iš tikrųjų nesakė, žmonės neima taip nei iš šio nei iš to kalbėti patys su savimi, sąmoningai taip ir negalvojo, bet neabejotina, kad jei norime žodžiais išversti tokią tylą kaip ši, kai stebeilijamės į laužo liepsnas ir tylime, kitų nėra, tik šie, ir jie pasako viską. Iš vietos, kur sėdėjo, Juozapas matė Marijos profilį, apšviestą atspindėjusios rausvos ugnies žaros, pustoniais nušvietusios veidą iš šios pusės, jos bruožai ryškėjo šviestamsėje, ir sau pačiam netikėtai pamanė, kad Marija – graži moteris, jei jau galima taip vadinti ją, tuo mergaitės veidu, be abejo, dabar jos kūnas deformuotas, bet atmintis jam pateikia kitokią jos vaizdą, vikrios ir grakščios, pagimdžiusi greitai vėl taps tokia, kokia buvo. Taip galvojo Juozapas, ir staiga tarsi visi praėję priverstinio skaistumo mėnesiai būtų sukilę, pabudindami neatidėliotiną geismą, kuris išplito po visą kraują, bangomis viena po kitos spinduliuodami neaiškius kūniškus potraukius, kurie iš pradžių jį pribloškė, kad paskui grįžtų dar sustiprėję, vaizduotės įkaitinti, į išeities tašką. Jis girdėjo, kaip Marija sudejavo, bet nepriėjo prie jos. Jis prisiminė, ir tas prisiminimas tarsi šalto vandens šlūksnis iškart nuslopino jo patiriamus geidulius, prisiminė vyrą, kuri trumpai matė prieš dvi dienas einantį šalia žmonos, tą elgetą, kuris juos persekioja nuo tada, kai Marija pranešė apie savo nėštumą, nes dabar Juozapas neabejojo, kad, net nematomas iki tos dienos, kai pats galėjo jį išvysti, šis paslaptingas personažas visus devynis nėštumo mėnesius buvo Marijos mintyse. Jis nedrįso klausti žmonos, koks

vyras ten buvo ir ar ji žino, kur jis pasidėjo, kai taip greitai dingo, nenorėjo išgirsti atsakymo, jo bijojo, to suglumusio klausimo, Vyras, koks vyras. O jei jis neatlyžtų, tikriausiai Marija pasišauktų liudyti kitas moteris, Ar jūs matėte kokį nors vyrą, arėjo koks nors vyras moterų grupėje, ir jos sakytų, kad ne, ir šiek tiek pasipiktinusios purtytų galvą, ir galbūt viena iš jų, liežuvingiausia, tartų, Dar turi gimti vyras, kuris ne dėl kūniškų poreikių gretintųsi prie moterų ir su jomis pasiliktų. Juozapas negalėjo atspėti, kad Marijos nuostaba neslėptų jokio gudravimo, nes ji tikrai nematė elgetos, ar tai buvo vyras su kūnu ir kaulais, ar šmėkla. Bet kaip tai gali būti tiesa, jei jis buvo ten, šalia tavęs, jeigu jį mačiau šiomis akimis, klausų Juozapas, ir Marija jam atsakytų tvirtai įsitikinusi, Išvis, taip man sakė esą parašyta įstatyme, moteriai priklauso gerbti vyrą ir jo klausyti, todėl neimsiu sakyti, kad tas vyras nėjo šalia manęs, kai tu tvirtini priešingai, tik sakau, kad jo nemačiau, Tai buvo tas elgeta, Ir kaipgi tu tai gali žinoti, jei nimatei jo aną dieną, kai buvo pasirodęs, Turėjo būti jis, Veikiau buvo kas nors ejęs savo keliu, o kadangiėjo lėčiau už mus, tai ir pralenkėme jį, pirma vyrai, paskui moterys, atsitiktinai buvo šalia manęs, kai pasižiūrėjai, štai ir viskas, nieko kita, Vadinasi, tu patvirtini, Ne, tik ieškau paaiškinimo, kuris tave patenkintų; kaip ir dera gerai žmonai. Pusiau užmerktomis akimis, beveik užsnūdęs, Juozapas dar stengiasi išskaityti tiesą Marijos veide, bet šis tapo juodas kaip kita mėnulio pusė, profilis – tik viena linija, išrežtas jau nusilpusioje paskutinių žarijų šviesoje. Juozapas nuleido galvą, tarsi galutinai atsisakęs pastangų suprasti, nusinešdamas į sapną visiškai absurdišką idėją, kad tas vyras turėjo būti jo suaugusio sūnaus vaizdinys, kad jis atėjo iš ateities pasakyti jam, Toks būsiu vieną dieną, bet tu manęs nepamatysi. Juozapas miegojo nuolankiai šypsodamasis, bet liūdnas, tarsi girdėtų Mariją sakant, Neduok Dieve, nes tikrai žinau, kad tas vyras neturi kur galvos priglausti. Iš tiesų, iš tiesų sakau jums, kad daug dalykų būtų galima žinoti prieš tai, kai

atsitinka kiti, kurie yra jų vaisius, jei būtų paprotys vyrui ir žmonai kalbėtis vienam su kitu kaip vyrui ir žmonai.

Kitą dieną anksti ryte į Jeruzalę išskubėjo daugelis keliautojų, naktį praleidusių karavanų kieme, bet keliaujančiųjų grupės atsitiktinai formavosi taip, kad Juozapas, nors turėdamas akiratyje žemiečius, kurie ėjo į Berševą, šį kartą lydėjo žmoną, eidamas šalia jos, taigi, prie balnakilpės, lygiai kaip elgeta, ar kas ten buvo, darė aną dieną. Bet Juozapas šiuo metu nenori galvoti apie tą paslaptinę asmenį. Jis įsitikinęs, kad susilaukė ypatingos Dievo malonės – jis leido jam pamatyti savo sūnų dar prieš jo gimimą, ne į kūdikiško silpnumo vystyklus įsuptą mažą netobulą būtybę, dvokiančią ir triukšmingą, bet subrendusį vyrą, geru sprindžiu aukštesnį už tėvą ir šios giminės vidurkį. Juozapas eina laimingas, kad užima savo sūnaus vietą, vienu metu yra tėvas ir sūnus, ir šis jausmas toks stiprus, kad staiga tas, kuris yra jo tikrasis sūnus, kuris štai eina, nors dar motinos iščiose, keliu į Jeruzalę, praranda prasmę.

Jeruzalė, Jeruzalė, sušuko pamaldūs keliautojai, pamatę miestą, staiga lyg šmėkla iškilusį virš kitos kalvos pusės, kitapus slėnio, iš tiesų dangišką miestą, pasaulio centrą, dabar žaižaruojantį tūkstančių kibirkščių visomis kryptimis, stiprioje vidudienio šviesoje, tarsi krištolo karūna, bet kuris, kaip žinome, pavirs grynu auksu, kai jį palies besileidžiančios saulės šviesa, ir bus baltas kaip pienas po mėnuliu, Jeruzale, o Jeruzale. Šventykla atrodo taip, tarsi šią akimirką joje ilsėtusį Dievas, ir netikėtas oru padvelkiantis ir piligrimų bei keliautojų veidą, plaukus, drabužius paglostantis vėjelis galbūt yra dieviško mosto sukeltas oro judėjimas, ir atidžiai įsižiūrėjus į debesis galima pamatyti didžiulę atitraukiamą ranką, ilgus molėtus pirštus, delną, kur nubrėžtos visos žmonių ir visų kitų visatos būtybių gyvenimo ir mirties linijos, bet taip pat, laikas tai žinoti, paties Dievo gyvenimo ir mirties linija. Keliautojai kelia į viršų rankas, jos virpa iš jaudulio, nesulaikomai iš lūpų veržiasi pašlovinimai, jau ne choru,

kiekvienas atsiduoda savai ekstazei, o kai kurie, iš prigimties blai-vesni, jei turime mintyje šias mistines išraiškas, beveik nejuda, žvelgia į dangų ir ypač kietai taria maldos žodžius, tarsi šią aki-mirką jiems būtų suteikta proga kaip lygus su lygiu kalbėti su savo Viešpačiu. Kelias linksta į šlaitą, ir kol keliautojai leidžiasi į slėnį prieš pradėdami vėl kilti prie miesto vartų, Šventykla atrodo besi-veržianti vis aukščiau, dėl perspektyvos efekto užstodama bjaurųjį Antonijaus bokštą, kur net iš tokio atstumo matėsi terasą saugančių romėnų kareivių veidai ir staigūs ginklų blykčiojimai. Čia nazarie-čiai atsisveikino, nes Marija išsekusi ir neatlaikytų greitos risčios leidžiantis raitomis, kad pataikytų su visų šių žmonių, pamačiusių miesto sienas, skubiu žingsniu, beveik pereinančiu į bėgimą.

Taigi Juozapas ir Marija liko vieni kelyje, ji stengiasi sukaupti apleidusias jėgas, jis šiek tiek nekantrauja dėl gaišaties tuomet, kai jie jau taip arti savo tikslo. Saulė krinta statmenai virš tylos, kuri supa keliautojus. Staiga iš Marijos lūpų išstrūksta tyli, nenuslopinama dejonė. Juozapas sunerimsta, klausia, Ar jau prasidėjo skausmai, ir ji atsako, Taip, bet tą pačią akimirką veidu pasklinda nepatiklumas, tarsi ji būtų susidūrusi su kažkuo nesuvokiamu jos protui, iš tiesų skausmą ji jautė ne tiek savo kūnu, bet kaip skausmą, iš tikrųjų jau-čiamą už kitą, vaiką, esantį jos viduje, kaip tai įmanoma, kaip kūnas gali jausti ne savo skausmą, nors ir žinodamas, kad jo nėra, ir vis tiek vėl jausdamas jį tarsi savą, arba ne visai taip ir ne šiais žodžiais, sakėme anksčiau, tarsi aidą, kuris dėl keistos akustinių reiškinių anomalijos būtų stipresnis, garsesnis nei jį sukėlęs garsas. Atsargiai, nelabai norėdamas žinoti, Juozapas paklausė, Ar tebeskauda, o ji ne-žino, kaip jam atsakyti, meluos, jei sakys ne, meluos, jei sakys taip, todėl tyli, bet skausmas nesiliauja, ji jaučia, bet taip, tarsi tik stebėtų jį, negalėdama įsikišti, pilvo viduje jai skauda jos vaiko skausmus, ir ji nieko negali padaryti, jis toks tolimas. Nebuvo sušukta jokia komanda, Juozapas nepanaudojo botago, bet asilas ėmė žingsniuoti

neabejotinai guviau stačiu skardžiu, vedančiu į Jeruzalę, ir žengė lengvai, tarsi būtų išgirdęs sakant, kad jo laukia pilnos ėdžios ir galiausiai užtarnautas poilsis, bet jis nežino, kad dar teks įveikti gerą kelio gabalą prieš pasiekiant Betliejų, o ten nukakus suvoks, kad reikalai galiausiai nėra tokie paprasti, kaip atrodė, aišku, kad būtų labai miela galėti pasakyti, Veni, vidi, vici*, kaip kad skelbė Julijus Cezaris savo šlovės laikais ir paskui buvo tas, kuris pamatė, iš savo paties sūnaus rankų pamatė mirtį, nė kiek jo nepateisina ir tai, kad buvo tik įsūnis. Senas ir nežadantis baigtis karas tarp tėvų ir vaikų, kaltės paveldėjimas, kraujo atmetimas, nekaltųjų aukojimas.

Kai jau žengė pro miesto vartus, Marija negalėjo sulaikyti skausmo riksmo, bet šįkart veriančio, tarsi ją būtų persmeigusi ietis. Ją girdėjo tik Juozapas, toks didelis buvo triukšmas, kurį kėlė žmonės, gyvuliai gerokai mažesni, bet visa kartu sudarė tokį turgaus šurmulį, kad buvo sunku išgirsti tai, kas sakoma šalimais. Juozapas nori būti protingas, Tu negali tęsti kelionės, geriausia būtų rasti pastogę čia, o rytoj eisiu į Betliejų, į surašymą, ir pasakysiu, kad gimdai, nueisi ten paskui, jei reikės, nežinau, kokie romėnų įstatymai, galbūt užtenka prisistatyti šeimos galvai, ypač tokiu atveju kaip šis, ir Marija atsakė, Jau nejaučiu skausmų, taip ir buvo, ta ietis, kuri privertė ją šaukti, pavirto erškėčio dygliu, taip, nuolatiniu, bet pakenčiamu, kažkuo, kas tik priminė apie savę, tarsi ašutinę. Juozapui neįsivaizduojamai palengvėjo, nes jis kamavosi dėl to, kad teks ieškotis prieglobsčio Jeruzalės gatvių labirinte tokiomis aplinkybėmis, kai žmoną suėmę gimdymo sąrėmiai, o kaip ir bet kuris kitas vyras jis bijojo atsakomybės, nors ir nenorėjo pripažinti. Atvykus į Betliejų, galvojo, kuris dydžiu ir svarba nelabai skyrėsi nuo Nazareto, viskas tikrai bus lengviau, juk žinoma, kad mažose gyvenvietėse, kur visi vienas kitą pažįsta, tarpusavio pagalba paprastai

* Atėjau, pamačiau, nugalėjau (lot.). *Vert. past.*

būna ne tokie tušti žodžiai. Jeigu Marija jau nedejuoja, tai arba jai praėjo skausmai, arba gali juos išverti, šiaip ar taip vis tiek, reikia traukti į Betliejų. Asilas gauna delnu per užpakalinę dalį, tai, išsižiūrėjus, yra ne tiek raginimas paspartinti žingsnį, nes tam gana sunku ryžtis neapsakomame eismo sąmyšyje, į kurią pakliuvo, kiek švelni Juozapo palengvėjimo išraiška. Siauras gatvės tvindo prekiautojai, alkūnėmis stumdosi tūkstančio rasių ir kalbų žmonės, ir praėjimas tarsi stebuklu praskinamas, ir palengvėja tik tada, kai gatvės gilumoje pasirodo romėnų karių patrulis arba kupranugarių karavanas, tuomet būna taip, tarsi prasiskirtų Raudonosios jūros vandenys. Pamažu, sumaniai ir kantriai manevruodami, pora nazariečių ir jų asilas paliko už savęs tą gestikuliuojantį ir isterišką turgų, stačiomus ir išsiblaškiusius žmones, kuriems nieko nereikštų, jei būtų pranešta, Antai eina Juozapas su nėščia žmona, kurios pilvas nosį siekia, jos vardas Marija, abu vyksta į Betliejų susirašyti, ir jei tiesa, kad nieko nepadėtų šie geranoriški mūsų įvardijimai, tai todėl, kad gyvename žemėje, tiek pertekusioje tokių suteiktų vardų, kad lengvai ten sutiksi visokio amžiaus ir padėties Juozapų ir Marijų, vos pasukęs už kampo, ir nepamirškime, jog tie, kuriuos pažįstame, tikriausiai nėra vieninteliai, kurie laukia kūdikio, ir taip pat, kad būtų viskas pasakyta, nelabai mus nustebintų, jei šiomis valandomis ir netoliese tuo pat metu, vos už gatvės ar javų lauko gimtų du tos pačios lyties kūdikiai, berniukai, jei to Dievas panorės, bet kurie tikrai turės skirtingus likimus, nors mėgindami pagaliau pagrįsti primityvią šios senovės epochos astrologiją, pavadintume jį tuo pačiu vardu, Jėšua, kas yra tas pat, kaip ir Jėzus. Ir tegu niekas mums nesako, kad užbėgame už akių įvykiams suteikdami vardą būtybei, kuri dar tik turi gimti, dėl to kaltas dailidė, kuris jau seniai įsikalęs į galvą, jog toks bus jo pirmagimio vardas.

Keliauninkai išėjo pro pietinius vartus ir patraukė keliu į Betliejų, dabar lengviau atsikvėpę, kad jų tikslas jau taip arti, galės

pailsėti po ilgos ir sunkios kelionės, nors kitas ir nemažas darbas laukia vargšės Marijos, nes jai ir tik jai teks gimdymo vargas, Dievas žino, kur ir kaip. Ir nors Betliejus pagal Raštus – Dovydo namų ir giminės, kuriai Juozapas teigia priklausąs, vieta, giminaičiai ilgainiui ten išmirė arba apie juos dailidė nieko nežino, neigiama aplinkybė, kuri leidžia nuspėti, kol dar einame keliu, apie nemažus poros apsisojimo sunkumus, iš tiesų Juozapas negali pasibelsti priėjęs prie bet kurių durų ir tarti, Štai mano vaikas, kuris ruošiasi gimti, ir matyti, kaip namų šeimininkė, kupina juoko ir džiaugsmo, taria, Įeik, įeik, pone Juozapai, vanduo jau verda, demblys patiestas ant grindų, lininė drobė paruošta, taisykis kaip nori, būk kaip namie. Taip būtų turėję nutikti aukso amžiuje, kai vilkas, kad nereikėtų žudyti ėriuko, maitinosi laukinėmis žolėmis, bet šis amžius yra žiaurus ir geležies, stebuklų metas arba jau praėjo, arba dar neatėjo, be to, stebuklas, pats stebuklas, kad ir ką mums sakytų, nėra geras dalykas, jei norint dalykus pagerinti reikia iškreipti jų logiką ir vidinę esmę. Juozapui beveik norisi lėtinti žingsnį, kad kuo vėliau susidurtų su jo laukiančiais sunkumais, bet mintis, kad turės daug didesnių bėdų, jei vaikas gims kelyje, verčia jį raginti asilą, nuolankų gyvulį, kuris vienas težino, koks jis išvargęs, nes Dievas, jei ką nors žino, tai apie žmones, ir net ne visus, nes be skaičiaus yra tų, kurie gyvena kaip asilai ar dar blogiau, ir Dievui nerūpi tai iširti ir sutvarkyti. Vienas kelionės draugas sakė Juozapui, kad Betliejuje yra karavanų kiemas, visuomeninė atsarga, tai lyg galėtų išspręsti įsikūrimo problemą, kurią smulkiai nagrinėjame, bet net paprastas dailidė turi teisę į drovumą, įsivaizduokite, kokia gėda šiam vyrui turėtų būti matyti savo žmoną pateiktą nesveikam smalsumui, visą karavanų kiemą šnabždant gandus, visus tuos mulų varovus ir kupranugarių vedlius, kurie tokie pat šiurkštūs, kaip ir tie gyvuliai, su kuriais vaikšto, palyginti su jais, dar blogiau tai, kad jie turi kalbos dovaną, o tie ne. Taigi Juozapas nusprendžia prašyti patarimo ir pagalbos sinagogos

seniūnų, ir pats savimi stebisi, kad nepagalvojo apie tai anksčiau. Dabar labiau nuo rūpesčių išsklaidyta širdimi pagalvojo, kad būtų gerai paklausti Marijos, kaip ji jaučiasi, kaip skausmai, bet neištare nė žodžio, atsiminkime, jog visa tai purvina ir nešvaru, nuo pat pradėjimo iki gimimo, ta baisi moters lytis, verpetas ir bedugnė, visų pasaulio blogybių buveinė, labirintiškas vidus, kraujas ir skysčiai, išskyros, vandenų nubėgimai, atstumiančios nuovalos, mano Dieve, kodėl norėjai, kad tavo mylimi vaikai, vyrai, gimtų iš nešvarybės, kaip daug geriau būtų tau ir mums, jei būtum mus padaręs iš šviesos ir skaidrumo, kadaise, vakar ir rytoj, pirmą, vidurinį ir paskutinį, ir visus padaręs lygius, be skirtumo tarp kilmingųjų ir prastuolių, tarp karalių ir dailidžių, tik pažymėtum gąsdinančiu ženklu tuos, kurie augdami skirti neišvengiamai tapti netyri. Sulaikytas tokios daugybės skrupulų, Juozapas galiausiai paklausė pusiau abejingai, tarsi aukštesnėmis materijomis užsiimantis ponas malonėtų pasiteirauti smulkių tarnų, Kaip jautiesi, tarė, ir tai buvo kaip tik proga išgirsti naują atsakymą, nes Marija prieš kelias akimirkas ėmė pastebėti, kad keičiasi skausmai, kuriuos ji patyrė, puikūs tai žodžiai, bet kitaip sudėlioti, nes tiksliau būtų sakyti, kad galiausiai tai skausmai ją patyrė, o ne ji juos.

Jie jau ėjo daugiau kaip valandą, Betliejus turėjo būti netoli. Nežinia, kodėl, nes dalykų visuma ne visada paaiškinama, kelias buvo tuščias nuo tada, kai pora išėjo iš Jeruzalės, ir tai buvo verta nuostabos, nes, kai Betliejus taip arti miesto, būtų įprasta, jei ten ir atgal nuolat šmirinėtų žmonės ir gyvuliai. Nuo vietos, kur kelias už kelių stadijų nuo Jeruzalės išsišakojo, viena šaka į Berševą, šita į Betliejų, tarsi pasaulis būtų susitraukęs, susilenkęs į save, jei pasaulį tinka vaizduoti kaip asmenį, sakytume, kad užsidengė akis apsiaustu, tik klausėsi keliautojų žingsnių, taip, kaip klausomės giesmių paukščių, kurių nematome, kurie slepiasi tarp šakų, bet ir mes taip pat, nes taip mus vaizduojasi lapijoje besislepiantys

paukščiai. Juozapas, Marija ir asilas ką tik perkirto dykumą, nes dykuma nėra tai, kas paprastai manoma, dykuma – tai, kai visai nėra žmonių, nors neturime pamiršti, kad nereta aptikti dykumas ir mirtinas sausras minių viduryje. Dešinėje yra Rachelės kapas, žmonos, kurios Jokūbas turėjo laukti keturiolika metų, po septynerių atliktos tarnystės metų jam atidavė Lėją ir tik po dar tiekos – mylimą moterį, kuri mirė Betliejuje gimdydama sūnų, kuri Jokūbas pavadino Benjaminu, tai reiškia „mano dešinės sūnus“, bet kuri ji prieš numirdama visai teisingai vadino Ben Oniu, tai reiškia „mano skausmo sūnus“, duok Dieve, kad tai nebūtų blogas ženklas. Jau galima išskirti pirmuosius Betliejaus namus, žemės spalvos, kaip ir Nazarete, bet čia, regis, primaišyta geltonos ir pilkos, jie tokie blyškūs po saule. Marija kone nualpusi, jos kūnas kas akimirką svyra nuo nešulių viršaus, Juozapas turi ją prilaikyti, o ji, kad geriau išsilaikytų, ranka remiasi į jo petį, gaila, kad esame dykumoje ir nėra čia kam pasigėrėti tokiu gražiu vaizdu, tokiu neiprastu. Ir taip jie įžengė į Betliejų.

Juozapas vis dėlto paklausė, kur yra karavanų kiemas, nes manė, jog galbūt galėtų ten pailsėti likusią dienos dalį ir naktį, kadangi, nepaisant skausmų, kuriais Marija nesiliovė skūstis, neatrodė, kad vaikas turėtų tuoj gimti. Bet karavanų kiemas, esantis kitoje kaimo pusėje, purvinas ir triukšmingas, turgaus ir arklidės mišinys, kaip ir visi, nors nebuvo pilnas, nes dar buvo anksti, neturėjo laisvos uždaros vietos, o diena baigiantis sulig kupranugarių ir mulų varovų atvykimu čia būsią dar blogiau. Keliautojai grįžo atgal, Juozapas paliko Mariją mažoje aikštelėje tarp namų sienų, figmedžio pavėsyje, ir nuėjo ieškoti seniūnų, kaip buvo anksčiau sugalvojęs. Sinagogoje tebuvo paprastas sargas, kuris negalėjo padaryti nieko daugiau, kaip pašaukti ten žaidusį berniuką ir liepti jam nuvesti keliauninką pas vieną iš seniūnų, kuris, kaip tikėjosi, imsis priemonių. Laimė, nekaltųjų gynėja, kai apie juos prisimena, lėmė, kad Juozapas su šiuo nauju rūpesčiu turėtų praeiti pro aikštelę, kur

paliko žmoną, tai ir išgelbėjo Mariją, sėdėjusią pražūtingame figmedžio pavėsyje, kuris vos jos nepražudė per neatleistiną vieno ir kito neatidumą, krašte, kur gausu šių medžių, privalu žinoti, ko blogo ir gero galima iš jų tikėtis. Iš ten visi lyg pasmerktieji leidosi ieškoti seniūno, šis pagaliau buvo laukuos ir taip anksti negrišias, tokį atsakymą gavo Juozapas. Tada dailidė sukaupė drąsą ir garsiai paklausė, Ar šiuose ar kituose namuose kas nors man atidarys, ar kas nors susimylės, vardan Dievo, kuris viską mato, ir priglaus mano žmoną, kuri turi tuoj gimdyti, tikriausiai atsiras čia nuošalus kampas, demblius jis nešasi su savimi, Taip pat kur šiame kaime galėčiau rasti pribuvėją, kad padėtų gimdant, vargšas Juozapas susigėdęs sakė šiuos didelius ir intymius dalykus, ir dar labiau gėdijosi jausdamas, kad raudonuoja tai sakydamas. Vergė, kuri pasitiko jį prie įėjimo, įžengė į vidų su žinia, prašymu ir protestu, privertė palaukti ir grįžo su atsakymu, kad jie negalį čia pasilikti, teiešką kitų namų, tik abejotina, ar rasią, ir kad jos ponia liepusi pasakyti, jog geriausia jiems būtų prisiglausti viename iš daugelio urvų, esančių šiuose šlaituose. O pribuvėja, paklausė Juozapas, į tai vergė atsakė, kad leidžiant šeiminkams ir jam sutinkant, ji pati galėtų padėti, nes namie per tiek metų jai netrūko progų pamatyti ir išmokti. Iš tiesų, labai sunkūs šie laikai, ir dabar tai pasitvirtino, pasibeldus į mūsų duris moteriai, kuri turi gimdyti, jai atsakome kiemo pavėsinės ir siunčiame gimdyti į urvą, lyg kokią mešką ar vilkę. Tačiau sąžinė mums nerimsta, ir pakilę iš ten, kur esame, einame pažiūrėti prie vartų, kas yra tie, kurie ieško prieglobsčio tokiu neatidėliotinu ir neįprastu reikalu, ir pamačius skausmingą nelaimingos būtybės išraišką, gailestis apima mūsų moterišką širdį, ir pasvertais žodžiais pateisiname atsakymą, nes namai pilni, Yra tiek sūnų ir dukrų šiuose namuose, anūkų ir anūkių, žentų ir marčių, todėl čia jūs netilpsite, bet vergė nuves jus į urvą, kuris mums priklauso ir anksčiau atstojo tvartą, ten jums bus patogų, dabar gyvulių ten nėra, ir šitai pasakę ir klausydami

tų vargšų žmonių padėkų, pasitraukiame į savo šeimos prieglobstį, sielos gilumoje jausdami neapsakomą paguodą, kuri teikia ramybę sąžinei.

Kol vyko šis lakstymas, šis vaikščiojimas ir stabčiojimas, šie prašymai ir klausinėjimai, ryški dangaus žydruma nublanko, ir saulė netrukus pasislėps už ano kalno. Vergė Salomė, toks jos vardas, eina priekyje rodydama kelią ir neša katilą su žarijomis šviesai, molinį puodą vandeniui užvirti, druskos naujagimiui įtrinti, kad nepasigautų užkrato. Ir kadangi Marija atsinešė švarių drobulių, o Juozapas kuprinėje turi peilį, kuriuo galima nupjauti virkštelę, jei Salomė nebus labiau linkusi nukąsti ją dantimis, vaikas jau gali gimti, galiausiai tvartas ne prasčiau kaip namas, ir tik tas, kuriam neteko laimės miegoti ėdžiose, nežino, kad jos, kaip niekas kitas pasaulyje, panašios į lopšį. Bent jau asilas neižiūrės skirtumo, šiaudai danguje ir žemėje tokie patys. Urvą pasiekė apie trečią valandą, kai pakibusi prieblanda dar auksino kalvas, ir užtruko ne dėl atstumo, bet kad Marija dabar, kai jai buvo užtikrintas apsistojimas ir pagaliau galėjo atsiduoti kentėjimams, vardan visų angelų prašė vežti ją atsargiai, nes kiekvienas asilo kanopų slystelėjimas ant akmenų kėlė baisias kančias, nuo kurių temo akyse. Urve buvo tamsu, silpstanti išorinė šviesa geso šalia įėjimo, tačiau netrukus, užmetusi saują šiaudų ant žarijų ir papūtusi, su sausomis čia buvusiomis malkomis vergė užkūrė laužą, kuris buvo lyg aušra. Paskui uždegė žibintą, kabojusį ant išsikišusios sienos, ir, padėjusi Marijai atsigulti, nuėjo vandens prie Saliamono šulinių, kurie nuo čia netoli. Grįžusi rado Juozapą, pametusį galvą, nežinantį, ką daryti, ir neturime jo smerkti, nes vyrų niekas nemoko, kaip tokiose situacijose naudingai elgtis, jie ir nenori mokėti, daugiausia, ką jie sugeba, sugriebti kenčiančios moters ranką ir laukti, kol viskas susitvarkys. Tačiau Marija viena, pasaulis apsiverstų iš nuostabos, jei to meto žydas išdrįstų padaryti tokį menkniekį. Įėjo vergė, tarė padrašinanti žodį, Laikykis, paskui atsiklaupė tarp pražergtų Marijos

kojų, nes turi būti pražergtos moterų kojos, kad būtų galima patekti į vidų ir išeiti, Salomė jau nesuskaičiuoja, kiek kūdikių padėjo gimti, ir šios vargšės moters kančios tokios pat, kaip ir visų kitų moterų, kaip buvo nustatyta Viešpaties Dievo, kai Ieva nepaklausė ir nusidėjo, Aš padauginsiu tavo skausmus per nėštumą, skausme gimdysi vaikus, ir šiandien, praėjus jau tiek amžių, kai prisikaupė tiek skausmo, Dievas vis dar nėra patenkintas, ir agonija tęsiasi. Juozapo čia jau nėra, jo nėra ir prie įėjimo į urvą. Pabėgo, kad negirdėtų šauksmų, bet šauksmai jį vejasi, tarsi pati žemė šauktų, tiek, kad trys piemenys, eję pro šalį su savo avių bandomis, priėjo prie Juozapo ir paklausė, Kas čia darosi, atrodo, tarsi šauktų žemė, ir jis atsakė, Tai mano žmona gimdo tame urve, ir jie tarė, Tu nesi vietinis, nepažįstame tavęs, Mes iš Galilėjos Nazareto, atėjome į surašymą, vos atvykus padidėjo skausmai, ir štai ji gimdo. Prietemoje sunku buvo įžiūrėti keturių vyrų veidus, netrukus išnyks visi bruožai, bet balsai tęsė, Ar turite ką valgyti, paklausė vienas iš piemenų, Nedaug, atsakė Juozapas, ir tas pats balsas tęsė, Kai viskas baigsis, atei pasakyti, atnešiu tau savo avių pieno, ir tuoj pat pasigirdo kitas balsas, O aš tau duosiu sūrio. Prieš prabylant trečiam piemeniui stojo ilga, nepaaiškinama tylą. Pagaliau balsu, kuris irgi atrodė sklindąs iš po žemių, jis tarė, O aš atnešiu jai duonos.

Juozapo ir Marijos sūnus gimė kaip visi žmonių sūnūs, išsitepęs motinos krauju, lipnus nuo gleivių ir tyliai kentėdamas. Jis verkė, nes jį privertė verkti, ir verks tik dėl šios vienintelės priežasties. Suvyniotą į vystyklus paguldė ėdžiose, netoli asilo, nes nėra pavojaus, kad įkąs, mat gyvulys trumpai parištas. Salomė išėjo užkasti nuovalų tuo metu, kai priėjo Juozapas. Ji laukia, jis įeis, ir stovi, kvėpdama gairių nakties orą, pavargusi, tarsi pati būtų gimdžiusi, kaip įsivaizduoja, nes savo vaikų niekad neturėjo.

Leisdamiesi šlaitu artėja trys vyrai. Tai piemenys. Kartu įeina į olą. Marija guli, jos akys užmerktos. Juozapas, atsisėdęs ant akmens,

ranka remiasi į ēdžių kraštą, tarsi saugotų sūnų. Pirmas piemuo išėjo į priekį ir tarė, Šiomis savo rankomis pamelžiau savo avis ir surinkau jų pieną. Marija atsimerkusi nusišypsojo. Išėjo į priekį antras piemuo ir tarė, Šiomis savo rankomis apdirbau pieną ir padariau sūrį. Marija linktelėjo galva ir vėl nusišypsojo. Tada trečias piemuo žengė į priekį, akimirką pasirodė, kad jis, didžiulio ūgio, užpildo visą olą, ir tarė, bet nežiūrėdamas nei į naujagimio tėvą, nei į motiną, Šiomis savo rankomis suminkiau šią duoną, kurią tau atnešu, iškepiu ją ugnyje, kuri dega tik žemės viduje. Ir Marija žinojo, kas jis toks.

Kaip visad nuo tada, kai pasaulis yra pasaulis, kiekvienam, kuris gimsta, yra kitas, kuris patiria agoniją. Ir nuo šiol kalbame apie tą, kuris yra arti mirties, – karalius Erodas kenčia, be kita ko ir sunkiausiai iš to, kas bus nurodyta, nuo baisaus niežulio, kuris jį varo iš proto, tarsi jo kūną nenuilstamai graužtų smulkučiai ir žiaurūs šimto tūkstančio skruzdžių žandai. Po to, kai buvo išbandyti ir nieko nepadėjo daugybė balzamų, kuriuos iki šiol naudoja žinomas pasaulis, neišskiriant Egipto ir Indijos, karališkieji gydytojai, jau pametę galvą arba, tiksliau, bijantys jos netekti, ėmėsi kaip pakliuvo maišyti vonias ir klizmas, į vandenį ar aliejų pridėdami bet kokių žolių ar miltelių, kurie kada nors, kaip girdėjo, buvo kam nors padėję, net jei tai prieštaravo farmakopėjos taisyklėms. Karalius, patrakęs iš skausmo ir įtūžio, iš burnos drimbant putoms, lyg jam būtų įkandęs pasiutęs šuo, grasino nukryžiuoti juos visus, jei greitai neras patenkinamo vaisto jo negalioms, kurios, kaip jau minėta, neapsiribojo nepakeliamu odos karščiavimu ir traukuliais, kurie vertė jį iš kojų, griovė ant žemės, paversdami jį susivijusiu, agonišku kamuoliu, išvirtusiomis akimis, rankomis, plėšančiomis drabužius, po kuriais tos besidauginančios skruzdės tęsė savo naikinamąjį darbą. Blogiausia, tikrai blogiausia iš visko buvo gangrena, pasireiškusi pastarosiomis dienomis, ir tas nepaaiškinamas bevardis siaubas, apie kurį rūmuose kalbama paslapčia, – kirminai, kurie knibžda karališkojo asmens lyties organuose ir kurie, o taip, ryja jį gyvą. Erodo riksmas drebina rūmų sales ir galerijas, eunuchai, kurie jam patarnauja tiesiogiai, nemiega ir nesiilsi, žemesnio lygmens vergai vengia pasipainioti jo kelyje. Tampant kūną, dvokiantį nuo puvimo,

nepaisant kvepalų, kuriais persiėmę jo nešiojami drabužiai ir įtrinti dažyti plaukai, Eroda palaiko gyvą vien įsiūtis. Nešamas neštuvuose, supamas gydytojų ir ginkluotų sargybinių, jis naršo rūmus nuo vieno galo iki kito ieškodamas išdavikų, jau seniai visur juos mato ar spėja esant, ir jo pirštas staiga parodo, tai gali būti eunuchų vyresnysis, įgijęs ganėtiną įtaką, ar užsispyręs fariziejus, kuris protestuoja prieš tuos, kurie neklauso įstatymo, nors turi būti pirmieji jį gerbdami, šiuo atveju nereikia ištarti vardo, norint žinoti, kas turimas galvoje, dar gali būti jo paties sūnūs Aleksandras ir Aristobulas, suimti ir tuoj pasmerkti mirti skubiai šiam ir ne kitokiam nuosprendžiui sušaukto kilmingųjų tribunolo, taigi ką kita galėjo padaryti šis vargšas karalius, jei apsėstuose sapnuose matė šiuos blogus sūnus, puolančius jį nuogu kalaviju, ir jei bjauriausiame iš košmarų lyg veidrodyje regėjo savo paties nukirstą galvą. Tokio baisaus galo jam paūkyko išvengti, dabar gali ramiai stebėti lavonus, kurie dar prieš minutę buvo sosto paveldėtojai, jo paties sūnūs, apkaltinti sąmokslu, piktnaudžiavimu ir arogancija, pagal nuosprendį mirę pasmaugiant.

Bet štai kitas košmaras, kylantis iš giliausių smegenų tamsybių, su šauksmais jį išplėšia iš trumpo ir neramaus miego, į kuri visai išsekęs paniro, kai jo sujauktam protui pasirodo pranašas Michėjas, gyvenęs Izaijo laikais, tų baisių karų, kuriuos asirai primetė Samarijai ir Judėjai, liudytojas, ir ima pliekti turtinguosius ir galinguosius, kaip pranašui šiuo atveju priklauso ir dera. Apneštas mūšių dulkėmis, su tunika, sutepta šviežiu krauju, Michėjas įžengia į karaliaus sapną lydymas dundesio, kuris aiškiai kyla ne iš šio pasaulio, tarsi žaibus svaidančiomis rankomis būtų uždaręs didžiulius bronzinius vartus, ir paskelbia griausmingu balsu, Viešpats išeis iš savo buveinės, nusileis ir žengs žemės aukštumomis, ir tuoj pat pagrasina, Vargas tiems, kurie rezga nedorybes, tiems, kurie savo guoliuose sumano piktadarybes ir jas įvykdo vos dienai išaušus, nes turi valdžią savo rankose, ir demaskuoja, Įsigeidžia laukų ir juos

užvaldo, įsigeidžia namų ir juos atima, smurtauja prieš vyrą ir jo šeimą, šeiminingą ir jo palikuonis. Paskui kiekvieną naktį, kaskart tai pasakęs, tarsi pagal signalą, kurį tik jis vienas girdi, Michėjas išnyksta tarsi dūmas. Vis dėlto tai, kas Erodą pabudina suplukusį ir apimtą maudulio, yra ne pranašo šauksmų baimė, bet slegiantis įspūdis, kad jo naktinis lankytojas pasišalina kaip tik tą akimirka, kai būna pasirengęs sakyti kažką dar, sprendžiant iš iškeltos rankos mosto, pravertų lūpų, pasilaikydamas tai kitam kartui. Juk bet kas žino, kad šis karalius Erodas ne iš tų, kuriuos išgąsdintų grasinimai, jei be sąžinės graužaties atmintyje saugo daugybę mirčių. Prisiminime, kad liepė paskandinti Mariamnės, moters, kurią gyvenime labiausiai mylėjo, brolių, kad liepė pasmaugti jos senelį ir galiausiai ją pačią, apkaltinęs svetimavimu. Tiesa, po to tarsi pamišo, kliedėdamas šaukė Mariamnę, lyg ji būtų gyva, bet ūmai pasveiko nuo pamišimo atradus, kad jo anyta, ir anksčiau buvusi kitų intrigų siela, rezga sąmokslą, kaip atimti iš jo valdžią. Akies mirksniu pavojingai intrigantei teko prisijungti prie šeimos panteono, šeimos, su kuria Erodas vieniems ir kitiems negerą valandą susidėjo. Tada karaliui kaip sosto įpėdiniai liko trys sūnūs, Aleksandras ir Aristobulas, apie kurių nelaimingą baigtį jau minėjome, ir Antipatras, kurį netrukus ištikis ta pati lemtis. O jau dabar, kadangi ne viskas gyvenime vien tragedijos ir siaubai, atsiminkime, kad kūno atsigavimui ir paguodai Erodas turėjo dešimt dailių žmonių, tačiau aišku, kad šiuo metu jos mažai jam kam tinka, o jis joms niekuo. Taigi tai, kad dabar įtūžusi pranašo šmėkla ateina aptemdyti galingojo Judėjos ir Samarijos, Perėjos ir Idumėjos, Galilėjos ir Gaulanitidės, Trakonitidės, Auranitidės ir Batanėjos karaliaus, baisiojo monarcho, visų tų žemių viešpaties ir tvarkytojo, naktų, nieko nereikštų, jei ne ta neapibrėžta grėsmė, kai sapnas kaskart pakimba, ta akimirka, kuri pažadėjusi neduoda, o nedavusi išlaiko pažadą ir žada naują grėsmę, kažį ką, kažį kaip, kažį kada.

Tuo pat metu Betliejuje, galima sakyti, šalimais Erodo rūmų, Juozapas ir jo šeima ir toliau gyveno urve, nes, numačius pabūti trumpai, nevertėjo eiti ieškotis namų, tuo labiau kad būsto problema jau toje epochoje kėlė galvos skausmą, kuri sunkino tai, kad dar nebuvo išrasta socialinė labdara ir pelningas verslas – butų nuoma. Aštuntą dieną po gimimo nunešė Juozapas savo pirmagimį į sinagogą, kad ten jis būtų apipjaustytas, ir kunigas akmeniniu peiliu vikriai, juk buvo įgudęs, nupjovė verkiančio kūdikio apyvarpę, kurios likimas – kalbame apie apyvarpę, o ne berniuką, – savaime būtų vertas romano, skaičiuojant nuo šios akimirkos, kai yra tik blyškus vos kraujuojantis odos žiedas, iki jos šlovingo pašventinimo devintąjį mūsų eros amžių, kai popiežiumi buvo Paskalis I. Kas nori šiandien ją pamatyti, tam tereikia nuvykti į Kalkatos parapiją, kuri yra netoli Italijos miesto Viterbo, kur tvirtų tikinčiųjų pamokymui ir smalsių netikinčiųjų pajuokai ji rodoma kaip relikvija. Juozapas tarė, kad jo sūnus vadinsis Jėzumi, ir taip liko įrašyta iš pradžių ciesoriaus registruose, o paskui Dievo sąrašuose. Nesusitaikė kūdikis su ta netektimi, kurią ką tik patyrė savo kūnu, už ką dvasia juntamai nepraturtėjo, ir verkė visą tą šventą kelią iki urvo, kur jo laukė sunerimusi motina, ir nieko keista, nes tai jos pirmasis, Vargšeli, vargšeli, tarė ji ir nedelsdama praskleidusi tuniką davė jam žįsti, pirma kairę krūtį, tikriausiai todėl, kad ši arčiau širdies. Jėzus, nors dar negalintis žinoti, jog toks jo vardas, nes tėra maža natūrali būtybė, kaip kad vištos viščiukas, kalės šuniukas, avies ėriukas, Jėzus, kaip sakėme, patenkintas atsiduso, jausdamas ant veido švelnų krūties svorį, jos odos drėgmę prie savo odos. Burna prisipildė salstelėjusio motinos pieno, ir tarp kojų patirtas įžeidimas, anksčiau nepakenčiamas, nutolo, išsisklaidė savotiškame malonume, kuris vis radosi ir nesiliovė rasti, tarsi jį sulaikytų slenkstis, uždarytos durys ar draudimas. Augant pasimirš šie primityvūs pojūčiai, jis nė neįsivaizduos juos kada nors patykęs, ir taip nutinka mums visiems, kad ir kur būtume

gimę, visada iš moters, kad ir koks mūsų laukia likimas. Jei išdrįstume Juozapo paklausti tokio klausimo – netaktas, nuo kurio mus teapsaugo Dievas, – jis atsakytų, kad šeimos galvai yra kitų, rimtesnių rūpesčių, juk nuo šiol jam reikia maitinti dvi burnas, ir nors akivaizdu, kad vaikas žinda tiesiai iš motinos, šis vaizdas posakis vis tiek ne mažiau taiklus ir stiprus. Bet tai tiesa, Juozapas turi rimtų priežasčių rūpintis dėl to, kaip šeima gyvens iki tol, kol galės grįžti į Nazaretą, nes Marija nusilpo po gimdymo ir ne jos jėgoms būtų ilga kelionė, o dar nereikia pamiršti, kad turės laukti, kol baigsis jos nešvarumo laikas, trisdešimt tris dienas turės užtrukti savo apivalymo kraujyje, skaičiuojant nuo šio meto, kuriame esame, nuo apipjaustymo. Pinigai, atsinešti iš Nazareto, kurių jau ir taip buvo mažai, baigiasi, o Juozapui neįmanoma čia užsiimti dailidės amatu, jam trūksta įrankių ir lėšų nusipirkti medienai. Gyvenimas vargšams žmonėms jau ir tuomet buvo sunkus, ir Dievas negalėjo visų aprūpinti. Iš urvo pasigirdo trumpas neartikuluotas skundas, tuoj pat nutilęs, ženklas, kad Marija perkėlė sūnų nuo kairės krūties prie dešinės, ir berniukas, akimirksniui paliktas be jokios, sužeistoje vietoje vėl pajuto skausmą. Netrukus vėl pamaitintas jis užmigs ant motinos rankų ir nepabus, kai ji labai atsargiai paguldys jį įėdžias, tarsi atiduodama meilios ir ištikimos auklės globon. Atsisėdęs prie įėjimo į urvą, Juozapas nesiliauja galvojęs, svarstęs, kaip gyventi, jis jau žino, kad Betliejuje neturi jokių galimybių, net kaip samdinys, kad ir kiek mėgino, nieko nepešė, tik įprasti žodžiai, Kai reikės pagalbininko, liepsiu tave pašaukti, tai pažadai, kuriais pilvo nepasotinsi, nors ši tauta gyva jais nuo pat savo atsiradimo.

Tūkstantį kartų net ne ypač į apmąstymus linkusiems žmonėms patirtis parodė, kad geriausias būdas rasti gerą sprendimą – leisti mintims tekėti laisvai, pagal savo užgaidas ir polinkius, bet stebint jas ir atidžiai, ir tarsi išsiblaškius, lyg galvojant apie ką kita, ir ūmai šokant ant netikėto radinio lyg tigrui ant savo aukos. Tokiu būdu netikri

Betliejaus meistrų dailidžių pažadai paskatino Juozapą pagalvoti apie Dievą ir jo tikrus pažadus, o nuo jų apie Jeruzalės Šventyklą ir darbus, kurie ten atliekami, pagaliau lengva atspėti, juk žinoma, kad ten, kur vyksta darbai, reikalingi darbininkai apskritai, pirmiausia akmentašiai ir akmenskaldžiai, bet ir dailidės, nors tik rąstams tašyti ir lentoms obliuoti, o tam Juozapas pakankamai įgudęs. Vienintelis šio sprendimo trūkumas tariant, kad jam duos tokio darbo, yra atstumas iki darbo vietos, pusantros valandos spartaus žygiavimo ar dar daugiau, ir kelias iš čia į ten vis įkalnėn, nėra alpinistų šventojo, kurs galėtų padėti, nebent joti ant asilo, bet tada Juozapui bus keblu rasti, kur saugiai palikti gyvulį, nes, nors ši žemė Dievo numylėta ir išaukštinta labiau už kitas, vagys joje neišnyko, reikia prisiminti, ką kiekvieną naktį byloja pranašas Michėjas. Juozapas apmąstė šiuos sudėtingus klausimus, kai iš urvo, pabaigusi žindyti sūnų ir paguldžiusi jį į dėžias, išėjo Marija. Kaip Jėzus, paklausė tėvas suvokdamas, kaip juokingai skamba toks klausimas, bet neįstengdamas atsispirti išdidumui, kad turi sūnų ir gali pavadinti jį vardu. Vaikui viskas gerai, atsakė Marija, kuriai iš visko mažiausiai svarbus buvo vardas, galėtų visą gyvenimą vadinti jį vaiku, jei ne faktas, jog neišvengiamai turi gimti kiti vaikai, visus vadinti vaikais būtų painiava kaip Babelyje. Leisdamas kilti žodžiams, tarsi garsiai galvodamas, kas yra būdas pernelyg nepasitikėti, Juozapas tarė, Turiu nuspręsti, kaip gyvensime, kol čia būsime, Betliejuje tinkamo darbo nėra. Marija neatsakė, o ir neturėjo atsakyti, buvo čia tik tam, kad klausytų, jau ir taip vyras darė jai didelę malonę. Juozapas pažiūrėjo į saulę, kad apskaičiuotų, kiek laiko turi nuvykti ir grįžti, nuėjo į urvo vidų pasiimti apsiausto ir krepšio, o išeidamas tarė, Su Dievu iškeliauju ir pavedu save Dievui, kad duotų man darbo savo namuose, jei tokios didžios malonės nuspelno tas, kuris sudeda į jį visas viltis ir yra sąžiningas amatininkas. Permetė dešinį apsiausto skverną per kairį petį, pasitaisė ant jo krepšį ir daugiau netaręs nė žodžio leidosi į kelią.

Iš tiesų, būna laimingų valandų. Nors šventyklos darbai buvo jau gerokai įsivažiavę, dar buvo darbo naujiems samdiniams, ypač jei tie nebuvo reiklūs sutariant dėl užmokesčio. Juozapas be vargo praėjo nesunkią dailidžių meistro gebėjimų patikrą – netikėtas rezultatas, kuris turėtų priversti mus susimąstyti, ar nebuvomė neteisingi, evangelijos pradžioje menkinamai komentavę Jėzaus tėvo profesinę kompetenciją. Naujasis šventyklos darbininkas išėjo iš ten gausiai dėkodamas Dievui, kai kada kelyje stabdydavo sutiktus keliautojus, kad paprašytų jų prisidėti prie Viešpaties šlovinimų, ir jie geranoriškai patenkindavo prašymą plačiai šypsodamiesi, nes šioje tautoje kiekvieno džiaugsmas beveik visada tampa visų džiaugsmu, žinoma, kalbame apie prastuomenę kaip ši. Kai priėjo Rachelės kapo vietą, Juozapai kilo mintis, veikiausiai iš vidurių nei iš galvos, kad ta moteris, taip troškusi dar vieno vaiko, numirė, jei galima taip sakyti, per jį ir neturėjo kada jį pažinti, nespėjo ištarti jam nė žodžio, nė pažvelgti į jį, vienas kūnas, atsiskirias nuo kito kūno, toks abejingas jam kaip koks nuo medžio krintantis vaisius. Paskui kilo dar liūdnesnė mintis, kad vaikai visada miršta dėl savo tėvų, kurie juos pradeda, ir motinų, kurios juos paleidžia į pasaulį, kaltės, ir tada pagailėjo savo paties sūnaus, pasmerkto mirti be kaltės. Sunerimęs, sutrikęs dailidė Juozapas stovėjo prie mylimiausios Jokūbo žmonos kapo, leido nusvirtinti rankoms ir panarino galvą, visas jo kūnas apsipylė šaltu prakaitu, o keliu dabar niekas nėjo, ko galėtų prašyti pagalbos. Suprato, kad pirmąkart gyvenime suabejojo pasaulio prasme, ir kaip tas, kuris atmeta paskutinę viltį, garsiai ištarė, Čia aš mirsiu. Galbūt šie žodžiai kitais atvejais, jei sugebėtume juos pasakyti ryžtingai ir įtikinamai, kaip kad tikriausiai būna savižudžiams, šie žodžiai galėtų be skausmo ir ašarų atverti mums duris, per kurias išeinama iš gyvųjų pasaulio, bet dauguma žmonių emociškai nestabilūs, juos išblaško aukštai praplaukiantis debesis, voratinklį rezgantis voras, drugį besivaikantis šuo, žemę kapstanti ir kudakuojanti višta,

šaukianti viščiukus, arba kas nors dar paprasčiau, iš savo kūno, kaip kad pajusti niežulį veide ir pasikasyti, o paskui klausti savęs, Apie ką čia aš galvojau. Todėl jau kitą akimirką Rachelės kapas tapo tuo, kuo buvo, – mažu baltintu statiniu be langų, tarsi pamestu lošimo kauliuku, pamirštu dėl to, kad jo nereikia žaidimui, akmuo, kuriuo užverčiamas įėjimas, atitemptas piligrimų, čionai ateinančių nuo senovės laikų, prakaitu ir nešvariomis rankomis, o aplink alyvmedžiai, kurie turbūt buvo seni jau tada, kai Jokūbas pasirinko šią vietą paskutine vargšės motinos buveine, aukodamas tai, ką reikėjo, kad apvalytų vietovę, galiausiai galima tikrai teigti, kad likimas yra, kiekvieno likimas yra kitų esančiųjų rankose. Tuomet Juozapas išėjo iš ten, bet prieš tai dar pasakė pašlovinimą, kuris jam atrodė tinkamiausias tai progai ir vietai, taigi tarė, Pašlovintas būk, Viešpatie, mūsų Dieve ir mūsų tėvų Dieve, Abraomo Dieve, Izaoko Dieve, Jokūbo Dieve, didis, galingas ir nuostabus Dieve, būk pašlovintas. Įžengęs į urvą ir dar prieš pranešdamas žmonai, kad gavo darbo, Juozapas nuėjo prie ėdžių pažvelgti į miegantį sūnų. Jis mirs, turės mirti, ir širdis jam sopėjo, bet paskui pagalvojo, kad pagal natūralią dalykų tvarką jis pats turės pirma mirti ir kad ši jo mirtis, pašalindama jį iš gyvųjų, padarydama jį nesantį, suteiks sūnui savotišką ribotą amžinybę, nors tai prieštaravimas, amžinybė, kuri reiškia dar kurį laiką pabūti, kai tu, kuriuos pažįstame ir mylime, jau nėra.

Juozapas neperspėjo savo grupės dešimtininko, kad liks čia tik kelias savaites, tikrai ne ilgiau kaip penkias, kai ateis laikas nešti sūnų į Šventyklą, apsivalyti motinai ir krautis mantą. Nutylėjo iš baimės, kad gali jo nepriimti, smulkmena, kuri parodo, jog nazarietis dailidė nėra perpratęs savo šalies darbo santykių, turbūt todėl, kad teisėtai laiko save pats sau šeimininku, bet yra nutolęs nuo pasaulio, kurį tuo metu beveik išimtinai sudarė rangos darbai, realijų. Atidžiai skaičiavo likusias dienas, dvidešimt keturios, dvidešimt trys, dvidešimt dvi, o kad nesuklystų, ant vienos iš urvo sienų

greitosiomis padirbo kalendorių, devyniolika, su tiek brūkšnių, kuriuos iš eilės po vieną nubraukdavo, šešiolika, pagarbiai stebintis Marijai, keturiolika, trylika, kuri dėkojo Viešpačiui už tai, kad jai davė, devynios, aštuonios, septynios, šešios, tokį viskam gabų vyrą. Juozapas jai pasakė, Nueisime Šventyklon ir iškart išvyksim, nes laikas į Nazaretą, manęs jau laukia klientai, kuriuos ten palikau, ir ji švelniai, kad neatrodytų, jog jį taiso, tarė, Bet negalime išvykti iš čia nepadėkoję urvo šeimininkei ir vergei, kuri man padėjo gimdant, jos beveik kasdien čionai ateina pažiūrėti, kaip gyvuoja berniukas. Juozapas neatsakė, jis niekad neprisipažintų, kad pamiršo tokį paprastą gestą, nors pirmas jo ketinimas buvo vestis jau apkrautą asilą, patikėti jį saugoti apeigų metu, o tada traukti į Nazaretą negaištant laiko padėkoms ir atsisveikinimams. Marija teisi, būtų nemandagu išvykti iš čia netarus nė žodžio, bet tiesa, jei ši vargšė visuose reikaluose imtų viršų, įpareigotų jį pripažinti, kad stokoja gero išsiauklėjimo. Valandėlę dėl savo klaidos jis pyko ant žmonos, jausmas, kuris jam paprastai praversdavo sąžinės priekaištams nuslopinti. Ką gi, dar liksią dvi ar tris dienas ilgiau, atsisveikinsią gražiai ir deramai, su tokiais ir tiek nusilenkimų, kad neliktų abejonių ir skolų, o tada galėsią išvykti, palikdami Betliejaus gyventojams palankų prisiminimą apie pamaldžių, gerai išauklėtų ir pareigingų galilėjiečių šeimą, vis dėlto įsidėmėtiną išimtį, jei turėsime omenyje prastą nuomonę, kurią Jeruzalės ir apylinkių gyventojai apskritai susidarę apie Galilėjos žmones.

Pagaliau atėjo įsimintina diena, kai berniukas Jėzus ant savo motinos rankų – o ji jojo kantriuoju asilu, kuris nuo pat pradžių lydi šią šeimą ir jai padeda – buvo nuneštas į Šventyklą. Juozapas veda asilą už pavadžio, skuba pasiekti kelionės tikslą, nes nenori prarasti visos darbo dienos, nors yra išvykimo išvakarės. Dėl šios priežasties iškeliavo iš namų taip anksti, kai vėsus rytas aušros rankomis sklaidė paskutinį nakties šešėlį. Rachelės kapas liko užpakalyje, kai

ėjo pro jį, fasadą nutvieskė ugninė granato spalva, neatrodė, kad tai ta pati siena, kurią tamsi naktis paverčia numirėliškai blyškia ir kuri nuo aukštai esančio mėnulio tampa grėsmingo kaulų baltumo arba pasidengia krauju jam tekant. Šią akimirką kūdikis Jėzus pabudo, bet dabar rimtai, o prieš tai, kai motina jį vystė kelionei, vos pramerkė akis ir paprašė valgyti verksmingu balsu, vieninteliu, kokį kol kas turi. Vieną dieną, kaip ir bet kuris iš mūsų, jis išmoks kitų balsų, kuriais gebės išreikšti kitas reikmes ir patirti kitas ašaras.

Jau netoli Jeruzalės, stačioje įkalnėje, šeima susimaišė su plūstančių į miestą piligrimų ir prekeivių minia, iš kurios visi, regis, troško pirmieji jį pasiekti, bet iš atsargumo sutūrėjo žingsnį ir tramdė jaudulį pamatę romėnų karius, kurie po du stebėjo būrius, ir vieną ar kitą Erodo samdinių kariuomenės grupę, kur išvis buvo galima sutikti rekrūtus judėjus, žinoma, bet ir idumėjus, galatus ir trakus, germanus ir galus, ir net babiloniečius, kurie garsūs kaip labai įgudę lankininkai. Juozapas, dailidė ir taikingas vyras, tų taikių ginklų, kurie vadinasi oblius ir grandiklis, plaktukas ir kūjis, arba vinyš ir varžtai, kovotojas, šiems pagyrūnams jaučia įvairiopus jausmus, daugiausia baimę, šiek tiek panieką, ir tai neleidžia jam elgtis natūraliai net žiūrint. Todėl jis eina nuleidęs akis, ir tai Marija, kuri visada laikoma namie, o šiomis savaitėmis buvo dar labiau saugota, slėpta urve, kur buvo lankoma tik vergės, tai Marija viską smalsiai apžiūri aplinkui, pakeltu smakru iš suprantamo išdidumo, nes štai nešasi savo pirmagimį, ji, menka moteriškė, bet puikiai gebanti, matyti, duoti sūnus Dievui ir savo vyrui. Ji taip spinduliuoja laime, kad net keli storžieviai ir netašyti šviesiaplaukiai galai dideliais nukarusiais ūsais, parengtais ginklais, bet, galima manyti, suminkštėjusiomis širdimis prieš šį pasaulio atsinaujinimą – jauną motiną su savo pirmuoju vaiku, šie sukempėję kariai šypsosi šeimai praeinant pro šalį, žinoma, šypsosi išpuvusiais dantimis, bet svarbu intencija.

Štai ji, Šventykla. Matoma iš taip arti, iš apačios, kur esame, tai svaigulį keliantis pastatas, kalnas akmenų ant akmenų, kai kurie tokie, kad, atrodytų, jokia pasaulio galia nepajėgi jų aptašyti, pakelti, padėti ir priderinti, ir vis dėlto jie čia, sujungti savo paties svorio, be cemento, taip paprastai, tarsi visas pasaulis būtų statybinė konstrukcija, iki aukščiausių karnizų, kurie, žiūrint iš apačios, tarsi raižo dangų, tarsi dar vienas ir kitoks Babelio bokštas, kurio Dievo globai vis tiek nepavyks išgelbėti, nes toks pats likimas jo laukia, griuvésiai, sąmyšis, pralietas kraujas, balsai, kurie tūkstantį kartų klaus, Kodėl, įsivaizduojant, kad yra atsakymas, ir kurie anksčiau ar vėliau nutils, nes tik tylą yra užtikrinta. Juozapas nuvedė asilą pasaugoti į gyvulių užvažiuojamąjį kiemą, kuris per Velykas ir kitas šventes neturėjo net vietos kupranugariui uodega nuginti muses, bet šiomis dienomis, praėjus surašymo terminui ir keliautojams grįžus į savo kraštus, tėra įprastai užimtas, o šiuo metu, beje, dėl anks-tyvos valandos ganėtinai laisvas. Vis dėlto Pagonių kieme, kuris iš visų pusių supa pačią Šventyklą, tarp didžiojo arkadų keturkampio, atitveriančio jos teritoriją, jau buvo minia žmonių, pinigų keitėjai, paukščių gaudytojai, prekyautojai, parduodantys ériukus ir ožiukus, piligrimai, kurių nuolat atvyksta dėl vienos ar kitos priežasties, daugybė užsieniečių, atvestų čia smalsumo pažinti Šventyklą, lieptą pa-statyti karaliaus Erodo ir garsią visame pasaulyje. Bet kai kiemas yra toks, koks yra, tokia didžiulė erdvė, bet kas, esantis priešingoje jo pusėje, atrodo ne didesnis už mažitį vabzdį, tarsi Erodo archi-tektai, žvelgdami iš Dievo taško, būtų norėję pabrėžti žmogaus menkumą prieš Visagalį, o ypač tai skirta pagonims. Nes žydų, jei jie neatėjo tik dykinėti, tikslas – kiemo viduryje, čia yra pasaulio centras, bambų bamba, šventųjų šventoji. Tenai eina dailidė ir jo žmona, tenai nešamas Jėzus, prieš tai jo tėvui nupirkus du karve-lius iš Šventyklos pareigūno, jei šis apibūdinimas tinkamas tam, kuris tarnauja šio religinio verslo monopolijai. Vargšai paukščiukai

nežino, kur jie pateks, nors ore tvyrantis susvilusios mėsos ir degančių plunksnų kvapas nieko neturėtų apgauti, jau nekalbant apie daug stipresnius kvapus, kaip kad kraujo arba bulių mėšlo, gyvulių, kurie tempiami aukoti ir išgąsdinti blogų nuojautų niekingai apsidirba. Karvelius neša Juozapas, atsargiai laikydamas savo šiurkščių darbininko rankų riešukuose, ir jie, apsigavę, visiškai patenkinti švelniai baksnoja snapu jam į pirštus, sulenktus lyg narvelis, tarsi naujam šeiminkui norėtų pasakyti, Gerai, kad mus nupirkai, su tavimi norime likti. Marija nieko nepastebi, dabar ji mato tik sūnų, o Juozapo oda per daug sugrūbusi, kad jaustų ir iššifruotų meilą balandėlių poros morzę.

Jie įžengs per Medinius vartus, vieną iš trylikos įėjimų į Šventyklą, virš kurių, kaip ir visų kitų, akmenyje lotyniškai ir graikiškai iškalti žodžiai skelbia, Jokiam pagoniui nevalia peržengti šį slenkstį ir Šventyklą supančią užkardą, išdrįšęs susimokės gyvybe. Juozapas ir Marija įžengia, įžengia jų nešamas Jėzus, ir vėliau išeis gyvi ir sveiki, bet karveliai, jau žinome, mirs, to reikalauja Įstatymas, kad būtų pripažintas ir patvirtintas Marijos apšivalymas. Koks nors nepagarbus volteriškai mąstąs pašaipūnas nepraleistų progos mestelti, jog matant šiuos reikalus atrodo, kad sąlyga tyrumui pasaulyje išlaikyti – kad jame būtų nekaltų gyvūnų, karvelių ar ériukų, ar ko dar. Juozapas ir Marija užlipa keturiolika pakopų, kol galiausiai pasiekia pakylą, virš kurios iškilusi Šventykla. Čia yra Moterų kiemas, kairėje – liturgijoje naudojamų alyvuogių aliejaus ir vyno sandėlis, dešinėje – nazarėjų, kunigų, kurie nepriklauso Levio giminei ir kuriems draudžiama kirptis plaukus, gerti vyną ir artintis prie lavono, rūmai. Priekyje, kitoje pusėje, šalia vartų priešais šiuos, taip pat atitinkamai kairėje ir dešinėje – salė, kur raupsuotieji, manantys esą pasveikę, laukia, kad kunigai ateitų jų apžiūrėti, ir sandėlis, kur laikomos malkos, kasdien apžiūrimos, nes į altoriaus ugnį nevalia nešti sutrūnijusių ar kirvarpų išėstų pliauskų. Marijai teliko žengti

kelis žingsnius. Štai ji pakils per penkiolika pusiau apvalių pakopų, kurios veda prie Nikonoro, dar vadinamų Prašmatniaisiais, vartų, bet čia sustos, nes moterims neleidžiama įžengti į Izraelitų kiemą, į kurį veda tie vartai. Prie įėjimo stovi levitai, laukdami tų, kurie atneš aukas, bet šioje vietoje atmosfera bus visai nemaldinga, nebent pamaldumas tuomet buvo kitaip suprantamas, ne tik džiovinamų riebalų, šviežio kraujo, smilkalų kvapas ir dūmai, taip pat žmonių riksmas, eilės skerdykloje laukiančių gyvulių mykimas, bliovimas, baubimas, paskutinis gargždus karkimas paukščio, kuris seniau mokėjo giedoti. Marija pasako levitui, kuris jų laukė, kad atėjo apsivalyti, o Juozapas įteikia karvelius. Akimircai Marija uždeda rankas ant paukščiukų, tai bus vienintelis jos gestas, ir iškart levitas bei jos vyras nuskuba ir dingsta už vartų. Marija nepajudės iš čia tol, kol sugrįš Juozapas, tik pasitraukia į šoną, kad netrukdytų praeiti kitiems, ir su sūnumi ant rankų laukia.

Vidus – tai žaizdras, pjovykla ir skerdykla. Ant dviejų didelių akmeninių stalų ruošiamos didesnės aukos, daugiausia buliai ir veršiai, bet taip pat avinai ir avys, ožkos ir ožiai. Šalia stalų – aukšti stulpai, kur ant kablių, įtaisytų į akmenį, kabo gyvulių griaučiai ir matyti karštligiška mėsinų arsenalo veikla – peiliai, kapoklės, kirviai, pjaustikliai, oras prisotintas malkų ir deginamų kailių dūmų, kraujo ir prakaito garų, bet kuriai sielai, kuri nesiekia būti šventa, iš paprastųjų, sunku bus suprasti, kaip Dievas, kuris, kaip sakoma, yra visų žmonių ir gyvūnų tėvas, tokiose skerdynėse gali jaustis laimingas. Juozapas turi stovėti išorinėje baliustrados, skiriančios Izraelitų kiemą nuo Kunigų, pusėje, bet gali į valias žiūrėti iš ten, kur yra, į Didįjį altorių, daugiau kaip keturis kartus aukštesnį už žmogaus ūgį, ir į Šventyklą gilumoje, pagaliau kalbame apie tikrąją, nes šitai yra kaip tos dėžės, kurias jau tais laikais gamino Kinyjoje, vienos kitų viduje, pamatome iš tolo ir sakome, Šventykla, kai įžengiame į Pagonių kiemą, vėl sakome, Šventykla, ir dabar dailidė

Juozapas, atsirėmęs į baliustradą, žiūri ir sako, Šventykla, ir jis teisus, ten yra didelis fasadas su keturiomis kolonomis, įstatytomis į sieną, su kapiteliais, graikiška maniera papuoštais akanto lapais, ir aukščiausias eina nuo vartų, bet be materialių vartų, norint patekti vidun, kur gyvena Dievas, Šventyklų Šventyklon, reikėtų sulaužyti visus draudimus, pereiti Šventą Vietą, vadinamą Herealu, ir pagaliau įžengti į Debirą, kuris yra paskutinė dėžė, Šventųjų Šventoji, ši baisi akmeninė salė, tuščia lyg visata, be langų, kur dienos šviesa niekad neįėjo ir neįeis, išskyrus tada, kai išmuš griovimo valanda ir visi akmenys atrodys vienodi. Dievas tuo labiau yra Dievas, kuo labiau jis neprieinamas, o Juozapas tėra vieno iš žydų berniukų tėvas, kuris pamatys, kaip miršta du nekalti karveliai, tėvas, ne sūnus, kuris, irgi nekaltas, liko ant motinos rankų, įsivaizduodamas, jei gali, kad pasaulis visada bus toks.

Šalia altoriaus, padaryto iš didelių netašytų akmenų, kurių nepalietė joks metalinis įrankis nuo tada, kai buvo išvilkti iš kirtyklos ir užėmė savo vietą šiame milžiniškame pastate, kunigas, basas, apsvilkęs lininę tuniką, laukia, kol levitas paduos karvelius. Štai ima pirmąjį, neša jį iki altoriaus kampo ir ten vienu kirčiu atskiria jam galvą nuo kūno. Trykšta kraujas. Kunigas apšlaksto juo vidinę altoriaus dalį, o paskui deda paukštį nukirsta galva į lovį, kur šis nukraujuos ir iš kur baigęs savo tarnybos pamainą ateis jo pasiimti, nes dabar priklauso jam. Kitam karveliui bus suteikta visiško paaukojimo garbė, tai reiškia, kad jis bus sudegintas. Kunigas kopia rampa, vedančia ant altoriaus viršaus, kur dega šventoji ugnis, ir virš karnizo, kitame tos pačios pietryčių pusės kampe, nukerta paukščiui galvą, palaisto krauju platformos, kurios kraštuose kyla ornamentai tarsi avino ragai, grindis ir išplėšia jam vidurius. Niekas nekreipia dėmesio į tai, kas vyksta, tai tik menka mirtis. Juozapas pakėlęs galvą norėtų užuosti, išskirti tarp bendrų dūmų ir kvapų savo aukos dūmą ir kvapą, kai kunigas, pasūdęs paukščio galvą ir

kūną, meta juos į ugnį. Juozapas negali būti tikras. Degantis tarp neramių liepsnų, pakurstytų riebalais, išmėsintas ir menkas karvelio kūnelis neužpildo ir Dievo danties skylės. O apačioje, kur prasideda rampa, jau laukia trys kunigai. Krinta veršis, žudomas kabliu, mano Dieve, mano Dieve, kokius gležnus mus padarei ir kaip lengva mirti. Juozapui nebėra daugiau kas čia veikti, jis turi išeiti, vestis žmoną ir sūnų. Marija vėl švari, žinoma, apie tikrą švarumą nekalbama, nes tokio negali tikėtis žmonės apskritai, o moterys ypač, reikalas tas, kad praėjus laikui ir vienuoje jai susitvarkė išskyros ir skysčiai, viskas grįžo į ankstesnes vėžes, skirtumas tik toks, kad pasaulyje dviem karveliais mažiau ir vienu berniuku daugiau, per kurią tie paukščiai mirė. Iš šventyklos jie išėjo pro tuos pačius vartus, kaip ir įėjo, Juozapas nuėjo paimti asilo, ir kai Marija, palypėjusi nuo akmens, įsitaisė ant gyvulio nugaros, tėvas laikė sūnų – taip jau buvo ne kartą, bet dabar, turbūt dėl to karvelio, kuriam matė ištraukiant vidurius, uždelsė atiduoti motinai, tarsi manytų, jog jokios rankos neapgins vaiko geriau kaip jo. Jis palydėjo šeimą iki miesto vartų, o paskui grįžo į Šventyklą dirbti. Ateis ten dar rytoj, kad susidarytų savaitė, bet paskui, tebūnie pagarbinta visą amžinybę Dievo galybė, negaišdami nė akimirkos jie grįš į Nazaretą.

Tą pačią naktį pranašas Michėjas pasakė tai, ką iki tol vis nutylėdavo. Kai karalius Erodas, jau susitaikęs su savo agoniškais sapnais, laukė, kol šmėkla išnyks įprastai pagrūmojusi, o tai, nuolat kartojant, jau buvo tapę visai neveiksminga, ir paskutinę akimirką vėl tarp lūpų nuslėpusi savo grasinimą, bausis veidas staiga išaugo ir pasigirdo nauji žodžiai, O iš tavęs, Betliejau, mažiausias tarp Judo kaimų, man jau kilo tas, kuris valdys Izraelį. Tą pat akimirką karalius pabudo. Tarsi labiausiai įtempta arfos styga pranašo žodžiai kambaryje aidėjo ir toliau. Erodas gulėjo atsimerkęs, stengdamasis suprasti galutinę šio apreiškimo prasmę, jei tokia esanti, taip pasinėręs į mintis, kad vos jautė skruzdės, ėdusias jį po oda, ir kirminus,

šliaužiojusius po jo intymių audinių likučius ir juos pūdžiusius. Pranašystė nebuvo naujiena, jis ją žinojo, kaip ir kiekvienas žydas, bet niekad negaišo laiko, kad užsiimtų pranašų pranašystėmis, jam pakako vidinių sąmokslų. Dabar jį glumino neaiškus nerimas, gąsdinantis keistumas, tarsi išgirstieji žodžiai sykiu būtų jie patys ir kiti, ir trumpame skiemenyje, paprastoje dalelėje, trumpame garse slėptų kažkokią neišvengiamą ir baisią grėsmę. Pamėgino atsikratyti to apsidėmo, vėl užmigti, bet kūnas atsisakė paklusti ir atsivėrė skausmams, raižantiems iki vidurių, atsidavus mintims, išverti buvo lengviau. Įsmeigęs akis į lubas, kurių ornamentai, apšviesti dviejų kvapių deglių šviesos, susilpnintos skydų, atrodė judantys, karalius Erodas ieškojo atsakymo ir jo nerado. Tada pašaukė jo miegą ir nemigą saugančių eunuchų viršininką ir liepė, kad pas jį atvyktų, Neldsiant, tarė, Šventyklos kunigas ir atsineštų Michėjo knyga.

Nueiti ir grįžti, iš rūmų į Šventyklą, iš Šventyklos į rūmus, užtruko beveik valandą. Kai į kambarį įžengė kunigas, aušo rytas. Skaityk, liepė karalius, ir jis pradėjo, Viešpaties žodis Michėjui iš Morešeto, pranašavusiam apie Samariją ir Jeruzalę Judo karalių Jotamo, Ahazo ir Ezekijo dienomis. Jis skaitė toliau, kol Erodas pertraukė, Toliau, ir kunigas, sutrikęs, nesuprasdamas, kam jį pašaukė, peršoko į kitą skirsnį, Vargas rengiantiems nedorus darbus ir puoselėjantiems pikta savo guoliuose, bet šią akimirką užsikirto, išgąsdintas nenoromis pasakyto neatsargaus žodžio, ir tarsi norėdamas, kad karalius pamiirštų, ką jis sakė, tęsė, Ateityje bus taip, kad Viešpaties Namų kalnas stovės iškilęs virš kalvų ir bus aukštesnis už kalnus. Toliau, suniurzgė Erodas nekantraudamas, kad užtrunkama pasiekti skirsnį, kuris jį domino, ir kunigas pagaliau perskaitė, O iš tavęs, Betliejau, mažiausias tarp Judo kaimų, man kils tas, kuris valdys Izraelį. Erodas pakėlė ranką, Pakartok, liepė, ir kunigas paklusio, Dar kartą, ir kunigas vėl ėmė skaityti, Užtenka, tarė karalius po ilgos tylos, gali eiti. Viskas dabar paaiškėjo, knyga skelbė būsimą

gimimą, vien tai, tuo tarpu Michėjo šmėkla atėjo jam pasakyti, kad šis gimimas jau įvyko, Iš tavęs man jau kilo, labai aiškūs žodžiai, kaip ir visi, ištarti pranašų, net tada, kai juos blogai interpretuojame. Erodas galvojo, galvojo, jo veidas tapo vis labiau susirūpinęs, galiausiai bauginantis, paskui liepė pakviesti sargybos viršininką ir davė jam įsakymą, kurį reikėjo vykdyti nedelsiant. Kai viršininkas grįžo, Užduotis įvykdyta, davė jam kitą įsakymą, bet ši dienai, už kelių valandų. Vis dėlto nereiks ilgai laukti, kad sužinotume, apie ką kalbama, yra tikra, kad tam kunigui nepavyko nugyventi tą trumpą laiką, nes jį nužudė keli storžieviai kariai dar prieš jam pasiekiant Šventyklą. Yra priežasčių manyti, kad tai kaip tik ir buvo pirmas iš dviejų įsakymų – taip arti yra galima priežastis ir neišvengiamas jos padarinys. Dėl Michėjo knygos – ji dingio; įsivaizduokite, kokia būtų netektis, jei tai būtų vienintelis egzempliorius.

Dailidė tarp dailidžių, Juozapas, baigė valgyti savo užkandį, jiems dar liko laiko, ir jis bei darbo draugai, prieš prižiūrėtoji duodant ženklą vėl stoti prie darbo, galėjo toliau sėdėti ar net gulėti, užmerkti akis ir atsiduoti maloniai gerų minčių tėkmei, įsivaizduoti, kad jau eina keliu, anapus Samarijos kalnų, ar dar geriau – iš aukštumos žvelgia į savo Nazareto kaimą, kurio taip ilgisi. Džiūgavo širdyje ir sau pačiam sakė, kad štai pagaliau atėjo paskutinė ilgo išsiskyrimo diena, kad rytoj kuo anksčiausiai, užgesus paskutiniam žvaigždžių mirgėjimui, tik šviečiant danguje Aušrinei, leisis į kelią giedodamas garbę Viešpačiui, kuris saugo namus ir veda mūsų žingsnius. Staiga krūptelėjęs atsimerkė manydamas, kad leido sau užmigti ir neišgirdo signalo, bet tai buvo tik trumpas snaudulys, darbo draugai visi čia pat, kai kurie šnekasi, kiti miega, ir prižiūrėtojas ramus, tarsi nusprendęs duoti savo darbininkams išseiginę ir nemanąs gailėtis dėl dosnumo. Saulė zenite, stiprus vėjas trumpais gūsiiais į kitą šoną gena aukų dūmus, ir šios vietos, žemumos, kuri skirta hipodromo statyboms, nepasiekia ir Šventyklos prekiautojų balsų šurmuly, ir tarsi laiko mašina būtų sustojusi, irgi laukdama didžiojo erų ir visatos erdvių prižiūrėtojo įsakymo. Ūmai Juozapas, prieš akimirką buvęs toks laimingas, pajuto nerimą. Apsidairė, ir statybietės vaizdas buvo tas pats, pažįstamas, priprastas per šias savaites, akmenys ir rąstai, baltos ir dygios akmenskaldžių dulkės, pjuvenos, kurios net saulėje visai neišdžiūdavo, ir sutrikęs dėl to staugaus ir slogaus nerimo, norėdamas rasti paaiškinimą tokiam nusiminimui, pagalvojo, kad tai galėtų būti dėl natūralaus jausmo to, kuris bus priverstas palikti pusiau atliktą darbą, nors jis ir ne jė, o išvykti

turi tokias svarias priežastis. Atsikėlė svarstydamas, kiek laiko dar turi, prižiūrėtojas net nepasuko galvos į jį, ir nusprendė greitai apeiti tą statybų dalį, kur dirbo, ir atsisveikinti su lentomis, kurias obliavo, sijomis, kurias priderino, jei įmanomas toks tapatinimas – kaip ta bitė, kuri gali tarti, Šitą medų aš nešiau.

Baigęs trumpą apėjimą, kai jau ruošėsi grįžti prie pareigos, akimirką sustojo ir užsižiūrėjo į miestą, kuris kilo šlaite priešais, visas pastatytas pakopomis, išdegtų akmenų spalvos, primenančios duoną, neabejotinai prižiūrėtojas jau šaukė, bet Juozapas dabar ne-skubėjo, žiūrėjo į miestą ir laukė nežinia ko. Praėjo šiek tiek laiko ir nieko neįvyko. Juozapas sumurmėjo kaip tas, kuris ko nors atsako, Gerai, turiu eiti, ir šią akimirką išgirdo balsus, kurie sklido nuo kelio apačioje tos vietos, kur buvo jis, ir pasilenkęs virš akmens sienos, kuri jį skyrė nuo jų, pamatė, jog ten trys kariai. Tikriausiai atėjo tuo keliu, bet dabar buvo sustoję, du iš jų, atrėmę iečių kotus į žemę, klausėsi trečio, šis buvo vyresnis ir galbūt aukštesnių pareigų, nors suvokti skirtumą nebūtų lengva tam, kuris neinformuotas apie įprastu žvaigždučių, juostų ir galionų būdu perteikiamų ženklų piešinį, skaičių ir vietą. Neaiškūs žodžiai, kurių garsas pasiekė Juozapo ausis, tikriausiai buvo kažkoks klausimas, pavyzdžiui, Ir kurią valandą tai bus, tuo tarpu pavaldinys labai aiškiai atsakydamas tarė, Prasadėjus trečiai valandai, kai visi žmonės būna jau namie, ir vienas iš dviejų paklausė, Keliese einam, Dar nežinau, bet mūsų bus pakankamai kaimui apsupti, Taigi įsakyta užmušti visus, Ne visus, tik tuos, kuriems mažiau kaip treji metai, Tarp dvejų ir ketverių metų sunku tiksliai pasakyti, kokio jis amžiaus, Ir kiek tokių bus, pasiteiravo antras karys, Pagal surašymą, tarė vyresnysis, ten jų turi būti dvidešimt penki. Juozapas išpūtė akis, tarsi per jas labiau nei per ausis tikėtusi visiškai suvokti pokalbio esmę, visas kūnas jam pašurpo, bent jau buvo akivaizdu ir aišku, kad tie kariai kalbėjo eisia žudyti žmonių, Žmonių, kokių žmonių, klausė pats savęs, suglumęs,

sunerimęs, ne, ne žmonių, arba veikiau taip, žmonių, bet vaikų, Tų, kuriems mažiau kaip treji metai, sakė kapralas, o gal tai buvo seržantas ar koks tarpinio laipsnio puskarininkis, ir kur, kurgi tai bus, Juozapas negalėjo pasilenkti per sieną ir paklausti, Ei, vaikinai, kur kariaujat, dabar jį visą pylė prakaitas, drebėjo kojos, ir tuomet vėl išgirdo pavaldinį sykiu rimtai ir su palengvėjimu sakant, Mūsų vaikų ir mūsų laimė, kad negyvename Betliejuje, Ar bent žinoma, kodėl mums liepia žudyti Betliejaus vaikus, paklausė vienas karys, Vadas man nesako, manau, jis pats nežino, tai karaliaus įsakymas, ir tiek. Kitas karys, braižydamas ieties kotu ant žemės, tarsi dalytų dalią ir lemtį, tarė, Kokie mes bédžiai, kad negana mums savos dalies blogio, kuri patys padarome, o dar turime būti kitų piktybės ir galios įrankiais. Šių žodžių Juozapas jau neišgirdo, jis buvo palikęs apvaizdos priskirtą poziciją, iš pradžių atsargiai, koja už kojos, o paskui leidęsis bėgti kaip pašėlęs, šokinėdamas per akmenis lyg ožiukas, nerimo pagautas, ir dėl to, nesant jo liudijimo, būtų galima suabejoti, ar autentiškas tas filosofinis samprotavimas, arba tiek dėl gelmės, arba tiek dėl formos, atsižvelgiant į daugiau nei akivaizdų prieštaravimą tarp ryškaus sąvokų tikslumo ir žemos jas išsakiusiojo socialinės padėties.

Paklaikęs, griaudamas viską, kas pasipainiojo po kojomis, versdamas vaisių prekystalius ir paukščių narvus, net vieno pinigų keitėjo stalą, beveik negirdėdamas įniršusių Šventyklos prekiautojų riksmų, Juozapas galvoja tik viena – ruošiasi nužudyti jo sūnų, ir nežinia dėl ko, dramatiška situacija, šis vyras davė vaikui gyvybę, o kitas nori ją atimti, ir vienas noras tiek pat vertas kiek ir kitas, padaryti ir sunaikinti, surišti ir atrišti, kurti ir griauti. Staiga sustoja suvokęs, kaip pavojinga toliau taip beprotiškai bėgti, čia gali pasirodyti Šventyklos sargybiniai ir suimti jį, nepaaiškinama laimė, kad jie dar nepastebėjo to sąmyšio. Tada maskuodamasis kiek įmanydamas, tarsi utėlė, besiglaudžianti tarp siūlių, įsimaišė į minią ir

akimirksniu tapo anonimu, skirtumas tik tas, kad ėjo truputį greičiau, bet žmonių labirinte tai sunkiai pastebima. Jis žino, kad negali bėgti, kol nepasieks miesto vartų, bet jam nerimą kelia mintis, kad kariai jau gali būti kelyje, apsiginklavę baisiais ginklais, ietimis, durklais ir neapykanta be priežasties, ir jei nelaimei jie raiti, lengva risčia joja keliu žemyn, tada jų niekas nepavys, parėjus mano sūnus bus miręs, vargšas berniukas, Mano mielasis Jėzus, ir šią visiškai pagrįsto nerimo akimirką Juozapui į galvą lyg įžeidimas šauna kvaila mintis, alga, jam prapuls savaitės alga, ir tokia šių niekingų materialių dalykų galia, jog greitas žingsnis ne tiek sustabdomas, bet pristabdomas, tarsi tam, kad protui būtų laiko apgalvoti galimybes sujungti abi naudas, taip sakant, pinigus ir gyvybę. Buvo tai tokia subtili ir smulki mintis, tarsi greitai šmėstelėjusi ir vėl pranykusi šviesa, nepalikusi kokio nors apibrėžto vaizdo valdingo atminimo, kad Juozapas net nepajuto gėdos, to jausmo, kuris dažnai, nors nepakankamai, yra mūsų patikimiausias angelas sargas.

Pagaliau Juozapas išėjo iš miesto, kelyje priešais jį, kiek tik siekia žvilgsnis, karių nėra, nematyti ir žmonių sujudimo ženklų išėjimo iš miesto vietoje, kaip kad būtina būtų, jei vyktų karinis paradas, bet patį tikriausią ženklą jam duoda vaikai, žaidžiantys savo nekaltus žaidimus, nerodantys jokio karingo entuziazmo, kuris juos apima, kai pro šalį praeinama su vėliavomis, būgnais ir trimitais, ir tas senovinis įprotis eiti su kariuomene, jei kariai būtų praėję, čia nesimatyti nė vieno vaikėzo, bet jie lydėtų dalinį iki pirmo posūkio, kai koks, turintis stipriausią pašaukimą būti kariu, nuspręstų lydėti juos iki jų paskirties vietos ir taip sužinotų, kas jo laukia ateityje – žudyti ir žūti. Dabar Juozapas jau gali bėgti, ir jis bėga, bėga, išnaudoja nuokalnę tiek, kiek leidžia tunika, nors ir pakėlęs ją iki kelių, bet lyg sapne nepaliekia kankinantis jausmas, kad kojos nesugeba klausyti aukštesnės kūno dalies – širdies, galvos ir akių – impulso, rankos nori ginti ir smarkiai atsilieka. Kelyje yra tokių,

kurie nepalankiai žiūri į šį pašėlusį bėgimą, iš tiesų šokiruojantį, nes ši tauta apskritai puoselėja orią išraišką ir santūrų elgesį, vienintelis Juozapo pateisinimas – ne tai, kad jis lekia gelbėti sūnaus, bet tai, kad yra galilėjietis, iš tos netašytos ir neišauklėtos padermės, kaip jau ne kartą sakyta. Jau jis pralekia pro Rachelės kapa, niekad ši moteris nemanė, kad turės tiek priežasčių apverkti savo vaikus, riksmis ir raudomis apkloti rudas aplinkines kalvas, draskyti veidą ar kaulus, rautis plaukus ar žėisti apnuogintą kaukolę. Prieš pirmus Betliejaus namus Juozapas palieka kelią ir leidžiasi tiesiai per lauką, Einu trumpesniu keliu, štai ką atsakys, jei norėsime sužinoti, kodėl taip naujoviškai elgiasi, ir tikrai galbūt taip ir yra, bet tikrai ne patogiausiu. Vengdamas susitikti su žmonėmis, kurie dirbo laukuose, spausdamasis prie akmenų, kad jo nematytų piemenys, Juozapas turi padaryti didelį lankstą, kad pasiektų urvą, kur žmona jo šią valandą nelaukia, o sūnus – nei šią, nei kitą, nes miega. Paskutinės kalvos šlaito viduryje, jau regint juodą urvo plyšį, Juozapą persmelkė baisi mintis, kad jo žmona kaime ir vaikas su ja, labai įprasta moterų būdai, pasinaudojo proga, kad yra viena, ramiai atsisveikinti su verge Salome ir kai kuriomis motinomis, su kuriomis pastarosiomis savaitėmis daugiausia draugavo, Juozapui priderėtų formaliai padėkoti urvo šeimininkams. Akimirką matė save bėgantį kaimo gatvėmis, besibeldžiantį į duris, Ar čia mano žmona, būtų juokinga sakyti, Ar čia mano sūnus, ir matydama, koks jis su nerimęs, paklaustų jį, pavyzdžiui, kokia nors moteris su vaiku ant rankų, Ar kas nors negerai, o jis, Ne, nieko tokio, tiesiog rytoj anksti iškeliaujame ir turime susikrauti mantą. Iš čia matomas kaimas su savo vienodais namais, lygiais stogais primena Šventyklos statyvietę, išbarstytus akmenis, laukiančius, kol darbininkai sukraus juos vienus ant kitų ir pastatys iš jų stebėjimo bokštą, triumfo obeliską, raudų sieną. Ilgai lojo vienas šuo, kiti jam atliepė, bet karšta paskutinės pavakario valandos tylą dar tvyrojo virš kaimo tarsi

pamirštas palaiminimas, beveik praradęs savo galią, lygiai kaip ištirpusio debesies siūlelis.

Sustojimas netruko tiek, kiek jį apsaakyti. Paskutiniu spurtu dailidė pasiekė įėjimą į urvą, šuktelėjo, Marija, ar tu čia, ir ji atsakė jam iš vidaus, šią akimirką Juozapas suvokė, kaip jam dreba kojos, be abejo, dėl įdėtų pastangų, bet dabar ir nuo rūpesčio žinoti, kad jo sūnus nenukentėjęs. Viduje Marija pjaustė daržoves vakarienei, berniukas miegojo édžiose. Juozapas be jėgų susmuko ant žemės, bet tuoj pat pakilo, Mes išeinam, išeinam, ir Marija nesuprasdama žvelgė į jį, Išeinam, o jis, Taip, dabar pat, Bet tu sakei, Tylėk ir krauk daiktus, kol pakinkysiu asilą, Gal pirma pavakarieniaukim, Kelyje pavakarieniausim, Jau greit naktis, paklysim, tada Juozapas suriko, Nutilk, jau sakiau, ir daryk, ką sakau. Marija apsiašarojo, tai buvo pirmas kartas, kai vyras pakėlė balsą, ir daugiau netardama nė žodžio émė rinkti ir dėtis menką mantą. Greitai, greitai, kartojo jis, kol balnojo asilą ir veržė pakinktus, paskui kaip papuola krovė krepšius, kas pakliuvo po ranka, stebintis Marijai, kuri nepažino savo vyro. Jau buvo visai pasiruošę iškelti, tereikėjo užmesti žemėmis ugnį ir išeiti, kai Juozapas, davęs žmonai ženklą, kad neitų su juo, priėjo prie išėjimo iš urvo ir apsižvalgė lauke. Pelenų spalvos prieblanda suliejo dangų su žeme. Saulė dar nenusileido, bet tirštas rūkas, buvęs pakankamai aukštai, kad neužstotų aplinkinių laukų vaizdo, trukdė sklisti šviesai. Juozapas įsiklausė, žengė kelis žingsnius, ir staiga iš baimės jam pasiūšė plaukai, kažkas klykė kaime tokiu šaižiu balsu, kad net nepanašiu į žmogaus, ir tuoj po to, nuo kalvos prie kalvos dar aidint jo aidams, viską aplink užpildė naujų riksmų ir verksmų protrūkis, tai ne angelai verkė virš žmonių nelaimės, o žmonės po tuščiu dangumi éjo iš proto. Pamažu, tarsi bijodamas, kad ji neišgirstų, Juozapas atsitraukė per įėjimą į urvą ir susidūrė su Marija, kuri nepaklausė jo paliepimo. Ji visa drebėjo, Kas čia per riksmi, paklausė ji, bet vyras neatsakė, įstūmė ją į vidų ir greitais

judesiais ėmė ant laužo mesti žemes. Kas čia per riksmi, vėl paklausė Marija, nematoma tamsoje, ir Juozapas patylėjęs atsakė, Žudomi žmonės, padarė pauzę ir lyg paslaptį pridūrė, Vaikai, Erodo įsakymu, balsas pertrūko nuo sauso sukūkčiojimo, Todėl ir sakiau, kad reikia bėgti. Pasigirdo audinių šnaresys ir sujudintų šiaudų čezesys – tai Marija pakėlė sūnų išėdžių ir prispaudė prie krūtinės, Jėzau, kas nori tave nužudyti, paskutinį žodį nustelbė ašaros, Patylėk, liepė Juozapas, nekalk triukšmo, gali būti, kad čia kariai neateis, įsakyta žudyti Betliejaus vaikus, jaunesnius kaip trejų metų, Kaip tu sužinojai, Šventykloje nugirdau šnekant, todėl parbėgau čionai, Tai ką dabar darysime, Esame už kaimo ribų, nepanašu, kad kariai eitų apžiūrėti visų šitų urvų, įsakymas tikriausiai buvo eiti tik į namus, kad tik niekas mūsų neįskųstų, tai ir išsigelbėsime. Jis dar kartą apsidairė vos išlindęs į lauką, riksmi buvo liovęsi, girdėjosi tik raudų choras, kuris pamažu ščiuvo, nekaltųjų žudynės baigėsi. Dangus tebebuvo užtrauktas, prasidėjusi naktis ir aukštai pakilęs rūkas ištrynė Betliejų iš dangaus gyventojų akiračio. Juozapas tarė Marijai į vidų, Niekur neik, o aš nueisiu iki kelio pažiūrėti, ar kariai jau išėjo, Būk atsargus, tarė Marija užsimiršusi, kad vyrui negresia joks pavojus, mirtis buvo vaikams, jaunesniems kaip trejų metų, nebent kas nors, išėjęs į kelią tuo pačiu tikslu, paskųstų, Antai dailidė Juozapas, tėvas berniuko, pavadinto Jėzumi, kuriam nėra nė trijų mėnesių, galbūt tai apie jį pranašystė, nes apie savo vaikus niekad nesame skaitę nei girdėję, kad jiems būtų skirta karaliauti, juo labiau dabar, kai jie yra mirę.

Urvo viduje tamsą buvo galima paliesti. Marija bijojo tamsos, nuo vaikystės buvo įpratusi prie nuolatinės šviesos namuose, nuo ugnies ar žvakės ar nuo abiejų, ir ją gąsdino pojūtis, dabar juo grėsmingesnis, kad yra žemės viduje, kad tamsos pirštai tuoj palies jos lūpas. Nenorėjo nepaklusti vyrui nei atiduoti sūnų galimai mirčiai, bet sekundė po sekundės baimė augo ir netrukus sugriau

menką sveiko proto gynybą, nieko nepadėjo galvoti, Jei nieko čia nebuvo prieš užgesinant ugnį, tai dabar irgi nieko nėra, pagaliau ši mintis šiek tiek pravertė, apčiuopomis paguldė sūnų į edžias, o paskui labai atsargiai šliauždama rado laužo vietą, pliauska nubraukė ją dengusias žemes, kol pasirodė kelios dar neužgesusios žarijos, ir šią akimirką visa baimė dingo iš dvasios, ji prisiminė šviečiančią žemę, tokią pat virpančią ir mirgančią šviesą, pertraukiamą greitų blyksnių, tarsi fakelo, bėgančio kalno ketera. Išniro ir tuoj vėl pranyko elgetos vaizdas, išstumtas didesnio poreikio pakankamai apšviesti gąsdinančią olą. Marija apgraibomis nuėjo prie edžių paimti kuokšto šiaudų, grįžo silpnos švieselės ant žemės vedama, ir nuo tos akimirkos kampe paslėptas žibintas, kad nesimatytų žiūrinčiajam iš išorės, apšvietė artimas sienas blyškia, nykstančia, bet raminančia šviesa. Marija priėjo prie sūnaus, kuris toliau sau miegojo, abejingas baimėms, sujudimams ir smurtinėms mirtims, paėmusi jį ant rankų nuėjo atsisėsti prie žibinto ir laukė. Prabėgo šiek tiek laiko, vaikas pabudo, dar visai nepramerkęs akių ūmai verksmingai suraukė veidą, bet Marija, jau išmintinga motina, suturėjo verksmą paprastu gestu – praskleisdama tuniką ir pasiūlydama krūtį nekantriai kūdikio burnai. Taip jiedu ir sėdėjo, kai lauke pasigirdo žingsniai. Pirmą akimirką Marijai pasirodė, kad jai sustojo širdis, Tai kariai, bet žingsniai buvo tik vieno žmogaus, jei būtų kariai, ateitų kartu, bent dviese, tokia yra taktika ir paprotys, o tokiu paieškos atveju juo labiau, vienas kitą dengdami, kad išvengtų netikėtumų, Tai Juozapas, pagalvojo ir išsigando, kad bars ją uždegus žibintą. Lėti žingsniai priartėjo, Juozapas jau įėjo į vidų, bet staiga Marijos kūnu perbėgo šiurpas, tai nėra sunkūs, kieti Juozapo žingsniai, gal tai valkata, ieškantis prieglobsčio nakčiai, taip jau buvo porąkart nutikę, ir tuomet Marija nesibaimino, nes neišsivaizduojama, kad vyras, kad ir koks būtų beširdis niekšas, išdrįstų padaryti ką nors bloga moteriai su kūdikiu ant rankų, neprisiminė Marija, kad kaip tik dabar žudė

Betliejaus vaikus, kai kuriuos, kas žino, tiesiog motinų glėbyje, kaip kad štai Jėzus savosios, nekalti kūdikiai tebetraukė gyvybės piena ir jau durklo ašmenys žeidė jų gležną odą ir smigo į švelnų kūną, bet tie žudikai buvo kariai, o ne kokie nors bastūnai, yra skirtumas, ir nemažas. Tai buvo ne Juozapas, tai buvo ne karys, ieškantis karo žygdarbio, kuriuo nereikėtų dalytis su kitais, ne benamis darbo neturintis valkata, tai vėl piemens pavidalu buvo tasai, kuris vieną ir kitą kartą buvo pasirodęs elgetos pavidalu, tas, kuris skelbėsi esąs angelas, nors nepasakė, ar iš dangaus, ar iš pragaro. Marija iš pradžių ir nemanė, jog tai gali būti jis, o dabar suprato, kad čia negali būti niekas kitas.

Angelas tarė, Ramybė tau, Juozapo žmona, tebūnie ramybė ir tavo sūnui, laimingi judu, kad šis urvas buvo jums namais, kitaip dabar vienas iš jūsų būtų sukaptas į gabalus ir negyvas, o kitas laikytų save gyvu, bet sukaptu. Marija tarė, Girdėjau riksmus. Angelas tarė, Taip, tik girdėjai, bet vieną dieną šauks dėl tavęs, o prieš tai tūkstantį kartų girdėsi šaukiant šalia savęs. Marija tarė, Mano vyras išėjo į kelią pažiūrėti, ar kariai jau išėjo, būtų negerai, jei jis tave čia rastų. Angelas atsakė, Nesirūpink, aš išeisiu prieš jam ateinant, atėjau tik pasakyti, kad mane pamatysi jau nebe greitai, visa, kas turėjo įvykti, įvyko, trūko tik šių mirčių, o prieš jas – Juozapo nusikaltimo. Marija tarė, Juozapo nusikaltimo, mano vyras nepadarė jokio nusikaltimo, jis geras žmogus. Angelas atsakė, Geras žmogus, padaręs nusikaltimą, neišsivaizduoji, kiek prieš jį jau buvo tokių, kaip jis, ir nesuskaičiuojami gerų žmonių nusikaltimai, ir priešingai nei manoma, tik už juos negalima atleisti. Marija tarė, Kokį nusikaltimą padarė mano vyras, Angelas atsakė, Tu tai žinai, juk nenori būti nusikaltėlė kaip jis. Marija tarė, Prisiekiu, nežinau. Angelas tarė, Neprisiek, arba kaip nori, tik žinok, priesaika mano akivaizdoje yra kaip gūsis vėjo, kuris nežino, kur pučia. Marija tarė, Ką mes padarėme, Angelas atsakė, Tai Erodo žiaurumas privertė ištraukti

iš makščių durklus, bet tai jūsų egoizmas ir bailumas surišo aukų rankas ir kojas. Marija tarė, Ką aš galėjau padaryti, Angelas atsakė, Tu – nieko, nes per vėlai sužinojai, bet dailidė galėjo padaryti viską, galėjo perspėti kaimą, kad ateina čionai kariai žudyti kūdikių, dar buvo laiko, kad jų tėvai pabėgtų su jais, galėjo pasislėpti dykumoje, pabėgti į Egiptą ir palaukti, kol mirs Erodas, o laukti reikia jau ne daug. Marija tarė, Jis nepagalvojo. Angelas atitarė, Ne, nepagalvojo, bet tai neatleidžia jo nuo kaltės. Marija pravirkusi tarė, Tu, kuris esi angelas, atleisk jam. Angelas atsakė, Nesu atleidimų angelas. Marija tarė, Atleisk jam. Angelas tarė, Jau sakiau, kad šiam nusikaltimui nėra atleidimo, greičiau būtų atleista Erodui negu tavo vyrui, greičiau bus atleista išdavikui negu atskalūnui. Marija tarė, Ką mums daryti. Angelas atsakė, Gyvensite ir kentėsite kaip visi žmonės. Marija tarė, O mano sūnus, Angelas atsakė, Ant vaikų galvos visada krinta tėvų kaltė, Juozapo kaltės šešėlis jau temdo tavo sūnaus kaktą. Marija tarė, O mes nelaimingi. Angelas atitarė, Taip ir yra, ir nebus išeities. Marija nulenkė galvą, stipriau prispaudė sūnų prie savęs, tarsi norėdama apginti jį nuo žadamų nelaimių, o kai vėl pažvelgė, angelo čia jau nebuvo. Bet šį kartą, priešingai nei anksčiau, kai artėjo, žingsnių nesigirdėjo, Išskrido, pagalvojo Marija. Paskui pakilo, nuėjo iki urvo angos, gal dar būsiąs angelo pėdsakas ore, ar nepamatys arti Juozapo. Rūkas išsisklaidė, metaliniu blizgesiu spindėjo pirmos žvaigždės, iš kaimo ir toliau girdėjosi aimanos. Ir tuomet Marijos galvoje ėmė suktis per didelės puikybės, galbūt nuodėmingo išdidumo mintis, užklodama juodus angelo įspėjimus, argi jos sūnaus išgelbėjimas nebuvo Dievo gestas, juk tikrai turi ką reikšti tai, kai kas nors išvengia žiaurios mirties, kai šalimais kiti, kurie turėjo mirti, jau nieko nebegali padaryti, kaip tik laukti progos paties Dievo paklausti, Kodėl mus nužudei, ir pasitenkinti atsakymu, kad ir koks jis būtų. Neilgai truko Marijos svaičiojimas, kitą akimirką ji jau įsivaizdavo, kad ir ji, kaip dabar, be abejo, Betliejaus motinos.

galėjo supti negyvą sūnų, ir savo dvasios gerovės ir sielos išganymo labui vėl lyg upeliais apsiopylė ašaromis. Taip sėdėjo ir verkė, kai grįžo Juozapas, matė jį pareinant, bet nesikėlė, jai buvo nesvarbu, kad jis barsis, Marija dabar verkė su kitomis moterimis, kurios visos sėdėjo ratu, su vaikais ant kelių, laukdamos prisikėlimo. Juozapas matė ją verkiančią, suprato ir patylėjo.

Išjęs į vidų, nekreipė dėmesio į degantį žibintą. Žarijos ant žemės pasidengė plonu pelenų sluoksniu, bet laužo viduryje ir tarp žarijų ieškodamas jėgų dar pliūpsėjo liepsnos liežuvis. Nukraudamas nešulius nuo asilo, Juozapas tarė, Mums jau nėra pavojaus, kariai išėjo iš kaimo, ir geriausia, ką galime padaryti, – pernaktoti čia, rytoj išeiname prieš patekant saulei, eisime taku, o kur tako nėra – pasikliaudami laime. Marija sušnibždėjo, Tiek vaikų žuvo, ir Juozapas šiurkščiai paklausė, Iš kur žinai, ar ėjai skaičiuoti, o ji, Prisimenu kai kuriuos, Geriau dėkok Dievui, kad tavo sūnus gyvas, Dėkosiu, Ir nežiūrėk į mane taip, tarsi būčiau ką blogo padaręs, Nežiūriu, Ir nekalbėk su manim tokiu smerkiamu tonu, Jei nori, tylėsiu, Taip, geriau patylėk. Juozapas pririšo asilą prie ėdžių, dugne dar buvo šieno, gyvulys neturėjo labai išalkti, iš tikrųjų asilas pagyveno gerai, gavo gausiai pašaro ir saulės vonių, bet jis ruošiasi sunkiai kelionei atgal su sunkiu nešuliu. Marija paguldė sūnų ir tarė, Įpūsi ugnį, Kam, Vakarienei ruošti, Nenoriu čia jokios ugnies, gali patraukti dėmesį, jei kas nors eis iš kaimo, pavalgykime sausai, be karštimo. Taip ir padarė. Aliejinis žibintas šmėkliškai apšvietė keturis olos gyventojus – asilą, nejudantį lyg statula, su įbestu į sieną snukiu, bet jo neėdantį, snaudžiantį vaiką, vyrą ir moterį, marinančius alkį keliomis sausomis figomis. Marija patiesė demblius ant smėlėtos žemės, paklojo paklodes ir kaip visada laukė atsigulant vyro. Prieš tai Juozapas vėl išėjo pažvalginėti nakties, viskas buvo ramu žemėje ir danguje, iš kaimo nebesklido riksmų ir aimanų, dabar nusilpusių Rachelės jėgų užteko tik dejuoti ir dūsauti namų

viduje, užvėrus duris ir sielas. Juozapas išsitiesė ant savo demblio, staiga išsekęs kaip niekad gyvenime nebuvo, nuo tokio bėgiojimo, tiek baimės, ir net negalėjo pasakyti, kad tai dėl jo pastangų buvo išgelbėta sūnaus gyvybė, kariai tiksliai įvykdė gautą įsakymą – išžudyti Betliejaus berniukus, tačiau be to, kad stropiai vykdė karinę akciją, nesiėmė jokios iniciatyvos, kaip apieškoti aplinkinius urvus, ar ten nepasislėpę bėglių, arba – operacijos trūkumas, tapęs didele taktine klaida, – ar ten nuolat negyvena šeimos. Apskritai Juozapo netrikdė Marijos įprotis gultis tik tada, kai jis jau miegojo, bet šiandien negalėjo pakęsti minties, kad jis užmigs apnuogintu veidu, o žmona budės ir žvelgs į jį be gailesčio. Tarė, Gulkis, nenoriu, kad čia sėdėtum. Marija pakluso, pirma kaip visada nuėjusi patikrinti, ar asilas gerai pririštas, o paskui dūsaudama atsigulė ant demblio ir stipriai užsimerkė – kad ir kada ateis miegas, ji jau nieko nenorėjo matyti. Naktį Juozapas sapnavo sapną. Jis jojo keliu, besileidžiančiu kaimo link, jau pasimatė pirmieji namai, jis buvo uniformuotas ir su visa karine amunicija, ginkluotas kalaviju, ietimi ir durklu, karys tarp karių, ir vadas jo klausė, Kur tu joji, dailide, ir jis, išdidus, kad taip gerai žino pavestą užduotį, atsakė, Į Betliejų, užmušti savo sūnaus, ir tai sakydamas pabudo baisiai baubdamas, mėšlungio sutrauktu, siaubo susuktu kūnu, Marija jo paklausė, Kas tau, kas yra, o jis, visas drebėdamas, tegalėjo kartoti, Ne, ne, ne, staiga jo sielvartas pratrūko konvulsišku kūkčiojimu, traukuliais, draskančiais jam krūtinę. Marija atsikėlė, nuėjo atnešti žibinto, apšvietė jam veidą, Ar sergi, paklausė, bet jis užsidengė veidą rankomis, Patrauk jį nuo manęs, moterie, tą pat akimirką raudodamas pakilo nuo demblio ir nubėgo prie ėdžių pažiūrėti, kaip laikosi sūnus, Jam viskas gerai, gerbiamasis Juozapai, nesirūpink, iš tikro tai kūdikis, kuris nekelia rūpesčių, gerutis, ramutis, tenorintis valgyti ir miegoti, antai miega, ir taip ramiai, tarsi ką tik per stebuklą nebūtų išvengęs siaubingos mirties, įsivaizduokite, nuo savo tėvo, davusio jam gyvybę, rankos,

nors žinome, jog nuo likimo niekas nepabėga, bet įvairiai galima numirti. Bijodamas, kad sapnas nepasikartotų, Juozapas nebegulė, įsisupo į apklotą ir atsisėdo prie urvo angos, po kabančia uola, kuri sudarė savotišką natūralią pastogę, o mėnuliui dabar esant aukštai metė virš angos tokį juodą šešėlį, kad blyški viduje esančio žibinto šviesa jo net nepalietė. Jei trauktų pro čia pats karalius Erodas, ant vergų nugarų nešamas, savo kraujo ištroškusių barbarų legionų su-pamas, jis ramiai tartų, Nesivarginkite ir neieškokite, eikite toliau, čia tik akmuo ir akmens šešėlis, mes ieškome šviežio kūno ir ką tik prasidėjusios gyvybės. Juozapas sudrebėjo pagalvojęs apie sapną, klausė savęs, ką jis galėtų reikšti, jei iš tiesų, aiškiai matomas dangaus, kuris viską mato, lyg beprotis lėkė šiuo keliu žemyn, tik jis žinojo, koks tai skausmingas kelias, šokinėdamas per akmenis ir sienas, kaip geras tėvas atbėgo ginti savo sūnaus, o štai sapne mato save žudyti nusiteikusio budelio pavidalu, gan teisinga patarlė, perspėjanti nepasitikėti sapnais, Tai buvo demono darbas, pagalvojo, ir padarė užkeikimo gestą. Tarsi kilęs iš nematomo paukščio gerklės, orą perskrodė švilpesys, taip pat tai galėtų būti piemens duodamas ženklas, jei nebūtų tokia valanda, kai miega visi gyvuliai ir tik šunys budi. Tačiau naktis, rami ir atoki, svetima visoms būtybėms ir daiktams, su tuo aukščiausiu abejingumu, kokį įsivaizduojame esant visatoje, arba kitu, absoliučiu, liekančiu iš tuštumos, jei tuštuma gali kuo nors būti, kai visa, kas galutinai užsibaigia, naktis nežinojo prasmės ir protingos tvarkos, kurie, regis, valdo šį pasaulį valandomis, kai dar tikime, jog jis sukurtas tam, kad priimtų mus ir mūsų beprotybę. Netrukus tas baisus sapnas Juozapo atmintyje tapo nerealus, absurdiškas, jį neigė ši naktis ir ši mėnulio šviesa, jį neigė kūdikis, miegantis ėdžiose, ypač jį neigė pabudęs vyras, koks jis yra, šeimininkas pats sau ir, kiek tai įmanoma, savo mintims, dabar gailestingoms ir taikioms, bet taip pat galinčioms pagimdyti pabaisą, kaip kad dėkingumas Dievui už tai, kad jo mylimą sūnų,

per nežinojimą ir aplaidumą, žinoma, tiek daug kūdikių išžudę kariai paliko gyvą. Ta pati naktis dengia dailidę Juozapą ir Betliejaus vaikų motinas, apie tėvus nekalbame, kaip ir apie Mariją, nes jie čia neminimi, nors ir nesuvokiame tokios išimties priežasčių. Valandos praėjo ramiai, ir aušrai davus pirmą ženklą Juozapas atsikėlė, apkrovė asilą ir netrukus, išnaudodami paskutinę mėnulio šviesą prieš nušvintant dangui, visa šeima – Jėzus, Marija ir Juozapas – leidosi atgal į Galilėją.

Ryte, valandai palikusi šeimininkų namus, kur buvo nužudyti du berniukai, vergė Salomė atėjo į urvą įsitikinusi, kad tas pat nutiko ir berniukui, kuriam padėjo gimti. Rado urvą apleistą, tik žmonių pėdų ir asilo kanopų pėdsakus, po pelenais – beveik užgesusias žarijas, bet jokių kraujo dėmių. Jo čia nebėra, tarė, iš pirmosios mirties jis išsigelbėjo.

Praėjus aštuoniems mėnesiams nuo tos laimingos dienos, kai Juozapas su šeima atvyko į Nazaretą, visi gyvi ir sveiki, nepaisant daugelio pavojų, asilas mažiau, jis šiek tiek šlubavo dešine priekine koja, atėjo žinia, jog karalius Erodas mirė Jeriche, vienuose iš savo rūmų, mirštantysis prisiglaudė iškritus pirmiesiems lietums, kad pabėgtų nuo žiemos rūstybės, kuri Jeruzalėje nepagaili ligotų nei paliegusių. Taip pat buvo kalbama, kad po galingo valdovo mirties likusią našlaitę karalystę pasidalijo trys po šeimos antpuolių jam likę sūnūs, būtent Erodas Pilypas, kuris valdys teritorijas į rytus nuo Galilėjos, Erodas Antipas, kuris turės valdžią Galilėjoje ir Perėjoje, ir Arkelajas, kuriam atitenka Judėja, Samarija ir Idumėja. Vieną iš tų dienų pravažiuojantis mulų varovas, linkęs pasakoti istorijas, tiek tikras, tiek išgalvotas, Nazareto gyventojams paporino apie Erodo laidotuves, kurių liudytojas prisiekinėjo buvęs, Karalius gulėjo aukso sarkofage, spindinčiame nuo brangenybių, laidotuvių vežimas, kurį traukė du balti buliai, irgi buvo paaukuotas, dengtas purpuro audeklais, ir Erodo, taip pat gaubiamo purpuro, buvo matyti tik veidas ir karūna vietoj galvos, iš paskos ėję muzikantai, groję fleitomis, ir raudotojos po jų turėjo kvėpuoti dvoku, kuris mušė jiems į šnerves, net kelio pakraštyje būdamas aš vos nesusivėmiau, o paskui raiti atėjo karaliaus sargybiniai priešakyje kariuomenės, ginkluotos ietimis, kalavijais ir durklais, tarsi vyktų į karą, jojo pro šalį ir niekaip nesibaigė, tokia gyvatė, kurios nematome nei galvos, nei uodegos ir kuri judėdama tarsi neturėtų galo, mums į širdį įslenka baimė, taip ši kariuomenė žygiavo paskui mirusįjį, bet taip pat savo mirties link, kiekvieno, kuri net tada, kai atrodo užtrunka, visada galiausiai

pasibeldžia mums į duris; Išmušė valanda, sako ji, punktuai, nesvarbu, ar su karaliais, ar su vergais, vienas, kurį jau vežė priešakyje, negyvas ir sugedęs kūnas, kortežo priekyje, kiti procesijos uodegoje, rydami visos kariuomenės dulkes, kol kas gyvi, bet visi jau traukiantys prie vietos, kur pasiliks amžiams. Pagal požymius – tai mulų varovas, bet geriau būtų peripatetikas, vaikščiotų po kokios nors akademijos korintiška kolonada, o ne varinėtų mulus Izraelio keliais, miegodamas dvokiančiuose karavanų kiemuose ar pasakodamas istorijas kaimiečiams, kaip kad šiems iš Nazareto.

Tarp dalyvaujančiųjų aikštėje priešais sinagogą buvo Juozapas, jam pasitaikė eiti pro čia, tad sustojo paklaustyti, iš tiesų ne labai atidžiai klausė apsakomų laidotuvių kortežo smulkmenų, kai kurias gal ir įsiminė, bet greit jos išsitrynė, kai dainius atvirai perėjo prie eleginio stiliaus, dailidė tikrai turėjo pagrįstų ir kasdienių priežasčių būti jautresnis šiai arfos stygai nei bet kuriai kitai. Beje, pakako pažvelgti į jį, šis veidas neapgauna, viena yra jo senoviška laikysena, rimtumas ir mašlumas, kuriais stengėsi kompensuoti savo jaunus metus, kita, visai kas kita, daug blogiau, yra ši kartėlio išraiška, kuri prieš laiką rėžia jam raukšles nuo vienos burnos pusės iki kitos, gilią lyg nesurandėjusios įpjovos. Bet, kalbant apie Juozapo veidą, kelia nerimą tai, su kokia išraiška jis žvelgia, tiksliau, kaip be jokios išraiškos, nes jo akys atrodė negyvos, padengtos pelenų sluoksnio, po kuriuo lyg neužgesinama žarija spindėjo nemigos įpūsta šviesa. Tokia yra tiesa, Juozapas beveik nemiega. Miegas yra jo priešas kasnakt, su juo turi kovoti lyg už savo gyvybę, ir tai karas, kurį jis visada pralaimi, nors kai kuriuos mūšius išlošia, nes neišvengiamai ateina akimirka, kai išsekęs kūnas pasiduoda ir užmiega, kad vėl pamatytų kelyje išnyrant būrį karių, kurių viduryje šuoliuoja jis pats, Juozapas, kai kada sukdamas kalaviją virš galvos, ir tada, kai baimė jau ima krypti į sąmoningą nelaimingojo gynybą, kai ekspedicijos vadas jį paklausia, Kur tu joji, dailide, vargšas nenori

atsakyti, priešinasi iš likusių menkų nors dvasinių jėgų, nes kūnas jau pasidavė, bet sapnas stipresnis, geležinėmis rankomis pražiodo jo sučiauptą burną, ir jis, jau kūkčiodamas ir busdamas, turi tarti tą siaubingą atsakymą, Į Betliejų, užmušti savo sūnaus. Neklauskime Juozapo, ar jis prisimena, kiek bulių traukė mirusio Erodo laidotuvių vežimą, ir ar jie buvo balti ar kerši, dabar, grįždamas namo, jis galvoja tik apie paskutinius mulų varovo pasakojimo žodžius, kai jis sakė, kad ta žmonių jūra,ėjusi per laidotuves, vergai, kareiviai, karaliaus sargybiniai, raudotojos, fleitininkai, valdytojai, sosto paveldėtojai, būsimi karaliai, ir visi mes, kad ir kur bei kuo būtume, gyvenime nieko daugiau nedarome, tik ir ieškome vietos, kur pasiliksime amžiams. Ne visada juk taip, mąstė Juozapas su tokiu giliu liūdesiu, kad nelieka vietos nuolankumui, kuris švelnina didžiulius skausmus ir vargu ar galėtų persirengti atsižadėjimo dvasia to, kuris neteko vilties, ne visada juk taip, pakartojo, yra daug tokių, kurie niekad neišeis iš vietos, kur gimė, ir mirtis atėjo jų ieškoti, ir tai įrodo, kad vienintelis tvirtas, tikras, užtikrintas dalykas yra likimas, kaip lengva, šventasis Dieve, pakanka laukti, kad visa, kas skirta gyvenime, išsipildytų, ir jau galėsime pasakyti, Toks likimas, Erodiui buvo lemta mirti Jeriche ir laidotuvių vežimu keliauti į savo rūmus ir Erodiumo tvirtovę, bet Betliejaus vaikus mirtis atleido nuo bet kokių kelionių. O Juozapo žygis, kuris iš pradžių, matant faktus optimistiškai, atrodė esąs dalis transcendentinio sumanymo išgelbėti nekaltas būtybes, galiausiai buvo nieko vertas, nes mūsų dailidė girdėjo ir tylėjo, bėgo gelbėti sūnaus, o kitus paliko pražūtingam likimui, taikliau ir nepasakysi. Todėl Juozapas nemiega arba miega ir kamuodamasis pabunda, patrauktas tikrovės, kuri neleidžia pamiršti sapno, net galima sakyti, kad pabudęs sapnuoja tą patį sapną kaip ir miegodamas, o miegodamas sykiu žūtubūtinai stengiasi pabėgti nuo jo, jau žino, kad vėl grįš ir susidurs su juo, dar kartą ir visada, šis sapnas būna atsisisėdęs ant miegą ir budrumą skiriančių durų slenksčio,

išeidamas ir įeidamas Juozapas turi su juo susitikti. Suprantama, šią painiavą tiksliai apibūdinantys žodžiai yra sąžinės graužatis, bet patirtis ir bendravimo praktika per ilgus amžius parodė, kad sintezė – tik iliuzija, kalbos neįgalumas, tai nereiškia norėti išsakyti meilę ir nieko neišstenėti, tai turėti liežuvį ir nepasiekti meilės.

Marija vėl nėščia. Joks angelas skarmaluoto elgetos pavidalu nepasibeldė į duris su žinia apie šio vaiko gimimą, joks ūmus vėjo gūsis nepraūžė Nazareto aukštumose, nereikėjo užkasti jokios šviečiančios žemės šalia anos, Marija tik paprasčiausiai pranešė Juozapui, Esu nėščia, nepasakė, pavyzdžiui, Nagi pažvelk man į akis ir pamatysi, kaip jose spindi mūsų antras vaikas, o jis jai neatsakė, Nemanyk, kad nepastebėjau, tik laukiau, kad pati man pasakytum, mačiau ir tylėjau, tik tarė, A, ir toliau obliavo lentą, stipriai ir mitriai, bet abejingai, patys žinome, kur yra jo mintys. Marija tai irgi žino nuo tos kankinančios nakties, kai vyras leido savo iki tol gerai saugotai paslapčiai iškilti į paviršių, ir pagaliau ji visai nenustebo, tai buvo neišvengiama, prisiminkime, ką sakė angelas oloje, Tūkstantį kartų girdėsi šaukiant šalia. Gera žmona tartų savo vyrui, Palik, ką padarei, kas padaryta, padaryta, be to, tavo pirmoji pareiga buvo gelbėti savo sūnų, kitos neturėjai, bet tiesa ta, kad, įprastu supratimu, Marija nustojo buvusi gera žmona, kokia anksčiau stengėsi būti, galbūt, kad girdėjo iš angelo ir tuos kitus rūščius žodžius, kurie, regis, niekam nedarė išimties, Nesu atleidimų angelas. Jei Marija turėtų teisę kalbėti su Juozapu apie šiuos slapčiausius dalykus, galbūt jis, toks Šventojo Rašto žinovas, galėtų apmąstyti prigimtį angelo, kuris, nežinia iš kur atsiradęs, sako mums, kad jis – ne atleidimų angelas, pareiškimas iš pažiūros nei šioks, nei toks, nes yra žinoma, kad angeliškos būtybės nėra apdovanotos galia atleisti, ji priklauso vienam Dievui. Angelo žodžiai, kad jis nėra atleidimų angelas, arba nieko nereiškia, arba reiškia per daug, ir jei darome prielaidą, kad jis yra pasmerkimų angelas, jis tarsi sušuktų, Atleisti, man, kokia

kvaila mintis, aš neatleidžiu, aš baudžiu. Bet pagal apibrėžimą angelai, paliekant nuošalyje anuos cherubinus su liepsnojančiais kalavijais, Viešpaties pastatytais saugoti kelio prie gyvybės medžio, kad negrižtų jo vaisių mūsų pirmieji tėvai arba jų palikuonys, tai yra mes, angelai, kartojame, nėra policininkai, nesiima purvinų, bet visuomeniškai reikalingų represinių užduočių, angelai egzistuoja tam, kad palengvintų mums gyvenimą, prilaiko mus, kai virs-tame į šulinį, veda mus per pavojingą tilto virš bedugnės atkarpą, patraukia mus už rankos, kai ant mūsų vos neužlekia nevaldomas kinkinys ar automobilis be stabdžių. Angelas, tikrai vertas to vardo, net galėjo patausoti vargšą Juozapą nuo šių kančių, būtų pakakę, kad pasirodytų sapne Betliejaus berniukų tėvams, sakydamas kiekvienam, Kelkis, imk vaiką ir jo motiną, bėk į Egiptą ir lik ten, kol aš neperspėsiu, nes Erodas ieškos berniuko, kad jį nužudytų, ir taip išsigelbėtų visi berniukai, Jėzus pasislėpęs oloje su savo tėveliais, o kiti – kelyje į Egiptą, iš kur grįžtų tik tada, kai tas pats angelas, vėl pasirodęs jų tėvams, tartų, Kelkis, imk vaiką ir jo motiną ir eik į Izraelio žemę, nes mirė tie, kurie kėsinosi į vaiko gyvybę. Aišku, kad tokiu perspėjimu, iš pažiūros geranorišku ir globėjišku, angelui tektų gražinti kūdikius į vietas, kur savo laiku vis tiek susidurtų su galutine mirtimi, nes angelai, net ir daug galėdami, kaip matėme, nuo gimimo turi savo ribas, kaip ir Dievas negali apsaugoti nuo mirties. Galvodamas Juozapas galbūt galėtų padaryti išvadą, kad urvo angelas galiausiai buvo siūstas pragariškų galių, demonas šįkart piemens pavidalu, tuo vėl būtų parodyta, kokios silpnos iš prigimties yra moterys, kaip ydingai ir noriai pasiduoda bet kokio puolusio angelo antpuoliui. Jei Marija kalbėtų, jei ji nebūtų tokia uždara, jei nepasilaikytų nepaprastų apreiškimo aplinkybių, kitas gaidys giedotų Juozapui, kiti argumentai ateitų į galvą paremti jo tezei, be abejo, svarbiausia tai, kad tariamas angelas nepareiškė, Esu Viešpaties angelas, arba, Ateinu Viešpaties vardu, o tik pranešė, Esu angelas, tuoj

pat perspėjęs, Bet niekam to nesakyk, tarsi bijotų, kad kas nors tai sužinos. Kai kas gal protestuos, kad panašios aiškinamosios smulkmenos niekuo neprisideda prie puikiai žinomos istorijos supratimo, bet šios evangelijos pasakotojui atrodo, jog yra ne tas pat, tiek praeities, tiek ateities atžvilgiu, būti skelbiamam dangaus angelu ar pragaro angelu, yra ne tik formos, bet ir esmės, turinio skirtumai, tiesa, sukūręs vienus angelus sukūrė ir kitus, bet paskui pasitaisė.

Marija, kaip ir jos vyras, nors, žinoma, ne dėl tų pačių priežasčių, dažnai atrodo išsiblaškiusi, lyg nieko nematanti, darbas krinta jai iš rankų, pertrauktas mostas, abejingas žvilgsnis, iš tiesų nieko nuostabaus jos padėties moteriai, jei ne mintys, užimančios jos protą ir visos, be galo varijuojamos, susivedančios į klausimą, Kodėl man pasirodė angelas paskelbti apie Jėzaus gimimą, o dabar dėl šio vaiko nepasirodo. Marija žiūri į savo pirmagimį, kuris tuo metu jau vaikščioja keturpėščias, kaip ir visi jo amžiaus vaikai, žvelgia ir ieško jame skiriamosios žymės, ženkle, žvaigždės kaktoje, šešto piršto ant rankos, ir mato tik tokį pat vaiką kaip ir kiti, kuris seiliojasi, išsiteplioja ir verkia kaip jie, ir vienintelis skirtumas tas, kad tai jos sūnus, plaukai jo juodi kaip ir tėvo bei motinos, akių rainelė jau ima prarasti tą balzganą, mūsų vadinamą pieno spalva, nors tokia nėra, įgyja būdingą prigimtinę, tiesioginio genetinio paveldo spalvą – tamsiai kaštoninę, kuri tolstant nuo vyzdžio įgyja tamsiai žalią atspalvį, jei taip galime aprašyti spalvinę ypatybę, bet šie bruožai niekuo neypatingi, jie svarbūs tik tada, kai vaikas yra mūsų ar, šiuo atveju, Marijos. Po kelių savaičių berniukas pabandys atsistoti ir eiti, daugybę kartų ropos žeme rankomis ir sustings žvelgdamas į priekį, sunkiai nulaikydamas galvą, kai girdės motinos balsą sakant, Eikš čia, eikš čia, mano berniuk, ir netrukus pajus pirmą poreikį kalbėti, jo gerklėje ims formuotis kai kurie nauji garsai, ir iš pradžių nežinos, ką su jais daryti, painios juos su kitais, kuriuos jau žino ir prie kurių yra pratęs, riksmo ir verksmo garsais,

bet netruks suvokti, kad juos reikia tarti kitaip, sąmoningiau, mėgdžiojant ir sekant tėvo ir motinos lūpų judesius, kol pavyks ištarti pirmą žodį, koks jis buvo, nežinome, galbūt tėtė, mama ar košė, bet žinome, kad nuo šiol berniukas Jėzus nerodys dešinės rankos smiliumi į kairįjį delną, jei motina ir kaimynės vėl klaus jo, Kur višta deda kiaušinį, tai žmogaus pažeminimas, kai su juo elgiamasi kaip su šuniuku, išmokytu reaguoti į garsinį stimulą – balsą, švilpimą ar rimbo pliaukštelėjimą. Jis sugeba atsakyti, kad višta deda kiaušinį ten, kur nori, o ne į jo rankos delną. Marija žvelgia į sūnų, dūsauja, gailisi, kad angelas negrižta, Greitai manęs jau nepamatysi, sakė, jei jis dabar būtų čia, nesileistų įbauginama kaip kitais kartais, tol spaustų jį klausimais, kol išgautų atsakymus, moteris, pagimdžiusi vieną vaiką, o kitą nešiojanti iščiose, niekuo nepanaši į nekaltą ėriuką, savo kailiu ji patyrė, kas yra sąrėmiai, pavojai ir rūpesčiai, ir turėdama tiek svorių savo pusės lėkštėj gali palenkti savo naudai bet kokią svarstyklių rodyklę. Angelui neužtektų pasakyti, Tegu Viešpats neleidžia, kad matytum savo vaiką tokį, kokį matai dabar mane, neturintį kur galvos priglauti, pirmiausia turėtų paaiškinti, kas yra Viešpats, kurio vardu sakosi kalbas, antra, ar tai tikrai tiesa, kad jis neturi kur galvos priglauti, sunkiai suvokiamas dalykas turint omenyje angelą, ar tik taip sakė, kad tiktų elgetos vaidmeniui, ketvirta, kokią ateitį pranašavo jos sūnui niūrūs ir grėsmingi jo ištarti žodžiai, ir galiausiai, kas per paslaptis švytinčios žemės, užkastos šalia durų, kur grįžus iš Betliejaus išdygo keistas augalas, tik stiebas ir lapai, jį jau liovėsi naikinę po to, kai bergždžiai mėgino išrauti su šaknimis, kaskart jis vėl išdygdavo, ir dar gajesnis. Du iš sinagogos vyresniųjų, Zachiejus ir Dotaimas, atėjo apžiūrėti, kas vyksta, ir, nors mažai išmanė botanikos mokslus, sutarė manydami, kad augalas turėjo būti iš sėklos, atneštos su ta žeme, ir kad atėjus laikui jis išleis ūglius, Toks yra gyvybės Viešpaties įstatymas, išsakė nuomonę Zachiejus. Marija įprato matyti atkaklų augalą manydama, kad jis pagyvina

įėjimą pro duris, tuo tarpu Juozapas, nesusitaikęs ir naujais bei juntamais motyvais pamaitinęs senus įtarimus, perkėlė savo dailidės suolelį į kitą kiemo vietą ir dėjosi nepastebįs nekenčiamos būtybės. Kirto ją kirviu, pjovė pjūklą, išbandė verdantį vandenį ir net priėjo iki to, kad dėjo aplink stiebą įkaitusių anglių karolius, tik iš kažkokios prietaringos pagarbos nedrįso įbesti į žemę kirtiklio ir kastis iki ten, kur turėjo slypėti blogio šaknis – dubuo su švytinčia žeme. Štai taip viskas ir klostėsi, kai gimė antrasis sūnus, kurį pavadino Jokūbu.

Per kelerius metus šeimoje vyko tik tokios permainos, kad gimė nauji sūnūs, taip pat dvi dukros, ir jų tėvai prarado paskutinius jaunystės likučius. Dėl Marijos nereikėjo stebėtis, nes žinome, kaip nėštumai, o dar kai jų tiek daug, galiausiai išsunkia moterį, pamažu ją palieka grožis ir šviežumas, jei jų turėjo, apgailėtinai suvysta veidas ir kūnas, pakanka įvertinti, kad po Jokūbo gimė Lisija, po Lisijos gimė Juozapas, po Juozapo – Judas, po Judo – Simonas, paskui Lidija, Justas, Samuelis, ir jei atėjo kas nors dar, greitai mirė, nespėję palikti pėdsako. Sakoma, kad vaikai – tėvų džiaugsmas, ir Marija darė viską, kad atrodytų patenkinta, bet savo išvargusiame kūne mėnesių mėnesius nešiojant tiek vaisių, godžiai eikvojančių jos jėgas, kartais į jos sielą įslinkdavo nekantrumas, pasipiktinimas ir noras ginti savo poreikius, bet, gyvendama tais laikais, negalvojo suversti kaltę Juozapui, o juo mažiau visagaliumi Dievui, kuris lemia savo kūrinių gyvenimą ir mirtį, juk žinoma, kad net mūsų galvos plaukas nenukrinta be jo valios. Juozapas mažai suprato, kaip ir kodėl gimsta vaikai, tai yra turėjo praktikos pradmenis, empirinius, bet pati visuomeninė pamoka, pasaulio vaidinimas visas mįslės suvedė tik į vieną akivaizdybę – susijungus vyrui ir moteriai, taigi jiems vienas kitą pažinus, būna gana didelė tikimybė, kad vyras apvaisins moterį, ir po devynių mėnesių, retkarčiais po septynių gimsta visiškai susiformavęs vaikas. Vyro sėkla, paleista moters iščiose, neša

miniatiūrinę ir nematomą naują būtybę, kurią Dievas pasirinko, kad tęstų jo sukurto pasaulio apgyvendinimą, bet tai įvyksta ne visada, Dievo sumanymų neižvelgiamybė, jei reikia įrodymo, pasireiškia tuo, jog tai nėra pakankama sąlyga pradėti vaikui, nors visiškai būtina – kad vyro sėkla išsiliėtų prigimtame moters viduje. Leidžiant jai išbėgti ant žemės, kaip kad padarė nelaimingasis Onanas, nubautas Viešpaties mirtimi už tai, kad nenorėjo duoti vaikų savo brolio našlei, yra tikra ir garantuota, kad moteris nepastos, bet kiek kartų, kaip sakė kažkas kadaise, šaltinis eina į šotį, o rezultatas – triskart devyni vis dvidešimt septyni. Nes įrodyta, kad tai Dievas įdėjo Izaoką į skurdžią limfą, kurią Abraomas dar sugebėjo išspausti, ir įstūmė į Saros, kuriai jau net nebuvo mėnesinių, iščias. Žiūrint į klausimą iš šio kampo, sakykime, teogeniško, nenusikals-tant logikai, kuri turi vadovauti viskam šiame ir kituose pasauliuose, galima padaryti išvadą, jog tai pats Dievas taip atkakliai skatino ir kurstė Juozapą dažnai sueiti su Marija, taip paversdamas ją savo įrankiu, kad atsveriant vaikų skaičiumi nuslopintų sąžinės prie-kaištus, kuriuos jautė nuo tada, kai leido arba panoro, nepasistengęs pagalvoti apie padarinius, kad mirtų nekalti Betliejaus berniukai. Bet keisčiausia, ir tai parodo, kiek Viešpaties sumanymai, nors ir, žinoma, neištiriami, taip pat yra trikdantys, yra tai, kad Juozapas, nors beveik nesąmoningai, manė veikiąs savo nuožiūra ir, patikė-kite, kas galite, su paties Dievo ketinimu, tai yra atkakliomis ap-vaisinimo pastangomis atkurti pasauliui, jei ir ne tiesiogine prasme, nužudytus kūdikius, kad bent tiksliai skaičiavimu per kitą surašymą nebūtų skirtumo. Dievo graužatis ir Juozapo graužatis buvo ta pati, ir jei tais senais laikais jau sakyta, kad Dievas nemiega, šiandien turime geras prielaidas žinoti, kodėl. Nemiega, nes padarė klaidą, kuri neatleistina net žmogui. Sulig kiekvienu Juozapo pradėtu vaiku Dievas truputį aukščiau pakeldavo galvą, bet niekad jos nepakels visiškai, nes Betliejuje nužudytų kūdikių buvo dvidešimt penki, o

Juozapas negyvens pakankamai metų, kad pradėtų tiek daug vaikų tik vienoje moteryje, ir Marija, jau tokia išvargusi, siela ir kūnas jau tokie iškankinti, negalėjo šitiek išverti. Dailidės kiemas ir namai buvo pilni vaikų, o atrodė, tarsi būtų tušti.

Suėjus penkeriems, Juozapo sūnus ėmė lankyti mokyklą. Kas rytą vos išaušus motina vedė jį pas sinagogos prievaizdą, kurio gebėjimų, kadangi mokslai buvo pradinio lygmens, užteko šiam tikslui, ir čia, pačioje sinagogoje, virtusioje klase, Jėzus ir kiti Nazareto berniukai iki dešimties metų vykdė išminčiaus nurodymą, Vaikas turi augti Toroje taip, kaip bulius auga užtvare. Pamokos baigdavosi šeštą valandą, kas mums dabar yra vidudienis. Marija jau laukdavo sūnaus ir, vargšė, negalėjo klausti jo, koks jo pažangumas, ji neturi net šios paprastos teisės, nes taip teigia kategoriška išminčiaus mak-sima, Geriau tegu Įstatymas žūsta liepsnose, negu būtų duodamas moterims, taip pat nereikia pamiršti tikimybės, kad jos sūnus, jau supažindintas su tikrąja moterų vieta pasaulyje, įskaitant motinas, jai duoda neteisingą atsakymą, iš tų, galinčių padaryti žmogų nereikšmingą, o kiekvienas savaip nereikšmingas, pažvelkime į Erodo atvejį, tokia valdžia, tokia galia, o jei dabar jį pamatytume, net negalėtume padeklamuoti, Guli negyvas ir pūva, dabar viskas atsi-duoda pelėsisiais, tėra dulkės, pabiri kaulai ir purvini drabužiai. Kai Jėzus įžengdavo į namus, tėvas jo klausdavo, Ką šiandien išmokai, ir berniukas, kuriam buvo skirta gimti turint puikią atmintį, smul-kiai pakartodavo mokytojo pamoką, pirmiausia tai buvo abėcėlės raidžių pavadinimai, paskui pagrindinės sąvokos, o vėliau išsitos Toros frazės, skirsniai, kuriuos Juozapas akompanuodavo ritmiškais dešinės rankos judesiais, sykiu lėtai linkčiodamas galva. Stovėdama šalimais, Marija taip pažino tai, apie ką negalėjo klausti, kalbame apie seną moterų metodą, išstobulintą per šimtmečius ir tūkstantme-čius, kai jų neįgalioja pačioms teirautis, jos ima klausytis, ir netrukus viską žino, net pasiekdamos išminties viršūnę – atskirti tiesą nuo

melo. Bet štai ko Marija nežinojo ar žinojo nepakankamai – keisto ryšio, jungusio vyrą ir šį sūnų, kad net pašalinis būtų pastebėjęs išraišką, švelnumo ir širdgėlos mišinį, kuri atsirasdavo Juozapo veide, kai jis kalbėdavo su savo pirmagimiu, tarsi galvotų, Šis mylimas mano sūnus yra mano skausmas. Marija tik žinojo, kad Juozapo košmarai, lyg sielos niežulys, nepalieka jo, bet tie naktiniai vargai, tiek kartų pasikartoję, jau tapo įpročiu, tarsi miegoti ant dešinio šono ar vidury nakties pabusti ištroškusiam. Ir jei Marija, kaip gera ir pariginga žmona, nesiliovė rūpinusis savo vyru, svarbiausia jai buvo matyti sūnų gyvą ir sveiką – tai ženklas, kad kaltė nebuvo tokia didelė, arba Viešpats būtų jau paskyręs bausmę, be pykčio, kaip jam įprasta, pažiūrėkim į Jobą, sužlugdytą ir raupsuotą, o visada buvo doras ir teisingas, dievobaimingas vyras, jo nelaimė – tai, kad netyčia tapo šėtono ir paties Dievo, kiekvieno iš jų įsikibusio į savo idėjas ir prerogatyvas, ginčo objektu. O paskui jie stebėjosi, kad žmogus nusivilia ir šaukia, Tebūnie prakeikta ta diena, kada gimiau, ir naktis, kai buvau pradėtas, tegu ta diena virsta tamsa, tenebūna ji įskaityta į metų dienas, tenepatenka nė į vieną mėnesį, ir ta naktis tenebūna bevaisė, tenebūna girdėti joje jokio džiugaus balso, tiesa, Jobui Dievas dvigubai atlygino už tai, ką buvo naiviai atėmęs, bet kitiems žmonėms, kurių vardu niekad nebuvo parašyta jokia knyga, viskas yra atimama ir nieko neduodama, pažadama ir neištesima. Dailidės namuose gyvenimas, nieko nežiūrint, buvo ramus, ir ant stalo, nors ir be gerovės pertekliaus, niekad netrūko kasdienės duonos ir viso kito, kas padeda sielai laikytis kūno. Juozapo gėrybių ir Jobo gėrybių vienintelis panašumas, kurį dar buvo galima rasti, – tai vaikų skaičius, septynis sūnus ir tris dukras turėjo Jobas, septynis sūnus ir dvi dukras turėjo Juozapas, dailidei suteikiant pranašumą, kad paleido į pasaulį viena moterimi mažiau. Bet Jobas prieš tai, kai Dievas jam padvigubino turtus, jau buvo septynių tūkstančių avių, trijų tūkstančių kupranugarių, penkių šimtų jaučių junginių ir penkių šimtų

asilių savininkas, neskaičiuojant daugybės vergų, o Juozapas turi asilą, kuri pažįstame, ir nieko daugiau. Iš tiesų, viena yra dirbti, kad išlaikytum vos du žmones, paskui trečią, bet pirmais metais netiesiogiai, kita yra apsikrauti būriu vaikų, kuriems, augantiems kūnu ir poreikiais, reikėjo pavalgyti sočiai ir laiku. O kadangi Juozapo uždarbis neleido jam pasisamdyti pameistrių, natūralūs ištekliai buvo sūnūs, kaip sakoma, po ranka, be to, dėl paprastos tėvo pareigos, nes apie tai sakoma jau Talmude, Lygiai kaip privalu pamaitinti sūnus, taip pat privalu išmokyti juos rankų amato, nes nepadaryti to būtų tas pats, kaip paversti sūnų plėšiku. Ir jei prisiminsime, ko moko rabiai, Amatininkas savo darbe neturi žemintis net prieš didžiausią daktarą, galime įsivaizduoti, su koku profesiniu išdidumu Juozapas pradėjo mokyti vyresnius sūnus, vieną po kito, jiems paūgėjus, pirma Jėzų, paskui Jokūbą, paskui Judą, staliaus meno paslapčių ir tradicijų, atsimindamas ir seną liaudišką posakį, Iš vaiko darbo maža naudos, bet neprotingas tas, kuris jį niekina. Juozapui, kai grįždavo prie darbo po pietų, padėjo jo paties sūnūs, tikras pavyzdys šeimyninio taupumo, kuris galėtų duoti puikių vaisių iki šiolei, galbūt net stalių dinastiją, jei Dievas, žinantis, ko nori, nebūtų panoręs ko kita.

Tarsi nedorai Imperijos puikybei nepakaktų, kad štai jau daugiau kaip septyniasdešimt metų taip gėdingai buvo engiama žydų tauta, Roma senosios Erodo karalystės padalijimo dingstimi nusprendė atnaujinti paskutinį surašymą, bet vyrams šįkart nereikėjo prisistatyti į savo kilmės žemes, vengiant žinomų žemės ūkio ir prekybos sutrikimų bei kai kurių šalutinių padarinių, kaip kad buvo dailidės Juozapo ir jo šeimos atveju. Pagal naują metodą surašinėtojai eina iš gyvenvietės į gyvenvietę, iš kaimo į kaimą, iš miesto į miestą, sušaukdami į didžiausią aikštę ar laukymę vietos vyrus, šeimos galvas ar nevedusius, ir sargybos priežiūroje su plunksna rankoje įrašo juos į finansų, vardų, pareigų ir apmokestinamo turto ritinius. Dera pasakyti, kad į tokius veiksmus šioje pasaulio dalyje žiūrima kreivai, ir tai nenauja, užtenka prisiminti, kas Šventajame Rašte pasakojama apie nevykusią mintį, kuri ištiko karalių Dovydą, kai savo kariuomenės vadui Joabui tokiais žodžiais liepė atlikti Izraelio ir Judo surašymą, Pereik visas Izraelio gimines nuo Dano iki Beer Šebos ir surašyk žmones, kad žinočiau jų skaičių, o kadangi karaliaus žodis šventas, nutildė Joabas savo abejones, sušaukė kariuomenę, ir jie leidosi į kelionę ir ėmėsi darbo. Kai grįžo į Jeruzalę, buvo praėję devyni mėnesiai ir dvidešimt dienų, ir Joabas pranešė karaliui surašytų į sąrašą žmonių skaičių, Izraelyje buvo aštuoni šimtai tūkstančių karių, pasiruošusių pakelti kalaviją, o Jude – penki šimtai tūkstančių. Tad štai yra žinoma, kad Dievui nepatinka, kad kas nors skaičiuoja vietoj jo, o ypač šią tautą, kuri būdama jo dėl to, kad jis ją išsirinko, niekad negalės turėti kitą viešpatį ir šeiminką, o juo mažiau Romą, kaip žinome, valdomą netikrų dievų ir melagingų

vyrų, pirma, kadangi tokių dievų iš tikro nėra, antra, kadangi, jei vis dėlto yra, nes kam apeigos be jų objekto, pati apeigų tuštybė parodo žmonių melagingumą. Bet dabar palikim Romą ir grįžkime prie karaliaus Dovydo, kuriam tą pačią akimirką, kai kariuomenės vadas skaitė pranešimą, krūptelėjo širdis, bet per vėlai, nes nieko jam nepadėjo sąžinės graužatis ir tai, kad tarė, Tai darydamas, Viešpatie, sunkiai nusidėjau. Maldauju atleisti savo tarno kaltę, nes pasi-
 elgiau labai kvailai, nutiko taip, kad kitą rytą pranašas, vardu Gadas, kuris buvo karaliaus regėtojas, kitaip sakant, jo tarpininkas Aukščiausiam pasiekti, atėjo pas Dovydą jam atsikėlus ir tarė, Viešpats liepia paklausti, ką pasirenki, ar išteks tave septynerių metų badas tavo krašte, ar būsi bėglys nuo priešų, tris mėnesius jiems tave persekiojant, ar bus trijų dienų maras tavo krašte. Dovydas neklausė, kiek žmonių turėtų mirti vienu ar kitu atveju, sumetęs, kad per tris dienas, nors ir nuo maro, žūtų mažiau žmonių nei nuo trijų mėnesių karo ar septynerių metų bado, Tebūnie tavo valia, Viešpatie, tegu ateina maras, tarė. Ir Dievas siuntė marą, ir mirė septyniasdešimt tūkstančių tautos žmonių, neskaičiuojant moterų ir vaikų, kurių, kaip įprasta, sąrašė nebuvo. Galiausiai Viešpats sutiko nutraukti marą mainais į aukurą, bet mirę buvo mirę, arba Dievas apie juos negalvojo, arba nepatogu buvo juos prikelti, nes galima manyti, jog dėl daug palikimų jau buvo ginčijamasi ir daug dalybų buvo užginčyta, nes kodėl tiesiogiai Dievui priklausanti tauta turėtų atsisakyti pasaulio gėrybių, juo labiau teisėtų, pelnytų darbo ar mūšių prakaitu, vis tiek, galiausiai svarbus rezultatas.

Bet dėl žmogiškų ir dieviškų veikslių vertinimų tikrumo taip pat reikia atsižvelgti į tai, kad Dievas, kuris mikliai ir greitai sunkia ranka atsitiesė už Dovydo klaidą, regis, dabar šaltai stebi, kaip Roma engia jo mylimiausius vaikus, ir, kas ypač trikdo, atrodo abejingas nepagarbai savo vardui ir valdžiai. Taigi kai taip vyksta, tai yra, kai tampa akivaizdu, kad Dievas neateina ir neduoda ženkle

greit ateisias, žmogus nebeturi kitos išeities, kaip jį pavaduoti ir iš-eiti iš savo namų, kad pakrikusiam pasaulyje įvestų tvarką, iš namų, kurie yra jo, pasaulyje, kuris priklauso Dievui. Taigi vaikščiojo čia surašinėtojai, kaip jau sakyta, skleisdami įžūlumą tų, kurie visa tai liepia, ir dar dengiami karių palydos, išraiškinga, nors ir klaidinga metafora, kuria norima pasakyti tiek, kad kariai gynė juos nuo įžei-dimų ir žiaurumo, kai Galilėjoje ir Judėjoje ėmė kilti protestas, iš pradžių prislopintas, tarsi kai kas tik norėjo sužadinti savo jėgas, įvertinti jas, pasverti, o paskui pamažu individualiais žūtbutiniais pasireiškimais, antai amatininkas, prieinas prie surašinėtojo stalo ir garsiai tarias, kad jam net jėga neišplėš vardo, prekiautojas, užsi-darąs su šeima savo krautuvėje ir grasinąs sudaužyti visas vazas ir suplėšyti visus audinius, žemdirbys, padegąs pasėlius ir atnešąs pe-lenų pintinę sakydamas, Štai moneta, kuria Izraelis moka tam, kas jį įžeidžia. Visi jie buvo tuoj pat suimti, įmesti į kalėjimus, mušami ir žeminami, o kadangi atkaklumo žmogui užtenka neilgam, mes juk tokie silpni, vien nervai ir gležnumas, daugelį apleisdavo drąsa, amatininkas be gėdos atskleisdavo savo intymiausias paslaptis, prekiautojas pasiūlydavo dukrą ar dvi kaip priedą prie mokesčio, žemdirbys pats apsiberdavo pelenais ir pasisiūlydavo vergu. Buvo tokių, nors nedaug, kurie nepasidavė ir todėl mirė, ir kitų, kurie, išmokę geriausią pamoką – kad geras okupantas yra miręs oku-pantas, – griebėsi ginklų ir išėjo į kalnus. Sakom ginklų, o tai buvo akmenys, laidynės, basliai, vėzdai ir kuokos, keli lankai ir strėlės, vargiai ar pakankama, norint pradėti intifadą, o labiau žvelgiant į priekį – kai koks kalavijas ir ietis, paimti greituose susirėmimuose, bet laikui atėjus mažai galintys jiems pasitarnauti, taip nuo Dovydo laikų jie pripratę prie primityvių geranoriškų piemenų, o ne įsiti-kinusių karių ginklų. Tačiau vyras, žydas jis ar ne, pripranta prie karo lengviau nei geba priprasti prie taikos, ypač jei randa vadą, ir, svarbiau nei tikėti juo, tiki tuo, kuo tiki jis. Šis vadas, sukilimo prieš

romėnus, pradėto tuomet, kai Juozapo pirmagimiui ėjo vienuolik-tieji, vadas, vadinosi Judu ir buvo gimęs Galilėjoje, todėl tų laikų papročiu jį vadino Judu Galilėjiečiu arba Judu iš Galilėjos. Tikrai, neturime stebėtis tokiais primityviais įvardijimais, beje, labai paplitusiais, lengva, pavyzdžiui, sutikti Juozapą iš Arimatėjos, Simoną iš Kirenės arba Kirenietį, Mariją Magdalię arba iš Magdalos, ir jei Juozapo sūnui lemta gyventi ir klestėti, neabejokime, kad jį pa-prastai vadins Jėzumi iš Nazareto arba Jėzumi Nazariečiu, ar net dar paprasčiau, Nazariečiu, nes niekad nežinia, kiek gali siekti as-mens tapatinimas su vietove, kur jis gimęs arba, šiuo atveju, kur tapo vyru ar moterimi. Bet tai prielaidos, likimas, kiek kartų reikės tai pasakyti, yra skrynia, tokios kitos nėra, ji sykiu yra atidaryta ir užrakinta, žvelgiame į ją, galime matyti tai, kas jau nutiko, praeitas gyvenimas, tapęs išsipildžiusiu likimu, bet apie tai, kas turi įvykti, teįžvelgiame nuojautas, intuicijas, kaip kad šios evangelijos atveju, kuri nebūtų parašyta, jei nebūtų tų nepaprastų perspėjimų, galbūt pranešančių apie didesnę likimą nei paprastas gyvenimas. Gražinant siūlą į kamuolį, sukilimas, apie kurį kalbėjome, buvo įaugęs Judo Galilėjiečio šeimos kraujyje, jau jo tėvas, senasis Ezekijas, su savo kariauna eidavo į susirėmimus per masinius maištus, kurie po Erodo mirties kilo prieš tariamus paveldėtojus, pirmiau nei Roma patvir-tino karalystės padalijimo teisėtumą ir naujų tetrarchų įgaliojimus. Yra nepaaiškinamų dalykų, kaip žmonės, padaryti iš tų pačių labai žmogiškų medžiagų, šitos mėsos, šitų kaulų, šito kraujo, šitos odos ir šito juoko, šito prakaito ir šitų ašarų, vieni tampa bailiais, o kiti bebaimiais, vieni, pavyzdžiui, karingi, kiti taikūs, tas pat, kas pasi-tarnavo padaryti Juozapui, pasitarnavo padaryti Judui, ir tuo tarpu kai pastarasis, savo tėvo sūnus ir savo vaikų tėvas, sekdamas vieno pavyzdžiu ir duodamas pavyzdį kitiems, atmetė ramybę, kad eitų mūšyje ginti Dievo teisių, dailidė Juozapas liko namuose su savo devyniais mažais vaikais ir jų motina, įsikibęs į suolelį ir reikmę

pelnyti duoną šiandienai, nes nežinia, kam priklauso rytojus, kai kas sako, kad Dievui, tai tokia pat gera hipotezė kaip ir kita – kad nepriklauso niekam, ir visa tai – vakar, šiandien ir rytoj – tėra skirtingi iliuzijos vardai.

Bet iš šio Nazareto kaimo kai kurie vyrai, ypač jaunesni, prisidėjo prie Judo Galilėjiečio partizanų būrio, paprastai dingdavo neperspėję, kitaip tariant pasislėpdavo protarpiais, viskas likdavo intymioje šeimų paslapyje, ir tyli paslapties tvarka buvo tokia įsakmi, kad niekas ir nemanydavo paklausti, Kur yra Natanaelis, jau senokai jo nematau, jei Natanaelis liaudavosi rodęsis sinagogoje ar plovėjų gretoje laukuos, ši sutrumpėdavo vienu vyru, kiti elgėsi taip, tarsi Natanaelis būtų niekad neegzistavęs, nebuvo taip gerai, kartais buvo žinoma, kad Natanaelis tamsią naktį vienas pareina į kaimą ir vėl išeina su pirmu aušros ženkle, nebuvo kitos šio parėjimo ir išėjimo žymės, kaip Natanaelio žmonos šypsena, bet iš tiesų yra šypsenų, kurios viską pasako, moteris sustingsta, akims išsiblaškiusiai žvelgiant į horizontą ar tik į sieną priešais, ir staiga nusišypso, lėtai, mažliai, tarsi iš vandens išniręs ir neramiame paviršiuje virpantis atvaizdas, nebent aklas, negalėdamas to pamatyti, manytų, kad Natanaelio žmona dar vieną naktį miegojo be savo vyro. Ir žmogaus širdis tokia keista, kad kai kurios moterys, kurių vyrai jų labai nuolat buvo šalia, imdavo dūsauti įsivaizduodamos tuos susitikimus ir susijaudinusios apsupdavo Natanaelio žmoną, lyg bitės žiedadulkių kupiną gėlę. Marijos atvejis buvo kitoks, su tais devyniais vaikais ir vyru, beveik kasnakt dejuojančiu ir šaukiančiu iš nerimo ir baimės taip, kad net pažadindavo vaikus, kurie savo ruožtu imdavo verkti. Ilgainiui jie daugmaž ėmė įprasti, bet vyriausiasis, kadangi jį kažkas, tik ne sapnas, išgąsdindavo per miegus, pabUSDavo visada, iš pradžių dar klausdavo motinos, Kas tėvui, ir ji atsakydavo tarsi neteikdama reikšmės, Blogi sapnai, negalėjo juk sūnui sakyti, Tavo tėvas sapnavo, kad joja su Erodo kariais Betliejaus gatve, Kas

tas Erodas, Tėvas to, kuris mus valdo, Ar dėl to jis dejavo ir šaukė, Dėl to, Nesuprantu, kaip buvimas kariu karaliaus, kuris jau miręs, gali kelti blogus sapnus, Tavo tėvas niekad nebuvo Erodo karys, jis visada vertėsi dailidės amatu, Kodėl tada sapnuoja, Žmonės nepasirenka sapnų, kuriuos sapnuoja, Vadinasi, tai sapnai pasirenka žmones, Niekad negirdėjau ką nors taip sakant, bet tikriausiai taip ir yra, Kodėl tie riksmi, mama, kodėl tos dejonės, Tavo tėvas kasnakt sapnuoja jojąs nužudyti tave, savaimė aišku, Marija negalėtų eiti taip toli, atskleisti vyro košmaro priežastį kaip tik tam, kurio vaidmuo šiame košmare lyg Abraomo sūnaus Izaoko – niekad nepaaukotos, bet neišvengiamai pasmerktos aukos. Vieną dieną Jėzus, padėdamas tėvui sujungti durų dalis, sukaupė drąsą ir pats jo to paklausė, o šis, po ilgos tylos nepakėlęs akių, tepasakė, Mano sūnau, jau žinai savo pareigas ir įsipareigojimus, vykdyk juos ir būsi išteisintas priešais Dievą, bet stenkis taip pat savo sieloje rasti, kokių dar yra pareigų ir įsipareigojimų, kurių tavęs nemokė, Ar tai tavo sapnas, tėve, Ne, tik jo priežastis, syki pamišau vieną pareigą ar dar blogiau, Kaip tai blogiau, Nepagalvojau, Tai sapnas, Sapnas yra mintis, kuri nebuvo galvota, kai reikėjo, dabar ji su manimi kas naktį, negaliu jos pamiršti, O kas buvo, ką turėjai pagalvoti, Nei tu gali užduoti visus klausimus, nei aš negaliu duoti visų atsakymų. Jie dirbo kieme, pavėsyje, nes buvo vasara ir kepino saulė. Netoliese žaidė Jėzaus broliai, išskyrus jauniausią, kuris buvo viduje, maitinamas prie motinos krūtinės. Jokūbas irgi padėjo, bet pavargo ar jam nusibodo, nenuostabu, šiame amžiuje vieni metai – didelis skirtumas, Jėzui jau mažai trūksta, kad įžengtų į religinio pažinimo brandą, jis pabaigė pradinį mokymą, dabar, be to, kad tęsė Toros, arba rašyto Įstatymo studijas, buvo supažindinamas su žodiniu Įstatymu, gerokai sunkesniu ir sudėtingesniu. Tai ir paaiškina, kodėl būdamas toks jaunas gali palaikyti su tėvu rimtą pokalbį, tinkamai vartodamas žodžius ir apgalvotai bei logiškai argumentuodamas. Jėzui beveik dvylika, netrukus jis

bus vyras, ir galbūt tada galės grįžti prie klausimo, dabar likusio neatsakyto, jei Juozapas bus pasiruošęs prisipažinti kaltas prieš savo sūnų, kaip kad Abraomas irgi to nepadarė su savo sūnumi Izaoku, tą dieną pripažinti ir pašlovinti Dievo galią buvo viskas. Bet yra tiesa tai, kad Dievo nubrėžta tiesė tik retai sutampa su kreivomis žmonių linijomis, pažvelkime į minėtąjį atvejį Abraomo, kuriam paskutinę akimirką pasirodė angelas ir pasakė, Nekelk rankos prieš berniuką, ir pažvelkime į atvejį Juozapo, kuris, Dievui vietoj angelo jo kelyje pastačius vadą ir tris plepius karius, neišnaudojo laiko, turėto išgelbėti Betliejaus berniukams nuo mirties. Ir jei geri Jėzaus pirmieji žingsniai nepražus keičiantis amžiui, galbūt jis panorės sužinoti, kodėl Dievas išgelbėjo Izaoką ir nieko nepadarė, kad išgelbėtų tuos vargšus kūdikius, kurie, nekalti ir nenusidėję kaip ir Abraomo sūnus, nerado gailestingumo prieš Viešpaties sostą. Ir tada Jėzus galės savo gimdytojui pasakyti, Tėve, tau nereikia prisiiimti visos kaltės, o širdies gilumoje galbūt išdrįs paklausti, Kada išauš diena, Viešpatie, kai ateisi pas mus pripažinti savo klaidų prieš žmones.

Kol dailidė Juozapas ir jo sūnus Jėzus, užvėrę duris, namų ir sielos, aptarė šias aukštas materijas tarp to, ką sakė, ir to, ką nutylėjo, karas su romėnais tęsėsi. Jis truko jau daugiau kaip dvejus metus, ir kartais Nazaretą pasiekdavo liūdnos žinios – žuvo Efraimas, žuvo Abiezeras, žuvo Neftalis, žuvo Eleazaras, bet tikrai nežinota, kur buvo jų kūnai – ar tarp dviejų kalno akmenų, ar tarpeklio dugne, ar upės srovės nešami, ar jiems jau nereikalingame medžio pavėsyje. Laisvai gali likusieji Nazarete nusiplauti rankas ir sakyti, net negalėdami rengti laidotuvių mirusiems, Mūsų rankos nepraliejo šito kraujo ir mūsų akys to nematė. Bet taip pat pasiekdavo žinios apie dideles pergales, apie iš Seforidės miesto išstumtus romėnus, čia netoli, vos už dviejų valandų kelio pėsčiomis nuo Nazareto, dideles Judėjos ir Galilėjos dalis, kur priešo kariuomenė nedrįso įžengti, ir pačiame Juozapo kaime jau daugiau kaip metai nematyti jokio Romos

kareivio. Kas žino, ar tik ne tai paskatino dailidės kaimyną, smalsųjį ir paslaugųjį Ananiją, apie kurį iki šiol mums nebuvo reikalo vėl kalbėti, pasirodyti vieną dieną kieme ir paslaptinga mina tarti, Eime su manim lauk, ir jis pagrįstai to prašo, nes šios tautos namuose, kadangi jie tokie maži, neįmanomas privatumas, ten, kur yra vienas, ten yra visi, naktį, kai miega, dieną, kad ir kokios būtų aplinkybės ir proga, tai paranku Viešpačiui Dievui, kuris taip lengviau galės atskirti savus Paskutinio teismo dieną. Nenustebo Juozapas dėl to prašymo, net kai Ananijas mįslingai pridūrė, Eime į dykumą, dabar mes jau žinome, kad dykuma – ne tik tai, ką mūsų protas priprato mums parodyti, kai skaitome ar girdime šį žodį, didžiulės smėlio platumos, įkaitusių kopų jūra, dykumą, kaip kad čia irgi suprantama, yra net žalioje Galilėjoje, tai nedirbami laukai, vietos, kur negyvena žmonės ir nesimato nuolatinių jų darbo ženklų, sakyti į dykumą – tai sakyti, Nebebus ja, kai mes ten būsime. Bet šiuo atveju kalba sukasi tik apie tuos du vyrus, kurie eina per krūmyną, dar matomi iš Nazareto, prie trijų didelių akmenų, kurie kyšo kalvos viršūnėje, aišku, kad negalima kalbėti apie apgyvendinimą, dykuma vėl taps dykuma jiems išėjus. Ananijas atsisėdo ant žemės, Juozapas – šalia jo, vis dėlto amžiaus skirtumas, visada buvo, aišku, kad laikas vienodai eina visiems, bet ne jo padariniai, todėl Ananijas, kuris, kai susipažinome, pagal amžių neblogai gyvavo, šiandien labiau panašus į senį, nors Juozapo laikas irgi ne-tausojo. Ananijas tarsi abejoja, ryžtas, kurio apimtas įžengė į dailidės namus, kelyje išblėso, ir dabar reikės, kad Juozapas padrašintų jį žodžiu kitu, neturinčiu atrodyti kaip klausimas, pavyzdžiui, Ilgaiėjome, tai geras pasakymas, kuris jam leis tarti, Tai nėra klausimas, kurį būtų galima aptarti tavo ar mano namuose. Nuo čia pokalbis jau galės tękėti normalia vaga, kad ir kokia opi, kaip matysime, priešastis, atvedusi juos į šią nuošalią vietą. Ananijas tarė, Vieną dieną prašei, kad tau nesant pažiūrėčiau tavo namus, aš taip ir padariau, Visada būsiu dėkingas už šią paslaugą, tarė Juozapas, o Ananijas tęsė, Dabar atėjo

proga paprašyti tavęs, kad pažiūrėtum namus man nesant, Išvyksti su žmona, Ne, vykstu vienas, Bet jeigu ji lieka, Na, Šuja eina į giminių žvejų namus, Nori pasakyti, kad davei savo žmonai skyrybų raštą, Nesiskiriu su ja, jei to nepadariau, kai sužinojau, kad negali man duoti vaikų, nedarysiu to ir dabar, reikalas tas, kad man teks kurį laiką būti toli nuo namų, ir geriau Šujai bus likti su saviškiais, Ar ilgam būsi išvykęs, Nežinau, priklauso nuo to, kiek truks karas, Ką karas turi bendra su tavo nebuvimu, nustebęs paklausė Juozapas, Einu ieškoti Judo Galilėjiečio, Ir ko iš jo nori, Noriu paklausti, ar priims mane į savo būrį, Bet tu, Ananijau, visada buvai taikus žmogus, o dabar ištrauksi į karus su romėnais, prisimink, kas nutiko Efraimui ir Abiezerui, O taip pat Neftaliui ir Eleazarui, Tuomet paklausyk sveiko proto, Paklausyk manęs, Juozapai, kad ir kas būtų tas balsas, kuris kalba mano lūpomis, šiandien esu tėvo amžiaus, kai jis mirė, ir jis padarė gyvenime daug daugiau nei šis jo sūnus, kuris net negali turėti vaikų, nesu išmintingas kaip tu, kad tapčiau sinagogos seniūnu, nuo šiol neturėsiu priešaky ką daugiau daryti, kaip kasdien laukti mirties, šalia moters, kurios jau nemyliu, Tada išsiskirk, Klausimas yra ne išsiskirti su ja, klausimas būtų išsiskirti su savimi, o tai neįmanoma, O ką tu galėsi kare, kai tiek mažai turi jėgų, Einu į karą taip, kaip kad ketindamas pagimdyti sūnų, Niekad negirdėjau taip kalbant, Aš irgi ne, bet tai dabar man atėjusi mintis, Rūpinsiuosi tavo namais, kol grįši, Jei negrįžčiau, jei sužinotum, kad žuvau, pažadėk, jog liepsi pranešti Šujai, kad ji gautų, kas jai priklauso, Pažadu, Eime, dabar aš ramus, Ramus, kai nusprendi eiti į karą, nesuprantu, Ak, Juozapai, Juozapai, kiek dar amžių turėsime didinti Talmudo mokslą, kol galėsime suprasti paprasčiausius dalykus, Kodėlėjome čia, nereikėjo taip toli, Norėjau kalbėti su tavimi prie liudytojų, Pakaktų absoliutaus liudytojo, kuriuo yra Dievas, šio dangaus, kuris virš mūsų, kad ir kur eitume, Šie akmenys, Šie akmenys yra kurti ir nebylūs, negali liudyti, Tiesa, jie tokie, bet rytoj, jei tu ir aš nuspręstume meluoti dėl

to, ką pasakiau, kaltintų mus ir nesiliautų kaltinę iki tol, kol pavirs jie į dulkes, o mes – į nieką, Eime, Eime. Kelyje Ananijas keliskart atsisuko pažiūrėti į tuos akmenis, galiausiai jie išnyko iš akių už kalvos, ir šią akimirką Juozapas paklausė, Ar Šuja žino, Taip, tarė jis, Ir ką ji, Tylėjo, o paskui tarė man, jog verčiau būčiau su ja išsiskyres, o dabar vaikšto ir rauda, Vargšėlė, Kai bus su giminėmis, pamirš mane, o jei aš žūčiau, vėlgi pamirš mane, toks jau gyvenimo dėsnis – pamiršti. Kai jie įžengė į kaimą ir pasiekė dailidės namą, kuris buvo pirmas iš judviejų einant iš šios pusės, Jėzus, žaidęs gatvėje su Jokūbu ir Judu, pranešė, kad motina yra kaimyno namuose. Kai du vyrai išsiskyrė kas sau, pasigirdo Judo valdingas balsas, Aš esu Judas Galilėjietis, tuomet Ananijas atsisuko pažiūrėti ir šypsodamasis tarė Juozapui, Antai mano vadas, dailidė nespėjo atsakyti, nes nuskambėjo kitas balsas, Jėzaus, sakantis, Tada tavo vieta ne čia. Juozapas pajuto tarsi dilgtelejimą širdyje, tarsi tie žodžiai būtų buvę jam skirti, tarsi vaikiškas žaidimas būtų kitos tiesos įrankis, tuomet prisiminė tris akmenis ir pabandė, nežinodamas kodėl, įsivaizduoti savo gyvenimą, lyg prieš juos nuo šiol turėtų tarti visus žodžius ir atlikti visus veiksmus, bet kitą akimirką jo širdį apėmė grynas siaubas, nes suprato pamiršęs Dievą. Ananijo namuose jie rado Mariją, kuri stengėsi paguosti ašarojančią Šują, bet verksmas liovėsi vyrams įeinant, ne todėl, kad Šuja būtų nustojusi verkti, dalykas tas, kad moterys iš karčios patirties išmoksta nuryti ašaras, todėl sakome, Čia verkia, čia juokiasi, ir tai netiesa, paprastai jos verkia tyliai. Ne tyliai, o jausdama visą sielos nerimą visomis ašaromis verkė Ananijo žmona tą dieną, kai jis išvyko. Po savaitės atėjo jos pasiimti giminaičiai, gyvenę prie jūros. Marija palydėjo ją iki kaimo ribos, čia jos ir atsisveikino. Šuja nebeverkė, bet jos akys jau niekad nebus sausos, nes tai nenuramdomas verksmas, nuolatinė liepsna, išdeginanti ašaras prieš joms išskylant į paviršių ir nuriedant skruostais.

Taip ėjo mėnesiai, žinios apie karą dar pasiekdavo, kartais geros, kartais blogos, bet tada, kai geros žinios ėmė apsiriboti miglotomis užuominomis apie pergales, kurios visada pasirodydavo esančios mažos, blogosios naujienos pradėjo byloti apie sunkius ir kruvinus Judo Galilėjiečio sukilėlių kariuomenės pralaimėjimus. Vieną dieną atėjo žinia, kad sukilėlių pasaloje, kurią romėnai užklupo, žuvo Baldadas, taigi burtai atsisuko prieš patį burtininką, buvo daug žuvusiųjų, bet iš Nazareto tik šis. O kitą dieną kažkas atėjo pasakyti, kad girdėjo iš vieno, kuris girdėjo iš kažko, jog Varas, romėnų vietininkas Sirijoje, ateina čionai su dviem legionais, kad vienu smūgiu užbaigtų nepakenčiamą sukilimą, trunkantį jau trejus metus. Pats šis miglotas būdas pranešti, Ateina čionai, dėl savo neapibrėžtumo skleidė tarp žmonių klastingą baimės jausmą, tarsi bet kurią akimirką iš už kelio posūkio gali pasirodyti baudžiamosios kolonos priešakyje iškeltos gąsdinančios karo vėliavos ir simbolinė santrumpa, kuria čia sankcionuojami ir patvirtinami visi kariniai veiksmai, SPQR, Romos senatas ir liaudis, dėl tokių dalykų – raidžių, knygų ir vėliavų – vardu žmonės eina žudyti vieni kitų, kaip kad ir kitos žinomos santrumpos, INRI, Jėzus Nazaretis Žydų Karalius, ir jos padarinių atveju, bet neužbėkime už akių, leiskime, kad praeitų deramas laikas, nes dabar, nors ir kelia keistumo įspūdį, kad žinome tai ir galime pasakyti, tarsi kalbėtume iš kito pasaulio, dar niekas dėl to nežuvo. Visur pranešama apie didelius mūšius, ir tie, kurių tikėjimas tvirčiausias, žada, kad nepraeis nė metų, kai romėnai bus išvyti iš šventos Izraelio žemės, bet netrūksta ir tokių, kurie tai girdėdami liūdnei purto galvą ir ima numatyti besiartinančią nelaimę. Taip ir buvo. Kelias

savaite po tos žinios apie Varo legionų judėjimą nieko nevyko, tuo pasinaudojo sukilėliai, kad padvigubintų išbarstytos kariuomenės, su kuria kariavo, užpuolimus, bet strateginė šio tariamo neveiklumo priežastis netrukus paaiškėjo, kai Galilėjiečio žvalgai pranešė, kad vienas iš legionų patraukė palei Jordano upę į pietus apėjimo manevrui, paskui supdamas iš dešinės Jericho aukštumą, kad lyg vandenin užmestas ir protingos rankos traukiamas tinklas pradėtų judėti šiaurės kryptimi, tarsi metama kilpa sugaunant čia ir ten, o kitas legionas, panašiai veikdamas, judėjo į pietus. Galime tai vadinti replių taktika, apsupimu iš dviejų pusių, jei tai nebūtų veikiau suderintas dviejų sienų suartėjimas, spaudžiantis tuos, kurie negali pasprukti, ir galutinei akimirkai paliekantis pagrindinį veiksma – sutraiškymą. Judėjos ir Galilėjos keliuose, slėniuose ir viršūnėse legionų judėjimą ženklino kryžiai, ant kurių, prikalti per rankas ir kojas, mirė Judo kovotojai, kuriems, kad greičiau nusibaigtų, kūjo smūgiais skaldė blauzdų kaulus. Kariai įeidavo į kaimus, apžiūrėdavo namą po namo ieškodami įtartinų asmenų, tam, kad tokie žmonės būtų vedami nukryžiuoti, nereikėjo daugiau įrodymų nei norint gali pateikti paprastus įtarimus. Šie nelaimingieji, prašytume atleisti už liūdną ironiją, dar turėjo laimės, nes nukryžiuotuosius, kaip sakama prie namų vartų giminaičiai skubėdavo nuimti, jie išleisdavo kvapą, ir sunku buvo matyti ir girdėti motinų, žmonių ir sužadėtinų raudas, vargšų vaikų, likusių be tėvų, klyksmus, kai nukankintą vyrą labai atsargiai nukelia nuo kryžiaus, nes nėra nieko skaudžiau, kaip laisvasis negyvo kūno kritimas, kad net patiems gyviesiems, regis, skauda nuo smūgio. Paskui nukryžiuotasis buvo nešamas į kapą, kur laukė savo prisikėlimo dienos. Bet buvo kitų, kuriuos, sučiuptus kalnuose ar kitose negyvenamose vietose vykusiuose mūšiuose, kariai palikdavo ant kryžių dar gyvus, ir ten jie būdavo, dykiausioje iš visų – viešos mirties – dykumoje, lėtai kepinami saulės, draskomi plėšrių paukščių, ir paskui likdavo be mėsos ir kaulų, paversti apgailėtinais

beformiais palaikais, bjauriais jų pačių sielai. Smalsiems, kitaip sakan, skeptiškiems žmonėms, jau kitais kartais kviestiems priešintis nuolankumo jausmui, su kuriuo apskritai priimami nuolatiniai tokių kaip ši evangelija pranešimai, norėusi žinoti, kaip romėnai galėjo nukryžiuoti tiek daug žydų, ypač didžiuliuose iškirstuose ir dykuose plotuose, kurių čia gausu, kur – yra kaip yra – nepavyksta rasti daugiau nei kelių paliegusių ir retų augalų, kurie tikrai neišlaikytų net ir šmėklos nukryžiovimo. Šie asmenys pamiršta, kad romėnų kariuomenė – moderni kariuomenė, kuriai „logistika“ ir „tiekimas“ nėra tušti žodžiai, kryžiai šios kampanijos metu buvo nuolat patikimai pristatomi, tereikia pažvelgti į ilgą asilų ir mulų karavaną įkandin legiono, nešantį atskiras bausmės įrankio dalis, vertikalus baslį ir skersinį, kad atvykus į vietą tereiktų prikalti išskėstas pasmerktą rankas prie skersinio, pakelti jį aukštin ant įkalto į žemę baslio, o paskui, pirma prispaudus pėdas prie šono, uždėjus vieną kulną ant kito, viena delno ilgumo vinimi pritvirtinti prie kryžiaus. Bet kuris legiono budelis pasakys, kad ši operacija tik iš pažiūros sudėtinga, o galiausiai ją sunkiau paaiškinti negu įvykdyti.

Metas yra pražūtingas, pesimistai buvo teisūs. Iš šiaurės į pietus ir iš pietų į šiaurę priešais legionus bėga panikuojantys žmonės, ant kai kurių iš jų galėjo kristi įtarimas padėjus sukilėliams, kiti tiesiog genami baimės, kadangi, kaip žinome, ir nereikia būti kaltam, kad būtum apkaltintas. Tai štai vienas iš tų bėglių, kuriems akimirkoms pertraukęs atsitraukimą, pasibeldė į dailidės Juozapo duris, kad pasakytų, jog jo kaimynas Ananijas yra Seforidėje, sužeistas kalavijo, ir prašė pranešti štai ką, Karas pralaimėtas, ir aš neišsėksiu, jau gali liepti perspėti mano žmoną, kad ateitų ir pasirūpintų tuo, kas jai priklauso, Ir nieko daugiau, paklausė Juozapas, Daugiau nieko jis nesakė, atsakė pasiuntinys, O tu, kodėl jo nepaėmei su savimi, jei pro čia turėjai praeiti, Tokios būklės, kokios jis yra, gaišintų mane, o aš turiu savo šeimą ir ją pirmiausia privalau

saugoti, Pirmiausia taip, bet ne tik, Ką nori pasakyti, matau tave čia apsuptą vaikų, jei nebėgi su jais, o tau nėra pavojaus, Negaišk, eik, ir telydi tave Viešpats, pavojus ten, kur nėra Viešpaties, Žmogau be tikėjimo, Viešpats yra visur, Taip, bet kartais nežiūri į mus, o tu nekalbėk apie tikėjimą, nes tau jo pritrūko, kad palikai mano kaimyną likimo valiai, Kodėl tada pats neini jo gelbėti, Eisiu. Tai vyko pavakary, diena buvo graži, saulėta, reti baltučiai debesys plaukė dangumi lyg valtys, kurioms nereikia vairo. Juozapas atrišo asilą, pasišaukė moterį ir tarė jai nieko daugiau neaiškindamas, Vykstu į Seforidę ieškoti kaimyno Ananijo, kuris pats nebepaeina. Marija tik pritariamai linktelėjo, bet Jėzus priėjo prie tėvo, Ar galiu eiti su tavimi, paklausė. Juozapas pažvelgė į sūnų, uždėjo jam ant galvos dešinę ranką, Lik namie, aš ilgai neužtruksiu, greitai žygiuodamas gal grįšiu namo dar su dienos šviesa, ir taip visai galėjo būti, nes, kaip žinia, atstumas nuo Nazareto iki Seforidės – ne daugiau kaip aštuoni kilometrai, tiek pat, kiek nuo Jeruzalės iki Betliejaus, iš tikrųjų, pasakysime tai dar kartą, pasaulis pilnas sutapimų. Juozapas nesėdo ant asilo, norėjo, kad gyvulys būtų žvalus grįžtant, stiprių užpakalinių ir tvirtų priekinių kojų, švelnių strėnų, kaip ir dera tam, kuriam reikės gabenti ligonį, arba, tikriaus sakant, karo sužeistąjį, o tai kitokia patologija. Praeidamas pro kalvos atšlaitę, kur beveik prieš metus Ananijas jam pranešė savo sprendimą prisidėti prie Judo Galilėjiečio sukilėlių, dailidė pakėlė akis į tris didelius akmenis, kurie ten, aukštai, kartu tarsi vaisiaus skiltelės, atrodė taip, lyg lauktų, kad iš dangaus ir žemės juos pasiektų atsakymai į klausimus, kuriuos užduoda visos būtybės ir daiktai, vien dėl to, kad egzistuoja, nors jo ir neištartų, Kodėl esu čia, Kokia žinoma ar nežinoma priežastis paaiškina mane, Kaip bus pasaulis tada, kai manęs nebus, būdamas toks, koks yra. Ananijui, jei klaustų jis, galėtume atsakyti, kad bent jau akmenys ir toliau bus kaip ir seniau, tarsi juos graužiantis ir ardantis vėjas, lietus bei karštis būtų beveik niekas, ir

kad praėjus dvidešimčiai amžių tikriausiai tebebus čia, ir dar po dvidešimt amžių, aplink keičiantis pasauliui, bet į du pirmuosius klausimus vis dar nėra atsakymo. Keliu į šitą pusę traukė būriai bėglių, apimtų pačios baimės, kaip ir Ananijo pasiuntinys, žvelgė į Juozapą su nuostaba, o vienas iš tų vyrų sulaikė jį už rankos ir tarė, Kur eini, ir dailidė atsakė, Į Seforidę, draugo, Jei esi pats sau draugas, neik, Kodėl, Artinasi romėnai, tam miestui nėra išsigelbėjimo, Turiu eiti, mano kaimynas man brolis, jis daugiau neturi, kas jį paimtų, Gerai pagalvok, ir protingasis patarėjas nuėjo savo keliu, palikdamas Juozapą stovintį vidury kelio, vis galvojančią, ar tikrai būtų sau draugas, ar, bent turėdamas tam pagrindą, nekęstų savęs ar niekintų save, ir šiek tiek pagalvojęs nusprendė, kad nei viena, nei kita, į save jis žvelgė abejingai, kaip kad į tuštumą, tuštumoje nei arti, nei toli nėra kur sustoti žvilgsniui, iš tikrųjų, neįmanoma įsižiūrėti į tai, ko nėra. Paskui pamanė, kad jo kaip tėvo pareiga – grįžti, pagaliau jam reikia ginti savo paties vaikus, kam eiti rūpintis tuo, kuris buvo tik kaimynas, o dabar net ir nebe, nes paliko namus ir išsiuntė žmoną į kitą kraštą. Bet vaikai buvo saugūs, romėnai nepadarys jiems nieko bloga, juk jie ieško sukilėlių. Kai minties siūlas atvedė Juozapą prie šios išvados, jis ėmė garsiai sakyti, tarsi atsiliepdamas į slaptą rūpestį, O aš irgi ne sukilėlis. Iškart pliaukštelėjo delnu asilui per šlaunį ir sušuko, Na, asile, ir toliau traukė savo keliu.

Kai įžengė į Seforidę, vakarėjo. Ilgi namų ir medžių šešėliai, iš pradžių ištįsę ant žemės ir dar atpažįstami, pamažu dilo, tarsi būtų pasiekę horizontą ir ten pranykę, visai kaip kriklolyje krintantis tamsus vanduo. Miesto gatvėse žmonių buvo mažai, nei kokios moters, nei vaiko, tik išvargę vyrai, padėję menkus ginklus gulėjo ir gaudė kvapą, nežinia, ar nuo mūšio, ar dėl to, kad iš jo pabėgo. Vieno iš šių vyrų Juozapas paklausė, Ar romėnai jau arti. Vyras užsimerkė, paskui lėtai atsimerkė ir tarė, Bus čia rytoj, ir nukreipdamas žvilgsnį, Eik iš čia, veskis savo asilą ir eik sau, Atėjau ieškoti sužeisto draugo, Jei tavo

draugai visi, kurie dabar sužeisti, esi turtingiausias pasaulio žmogus, Kur jie, Ten, visur, čia pat, Bet ar yra mieste tam skirta vieta, Taip, yra, už šių namų, aruodas, ten yra daug sužeistųjų, galbūt ten rasi savo draugą, bet paskubėk, nes iš ten daugiau išneša mirusiųjų nei priima gyvųjų. Juozapas pažinojo miestą, nemažai kartų buvo čia lan-
 kęsis, tiek darbo reikalais, kai ateidavo padirbėti į dideles statybas, labai dažnas turtingoje ir klestinčioje Seforidėje, tiek ir ne itin svarbių religinių švenčių proga, nes iš tiesų nebuvo tikslinga visad keliauti į Jeruzalę, kai kelias toks ilgas ir taip sunku ten patekti. Todėl rasti aruodą jam buvo lengva, beje, pakako eiti paskui ore tvyrantį kraujo ir kenčiančių kūnų kvapą, galima būtų net įsivaizduoti žaidimą, kaip kad Šilta, šilta, Šalta, šalta, pagal tai, ar ieškotojas artėja, ar tolsta, Skauda, Neskauda, bet skausmai jau buvo nepakenčiami. Juozapas pririšo asilą prie ten buvusio ilgo baslio ir įžengė į tamsią palatą, kuria buvo paverstas aruodas. Ant grindų, tarp demblių, buvo uždegtų žibintų, kurie vargiai ką teapšvietė, priminė žvaigžduotes tamsiame danguje, teikiančias tik tiek šviesos, kad pakanka pažymėti jų vietą, jei iš taip toli jas matome. Juozapas iš lėto ėjo pro suguldytų vyrų eiles ieškodamas Ananijo, ore tvyrojo kiti stiprūs kvapai, acto ir vyno, kuriais buvo gydomos žaizdos, prakaito, išmatų ir šlapimo kvapai, nes kai kurie iš tų nelaimingųjų negalėjo net pajudėti ir ten pat, kur buvo, leido iš savęs išeiti tam, ko kūnas, stipresnis už valią, nebenorėjo sulai-
 kyti. Jo čia nėra, tarė sau Juozapas, kai pasiekė eilės galą. Vėl ėmė eiti priešinga kryptimi, bet lėtai, tirdamas, ieškodamas panašumo ženklų, ir iš tiesų visi buvo panašūs vieni į kitus, barzdos, perkarę veidai, įkri-
 tusios akys, blyškus ir lipnus prakaito švytėjimas. Kai kurie sužeis-
 tieji lydėjo jį nerimastingu žvilgsniu, troško patikėti, kad šis sveikas vyras atėjo jų, bet paskui geso trumpas blyksnis, pagyvinęs jų akis, ir ko nors laukimas tęsėsi. Prieš vieną pagyvenusį vyrą, visiškai balta barzda ir plaukais, Juozapas sustojo, Tai jis, tarė, ir vis dėlto jie ne-
 buvo tokie, kai matė jį paskutinį kartą, balti, taip, turėjo tokių, ir daug,

bet ne tokios rūšies nešvaraus sniego, kurio viduryje antakiai, lyg nuodėguliai, išliko juodi kaip ir anksčiau. Vyras buvo užsimerkęs ir sunkiai kvėpavo. Juozapas tyliai pašaukė, Ananijau, paskui garsiau ir arčiau, Ananijau, ir pamažu, tarsi nirtų iš žemės gelmių, vyras pakėlė vokus, ir kai visai juos pravėrė, tapo aišku, jog tai tas pats Ananijas, kaimynas, kuris palikęs namus ir žmoną išėjo kovoti su romėnais, o dabar jis čia, su atviromis žaizdomis pilve ir imančios pūti mėsos kvapu. Iš pradžių Ananijas nepažino Juozapo, palatos šviesa nepadėjo, o jo akių šviesa dar mažiau, bet tikrai žino, jog tai jis, kai dailidė pakartėjo, dabar kitokiu tonu, galbūt su meile, Ananijau, senio akys paplūsta ašaromis, sako kartą, sako du kartus, Tai tu, tai tu, ką čia veiki, ką čia veiki, ir nori pasikelti ant alkūnės, ištiesti ranką, bet nėra jėgų, kūnas susmunka, veidas persikreipia iš skausmo. Atėjau tavęs pasiimti, tarė dailidė, ten lauke turiu asilą, akies mirksniu būsime Nazarete, Nereikėjo tau ateiti, romėnai netruks pasirodyti, o aš negaliu iš čia išeiti, tai paskutinė manęs gyvo lova, ir drebančiomis rankomis praskleidė perplėštą tuniką. Po tvarsčiais, sumirkytais vynu ir actu, buvo matyti šiurpios dviejų ilgų ir gilių žaizdų lūpos, tą pat akimirką salstelėjęs ir vimdantis pūlių kvapas suvirpino Juozapo šnerves, ir jis nusuko akis. Senis prisidengė ir nusvarino rankas, tarsi jį būtų apleidusios jėgos, Matai, kad negali manęs vežti, jei mane pakelsi, iš pilvo išvirs viduriai, Standžiai apvyniosim kūną ir vyksim pamažėle, spy-rėsi Juozapas, nors jau neįsitikinęs, buvo akivaizdu, kad net jei seniui ir pavyktų užsigauti ant asilo, pakeliui jis nusigaluotų. Ananijas vėl užsimerkė ir neatsimerkdamas tarė, Eik iš čia, Juozapai, eik namo, romėnai kaipmat bus čia, Romėnai nepuls naktį, būk ramus, Eik namo, eik namo, atsiduso Ananijas, ir Juozapas tarė, Miegok.

Visą naktį Juozapas budėjo. Kartais, kai dvasia nuplaukdavo į pirmas miego, kurio bijojo ir kuriam priešinosi ir dėl dabartinės priežasties, miglas, Juozapas klausė savęs, kam atėjo į šią vietą, jei tiesa, kad tarp jo ir kaimyno niekad nebuvo tikros draugystės, pirmiausia

dėl amžiaus skirtumo, bet ir dėl tam tikro nelemto Ananijo ir jo žmonos būdo – smalsūs, įkyrūs, lyg ir paslaugūs, bet sykiu sudarantys išpūdį, kad laukia už tai atlygio, kurio vertę dera nustatyti tik jiems patiems. Jis mano kaimynas, galvojo Juozapas ir nerado geresnio atsakymo į savo abejones, jis mano artimas, vyras, kuris miršta, jis užsimerkė ne todėl, kad nenori manęs matyti, bet kad nepraleistų nė vieno besiantinančios mirties judesio, ir aš negaliu jo palikti vieno. Juozapas sėdėjo siaurame tarpe tarp dviejų demblių, ant vieno gulėjo Ananijas, o ant kito – vaikinukas, ne ką vyresnis už jo sūnų Jėzų, tas vargšas tyliai dejavo, suskilusiomis nuo karščio lūpomis kažką nesuprantamai murmėjo. Juozapas paėmė jį už rankos, kad nuramintų, tą pat akimirką, kaip ir Ananijo ranka, akelai grabinėdama, tarsi ko ieškodama, ginklo apsiginti ar kitos rankos, kad paspaustų, jį surado, ir taip buvo ta trijulė, vienas gyvas tarp dviejų mirštančių, vienas gyvenimas tarp dviejų mirčių, tąsyk ramus nakties dangus suko žvaigždes ir planetas, išvesdamas iš kitos pasaulio pusės baltą, tviskantį mėnulį, plaukiantį erdvėje, ir nekaltumu dengė visą Galilėjos žemę. Labai vėlai Juozapas atsipeikėjo iš snaudulio, kuris nejučiomis buvo jį apėmęs, pabudo su palengvėjimu, nes ši kartą nesapnavo Betliejaus kelio, atsimerkė ir pamatė, kad Ananijas miręs, irgi atmerktomis akimis, paskutinę akimirką jis nepakėlė mirties reginio, ranka spaudė Juozapo ranką taip stipriai, kad vos netraiškė jam kaulų, tuomet, kad išsilaisvintų nuo šio kankinančio pojūčio, jis paleido vaikiną, ir būdamas vis dar ne visai sąmoningas suvokė, kad šio karštis atlėgo. Juozapas pažvelgė laukan, pro praviras duris, mėnulis jau buvo nusileidęs, dabar blausiai rusvai švito aušra. Aruode judėjo neaiškūs siluetai, tai sužeistieji, galėję atsikelti,ėjo pažiūrėti pirmo dienos ženklų, jie galėjo vieni kitų ar tiesiai dangaus paklausti, Ką išvys ši užtekėsianti saulė, kada nors išmoksime neužduoti tuščių klausimų, bet pasinaudokime tuo, kad tas laikas dar neatėjo, ir paklauskime savęs, Ką išvys ši užtekėsianti

saulė. Juozapas pagalvojo, Einu iš čia, čia jau nieko negaliu padaryti, jo žodžiuose buvo ir klausimo, tiek, kad galvojo toliau, Galiu parvežti jį į Nazaretą, ir tas prisiminimas jam atrodė toks akivaizdus, kad pamanė, jog tam čia ir atėjo – rasti Ananiją gyvą ir pargabenti jį mirusį. Vaikinas paprašė vandens. Juozapas prinešė jam prie lūpų molinį puoduką, Kaip jautiesi, Ne taip blogai, Atrodo, kad bent jau nuslūgo karštis, Pažiūrėsiu, ar įstengsiu atsikelti, tarė vaikinas, Būk atsargus, ir Juozapas jį prilaikė, staiga jam dingtelėjo kita mintis, Ananijui jau negalėjo padaryti nieko daugiau, kaip laidoti Nazarete, bet vaikinui, kad ir iš kur jis būtų, dar galėjo išgelbėti gyvybę, ištraukti jį iš šios lavoninės, kaimynas, sakykime, užėmė kito kaimyno vietą. Jau nesigailėjo Ananijo, tik tuščias kūnas, siela vis toliau kas kart, kai į jį pažvelgdavo. Vaikinas, regis, suvokė, kad jam gali nutikti šis tas gera, akys spindėjo, bet jam nepavyko nieko paklausti, nes Juozapas jau išėjo,ėjo atsivesti asilo į vidų, palaimintas tebūnie Viešpats už tai, kad moka įdėti žmonėms į galvas tokias puikias mintis. Asilo ten nebuvo. Iš jo nieko daugiau neliko, kaip virvagalys, pririštas prie baslio, vagis negaišo laiko paprastam mazgui atrišti, aštrus peilis greičiau atliko tą darbą.

Dėl šios nelaimės Juozapą staiga apleido jėgos. Lyg patiestas veršis, iš tų, kuriuos matė aukojamus Šventykloje, parkrito ant kelių, ir rankomis uždengtu veidu jam šuoru pasipylė ašaros, visos, kurias kaupė trylika metų laukdamas dienos, kai galės sau atleisti arba turės sutikti savo galutinį pasmerkimą. Dievas neatleidžia nuodėmių, kurias liepia padaryti. Juozapas negrižo į aruodą supratęs, kad jo veiksmų prasmė dingusi amžiams, nė pasaulis, pats pasaulis jau neturėjo prasmės, saulė buvo bepatiekanti, ir kam, Viešpatie, danguje buvo tūkstantis debesėlių, išsibarsčiusių visomis kryptimis lyg akmenys dykumoje. Matydamas jį čia, bešluostantį ašaras tunikos kraštu, kas nors pagalvotų, kad mirė jo giminaitis tarp sužeistųjų, surinktų į aruodą, tuo tarpu tikra yra tai, kad Juozapas išverkė savo

paskutines tikras ašaras, gyvenimo skausmo ašaras. Kai paklaidžiojęs po miestą daugiau kaip valandą vis dar vildamasis rasti pavogtą gyvulį, nusprendė grįžti į Nazaretą, jį sulaikė romėnų kariai, jie jau buvo apsupę Seforidę. Klausė, kas jis toks, Esu Juozapas, Elijo sūnus, iš kur atėjęs, Iš Nazareto, Kur ėjo, Į Nazaretą, Ką šiandien veikė Seforidėje, Kai kas man pasakė, kad čia mano kaimynas, Kas toks šis kaimynas, Ananijas, Ar jis jį rado, Taip, kur jį rado, Aruode, su kitais, kuo kitais, Sužeistaisiais, kurioje miesto dalyje, Ten. Nuvėdė jį į aikštę, kur jau buvo keliolika vyrų, dvylika, penkiolika, atsėdusių ant žemės, kai kurie su matomomis žaizdomis, ir tarė jam, Sėsk su šitais. Suprasdamas, kad ten esantys vyrai yra sukilėliai, Juozapas protestavo, Esu dailidė ir taikus žmogus, o vienas iš atsėdusiųjų tarė, Nepažįstame šio vyro, bet nelaisvių sargybos viršininkas nieko nenorėjo žinoti, pastūmė Juozapą į kitų tarpą taip, kad šis pargriuvo, Iš čia išeisi tik tada, kai eisi mirti. Pirmą akimirką nuo dvigubo šoko, kritimo ir nuosprendžio Juozapas buvo priblokštas, be minčių. Paskui atsitokėjęs pamatė, kad viduje – visiška ramybė, tarsi visa tai būtų blogas sapnas, iš kurio neabejotinai pabusiąs, ir todėl neverta kankintis dėl grasinimų, nes jie išsisklaidysią vos atsimerkus. Tada prisiminė, kad kai sapnavo sapną su Betliejaus keliu, irgi buvo tikras, jog pabus, tačiau staiga ėmė drebėti, jam pagaliau paaiškėjo žiauri jo likimo akivaizdybė, Aš mirsiu, ir mirsiu nekaltas. Pajuto, kad jam ant peties kažkas uždėjo ranką, tai buvo sėdėjusysis šali-
mais, Kai ateis kohortos vadas, pasakysime jam, kad tu su mumis neturi nieko bendra, ir jis paleis tave, O jūs, Romėnai mus visus nukryžiuoja, kai tik sulaiko, tikrai ši kartą nebus kitaip, Dievas mus išgelbės, Dievas gelbsti sielas, bet ne kūnus. Atvedė daugiau vyrų, du, tris, paskui gausų būrį, kokius dvidešimt. Aplink aikštę susirinko Seforidės gyventojai, moterys ir vaikai, įsimaišė ir vyrų, nuo jų buvo girdėti neramus murmesys, bet iš ten jie negalėjo išeiti, kol nedavė leidimo romėnai, jau ir taip jiems labai pasisekė, kad nebuvo įtarti

kaip sukilėlių bendrai. Paskui atvedė dar vieną vyrą, jį vedę kareiviai sakė, Daugiau kol kas nėra, ir sargybos viršininkas sušuko, Stoti, visiems. Nelaisviai nusprendė, kad ateina kohortos vadas, Juozapo kaimynas tarė, Ruoškis, norėjo pasakyti, Ruoškis tapti laisvas, tarsi laisvei reikėtų pasiruošimo, bet jei kas nors ir atėjo, tai nebuvo kohortos vadas, nepavyko ir sužinoti, kas tai buvo, nes viršininkas be pauzės lotyniškai davė komandą kariams, nepaminėjome, kad viskas, kas iki šiol buvo pasakyta romėnų, visad buvo lotyniškai, nes Vilkės vaikai nesizėmina mokymamiesi barbarų kalbų, tam yra vertėjai, bet šiuo atveju, kai vieni su kitais kalbėjo kariai, nereikėjo vertimo, kariai greitai apsupo nelaisvius, Žygiuot, ir svita – pasmerktieji priekyje, iš paskos gyventojai – patraukė už miesto. Matydamas, kad yra taip varomas, neturėdamas ko paprašyti pasigailėjimo, Juozapas iškėlė rankas ir sušuko, Gelbėk mane, nes nesu iš šitų, gelbėk mane, nes esu nekaltas, bet priėjo karys ir ieties kotu taip rėžė jam per nugarą, kad jis kone išsitiesė ant žemės. Buvo pražuvęs. Nusiminęs nekentė Ananijo, dėl kurio kaltės mirs, bet šis pats jausmas, išdeginęs viską viduje, išnyko, kaip ir atėjęs, palikdamas jo sieloje dykumą, dabar jis tarsi galvojo, Daugiau nebėra kur eiti, bet klydo, jau nedaug trūksta, kad ten nueitų. Nors sunku patikėti, artimos mirties neišvengiamybė jį nuramino. Apsidairė aplink į kankinystės draugus, jieėjo ramūs, kai kurie prislėgti, bet kiti pakelta galva. Dauguma buvo fariziejai. Tada pirmąkart prisiminė Juozapas savo vaikus, šmėstelėjo ir mintis apie žmoną, bet jo išvargusiai galvai per daug buvo tų veidų ir vardų, nemiegojus, nevalgius, vieną po kito paliko juos pakeliui, kol liko tik Jėzus, jo pirmagimis, jo paskutinė bausmė. Prisiminė, kaip kalbėjo su juo apie savo sapną, kaip sakė jam, Nei tu gali užduoti man visus klausimus, nei aš galiu duoti tau visus atsakymus, dabar artinos prie pabaigos laikas atsakinėti ir klausti.

Už miesto, nedidelėje virš jo iškilusioje aukštumoje, vertikalčiai eilėmis po aštuonis buvo įkalta keturiasdešimt storų baslių,

pakankamai tvirtų, kad išlaikytų žmogų. Prie kiekvieno iš jų ant žemės gulėjo ilgas skersinis, pakankamas priimti žmogui išskėtomis rankomis. Pamatę kankinimų įrankius, kai kurie pasmerktieji bandė pabėgti, bet kareiviai išmanė savo amatą, kardas delne užkirto jiems kelią, vienas iš sukilėlių bandė pasismeigti ant ginklo, bet veltui, tuoj buvo nutemptas prie pirmo kryžiaus. Tada prasidėjo lėtas darbas prikalti pasmerktuosius, kiekvieną prie savo skersinio, ir iškelti juos ant didžiojo vertikalaus kuolo. Po visą lauką skambėjo šauksmai ir dejonės, Seforidės gyventojai verkė stebėdami šį liūdną spektaklį, kuriame privertė juos dalyvauti, kad pagąsdintų. Netrukus buvo padaryti kryžiai, kiekvienas su ant jo kabančiu žmogumi, sulenktomis kojomis, kaip jau buvo sakyta anksčiau, klausiamo savęs kodėl, galbūt dėl Romos įsakymo, siekiant racionalizuoti darbą ir sutaupyti medžiagą, bet kuris asmuo, net neturintis nukryžiuočių patirties, gali pastebėti, kad kryžius, skirtas visam žmogui, nesumažintas, turėtų būti aukštas, taigi daugiau eikvotųsi medienos, sunkiau būtų jį pergabenti, sunkiau valdyti, dar prisideda aplinkybė, palanki pasmerktiesiems, tai, kad palikus pėdas žemės lygyje, juos lengviau nuimti, nereikia kopėčių, kitaip tariant iš kryžiaus rankų jie gali pereiti į šeimos rankas, jei ją turi, ar į paskirtų duobkasių, kurie nepaliks jų nepalaidotų. Juozapą kryžiaavo paskutinį, taip jau nutiko, todėl jam teko stebėti, vieną po kito, savo trisdešimt devynių nepažįstamų draugų kančias, ir kai atėjo jo eilė, jau praradęs bet kokią viltį neturėjo jėgų vėl pareikšti apie savo nekaltumą, galbūt praleido progą išsigelbėti, kai karys su plaktuku tarė viršininkui, Šitas sakėsi esąs nekaltas, ir viršininkas akimirką suabejojo, kaip tik tą akimirką Juozapas galėjo sušukti, Aš nekaltas, bet ne, nutylėjo, nepasinaudojo, tada viršininkas apsidairė, tikriausiai pamanė, kad nukentėtų simetrija, jei paskutinis kryžius nebūtų panaudotas, kad keturiasdešimt – apvalus ir tobulas skaičius, mostelėjo ranka, viny buvo sukaltos, Juozapas suriko ir rėkė toliau, jį pakėlė, visu svoriu

pakibusį ant riešų, pervertų geležimis, o paskui dar daugiau riksmų, kai didelė vinis smeigė per jo kulnus, o Dieve mano, štai žmogus, kurį tu sukūrei, būk pagarbintas, kad jau neleidžiama tavęs keikti. Staiga, tarsi kas būtų davęs ženklą, Seforidės gyventojai pratrūko liūdna aimana, bet ne užjausdami pasmerktuosius, visame mieste kilo gaisrai, liepsnos, riaumodamos lyg graikiškos ugnies degiklis, rijo gyvenamuosius namus, visuomeninius pastatus, vidinių kiemų medžius. Nekreipdami dėmesio į gaisrą, kurį sukėlė kiti kariai, keturi baudžiamojo būrio kariai ėjo per kankinamųjų eiles, geležinėmis dalbomis metodiškai skaldydami jiems blazdikaulius. Kol nukryžiuotieji vienas po kito mirė, visa Seforidė degė, nuo vieno pakraščio iki kito. Dailidė, vardu Juozapas, Elijo sūnus, buvo jaunas vyras, pačiame jėgų žydėjime, prieš kelias dienas jam buvo suėję trisdešimt treji.

Kai baigsis šis karas, o jis neužtruks, nes jau girdime paskutinius jo priešmirtinius kriokimus, bus galutinai suskaičiuoti tie, kurie jame neteko gyvybės, tiek ir tiek čia, tiek ir tiek ten, vieni arčiau, kiti toliau, jei tiesa tai, kad laikui bėgant skaičius tų, kurie žuvo pasalose ar lauko mūšiuose, ėmė netekti svarbos ar visai užsimiršti, tai nukryžiuotieji, pagal patikimiausią statistiką apie porą tūkstančių, įsireš į Judėjos ir Galilėjos žmonių atmintį tiek, kad apie juos kalbės dar po daugelio metų, tol, kol naujame kare bus pralietas naujas kraujas. Du tūkstančiai nukryžiuotųjų – tai daug mirusių žmonių, bet turėtų atrodyti dar daugiau, jei išsivaizduotume juos sustatytus palei kelią kilometro intervalu arba supančius – tai pavyzdys – šalį, kuri vadinsis Portugalija, kurios perimetras daugmaž toks ir yra. Tarp Jordano upės ir jūros rauda našlės ir našlaičiai, toks jau jų senovinis paprotys, tam jie ir yra našlės ir našlaičiai, kad raudotų, todėl tereikia palaukti, kol berniukai užaugs ir išeis į naują karą, jų ateis pakeisti kitos našlės ir kiti našlaičiai, ir jei tąsyk pasikeis mados, jei gedulas iš balto taps juodu ar atvirksčiai, jei plaukai, kurie anksčiau buvo raunami, dabar slepiami po siuvinėta skara, ašaros, kai jos nuoširdžios, yra tokios pačios.

Marija dar neverkia, bet sieloje jau nešioja mirties nuojautą, nes jos vyras negrįžo namo, o Nazarete kalbama, kad Seforidė buvo sudeginta ir yra nukryžiuotų vyrų. Lydima pirmagimio sūnaus, Marija pakartoja kelią, kurį vakar nuėjo Juozapas, labai tikėtina, kad viename ar kitame taške stato pėdas į vyro sandalų žymes, dar ne lietaus sezonas, vėjas – ne daugiau kaip švelnus brizas, kuris vos paliečia žemę, bet Juozapo pėdsakai yra kaip senovės gyvūno,

gyvenusio šiuose kraštuose išnykusioje eroje, liekanos, sakome, Buvo vakar, ir tai tas pat, kaip sakytume, Buvo prieš tūkstantį metų, laikas nėra virvė, kurią galima išmatuoti mazgas po mazgo, laikas – įkypas ir banguojantis paviršius, kurį tik atmintis geba priversti judėti ir priartėti. Su Marija ir Jėzumi eina Nazareto gyventojai, vieni varomi artimo meilės, kiti tik smalsūs, ir yra keli tolimi Ananijo giminaičiai, bet šie grįš į savo namus abejodami, kaip iš jų ir išėjo, nes neras jo mirusio, visai gali būti, kad jis gyvas, neprisiminė nuėiti paieškoti aruodo griuvėsiuose, o jei būtų prisiminę, nežinia, ar atpažintų savo mirusįjį tarp mirusiųjų, visi vienodai suanglėję. Kai pakeliui šie nazariečiai sutiko karių kuopą, pasiūstą į jų kaimą bėglių paieškoms, kai kurie grįžo atgal, susirūpinę savo nuosavybės likimu, nes neįmanoma numatyti, ką darys kariai, kai, pasibeldę į namų duris, neišgirs jokio atsakymo. Pajėgų vadas norėjo žinoti, ko ši kaimiečių minia eina į Seforidę, jam atsakė, Pažiūrėti gaisro, tai paaiškinimas, patenkinantis kariškį, nes nuo pasaulio aušros gaisrai visada traukė žmones, net yra tokių, kurie sako, kad tai tam tikras vidinis, nesąmoningas šauksmas, pirminio gaisro prisiminimas, tarsi pelenai galėtų turėti atmintį apie tą, kas sudegė, taip pagal šią tezę pateisinant susižavėjusią išraišką, kai stebime net paprastą laužą, prie kurio šildomės, ar žvakės šviesą kambario tamsoje. Jei būtume tokie neprotingi ar tokie drąsūs, kaip naktiniai ir kiti drugiai ir pultume į ugnį, mes visi, žmonija visu svoriu, galbūt toks didžiulis degimas, tokio ryškumo šviesa, prasiskverbę pro užmerktus Dievo vokus, pabudintų jį iš letargo miego, žinoma, per vėlai, kad mus pažintų, bet suspėtų pamatyti pradžią nieko, kai būtume išnykę. Marija, nors jos namai buvo pilni vaikų, paliktų be apsaugos, negrįžo atgal, eina toliau, palyginti rami, nes ne kasdien į kaimą įsiveržia kariai tyčia žudyti vaikų, jau nekalbant apie tai, kad šie mūsų romėnai apskritai ne tik leidžia jiems augti, bet ir skatina, kiek gali, o paskui bus matyti, priklausys nuo to, ar turės klusnią širdį ir mokesčių dieną. Keliu

eina tik motina ir sūnus, pustuzinis bešnekučiuojančių Ananijo šeimynykščių atsiliko, o kadangi Marija ir Jėzus neturėjo ką daugiau sakyti, kaip tik nerimo žodžius, jie eina tylėdami, kad neskaudintų vienas kito, ir aplink vyrauja keista tyła, negirdėti giedant paukščių, vėjas visai liovėsi, tik žingsnių garsas, ir net šis išsigandęs traukiasi, lyg sąžiningas prašalaitis, įsibrovęs į apleistus namus. Staiga už paskutinio kelio vingio pasirodė Seforidė, kai kurie namai dar dega, šen bei ten skysti dūmų stulpai, pajuodusios sienos, medžiai nuo viršaus iki apačios sudegę, bet su lapais, dabar rūdžių spalvos. Šone mums po dešinei – kryžiai.

Marija leidosi tekina, bet nuotolis per didelis, kad galėtų įveikti jį vienu gaistu, netrukus sulėtina tempą, po tiek gimdymų šios moters širdis lengvai netenka jėgų. Jėzus, kaip pagarbus sūnus, norėjo lydėti motiną, būti šalia jos, dabar ir vėliau, kad kartu džiaugtųsi tuo pačiu džiaugsmu ar kartu kentėtų tą patį sielvartą, bet ji juda į priekį lėtai, jam taip sunku makaluoti kojomis, šitaip niekad nenueisime, mama, ji mostu parodo, Bėk, jei nori, ir jis, kirsdamas lauką, kad sutrumpintų kelią, lyg pakvaišęs leidžiasi bėgti, Tėve, tėve, sako vildamasis, kad jo čia nėra, sako tai su skausmu to, kuris jau rado. Pasiekė pirmas eiles, kai kurie nukryžiuotieji dar kabėjo, kiti jau nuimti, yra ant žemės, laukiantys, mažai kuriuos supa šeimos, daugelis šių sukilėlių atvykę iš toli, priklausė skirtingiems daliniams, čia kovojuosiems paskutinį jungtinį mūšį, šią akimirką galutinai išskirstyti, kiekvienas pats sau, neišreiškiamoje mirties vienvėje. Jėzus nemato tėvo, širdis nori džiūgauti, bet protas sako, Palauk, dar nepasiekėm pabaigos, ir tikrai pabaiga yra dabar, štai patiestas ant žemės tėvas, kurio jis ieškojo, beveik nekraujavęs, tik didelės žaizdų burnos ant riešų ir pėdų, atrodo, kad miegi, tėve, bet ne, nemiegi, negalėtum taip išnarintomis kojomis, jau buvo gailestingumas, kad tave nuėmė nuo kryžiaus, bet mirusių tiek, kad tavimi pasirūpinusios gerosios sielos neturėjo laiko ištiesinti atsiskyrusius kaulus. Vaikinukas, vardu Jėzus, klūpo

šalia lavono verkdamas, nori jį paliesti, bet nedrįsta, tačiau ateina akimirka, kai skausmas stipresnis už mirties baimę, tada apkabina sustingusį kūną, Tėve, tėve, sako, ir prie jo šauksmo prisideda kitas, Ak, Juozapai, ak, mano vyre, tai Marija, kuri pagaliau atskubėjo, išsekusi, ėmusi verkti jau iš tolo, nes jau iš tolo, matydama sustojus sūnų, žinojo, kas jos laukia. Marijos veiksmas sustiprėja, kai ji pamato, kaip žiauriai išsukiotos vyro kojos, iš tikrųjų nežinia, kas po mirties nutinka su skausmais, jaustais gyvenime, ypač paskutiniaisiais, gali būti, kad sulig mirtimi tikrai viskas baigiasi, bet taip pat niekas mums negarantuoja, kad bent kelias valandas kančios atmintis neišlieka kūne, kuri vadiname mirusiu, neatmestina netgi, kad puvimas – paskutinė materijai likusi priemonė galutinai išsivaduoti iš skausmo. Meiliai ir švelniai, kaip nedrįso vyrui gyvam esant, Marija pabandė sumažinti apgailėtinus Juozapo kojų kampus, dėl kurių, palikus jam šiek tiek užraitotą tuniką po nuėmimo nuo kryžiaus, jis groteskiškai priminė per vyrus iširusią lėlę. Jėzus nelietė tėvo, tik padėjo motinai nutraukti žemyn tuniką, net taip tebesimatė liesos vyro kulkšnys, galbūt žmogaus kūne dalis, teikianti mums aštriausią trapumo įspūdį. Pėdos dėl to, kad buvo sulaužyti blauzdikauliai, nulinko, atskleisdamos žaizdas kulnuose, kur reikėjo nuolat vaikyti muses, sulėkusias dėl kraujo kvapo. Juozapo sandalai nukrito šalia storojo medžio, kurio paskutinis vaisius jis buvo. Susidėvėję, dulkėti, jie taip ir būtų buvę palikti, jei Jėzus nebūtų jų paėmęs, padarė tai negalvodamas, tarsi kažkieno liepiamas ištiesė ranką, Marija net nepastebėjo, ir užsikišo į užantį, galbūt tai turėjo būti tobuliausias simboliškas pirmagimių paveldas, yra dalykų, kurie prasideda taip paprastai kaip šis, todėl dar šiandien sakoma, Su tėvo batais ir aš vyras, o pagal radikalesnę versiją, Būdamas su tėvo batais esu vyras.

Atokiau stovėjo ir viską stebėjo romėnų kariai, pasiruošę įsikišti, jei būtų kurstomųjų veiksmų ar šauksmų iš tų, kurie, verkdami ir aimanuodami, rūpinosi nubaustaisiais mirtimi. Bet šie žmonės

nebuvo apimti karingo įkarščio arba dabar jo nerodė ir tik sakė savo laidotuvių maldas, ėjo nuo vieno nukryžiuotojo prie kito, ir tai užtruko daugiau kaip dvi mūsiškas valandas, nė vienas iš šių mirusiųjų neliko be palaiminto maldų lauknešio kelionėn ir be drabužių plėšymo, kairėje pusėje, jei tai giminaitis, dešinėje – jei ne, pavakario ramumoje buvo girdėti balsai, giedantys eilutes, Viešpatie, kas yra žmogus, kad juo domiesi, kas yra žmogaus sūnus, kad juo rūpiniesi, žmogus, panašus į dvelksmą, jo dienos praeina kaip šešėlis, koks yra žmogus, kuris gyvena ir nemato mirties, arba kuris pasiekia, kad jo siela pabėgtų nuo kapo, žmogus, gimęs iš moters, yra neturtingas dienų ir sotus nerimo, pasirodo kaip gėlė ir kaip ji nukertamas, praeina lyg šešėlis ir nepasilieka, kas yra žmogus, kad atsimeni jį, ir žmogaus sūnus, kad jį aplankai. Išvis po šio pripažinimo apie nepataisomą žmogaus menkumą savo Dievo akivaizdoje, ištarto iš taip giliai, kad labiau atrodė einąs iš sąžinės nei iš balso, besinaudojančio žodžiais, choras suskambo garsiau ir savotiškai džiugiai, kad pačiam Dievui paskelbtų netikėtą didybę, Tačiau atsimink, kad padarei žmogų ne ką menkesnį už angelus ir kokia šlove bei garbe jį vainikavai. Kai priėjo prie Juozapo, kurio nepažinojo ir kadangi buvo paskutinis iš keturiasdešimt, ilgai neužtruko, vis dėlto dailidė nusinešė į kitą pasaulį viską, ko reikėjo, ir skubėjimas buvo pateisinamas, nes įstatymas neleidžia, kad nukryžiuotieji liktų iki kitos dienos nepalaidoti, o saulė jau leidosi, netrukus ims temti. Būdamas toks jaunas, Jėzus neprivalo plėšytis drabužių, jis buvo atleistas nuo šio gedulo rodymo, bet jo plonas, virpantis balsas išsiskyrė iš kitų, kai užgiedojo, Pašlovintas būk, Viešpatie, mūsų Dieve, visatos valdove, kuris teisingai tave sukūrė, teisingai palaikė tau gyvybę, teisingai tave maitino, teisingai leido pažinti pasaulį, teisingai prikels tave, pašlovintas būk, Viešpatie, kuris prikeli mirusius. Paguldytas ant žemės Juozapas, jei dar jaučia skausmus nuo vinių, galbūt irgi gali girdėti šiuos žodžius, jis žinos, kokią vietą jo gyvenime iš tikrųjų užėmė

Dievo teisingumas, dabar, kai nei iš vieno, nei iš kito nieko daugiau negali tikėtis. Pabaigus maldas reikėjo palaidoti mirusiuosius, bet kadangi jų tiek daug ir matant, kad naktis jau taip arti, neišmanoma parūpinti kiekvienam savą vietą, tikrus kapus, kuriuos galima uždengti nugludintu akmeniu, įvynioti kūnus į įkapių drobulės, ir net į paprastas drobulės, – nėra ko ir galvoti. Taigi nusprendė iškasti ilgą kapo duobę, kur tilptų visi, nebuvo tai pirmas kartas ir nebus paskutinis, į kurią kūnus nuleido aprengtus taip, kaip buvo, Jėzui irgi davė kaplį, ir jis šauniai dirbo šalia suaugusių vyrų, kad net panoro likimas, kuris visame kame protingiausias, kad jo iškastoje vietoje būtų palaidotas jo tėvas, taip išsipildant pranašystei, Žmogaus sūnus laidos žmogų, bet pats liks nepalaidotas. Tegu šie žodžiai, iš pirmo žvilgsnio mįslingi, neveda jūsų į aukštesnes mintis, tai, kas čia sakoma, priklauso akivaizdumo kategorijai, tuo tik norima pasakyti, kad paskutinio žmogaus dėl to, kad paskutinis, nebus kam palaidoti. Bet ne toks bus atvejis šio vaikinio, kuris ką tik palaidojo savo tėvą, su juo nesibaigs pasaulis, čia dar liksime tūkstantmečius nuolat gimdami ir mirdami, ir jei žmogus dar tebėra žmogui vilkas ir budelis, tai dar pagriščiau ir toliau bus jo duobkasys.

Saulė jau perkopė į kitą kalno pusę. Virš Jordano slėnio pakilo dideli tamsūs debesys, pamažu slenkantys vakarų kryptimi; tarsi traukiami tos paskutinės šviesos, kuri raudonai nudažo vaiskų viršutinį pakraštį. Oras staiga atvėso, visai gali būti, kad šianakt lis, nors šiam metų laikui tai nebūdinga. Kariai jau pasišalino, naudodamiesi paskutine dienos šviesa grįžti į stovyklą, kuri kažkur netoliese ir kur tikriausiai jau parėjo jų ginklo draugai, jie žvalgė Nazaretą, taip vyksta šiuolaikinis karas, daug koordinuojama, ne taip, kaip darė Galilėjietis, rezultatas akivaizdus, trisdešimt devyni partizanai nukryžiuoti, keturiasdešimtasis – vargšas nekaltas, kuris atėjo vedamas gerų ketinimų ir kuriam blogai baigėsi. Seforidės žmonės dar eis į sudegintą miestą ieškoti, kur pernaktvoti, o rytoj anksti

kiekviena šeima apsižiūrės, kas likę iš jų namų, ar kas nors iš turto išvengė gaisro, o paskui eis ieškoti gyvenimo, nes Seforidė ką tik sudeginta, taip greitai Roma neleis atstatyti miesto. Marija ir Jėzus – du šešėliai viduryje miško vien iš kamienų, motina prisitraukia sūnų prie savęs, dvi baimės, ieškančios drąsos, juodas dangus nepadedą, o mirusieji po žeme, regis, taikosi nutverti gyvuosius už kojų. Jėzus tarė motinai, Permiegokim mieste, o Marija atsakė, Negalime, tavo broliai vieni ir nori valgyti. Sunkiai ižiūrėjo žemę, kuria žengė. Pagaliau po to, kai daug kartų suklypo ir vieną pargriuvo, pasiekė kelią, kuris buvo kaip sausa upės vaga, atverianti blyškų pėdsaką nakčiai. Kai Seforidė jau buvo likusi už jų, ėmė lyti, iš pradžių keli sunkūs lašai, kurie tankiose kelio dulkėse kėlė švelnų triukšmą, jei kartu vartojami tokie žodžiai turi prasmę. Paskui prapliupo lietus, nuolatinis, įkyrus, netrukus dulkės virto purvu, Marijai ir sūnui teko nusiauti, kad šitaip žygiuodami nepamestų sandalų. Ėjo tylėdami, motina dengdama sūnui galvą savo skara, neturi vienas kitam ką sakyti, galbūt net miglotai galvoja, kad nėra tikra, kad Juozapas miręs, kad pasiekę namus ras jį prižiūrintį kaip sugeba vaikus ir kad jis paklaus moters, Kaip jums šovė į galvą eiti į miestą be mano leidimo, bet jau vėl Marijos akyse pasirodė ašaros, ir ne tik iš sielvarto ir gedulo, tai taip pat šis begalinis nuovargis, ši negailestinga lietaus bausmė, ši nepataisoma naktis, viskas per daug liūdna ir juoda, kad Juozapas galėtų būti gyvas. Vieną dieną kas nors pasakys našlei, kad prie Seforidės vartų įvyko stebuklas, kamienams, kurie praverė kankinant, išaugo naujos šaknys ir lapai, ir sakyti „stebuklas“ nereikia piktnaudžiauti žodžiu, pirma, kad priešingai papročiui, romėnai neišsivežė kamienų išeidami, antra, kad neįmanoma, jog taip viršuje ir apačioje nukapoti kamienai dar turėtų viduje syvų ir ataugų, galinčių nutašytus ir iškrūvintus stulpus paversti gyvais medžiais. Tai buvo kankinių kraujas, sakė lengvatikiai, tai buvo lietus, prieštaravo skeptikai, bet nei išlietas kraujas, nei iš dangaus iškritęs

vanduo anksčiau negalėjo priversti sužaliuoti daugybės kryžių, paliktų kalvų viršūnėse ar dykumos plynėse. Tik niekas neišdrįso pasakyti, kad tai buvo Dievo valia, ne tik todėl, kad ši valia, kad ir kokia ji būtų, neįžvelgiama, bet ir todėl, kad neatpažino priežasčių ir ypatingų Seforidės nukryžiuotųjų nuopelnų tam, kad sulauktų tokio nepaprasto dieviškosios malonės pasireiškimo, labiau būdingo pagoniškiems dievams. Ilgam čia pasiliks tie medžiai, ir ateis diena, kai pasimirš tai, kas įvyko, ir tada, kadangi žmonės viskam nori paaiškinti, tariamo ar tikro, sugalvos daugybę istorijų ir legendų, iš pradžių dar išlaikydami šioji tokį ryšį su faktais, paskui silpniau, kol viskas pavirs grynu prasimanymu. Ir ateis kita diena, kai medžiai mirs nuo senatvės ir bus nukirsti, ir dar kita, kai dėl autostrados ar mokyklos, ar gyvenamojo namo, ar prekybos centro, ar karinio forto ekskavatoriai apvers žemę ir į dienos šviesą iškels taip antrą kartą gimusius griaučius, gulėjusius čia du tūkstančius metų. Tada ateis antropologai ir anatomijos profesorius ištirs palaikus, kad vėliau pasipiktinusiame pasaulyje paskelbtų, jog tais laikais žmonės buvo kryžiuojami sutrumpinus kojas. Ir kadangi pasaulis negalės atimti iš jo autorystės, prisidengęs mokslu, pasibjaurės juo estetikos požiūriu.

Kai Marija ir Jėzus, kiaurai permirkusiais drabužiais, išsitepę purvu ir drebantys nuo šalčio, parėjo namo, vaikais buvo pasirūpinta geriau, nei buvo galima įsivaizduoti, dėl apsukrumo ir iniciatyvos vyriausiųjų, Jokūbo ir Lisijos, kurie, suvokę, kad vėsta naktis, susiprato užkurti krosnį, ir taip susispietė visi, bandydami vidinį alkio spaudimą kompensuoti jaukia išorine šiluma. Išgirdęs beldžiant į vartelius kieme, Jokūbas nuėjo atidaryti durų, lietus pavirto tvanu, nuo kurio bėgo motina ir brolis, ir kai jie įėjo, staiga namai buvo tarsi užtvindyti. Vaikai žiūrėjo ir durims užsidarius suprato, kad tėvas nepareis, bet tylėjo, paklausė Jokūbas, O tėvas. Molinė asla lėtai sugėrė vandenį, lašėjusį nuo permirkusių tunikų, tyloje buvo

girdėti, kaip spragsi krosnyje degančios drėgnos malkos, vaikai žiūrėjo į motiną. Ir Jokūbas vėl paklausė, O tėvas. Marija pravėrė burną atsakyti, bet fatališkas žodis lyg kartuvių kilpa suspaudė jai gerklę, ir teko pasakyti Jėzui, Tėvas mirė, ir gerai nežinodamas, kodėl tai padarė, arba kaip nenuginčijamą galutinio pasitraukimo įrodymą ištraukė iš užančio šlapius sandalus ir parodė broliams, Štai. Pirmosios ašaros jau buvo ištryškusios iš vyriausiųjų akių, bet tuščių sandalų vaizdas pakurstė verksmą, dabar verkė visi, našlė ir devyni jos vaikai, ir ji nežinojo, kuriam padėti, galiausiai netekusi jėgų atsiklaupė ant aslos, o vaikai priėjo ir apsupo ją, gyva kekė, kurios nereikėjo mindyti, kad lietuši šis baltas kraujas, koks yra ašaros. Tik Jėzus liko stačias, spausdamas sandalus prie krūtinės, neaiškiai galvodamas, kad vieną dieną juos apsiaus, tą pat akimirką tai padarytų, jei tik išdrįstų. Pamažu vaikai pasitraukė nuo motinos, vyriausieji dėl tos savotiškos gėdos, kuri reikalauja, kad kentėtume vieni, mažiausieji todėl, kad nuėjo broliai ir kadangi jie patys negalėjo tikrai pajusti liūdesį, o tik verkė, šituo vaikai panašūs į senius, kurie verkia be jokios dingsties, netgi liovėsi jautę, arba todėl, kad liovėsi jautę. Kurį laiką Marija taip ir klūpojo namo viduryje, tarsi lauktų sprendimo ar nuosprendžio, ženklą jai davė ilgas drebulys, šlapi drabužiai ant kūno, tada atsikėlė, atidarė skrynią, ištraukė seną ir sulopytą vyro tuniką ir padavė ją Jėzui sakydama, Nusivilk, ką apsirengęs, persivilk šita ir sėsk prie ugnies. Paskui pašaukė abi dukras, Lisiją ir Lidiją, liepė joms pakelti ir laikyti demblį, padarant širmą, ir už jos irgi pasikeitė drabužius, o tada iš menkų namie buvusių atsargų ėmė ruošti vakarienę. Jėzus šalia krosnies šildėsi tėvo tunika, kurios rankovės ir padurkai jam buvo per ilgi, kitu atveju broliai būtų juokėsi iš jo, kaliausės, kokia turėjo atrodyti, bet šiandien nedrįso, net tik dėl sielvarto, bet ir dėl didybės, kuri sklido iš vaikino lyg iš saugusiojo, tarsi per valandą būtų išaugęs iki savo didžiausio ūgio, ir šis įspūdis dar sustiprėjo, kai lėtais ir apgalvotais judesiais padėjo drėgnus tėvo

sandalus taip, kad jie gautų šilumos iš krosnies angos, gestas, neturėjęs jokio praktiško tikslo, jei jų šeimnininkas jau ne šio pasaulio. Jokūbas, brolis, nusekęs paskui, atsisėdo šalia ir tyliai paklausė, Kas nutiko mūsų tėvui, Nukryžiavo jį su sukilėliais, atsakė Jėzus irgi pašnibždomis, Kodėl, Nežinau, ten buvo jų keturiasdešimt, ir tėvas buvo vienas iš jų, Galbūt buvo sukilėlis, Kas, Tėvas, Nebuvo, visada buvo čia, užsiėmęs savo darbu, O asilas, ar jį radote, Nei gyvo, nei mirusio. Motina baigė gaminti vakarienę, susėdo visi apie bendrą dubenį ir valgė, ką jame buvo. Baigė, kai mažiausieji ėmė knapsėti nuo miego, aišku, kad dvasia dar buvo sujudinta, bet išvargęs kūnas reikalavo poilsio. Berniukų demblius patiesė palei galinę sieną, o dukroms Marija pasakė, Gulkitės čia su manimi, taip ir padarė, po vieną iš kiekvieno šono, kad niekam nebūtų pavydu. Per durų plyšį skverbėsi šaltas oras, bet namas liko įkaitęs nuo neatvėsusios krosnies, nuo susiglaudusių kūnų, netrukus šeima, nepaisant liūdesio ir atodūsių, jau migo, Marija davė pavyzdį, sutūrėjo ašaras, norėjo, kad vaikai greitai užmigtų savo pačių labui, bet taip pat tam, kad galėtų likti viena su savo sielvartu, plačiai atvertomis akimis į savo būsimą gyvenimą be vyro ir devyniais vaikais, kuriuos reikia auginti. Bet, nors sukosi mintys ir skaudėjo sielą, abejingas kūnas nesipriešindamas priėmė miegą, ir dabar miegojo visi.

Gilią naktį Mariją pažadino dejonė. Pagalvojo, kad pati sudejavo sapnuodama, bet dabar nesapnavo, o dejonė pasikartėjo dar smarkiau. Atsargiai pasikėlė, kad nepabudintų dukrų, apsidairė, bet žibinto šviesa nesiekė namo gilumos, Kuris iš jų, pagalvojo, bet širdyje žinojo, kad dejavo Jėzus. Tyliai atsikėlė, nuėjo pasiimti žibinto nuo vinies duryse ir, pakėlusį jį virš galvos, kad geriau apšviestų, peržvelgė sumigusius vaikus, Jėzus, tai jis nerimsta ir murma, tarsi kovodamas košmare, neabejotinai sapnuoja tėvą, tokio amžiaus berniukui pamačius tai, ką matė, – mirtį, kraują ir kankinimus. Marija pamanė, kad reikėtų jį pažadinti, nutraukti šią kitokią agoniją, bet

nepadarė to, nenorėjo girdėti, kaip sūnus pasakoja, ką sapnavo, bet pamiršo tai pastebėjusi, kad Jėzus apsiavęs tėvo sandalais. Šito keistumas sutrikdė ją, kokia kvaila mintis, nepateisinama, kokia nepagarba – apsiauti savo tėvo sandalus tą pačią jo mirties dieną! Grįžo į guolį nebežinodama, ką ir manyti, galbūt sūnui dėl tų apsiautų sandalų ir tunikos sapne teko pakartoti mirtiną tėvo nuotykį nuo tada, kai išėjo iš namų, ir taip perėjo į vyrų pasaulį, kuriam priklausė pagal Dievo įstatymą, bet kur dabar įsikūrė pagal naują teisę – perimdama iš tėvo turta, nors tai tik sena tunika ir nušleivoti sandalai, ir sapnus, nors tik tam, kad iš naujo išgyventų paskutinius jo žingsnius žemėje. Marija negalvojo, kad jo sapnas galėtų būti kitoks.

Diena išaušo giedra, be debesų, saulė kaitino ir skaisčiai švietė, nereikėjo baimintis, kad vėl lis. Marija išėjo iš namų anksti, su visais mokyklinio amžiaus sūnumis, taip pat ir Jėzumi, kuris, kaip jau sakyta, savo mokslus baigė. Ėjo į sinagogą pasakyti apie Juozapo mirtį ir apie spėjamas jai susiklosčiusias aplinkybes, priduriant, kad nieko nepaisant jam ir kitiems nelaimėliams, ir tai nė trupučio nemenkintina, buvo sugiedotos laidojimo giesmės, kiek leido skuba ir vieta, šiaip ar taip turiniu ir skaičiumi pakankamos, kad būtų galima teigti, jog apskritai apeigos buvo atliktos. Grįžtant namo, pagaliau viena su vyriausiuoju sūnumi, Marija pamanė, kad dabar gera proga paklausti, kodėl apsiavė tėvo sandalus, bet paskutinę akimirką kažkoks skrupulas ją sulaukė, labiausiai tikėtina, kad Jėzus nežinos, kaip paaiškinti, ir taip pažemintas motinos akimis susigėdęs matys savo poelgį, neabejotinai neįprastą, kaip banaliausią prasižengimą, koks yra vaikui atsikelti naktį, kad vogčiomis nueitų suvalgyti pyragaičio, sučiuptas jis visad gali pasiteisinti alkiumi, kuris dėl nutikimo su sandalais negalės būti įvardytas, nebent kalbama apie kitokį alkį, kurio mes nesugebėtume paaiškinti. Paskui Marijos galvoje kilo mintis, kad sūnus dabar yra namų ir šeimos galva, ir todėl bus geriau, jei ji, jo motina ir nuo

jo priklausančioji, stengsis rodyti jam deramą pagarbą ir dėmesį, pavyzdžiui, pasidomėti, koks dvasinis skausmas kamavo per sapną, Ar sapnavai tėvą, paklausė, o Jėzus apsimetė negirdįs, nusuko veidą į kitą pusę, bet motina, tvirtai pasiryžusi, atkakliai pakartojo, Ar sapnavai, ji nesitikėjo, kad sūnus jai iš pradžių atsakys, Taip, o tuoj pat, Ne, ir kad nutaisys tokią miną, jog atrodė, kad dar kartą mato prieš save mirusį tėvą. Toliau ėjo tylėdami, ir grįžusi Marija ėmė karšti vilną galvodama, kad dėl būtinybės išlaikyti šeimą reikės papildomai tai daryti, naudodamasi tuo, kad šiam amatui turi gerą ranką. Jėzus, pažvelgęs į dangų įsitikinti, ar orai ir toliau išsilaikys geri, nuėjo prie tėvo varstoto stoginėje ir ėmė vieną po kito apžiūrinėti nebaigtus darbus, o paskui įrankius, ir nuo šito Marija širdyje labai apsidžiaugė matydama, kaip rimtai sūnus nuo pat pirmos dienos imasi naujųjų pareigų. Kai jauniausieji grįžo iš sinagogos ir visi susibūrė valgyti, tik labai atidus stebėtojas būtų pamatęs, kad ši šeima prieš kelias valandas neteko savo tikrosios galvos, vyro ir tėvo, ir, išskyrus Jėzų, kurio suraukti juodi antakiai išdavė slaptą mintį, kiti, įskaitant ir Mariją, atrodė oriai ramūs, nes parašyta, Gaudžiai verk ir šauk iš sielvarto, dėl viešosios nuomonės laikykis gedulo iš pagarbos velioniui vieną ar dvi dienas, paskui pasiguosk nuo savo liūdesio, ir dar parašyta, Neatiduok širdies liūdesiui, bet vyk jį šalin nuo savęs ir atsimink savo galą, nepamiršk jo, nes iš ten niekas nesugrįžta, mirusiam niekuo nepadėsi ir tik sau pakenksi. Dar anksti juokui, jam ateis savas metas, kaip dienos eina po dienų ir vieni metų laikai keičia kitus, bet geriausia pamoka yra Koheleto, kuris sako, Užtat labai vertinu malonumą. Juk žmogui po saule nėra nieko geriau, kaip valgyti, gerti ir mėgautis gyvenimu, nes tai lydės jį triūsiant per visas gyvenimo dienas, kurias Dievas jam suteiks po saule. Vakare Jėzus ir Jokūbas užlipo ant namo stogo su molium sumaišytais šiaudais užlipdyti stogo plyšių, per kuriuos visą naktį lašėjo vanduo, ir nieko neturi stebinti, kad tokie menki

kasdienio mūsų gyvenimo mažmožiai iki šiol nebuvo minimi, žmogaus mirtis, ar nekalto, ar kalto, visada turės persverti visa kita.

Atėjo kita naktis, prasidėjo kita diena, pavakarieniavo šeima kaip galėjo ir atsigulė ant demblių. Paryčiais Marija pabudo išgąsdinta, sapnavo ne ji, ne, o sūnus, ir dabar su širdį draskančiais verksmais ir dejonėmis, tokiomis, kad pabudo ir vyresnieji vaikai, kitiems išplėšti iš gilaus miego, būdingo jų amžiaus nekaltybei, būtų reikėję daug daugiau. Marija šoko padėti sūnui, kuris grūmėsi iškėlęs rankas, tarsi mėgintų apsiginti nuo kalavijo ar ieties smūgių, bet pamažu nurimo, ar todėl, kad atsitraukė užpuolikai, ar todėl, kad išseko gyvybė. Jėzus atsimerkė, stipriai įsikibo į motiną, tarsi nebūtų vyrukas, šeimos galva, net suaugęs vyras pravirkęs virsta mažu vaiku, jie nenori to pripažinti, vargšai kvaišos, bet gelianti širdis užsiliūliuoja ašaromis. Kas tau, sūnau, kas tau, klausė sunerimusi Marija, ir Jėzus negalėjo atsakyti arba nenorėjo, lūpas surakino mėšlungis, kuriame jau nebuvo nieko vaikiško, Pasakyk man, ką sapnavai, neatlyžo Marija, ir, tarsi bandydama atverti sūnui kelią, Matei tėvą, vaikiną smarkiai papurtė galvą, paskui pasileido jai iš glėbio ir vėl krito ant demblio, Eik miegoti, tarė ir, kreipdamasis į brolius, Nieko tokio, miegam, viskas gerai. Marija grįžo prie dukrų, bet beveik iki išauštant liko atmerktomis akimis, dėmesinga, kas akimirką laukdama, kad Jėzaus sapnas pasikartos, koks tai turėjo būti sapnas, kad įvartytų į tokią didelę širdgėlą, bet nieko neįvyko. Nepagalvojo Marija, kad sūnus galėjo likti pabudęs vien tam, kad vėl neimtų sapnuoti, galvojo ji apie sutapimą, iš tikrųjų keistą, kad Jėzus, kuris visada miegodavo ramiai, pradėjo sapnuoti košmarus po tėvo mirties, Viešpatie mano Dieve, meldė ji, kad tik tai nebūtų tas pats sapnas, sveikas protas ramindamas jai sakė, kad sapnai neperduodami ir nepaveldimi, ir ji labai apsigauja, nes nebūtina žmonėms persakyti vieni kitiems savo sapnuojamus sapnus, kad tie patys sapnuotųsi tėvams ir vaikams tomis pačiomis valandomis. Pagaliau

išaušo, nušvito durų plyšys. Pabudusi Marija pamatė, kad vyriausio sūnaus vieta tuščia, Kur jis išėjo, pamanė, greitai atsikėlė, atidarė duris ir pažvelgė laukan, Jėzus sėdėjo nejudėdamas po stogine ant padriektų šiaudų, parėmęs galvą rankomis ir alkūnėmis pasirėmęs į kelius. Drebėdama nuo ryto šalčio, bet taip pat, nors to nelabai suvokė, nuo vienišo sūnaus reginio, motina priėjo, Ar tik nesergi, paklausė, vaikinas pakėlė galvą, Ne, nesergu, Tai kas tau, Tai tie mano sapnai, Sakai, sapnai, Tik vienas sapnas, tas pats šią naktį ir aną, Ar sapnavai tėvą ant kryžiaus, Jau sakiau tau, kad ne, sapnuoju tėvą, bet jo nematau. Anksčiau sakei man, kad jo nesapnuoji, Nes nematau jo, bet esu tikras, kad jis yra sapne. Ir koks tas sapnas, kuris kamuoja tave. Jėzus neiškart atsakė, žvelgė į motiną bereikšme išraiška, ir Marija jautė, kaip kažkoks pirštas paliečia širdį, štai jos sūnus, dar berniukiško veido, užgesusiu žvilgsniu dėl nemiegojimo ir pirmais juokingai švelniais vyriškais plaukeliais ant smakro, tai jos pirmagimis, į jį sudėjo viltis ir atsidavė jam iki savo dienų pabaigos, Papasakok man viską, paprašė, ir Jėzus pagaliau prabilo, Sapnuoju, kad esu kaime, bet ne Nazarete, ir kad tu esi su manimi, bet tai ne tu, nes moters, kurią sapnuoju, ir motinos veidai skirtingi, ir yra kitų mano amžiaus vaikinių, nežinau, kiek jų, ir moterų, jų motinų, nors nežinau, ar tikrai, kažkas mus visus surinko į aikštę, ir laukiame karių, kurie mus nužudys, girdime juos atjojant keliu, bet nematome jų, šiuo sapno metu dar nebijau, žinau, kad tai blogas sapnas, ir nieko daugiau, bet staiga suvokiu, kad tėvas atjoja su kariais, atsisuku į tave, kad apgintum, nors nesu tikras, jog tai tu, bet tu nuėjus, ir visos motinos nuėjusios, likome tik mes, jau nebe vaikinai, o labai maži vaikai, aš guluos ant žemės ir pavirkstu, ir visi kiti verkia, bet esu vienintelis, kurio tėvas atvyksta su kariais, žiūrime į įėjimą į aikštę, žinome, kad įjos per ten, ir neįjoja, laukiame, kol įjos, o jie neįjoja, ir tai dar blogiau, žingsniai artėja, ir... ir nėra, ir neįvyksta, tada matau save tokį, koks esu dabar, viduje vaikiuko, kuriuo irgi

esu, ir imu labai stengtis iš jo išlįsti, yra taip, tarsi man būtų surišę kojas ir rankas, šaukiu tave, bet tu nuėjus, šaukiu tėvą, kuris ateina mane nužudyti, ir tuomet pabudau, šią naktį ir aną. Marija sudrebėjo iš siaubo nuo pirmųjų žodžių, blogai suvokdama sapno prasmę, nuleido skaudančias akis, galiausiai vyko tai, ko taip bijojo, priešingai bet kokiam sveikam protui ir logikai, Jėzus paveldėjo tėvo sapną, ne visai tokį pat, bet tarsi tėvas ir sūnus, kiekvienas savo vietoje, tuo pat metu būtų jį sapnavęs. Ir sudrebėjo nuo tikro išgąščio, kai išgirdo sūnų klausiant, Kokį sapną tėvas sapnuodavo kasnakt, Na, blogą sapną, kaip kiekvienam būna, Bet koks buvo tas sapnas, Nežinau, niekad man nepasakojo, Motin, neturi slėpti tiesos nuo savo sūnaus, Tau nebūtų gerai jį žinoti, Ką tu gali žinoti, kas man gerai ir kas blogai, Gerbk savo motiną, Esu tavo sūnus, tau priklauso mano pagarba, bet dabar tu slepi nuo manęs tai, kas priklauso mano gyvenimui, Neversk manęs kalbėti, Vieną dieną paklausiau tėvo, ką reiškia jo sapnas, ir jis atsakė, kad nei aš negaliu užduoti jam visų klausimų, nei jis gali duoti man visus atsakymus, Štai ir tenkinkis savo tėvo žodžiais, Tenkinausi jais, kol buvo gyvas, bet dabar esu šeimos galva, paveldėjau iš jo tuniką, sandalus ir sapną, su šituo jau galėčiau eiti į pasaulį, bet turiu žinoti, kokį sapną su savimi nešiuos, Sūnau, galbūt daugiau jo nesapnuosi. Jėzus pažvelgė į motiną tiesiai, privertė ir ją nenuleisti akių ir tarė, Nebeklausinėsiu apie jį, jei šiandakt sapnas negrįš, jei niekad daugiau nebegrįš, bet jei jis kartosis, prisiek man, kad viską papasakosi, Prisiekiu, atsiliepė Marija, jau nebežinojusi, kaip apsiginti nuo valdingo sūnaus atkaklumo. Jos kamuojamos širdies tyloje į Dievą kilo šauksmas be žodžių, o jei jų būtų, jie galėtų būti tokie, Perduok, Viešpatie, man tą sapną, kad iki savo mirties dienos turėčiau jį kęsti kiekvieną akimirką, bet mano sūnus – ne, mano sūnus – ne. Jėzus tarė, Prisimink, ką pažadėjai. Prisiminsiu, atsakė Marija, bet pati sau kartojo, Mano sūnus – ne, mano sūnus – ne.

Mano sūnus – taip. Atėjo naktis, auštant užgiedojo ankstyvas gaidys, ir sapnas pasikartojė, iš už kampo pasirodė pirmojo žirgo snukis. Marija girdėjo sūnaus dejones, bet nėjo jo raminti. Ir drebančiam Jėzui, išpiltam baimės prakaito, nereikėjo klausti, ar motina irgi pabudusi, Ką dabar ji man papasakos, galvojo, tuo tarpu Marija baimingai mąstė, Kaip aš jam papasakosiu, ir ieškojo būdų, kaip ne viską pasakyti. Rytą, kai atsikėlė, Jėzus tarė motinai, Vesiu su tavimi brolius į sinagogą, o paskui eisi su manimi į dykumą, nes turime pasikalbėti. Vargšei Marijai, kai ruošė vaikams valgi, daiktai krito iš rankų, bet agonijos vynas buvo patiektas, dabar reikėjo jį išgerti. Palikę jauniausiuosius mokykloje, motina ir sūnus išėjo iš kaimo, ir ten, po grynu dangumi, atsisėdo po alyvmedžiu, niekas, jei ne Dievas, vaikščiodamas šiomis vietomis negalės girdėti, ką jie sakys, akmenys, kaip žinoma, nekalba, net jei daužysime juos vienus į kitus, o dėl giliosios žemės, ji – vieta, kur visi žodžiai virsta tyła. Jėzus tarė, Vykdyk, ką prisiekei, ir Marija atsakė be užuolankų, Tavo tėvas sapnavo, kad jis karys ir su kitais joja tavęs užmušti, Užmušti manęs, Taip, Tai mano sapnas, Taip, patvirtino ji su palengvėjimu, Pagaliau tai buvo paprasta, pagalvojo, o garsiai pasakė, Dabar jau žinai, grįžkim namo, sapnai yra kaip debesys, ateina ir praeina, ir tik todėl, kad labai mylėjai savo tėvą, paveldėjai jo sapną, bet jis tavęs neužmušė ir niekad neužmuštų, ir net jei toks būtų Viešpaties įsakymas, paskutinę akimirką angelas sulaikytų jo ranką, kaip padarė Abraomui, kai šis ruošėsi aukoti savo sūnų Izaoką, Nekalbėk to, ko nežinai, sausai pertraukė Jėzus, ir Marija pamatė, kad kartųjį vyną teks išgerti iki galo, Sutik, sūnau, kad aš bent jau žinojau, kad niekas negali pasipriešinti Viešpaties valiai, kad ir kokia ji būtų, ir kad jei Viešpats dabar turi vienokią valią, o netrukus kitokią, priešingą, nei aš, nei tu nesame prieštaraujančioji pusė, atsakė Marija ir sukryžiuvusi ant kelių rankas laukė. Jėzus tarė, Ar atsakysi į visus mano klausimus, kuriuos tau užduosiu, Atsakysiu, tarė Marija, Nuo

kada tėvas ėmė sapnuoti tą sapną, Jau daug metų, Kiek, Nuo tada, kai gimei, Ar kasnakt jį sapnavo, Taip, manau, kad kasnakt, pasta-ruoju metu jau nepabudindavo manęs, pripranti žmogus, Ar gimiau Judėjos Betliejuje, Tikrai taip, Kas įvyko per mano gimimą, kad tėvas sapnuotų, jog ruošiasi mane nužudyti, Tai buvo ne per tavo gimimą, Bet tu pasakei, Sapnas pasirodė po kelių savaičių, Kas tuo metu įvyko, Erodas įsakė išžudyti Betliejaus berniukus, trejų metų ir jaunesnius, Kodėl, Nežinau, Ar tėvas žinojo, Ne, Bet manęs ne-nužudė, Gyvenome urve už kaimo, Nori pasakyti, kad kariai manęs nenužudė todėl, kad nepamatė manęs, Taip, Ar mano tėvas buvo karys, Niekad nebuvo karys, Ką tada darė, Dirbo prie Šventyklos statybų, Nesuprantu, Aš atsakinėju į tavo klausimus, Jei kariai manęs nepamatė, jei gyvenome už kaimo, jei tėvas nebuvo karys, jei nebuvo už tai atsakingas, jei net nežinojo, kodėl Erodas liepė išžudyti berniukus, Taip, tavo tėvas nežinojo, kodėl Erodas liepė išžudyti berniukus, Na ir, Nieko, jei neturi daugiau klausimų, aš nebeturiu tau atsakymų, Kažką nuo manęs slepi, Arba tu neįžiūri. Jėzus nutilo jausdamas, kad kaip vanduo į sausą žemę nyksta val-dingumas, su kuriuo kalbėjo su motina, kai sykiu kažkurioje sielos kertėje jam atrodė skleidžiasi bjauri mintis, dar judančiais kontū-rais, bet pabaisiška nuo pat gimimo. Priešais esančios kalvos šlaitu judėjo avių banda, tiek jos, tiek piemu buvo žemės spalvos, tai buvo žemė, judanti ant žemės. Sunerimusiam Marijos veide šmėstelėjo nuostaba, tas aukštas piemu, eisena, po tiek metų ir kaip tik šią akimirka, koks čia ženklas, geriau išžiūrėjusi suabejojo, dabar tai buvo paprastas kaimynas iš Nazareto, varantis kelias avis į ganyklą, tokias pat geibias, kaip ir jis pats. Jėzaus galvoje mintis galutinai susiformavo, nori išeiti iš kūno, bet liežuvis kliudė jai, pagaliau ne-drąsiai ištare, Tėvas žinojo, kad berniukai žus. Jis neklausė, todėl Marijai nereikėjo atsakyti. Iš kur jis žinojo, dabar tai jau klausimas, Tuo metu dirbo Šventyklos statybose Jeruzalėje ir išgirdo, kaip keli

kariai kalbėjo apie tai, O paskui, Parbėgo gelbėti tavęs, O paskui, Pamanė, kad mums nereikia bėgti, ir likome urve, O paskui, Daugiau nieko, kariai padarė, kas liepta, ir pasišalino, O paskui, Paskui grįžome į Nazaretą, O kada prasidėjo sapnas, Pirmąkart tai buvo urve. Jėzaus rankos staiga siektelėjo veido, tarsi norėtų jį nudraskyti, balsas virto nepaguodžiamu riksmu, Mano tėvas nužudė Betliejaus kūdikius, Kas per kvailystė, ką čia sakai, juos nužudė Erodo kariai, Ne, moterie, juos nužudė mano tėvas, nužudė juos Juozapas, Elijo sūnus, žinodamas, kad kūdikiams gresia žūtis, neperspėjo jų tėvų, ir kai visi šie žodžiai buvo pasakyti, pražuvo ir paguodos viltis. Jėzus parpuolė ant žemės ir pravirko, Nekaltieji, nekaltieji, sakė jis, atrodė neįtikima, kad paprastas trylikos metų vaikas, taigi amžiaus, kuriame egoizmas lengvai paaiškinamas ir pateisinamas, būtų patyręs tokį stiprų sukrėtimą dėl žinios, kuriai, jei atsižvelgtume į tai, ką žinome apie mūsų šiuolaikinį pasaulį, dauguma žmonių būtų abejingi. Bet žmonės ne visi vienodi, išimčių būna ir gėriui, ir blogiui, o ši, be abejo, iš geriausiųjų – vaikas, verkiantis dėl senos tėvo padarytos klaidos, o galbūt jis verkė dėl savęs, jei, kaip atrodė, mylėjo šį dukart kaltą tėvą. Marija ištiesė ranką į sūnų, norėjo jį paliesti, bet jis atšlijo, Neliesk manęs, mano siela sužeista, Jėzau, sūnau, Nevadink manęs sūnumi, tu taip pat kalta. Tokie radikalūs paauglystės nuosprendžiai, iš tikrųjų Marija buvo tokia pat nekalta, kaip ir nužudyti kūdikiai, vyrai, sese, viską sprendžia, atėjo čia mano vyras ir sako, Eime iš čia, paskui pasitaisė, Vis dėlto neįnam, ir daugiau jokių paaiškinimų, man reikėjo paklausti jo, Kas čia per riksmi. Marija neatsakė sūnui, būtų buvę taip lengva parodyti, kad ji nėra kalta, bet pagalvojo apie nukryžiuotą vyrą, irgi nekaltai žuvusį, ir liedama gėdos ašaras dabar pajuto, kad nūnai jį myli labiau nei mylėjo gyvą, todėl patylėjo, vieno kaltę gali perimti kitas. Marija tarė, Eime namo, nebėra apie ką čia kalbėti, ir sūnus jai atsakė, Tu eik, aš lieku. Avys ir piemuo dingo tarsi be pėdsakų, dykuma tikrai

buvo dyka, net toliau šen bei ten šlaito apačioje išbarstyti namai atrodė kaip dideli nugludinti akmenys iš apleistos skaldyklos, pamažu grimztantys į žemę. Kai Marija išnyko pelenų spalvos slėnio gilumoje, Jėzus, kurio visas kūnas degė, tarsi būtų prakaitavęs krauju, parklupęs sušuko, Tėve, mano tėve, kodėl mane apleidai, nes šitai jautė vargšas vaikinai – vienišumą, neviltį, begalinę kitos dykumos vienatvę, nei tėvo, nei motinos, nei brolių, pradėtą mirusiųjų kelią. Iš tolo, atsisėdęs tarp avių ir su jomis susiliejęs, į jį žvelgė piemuo.

Praėjus dviem dienoms, Jėzus išėjo iš namų. Per tą laiką buvo šykštūs jo ištarti žodžiai, o naktis praleido bemieges, nes negalėjo miegoti. Įsivaizdavo siaubingas žudynes, karius, įsiveržiančius į namus ir ieškančius lopšių, atidengiančius ir kalavijais smūgiuojančius arba perveriančius kūdikių kūnelius, pakvaišusias, rėkiančias motinas, tėvus, baubiančius lyg sukaustytus jaučius, ir taip pat įsivaizdavo save, urve, kurio niekad nematė, ir tomis akimirkomis, protarpiais, tarsi tankias ir lėtas jį skandinančias bangas jautė nepaaiškinamą troškimą būti mirusiam, bent nebūti gyvam. Jį kamavo klausimas, kurio neuzdavė motinai, – kiek kūdikių buvo nužudyta, jis įsivaizdavo, kad daug, suversti vienas ant kito, tarsi ėriukai nukirstomis galvomis ir sumesti į krūvą, laukiantys didžiojo laužo, kuris juos sudegins ir virtusius dūmais nuneš į dangų. Tačiau nepaklausus to reikiamu metu, dabar toks veiksmas rodytų prastą skonį, jei tada toks posakis jau buvo vartojamas, eiti pas motiną ir sakyti, Mama, aną dieną pamiršau tavęs paklausti, kiek buvo tų, kurie perėjo iš šio į geresnį gyvenimą ten, Betliejuje, ir ji atsakytų, Ak, sūnau, negalvok apie tai, ne daugiau kaip trisdešimt, ir jei jie mirė, tai todėl, kad Viešpats taip norėjo, nes jo galioje buvo to išvengti, jei taip reikėtų. Savęs Jėzus be paliovos klausė, Kiek, kiek, žiūrėjo į brolius ir klausė, Kiek, norėjo žinoti, kiek reikia mirusių kūnų padėti į kitą lėkštę, kad atsvertų jo išgelbėtą gyvybę. Antros dienos rytą Jėzus tarė motinai, Neturiu ramybės nei poilsio šiuose namuose, lik čia su mano broliais, aš išeinu. Marija pakėlė rankas į dangų, apsiašarojusi ir pasipiktinusi, Kur tai matyta, kad pirmagimis sūnus paliktų savo motiną našlę, kas gi tai, sudie pasauli, kaskart vis blogesnis, ir kodėl, kodėl, jei tai tavo namai ir tavo šeima,

kaip mes gyvensime be tavęs, Na, Jokūbas tik metais jaunesnis už mane, visais pasirūpins, kaip aš būčiau pasirūpinęs nesant tavo vyro, Mano vyras buvo tavo tėvas, Nenoriu apie tai kalbėti, apie nieką daugiau nenoriu kalbėti, palaimink mane kelionei, jei nori, o aš vis tiek išeinu, Ir kur tu nori eiti, sūnau, Nežinau, gal į Jeruzalę, gal į Betliejų, kad pamatyčiau kraštą, kur gimiau, Bet ten niekas tavęs nepažįsta, Dar geriau man, sakyk, motina, kaip manai, ką man padarytų, jei žinotų, kas esu, Nutilk, nes girdi broliai, Vieną dieną ir jie sužinos teisybę, Ir dabar, šiais keliais, pilnais romėnų, ieškančių Judo sukilėlių, eisi pasitikti pavojaus, Romėnai ne blogesni nei ano Erodo kariai, tikrai nepuls manęs su kalaviju rankoje, kad nužudytų, ir neprikals prie kryžiaus, aš nieko nepadariau, esu nekaltas, Tavo tėvas irgi toks buvo, ir matai, kas atsitiko, Tavo vyras mirė nekaltai, bet negyveno nekaltai, Jėzau, tavo lūpomis kalba demonas, Kaip gali žinoti, jog tas, kuris kalba mano lūpomis, yra ne Dievas, Neminėk Viešpaties vardo be reikalo, Niekas negali žinoti, kada Dievo vardas yra minimas be reikalo, nežinai tu, nežinau aš, tik Viešpats atskirs, o mes nesupsime jo sumetimų, Sūnau mano, Ką, Nežinau, kur toks jaunas galėjai prisirinkti tokių minčių, iš kur ėmei šį mokslą, Ir aš nemokėčiau to pasakyti, galbūt žmonės gimsta žinodami tiesą viduje, tik nesako jos, nes netiki, kad tai tiesa, Ar tikrai nori išeiti, Taip, Ar grįši, Nežinau, Jei nori, jei tai tave kamuoja, eik į Betliejų, eik į Jeruzalę, į Šventyklą, kalbėk su mokytaisiais, jie tave apšvies, ir grįši pas savo motiną ir brolius, kuriems reikia tavęs, Nepažadų grįžti, Ir iš ko gyvensi, tavo tėvas gyveno nepakankamai ilgai, kad išmokytų tave amato, Dirbsiu laukuos, būsiu piemuo, prašysiu žvejų, kad leistų plaukti su jais į jūrą, Tu nenori būti piemeniu, Kodėl, Nežinau, taip jaučiu, Kas turiu būti, tas būsiu, o dabar, motina, Negali taip išeiti, turiu paruošti tau valgio kelionei, pinigų mažai yra, bet šiek tiek bus, paimsi tėvo kuprinę, laimė, paliko ją, Pasiimsiu valgi, bet kuprinės ne, Ją vienintelę turime namie, tavo tėvas nesirgo raupais nei niežais, kad tau priliptų, Negaliu, Vieną

dieną verksi tėvo ir neturėsi jo, Jau verkiau, Dar verksi ir tada nenorėsi žinoti jo kalčių, į šiuos motinos žodžius Jėzus jau neatsakė. Vyresnieji broliai priėjo prie jo klausdami, Ar tikrai išėini, jie nežinojo tikrųjų pokalbio priežasčių, ir Jokūbas tarė, Mielai eičiau su tavimi, jam patiko nuotykių, kelionės, pavojai, kitokie horizontai, Turi likti, atsakė Jėzus, kas nors turės rūpintis mūsų motina našle, tas žodis išsprūdo jam netyčia, dar prikando lūpą tarsi norėdamas jį sulaikyti, bet tai, ko negalėjo sulaikyti, buvo ašaros, netikėtai gyva atmintis apie tėvą užklupo jį lyg nepakeliamos šviesos srautas.

Po to, kai visa šeima kartu pavalgė, Jėzus iškeliavo. Atsisveikino su kiekvienu iš brolių ir seserimis, atsisveikino su verkiančia motina, pasakęs jai, pats nesuprasdamas kodėl, Vienaip ar kitaip vis tiek grįšiu, ir, persimetęs per petį kuprinę, perėjo kiemą ir atidarė vartelius į gatvę. Ten sustojo, tarsi apmąstytų, ką ketina daryti – palikti namus, motiną, brolius, kiek kartų ant durų ar sprendimo slenksčio staigus ir naujas argumentas arba kaip toks susiformavęs akimirkos nerimas priverčia mus pakeisti kryptį, tai, kas pasakyta, laikyti nepasakyta. Taip pat galvojo ir Marija, ir jau džiugi nuostaba nušvietė jos veidą, bet tai buvo trumpai išnirusi saulė, nes sūnus, prieš grįždamas atgal, pasidėjo kuprinę ant žemės, po ilgos pauzės, per kurią, regis, pats su savimi aptarė sunkiai sprendžiamą problemą. Jėzus praėjo pro saviškius nežiūrėdamas į juos ir įėjo į namą. Kai po kelių akimirku apsisuko išeiti, rankoje nešėsi tėvo sandalus. Tylomis, nuleidęs akis, tarsi gėdydamasis ar slapta drovėdamasis sutikti kieno nors žvilgsnį, įsidėjo sandalus į kuprinę ir netaręs daugiau nė žodžio, nė nepamojęs išėjo. Marija nubėgo prie vartų, o su ja ir visi vaikai, vyresnieji dėdamiesi, kad neteikia didelės reikšmės šiam įvykiui, bet nebuvo atsisveikinimo mostų, nes Jėzus nė karto neatsigrėžė. Kaimynė, kuri praeidama pro šalį nuspėjo, kas vyksta, paklausė, Marija, kur eina tavo sūnus, ir Marija atsakė, Gavo darbą Jeruzalėje, ten ir pabus, tai akiplėšiškas melas, kaip žinome, bet šis

melas ir tiesos sakymas labai priklauso nuo to, kas tai daro, geriau nerizikuoti pateikiant galutinius moralinius vertinimus, nes jei laikui duosime pakankamai laiko, visada ateis diena, kai tiesa pavirs melu, o melas – tiesa. Tą naktį, kai visi namie miegojo, išskyrus Mariją, mąstančią, kur šią valandą yra sūnus ir kaip jam sekasi, ar saugiai nakvoja užvažiuojamame kieme, ar kokio medžio priedangoje, ar tarp niūrios uolėtos vietovės akmenų, ar romėnų valioje, teneleidžia to Viešpats, išgirdo ji sugirgždant vartelius į gatvę, ir širdis vos neiššoko, Tai Jėzus grįžta, pagalvojo, pirmą akimirką sustingo ir sutriko iš džiaugsmo, Ką turiu daryti, nenorėjo eiti atidaryti jam vartų štai taip, tarsi triumfuodama, Pagaliau, buvai toks žiaurus savo motinai ir nė vienos nakties neištvėrei ne namie, tai jam būtų pažeminimas, labiausiai tiko likti ramiai ir tyliai, apsimesti, kad miega, leisti jam įeiti, ir jei jis norės tykiausiai atsigulti ant demblio nepasakęs, Štai ir aš, rytoj nuduos nuostabą dėl sūnaus palaidūno sugrįžimo, ir dėl to, kad išsiskyrimas buvo trumpas, džiaugsmas nebus mažesnis, išsiskyrimas irgi savaip mirtis, vienintelis ir svarbus skirtumas tarp jų – viltis. Bet jis taip ilgai delsia, neįeina per duris, kas žino, gal sustojo ir suabejojo, na, šios minties Marija negali ištvėrti, antai durų plyšys, per kurį galės matyti pati likdama nematoma, turės laiko grįžti ant demblio, jei sūnus pasiryš įeiti, bus laiko nubėgti jo sulaikyti, jei jis pasigailės ir pasuks atgal. Basa, pirštų galiukais Marija priėjo ir pažvelgė laukan. Naktis buvo nušviesta mėnesienos, kiemo žemė tviskėjo tarsi vanduo. Aukštas ir juodas pavidalas lėtai judėjo prie durų, ir Marija, vos jį pamačiusi, užsidengė rankomis burną, kad nesuriktų. Tai buvo ne sūnus, o didžiulis, milžiniškas, gigantiškas elgeta, skarmaluotas, kaip ir pirmą kartą, ir taip pat, kaip pirmą kartą, dabar galbūt dėl mėnesienos išpūdžio, staiga apsitaisęs prabangiais drabužiais, sklaidomais galingo dvelksmo. Išsigandusi Marija įsitvėrė į duris, Ko jis nori, ko jis nori, murmėjo virpančios lūpos, ir ūmai nebežinojo, ką manyti, vyras, sakęsis esąs angelas,

nusuko į šoną, buvo šalia durų, bet nėjo vidun, vos girdėjosi jo kvėpavimas, o paskui – tarsi plyšimo garsas, tarsi pradinė žemės žaizda būtų žiauriai didinama, kol pavirsta bedugne burna. Marijai nereikėjo atidaryti nei klausti, kad žinotų, kas vyksta už jos namų durų. Žaliūkiškas angelo pavidalas vėl pasirodė, trumpą akimirką savo dideliu kūnu užstojo visą Marijos regos lauką, o paskui, nežiūrėdamas į namą, nuskubėjo vartelių link, nešdamasis visą, nuo šaknų iki paskutinių lapų, mįslingą augalą, kuris prieš trylika metų išdygo vietoje, kur buvo užkastas dubuo su švytinčia žeme. Varteliai atsivėrė ir užsivėrė, tarp vieno judesio ir kito angelas persimainė ir pasirodė elgeta, kad ir kas tai būtų, jis dingo kitoje mūro pusėje, tarsi plunksnuotą gyvatę temdamas paskui save ilgą lapiją, dabar be jokio garso, tarsi tai, kas įvyko, tebuvo sapnas ir vaizdinys. Marija lėtai atidarė duris ir baikščiai apsidairė. Visas pasaulis nuo pat aukšto ir nepasiekiamo dangaus buvo šviesus. Ten pat, šalia namo sienos, žiojėjo juoda kiaurymė, iš kur buvo išrautas augalas, ir nuo jos krašto vartelių link stipresnės šviesos pėdsakas žaižaravo lyg Paukščių Takas, jei tuomet taip jį vadino, mat Šventojo Jokūbo Keliu vadintis negalėjo, nes tas, kurio vardu jis turi būti pavadintas, dabar dar tik Galilėjos vaikinukas, maždaug tokio amžiaus kaip Jėzus, Dievas žino, kur vienas ir kitas yra šiomis valandomis. Marija pagalvojo apie sūnų, bet dabar jos širdies nespaudė baimė, nieko blogo negalėtų jam atsitikti po tokiu dangumi, gražiu, ramiu, bedugniu, ir šiuo mėnuliu, tarsi duona, tik virtusia šviesa, maitinančia šaltinius ir žemės syvus. Marija perėjo kiemą, be baimės žengdama per žemės žvaigždes, ir atidarė vartelius. Pažiūrėjusi į gatvę pamatė, kad pėdsakas netoliese baigiasi, tarsi vaivorykštinė lapų galia būtų išsekusi arba – nauja šios moters, kuri jau negalės pasiteisinti, kad yra nėščia, vaizduotės klejonė – tarsi elgeta vėl būtų įgavęs angelo pavidalą ir pagaliau pasinaudojęs, atsižvelgiant į ypatingą atvejį, savo sparnais. Marija širdyje apgalvojo šiuos keistus įvykius ir nusprendė, kad jie

paprasti, natūralūs ir pateisinami, kaip kad mėnulio šviesoje matyti savo rankas. Tada grįžo į namą, nuo kablo sienoje nuėmė žibintą ir nuėjo apšviesti didelės duobės, likusios išrovus augalą. Dugne buvo tuščias dubuo. Įkišo ranką į skylę ir ištraukė jį, tai buvo tik įprastas dubuo, kokį ir prisiminė, tik šu trupučiu žemių, bet nebešviečiančių, proziškas naminis rakandas, grįžęs prie savo pradinių funkcijų, nuo šiol į jį vėl bus galima pilti pieną, vandenį ar vyną, pagal apetitą ir galimybes, labai teisingai pasakyta, kad kiekvienam išmuša savo valanda ir kiekvienam dalykui ateina savas metas.

Šią pirmą keliautojo naktį Jėzus turėjo stogą virš galvos. Su-temos jį užtiko kelyje pasimačius mažai gyvenvietei netoli Jenino miesto, ir laimė, kuri jam nuo pat gimimo vis žadėjo ir pildė tokius blogus ženklus, šįkart panorą, kad gyventojai namo, kur be didelės vilties paprašė pastogės, būtų užjaučiantys žmonės, kurie iki gyvenimo pabaigos graužtųsi, jei naktį paliktų tokį vaikinuką kaip šis po atviru dangumi, juo labiau tokį neramų karų ir antpuolių metą, kai už nieką kryžiuojami žmonės ir skerdziami nekalti kūdikiai. Jėzus pranešė savo geraširdiškiems šeimnininkams, kad eina iš Nazareto į Jeruzalę, bet nepakartojo gėdingo melo, kurį dar išgirdo iš motinos lūpų, kad eina dirbti darbo, tik pasakė, kad jam pavesta kreiptis į Šventyklos mokytojus dėl vienos Įstatymo vietos, kuri labai domina jo šeimą. Namų šeimnininkas stebėjosi, kad tokia atsakinga užduotis pavesta šiam jaunam vaikinui, nors, kaip buvo aiškiai suvokiama, jau įžengusiam į religinės brandos amžių, ir Jėzus paaiškino, kad taip ir turi būti, kadangi jis vyriausias šeimos vyras, bet apie tėvą nė neužsiminė. Pavakarieniavo su namų gyventojais, o paskui nuėjo miegoti į kiemo stoginę, nes didesnių patogumų pakeleivingiems svečiams ten nebuvo. Naktį sapnas vėl ėmė jį pulti, bet dabar sapnavo kitaip, tėvas ir kariai tiek nepriartėjo, net žirgo snukis nepasirodė iš už kampo, bet teneapsigauna manantysis, kad agonija ir baimė dėl to buvo mažesnės, įsivaizduokime save Jėzaus vietoje, ką

reiškia sapnuoti, kad tėvas, tas, kuris suteikė gyvybę, su ištrauktu kalaviju ateina čionai mūsų nužudyti. Niekas namuose nesužinojo apie kančią, pasireiškusią už kelių žingsnių, Jėzus jau išmoko net miegodamas valdyti baimę, ujama sąmonė kaip paskutinę priemonę uždėjo ranką ant burnos, ir šauksmai smarkiai virpėjo, bet tyliai, tik jo galvoje. Kitą rytą Jėzus dalyvavo pirmame dienos valgyme, po to padėjo ir pagyrė savo geradarius tokia rimta išraiška ir tokiais deramais žodžiais, kad visa šeima neišskiriant nė vieno kelias akimirkas jautė, tarsi dalyvautų neišsakomoje Viešpaties ramybėje, nors ne visi jie buvo laikomi negerbiamais samariečiais. Jėzus atsisveikino ir iškeliavo, ir jo ausyse tebeskambėjo paskutiniai namų šeimnininko ištarti žodžiai, Pašlovintas būk, Viešpatie mūsų Dieve, visatos karaliau, kuris kreipi žmogaus žingsnius, į juos Jėzus atsakė šlovindamas tą patį Viešpatį, Dievą ir Karalių, kuris tenkina visus poreikius, to įrodymą gyvenimo patirtis kasdien įtikinamai pateikia pagal teisingiausią tiesioginės proporcijos taisyklę, kuri liepia duoti daugiau tam, kuris daugiau turi.

Kelias, kiek dar liko iki Jeruzalės, nebuvo toks jau lengvas. Pirmiausia samarietis samariečiui nelygu, tuo norime pasakyti, kad viena kregždė pavasario nepadaro, reikia bent dviejų, kalbame ne apie pavasarius, o apie kregždes, su sąlyga, kad būtų vaisingi patinėlis bei patelė ir turėtų palikuonių. Durys, į kurias beldėsi Jėzus, daugiau neatsidarė, ir keliautojui teko miegoti vienam, kartą po figmedžiu, iš tų plačios, išsikėtojusios lajos rūšių, panašių į apatinį sioną, kitą kartą saugomam karavano, prie kurio prisijungė ir kuris, artimam užvažiuojamam kiemui esant pripildytam, Jėzaus laimei turėjo įsirengti stovyklą atvirame lauke. Sakome laimei, nes tuo tarpu, kai vargšas jaunuolis vienas keliavo per dykus kalnus, jį užpuolė du piktadariai, bailūs ir negailestingi, ir atėmė iš jo tą nedidelį kiekį turimų pinigų, todėl Jėzus negalėjo ieškoti saugios nakvynės užkeigose, pagal sveikos komercijos įstatymus nieko neduodančiose

veltui, juo labiau stogo be užmokesčio. Buvo gaila žiūrėti, tik nebuvo kam gailėti, į vargšelio bejėgiškumą nuėjus vagims, dar jiems iš jo pasijuokus, su visu tuo dangumi virš galvos ir jį supančiais kalnais, begaline visata, neaprupinta moraline prasme, užpildyta žvaigždėmis, vagimis ir kryžiuotojais. Ir prašom nepriešinti argumento, kad trylikos metų vaikinukas neturėtų mokslinės išminties ar filosofinio knietulio, net paprastos gyvenimiškos patirties, kurią leistų numanyti tokie samprotavimai, ir kad šis ypač, nepaisant lavinimo sinagogos pamokose ir tam tikro neabejotino protinio miklumo, ypač pokalbiuose, kuriuose dalyvavo, pasakymais ir poelgiais nebus pateisinęs to dėmesio, kurį jam skiriame. Dailidžių sūnų šiuose kraštuose netrūksta, taip pat ir nukryžiuotųjų sūnų, bet tarė, kad būtų buvęs pasirinktas kitas iš jų, neabejokime, kad ir kas jis būtų, jog tinkamos medžiagos gausiai būtų teikęs anas kaip ir šis. Pirmiausia todėl, kad, kaip jau niekam ne paslaptis, kiekvienas žmogus – visas pasaulis, tiek transcendencijos, tiek imanencijos atžvilgiais, o antra todėl, kad šis kraštas visada skyrėsi nuo kitų, pakanka pažiūrėti, kiek daug aukšto, vidutinio ir žemo luomo žmonių čia vaikščiojo pamokslaudami ir pranašaudami, pradedant Izaiju ir baigiant Malachiju, didžiūnų, kunigų, piemėnų, iš visų buvo po truputį, todėl mums dera būti santūriems dėl nuomonių, kukli dailidės sūnaus kilmė neduoda teisės skelbti skubotų vertinimų, kurie, atrodydami galutiniai, gali grasinti karjerai. Šis vaikinys, keliaujantis į Jeruzalę, kai dauguma jo amžiaus vaikų nedrįsta žengti už durų, galbūt jį nėra išvalgumo erelis, proto stebuklas, bet nusipelnęs mūsų pagarbos, turįs, kaip pats pareiškė, žaizdą sieloje, ir, neleidamas savo prigimčiai palaukti, kol tą žaizdą pagydys paprastas įprotis gyventi su ja ir pagaliau susidarys tas gerybinis randas – gebėjimas negalvoti, išėjo į pasaulį, kuris moka dauginti žaizdas ir iš jų sudaryti vienintelį ir galutinį skausmą. Galbūt tokios prielaidos atrodo netinkamos ne tik asmeniui, bet ir laikui bei vietai, bandant įsivaizduoti

šiuolaikinius ir sudėtingus jausmus kylant Palestinos prasčioko, gimusio tiek daug metų anksčiau nei atėjo į pasaulį Froidas, Jungas, Grodekas ir Lakanas, galvoje, bet mūsų klaida, leiskite įsivaizduoti, nėra nei didelė, nei piktinanti, jei atsižvelgsime į tai, kokie dažni raštuose, kurie šiems judėjams yra dvasinis penas, pavyzdžiai, leidžiantys mums galvoti, kad žmogus, kad ir kokioje epochoje gyvena ar gyveno, protu yra amžininkas kitų bet kurios epochos žmonių. Vienintelės ir neabejotinos žinomos išimtys buvo Adomas ir Ieva, ne todėl, kad jie buvo pirmasis vyras ir pirmoji moteris, o todėl, kad neturėjo vaikystės. Ir tegu neprotestuoja čia biologija ir psichologija, kad mums jau neišivaizduojamoje kromanjoniečio galvosenoje prasidėjo keliai, kurie turėjo atvesti į galvą, šiandien nešiojamą ant mūsų pečių. Tai ginčai, kurie čia niekaip nedera, nes apie tą kromanjonietį nekalbama Pradžios knygoje, vienintelėje, iš kurios Jėzus mokėsi apie pasaulio pradžią.

Nukreipę dėmesį į šiuos apmąstymus, ne visai niekintinus, kalbant apie evangelijos, kurią dėstome, esmę, pamiršome savo pareigą – lydėti Juozapo sūnų likusiame kelyje iki Jeruzalės, kurią jį ką tik pamatė priešais save, be pinigų, bet sveikas, su atmuštomis nuo ilgos kelionės kojomis, bet tokios pat tvirtos širdies kaip ir prieš tris dienas, kai išėjo pro namų duris. Jis čia ateina ne pirmą kartą, todėl nedžiūgauja jam širdis labiau nei galima tikėtis iš pamaldaus žmogaus, kuriam jo dievas jau tapo pažįstamas arba tuoj toks taps. Nuo to kalno, vadinamo Getsemane, arba Alyvų, kas yra tas pat, atsiskleidžia puikus reginys – architektūrinė Jeruzalės kalba, Šventykla, bokštai, rūmai, gyvenamieji namai, ir miestas mums atrodo taip arti, kad susidaro įspūdis, kad galime paliesti jį pirštais, su sąlyga, kad mistinis karštis pakilęs taip aukštai, kad tikintysis ir to karščio apimtasis sumaišo silpnas savo kūno jėgas su neišsenkama visuotinės dvasios galia. Vakarą eina į pabaigą, saulė svyra į tolimos jūros pusę. Jėzus ima leistis į slėnį, klausdamas pats savęs, kur

miegos šianakt, ar mieste, ar šalia, mat kitais kartais, kai Velykų laiku atvykdavo su tėvu ir motina, šeima likdavo už jo sienų, palapinėse, miesto ir karinės valdžios geranoriškai leistose statyti maldininkams priglausti, visi atskirai, net nereikėtų to sakyti, vyrai su vyrais, moterys su moterimis, vaikai irgi paskirstyti pagal lytį. Kai Jėzus jau su pirmuoju nakties oru pasiekė mūrus, vartai buvo beždarami, sargybiniai dar leido jam įeiti, už jo sudundėjo didžiųjų sijų kaiščiai, jei Jėzus nešiotųsi sąžinėje kokią nors kalnę, dėl kurios krimstųsi, ir būtų iš tų, kurie visame kame mato netiesiogines užuominas apie padarytas klaidas, galbūt būtų pagalvojęs apie užsisklendžiančius spąstus, geležies dantims įsirežiant į aukos kūną, seilių apvalkalui apsupant musę. Bet trylikos metų nuodėmių negali būti daug, ir jos nebaisios, dar ne metas žudyti ar plėšti, melagingai liudyti, geisti artimo moteries ar jo namo, jo lauko, jo vergo, jo vergės, jo jaučio, jo asilo, nieko, kas jam priklauso, ir todėl šis vaikinys tyras ir be savo klaidos dėmės, nors jau praradęs nekaltybę, nes neįmanoma pamatyti mirtį ir toliau gyventi kaip niekur nieko. Gatvės tuštėjo, tai šeimų vakarienės valanda, dar likę lauke elgetos ir valkatos, bet net šie jau renkasi, jie turi čia savo gildijas, bendras landynes, netrukus mieste ims patruliuoti romėnų kariai, ieškodami netvarkos kurstytojų, kurie ateina daryti piktadarybių ir kelti neramumų net į pačią Erodo Antipo karalystės sostinę, nepaisant kankinimų, kurie jų laukia, jei būna pagauti, kaip pasimatė Seforidėje. Gatvės gilumoje pasirodo vienas iš tų nakties patrulių, pasišviesdamas deglais, marširuodamas tarp kalavijų ir skydų skambaliavimo, pagal karo sandalais apautų kojų ritmą. Pasislėpęs kamputyje, vaikinys palaukė, kol kariai pranyko, paskui patraukė ieškoti vietos nakvynei. Kaip ir tikėjosi, rado ją niekad nesibaigiančiose Šventyklos statybose, ermtėje tarp dviejų didelių jau paruoštų akmenų, ant kurių užgriozdinta didelė akmeninė plokštė turėjo atstoti stogą. Ten suvalgė paskutinį gabaliuką dar likusios sužiedėjusios ir supelijusios duonos,

užkąsdamas keliomis džiovintomis figomis, kurias surado kuprinės dugne. Troškino, bet susitaikė apsieisias negėręs. Pagaliau patiesė demblį, užsiklojo apklotėliu, kuris sudarė jo kaip keliautojo mantos dalį, ir, susisukęs į kamuoliuką gindamasis nuo šalčio, kuris smelkėsi iš vienos ir kitos jo nepatikimo prieglobsčio pusės, sugebėjo užmigti. Tai, kad buvo Jeruzalėje, sapnuoti netrukdė, bet nemenkas laimėjimas buvo, kad, galbūt dėl tokio Dievo artumo, sapnas tebuvo žinomų scenų pasikartojimas, įsipinant į jas patrolio, su kuriuo buvo susidūręs, žygiavimui. Pabudo vos prašvitus. Išlindo iš šaltos kaip kapas savo landos ir, įsisupęs į apklotą, pažvelgė į eilę žemų, akmeninių Jeruzalės namų, paliestų rožinės šviesos. Tuomet didžiai iškilmingai, o juk tai daro dar vaikas, ištarė pašlovinimo žodžius, Dėkoju tau, Viešpatie, mūsų Dieve, visatos karaliau, kuris savo gailestingumo galia štai gražinai man mano sielą, sveiką ir tvirtą. Yra gyvenimo akimirku, kurias reikia prisiminti, apsaugoti nuo laiko, o ne tik perteikti, pavyzdžiui, šioje evangelijoje ar tapyboje, ar šiais laikais fotografijoje, kine ir vaizdo įrašuose, būtų tikrai įdomiau, kad pats jas išgyvenęs ar įkūnijęs žmogus galėtų likti visam laikui savo palikuonių akivaizdoje, kad ir šiandien, jei nuvyktume iš čia į Jeruzalę, savo akimis pamatytume šį vaikinuką Jėzų, Juozapo sūnų, įsisupusį į trumpą vargšo apklotą, žvelgiantį į Jeruzalės namus ir dėkojantį Viešpačiui, kad šįkart dar nepražudė sielos. Kadangi jo gyvenimas trylikos metų amžiaus tik prasidėjo, galima numatyti, kad ateitis jam paruošusi linksmesnių ar liūdnesnių valandų už šią, laimingesnių ar nesėkmingesnių, žavesnių ar tragiškesnių, bet sau pasirinkome šią – įmigęs miestas, patekėjusi saulė, neapčiuopiama šviesa, vaikinukas, žvelgiantis į namus, įsisupęs į apklotą ir su kuprine prie kojų, ir visas pasaulis, artimas ir tolimas, viltingai sustingęs. Tai neįmanoma, jis pats jau sujudėjo, akimirka atėjo ir praėjo, laikas veda mus ten, kur atmintis išsigalvoja, buvo taip, nebuvo taip, viskas yra taip, kaip sakome, kad buvo. Jėzus dabar žingsniuoja siauromis gatvėmis, kurios

pildosi žmonių, nes dar anksti į Šventyklą, mokytieji, kaip visais laikais ir visur, ima pasirodyti tik vėliau. Jam jau nešalta, bet skrandis duoda ženklus, dvi dar užsilikusios figos tik sukeltų seilėtekį, o Juozapo sūnus alkanas. Dabar jam trūksta pinigų, kuriuos atėmė piktdariai, nes miesto gyvenimas nėra nerūpestingas vaikščiojimas švilpaujant po laukus ir ieškant, ką juose paliko žemdirbiai, vykdantys Viešpaties įstatymus *verbi gratia**, Kai, pjaudamas javus savo lauke, užmirši pėdą lauke, negriši jo pasiimti, kai nupurtai alyvmedžius, neisi antrąkart per jo šakas, kai nurenki vynuoges savo vynuogyne, nerinksi, kas yra likę. Tai bus ateiviui, našlaičiui ir našlei. Atsimink, kad buvai vergas Egipto žemėje. Jeruzalė – didelis miestas, ir nepaisant to, kad Dievas liepė joje pastatyti savo žemiškąją buveinę, jos nepasiekė šios humanistinės taisyklės, ir todėl tam, kuris neturi pinigų kišenėje, nei trisdešimt, nei trijų monetų, išeitis visada bus prašyti, rizikuojant būti nuvytam dėl įkyrumo, arba vogti, smarkiai rizikuojant būti nuplaktam ir įmestam į kalėjimą, jei ne blogiau. Vogti šis vaikinai negali, prašyti šis vaikinai nenori, tik seilių pilna burna godžiai spokso į duonos kepalų kalnus, vaisių piramides, pagamintus valgius, išstatytus ant suolų per visą gatvę, ir beveik alpsta, tarsi visi šių trijų dienų mitybos stygiai, neskaitant samariečio valgio, būtų susiję į šią skausmingą valandą. Tiesa tai, kad jo kelionės tikslas yra Šventykla, bet kūnas, nors mistinio pasninko šalininkai gintų priešingą nuomonę, geriau priima Dievo žodį, jei maistu sustiprinamas jo gebėjimas suprasti. Laimė, pro šalį ėjęs fariziejus pastebėjo išsekusį jaunuolį ir jo pasigailėjo, neteisinga ateitis imsis kurti labai blogą šių žmonių reputaciją, bet iš esmės jie buvo geri žmonės, kaip pasitvirtino šiuo atveju, Kas tu toks, paklausė jis, ir Jėzus atsakė, Esu iš Galilėjos Nazareto, Ar tu alkanas, berniukas nuleido akis, nereikėjo nė sakyti, tai buvo galima perskaityti veide, Ar neturi šeimos, Turiu,

* Žodžio dėka (lot.). *Vert. past.*

bet keliauju vienas, Ar pabėgai iš namų, Ne, ir tikrai nepabėgo, prisiminkime, kad motina ir broliai atėjo su juo atsisveikinti, su didele meile, prie namų durų, tai, kad nė karto neatsigrėžė, nereiškė, kad pabėga, tokie tie mūsų žodžiai, sakyti Taip arba Ne – išvis paprasčiausia ir labiausiai įtikinama, bet gryna tiesa reikalautų pradėti duodant pusiau dvejojamą atsakymą, Na, pabėgti, kaip tai pabėgti, šiaip nepabėgau, ir šioje vietoje turėtume vėl išklausti visą istoriją, bet nurinkime, to neįvyks, pirmiausia todėl, kad fariziejui, neprivalančiam vėl pasirodyti, nereikia jos žinoti, antra todėl, kad mes ją žinome geriau nei bet kas, pakanka pagalvoti, kiek mažai vieni apie kitus žino pagrindiniai šios evangelijos veikėjai, Jėzus ne viską žino apie motiną ir tėvą, Marija ne viską žino apie vyrą ir sūnų, o Juozapas, kadangi miręs, nieko nežino apie nieką. Mes, priešingai, žinome viską, kas iki šiandien buvo padaryta, pasakyta ir pagalvota, arba jų, arba kitų, nors turime elgtis taip, tarsi to nežinotume, tam tikra prasme esame fariziejus, kuris paklausė, Ar tu alkanas, kai išblyškęs ir sulysęs Jėzaus veidas jau savaimė reišė, Neklausinėk, tik duok man valgyti. Anas atjautęs vyras galiausiai taip ir padarė, nupirko dvi bandeles, kurios buvo dar karštos, ką tik iš krosnies, ir dubenėlį pieno ir, netaręs nė žodžio, padavė juos Jėzui, bet nutiko, kad perduodant truputis skysčio išsiliejo ant rankų, tada vienodu ir tuo pat metu atliekamam gestu, be abejo, atėjusiu iš senų natūralių laikų, abu pakėlė sudrėkusią ranką prie burnos, kad siurbtelėtų pieną, panašiu gestu į tą, kai pabučiuojama ant žemės nukritusi duona, gaila, kad šiedu žmonės daugiau niekad nebesusitikis, o atrodė, kad sudarė ir sutvirtino tokį gražų ir simbolišką sandorį. Fariziejus patraukė savais keliais, bet prieš tai išsitraukė iš kišenės dvi monetas tardamas, Imk šiuos pinigus ir grįžk namo, pasaulis tau dar per didelis. Dailidės sūnus laikė rankose dubenį ir duoną, staiga nustojo alkti arba tebebuvo alkanas, tik to nejautė, žiūrėjo pavymui tolstančiam fariziejui ir tik tada padėkojo, bet taip tyliai, kad anas,

jei būtų padėkos besitikintis žmogus ir manytų, kad padarė gerą darbą nedėkingam ir neišauklėtam berniūkščiui, negalėjo išgirsti. Ten pat, gatvės viduryje, Jėzus, kurio apetitas šuoliu vėl sugrįžo, suvalgė savo duoną ir išgėrė pieną, paskui nuėjo atiduoti tuščio dubens pardavėjui, kuris pasakė, Už jį sumokėta, pasilik jį sau, Ar Jeruzalėje įprasta pirkti pieną su dubenimis, Ne, bet šitas fariziejus norėjo kaip tik taip, niekad nežinai, kas sukasi fariziejaus galvoje, Taigi galiu jį pasiimti, Jau sakiau, už jį sumokėta. Jėzus įvyniojo dubenį į apklotą ir įsidėjo į kuprinę galvodamas, kad nuo šiol turi būti atsargus su juo, tos puodynės trapios, dužios, argi nekilusios iš trupučio žemės, kuriai laimė laikinai suteikė patvarumo, kaip pagaliau ir žmogui. Pastiprinęs kūną, pažvalėjęs dvasia, Jėzus nukreipė savo žingsnius Šventyklos link.

Aikšteje, į kurią vedė statūs įėjimo laiptai, jau buvo daug žmonių. Iš abiejų pusių palei sienas tęsėsi prekyvių kioskai, kur buvo parduodami aukojimo gyvuliai, šen bei ten išsibarstę pinigų keitėjai su savo stalais, grupės, kurios kalbėjosi, gestikuliuojantys prekyautojai, tvarką sergintys pėsti ir raiti romėnų kariai, neštuvai ant vergų pečių, taip pat vienkupriai kupranugariai, nešuliais apkrauti asilai, visur siautulingas šūkaliojimas, o protarpiais silpnas ėriukų ir ožiukų bliovimas, kai kurie iš jų nešami ant rankų ar ant nugaros, tarsi pavargę vaikai, kiti tempiami ant kaklo užrišta virve, bet visų laukė mirtis nuo smūgio peiliu ar aukojimo ugnyje. Jėzus perėjo apsiplavimo maudyklę, paskui pakilo laiptais ir nesustodamas kirto Pagonių kiemą. Įžengė į Moterų kiemą pro duris tarp Aliejų ir Nazariečių salių, ir rado, ko ieškoti atėjo, senolius ir Rašto aiškintojus, kurie pagal senovinį paprotį čia aiškino Įstatymą, atsakinėjo į klausimus ir duodavo patarimus. Buvo kelios grupės, vaikinai priėjo prie negausiausios kaip tik tą akimirką, kai vienas vyras pakėlė ranką, norėdamas klausti. Rašto aiškintojas linktelėjęs leido, ir tas vyras tarė, Paaiškink man, prašau, ar žodis žodin, reikšmė į reikšmę, taip, kaip parašyta, turime suprasti Įstatymus, kuriuos Viešpats davė Mozei ant Sinajaus kalno, kai žadėjo padaryti, kad mūsų žemėje viešpatautų taika ir kad niekas nedrumstų mūsų miego, kai paskelbė, kad padarys, jog išnyktų iš mūsų tarpo kenksmingi gyvūnai ir kad mūsų krašto nepereis joks kalavijas, taip pat kad mums persekiojant priešus, jie kris nuo mūsų kalavijo, ir šimtas jūsų išvys dešimt tūkstančių, sako Viešpats, ir jūsų priešai kris po jūsų kalaviju. Rašto aiškintojas nepatikliai pažvelgė į klausėją, ar tik nebus tai įkyrus sukilėlis,

pasiūstas čionai Judo Galilėjiečio drumsti protų piktavališkomis užuominomis apie Šventyklos pasyvumą prieš Romos valdžią, ir atsakė šiurkščiai ir trumpai, Šiuos žodžius Viešpats pasakė, kai mūsų tėvai buvo dykumoje, ir juos persekiojo egiptiečiai. Tas vyras vėl pakėlė ranką kaip ženklą, kad turi dar vieną klausimą, Ar turiu suprasti, kad Viešpaties žodžiai, pasakyti ant Sinajaus kalno, galiojo tik tiems laikams, kai mūsų tėvai ieškojo pažadėtosios žemės, Nesi geras izraelitas, jei taip šitai supratai, Viešpaties žodis galiojo, galioja ir galios visiems buvusiems ir būsimiems laikams, Viešpaties žodis buvo Viešpaties prote prieš jam prabylant ir toliau jame yra jam nutilus, Tai sakydamas tu draudi man mąstyti, Ką gi tu mąstai, Kad Viešpats sutinka, kad mūsų kalavijai nekiltų prieš mus engiančią jėgą, kad šimtas mūsų nedrįsta stoti prieš penkis iš jų, kad šimtas romėnų priverčia trauktis dešimt tūkstančių žydų, Esi Viešpaties Šventykloje, o ne mūšio lauke, Viešpats yra kareivijų dievas, Bet atsimink, Viešpats iškėlė savo sąlygas, Kokias, Jei vykdysite mano įstatymus, jei laikysitės mano nuostatų, sako Viešpats, Kokio įstatymo nevykdome ir kokių nuostatų nesilaikome, kad kaip teisų ir būtiną, kaip bausmę už nuodėmes, priimtume Romos valdymą, Viešpats tai žino, Taip, Viešpats tai žino, kiek kartų žmogus nusideda nežinodamas, bet paaiškink man, kodėl Viešpats naudojasi Romos galia mums nubausti, užuot padaręs tai tiesiogiai, akis į akį su tais, kuriuos jis pasirinko kaip savo tautą, Viešpats žino savo tikslus, Viešpats renkasi savo priemones, Taigi nori pasakyti, tai Viešpaties valia, kad romėnai valdytų Izraelį, Taip, Jei yra taip, kaip sakai, turime padaryti išvadą, kad sukilėliai, kurie eina kovoti su romėnais, taip pat kovoja prieš Viešpatį ir jo valią, Blogai išvedei, O tu prieštarauji sau, Rašto aiškintojau, Dievo noras gali būti nenoras, jo nenoras gali būti jo valia, Ar tik žmogaus noras yra tikrasis noras ir nėra svarbus prieš Dievą, Tikrai taip, Taigi žmogus laisvas, Taip, tuo, kad gali būti nubaustas. Tarp dalyvaujančiųjų nuvilnijo murmesys,

kai kurie žiūrėjo į tą, kuris uždavinėjo klausimus, be abejo, susijusius su tyra tekstų šviesa, bet politiškai nepatogius, žiūrėjo į jį taip, tarsi kaip tik jis yra tas, kuris turėtų prisiimti visas Izraelio nuodėmes ir už jas užmokėti, o įtariesiems tam tikra prasme palengvėjo dėl to, kad triumfavo Rašto aiškintojas, kuris su atlaidžia šypsena priėmė sveikinimus ir pagyras. Patenkintas savimi, mokytojas apsidairė, skatindamas kitą iššūkį, tarsi gladiatorius, kuris, susitvarkęs su silpnu priešininku, reikalauja reikšmingesnio, kad ir garbė jam būtų didesnė. Vienas vyras pakėlė ranką, ir nuskambėjo kitas klausimas, Viešpats kalbėjo Mozei ir pasakė jam, Ateivis, gyvenantis su jumis, bus tarp jūsų kaip vietinis, mylėsi jį kaip save patį, nes jūs buvote ateiviai Egipto žemėje, šitaip Dievas sakė Mozei. Nepabaigė sakinio, nes Rašto aiškintojas, dar įkaitęs nuo pirmosios pergalės, ironiškai pertraukė, Tikiuosi, kad neketini klausti manęs, kodėl nesielgiame su romėnais kaip su vietiniais, nors jie ateiviai. Klausčiau, ar romėnai elgtųsi su mumis kaip su savo tėvynainiais, jei nei mes, nei jie nesirūpintume, kad pas mus kiti įstatymai ir kiti dievai, Tu irgi ateini čia provokuoti Viešpaties pykčio velniškomis jo žodžio interpretacijomis, pertraukė Rašto aiškintojas, Ne, tik noriu, kad man pasakytum, ar tikrai manai, kad vykdome šventąjį žodį, kai tampame ateiviais, ne žemei, kurioje gyvename, bet religijai, kurią išpažįstame, Ką konkrečiai turi omenyje, Kai kuriuos šiandien, daugelį praeityje, galbūt dar daugiau ką ateityje, Prašom sakyti aiškiai, ne turiu laiko mįslėms ir palyginimams, Kai išėjome iš Egipto, žemėje, kurią vadiname Izraeliu, gyveno kitos tautos, su kuriomis turėjome kautis, tomis dienomis ateiviais buvome mes, ir Viešpats liepė mums žudyti ir naikinti tuos, kurie priešinasi jo valiai, Ta žemė buvo mums pažadėta, bet turėjo būti užkariauta, nepirkome jos ir negavome dovanai, O šiandien gyvename po svetima valdžia, žemė, kurią kadaise padarėme sava, liovėsi buvusi mūsų, Izraelio paveikslas amžinai gyvuoja Viešpaties atmintyje, todėl ten, kur jis nori, kad būtų jo tauta,

suvienyta ar išsklaidyta, bus žemiškasis Izraelis, Iš čia, manau, galima išvesti, kad visur, kur mes, žydai, būsime, kiti žmonės visada bus ateiviai, Be abejo, Viešpaties akyse, Bet ateivis, gyvenantis su mumis, pagal Viešpaties žodį, bus mūsų tėvynainis, ir jį turime mylėti kaip save pačius, nes buvome ateiviai Egipte, Viešpats taip sako, Taigi išvedu, kad ateivis, kurį turime mylėti, yra tas, kuris, gyvendamas su mumis, nėra toks galingas, kad mus engtų, kaip šiais laikais yra romėnų atveju, Gerai išvedi, Dabar pagal tai, ką tau pataria tavo žinios, pasakyk, ar jei vieną dieną mes būsime galingi, Viešpats leis mums engti ateivius, kuriuos jis pats liepė mums mylėti, Izraelis tegalės norėti tik to, ko nori Viešpats, o Viešpats, kadangi išsirinko šią tautą, visada norės visa ko gera Izraeliui, Net jei tai būtų nemylėti to, ką reikėtų, Taip, jei galiausiai tokia jo valia, Izraelio ar Viešpaties, Abiejų, nes yra viena, Nepažeisi ateivio teisių, tai Viešpaties žodis, Kai ateivis jas turi ir mes jas pripažįstame, tarė Rašto aiškintojas. Vėl pasigirdo pritarimo murmesiai, kurie privertė šviesti Rašto aiškintojo akis, kaip kad imtynių kumštyne mis nugalėtojo, disko metiko, gladiatoriaus, važnyčiojo. Jėzaus ranka pakilo. Niekas iš esančiųjų nenustebo, kad šio amžiaus vaikas prisistato klausinėti Rašto aiškintojo ar Šventyklos mokytojo, visada, nuo Kaino ir Abelio, buvo abejojančių paauglių, paprastai jie užduoda klausimus, kuriuos suaugusieji išklauso atlaidžiai šypsodamiesi ir plekšteli per nugarą, Auk, auk ir pamatysi, kad tai nesvarbu, supratingiausieji pasakys, Kai aš buvau tavo amžiaus, irgi taip galvojau. Keli iš dalyvaujančiųjų pasišalino, kiti irgi ruošėsi daryti tą patį, prastai slepiant apmaudą Rašto aiškintojui, matančiam pabėgant nuo jo iki tol dėmesingą auditoriją, bet Jėzaus klausimas privertė sugrįžti atgal kelis dar jį išgirdusius, Noriu paklausti apie kalnę, Ar kalbi apie savo kalnę, Apie kalnę apskritai, bet ir apie savo kalnę, nors tiesiogiai nesu nusidėjęs, Paaškind geriau, Viešpats sako, kad tėvai nebus baudžiami mirtimi už savo vaikus nei vaikai bus baudžiami už tėvus ir kad tik už savo paties

nusikaltimą žmogus gali būti nubaustas mirtimi, Taip ir yra, bet turi žinoti, kad kalbama apie nuostatą tiems senovės laikams, kai dėl vieno šeimos nario kaltės turėjo mokėti visa šeima, įskaitant nekaltuosius, Tačiau kadangi Viešpaties žodis amžinas, o kaltėms nematyti galo, prisimink, ką pats neseniai sakei, kad žmogus laisvas tu, kad gali būti nubaustas, manyčiau, kad leista galvoti, jog tėvo nusikaltimas, net kai už jį nubausta, neišnyksta su bausme ir sudaro dalį palikimo, kuris pereina sūnui, kaip kad šiandieniniai gyvieji paveldėjo mūsų pirmųjų tėvų, Adomo ir Ievos, kalnę, Esu nustebintas, kad tavo amžiaus ir tavo luomo vaikinai, regis, taip gerai išmano Raštus ir taip sklandžiai geba apie juos kalbėti, Žinau tik tai, ką išmokau, Iš kur tu esi, Iš Galilėjos Nazareto, Iš tavo kalbėsenos taip ir spėjau, Atsakyk į tai, ką klausiau, Galime tarti, kad didžiausia Adomo ir Ievos kaltė, kai nepakluso Viešpačiui, ne tiek tai, kad paragavo gėrio ir blogio pažinimo medžio vaisiaus, kiek lemtingi šio veiksmo padariniai, savo nuodėme jie sutrukdė Viešpačiui įvykdyti planą, kurį turėjo omenyje sukurdamas vyrą, o paskui moterį, Ar nori pasakyti, kad bet koks žmogiškas poelgis, neklusnumas rojuje ar bet kuris kitas, visada įsikiša į Dievo valią, ir kad pagaliau galime palyginti Dievo valią su jūros sala, kurią supa ir puola audringi žmonių valių vandenys, šį klausimą mestelėjo antrasis iš klausėjų, tokiai išūlybei dailidės sūnus nesiryžtų, Ne visai taip, atsargiai rinkdamas žodžius atsakė Rašto aiškintojas, Viešpaties valia nesitenkina vyraudama visiems dalykams, ji padaro, kad būtų viskas, kas yra, Bet gi pats sakei, kad Adomo neklusnumas – priežastis to, kad nežinome plano, kurį Dievas buvo jam sumanęs, Taip yra pagal logiką, bet Dievo, visatos kūrėjo ir valdovo, valioje yra visos galimos valios, jo paties, bet taip pat visų gimusių ir gimsiančių žmonių, Jei būtų taip, kaip sakai, įsiterpė Jėzus, lyg staiga praregėjęs, kiekvienas žmogus būtų Dievo dalis, Galbūt, bet dalis, sudaryta iš visų žmonių kartu paėmus, būtų kaip smėlio smiltis begalinėje dykumoje, kuri yra Dievas. Pasipūtęs

vyras, koks iki tol buvo Rašto aiškintojas, išnyko. Kaip ir anksčiau sėdi ant grindų, susirinkusieji priešais ir aplink žiūri į jį su jausmu, kuriame tiek pat pagarbos, kiek ir baimės, tarsi būdami prieš burtininką, kuris netyčia iššaukė ir privertė pasirodyti jėgas, kurioms nuo šios akimirkos teksią pačiam paklusti. Nusmukę pečiai, įtemptas veidas, ant kelių nusvirusios rankos, visas kūnas atrodė meldžias, kad paliktų jį vieną su jo liūdesiu. Aplinkiniai ėmė kilti, kai kurie traukė į Izraelitų kiemą, kiti dėjosi prie grupių, kur tęsėsi ginčai. Jėzus tarė, Neatsakei į mano klausimą. Rašto aiškintojas lėtai pakėlė galvą, pažvelgė į jį taip, tarsi ką tik būtų pabudęs iš sapno, ir po ilgos, beveik nepakeliamos tylos tarė, Kaltė – vilkas, kuris, pirma surijęs tėvą, ėda sūnų, Šis vilkas, apie kurį kalbi, jau suėdė mano tėvą, Tada tetrūksta, kad surytų tave, O ar tu savo gyvenime buvai ėdamas ar ryjamas, Ne tik ėdamas ir ryjamas, bet ir išvemiamas.

Jėzus pakilo ir išėjo. Prie durų dar sustojo ir pažvelgė atgal. Aukų dūmų kolona kilo tiesiai į dangų ir aukštumose sklaidėsi bei nyko, tarsi juos įkvėptų gigantiškos Dievo plaučių dumplės. Rytas buvo įpusėjęs, minia gausėjo, o Šventyklos viduje liko susmukęs ir tuštumos nukamuotas vyras, laukiantis, kol pajus, kad atsikuria įprasti kaulai, įprasta oda, kad netrukus ar rytoj galėtų ramiai atsakyti kam nors, kas ateina norėdamas sužinoti, pavyzdžiui, ar druska, į kurią pavirto Loto žmona, buvo akmens druska ar jūros druska arba ar Nojus pasigėrė nuo baltojo ar nuo raudonojo vyno. Jau išėjęs iš Šventyklos Jėzus paklausė, kuris kelias veda į Betliejų, jo antrąjį kelionės tikslą, dukart pasimetė gatvių ir žmonių maišatyje, kol rado vartus, pro kuriuos, nešamas motinos pilve, išėjo prieš trylika metų, jau pasirengęs ateiti į pasaulį. Tačiau nereikia tarti, kad Jėzus taip ir galvojo, gerai žinoma, kad tikrovės akivaizdybės pakerta neramaus vaizduotės paukščio sparnus, duosime vieną pavyzdį, ir pakaks, tegu šios evangelijos skaitytojas pažiūri į savo motinos paveikslą, vaizduojantį ją nešiojant jį, ir tepasako, ar gali įsivaizduoti save ten, viduje. Jėzus eina

Betliejaus kryptimi, dabar galėtų apmąstyti Rašto aiškintojo atsakymus, ne tik į savo klausimą, bet ir į kitus, užduotus prieš jį, bet jį trikdo nepatogus įspūdis, kad visi klausimai galiausiai buvo tik vienas ir kad atsakymas į kiekvieną iš jų tiko visiems, ypač paskutinis, kuris viską apibendrino, – tai amžinas kaltės vilko, kuris amžinai ėda, ryja ir vemia, alkis. Dažnai dėl atminties spragų nežinome arba žinome kaip tas, kuris trokštų užmiršti, kaltės priežasties, motyvo, šaknies, arba, kalbant vaizdžiai, Rašto aiškintojo maniera, landynės, iš kur vilkas išlenda medžioti mūsų. Jėzus ją žino ir ten traukia. Neturi nė menkiausio supratimo, ką ten darys, bet ateiti – tai tarsi vienai ir kitai kelio pusei pranešti, Štai aš, tikintis, kad kas nors išeis pasitikti, ko nori, ar bausmės, ar atleidimo, ar užmaršties. Kaip anuomet jo tėvas ir motina, sustojo prie Rachelės kapo pasimelsti. Paskui jausdamas, kaip vis tankiau plaka širdis, patraukė toliau. Antai pirmieji Betliejaus namai, štai įėjimas į kaimą, kuriuo kasnakt sapne įsiveržia tėvas žudikas ir bendrai kariai, iš tikrųjų neatrodo kaip tokių siaubų vieta, jau ne tik dangus tai neigia, šis dangus, kur tarsi Dievo geranoriškumo ženklai plaukia balti ir ramūs debesys, pati žemė atrodo mieganti saulėje, galbūt geriausia būtų tarti, Palikime dalykus tokius, kokie yra, nejudinkime praeities kaulų, ir prieš vienuose iš šių vartų pasirodant moteriai su kūdikiu ant rankų ir paklausiant, Ko ieškai, geriau grįžti atgal, nutrinti čionai mus atvedusių žingsnių pėdsaką ir melsti, kad amžinas laiko sieto judėjimas greitai uždengtų neatskleidžiamomis dulkėmis net menkiausią atmintį apie šiuos įvykius. Per vėlu. Yra akimirka, jau beveik liečiant voratinklį, kurią musė dar spėtų pasprukti iš spąstų, bet jei jį jau palietė, jei lipnus skystis sučiupo nuo šiol nenaudingą sparną, bet koks judesys tik dar labiau įpainios ir paralyžiuos vabzdį, nepataisomai pasmerktą, net jei voras paniekins šį grobį kaip nereikšmingą. Jėzui ta akimirka jau praėjo. Viduryje aikštės, kurios kampe auga vešlus figmedis, matyti mažas tarsi kubas statinys, į kurį nereikia pažvelgti antrą kart, kad suvoktum, jog tai kapas. Jėzus priėjo,

lėtai apėjo aplink, sustojo paskaityti pusiau išsitrynusių įrašų ant vieno iš šonų ir visa tai padaręs suprato, kad rado, ko ieškojo. Per aikštę ėjusi moteris, nešanti ant rankų kokių penkerių metų vaiką, sustojo, susidomėjusi pažiūrėjo į atvykėlį ir paklausė, Iš kur būsi, ir tarsi manydama, kad reikia pateisinti klausimą, pridūrė, Tu juk nevietinis, Esu iš Galilėjos Nazareto, Ar turi giminių šiose vietose, Ne, einu iš Jeruzalės, o kadangi čia arti, nusprendžiau pažiūrėti, kaip atrodo Betliejus, Trumpam užsukai, Taip, pavakare, kai nebus taip karšta, grįšiu į Jeruzalę. Moteris pakėlė vaiką, pasodino jį ant kairės rankos ir tarė, Telydi tave Viešpats, ir buvo benueinanti, bet Jėzus ją sulaiškė klausdamas, Kas čia palaidotas. Moteris prispaudė vaiką prie krūtinės, tarsi norėtų apsaugoti jį nuo kažkokios grėsmės, ir atsakė, Dvidešimt penki berniukai, mirę prieš daug metų, Kiek, Dvidešimt penki, jau sakiau tau, Kalbu apie metus, A, apie keturiolika, Tikrai daug, Daugmaž tiek, kiek tau iš pažiūros, Taip ir yra, tik aš kalbėjau apie berniukus, A, vienas iš jų buvo mano brolis, Ten guli vienas tavo brolis, Taip, O šitas, kurį laikai ant rankų, ar tavo sūnus, Tai mano pirmagimis, Kodėl mirė tie berniukai, Nežinia, tuomet man buvo tik septyneri, Bet tikriausiai girdėjai pasakojant savo tėvus ar kitus suaugusiuosius, Nereikėjo nė girdėti, pati mačiau, kaip žudė kai kuriuos, Tavo brolių irgi, Ir mano brolių, Ir kas juos nužudė, Pasirodė karaliaus kariai ieškodami berniukų iki trejų metų amžiaus ir visus juos nužudė, O sakai, kad nežinia, kodėl, Niekad nebuvo žinoma iki šiol, O po Erodo mirties ar niekas nebandė ištirti, ar nėjo į Šventyklą prašyti kunigų, kad sužinotų, Šito nežinau, Jei kariai būtų buvę romėnai, dar būtų suprantama, bet taip, kad mūsų pačių karalius liepia nužudyti savo pavaldinius, trimečius berniukus, turėjo būti kokia nors priežastis, Karaliaus valia mums nesuprantama, tegu Viešpats būna su tavimi ir tave apsaugo, Aš jau nebe trejų metų, Mirties valandą žmonės visada būna trejų metų, tarė moteris ir pasišalino. Likęs vienas, Jėzus atsiklaupė ant žemės šalia akmens, kuris užstojo įėjimą į kapą, išsitraukė iš kuprinės

dar likusią duoną, jau sužiedėjusią, sutrupino gabaliuką delnuose ir pabėrė palei duris, tarsi atnašą nematomoms nekaltųjų burnoms. Tą akimirką, kai jis tai darė, iš už artimiausio kampo išėjo kita moteris, bet ši buvo labai sena, sulinkusi,ėjo pasiremmdama lazdele. Neaiškiai, nes rega buvo nusilpusi, pastebėjo vaikiną gestą. Susidomėjusi sustojo, paskui pamatė jį atsikeliant, nulenkiant galvą, tarsi sakytų maldą už nelaimingų kūdikių atilsį, kurio, nors toks yra paprotys, nedrįstame linkėti amžino, nes mus kartą jau apvytlė vaizduotė, kai bandėme įsivaizduoti, ką tai galėtų reikšti – amžinai ilsėtis. Jėzus užbaigė savo maldą už mirusius ir apsižvalgė, aklos sienos, užrakintos durys, tik ten sustojusi labai sena senutė, apsirengusi vergės tunika, pasirėmusi lazda, ji – gyvas pavyzdys trečios garsios sfinkso mįslės dalies – koks yra gyvūnas, vaikštantis keturiomis ryte, dviem kojomis vakare ir trimis naktį, tai žmogus, atsakė išmaningasis Edipas, tačiau jam neatėjo į galvą, kad kai kuriems nepavyksta net iki vidurdienio nugyventi, vien Betliejuje vienu kartu tokių buvo dvidešimt penki. Senutė artėjo, artėjo, ir štai ji priešais Jėzų, suka sprandą, kad geriau jį matytų, ir klausia, Ar ko nors ieškai. Vaikinas ne iškart atsakė, iš tikrųjų neieškojo žmonių; tie, kuriuos rado, buvo mirę, ten už dviejų žingsnių, ir nebuvo galima pasakyti apie juos, kad tai žmonės, padarai su vystyklais ir žindukais, verksniai ir seiliai, mirtis staiga atėjo ir pavertė juos milžinais, kurie netelpa kapuose ir rūsiuose, ir kasnakt, jei yra teisybė, išeina į pasaulį parodyti savo mirtinų žaizdų, durų, per kurias išėjo gyvybė, atvertų kalavijo smailiu, Ne, tarė Jėzus, nieko neieškau. Senutė nenuėjo tarsi laukdama, kad jis tęstų, ir ši laikysena ištraukė iš Jėzaus žodžius, kurių jis nemane sakyti, Gimiau šiame kaime, urve, ir norėčiau pamatyti tą vietą. Senutė sunkiai atsitraukė per žingsnį, kiek galėdama įdėmiau įsižiūrėjo į jį ir virpančiu balsu paklausė, Kaip tu vadini, iš kur ateini, kas tavo tėvai. Vergei nori atsakai, nori ne, bet senyvo, net ir žemesnio luomo žmogaus prestižas toks stiprus, visiems senoliams

reikia atsakyti, nes, jiems jau tiek mažai likus laiko klausimams užduoti, būtų didžiai žiauru palikti juos be atsakymų, atsiminkime, kad vienas iš jų gali būti tas, kurio jie laukė. Vadinuosi Jėzumi ir esu iš Galilėjos Nazareto, atsakė vaikas, ir išėjęs iš namų vien tai ir tėsako. Senutė žengė pirmyn, kiek buvo atsitraukusi, O tavo tėvai, kokie jų vardai, Mano tėvas vadinosi Juozapu, o motina yra Marija, Kiek tau metų, Eina keturiolikti. Moteris apsidairė, tarsi ieškotų, kur atsistėti, bet aikštė Judėjos Betliejuje nėra tas pat, kas Alkantaros Šv. Petro sodas, su suoleliais ir maloniu vaizdu į pilį, čia sėdame ant žemės dulkių, geriausi atveju – ant durų slenksčių arba, jei yra kapas, ant akmens, kuris paliekamas šalia įėjimo poilsiui ir patogumui gyvųjų, ateinančių apverkti mylimų žmonių arba net, kas žino, šmėklų, kurios iš savo pačių kapų išseina išverkti ašarų, atlikusių nuo gyvenimo, kaip kad Rachelės atveju, taip arti nuo čia, iš tikrųjų parašyta, Tai Rachelė rauda savo vaikų, ir niekas jau jos nepaguos, nes jų nebėra, nereikia būti gudriam kaip Edipas norint suprasti, kad vieta atitinka situaciją, o verksmas – priežastį. Senoji sunkiai atsėdo ant akmens, vaikas lyg ir norėjo jai padėti, bet nespėjo, nevisiškai nuoširdūs gestai visada būna uždelsti. Aš tave pažįstu, tarė senoji, Tikriausiai klysti, atsakė Jėzus, aš niekad čia nebuvau, o tavęs niekad nemačiau Nazarete, Pirmos tave lietusios rankos buvo ne tavo motinos, bet manosios, Kaip tai gali būti, moterie, Mano vardas – Salomė, ir aš buvau tavo pribuvėja. Pagautas akimirkos impulso ir taip pademonstruodamas, kad laiku atliekamiems judesiams būdingas nuoširdumas, Jėzus atsiklaupė prie vergės kojų, nesąmoningai svyruodamas tarp smalsumo, kuris atrodė tuoj būsias patenkintas, ir paprastos mandagumo pareigos pripažinti ką nors, kas vien tuo, kad dalyvavo gimdyje, ištraukė mus iš limbo be atminties, kad paleistų mus į gyvenimą, kuris be jos būtų niekas. Mano motina niekad man apie tave nepasakojo, tarė Jėzus, Neturėjo ką pasakoti, tavo tėvai pasirodė mano šeimininko namuose prašyti pagalbos, o aš turėjau patirties, Ar tai buvo tuomet, kai žudė

nekaltuosius, kurie guli šiame kape, Taip, tau pasisekė, tavęs nerado, Kadangi gyvenome urve, Taip, arba galbūt todėl, kad išėjote anksčiau, šito aš nesužinojau, kai atėjau pažiūrėti, kas jums nutiko, radau tuščią urvą, Ar prisimeni mano tėvą, Taip, prisimenu, tuomet buvo jaunas vyras, gero stoto ir doras žmogus, Jis jau mirė, Vargšelis, koks trumpas jam išėjo gyvenimas, o tu, būdamas pirmagimis, palikai motiną, tikiuosi, ji gyva, Atėjau pamatyti vietas, kur gimiau, ir sužinoti apie berniukus, kurie buvo nužudyti, Vien Dievas žino, kodėl jie žuvo, mirties angelas, įgavęs Erodo karių pavidalą, nusiėjo į Betliejų ir pasmerkė juos, Vadinasi, tu tiki, kad tai buvo Dievo valia, Esu tik sena vergė, bet nuo gimimo drįstu teigti, kad visa, kas nutinka pasaulyje, net kančia ir mirtis, gali nutikti tik todėl, kad Dievas pirma to panoro, Taip ir yra parašyta, Suprantu, kad Dievas vieną iš šių dienų panorėtų mano mirties, bet ne nekaltų kūdikių, Tavo mirtį savo laiku lems Dievas, berniukų mirtį lėmė vieno žmogaus valia, Galiausiai labai mažai gali Dievo ranka, jei negali įsiterpti tarp peilio ir pasmerktojo, Neužgauliok Viešpaties, moterie, Kas kaip aš nieko nežino, negali užgauti, Šiandien Šventykloje girdėjau sakant, kad kiekvienas žmogaus poelgis, kad ir koks būtų nereikšmingas, įsikiša į Dievo valią ir kad žmogus laisvas tik tuo, kad gali būti nubaustas, Mano bausmė ne būti laisva, bet būti verge, tarė moteris. Jėzus patylėjo. Vargu ar girdėjo šiuos Salomės žodžius, nes mintis, lyg staigus įtrūkimas, atsivėrė akinančia akivaizdybe, kad žmogus tėra žaisliukas Dievo rankose, amžinai patikėtas daryti tik tai, kas Dievui patinka, tiek tada, kai mano dėl visko jam paklūstas, tiek tada, kai dėl visko tariasi jam priešinąsis.

Saulė leidosi, piktas figmedžio šešėlis artėjo. Jėzus šiek tiek atsitraukė ir pašaukė moterį, Salome, ji sunkiai pakėlė galvą, Ko nori, paklausė, Nuvesk mane prie urvo, kur aš gimiau, arba, jei negali nueiti, pasakyk man, kur jis yra, Sunku man vaikščioti, tikrai, bet tu jo nerastum, jei tavęs ten nenuvesčiau, Ar toli, Ne, yra kitų urvų, visi atrodo

vienodi, Tai eime, Gerai, eime, tarė moteris. Betliejuje žmonės, kurie tą dieną matė einant Salomę ir nepažįstamą vaikina, klausė vieni kitų, kur jie susipažino. Niekad jiems nepavyko to sužinoti, nes vergė tuos dvejus metus, kuriuos dar gyveno, nieko neprasitarė, o Jėzus niekad daugiau nebegrižo į kraštą, kuriame gimė. Kitą dieną Salomė nuėjo į urvą, kur paliko vaikina. Jo neberado. Širdies gilumoje ji tikėjosi, kad taip ir bus. Neturėtų nieko vienas kitam ką sakyti, jei jis ten dar būtų.

Jau daug kalbėta apie sutapimus, iš kurių susideda ir yra išaustas gyvenimas, bet beveik nieko apie susitikimus, kurie jame vyksta diena iš dienos, ir vis dėlto minėtieji susitikimai beveik visada suteikia kryptį gyvenimui ir jį lemia, nors ginant tokį dalinį gyvybinių galimumų suvokimą būtų galima argumentuoti, kad susitikimas griežčiausia prasme yra sutapimas, žinoma, tai nereiškia, kad visi sutapimai turi būti susitikimais. Apskritai šioje evangelijoje gausu sutapimų, ir dėl paties Jėzaus gyvenimo dalykų, ypač nuo tada, kai jam, išėjusiam iš namų, skiriame išskirtinį dėmesį, galima pastebėti, kad jam netrūko susitikimų. Palikus nuošalyje nelaimingą nutikimą su kelių plėšikais, nes dar per anksti numatyti, kokius padarinius jis galėtų turėti artimoje ir tolimoje ateityje, ši pirmoji nepriklausoma Jėzaus kelionė pasirodė gana gausi susitikimų, tokių kaip kad apvaizdiškas pasirodymas geradarių fariziejaus, kurio dėka pagaliau sėkmės lydymas vaikas galėjo ne tik numalšinti alkį, bet ir valgęs nei ilgiau nei trumpiau, negu reikėjo, atvyko laiku į Šventyklą, kad išgirstų klausimus ir išklaustyti atsakymus, kurie, kaip sakoma, paruošė dirvą klausimui, atsineštam jo iš Nazareto, jei dar pamename, apie atsakomybę ir kaltę. Išmanantieji taisykles, kaip gerai pasakoti istorijas, sako, kad lemiami susitikimai, kaip tai vyksta gyvenime, turi susipinti ir kaitaliotis su tūkstančiu kitų mažai svarbių ar visai nereikšmingų, kad istorijos herojus nevirstų išimtinė būtybe, kuriai gyvenime visko gali nutikti, išskyrus banalybes. Sakoma, kad toks pasakojimo procesas geriausiai pasitarnauja visada geidžiamam įvairovės efektui pasiekti, nes jei įsivaizduoto ar aprašyto epizodo faktiškai tikrovėje niekad nebuvo ir negalėjo būti ir vykti, bent jau

tegu toks sugeba atrodyti, ne taip, kaip šiame pasakojime, kur taip aiškiai piktnaudžiauta skaitytojo pasitikėjimu, nuvedant Jėzų į Betliejų tam, kad nei iš šio, nei iš to vos atėjęs akis į akį susidurtų su moterimi, kuri buvo pribuvėja jam gimstant, tarsi jau nebūtų peržengęs leistinių ribų prieš tai įvykęs susitikimas su kita, atėjusia su vaiku ant rankų, tyčia ten pakišta tam, kad suteiktų pirmąsias žinias. Bet tai, kuo sunkiausia patikėti, dar priešakyje, paskui, kai vergė Salomė palydėjo Jėzų iki urvo ir ten jį paliko, nes jis be ceremonijų to paprašė, Palik mane vieną tarp šių tamsių sienų, noriu šioje didelėje tyloje išgirsti savo pirmąjį šauksmą, jei aidas gali taip ilgai tvirti, tai buvo žodžiai, kuriuos moteris manė išgirdusi, ir todėl čia užfiksuojami, nors šiaip tai dar vienas įžeidimas įtikinamumui, dėl loginio atsargumo turėtume priskirti juos akivaizdžiai moters senatvei. Taigi Salomė išėjo krypuodama, kaip ir priklauso senei, žingsnis po žingsnio mėgindama žemės tvirtumą lazda, į kurią įsitvėrusi buvo abiem rankomis, nors geriausiai berniokas būtų pasielgęs, jei būtų padėjęs tai vargšei ir dėl jo pasiaukojusiai būtybei grįžti namo, bet toks jau tas jaunimas, egoistiškas, išpuikęs, ir dėl kokių gi priežasčių Jėzus turėtų skirtis nuo bendraamžių.

Jis sėdi ant akmens, šalia, virš kito akmens, uždegtas žibintas silpnai apšviečia gruoblėtas sienas, tamsesnė dėmė anglių židinio vietoje, rankos nusvirusios, suglebusios, veidas rimtas, Čia aš gimiau, galvojo, miegojau šiose ėdžiose, ant šio akmens, kur sėdžiu, sėdosi mano tėvas ir mano motina, čia slėpėmės, kai kaime Erodo kariai žudė kūdikius, bet kad ir kiek stengiausi, neįstengiau išgirsti savo riksmą gimstant, tuo labiau negirdžiu tų berniukų mirties riksmų ir tėvų, mačiusių juos mirštant, riksmų, niekas netrikdo šio urvo tylos, kur susijungė pradžia ir pabaiga, tėvai moka už savo buvusias kaltes, vaikai – už būsimas, taip man aiškino Šventykloje, bet jei gyvenimas – tai nuosprendis, o mirtis – tai teisingumas, tada pasaulyje niekad nebuvo nekaltesnių žmonių kaip tie betliejiečiai, berniukai,

mirę be kaltės, ir tėvai, kurie tos kaltės neturėjo, nebus kaltesnio žmogaus kaip mano tėvas, kuris tylėjo, kai turėjo kalbėti, ir dabar aš, kuriam gyvybė buvo išgelbėta dėl to, kad sužinotų apie nusikaltimą, kuris jam išgelbėjo gyvybę, net jei kitos kaltės neturėsiu, ši mane nužudys. Urvo prietemoje Jėzus atsikėlė, atrodė, kad nori bėgti, bet žengė tik du neužtikrintus žingsnius, staiga jam pakirto kojas, rankos pakilo prie akių sulaikyti paplūdusių ašarų, vargšas berniukas, susirietęs dulkėse, tarsi nuo begalinio skausmo, matome jį kenčiantį sąžinės graužatį dėl to, ko nepadarė, bet, kol gyvas, o nepataisomas prieštaravime, jausis labiausiai dėl to kaltas. Šis agonišku ašarų srautas, jau pasakysime, visam laikui paliks Jėzaus akyse liūdesio žymę, nuolatinį, drėgną ir sielvartingą spindesį, tarsi kiekvieną akimirką būtų ką tik nustojęs verkti. Ėjo laikas, lauke leidosi saulė, ilgėjo žemės šešėliai, skelbdami apie didįjį šešėlį, kuris nusileis iš aukštai sulig naktimi, ir dangaus permainą buvo galima pastebėti net urvo viduje, tamsa jau supa ir gesina mažutį šviesų žibinto migdola, neabejotinai jam baiginėjosi aliejus, taip bus ir tada, kai užges saulė ir žmonės sakys vienas kitam, Silpsta mūsų regėjimas, ir nežinos, kad akys bus jiems nebereikalingos. Jėzus dabar miega, įveikė jį gailestingas šių dienų nuovargis, baisi tėvo mirtis, košmaro paveldėjimas, nuolankus motinos patvirtinimas, o paskui varginga kelionė iki Jeruzalės, bauginanti Šventykla, neguodžiantys Rašto aiškintojo ištarti žodžiai, atėjimas į Betliejų, likimas, vergė Salomė, atėjusi iš laikų gelmės, kad atneštų jam galutinį žinojimą, nesistebėkite, kad iškankintas kūnas nutempė su savimi ir nelaimingą dvasią, regis, abu ilsisi, bet dvasia jau kruta ir sapne verčia kūną keltis, kad abu eitų į Betliejų, ir ten, aikštės viduryje, išpažintų šiurpulingą kalbę, Tai aš, sakys dvasia kūno balsu, esu tas, kuris užtraukė jūsų sūnų mirtį, teiskite mane, pasmerkite mirčiai šį kūną, kurį jums atnešiau, kūną, kuriam aš esu dvasia ir siela, kurį galite kankinti, nes yra žinoma, kad tik per bausmę ir kūno auką bus galima pasiekti, kad

dvasia būtų išteisinta ir apdovanota. Sapnuoja Betliejaus motinas su mirusiais sūnumis ant rankų, tik vienas iš jų yra gyvas, ir jo motina – toji moteris, kurią jis sutiko su vaiku ant rankų, ir tai ji jam atsako, Jei negali jų atgaivinti, patylėk, mirties akivaizdoje nereikia žodžių. Dvasia žemindamasi susigūžia tarsi triskart perlenkta tunika, atiduodama beginklį kūną Betliejaus motinų teisingumui, bet Jėzus nesužinos, kad galėtų išnešti iš ten sveiką kailį, nes moteris, kuri tebeturi ant rankų gyvą sūnų, ruošėsi jam pareikšti, Tu nekaltas, išėik, kai staiga urvą užliejo tai, kas jam pasirodė kaip akinantis blyksnis, ir ūmai ji pažadino, Kur aš, buvo pirmoji jo mintis, ir sunkiai pakėlęs nuo dulkėtos žemės ašarotas akis, pamatė aukštą, milžinišką vyrą su ugnies galva, bet greitai suvokė, jog tai, ką palaikė galva, yra deglas, dešine ranka iškeltas beveik iki urvo lubų, tikroji galva buvo šiek tiek žemiau, dydžiu galėjusi priklausyti Galijotui, tačiau veide nebuvo jokio karingo įniršio, veikiau patenkinta šypsena to, kuris rado, ko ieškojo. Jėzus pakilo ir atsitraukė iki urvo sienos, dabar geriau galėjo matyti veidą milžino, kuris pagaliau nebuvo toks jau didelis, vos per delną aukštesnis už aukščiausius Nazareto vyrus, optikos apgaulės, be kurių nebūna stebuklų, nėra mūsų epochos atradimas, pakanka suprasti, kad tas pats Galijotas netapo krepšininku vien todėl, kad gimė per anksti. Kas tu, paklausė vyras, bet jautėsi, jog vien tam, kad užkalbintų. Įstatė deglą į plyšį uoloje, atrėmė į sieną du baslius, kuriuos turėjo, vieną nublizgintą nuo naudojimo, su storais gumbais, kitą, regis, buvo ką tik nupjovęs nuo medžio, dar su žieve, ir atsėdęs ant didesniojo akmens, pasitaisė ant pečių platus apsiaustą. Esu Jėzus iš Nazareto, atsakė jaunuolis, Ką čia veiki, jei esi iš Nazareto, Esu iš Nazareto, bet gimiau šiame urve, atėjau pamatyti vietos, kur esu gimęs, Gimei savo motinos pilve, ir ten niekad negalėsi sugrįžti. Tokie šiurkštūs žodžiai dėl to, kad anksčiau negirdėti, privertė Jėzų išrausti, ir jis tylėjo. Ar pabėgai iš namų, paklausė vyras. Berniukas padvejojo, tarsi širdies gilumoje klausė savęs, ar jo išėjimas tikrai

galėtų vadintis pabėgimu, ir pagaliau atsakė, Taip, Ar nesutarei su savo tėvais, Mano tėvas jau miręs, Ak, tarė vyras, bet Jėzų apėmė keistas ir neaiškus jausmas, kad jis tai jau žino, ir ne tik tai, bet ir visa kita, tai, kas jau pasakyta, ir tai, kas dar bus pasakyta. Neatsakei į mano klausimą, vėl tarė vyras, Kokį, Ar nesutarei su savo tėvais, Tai mano reikalas, Kalbėk pagarbiai, vaikine, arba vietoj tėvo išpersiu tau kailį, čia tavęs neišgirs net Dievas, Dievas yra akis, ausis ir liežuvis, viską mato, viską girdi, ir tik todėl, kad nenori, visko nesako, Ką tu žinai apie Dievą, vaikuti, Tai, ką išmokau sinagogoje, Sinagogoje niekad negirdėjai sakant, kad Dievas yra akis, ausis ir liežuvis, Tai mano išvada, jei Dievas jais nebūtų, nebūtų Dievas, Ir kodėl manai, kad Dievas yra viena akis ir viena ausis, o ne dvi akys ir dvi ausys, kaip mūsų su tavimi, Kad viena akis negalėtų apgauti kitos akies, viena ausis – kitos ausies, liežuviui to nereikia, jis tik vienas, Žmonių liežuvis irgi dvilinkas, gali sakyti tiek tiesą, tiek ir melą, Dievui meluoti neleistina, Kas jam draudžia, Pats Dievas, arba kitaip neigtų patį save, Ar jau esi jį matęs, Ką, Dievą, Kai kas jau matė jį ir apie jį paskelbė. Vyras tylėdamas žvelgė į vaikina, tarsi ieškotų jame pažįstamų bruožų, paskui tarė, Taip, tikrai, kai kurie taria jį matę. Patylėjo, paskui tęsė, dabar piktdžiugiškai šypsodamas, Taip man ir neatsakei, Ką, Ar blogai sutarei su savo tėvais, Išėjau iš namų, nes norėjau pažinti pasaulį, Tavo liežuvis moka meluoti, vaikine, bet aš gerai žinau, kas tu esi – nagi neišmanaus darbo dailidės, vardu Juozapas, ir vilnų karšėjos, vardu Marija, sūnus, Iš kur žinai, Vieną dieną tai sužinojau ir nepamiršau, Paaiškink geriau, Esu piemuo, jau daug metų vaikštau čia su savo avimis ir ožkomis ir aviniais bei ožiais joms apvaisinti, buvau šiose vietose, kai atėjai į pasaulį, ir dar vaikščiojau čia, kai atėjo žudyti Betliejaus berniukų, kaip matai, pažįstu tave nuo seniai. Jėzus išgąstingai pažvelgė į vyrą ir paklausė, Koks tavo vardas, Savo avims neturiu vardo, Nesu viena iš tavo avių, Kas žino, Pasakyk, kaip vadiniesi, Jei taip stengiesi duoti man vardą,

vadink mane Piemeniu, ir to pakaks, kad ateičiau tavo pašauktas, Ar nori vestis mane, kad tau padėčiau, Laukiau, kad to manęs paprašysi, Na ir, Priimu tave į savo kaimenę. Vyras pakilo, paėmė deglą ir išėjo į lauką. Jėzus sekė įkandin. Buvo gūdi naktis, mėnulis dar nepatekėjo. Susibūrusios prie įėjimo į urvą, vos girdimai skambčiojant kai kurių varpeliams, tylios avys ir ožkos, regis, laukė, kol baigsis jų piemens ir naujojo padėjėjo pokalbis. Vyras pakėlė deglą, kad parodytų juodas ožkų galvas, balsvus avių snukius, sausas ir siauras vienu strėnas, apvalius ir gauruotus kitų sturplius, ir tarė, Štai mano kaimenė, žiūrėk, kad nė vienas iš šių gyvulių nepražūtų. Susėdę prie įėjimo į urvą, prie besiblaškančios deglo šviesos Jėzus ir piemuo pavalgė sūrio ir kietos duonos iš kuprinių. Paskui piemuo įėjo į vidų ir atsinešė naują lazda, tą, kuri buvo dar su žieve. Uždegė laužą ir netrukus, vikriai sukdamas lazda tarp liepsnų, nusvilino žievę, kol ji ėmė luptis ilgomis skiautėmis, paskui aptašė gumbus. Leido jai šiek tiek atvėsti ir vėl įkišo į ugnį, dabar greičiau judindamas, neužlaikydamas tiek, kad liepsnos ją nudegintų, taip patamsindamas ir sutvirtindamas medienos epidermį, tarsi jauną ūglį prieš laiką pasendindamas. Pabaigęs šį darbą tarė, Štai, imk, tvirta ir tiesi, tavoji piemens lazda, tai tavo trečioji ranka. Nors nebuvo opių rankų, Jėzus išmetė lazda ant žemės, tokia ji buvo karšta. Kaip jis gali ją išlaikyti, pagalvojo ir nerado atsakymo. Pagaliau patekėjus mėnuliui, jiedu įėjo į urvą miegoti. Kelios avys ir ožkos irgi įėjo ir atsigulė šalia jų. Aušo pirmoji ryto šviesa, kai piemuo pažadino Jėzų, Kelkis, vaikine, gana miegoti, mano banda alkana, nuo šiol tavo darbas bus nuvesti ją į ganyklą, niekad savo gyvenime neveiksi ko nors svarbiau. Lėtai, nes žygiavimas priklausė nuo užsikertančio, smulkaus kaimenės žingsnio, piemuo ėjo priekyje, padėjėjas įkandin, visi, žmonės ir gyvūnai, leidosi iš ten vėsų ir aiškų apyaušrį, kuris, regis, neskubėjo leisti užtekėti saulei, pavydėdamas tarsi ką tik prasidėjusio pasaulio šviesos. Gerokai vėliau iš pasislėpusių Betliejaus namų atėjo senyva sunkiai vaikštanti

moteris, tarsi į trečią koją remdamasi į lazda, ir įėjo į urvą. Nelabai nustebo neradusi ten Jėzaus, tikriausiai nebūtų turėję ką vienas kitam pasakyti. Įprastinėje urvo prietemoje skaisčiai švietė žibinto migdolai, nes piemuio buvo vėl pripylęs į jį aliejaus.

Po ketverių metų Jėzus sutiks Dievą. Darant šį netikėtą ir pagal anksčiau minėtas gero pasakojimo taisykles galbūt per anksatyvą pareiškimą, siekiama tik tinkamai nuteikti šios evangelijos skaitytoją, kad teiktųsi susipažinti su kai kuriais kasdieniais piemeniško gyvenimo epizodais, nors jie, perspėjame iš anksto, kad galėtų pasiteisinti tie, kuriems knieti praleisti juos, pagrindinei temai nieko esminio nepridės. Vis dėlto ketveri metai – tai jau šis tas, ypač tokių didelių fizinių ir protinių pokyčių amžiuje, tai kūnas, kuris beprotiškai greitai auga, tai barzda, imanti tamsinti jau ir taip tamsią odą, tai balsas, kuris tampa žemas ir šiurkštus, tarsi akmuo, riedantis šlaitu nuo kalno, tai polinkis į dyką buvimą ir sapnavimą nemiegant, visad smerktinus dalykus, ypač kai reikia atlikti budėjimo prievoles, kaip kad būnant sargybiniu kareivinėse, pilyse ir stovyklose, pavyzdžiui, arba, kad nenuklystume nuo savo istorijos, naujo piemens padėjėjo atveju, kai prisakyta neišleisti iš akių kaimenės avių ir ožkų. Kas, tikrai sakant, nežinia ką reiškia. Piemenavimas tais laikais ir tose vietose – tarno ar kvailo vergo darbas, jis privalo, kitaip gresiant bausmei, nuolat ir laiku atsiskaityti už pieną, sūrį ir vilną, jau nekalbant apie kaimenės galvų skaičių, kuris turi nuolat didėti, kad kaimynai galėtų sakyti, jog Viešpats palankiai žvelgia į pamaldų tokių gausių turtų savininką, o šis, jei nori taikytis prie pasaulio taisyklių, labiau turi pasitikėti Viešpaties geranoriškumu, negu gimdomąja savo kaimenės vaisintojų galia. Tačiau būtų keista, jei Piemuo, kuris norėjo būti šitaip vadinamas, turėtų šeimininką, kurio klausytų, nes per tuos ketverius metus niekas nebuvo atėjęs į dykumą paimti vilnos, pieno ar sūrio, o kerdžius nepaliko bandos, kad eitų atsiskaityti dėl darbo. Viskas būtų akivaizdu, jei piemuio

būtų, žinoma ir įprasta to žodžio prasme, šių avių ir šių ožkų šeimininkas, bet labai sunku tuo patikėti, kad tokiu būtų tas, kuris leidžia pražūti šitokiam neįsivaizduojamam kiekiui vilnos, jis, regis, kirpo avis tik todėl, kad tos neuždustų nuo karščio, jis naudoja pieną, jei išvis naudoja, vien tam, kad pasigamintų kasdienio sūrio, o tai, kas lieka, išmainytų į figas, datules, duoną, jis pagaliau, mįslių mįslė, neparduoda savo kaimenės ėriuko ar ožiuko net Velykų laiku, kai dėl paklausos jie taip smarkiai pabrangsta. Todėl nenuostabu, kad kaimenė nepaliaujamai auga, atkakliai ir entuziastingai, kaip tas, kuris žino, kad jam garantuota teisėta gyvenimo trukmė, ir vykdo garsųjį Viešpaties paliepiamą, galbūt duotą nepasitikint saldžiųjų prigimties instinktų veiksmingumu, Būkite vaisingi ir dauginkitės. Šioje keistoje ir klajokliškoje bandoje mirštama nuo senatvės, ir asmeniškai pats Piemuo ramiai padeda mirti, užmušdamas gyvulius, kurie dėl ligos ar senatvės jau negali lydėti kaimenės. Jėzus, atsitikus tai pirmą kartą nuo tada, kai pradėjo dirbti piemeniui, protestavo prieš tokį šaltą žiaurumą, bet šis atsakė jam paprastai, Arba jas užmušu, kaip darydavau visada, arba palieku mirti vienas šiose dykumose, arba užlaikau kaimenę ir lieku čia laukdamas, kol pastips, žinodamas, kad jei užtruks mirti, pasibaigs ganiava ir neužteks toms, kurios dar gyvos, sakyk, kaip elgtumeisi tu, jei kaip aš būtum savo kaimenės gyvybės ir mirties viešpats. Jėzus nežinojo ką atsakyti ir, kad pakeistų temą, paklausė, Jei neparduodi vilnos, jei turime daugiau pieno ir daugiau sūrio nei mums reikia pragyventi, jei neprečiauji ėriukais ir ožiukais, kam tau kaimenė ir kam leidi jai gyvuoti ir taip didėti, kad vieną dieną, jei nesiliausi, ji padengs visus šiuos kalnus ir užpildys visą žemę, ir Piemuo atsakė, Kaimenė čia buvo, kas nors turėjo ją pasirūpinti, apsaugoti ją nuo godumo, ir teko man, Kur čia, Čia, ten, visur, Jei neklystu, nori pasakyti, kad kaimenė visada buvo, Maždaug, Ar tu pirmai pirmą avių ir pirmą ožką, Ne, Tai kas tada, Radau jas, nežinau, ar jos buvo pirktos, ir jau buvo kaimenė, kai radau, Ar

tau kas jas davė, Niekas man jų nedavė, aš radau jas, jos rado mane, Vadinasi, esi jų šeimininkas, Nesu šeimininkas, niekas, kas yra pasaulyje, man nepriklauso, Nes viskas priklauso Viešpačiui, turėtum tai žinoti, Tu tai pasakei, Kiek laiko esi piemuo, Jau buvau juo, kai tu gimei, Nuo kada, Nežinau, galbūt penkiasdešimt kartų tiek, kiek tau metų, Tik patriarchai prieš tvaną gyveno tiek ar daugiau metų, joks dabarties žmogus negali tikėtis taip ilgai gyventi, Gerai tai žinau, Jei tai žinai, bet atkakliai teigi, kad tiek išgyvenai, pripažinsi, kad aš manau, jog nesi žmogus, Pripažįstu. Tad jei Jėzus, kuris taip gerai pagal tvarką ir eiliškumą uždavinėjo klausimus, tarsi iš Sokrato vadovėlio būtų išmokęs analitinės mąjautikos meno, jei Jėzus dabar paklaustų, Tada kas tu, kad jau nesi žmogus, labai tikėtina, kad Piemuo teiktųsi atsakyti jam išraiška, tarsi nenorėtų pernelyg sureikšminti klausimo, Esu angelas, bet niekam nesakyk. Taip daug kartų nutinka, neužduodame klausimų, nes dar nesame pasirengę išgirsti atsakymų arba tiesiog jų bijome. O kai sukaupiame drąsą paklausti, neretai mums neatsakoma, kaip kad padarys Jėzus, kai vieną dieną jo paklaus, Kas yra tiesa. Tada bus tylima iki šiandien.

Kad ir kaip būtų, Jėzus jau žino, nereikia net klausti, kad mūsų lingasis jo bendras nėra Viešpaties angelas, nes tie angelai bet kurią dienos ir nakties valandą giesmėmis šlovina Viešpatį, ne taip kaip žmonės, kurie tai daro tik iš pareigos ir nustatytomis progomis, taip pat nėra abejonių, kad angelams daugiau yra dėl ko ir kam tiek giedoti, nes kaip ir minėtasis Viešpats gyvena danguje, kitaip sakant, artimoje draugystėje su juo. Pirmiausia Jėzui keista buvo tai, kad apyaušrį išėjus iš urvo Piemuo nesiėlgė taip, kaip jis pats, šlovindamas Dievą už dalykus, kuriuos žinome, – kad gražino sielą, davė protą gaidžiui ir, kadangi reikėjo eiti už brūzgynų šlapintis ir atlikti gamtos reikalus, dėkoti jam už žmogaus organizmo kiaurymes ir indus, apvaizdiškus absoliučia žodžio prasme, nes ką tu be jų. Piemuo pasižvalgė į dangų ir žemę, kaip ir kiekvienas išlipęs iš

lovos, sumurmėjo kelis žodžius apie nusimatantį gerą orą ir, pakėlęs du pirštus prie burnos, šaižiai sušvilpė, nuo ko visa banda vieningai pakilo ant kojų. Ir daugiau nieko. Jėzus pamanė, kad tai užmaršumas, visada įmanomas atvejis, kai žmogaus protas kuo nors užimtas, pavyzdžiui, būnant Piemeniu galvoti, kaip geriausiai išmokyti rūstaus amato vaikutį, pripratusį prie dailidės dirbtuvių patogumų. Žinome, kad normaliomis aplinkybėmis, tarp paprastų žmonių, Jėzui neaktų ilgai laukti, kol įsitikins, kiek veiksmingas jo kerdžiaus religingumas, kadangi tų laikų žydai šlovino Viešpatį kokių trisdešimt kartų per dieną už niekus, kaip užtektinai visoje šioje evangelijoje matėme, taigi dabar nauji įrodymai nereikalingi. Praėjo diena, ir jokių maldų, atėjo naktis, išmiegota ant rasos, po atviru dangumi, ir net Dievo dangaus didybė nesugebėjo pažadinti Piemens sieloje ir lūpose bent vieną šlovinimo ir padėkos žodelio, o juk oras galėjo būti darganotas, ir nebuvo, kas visomis dingstimis, žmogiškomis ir dieviškomis, buvo neabejotinas ženklas, kad Viešpats sergi savo kūrinius. Kitą rytą pavalgius, kai kerdžius ruošėsi apeiti kaimenę ir apžiūrėti, ar kokia nerami ožka nenusprendė išeiti pasiganyti viena į apylinkes, Jėzus tvirtu balsu pareiškė, Aš išeinu. Piemuo sustojo, pažvelgė į jį nekeisdamas išraiškos ir tepasakė, Laimingo kelio, nereikia tau sakyti, kad nesi mano vergas ir tarp mūsų nėra teisinės sutarties, gali keliauti sau kada panorėjęs, Ar nenori žinoti, kodėl išeinu, Nesu toks smalsus, kad klausčiau, Išeinu, nes negaliu gyventi šalia žmogaus, kuris nevykdo savo pareigų Viešpačiui, Kokių pareigų, Paprasčiausių, pasireiškiančių pašlovinimais ir padėkomis. Piemuo patylėjo, pusiau šypsodamasis, labiau akimis negu lūpomis, paskui tarė, Nesu žydas, neprivalau vykdyti ne savų pareigų. Pasi-piktinęs Jėzus atšlijo per žingsnį atgal. Žinoti tai žinojo, kad Izraelio žemė knibžda nuo ateivių ir netikrų dievų išpažinėjų, bet niekad jam neteko miegoti šalia vieno iš jų, valgyti jo duoną ir gerti jo piena. Todėl, tarsi atstatydamas priešais save ietį ir gindamasis skydu,

sušuko, Tik Viešpats yra Dievas. Piemens šypsena išnyko, burna staiga įgavo rūgščiau miną, Taip, jei yra Dievas, jis turės būti vienintelis Viešpats, bet geriau būtų du, vienas dievas vilkui, o kitas aviai, vienas mirštančiajam, o kitas žudančiajam, vienas pasmerktajam, kitas budeliui, Dievas yra vienas, vientisas ir nedalijamas, sušuko Jėzus, beveik verkdamas iš pamaldaus pasipiktinimo, ir į tai anas atsakė, Nežinau, kaip Dievas gali gyventi, frazė nebuvo pratęsta, nes Jėzus sinagogos mokytojo tonu pertraukė, Dievas ne gyvena, o yra, Šių skirtumų neišmanau, bet galiu tau pasakyti, kad man nepatiktų būti kailyje Dievo, kuris veda žudiko ranką su durklu ir sykiu pakiša gerklę, kuri bus perrėžta, Šiomis bedieviškomis mintimis įžeidi Dievą, Nesu tiek vertas, Dievas nemiega, vieną dieną tave nubaus, Na ir gerai, kad nemiega, taip išvengia sąžinės graužaties košmarų, Kodėl kalbi man apie sąžinės graužaties košmarus, Nes kalbamės apie tavą Dievą, Ir apie tavą, kad ir kas jis, Aš neturiu Dievo, esu kaip viena iš mano avių, Jos bent veda vaikus Viešpaties altoriams, O aš sakau, kad kaip vilkai staugtų šios motinos, jei tai sužinotų. Jėzus išbalė, nežinodamas, ką atsakyti. Dabar banda supo juos, dėmesinga, visiškai tyli. Saulė jau tekėjo, ir jos raudonai rožinė šviesa palietė avių vilną ir ožkų ragus. Jėzus tarė, Išeinu, bet nepajudėjo. Pasirėmęs lazda, ramutėlis, tarsi žinotų, kad turi savo žinioje visą būsimą laiką, Piemuo laukė. Galiausiai Jėzus žengė kelis žingsnius, skindamasis kelią tarp avių, bet staiga sustojo ir paklausė, Ką žinai apie sąžinės graužaties košmarus, Kad jie – tavo tėvo palikimas. Šių žodžių Jėzus nebegalėjo išverti. Tą pat akimirką sulinko jam keliai, nuslydo nuo peties kuprinė, iš kur atsitiktinai ar iš būtinybės jam iškrito tėvo sandalai, sykiu pasigirdo, kaip dūžta fariziejaus dubuo. Jėzus pravirko lyg paliktas kūdikis, tačiau Piemuo nepriėjo, tik iš ten, kur buvo, pasakė, Visada atsimink, kad žinau viską apie tave nuo tada, kai buvai pradėtas, o dabar iškart nuspręsk, ar išeini, ar lieki, Pirma pasakyk, kas esi, Dar ne laikas tau žinoti, O kada

sužinosiu, Jei liksi, gailėsiesi neišėjęs, jei išeisi, gailėsies nepasilikęs, Bet jei išeičiau, nesužinočiau, kas esi, Klysti, turi ateiti tavo valanda, ir tuomet būsiu šalia tavęs, kad tai pasakyčiau, ir jau gana kalbų, kaimenė negali būti čia visą dieną ir laukti, kol tu apsispręsi. Jėzus surinko dubens šukes, pažiūrėjo į jas taip, tarsi jam būtų sunku su jomis atsiskirti, iš tikrųjų neturėjo tam pagrindo, užvakar šiuo metu dar nebuvo sutikęs fariziejaus, be to, moliniai dubenys tokie jau yra, lengvai dūžtantys. Išmėtė šukes ant žemės tarsi sėdamas, ir tuomet Piemuo tarė, Turėsi kitą dubenį, bet tas nesuduš, kol būsi gyvas. Jėzus to negirdėjo, laikė rankoje Juozapo sandalus ir galvojo, ar neapsiauti jų, akivaizdu, kad praėjus šitiek mažai laiko kojos dar negalėjo tiek suaugti, kad tiktų, bet laikas, kaip gerai žinome, santykinis, Jėzui atrodė, kad vaikšto su tėvo sandalais kuprinėje visą amžinybę, didžiai nustebtų, jei būtų dar per dideli. Apsiauvė ir, nežinodamas, kodėl tai daro, savus įsidėjo. Piemuo tarė, Kojos, kurios išaugo, nesusitrauks, o tu neturėsi sūnų, kurie paveldėtų iš tavęs tuniką, apklotą ir sandalus, bet Jėzus jų neišmetė, jų svoris padėjo beveik tuščiai kuprinei prisitaikyti prie peties. Atsakyti Piemeniui nebuvo būtina, Jėzus užėmė savo vietą bandos gale, jausmams pasidalijus tarp neapibrėžto siaubo išpūdžio, tarsi jo siela būtų pavojuje, ir kito, dar labiau neapibrėžto – niūraus susižavėjimo. Turiu žinoti, kas tu toks, murmėjo Jėzus, kai bandos sukeltose dulkėse ginė atsilikusią avių, ir taip sau paaiškino, kodėl vis dėlto nusprendė likti su paslaptinguoju piemeniu.

Tokia buvo pirmoji diena. Tikėjimo ir netikėjimo, gyvenimo, mirties ir nuosavybės klausimais jie daugiau nebekalbėjo, bet Jėzus, ėmęs stebėti net paprasčiausius Piemens veiksmus ir nuostatas, pamatė beveik visada taip sutampant, kad kai jis pats šlovino Viešpatį, jo bendras pasilenkdavo ir švelniai padėdavo abiejų rankų delnus ant žemės, palenkdavo galvą ir užsimerkdavo netardamas nė žodžio. Kartą, kai dar buvo mažas berniukas, Jėzus girdėjo senus

keliauninkus, praeinančius per Nazaretą, pasakojant, kad giliai pasaulio viduje yra didžiuliai urvai, kur kaip ir paviršiuje yra miestai, laukai, upės, miškai ir dykumos, ir kad šis vidinis pasaulis, visa kuo šio, kuriame gyvename mes, kopija ir atspindys, buvo sukurtas Velnio po to, kai Dievas, bausdamas už maištą, išmetė jį iš dangaus aukštybių. Ir kadangi Velnias, kuriam Dievas iš pradžių buvo draugas, o jis – Dievo numylėtinis, visatoje net šnekant, kad nuo neatmenamų laikų niekad nebuvo šiai lygios draugystės, kadangi Velnias, sakė tie senoliai, dalyvavo Adomo ir Ievos gimimo akte ir galėjo išmokti, kaip tai daroma, savo požeminiame pasaulyje jis pakartojo vyro ir moters sukūrimą, tik toks skirtumas, kad, priešingai nei Dievas, nieko jiems neuždraudė, todėl Velnio pasaulyje nebuvo gimtosios nuodėmės. Vienas iš senolių net išdrįso pasakyti, Ir kadangi nėra gimtosios nuodėmės, nėra ir jokios kitos. Po to, kai seniai išsinešdino, išvaryti padedant keliems akmenims, įtikinimui paleistiesiems įniršusių nazariečių, kurie pagaliau suvokė, ko tie netikėliai norėjo pasiekti savo klastingomis kalbomis, įvyko greitas seisminis krestelėjimas, toks lengvas, tik patvirtinantis ženklas iš giliausių žemės gelmių, tuomet Jėzui, jau labai gabiam, nors ir mažam, atėjo į galvą susieti padarinį su jo priežastimi, nežiūrint vaikiško amžiaus. Ir dabar, matant atsiklaupusį piemenį, nuleista galva, taip ant žemės padėtomis rankomis, lengvai, lyg siektų padaryti jautresnį sąlytį su kiekviena smėlio smiltimi, kiekvienu akmenėliu, kiekviena šaknele, iškilusia į paviršių, Jėzaus atmintyje atgijo atsiminimas apie tą seną istoriją, ir kelioms akimirkoms jis įtikėjo, kad šis vyras – gyventojas to slaptojo pasaulio, Velnio sukurto pagal regimo pasaulio panašumą, Ko jis čia atvyko, galvojo, bet jo vaizduotė nedrįso eiti toliau. Todėl, kai Piemuo pakilo, paklausė, Kodėl taip darai, Įsitikinu, ar žemė tebėra po manimi, Ar tau neužtenka kojų, kad įsitikintum, Kojos nieko nesuvokia, pažinimas būdingas rankoms, kai tu garbini savo dievą, keli į jį ne kojas, bet rankas, o juk galėtum pakelti

bet kurią savo kūno dalį, net tą, kurią turi tarp kojų, jei nesi eunuchas. Jėzus smarkiai išraudo, jį dusino gėda ir savotiška baimė, Neįžeidinėk Dievo, kurio nepažįsti, pagaliau sušuko, o Piemuo neatlyžo, Kas sukūrė tavo kūną, Mane sukūrė Dievas, Ar tokį, koks jis yra, ir su viskuo, ką turi, Taip, Ar yra kokia nors tavo kūno dalis, sukurta Velnio, Ne, ne, kūnas yra Dievo kūrinys, Tada visos tavo kūno dalys yra lygios prieš Dievą, Taip, Ar galėtum Dievas atmesti kaip ne savo kūrinį, pavyzdžiui, tai, ką turi tarp kojų, Manau, kad ne, bet Viešpats, kuris sukūrė Adomą, išvarė jį iš rojus, o Adomas buvo jo kūrinys, Atsakyk man tiesiai, vaicine, nekalkbėk lyg koks sinagogos mokytojas, Nori priversti mane atsakyti tau taip, kaip tau tinka, ir jei reikia, pacituosiu tau visus atvejus, kada žmogus, nes taip liepė Viešpats, kitaip gresiant išniekinimui ir mirčiai, negali atidengti kitų ir savo nuogumo, ir tai įrodymas, kad ši kūno dalis savaime yra prakeikta, Ne daugiau prakeikta nei lūpos, kai meluoja ir šmeižia, o jomis šlovini savo Dievą prieš melą ir po šmeižto, Nenoriu tavęs klausyti, Teks, kitaip neatsakysi į mano klausimą, Kokį klausimą, Ar Dievas gali atmesti kaip ne savo kūrinį tai, ką turi tarp kojų, sakyk taip arba ne, Negali, Kodėl, Nes Viešpats negali nenorėti to, ko anksčiau norėjo. Piemuo lėtai palingavo galva ir tarė, Kitaip tariant, tavo Dievas yra vienintelis sargas kalėjimo, kur vienintelis kalinys yra tavo Dievas. Paskutinis šio siaubingo teiginio aidas dar virpėjo Jėzaus ausyse, kai Piemuo, dabar apsimestinai natūraliai, vėl ėmė kalbėti, Pasirink vieną avį, Ką, suglumęs paklausė Jėzus, Sakau, kad išsirinktum avį, nebent tau labiau norisi ožkos, Kam, Prireiks, jei tikrai nesi eunuchas. Supratimas vožė vaikinui lyg kumščio smūgis. Tačiau blogiau nei bet kas buvo iš gėdos ir pasibjaurėjimo dusulio akimirksniu iškilęs ir įsivyravęs baisingo geidulingumo svaigulys. Užsidengė veidą rankomis ir kimiai ištarė, Tai Viešpaties žodis, Jei vyras turi lytinių santykių su gyvuliu, jis turi būti sudegintas, o gyvulį užmušite, ir taip pat jis sako, Prakeiktas,

kas sueina su bet koku gyvuliu, Ar visa tai sako tavo Viešpats, Taip, ir aš sakau tau – eik šalin nuo manęs, šlykštyne, padare, kuris esi ne nuo Dievo, o nuo Velnio. Piemuo girdėjo ir nejudėjo, tarsi duotų laiko, kad rūstūs Jėzaus žodžiai imtų veikti, kad ir kas tai būtų, žaibo siaubas, raupsų užkratas, staigi kūno ir sielos mirtis. Nieko neįvyko. Tarp akmenų papūtė vėjas, pakėlė debesį dulkių ir nunešė per dukumą, o paskui nieko, tyła, tyli visata, stebinti žmones ir gyvulius, galbūt pati laukianti, kad sužinos, kokią prasmę jai teikia ar pripažįsta, ar joje randa vieni ir kiti, ir taip belaukiant atsakymo gęsta jau supama pelenų pirmykštė ugnis. Staiga Piemuo pakėlė rankas į viršų ir kreipdamasis į bandą griausmingu balsu sušuko, Klausykite, klausykite, čia esančios avys, klausykite, ko mus pamokys šis išmintingas vaikinai, kad nevalia su jumis sanguliauti, Dievas to neleidžia, galite būti ramios, bet kirpti jus – taip, skriausti jus – taip, žudyti jus – taip, ir valgyti jus, nes tam jus sukūrė jo įstatymas ir tam jus palaiko jo apvaizda. Paskui triskart pratisai sušvilpė, pamojavo virš galvos lazda, Marš, marš, sušuko, ir banda pajudėjo kryptimi, kur pradingo dulkių stulpas. Jėzus liko stovėti žiūrėdamas įkandin, kol tolumoje beveik išnyko aukšta Piemens figūra ir su žemės spalva susiliejo nuolankios gyvulių nugaros. Neisiu su juo, tarė, bet nuėjo. Pasitaisė ant peties kuprinę, susiveržė tėvo sandalų dirželius ir iš tolo nusekė paskui bandą. Prisijungė prie jos stojant nakčiai, išniro iš tamsos į laužo šviesą ir tarė, Čia aš.

Po laiko ateina laikas – tai žinomas ir plačiai taikomas teiginys, bet ne toks akivaizdus, kaip gali atrodyti tam, kas pasitenkina apytikre žodžių reikšme, ar pavienių, ar sujungtų į frazę, nes viskas priklauso nuo to, kaip jie pasakomi, o šitai kinta pagal juos išsakančiojo jausmą, nėra tas pats, ar juos taria tas, kuris, kai gyvenimas klostosi blogai, laukia geresnių dienų, ar sviedžia juos kaip grasinimą, tarsi žadamą kerštą, kurį turės išpildyti ateitis. Pats kraštutinis atvejis būtų žmogaus, kuris, neturėdamas tvirtų ir objektyvių priežasčių skūstis sveikata ir gerove, melancholiškai atsidustų, Po laiko ateina laikas, vien dėl to, kad yra pesimistas iš prigimties ir linkęs numatyti blogiausią. Būtų ne visai įtikinama, jei Jėzus, būdamas tokio amžiaus, vaikščiųtų tardamas šiuos žodžius, kad ir kokia prasme juos vartotų, bet mes – taip, nes kaip Dievas viską žinome apie laiką, kuris buvo, yra ir bus, mes galime juos tarti, murmėti ar atsidusti, kai matome jį piemenaujantį ant tų Judėjos kalnų arba atėjus laikui besileidžiantį į Jordano slėnį. Ir ne tiek dėl to, kad kalbama apie Jėzų, bet todėl, kad žmogus kiekvieną savo gyvenimo akimirką turi prieš save gerus dalykus ir blogus, po vienu – kiti, po laiko – laikas. Kadangi Jėzus – aki-vaizdus herojus šios evangelijos, kuri niekad nekėlė sau negarbingo tikslo paneigti tai, ką parašė kiti, ir vis dėlto niekad nedirš pasakyti, kad neįvyko tai, kas įvyko, vietoj Taip įrašydama Ne, kadangi Jėzus yra toks herojus, o jo žygdarbiai žinomi, mums būtų labai lengva nueiti prie jo kojų ir išpranašauti jam ateitį, koks geras ir nuostabus būsiąs jo gyvenimas, stebuklus, kuriais duos valgyti, kitus, kuriais gražins sveikatą, vieną, kuriuo įveiks mirtį, bet būtų neprotinga taip daryti, nes vaikinukas, nors gabus religijai ir išmanantis patriarchus

bei pranašus, yra apimtas savo amžiui būdingo sveiko skepticizmo ir pasiūstų mus velniop. Žinoma, jis pakeis pažiūras, kai susitiks su Dievu, bet šis lemtingas įvykis nutiks ne rytoj, iki tol Jėzui teks įkopti į daugelį kalnų ir nuo jų nusileisti, pamelžti daug ožkų ir avių, padėti gaminti sūrį, eiti mainyti jo į kitus produktus į kaimus. Taip pat pribaiginės ligotus ar suluošintus gyvulius ir verks jų. Bet jam niekad nenutiks, teapsiramina jautrios sielos, kad pasiduotų baisiai pagundai panaudoti, kaip jam siūlė vylingasis ir ištvirkęs Piemuo, ožką ar avį, ar abi, išsikrauti ir patenkinti savo kūnui, su kuriuo turi sugyventi tyroji siela. Pamirškime, nes čia ne vieta intymioms analizėms, įmanomoms tik būsimais nuo aptariamo laikais, kad daugybę kartų dėl galimybės puikuotis ir girtis tyru kūnu siela pati sau užsikrovė liūdesį, pavydą ir purvą.

Piemuo ir Jėzus, praėjus tiems pirmųjų dienų etiniams ir teologiniams kivirčams, nors vėliau dar pasikartojusiems, būdami kartu visada gerai sutarė, vyrui be vyresniojo nekantrios mokant ganymo meno, vaikiniui mokantis jo taip, tarsi nuo to itin priklausytų jo gyvenimas. Jėzus išmoko mesti lazda, besisukančią ore, nuzvimbiančią ir drožiančią per šonus avims, kurios per išsiblaškyimą ar nutrūktgalviškumą atsiskirdavo nuo bandos, bet tai buvo skausmingas mokymasis, nes vieną dieną, dar neužtikrintai įvaldęs techniką, paleido lazda per žemai, ir tai baigėsi tragiškai – ji visa jėga rėžėsi į prieš kelias dienas gimusio ožiuko švelnų kaklą, ir šis iškart nugaišo. Tokios nelaimės gali nutikti bet kam, net patyręs ir įvertintas piemuo nuo jų neapsaugotas, bet vargšas Jėzus, kurį slegia jau tiek daug širdgėlių, pakėlęs nuo žemės dar šiltą ožiuką sustingo iš sielvarto lyg statula. Nebuvo kas daryti, net motina ožka apuosčiusi sūnų nuėjo šalin ir toliau ganėsi, pešdama kietos žolės kuokštus greitais galvos judesiais, čia turime pacituoti žinomą priežodį, Bliuananti ožka netenka kąsnio, o tai tas pat, kaip ir sakyti, Negali kartu verkti ir esti. Piemuo matė, kas nutiko, Jam ne kas, o tu neliūdėk, Nužudžiau jį,

dejavo Jėzus, o buvo dar toks mažas, Taip, jei būtų bjaurus ir su-smirdęs ožys, tau nebūtų skaudu, arba ne tiek, padėk jį ant žemės, aš juo užsiimsiu, o tu eik tenai, viena avis ruošiasi ėriuotis, Ką darysi, Nulupsiu jį, ką gi daugiau, gyvybės duoti negaliu, stebuklą daryti nemoku, Prisiekiu, kad nevalgysiu šios mėsos, Suvalgyti gyvūną, kuri užmušame, – vienintelis būdas jį pagerbti, blogai, kai vieni valgo tai, ką teko užmušti kitiems, Aš jo nevalgysiu, Na ir nevalgyk, man daugiau liks, Piemuo išsitraukė peilį iš už diržo, pažvelgė į Jėzų ir tarė, Anksčiau ar vėliau turėsi išmokti ir tai, pamatyti, kaip iš vidaus padaryti tie, kurie buvo sukurti tam, kad mums tarnautų ir maitintų. Jėzus nusuko galvą į šoną ir žengė žingsnį šalin, bet Piemuo, kuris akimirką sulaikė peilį, tarė, Vergai gyvena, kad mums tarnautų, galbūt turėtume prapjauti juos ir pažiūrėti, ar nenešioja vergų viduje, o paskui prapjauti karalių ir pažiūrėti, ar neturi kito karaliaus pilve, ir matai, jei sutiktume Velnią ir jis leistųsi prapjaunamas, galbūt turėtume nustepti pamatę iššokant iš vidaus Dievą. Anksčiau kalbėjome, kad vis pasitaikydavo pažiūrų ir įsitikinimų susidūrimų tarp Jėzaus ir Piemens, ir šitas – toks pavyzdys. Bet Jėzus ilgainiui suprass, kad geriausias atsakymas – tylėti, nepasiduoti provokacijai, net šurkščiai, kaip kad šita, ir net su ja pasisėkė, galėjo būti gerokai blogiau, įsivaizduokime pasipiktinimą, jei Piemuo nuspręstų prapjauti Dievą ir pažiūrėti, ar nėra viduje Velnio. Jėzus nuėjo ieškoti besiėriujančios avies, bent ten jo nelaukė netikėtumai, pasirodys ėriukas kaip ir visi, tikrai pagal motinos paveikslą ir panašumą, o ši – tikslus savo seserų atvaizdas, yra tokių būtybių, nieko kito, be to, ir neturinčių, tik taikaus ir neginčijamo rūšies pratęsimo patikimumą. Avis jau buvo apsivaikavusi, ėriukas ant žemės atrodė visas vien iš kojų, o motina bاندė padėti jam atsikelti, lengvai pastūmėdama snukiu, bet apkvaitęs vargšelis tesugebėjo staigiai trūkčioti galvą, tarsi ieškotų geriausio regėjimo kampo, kad suprastų pasaulį, į kuri gimė. Jėzus padėjo jam įsitvirtinti ant kojų, rankos jam sudrėko nuo

avies gimdos skysčių, bet jam buvo visai nesvarbu, gyvenančiajam laukuose su gyvuliais seilės ir gleivės yra tas pat, šis ėriukas ateina geru laiku, toks gražutis, su garbanotais plaukais, jo rausva burna jau karštligiškai ieškojo pieno ten, kur jo buvo, tuose speniuose, kurių jis niekad anksčiau nematė, kurių negalėjo nė susapnuoti motinos iščiose, iš tikrųjų nė vienas kūrinys negali skūstis Dievu, jei vos gimęs jau žino tokius naudingus dalykus. Tolumoje Piemuo ant lazdų pastolių iškėlė žvaigždės forma ištemptą ožiuko odą, nudirtas kūnas, dabar kuprinėje, suvyniotas į audinio atraizą, bus pasūdytas, kai banda sustos pernaktoti, išskyrus tą dalį, iš kurios Piemuo mano pasigaminti sau vakarienę, jei Jėzus jau pareiškė nevalgysias mėsos to, kuriam netyčia atėmė gyvybę. Religijai, kurią jis išpažįsta, ir papročiams, kuriems paklūsta, šie Jėzaus skrupulai yra kurstytojiški, prisiminkime kasdienius žudymus tų kitų nekaltųjų, aukojamų ant Viešpaties altorių, ypač Jeruzalėje, kur aukos skaičiuojamos hekatombomis. Iš esmės, galbūt Jėzaus atvejis, iš pirmo žvilgsnio nesu-prantamas laiko ir vietos aplinkybėmis, tėra gyvo kūno jautrumo klausimas, kitaip sakant, atsiminkime, kokia dar nesena yra tra-giška Juozapo mirtis, koks nesenas nepakeliamas atskleidimas to, kas vyko Betliejuje prieš penkiolika metų, stebėtis reikia, kad šis vaikiną išlaiko sveiką protą, kad tai nepaveikė jo proto skriemulių ir krumpliaračių, nepaisant sapnų, kurie jo nepalieka, pastaruoju metu apie juos nekalbėjome, bet jie tęsiasi. Kai kančia peržengia tam tikrą ribą, net persiduoda bandai, kuri naktį pabunda many-dama, kad ateina jos žudyti, Piemuo švelniai jį žadina, Kas tau, kas tau, pasakyk, ir Jėzus pereina iš košmaro į jo rankas, tarsi tai būtų jo nelaimingas tėvas. Vieną dieną, pačioje pradžioje, Jėzus pasakojo Piemeniui, ką sapnuoja, vis dėlto bandydamas nuslėpti savo kasnak-tinės agonijos šaknis ir priežastis, bet Piemuo tarė, Baik, neverta man pasakoti, aš viską žinau, net tai, ką bandai nuo manęs nuslėpti. Tai buvo tomis dienomis, kai Jėzus kaltino Piemenį tikėjimo stoka

ir ydomis bei blogybėmis, kurios išvedamos ir atpažįstamos iš jo elgesio, įskaitant, tebūnie mums atleista, kad grįžtame prie šio klausimo, lytiškumą. Bet Jėzus, gerai pažiūrėjus, nieko pasaulyje neturėjo, jei neskaitysime šeimos, iš kurios pasišalino ir kurią beveik pamiršo, išskyrus motiną, kuri visada liks motina, ta, kuri davė mums gyvybę ir kuriai kai kada gyvenime norėjosi pasakyti, Geriau būtum man jos nedavusi, be motinos, prisimindavo tik seserį Lisiją, nežinia, kodėl, atmintis jau tokia, turi savas priežastis, ką atsiminti ir ką pamiršti. Esant dalykams tokiems, kokie yra, Jėzus ėmė gerai jaustis Piemens draugijoje, įsivaizduokime sau, kokia paguoda būtų negyventi vieniems su savo kalte, turėti šalia ką nors, kuris ją žino ir neprivalėdamas apsimesti atleidžia tai, kam atleidimo negali būti, net jei tai būtų jo valia, elgiasi su mumis tiesiai, būna geras ir griežtas pagal teisingumą, kurio nusipelno kalčių supama, bet nekaltumą išlaikiusi mūsų dalis. Tai mums atėjo į galvą paaiškinti dabar, naudojantis proga, kad lengviau būtų suprantamos priežastys ir priimamos kaip tinkamos, kodėl Jėzus, visa kuo toks skirtingas ir priešingas nei jo šurkštus šeimnininkas, galiausiai liks su juo iki išpranašautojo susitikimo su Dievu, tiek daug žadančio, nes Dievas nepasirodytų paprastam mirtingajam be svarių priežasčių.

Bet prieš tai aplinkybės, atsitiktinumas ir sutapimai, apie kuriuos tiek jau kalbėta, norės, kad Jėzus Jeruzalėje sutiktų savo motiną ir kai kuriuos savo brolius šių pirmų Velykų, kurias jis manėsi praleisęs toli nuo šeimos, proga. Kad Jėzus norėjo švęsti Velykas Jeruzalėje, piemeniui galėjo būti dingstis stebėtis ir pasipriešinti, nes jie buvo dykumoje ir bandai reikėjo labai daug pagalbos ir priežiūros, žinoma, jau nekalbant apie tai, kad Piemuo, nebūdamas žydas ir neturėdamas kito dievo, kurį reikėtų pagerbti, galėjo vien iš antipatiško užsispyrimo pasakyti, Ne, ponaiti, niekur tu neisi, tavo vieta čia, aš esu šeimnininkas ir aš neatostogauju. Na, reikia pripažinti, kad taip nebuvo, Piemuo tik paklausė, Ar grįši, nors iš balso

atrodė esąs tikras, kad Jėzus grįš, ir vaikiną nedvejodamas, bet pats nustebęs, kad jam taip greitai išsprūdo tas žodis, tarė, Grįšiu, Tada pasirink čia švarų ir sveiką ėriuką ir neškis jį aukai, jei jau tokie jūsų įpročiai ir papročiai, bet šitai Piemuo pasakė norėdamas patikrinti, ar Jėzus gebės vesti mirčiai ėriuką iš šios bandos, kuriai prižiūrėti ir ginti jam atsiėjo tiek daug triūso. Jėzaus niekas apie tai neperspėjo, neprišartino tyliai joks angelas, iš tų kitų, mažų ir beveik nematomų, kad pašnibždėtų jam į ausį, Atsargiai, žiūrėk, ar tai ne spąstai, nepasitikėk, šitas tipas bet ką gali iškrėsti. Teisingą atsakymą padėjo rasti jo paprastas jautrumas arba, kas žino, žuvusio ožiuko ir gimusio ėriuko prisiminimas, Nenoriu šios bandos ėriuko, tarė, Kodėl, Nevesčiau mirčiai to, kurį padėjau auginti, Man tai atrodo labai gerai, bet manau jau pagalvojai, kad turėsi jo ieškoti kitoje bandoje, Negaliu to išvengti, ėriukai nenukrinta iš dangaus, Kada ketini išvykti, Rytoj anksti iš ryto, Ir grįši, Grįšiu. Šia tema jie daugiau nepratarė nė žodžio, nors mums liko abejonių, kaip Jėzus, kuris nėra turtingas ir dirba už valgį, nusipirks Velykų avinėlių. Būdamas toks laisvas nuo pagundų, kurios kainuoja pinigus, galima spėti, kad dar nešiojasi tas kelias monetas, kurias jam davė fariziejus beveik prieš metus, bet to vis tiek per mažai žinant, kaip jau sakyta, kad šiuo metų laiku galvijų kainos apskritai, o ypač ėriukų, šauna į tokias spekuliacines aukštumas, kad iš tikro, Dieve padėk. Kad ir kiek blogo jam nutiko, norėtusi pasakyti, kad šį vaikiną saugo ir gina gera žvaigždė, jei tai nebūtų labai įtartina silpnybė, ypač evangelistui, šiam ar bet kuriam kitam, tikėti, kad taip nuo mūsų planetos nutolę dangaus kūnai galėtų daryti lemtingą poveikį žmogaus gyvenimui, kad ir kiek jų būtų šaukęsi, juos tyrę ir lyginę orieji išminčiai, kurie, jei tiesa tai, kas pasakojama, atėjo į šias dykynes prieš keletą metų, na ir kas iš to – pamatė, ką galėjo, ir išėjo savo keliais. Šiuo ilgu ir išsvargtu samprotavimu galiausiai norėta pasakyti, kad mūsų Jėzus neabejotinai ras būdą, kaip garbingai ateiti į Šventyklą su savo ėriuku, atlikdamas tai,

ko tikimasi iš gero žydo, kuriuo jis įrodė esąs tokiomis sunkiomis sąlygomis, kaip kad narsiai atlaikyti susikirtimai su Piemeniu.

Banda tuomet mėgavosi gausia ganiava Ajalono slėnyje, kuris yra tarp Gezero ir Emauso miestų. Emause Jėzus pamėgino pelnyti šiek tiek pinigų, už kuriuos galėtų nusipirkti reikalingą ėriuką, bet greitai suprato, kad piemenavimo metais taip specializavosi, jog tapo netinkamas kitiems amatams, taip pat ir dailidės, kur, beje, dėl laiko stokos ir taip nebuvo labai pažengęs. Todėl leidosi keliu iš Emauso į Jeruzalę, apmąstydamas savo sunkų gyvenimą, – nusipirkti, kaip jau žinome, negali, pavogti, kaip jau žinome, nenori, ir labiau stebuklas negu laimė būtų rasti ėriuką, pasimetusį kelyje iš Emauso. Netrūksta čia tų nekaltųjų, eina su virve ant kaklo paskui šeimas arba nešami ant rankų, jei jiems teko gailestingo šeimininko paguoda, bet, kadangi jų jaunoms galvoms pasidingojo, kad juos išsivedė pasivaikščioti, eina susijaudinę, nervingi, nori viską žinoti, o kadangi negali pasiklausti, naudojasi akimis, tarsi jų užtektų suprasti pasauliui, padarytam iš žodžių. Jėzus atsisėdo ant akmens kelkraštyje pagalvoti, kaip išspręsti materialinę problemą, kuri jam trukdo atlikti dvasinę priedermę, tuščia, pavyzdžiui, būtų viltis, kad pasirodys ten kitas fariziejus arba ir tas pats, jei kasdien praktikuoja tokius poelgius, ir paklaus jį žodžiais, Ar tau reikia ėriuko, kaip kad andai paklausė, Ar tu alkanas. Aną kartą Jėzui nereikėjo prašyti išmaldos, kad gautų, dabar teks prašyti, ir dar nežinia, ar gaus. Jis jau ištiesęs ranką, užėmęs padėtį, kuri tokia iškalbinga, kad nereikia paaiškinimų, ir tokia išraiškinga, kad įprasčiausia mums nusukti žvilgsnį į šalį, kaip kad nusukame jas nuo žaizdos arba nepadoraus reginio. Kelios monetos įkrito į Jėzaus rankos dubenėlį, įmestos mažiau išsiblaškiusių keliautojų, bet per mažai, kad tokiu tempu Emauso kelias kada nors nuvestų prie Jeruzalės vartų. Sudėjus pinigus, kuriuos jau turėjo, ir gautuosius, neišeina nė pusės ėriuko, o juk gerai žinoma, kad Viešpats ant savo altorių tepriima

tik tai, kas tobula ir sveika, todėl atmeta aklą, luošą ar sužalotą gyvulį arba su trūkumais, įsivaizduokime skandalą Šventykloje, jei ateitume su pasturgalinėmis gyvulio kojomis, nors ir išpildę sąlygą, kad jo sėklidės nėra sužeistos, sutraiškytos, perplėštos ar išpjautos, nes kitaip atmetimas lygiai užtikrintas. Niekam neateina į galvą paklausti šio vaikinio, kam jam pinigai, vos šitai pradėjome rašyti, kai gerokai pagyvenęs vyras ilga žila barzda priėjo prie Jėzaus, palikęs gausią šeimyną, kuri iš pagarbos patriarchui laukdama sustojo kelio viduryje. Jėzus pamanė, kad gaus dar vieną monetą, bet klydo. Senis paklausė, Kas tu, ir vaikinys pakilęs atsakė, Esu Jėzus iš Nazareto, Ar neturi artimųjų, Turiu, Tai kodėl tada tu ne su jais, Atėjau dirbti piemeniu į Judėją, ir tai buvo melagingas būdas pasakyti tiesai arba panaudoti tiesą melui. Senolis žvelgė į jį apimtas nepatenkinto smalsumo ir galiausiai paklausė, Kodėl prašai išmaldos, jei turi darbą, Dirbu už maistą ir man neužtenka pinigų nusipirkti Velykų avinėliui, Tai dėl šito prašai, Taip. Senis pamojo vienam iš to būrio vyrų, Duok vieną ėriuką šitam berniokui, mes, nuvykę į Šventyklą, nusipirksime kitą. Ėriukai buvo šeši, pririšti prie tos pačios virvės, vyras atskyrė paskutinį ir atvedė jį prie senio, kuris tarė, Štai tau tavo ėriukas, taip nepristigs Viešpačiui Velykų aukų, nelaukdamas padėkų nuėjo ir prisidėjo prie šeimos, kuri pasitiko jį šypsodamasi ir plodama. Jėzus jiems padėjo tada, kai tie jau nebegalėjo išgirsti, ir nežinia kaip nei kodėl kelias tą pat akimirką ištuštėjo, tarp vieno vingio ir kito tebuvo tik jiedu, vaikinys ir ėriukas, dėl seno žydo gero darbo pagaliau susitikę kelyje iš Emauso. Jėzus laiko už virvagalio, kuris rišo ėriuką prie bendros virvės, gyvulys žiūri į naująjį šeiminką ir mekena tuo baikščiu ir virpulingu meee ėriukų, kurie tuoj mirs jauni dėl to, kad juos labai myli dievai. Šis garsas, daugybę tūkstančių kartų girdėtas jo naujos piemenavimo veiklos metu, taip sujaukino Jėzaus širdį, kad jis pajuto, kaip iš širdgėlos jam pakirto kojas, štai jis kaip niekad anksčiau buvo visiškai gyvybės ir mirties

viešpats kitai būtybei, šiam baltam, nesuteptam ėriukui, be valios ir troškimų, keliančiam į jį savo klausiamą ir patiklų snukutį, kai mekeno, matėsi rožinis liežuvis, ir rožinis po plaukų sruogomis buvo jo ausų vidus, rožiniai net nagai, kurie niekad nesukietės ir nepavirs kanopomis, kol kas vadinasi taip pat, kaip ir žmogaus. Jėzus paglostė ėriukui galvą, o šis atsakydamas pakėlė ją ir pabaksnojo jam delną drėgna nosimi, priversdamas jį sudrebėti. Burtai išsisklaidė taip, kaip ir prasidėjo, kelio gilumoje iš Emauso pusės pasirodė kitų maldininkų srautas, tunikų, kuprinių ir kelionės lazdu maišalynė, su kitais ėriukais ir kitais Viešpaties šlovinimais. Jėzus paėmė savo ėriuką lyg kūdikį ant rankų ir ėmė žygiuoti.

Nesilankė Jeruzalėje nuo tos tolimos dienos, kai jį čia atginė poreikis sužinoti, kiek vertos kaltės ir sąžinės graužatys ir kaip jas išverti gyvenime, jei jos padalytos, tarsi palikimo turtai, arba išsaugotos visos, tarsi kiekvienam tenkanti sava mirtis. Minia gatvėse panėšėjo į rusvo purvo upę, kuri įtekėjo į didelę aikštę priešais plačius paradinius Šventyklos laiptus. Su ėriuku ant rankų Jėzus žygiavo su žmonėmis, vieni ėjo, kiti parėjo, tie vesdami aukojimo gyvulius, šie jau be jų, linksmiais veidais šaukdami Aleliuja, Osana, Amen, arba nesakydami to, nes būtų netinkama dingstis, kaip kad nebūtų ir tinkama, jei kas nors išeitų šaukdamas Evoė arba riaumodamas Valio, nors iš esmės skirtumai tarp šių šūksnių nėra tokie dideli, kaip atrodo, juos vartojame kaip liaupsės kvintesenciją, paskui, bėgant laikui ir jiems apsitrynus, kartodami juos klausiamo savęs, Kam visa tai pagaliau, ir jau nesugebame atsakyti. Virš Šventyklos kamuoliais nepertraukiamai kylas aukštas dūmų stulpas rodė visai aplinkinei žemei, kad tiek atėjusiųjų čia aukoti yra tiesioginiai ir teisėti palikuonys Abelio, to Adomo ir Ievos sūnaus, Viešpačiui anais laikais aukojusio savo bandos pirmagimius ir jų riebalus, palankiai priimtus, tuo tarpu jo brolis Kainas, tegalėdamas atnašauti paprastus žemės vaisius, pamatė, kad Viešpats, iki šiol nežinia kodėl,

nukreipė nuo jų akis ir į juos nežiūrėjo. Jei tai buvo priežastis, kodėl Kainas užmušė Abelį, šiandien galime gyventi ramūs, kad nežudys šie vyrai vieni kitų, nes visi aukoja vienodai, tą patį, reikia pamatyti, kaip trata riebalai, kaip čirška mėsa, Dievas savo išdidžiose aukštybėse pasigardžiuodamas įkvepia šių skerdynių kvapų. Jėzus spaudė ėriuką prie krūtinės nesuprasdamas, kodėl neleidžia Dievas, kad ant jo altoriaus būtų išliejama pieno, būties syvų, iš vienos būtybės perėinančios kitai, dubuo arba sėjėjo mostu išbarstoma javų, pagrindinės nemirtingos duonos dalies, sauja. Jo ėriukas, kuris dar neseniai buvo puiki senio dovana vaikiniui, šiandien nematys saulėlydžio, metas kilti Šventyklos laiptais, metas atiduoti jį peiliui ir ugniai, tarsi jis būtų nenusipelnęs gyventi arba būtų nusikaltęs amžinajam ganyklų ir pasakėčių sergėtojui tuo, kad gerė iš gyvenimo upės. Tada Jėzus, tarsi jo viduje būtų nušvitusi šviesa, nepaisydamas pagarbos ir paklusnumo, nepaisydamas sinagogos įstatymo ir Dievo žodžio, nusprendė, kad šis ėriukas nemirs, kad tas, kuris buvo jam duotas mirčiai, toliau gyvens ir kad, atėjęs į Jeruzalę aukoti, išeis labiau nusidėjęs nei čionai išengęs, nepakako dar jam senų klaidų, dabar nukrito dar ir šita, ateis diena, nes Dievas nepamiršta, kai turės sumokėti už jas visas. Vieną akimirką bausmės baimė privertė jį sudvejoti, bet protas greitai šmėstelėjusiam vaizde parodė šiurpų begalinės kraujo jūros reginį, kraują nesuskaičiuojamų ėriukų ir kitų gyvulių, paaukotų nuo žmogaus sukūrimo, nes tam žmonija ir buvo įkurdinta šiame pasaulyje – šlovinti ir aukoti. Jį taip sutrikdė šie vaizdiniai, kad tarėsi matęs Šventyklos laiptus, semiamus raudono potvynio, laiptelis po laiptelio, ir save patį ten, su kraujuje panirusiomis kojomis, keliantį į dangų nukirsdintą, negyvą savo ėriuką. Susimąstęs Jėzus buvo tarsi tylos burbulo viduje, bet staiga tas burbulas sprogo, išsilakstė į skutelius, ir jis vėl pasijuto apsuptas žodžių, maldų, riksmų, giesmių, patetišku ėriukų balsų maišaties, o akimirkai visa tai užgožė žemas, triskart pakartotas šofaro – ilgo ir

spirale susisukusio avino rago, trimitu paversto, – baubimas. Įkišęs ėriuką į kuprinę, tarsi tam, kad apgintų jį nuo dabar neišvengiamos grėsmės, Jėzus išbėgo iš aikštės, pasimetė siaurutelėse gatvėse, nesirūpindamas dėl krypties, kur ėjo. Atsipeikėjęs pasijuto laukuose, išėjo iš miesto per šiaurinius, Ramalos, vartus, tuos pačius, per kuriuos įėjo atėjęs iš Nazareto. Atsisėdo po alyvmedžiu kelkraštyje ir ištraukė ėriuką iš kuprinės, niekas nesistebėtų matydamas jį čia, galvotų, Iلسisi po kelionės, atgauna jėgas prieš eidamas į Šventyklą, kad nuvestų ėriuką, koks jis mielas, mes nesužinosime, ar to, kas taip galvojo, mintyse mielas yra ėriukas ar Jėzus. Mūsų nuomone, jie tokie abu, bet jei reikėtų balsuoti, iš pirmo žvilgsnio atiduotume obuolį ėriukui, jei jis nebeaugtų. Jėzus, atsigulęs ant nugaros, laiko virvagalį, kad ėriukas nepabėgtų, bet tokio atsargumo net nereikėtų, vargšelio jėgos – ant plauko, ne tik dėl trumpo amžiaus, prisidėjo susijaudinimas, bėgiojimas, nuolatinis pakėlimas ir nešiojimas, o juk kiek mažai pašaro jam buvo pamesta šiandien rytą, nes nedera ir nepadoru niekam, ar tai būtų ėriukas, ar kankinys, eiti mirti pilnu pilvu. Taigi Jėzus guli, pamažu nurimo kvėpavimas, ir žvelgia į dangų pro alyvmedžio šakas, kurias švelniai judina vėjas, ir nuo jų judėjimo ant jo akių šoka spinduliai, prasiskverbę pro lapų tarpus, turi būti maždaug šešta valanda, zenito šviesa mažina šešėlius, niekas nepasakytų, kad naktis lėtai pūstelėjusi užgesins dabartinę akinamą šviesą. Jėzus jau pailsėjo, dabar kalba ėriukui, Nusivesiu tave į bandą, sako, ir ima keltis. Keliu praeina keli žmonės, kiti ateina atgal iš Jeruzalės, ir, įsižiūrėjęs į šiuos, Jėzus staigiai pašoka, pirmas jo judesys buvo bėgti, bet, aišku, to nedarys, kaip jis išdrįstų, jei ten ateina jo motina su keliais broliais, vyresniaisiais, Jokūbu, Juozapu ir Judu, taip pat ateina Lisija, bet ši – moteris, minėtina atskirai, netiktų ją natūraliai įterpti pagal gimimo eilę, tarp Jokūbo ir Juozapo. Jie dar jo nemato. Jėzus išeina į kelią, vėl paėmęs ėriuką ant rankų, nors dabar galima įtarti, jog daro tai tam, kad būtų

užimtos rankos. Pirmas jį pastebi Jokūbas, pakelia ranką, kažką skubiai sako motinai, ir Marija pažiūri, dabar visi paspartina žingsnį, todėl Jėzus jaučia irgi turįs nueiti savo kelio dalį, tačiau su ėriuku ant rankų negali bėgti, tiek laiko reikėjo tai aiškinti, kad atrodo, jog nenorime, kad jie susitiktų, bet taip nėra, motiniška, broliška ir sūniška meilė suteiks jiems sparnus, bet yra išlygų, tam tikrų suvaržymų, juk žinome, kaip jie išsiskyrė, nežinome, kaip paveikė tiek nutolimo mėnesių ir žinių nebuvimas. Eidamas visada pagaliau nueini, štai jie akis į akį, ir Jėzus taria, Tavo palaiminimas, motina, ir motina taria, Viešpatys tave telaimina, sūnau. Jie apsikabino, paskui atėjo eilė broliams, Lisija buvo paskutinė, paskui, kaip ir buvome numatę, niekas nežino, ką sakyti, Marija nesiruošė klausinėti sūnaus, Kaip netikėta, kad tu čia, nė jis motinos, Nesitikėjau tave sutikti, koėjai į miestą, vieno ėriukas ir kitų nešamas ėriukas kalbėjo už save, yra Viešpaties Velykos, tik tas skirtumas, kad vienas mirs, o kitas jau išsigelbėjo. Niekad nieko apie save nepranešei, pagaliau tarė Marija, ir tą akimirką jai upeliu pasipylė iš akių ašaros, čia buvo jos pirmagimis, toks aukštas, jau vyro veidu, dygstančia barzdele ir tamsia oda, kaip to, kuris gyvena po atviru dangumi, saulėkaitoje, vėjo ir dykumos dulkių pagairėje. Neverk, mama, aš turiu darbą, esu piemuo, Piemuo, Taip, Maniau, kad užsiimsi amatu, kurio tave mokė tėvas, Teko tapti piemeniu, juo ir esu, Kada grįši namo, Ak, šito nežinau, kada nors, Bent eik su savo motina ir broliais, eime kartu į Šventyklą, Mama, aš neinu į Šventyklą, Kodėl, juk dar turi čia ėriuką, Šis ėriukas neina į Šventyklą, Ar turi ydą, Neturi jokios ydos, šis ėriukas mirs tik tada, kai išmuš jo prigimta valanda, Nesuprantu tavęs, Nereikia suprasti, jei išgelbsčiu šį ėriuką, tai todėl, kad kas nors išgelbėtų mane, Vadinasi, neini su savo šeima, Aš jau iš ten, Kur eini, Ten, kam priklausau, bandai, O kur ji yra, Dabar – Ajalono slėnyje, Kur yra tas Ajalono slėnis, Kitoje pusėje, Kitoje pusėje ko, Betliejaus. Marija atsitraukė per žingsnį, išblyško, galima buvo

matyti, kaip ji paseno, nors buvo tik trisdešimties. Kodėl kalbi apie Betliejų, paklausė, Nes ten sutikau piemenį, kuris man vadovauja, Kas jis toks, ir prieš sūnui spėjus atsakyti, tarė kitiems, Eikite toliau, palaukite manęs prie vartų, paskui paėmė Jėzų už rankos ir nusi-tempė į kelkraštį, Kas jis toks, pakartojo, Nežinau, atsakė Jėzus, Ar turi vardą, Jei turi, man jo nesako, vadinu jį Piemeniu, ir tiek, Koks jis, Aukštas, Kur tu jį sutikai, Urve, kuriame gimiau, Kas tave ten nuvedė, Vergė, vardu Salomė, pribuvėja man gimstant, Ir jis, Ką jis, Ką tau sakė, Nieko, ko tu nežinotum. Marija susmuko ant žemės, tarsi ją būtų prispaudusi galinga ranka, Tas vyras – demonas, Iš kur žinai, ar jis tau sakėsi, Ne, pirmą kartą, kai jį pamačiau, sakė man esąs angelas, bet liepė niekam apie tai nesakyti, Kada tai buvo, Dieną, kai tavo tėvas sužinojo, kad esu nėščia tavimi, pasirodė prie durų kaip elgeta ir sakė, kad yra angelas, Ar matei jį dar kada, Kelyje, kai tavo tėvas ir ašėjome į Betliejų surašymui, urve, kur tu gimei, ir naktį po to, kai tu išėjai iš namų, įėjo į kiemą, aš pamaniau, kad tai tu, bet buvo jis, per durų plyšį mačiau, kaip jis išrauna medį šalia įėjimo, atsimeni tą medį, kuris išdygo toje vietoje, kur buvo užkastas dubuo su šviečiančia žeme, Koks dubuo, su kokia žeme, Tu to nežinotai, tas elgeta davė man, prieš pasišalindamas, žemę, ji švietė dubenyje, iš kurio valgė, ką jam daviau, Kad žemę paverstų šviesa, tikrai turėjo būti angelas, Iš pradžių patikėjau, kad taip ir yra, bet velnias irgi turi savo gudrybių. Jėzus prisėdo šalia motinos, o ėriuką paleido ganytis, Taip, jau supratau, kad kai Viešpaties angelas ir Šėtono angelas sutaria, jų nė neatskirsi vieno nuo kito, tarė jis, Lik su mumis, negrįžk pas tą žmogų, prašau tavęs kaip motina, Pažadėjau grįžti ir laikysiuosi žodžio, Pažadai velniui – tik tam, kad jį apgautume, Šis žmogus, kuris nėra žmogus, gerai tai žinau, šis angelas ar demonas lydi mane nuo gimimo, ir aš noriu žinoti, kodėl, Jėzau, sūnau, eime į Šventyklą su mumis, savo motina ir savo broliais, vesk šį ėriuką prie altoriaus, tokia tavo pareiga, o jo toks

likimas, ir prašyk Viešpaties, kad išvaduotų nuo apsidimų ir blogų minčių, Šis ėriukas mirs jam skirtą dieną, Šiandien ta diena jam mirti, Motina, tavo pagimdyti ėriukai irgi turės mirti, bet tu juk nori, kad jie mirtų prieš laiką, Ėriukai – ne žmonės, tuo labiau jei tie žmonės – sūnūs, Kai Viešpats liepė Abraomui nužudyti savo sūnų Izaoką, nebuvo galima įžvelgti skirtumo, Esu paprasta moteris, nemoku tau atsakyti, tik prašau mesti iš galvos šias blogas mintis, Motina, mintys tokios, kokios yra, tik praslenkantys šešėliai, ir savaimė nėra nei geros, nei blogos, svarbūs tik veiksmai, Tebūnie pašlovintas Viešpats, kad davė išmintingą sūnų man, vargšei nemokytai moteriškai, bet vis tiek sakau ir sakysiu tau, jog tai – ne Dievo mokslas, Iš Velnio irgi galima pasimokyti, Ir tu esi jo galioje, Jei jo galia šiam ėriukui išgelbėta gyvybė, šiandien pasaulyje kai kas pasiekta. Marija neatsakė. Artėjo nuo miesto vartų grįžtas Jokūbas. Tada Marija pakilo, Radau savo sūnų ir vėl jo netekau, tarė, o Jėzus atsakė, Jei dar nebuvai jo praradusi, dabar jo nepraradai. Įkišo ranką į kuprinę, ištraukė visus pinigus, kuriuos surinko kaip išmaldą, Štai viskas, kiek turiu, Už tiek mėnesių tiek mažai, Dirbu už maistą, Tikriausiai labai myli tą žmogų, savo šeimnininką, kad pasitenkini tokiu mažu atlygiu, Viešpats mane gano, Neįžeidinėk Dievo, tu, gyvenantis su demonu, Kas žino, motina, kas žino, gali būti, kad jis angelas, tarnaujantis kitam dievui ir gyvenantis kitame danguje, Juk Viešpats sako, Aš esu Viešpats, neturėsi kitų dievų, tik mane vieną, Amen, užbaigė Jėzus. Paėmė ėriuką ant rankų ir tarė, Čionai jau ateina Jokūbas, sudie, motina, o Marija tarė, Atrodo, labiau myli šį avinėlį negu savo šeimą, Šią akimirką taip, atsakė Jėzus. Dusinama širdgėlos ir pasipiktinimo, Marija paliko jį ir nubėgo pasitikti kito sūnaus. Nė karto neatsigręždama.

Palei miesto sieną, paskui kitu keliu, kirsdamas laukus Jėzus pradėjo ilgą nusileidimą į Ajalono slėnį. Viename kaime sustojo, už pinigus, kurių motina nepanoro priimti, nusipirko šiek tiek maisto –

duonos ir figų, pieno sau ir ėriukui, tai buvo avies pienas, skirtumai, jei jų buvo, buvo nepastebimi, bent šiuo atveju galima pripažinti, kad viena motina verta kiek ir kita. Tam, kas stebisi matydamas jį čia tą valandą, leidžiantį pinigus dėl ėriuko, kuris jau turėtų būti negyvas, galėtume atsakyti, kad šis vaikinai anksčiau buvo dviejų ėriukų šeimininkas, kad vienas iš jų buvo paaugotas ir yra Viešpaties šlovėje ir kad šis pats Viešpats atmetė dėl trūkumo – perplėštos ausies, Matai, Bet ausis sveika, sakytų žmonės, Jei taip, aš pats ją įplėšiu, pasakytų Jėzus ir užsikėlęs ėriuką ant pečių nueitų savo keliu. Bandą pastebėjo paskutinėje vakaro šviesoje, blėstančioje tuo greičiau, kad dangų temdė tamsūs žemi debesys. Ore tvyrojo įtampa, pranašaujanti audrą, regis, patvirtindamas tai orą perskrodė žaibas kaip tik tą akimirka, kai Jėzaus akims pasirodė kaimenė. Nelijo, buvo viena iš tų audrų, kurias vadiname sausomis, jos gąsdina dar labiau, nes per jas jaučiamės tikrai bejėgiai, be lietaus ir vėjo uždangos, kaip sakoma, nors neišsivaizduojame, kad jie galėtų nuo ko nors saugoti, iš tiesų tai tiesioginis susidūrimas tarp praplyštančio ir griaudėjančio dangaus ir drebančios bei besitampančios žemės, negebančios atsakyti į smūgius. Per šimtą žingsnių nuo Jėzaus ryški, nepakeliama šviesa perskėlė nuo viršaus iki apačios alyvmedį, ir šis tuoj pat užsidegė, liepsnojo stipriai, tarsi naftos deglas. Tas audros smūgis ir griaudėjimas, toks, tarsi būtų ūmai perplyšęs dangus, nuo vieno horizonto iki kito, parbloškė Jėzų ant žemės be sąmonės. Krito dar du spinduliai, vienas čia, kitas ten, tarsi du sprendžiamieji žodžiai, ir netrukus audra ėmė girdėtis toliau, kol pranyko draugiškame murmesyje, draugų – dangaus ir žemės – pokalbyje. Ėriukas, likęs sveikas po kritimo, praėjus baimei priėjo ir palietė snukiu Jėzaus burną, neprunkštė, neapuostė, tai buvo tik prisilietimas, ir to pakako – kas gi mes esame, kad abejotume tuo. Jėzus atsimerkė, pamatė ėriuką, labai tamsų dangų, tarsi juodą ranką, smaigiančią tai, kas likę iš dienos. Alyvmedis dar degė. Pajudėjęs Jėzus pajuto

skausmus, bet suvokė, kad kūnas jo klauso, jei taip galima pasakyti apie tą, kuris taip lengvai gali būti sugniuždytas ir nusviestas ant žemės. Sunkiai pavyko atsistėti, ir daugiau lytėdamas nei regėdamas įsitikino, kad nėra nei nudegintas, nei paralyžiuotas ir, išskyrus stiprų spengimą galvoje, kuris atrodė lyg nesibaigiantis čofaro skambėjimas, buvo gyvas ir sveikas. Pritraukė ėriuką prie savęs ir nežinia iš kur rasdamas žodžius tarė, Nebijok, jis tik nori tau parodyti, kad galėjo atimti tau gyvybę, jei būtų norėjęs, o man pasakė, kad ne aš tau išgelbėjau gyvybę, o jis. Lėtas ir paskutinis grumėjimas nuaidėjo per erdvę tarsi atodūsis, ten apačioje balkšva bandos dėmė buvo geidžiama oazė. Dar vis stengdamasis įvaldyti sustingusius sąnarius, Jėzus ėmė leisti šlaitu. Ėriukas, tik iš atsargumo vedamas už virvės, bėgo šalia lyg šuniukas. Už jų degė alyvmedis. Ir labiau jo skleidžiamoje šviesoje, o ne blėstančioje prieblandoje Jėzus pamatė prieš save tarsi šmėklą iškylant aukštą Piemens stotą, įsispusį į apsiaustą, kuris atrodė neturįs pabaigos, laikantį lazda, kurią pakėlęs galėtų pasiekti debesis. Piemuo tarė, Žinojau, kad tavęs laukia audra, Ir aš turėjau tai žinoti, tarė Jėzus, Koks čia ėriukas, Mano turėtų pinigų neužteko Velykų avinėliui nupirkti, todėl stojau kelkraštyje prašyti išmaldos, bet atėjo toks senis ir davė man šitą, kurį matai, Kodėl nepaaukojai jo, Negalėjau, nesugebėjau. Piemuo nusišypsojo, Dabar geriau jį suprantu, laukė tavęs, leido tau ramiai ateiti iki bandos, kad mano akyse parodytų savo jėgą. Jėzus neatsakė, ėriukui jau buvo pasakęs daugmaž tą patį, bet nenorėjo ką tik parėjęs užvesti dar vieną pokalbį apie Dievo ir jo veiksmų motyvus. Na ir ką gi ketini su juo daryti, Nieko, atvedžiau jį, kad būtų su banda, Balti ėriukai visi vienodi, rytoj jau nepažinsi jo tarp kitų, Jis mane pažįsta, Ateis diena, kai ims tave pamiršti, be to, pavargs nuolat tavęs ieškodamas, geriau būtų jį pažymėti, pavyzdžiui, įpjauti ausį, Vargšas gyvulėlis, Nežinau kodėl, tu irgi esi pažymėtas, tau apipjaustė apyvarpę, kad būtų aišku, kam priklausai, Tai ne tas pat,

Neturėtų būti, bet yra. Jiems kalbant Piemuo sukrovė į krūvą malkų ir dabar stengėsi uždegti laužą skeldamas titnağą. Jėzus tarė, Būtų lengviau eiti ir atsinešti tebedegančio alyvmedžio šakelę, o Piemuo atsakė, Dangaus ugniai reikia duoti sudegti pačiai. Alyvmedžio kamienas dabar buvo ištisa žarija, šviečianti tamsoje, vėjas išplėšė kibirkštis, įkaitusius žievės gabalėlius, šakeles, kurios skrido degdamos ir greit geso. Dangus liko sunkus, neįprastai artimas. Kaip jiems buvo įprasta, Piemuo ir Jėzus pavakarieniavo, ir tai paskatino ironiškai pakomentuoti, Šiais metais nevalgai Velykų avinėlio. Jėzus pažiūrėjo ir nutylėjo, bet širdyje neliko patenkintas, nuo šiol jo bėda bus neišsprendžiamas prieštaravimas tarp ėriukų valgymo ir jų nežudymo. Taigi ką darome, paklausė Piemuo ir tęsė, Pažymim tą ėriuką ar ne, Aš negaliu, tarė Jėzus, Duok man jį, aš apsiimu tai padaryti. Greitu ir tvirtu peilio judesiu Piemuo nukirto vienos iš ausų galiuką, paskui laikydamas nupjautą gabaliuką paklausė, Ką nori, kad su juo padaryčiau, užkasti jį ar išmesti, Ir Jėzus negalvodamas atsakė, Duok jį man, ir įmetė jį į ugnį. Kaip padarė ir tavo apyvarpei, tarė Piemuo. Iš ėriuko ausies lėtai išsisunkė blyškus kraujas ir greitai sukrešėjo. Iš liepsnų su dūmais atsklido svaiginantis švelnios deginamos mėsos kvapas. Taip ilgos dienos pabaigoje, po daugybės valandų, praleistų demonstruojant vaikišką ir pretenzingą priešingą norą, Viešpats pagaliau gavo, kas jam priderėjo, ir kas žino, ar ne dėl to didingo ir kurtinančio griausmų ir žaibų perspėjimo, kuris neatsispiriamu gilaus priežastingumo būdu rado, kaip priversti paklusti užsispyrusius piemenis. Nukrito paskutinis ėriuko kraujo lašas, ir žemė greitai jį sugėrė, nes būtų negerai, jei pražūtų brangiausia tokios ginčytos aukos dalis.

Ir nutiko taip, kad kaip tik šis gyvulys, ilgainiui jau tapęs paprasčiausia avimi, tik tiek tesiskyrusia nuo kitų, kad jai trūko ausies galiuko, praėjus kokiems trejiems metams nuklydo ir pasimetė dykuose kraštuose, į pietus nuo Jericho, besiribojančiuose su dykuma.

Tokioje didelėje bandoje viena avimi daugiau ar mažiau, atrodo, turėtų būti niekis, bet šis galvijas, jei dar reikia priminti, nėra toks kaip kiti, taip pat ir piemenys nepanašūs į tuos, kuriuos pažįstame iš matymo ar kalbų, todėl nereikia stebėtis, kad Piemuo, žvalgydamasis nuo aukštumos, pastebėjo, kad trūksta vienos galvijo galvos, ir tam jam nereikėjo jų visų suskaičiuoti. Pasišaukė Jėzų ir tarė jam, Bandoje nėra tavo avies, eik jos ieškoti, ir kadangi Jėzus nepaklausė, Iš kur žinai, kad tai mano avis, mes irgi to neklausime. Dabar mums svarbu suprasti, kaip Jėzus, gana menkai išmanydamas vietas ir pasitelkęs savo linkusią klysti intuiciją apie anksčiau niekieno nevaikščiotus kelius, susiorientuos šiose per visą akiplotį plytinčiose platybėse. Kadangi tuomet jie ėjo iš derlingų Jericho kraštų, kur nepanoro likti, nes labiau vertino nuolatinių klajonių ramybę negu lengvą bendravimą su žmonėmis, labiausiai tikėtina, kad žmogus ar avis, ypač jei padarė tai tyčia, galėjo pasimesti vietoje, kur geidžiamos vienatvės neapsunkintų per didelis maisto paieškų nuovargis. Vadovaujantis tokia logika aiškėja, kad Jėzaus avis vogčiomis, tarsi netyčia atsiliko nuo bandos ir dabar tikriausiai rupšnoja žolę vėsioje Jordano pakrantėje, dėl visa ko prieš akis turėdama Jerichą. Tačiau logika gyvenime dar ne viskas, ir neretai būna, kad kaip tik tas dalykas, kurį galima numatyti kaip logiškiausią sekos baigtį arba kuris tiesiog būna paskelbtas iš anksto, tik dėl jam vienam žinomų priežasčių, kad atsiskleistų, galiausiai pasirenka pabaigą, kaip sakoma, išklystančią iš kelio tiek vietas, tiek aplinkybių atžvilgiu. Tad jei taip ir yra, mūsų Jėzus turės ieškoti savo nuklydusios avies ne tose vešliese už nugaros paliktose pievose, bet nederlingoje ir vėl išdegingtoje priešais besidriekiančios dykumos sausroje, čia niekam tikęs lengvas prieštaravimas, kad avis neturėjo nuklysti tam, kad mirtų iš alkio ir troškulio, juk niekas nežino, kas tikrai dedasi avies smegenyse, antra, atsižvelgiant į minėtąjį nenuspėjamumą, kurio kartais griebiasi tai, kas numatoma. Taigi Jėzus eis į dykumą, tenlink

jau žingsniuoja, ir jo sprendimas Piemens nenustebino, kaip tik tylėdamas pritarė jam lėtu ir iškilmingu galvos linktelėjimu, kurį – keista mintis – buvo galima palaikyti ir atsisveikinimo gestu.

Čionykštė dykuma nėra viena iš tų didelių, ilgų ir žinomų smėlio plynių, irgi taip pat vadinamų. Čionykštė dykuma veikiau jūra sausų ir kietų smėlėtų kalvų, lipančių viena ant kitos ir sukuriančių painių slėnių labirintą, kurių dugne vos gyvalioja reti augalai, regis, vien iš spyglių ir ašutų, į kuriuos galbūt galėtų išdrįsti kibtį kietos ožkos dantenos, bet kurie vos prisilietus suplėšytų jautrias avies lūpas. Čionykštė dykuma – labiau gašdinanti nei tos, kurias sudaro tik plynas smėlis arba tos lakios kopos, nuolat keičiančios pavidalą ir išvaizdą, šioje dykumoje kiekviena kalva slepia grėsmę ir skelbia apie tą, kuri mūsų laukia ant kitos kalvos, ir kai drebdami ją pasiekiamo, tuoj pajuntame, kad ta pati grėsmė persikėlė už mūsų nugarų. Čia į mūsų šauksmą atsilieps ne šaukiančiojo balso aidas, kaip atsaką išgirsime šaukiant pačias kalvas arba nežinomybę, atkakliai jose besislepiančią. Taigi čia, į dykumą, išėngė Jėzus, apsirūpinęs tik lazda ir kuprine. Žengęs kelis žingsnius, vos peržengęs pasaulio ribą, staiga pajuto, kad senieji iš tėvo atitekę sandalai po jo kojomis sukiožo. Vis dėlto ilgai laikė dėl to, kad buvo stropiai užlopomi, kartais iš paskutiniųjų, bet dabar visos batsiuviškos Jėzaus išmonės negalėjo išgelbėti sandalų, nuėjusių tiek kelių ir sukaupusių tiek prakaito dulkešė. Tarsi pakludami įsakymui, atsileido paskutiniai siūlai, sutrūko silpni dirželiai, nepataisomai suplyšo raišteliai, greičiau, nei užtruko papasakoti, Jėzaus kojos liko basos ant sandalų likučių. Prisiminė vaikinas, vadiname jį taip iš įpročio, nes aštuoniolikos metų, būdamas žydas, yra labiau subrendęs vyras negu snarglius paauglys, prisiminė Jėzus senuosius sandalus, visą šį laiką nešiotus kuprinėje kaip sentimentalią praeities relikviją, ir, tuščios vilties pastūmėtas, pabandė apsiauti. Teisus buvo Piemuo sakydamas, Augančios kojos vėl nesusitraukia, Jėzui sunku buvo suvokti, kaip kadaise jo pėdos galėjo

tilpti į šiuos mažyčius sandalus. Buvo basas prieš dykumą, kaip kad Adomas, kai jį išvarė iš rojaus, ir kaip ir šis suabejojo prieš žengdamas pirmą skausmingą žingsnį iškankinta žeme, kuri jį šaukė. Bet paskui, neklausdamas savęs, kodėl tai daro, galbūt tik todėl, kad prisiminė Adomą, numetė šalin kuprinę ir lazda ir, pakėlęs už apvado tuniką, vienu mostu nusivilko ją per galvą, likdamas kaip ir Adomas nuogas. Čia, kur yra, jo jau nemato Piemuo, neatsekė joks smalsus ériukas, iš oro jį mato tik tie keli paukščiai, kurie drįso kirsti šią sieną, ir žemės gyviai – skruzdės, vienas kitas šimtakojis, skorpionas, kuris iš baimės pakėlė nuodingą geluonį, šie neatsimena nuogo žmogaus šiose vietovėse ir nežino, kas tai. Jei Jėzaus kas paklaustų, Kodėl nusirengi, galbūt jis atsakytų blakėms, šimtakojams ir voragyviams nesuprantamu būdu, Dykumoje įmanoma eiti tik nuogam. Nuogam, pasakysime, nepaisant dyglių, kurie drasko odą ir šiauria gaktos plaukus, nuogam, nepaisant briaunų, kurios pjauna, ir smėlio, kuris graužia, nuogam, nepaisant deginančios, atsispindinčios, akinančios saulės, pagaliau nuogam tam, kad ieškotų paklydusios avies, tos, kuri mums priklauso, nes savo žyme ją pažymėjome. Dykuma atsiveria Jėzaus žingsniams, kad netrukus užsivertų, tarsi užkirsdama kelią atsitraukti. Tyla aidi ausyse tarsi gausmas sraigės, iš tų, kurios negyvos ir tuščios išmetamos į paplūdimį ir lieka ten, prisipildydamos plataus bangų ošimo, kol kas nors praeidamas randa jas ir, lėtai pakėlęs prie ausies, įsiklauso ir sako, Dykuma. Jėzaus pėdos kraujuoja, saulė prašalina debesis, kad sužeistų jį kalaviju į pečius, dygliai braižo jo kojų odą tarsi aštrūs nagai, aštai tyčiojasi iš jo, Avie, kur esi, šaukia jis, ir kalvos perduoda žodžius toliau, Kur esi, kur esi, jei sakytų jos tik šitai, žino-tume pagaliau, kas yra tobulas aidas, bet ilgas ir tolimas sraigės garsas ima viršų šnabždėdamas, Dieeeevaaaaas, Dieeeevaaas, Dieeeevaaas. Tada, tarsi staiga kalvos būtų pasitraukusios iš kelio, Jėzus išėjo iš slėnių labirinto į apvalią plyną ir smėlėtą erdvę, kur pačiame centre pamatė savo avį. Nubėgo prie jos skubėdamas kiek leido žaizdotos

kojos, bet jį sulaukė balsas, Palauk. Prieš jį išdygo dviejų žmonių ūgio debesis, tarsi dūmų stulpas, lėtai besisukantis apie save, ir balsas sklido iš to debesies. Kas su manimi kalba, paklausė Jėzus pašuirpęs, bet jau numanydamas atsakymą. Balsas tarė, Aš esu Viešpats, ir Jėzus suprato, kodėl įžengęs į dykumą turėjo nusirengti. Atvedei mane čia, ko nori iš manęs, Kol kas nieko, bet vieną dieną norėsiu visko, Kas yra viskas, Gyvybė, Tu esi Viešpats, visada paimi iš mūsų gyvybes, kurias mums duodi, Neturiu kito būdo, negaliu leisti, kad pasaulis persipildytų, O kam tau mano gyvybė, Dar ne laikas tau tai sužinoti, dar tau daug gyventi, bet atėjau tau to pranešti, kad parengtum savo dvasią ir kūną, nes tau ruošiu aukščiausios laimės likimą, Viešpatie, mano Viešpatie, nesuprantu, nei ką man sakai, nei ko nori iš manęs, Turėsi valdžią ir šlovę, Kokią valdžią, kokią šlovę, Sužinosi tada, kai ateis laikas vėl tave pašaukti, Kada tai bus, Neskubėk, gyvenk savo gyvenimą, kaip sugebi, Viešpatie, štai aš, jei nuogą atvedei mane savo akivaizdon, neatidėliok, duok man šiandien tai, ką laikai man rytojui, Kas tau sakė, kad ketinu tau ką nors duoti, Pažadėjai, Mainai, nieko daugiau, tik mainai, Nežinia, už ką aš moku savo gyvybę, Už valdžią, Ir už šlovę, aš nepamiršau, bet jei nesakai, kokia tai valdžia, kam, ir kokia šlovė, ir prieš ką, tai bus lyg per ankstyvas pažadas, Tu vėl sutiksi mane, kai būsi pasirengęs, bet nuo šiol tave lydės mano ženklai, Viešpatie, pasakyk man, Patylėk, daugiau neklauk, ta valanda ateis, nei anksčiau, nei vėliau, ir tuomet žinosi, ko noriu iš tavęs, Klausyti tavęs, mano Viešpatie, – tai paklusti, bet turiu užduoti dar vieną klausimą, Neįkyrėk man, Viešpatie, man reikia, Kalbėk, Ar galiu vestis savo avį, Ak, štai kas, Taip, tik tai, ar galiu, Ne, Kodėl, Nes paaukosi ją man kaip ženklą sandoros, kurią ką tik su tavim sudariau, Šitą avį, Taip, Paaukosiu tau kitą, tuoj pat nueinu į bandą ir grįžtu, Neprieštarauk man, noriu šitos, Bet pažiūrėk, Viešpatie, ji turi trūkumą, jos ausis nupjauta, Klysti, ausis sveika, pats pažiūrėk, Kaip tai įmanoma, Aš esu Viešpats, o Viešpačiui nieko nėra neįmanoma, Bet tai mano

avis, Dar kartą klysti, ėriukas buvo mano, o tu atėmei jį iš manęs, dabar avis atmoka skolą, Tebūnie kaip nori, visas pasaulis priklauso tau, o aš esu tavo tarnas, Tai ir paaukok arba nebus sandoros, Bet matai, Viešpatie, kad esu nuogas, neturiu nei peilio, nei durklo, šiuos žodžius Jėzus ištare apimtas vilties, kad dar galės išgelbėti aviai gyvybę, ir Dievas jam atsakė, Nebūčiau Viešpats, jei negalėčiau išspręsti šio keblumo, štai, imk. Dar nebuvo ištarti šie žodžiai, kai prie Jėzaus kojų atsirado naujas peilis, Nagi, paskubėk, aš turiu daugiau ką veikti, tarė Dievas, negaliu amžinai čia stypsoti. Jėzus stvėrė peilį, žengė prie avies, kuri pakėlė galvą, dvejodama, tarsi neatpažindama, nes niekad nebuvo jo mačiusi nuogo, o šių gyvulių uoslė, kaip daugeliui žinoma, nelabai kokia. Ar verki, paklausė Dievas, Mano akys visada tokios, tarė Jėzus. Peilis pakilo, užėmė smūgiui reikalingą kampą ir greitai nusileido, tarsi bausmių vykdymo kirvis ar dar neišrasta giljotina. Avis neišleido nė garso, pasigirdo tik, Aaaaa, tai Dievas atsiduso iš pasitenkinimo. Jėzus paklausė, O dabar ar galiu eiti sau, Gali, ir nepamiršk, nuo šiandien priklausai man, per kraują, Kaip turiu nueiti nuo tėvęs, Iš esmės vis tiek, man nėra priekio nei užpakalio, bet paprotys – trauktis atgal lankstantis, Viešpatie, Koks esi įkyrus, žmogau, ko tau dar, Bandos piemuo, Koks piemuo, Tas, su kuriuo ganau, Na ir ką, Ar jis angelas, ar demonas, Tai kai kas, ką aš pažįstu, Bet pasakyk man, ar jis angelas, ar demonas, Jau sakiau tau, Dievui nėra nei priekio, nei užpakalio, linksminkis. Dūmų stulpas buvo ir išnyko, pradingo avis, tik kraujas dar buvo matyti, bet ir tas buvo bepasislėpiąs žemėje.

Kai Jėzus parėjo į stovyklavietę, Piemuo įdėmiai pasižiūrėjo ir paklausė, O avis, ir jis atsakė, Sutikau Dievą, Neklausiau, ar sutikai Dievą, klausiau, ar radai avį, Paaukojau ją, Kodėl, Ten buvo Dievas, taip reikėjo. Lazdos galu Piemuo padarė brūkšnį ant žemės, gilų tarsi arimo vaga, neperžengiamą tarsi ugnies griovys, paskui tarė, Tu nieko neišmokai, išeik.

Kaip galiu išėiti, jei mano tokios kojos, galvojo Jėzus žiūrėdamas, kaip Piemuo nueina į kitą bandos pusę. Dievas, kuris taip švariai padarė, kad dingtų avis, neapdovanojo jo iš debesies savo dieviško spjūvio malone, kad iškankintas Jėzus galėtų jo seilėmis pasitepti ir pasigydyti žaizdas, iš kurių vis dar, spindėdamas ant akmenų, tekėjo kraujas. Piemuo jam nepadės, sviedė grėsmingus žodžius ir pasitraukė, kaip tas, kuris laukia, kad nuosprendis būtų įvykdytas, ir neketina dalyvauti pasiruošiant išvykti, juo labiau atsisveikinti. Sunkiaiai, ropodamas ant kelių ir rankų, Jėzus pasiekė stovyklavietę, kur kas žingsnis matėsi įnagiai bandai valdyti – ašočiai pienui, slėgtuvai, taip pat tebeminami avių ir ožkų kailiai, kuriuos mainant jie gaudavo reikalingų daiktų: tuniką, apklotą, įvairesnio maisto. Jėzus pagalvojo, kad jo negalės apkaltinti, jei pats susimokės alga, iškirpdamas iš avies kailių tokius lyg sandalus ar koturnus apsivynioti kojoms, paskui juos surišdamas ožkos kailio atraižomis, paslankesnėmis, nes mažiau šeriuotomis. Juos prisitaikydamas suabejojo, ar vilną geriau palikti išorėje, ar viduje, galiausiai, matydamas savo vargas kojas, nusprendė naudoti ją kaip pamušalą, viduje. Blogai, kad žaizdos prilips prie šerių, bet kadangi jau nusprendė, jog keliaus palei Jordaną, pakaks įmerkti apautas kojas į vandenį, ir tada ištirps sudžiūvęs kraujo krešulys. Pats įmerkto į vandenį ir primirkusio apavo, kuris toks labiau nei atrodo, svoris padės kojoms švelniai atlipti nuo vilnos pamušalo, nenuplėšiant sykiu saugančių ir gerybinių šašų, kurie netrukus susidarys. Truputis srovės nunešto kraujo dėl geros jo spalvos bus ženklas, kad žaizdos dar nesupūliavo, kad ir sunku tuo patikėti. Lėtai traukdamas į šiaurę Jėzus ilgai ilsėdavosi,

sėdėdavo ant upės kranto, nuleidęs kojas į vandenį, mėgaudamasis gaivumu ir gydymu. Jam buvo skaudu, kad buvo šitaip išvarytas po to, kai susitiko su Dievu, o tai negirdėtas įvykis, nes, kiek jis žinojo, nebuvo tądien visame Izraelyje žmogaus, kuris galėtų pasigirti pamatęs Dievą ir likęs gyvas. Žinoma, matyti iš tiesų jis nematė, bet jei dykumoje mums prisistato debesis dūmų stulpo pavidalu ir sako, Aš esu Viešpats, o paskui tęsia pokalbį, ne tik logišką ir suprantamą, bet su prieštaravimo nemėgstančiu valdingumu, tegalinčiu būti dievišku, bet kokia abejonė, kad ir maža, būtų įžeidimas. Kad Viešpats yra Viešpats, parodė atsakymas, duotas paklausus apie Piemenį, tie nerūpestingi žodžiai, kuriuose slypėjo truputis paniekos, bet ir intymumo, ir tai dar sustiprino nenoras atsakyti, ar jis angelas, ar demonas. Bet įdomiausia tai, kad Piemens žodžiai, kieti ir iš pažiūros nesusiję su pagrindiniu klausimu, tik patvirtino antgamtinį susitikimo pobūdį, Aš neklausiau, ar sutikai Dievą, tarsi būtų sakęs, Aš iki šiol tai jau žinojau, tarsi tas pareiškimas jo nebūtų nustebinęs, tarsi būtų žinojęs apie jį iš anksto. Bet atrodė neabejotina tai, kad jis neatleido už avies mirtį, kitos prasmės negalėjo turėti tie paskutiniai žodžiai, Tu nieko neišmokai, išei, o paskui demonstratyviai pasitraukė į kitą bandos pusę ir atsukęs nugarą liko ten, kol jis išėjo. Na, vieną iš tų kartų, kai Jėzus leido išsiskleisti vaizduotei numatant, ko iš jo panorės Viešpats, kai vėl susitiks, Piemens žodžiai netikėtai suskambėjo ausyse, tokie aiškūs ir ryškūs, tarsi jis būtų čia pat, šalia, Tu nieko neišmokai, ir šią akimirką trūkumo, ilgesio, vienatvės jausmas buvo toks stiprus, kad jo širdis sudejavo, štai kur jis buvo, vienas, sėdintis ant Jordano kranto, žvelgiantis į savo pėdas perregimoje upėje ir matantis, kaip iš vieno apavo nusidriekia plonas kraujo siūlelis ir lėtai juda vandenyje, staiga jam nebepriklausė nei kraujas, nei kojos, čionai atėjo jo tėvas, šlubuodamas, jo skylėtu apavu, pasimėgauti Jordano vėsa ir tarė jam kaip ir Piemuo, Turi pradėti nuo pradžios, tu nieko neišmokai. Jėzus, tarsi keltų nuo žemės sunkią ir

ilgą geležinę grandinę, prisiminė savo gyvenimą, grandį po grandies, paslaptinę pradėjimo apreiškimą, šviečiančią žemę, gimimą urve, žuvusius Betliejaus kūdikius, tėvo nukryžiovimą, košmarų paveldėjimą, pabėgimą iš namų, ginčą Šventykloje, Salomės liudijimą, Piemens pasirodymą, gyvenimą su banda, išgelbėtą ėriuką, dykumą, negyvą avi, Dievą. Ir kadangi šis paskutinis žodis buvo perteklinis jo dvasiai, jį apniko mintis, kodėl išgelbėtas nuo mirties ėriukas turi žūti kaip avis, klausimas, regis, kvailas, bet geriau bus suprantamas persakytas taip, Joks išgelbėjimas nėra pakankamas, bet koks pasmerkimas yra galutinis. Paskutinė grandinės grandis yra dabar, būti ant upės Jordano kranto, girdint sielvartingą dainą moters, kurios iš čia nematyti, ją užstoja nendrės, galbūt ji skalbia drabužius, galbūt maudosi, ir Jėzus nori suvokti, kaip visa tai yra tas pat, gyvas ėriukas, pavirtęs į negyvą avi, jo kojos, kraujuojančios jo tėvo krauju, ir dainuojanti moteris, nuoga, atsigulusi ant nugaros vandenyje, išnirusios į viršų stangrios krūtys, juoda gakta, besikilnojanti vėjeliui banguojant, iš tiesų, Jėzus iki šiol nebuvo matęs nuogos moters, bet jei vyras, vos nuėjęs nuo paprasto dūmų stulpo, gali imti spėlioti, kaip bus su Dievu, kai išauš diena vienam ir kitam, ar nesuprantama, kad moters nuogumo smulkmenos, tariant, kad šis žodis tinkamas, galėtų būti įsivaizduotos ir sukurtos iš melodijos, kurią girdime dainuojant, juo labiau kad nežinome, ar jos žodžiai mums skirti. Juozapo čia jau nėra, grįžo į bendrą Seforidės kapą, Piemens nesirodo nė lazdos galas, o Dievas, jei yra visur, kaip sakoma, nepasirinko dūmų stulpo, kad pasirodytų, galbūt yra šiame tekančiame vandenyje, tame pačiame, kur maudosi ta moteris. Jėzaus kūnas davė ženklą, ištvinko tai, ką turi tarp kojų, kaip atsitinka visiems vyrams ir vyriškos lyties gyvūnams gyvūnams, kraujas greitai sruvo į vieną, vis tą pačią vietą, taip, kad jam staiga išdžiūvo žaizdos, Viešpatie, koks stiprus šis kūnas, bet Jėzus nenuėjo ieškoti moters, ir jo rankos atstūmė smarkios kūno pagundos rankas, Esi niekas, jei

nemyli pats savęs, nepasieksi Dievo, jei pirma nepareisi į savo kūną. Nežinia, kas sako šiuos žodžius, bet Dievas jų nesakytų, tai ne jo rožinio poteriai, Piemens jie galėtų būti, jei jis nebūtų taip toli nuo čia, pagaliau galbūt tai buvo dainos, kurią dainavo moteris, žodžiai, šią akimirką jis pagalvojo, kaip smagu būtų nueiti ir jos paprašyti juos paaiškinti, bet balso jau nesigirdėjo, galbūt ją nusinešė srovė, arba moteris paprasčiausiai išlipo iš vandens šluostytis ir rengtis, taip nutildydama savo kūną. Jėzus apsiavė įmirkusias šlepetes ir atsistojo, vanduo pasipylė iš šonų, tarsi būtų išspausta kempinė. Smaigiai juoktūsi čia atėjusi moteris, pamačiusi šiuos groteskiškus batus, bet gali visai būti, kad pašaipus juokas netruktų ilgai, vos jos žvilgsnis nuslystų Jėzaus kūnu aukštyn, atspėdamas formas po tunika, ir ilgiau užsilaikytų prie jo akių, liūdnu dėl senų priežasčių, o dabar dėl naujos dingsties neramių. Nieko ar beveik nieko nesakydama, ji vėl apnuogins kūną ir, įvykus tai, ko tokiais atvejais visad pridera laukti, labai rūpestingai nuaus jo sandalus, gydys žaizdas pabučiuodama kiekvieną koją, o paskui lyg kiaušinį ar kokoną įvyniodama į savo šlapius plaukus. Keliu niekas neateina, Jėzus apsidairo, atsidūsta, ieško nuošalios vietos ir ten traukia, bet staiga sustoja, laiku atsiminęs, kad Viešpats atėmė gyvybę Onanui už tai, kad išliejo savo sėklą ant žemės. Na, jei Jėzus dar kartą, labiau įsigilinęs, apmąstytų tą klasikinį atvejį, kas šiaip jam įprasta, galbūt jo nesulaikytų negailestingas Viešpaties griežtumas, ir tai dėl dviejų priežasčių, pirmoji – kad neturi brolienės, su kuria pagal įstatymą privalėtų duoti palikuonių mirusiam broliui, antroji, ko gero, stipresnė, kadangi Viešpats pagal tai, su kuo jį supažindino dykumoje, turi tvirtų, dar neatskleistų minčių dėl jo ateities, tai neįtikėtina ir nelogiška, kad pamirštų duotus pažadus viską sužlugdydamas vien dėl to, kad nevaldoma ranka išdrįstų nuklusti ten, kur neturėtų, juk Viešpats žino, kokie yra kūno poreikiai, ne tik trivialūs valgio ir gėrimo, tarkime trivialūs, nes yra ir kitų susilaikymų, ne lengvesnių

ištverti. Tokie ir kiti panašūs apmąstymai, kurie turėjo padėti Jėzui tęsti labai žmogišką judesį ieškoti tam tikram tikslui prieglobsčio toli nuo pašalinių akių, baigėsi tuo, kad, atvirksčiai, išblaškė mintį, kurią nešiojosi galvoje, pateko į savo galvojimo vingius, rezultatas buvo toks, kad valia nutolo nuo to, ko norėjo, net nekalbame apie troškimą, kurį kaip nuodėmingą paprastas niekas verčia dvejoti ir trauktis. Susitaikęs su savo dorybe, Jėzus užsimetė kuprinę ant pečių, stvėrė lazda ir leidosi į kelią.

Pirmą šios kelionės dieną Jordano pakrante ketverių atsiskyrimo metų įprotis skatino Jėzų šalintis ten buvusių apgyvendintų vietų. Tačiau artėjant prie Genezareto ežero jam darėsi vis sunkiau apeiti kaimus, tuo labiau kad juos supo dirbami laukai, ne visada patogūs kirsti, tiek dėl apylankų, kurias teko daryti, tiek dėl nepasitikėjimo, kurią jo, klajūno, išvaizda kėlė žemdirbiams. Tuomet Jėzus nusprendė eiti į pasaulį, ir tiesa, kad nepasibodėjo tuo, ką pamatė, tik jį labai vargino triukšmas, kurį beveik buvo pamiršęs. Pirmame iš tų kaimų, į kurį įžengė, šutvė išdykusių vaikūškščių plyšo iš juoko, pamatę jo apavą, ir tai galiausiai išėjo į naudą, nes Jėzus turėjo pakankamai pinigų naujiems sandalams nusipirkti, prisiminkime, kad jis nelietė pinigų, kuriuos nešiojasi nuo tada, kai juos jam davė fariziejus, gyventi ketverius metus su tiek mažai ir neturėti reikalo jų išleisti – didžiausias turtas, nėra ko daugiau ir prašyti Viešpaties. Dabar, nusipirkus sandalus, tas lobis sumenko iki dviejų menkaverčių monetų, bet nepriteklius jo nekamuoja, jau nedaug jam liko, kad nueitų iki savo tikslo, Nazareto, namų, kur neabejotinai grįš, nes vieną dieną palikdamas juos – o atrodė, kad palieka juos visam laikui, – pasakė, Vienaip ar kitaip vis tiek grįšiu. Jis eina neskubėdamas, laikydamasis begalės Jordano vingių, taip pat tiesa, kad dėl kojų žaizdų negali atlikti didžiųjų vaikščiojimo žygdarbių, bet pagrindinė delsimo priežastis ta, kad yra tikras dėl nuvykimo, tarsi galvotų, Jau tarsi čia pat, bet žingsnius lėtino dar ir kitas jausmas, ne toks

aiškus, kažkas tokio, ką būtų galima išreikšti kad ir tokiais žodžiais, Kuo greičiau nueisiu, tuo greičiau vėl išeisiu. Eina palei ežero pakraštį šiaurės kryptimi, jau pasiekė Nazareto lygį, jei norėtų greitai pasiekti namus, tereikėtų nukreipti žingsnius į saulėlydį, bet jį sulaiko ežero vandenys, mėlyni, platūs, ramūs. Jam patinka sėdėti ant kranto ir žiūrėti į žvejų veiksmus, kadaise, dar mažas, buvo šiuose kraštuose tėvų lydymas, bet niekad nesustojo išžiūrėti, kaip dirba tie vyrai, paliekantys paskui save visus žuvies kvapus, tarsi patys būtų jūrų gyventojai. Kol ėjo čionai, Jėzus pelnėsi duoną padėdamas, kiek mokėjo, o tai buvo niekis, ir kiek galėjo, o tai buvo mažai, ištempti valtį į krantą ar įstumti ją į vandenį, pagelbėti prie kupino tinklo, žvejai matė jo veide reikmę ir duodavo kaip atlygį dvi tris kaulėtas žuvis, vadinamas tilapijomis. Iš pradžių drovėdamasis Jėzus eidavo jų kepti ir valgydavo atskirai, bet kadangi praleido ten tris dienas, antrąją žvejai pakvietė prisidėti prie jų. O paskutinę dieną Jėzus jau plaukė į jūrą valtimi dviejų brolių, kurie vadinosi Simonas ir Andriejus, jie buvo vyresni už jį, abu jau perkopę per trisdešimt. Vandenyse Jėzus, nepatyręs šiame amate, pats juokdamasis iš savo nevikrumo, naujų draugų skatinamas, išdrįso užmesti tinklą tuo plačiu mostu, kuris iš tolo atrodo kaip laiminimas arba kaip iššūkis, ir pasiekė tik tiek, kad per vieną iš bandymų vos neįkrito į vandenį. Simonas ir Andriejus labai juokėsi, jie jau žinojo, kad Jėzus išmano tik apie ožkas ir avis, ir Simonas tarė, Geresnis būtų mūsų gyvenimas, jei šie kiti galvijai leistųsi vedami ir nešami, ir Jėzus atsakė, Jos bent nepasimeta, nepasiklysta, visos čia, jūros geldutėje, kasdien sprunka nuo tinklo, kasdien į jį papuola. Žūklė nebuvo sėkminga, valtės dugnas buvo beveik tuščias, ir Andriejus tarė, Broli, plaukiam namo, ši diena jau davė, ką turėjo duoti. Simonas pritarė, Tu teisus, broli, plaukiam. Jis įstatė irklus į įkabas ir buvo beužsimojąs pirmuoju iš yrių, nuplukdysiančių juos į krantą, kai Jėzus, nemanome, kad iš įkvėpimo ar didesnės nuojautos, tai buvo tik būdas, nors ir nepaaiškinamas, parodyti

dėkingumą, pasiūlė pabandyti dar tris paskutinius kartus. Kas žino, gal žuvų kaimenė, vedama savo piemens, ką tik atplaukė čionai, priemūsų. Simonas nusijuokė, Tai dar vienas avių pranašumas – jas galima matyti, o Andriejui tarė, Užmesk čia tinklą, jei nieko nepešim, nieko ir neprarasim, ir Andriejus užmetė tinklą, ir tinklas prisipildė. Abu žvejai išvertė akis iš nuostabos, bet ji virto stebuklu, kai tinklas, užmestas dar kartą, paskui dar, abu kartus vėl prisipildė. Iš jūros, kuri anksčiau atrodė tokia nežuvinga, tarsi vanduo, ašočiu pasemtas iš tyro šaltinio, niekad nematyta gausa pylėsi šviesūs žiaunų, žvynų ir pelekų srautai, nuo kurių mirguliavo akyse. Simonas ir Andriejus klausė, iš kur jis žinojo, kad žuvys pasirodys čia už akimirkos, koku sakalo žvilgsniu pastebėjo gilų vandenų judėjimą, ir Jėzus atsakė, kad ne, jis nežinojo, tai tebuvo mintis paskutinį sykį prieš sugrįžtant išbandyti laimę. Abu broliai neturėjo priežasčių abejoti, ši ir kitus stebuklus lėmė atsitiktinumas, bet Jėzus viduje sudrebėjo ir savo sielos tyloje klausė, Kas tai padarė. Simonas tarė, Na, dabar padėk išrinkti, kaip tik gera proga paaiškinti, kad ne šioje Genezaretio jūroje atsirado ekumeninis posakis, Visa, kas pakliūva į tinklą, yra sužvejota žuvis, čia kriterijai kitokie, žuvis bus visa, ką ištempia tinklas, bet įstatymas šiuo atžvilgiu labai aiškus, kaip ir visais, Šiuos galite valgyti iš visų vandens gyvūnų. Kas vandenyse – jūroje ar upėje – turi pelekus ir žvynus, tokius galite valgyti. Bet kas neturi pelekų ir žvynų jūroje ar upėje, – iš visų répliojančių gyvūnų vandenyje ir iš visų kitų gyvūnų, esančių vandenyje, – tokius laikysite pasibjaurėtiniais. Laikysite juos pasibjaurėtiniais, nevalgysite jų mėsos, bjaurėsitės jų dvėseną. Visa, kas neturi vandenyje pelekų ir žvynų, jums pasibjaurėtina. Taigi atmestinos glotnios odos žuvis, kurios negalėjo patekti ant Viešpaties tautos stalo, buvo gražintos į jūrą, daugelis iš jų net jau įpratusios ir nesijaudino patekusios į tinklą žinodamos, kad greitai grįš į vandenį, be rizikos nugaišti užtroškus. Savo galvose žuvis manė besinaudojančios ypatingu Kūrėjo palankumu, jei ne

ypatinga meile, kas galiausiai paskatino jas laikyti save viršesnėmis už tas žuvis, kurios liko valtysė, šios po tamsių vandėnų priedanga turėjo daug ir sunkiai nusikalsti, jei Dievas taip be gailesčio palieka jas gaišti.

Kai pagaliau pasiekė krantą – o kad nenuskėstų, prireikė begalės gudrybių ir pastangų, nes ežero paviršius laižė valtės bortą tarsi norėdamas praryti, – žmonių nuostaba buvo neišpasakyta. Jie klausinėjo, kaip tai nutiko, žinodami, kad kiti žvejai grįžo nieko nepėšę, bet nebyliu ir bendru sutarimu nė vienas iš trijų laimingųjų nekalbėjo apie stebuklingos žvejybos aplinkybes, Simonas ir Andriejus todėl, kad nebūtų viešai sumenkinti jų kaip įgudusiųjų nuopelnai, Jėzus nenorėdamas, kad kiti žvejai įterptų jį kaip masalą į atitinkamas savo gretas, nors tai, sakytume, būtų visiškai teisinga, kad vienu mostu pasibaigtų nesutarimai tarp sūnų ir posūnių, atnešę pasauliui tiek blogio. Taip galvodamas Jėzus tą vakarą pareiškė, kad kitą rytą išvyks į Nazaretą, kur po ketverių metų nebuvimo ir klajonių, kurias galima pavadinti velniškomis – tokios jos buvo varginančios – jo laukė šeima. Labai apgailejo Simonas ir Andriejus sprendimą, kuris iš jų atėmė geriausią, kiek mena Genezareto analai, vandėnų kaimenės stebėtoją, apgailejo ir du kiti žvejai, Jokūbas ir Jonas, Zebediejaus sūnūs, naivoki vaikinai, kurių juokais buvo įprasta klausti, Kas yra Zebediejaus sūnų tėvas, vargšai netekdavo žado, suglumdavo, ir nė tai, kad žinojo atsakymą, nes juk aišku, kad žinojo, nes jie buvo tie sūnūs, nė tai jų nesaugojo nuo sutrikimo ir liūdesio akimirkos. Jie dėl Jėzaus išėjimo apgailestavo ne tik todėl, kad jiems išsprūsta puikios žvejybos proga, bet ir todėl, kad jiems, jauniems, – Jonas buvo dar jaunesnis už Jėzų – būtų patikę sudaryti su juo jaunimo komandą, kuri galėtų varžytis su vyresniąja karta. Jų dvasios naivumas nebuvo kvailumas nei protinis atsilikimas, tik jie ėjo per gyvenimą taip, tarsi būtų galvoję apie kažką kitą, todėl imdavo dvejoti, kai juos klausdavo, kaip vadinasi Zebediejaus sūnų

tėvas, ir nesuprasdavo, ko taip kvatojasi žmonės, kai pergalingai atsakydavo, Zebediejus. Jonas netgi išmėgino šansą, priėjo prie Jėzaus ir tarė, Lik su mumis, mūsų valtis didesnė negu Simono, mes pagausime daugiau žuvų, o Jėzus, išmintingas ir pamaldus, jam atsakė, Viešpats matuoja ne žmogišku, bet savo teisingumo matu. Jonas neteko žado, nuleidęs galvą nuėjo šalin, ir vakaras praėjo kitiems interesantams nebesikreipiant į Jėzų. Kitą dieną Jėzus atsisveikino su pirmais draugais, atrastais per aštuoniolika gyvenimo metų, ir su įdėtu maistu kelionei, atsukęs nugarą šiai Genezareto jūrai, kur arba labai jis klydo, arba Dievas davė ženklą, pagaliau nukreipė žingsnius į kalnus, keliu į Nazaretą. Bet likimas panoro, kad praeinant Magdalos miestą jam pratrūktų ant kojos delsianti gyti žaizda ir taip smarkiai, kad atrodė, jog kraujas visai nesiruošia nustoti bėgęs. Taip pat likimas panoro, kad šis pavojingas atsitikimas įvyktų išeinant iš Magdalos, netgi beveik prieš vartus vieno namo, kuris stovėjo atokiai nuo kitų, tarsi nenorėdamas prie jų artintis arba jų atstumtas. Matydamas, kad neatrodo, jog kraujas ketintų liautis bėgęs, Jėzus sušuko, Ei, ar yra kas viduj, vos ištarė, ir iškart prie vartų pasirodė moteris, tarsi kaip tik būtų laukusi, kad kas ją pašauktų, nors iš lengvos veide šmėstelėjusios nuostabos galime manyti, kad anksčiau buvo įpratusi, kad į jos namus įeity nesibeldę, o tam, jei gerai apsvarstysime tuos dalykus, šiuo atveju yra mažiau dingsčių nei bet kuriuo kitu, nes ta moteris yra prostitutė, ir pagarba savo verslui reikalauja, kad priėmus klientą užsirakintų duris. Jėzus, atsėdęs ant žemės, užspaudęs kraujuojančią žaizdą, žvilgtelėjo į prieinančią moterį, Padėk man, tarė, ir įsikibęs į jos ištiestą ranką sugebėjo šlubuodamas žengti kelis žingsnius. Tu negali toliau eiti, tarė ji, užeik, aš aprišiu šitą žaizdą. Jėzus nepasakė nei taip, nei ne, jį taip apsvaigino tos moters kvapas, kad akimoku išnyko atsivėrusios žaizdos skausmas, ir štai uždėjęs ranką jai ant pečių ir jausdamas esąs apkabintas per juosmenį kitos, kuri akivaizdžiai negalėjo būti jo, juto

sąmyšį, kuris sklido po kūną visomis kryptimis, jei ne tiksliau būtų pasakyti juslėmis, nes jose, arba vienoje, turinčioje šį vardą, bet kas nėra nei rega, nei klausa, nei uoslė, nei skonis, nei lytėjimas, vis dėlto apimančioje dalį kiekvienos iš jų, štai kur viskas supulsavo, padėk Dieve. Moteris padėjo jam įžengti į kiemą, uždarė vartus ir pasodino, Palauk, tarė. Įėjo vidun ir grįžo su moliniu dubeniu ir balta drobulė. Įpylė į dubenį vandens, suvilgė drobulę ir atsiklaupusi prie Jėzaus kojų, prilaikydama kairės rankos delnu sužeistą koją, rūpestingai nuplovė, nuvalydama žemes, suminkštindama sueižėjusį šašą, pro kurį su krauju sunkėsi kažkas geltono, pūlingo, blogai atrodančio. Moteris tarė, Vien nuo vandens tu nepagysi, o Jėzus tarė, Tik aprišk man žaizdą taip, kad galėčiau nueiti iki Nazareto, ten paskui manimi pasirūpins, jau buvo besakęs, Mano mama manimi pasirūpins, bet pasitaisė, nes nenorėjo šios moters akyse pasirodyti berniūkščiu, kuris suklupeš ant akmens ima verkti, Mamyte, mamyte, laukdamas glamonių, lengvo užgauto piršto papūtimo, švelninančio pirštų prisilietimo, Nieko, nieko, mano berniuk, jau praėjo. Nuo čia į Nazaretą tau dar daug eiti, bet kaip nori, tik palauk, užtepsiu balzamo, tarė moteris ir įėjo į namą, kur užtruko šiek tiek ilgiau nei anksčiau. Jėzus nustebeš žvalgėsi po kiemą, nes savo gyvenime nematė nieko tokio švaraus ir sutvarkyto. Jis įtaria, kad ta moteris – prostitutė, ne dėl savo ypatingo gebėjimo iš pirmo žvilgsnio atspėti profesijas, dar prieš kelias dienas jį patį lengva buvo atpažinti iš stipraus ožkų bandos dvoko, o dabar visi sakys, Jis žvejys, buvo anas dvokas, atsirado kitas, ne silpnesnis. Moteris kvėpia kvėpalais, bet Jėzus, nežiūrint nekaltybės, kuri nėra nemokšiškumas, nes jam netrūko progų pamatyti, kaip elgiasi avinai ir ožiai, turi sveiką nuovoką, kad nutuoktų, jog geras nuo moters kūno sklindantis kvapas nėra pakankamas pagrindas teigti, kad ji prostitutė. Iš tiesų, prostitutė turėtų kvėpėti tuo, kas pas ją lankosi, – vyru, kaip kad ožys atsiduoda ožka, o žvejys – žuvimi, bet galbūt, kas žino, šios moterys

taip kvėpinasi kaip tik tam, kad nori paslėpti, užmaskuoti ar net pamiršti vyro kvapą. Moteris pasirodė su mažu ašotėliu šypsodamasi, tarsi kas nors namo viduje jai būtų papasakojęs linksmą istoriją. Jėzus mato ją artinantis, bet jei akys jo neapgauna, ji eina labai lėtai, kaip kad kartais nutinka sapnuose, tunika judėjo, bangavo, priderindama prie eisenos ritmišką šlaunų siūbavimą, o juodi palaidi moters plaukai šoko virš pečių, kaip kad varpos kviečių lauke šoka nuo vėjo. Nebuvo abejonės, net neišmanėliui aišku, kad tunika – prostitutės, kūnas – šokėjos, juokas – palaidūnės. Susirūpinęs Jėzus prašė atminties, kad pagelbėtų keliomis tinkamomis citatomis iš garsaus bendravardžio ir autoriaus, Jėzaus Siracido, ir atmintis gerai jam pasitarnavo, tyliai šnibždėdama į ausį, Nesilankyk pas palaidūnę, kad neįpultum į jos pinkles, ir tuoj pat, Nebendrauk su dainuojančia šokėja, kad nebūtum jos vyliaus sužavėtas, ir galiausiai, Neatiduok širdies kekšėms, kad nepražūtum pats ir neprarastum savo paveldo, labai gali nutikti, kad šis dabartinis Jėzus pražus, jis juk vyras ir dar toks jaunas, bet dėl paveldo, šitai mes jau žinome, jam nėra pavojaus, nes jo neturi, dėl to ir jis pats išsigelbėsiąs atėjus valandai, kai moteris, prieš sutardama, jo paklaus, Kiek turi pinigų. Tačiau Jėzus pasirengęs visam šitam ir todėl jo nenustebina klausimas, kurį ji užduoda tuo metu, kai pasidėjusi jo pėdą sau ant kelio tepa balzamu jo žaizdą, Kaip vadiniesi, Jėzus, atsakė jis, ir nesako, kad iš Nazareto, nes jau anksčiau buvo tai pareiškęs, kaip ir ji, gyvendama čia, nesisako, kad iš Magdalos, kai jam savo ruožtu paklausus jos vardo atsako, kad Marija. Per tą laiką, kai būta tiek judesių ir pastebėjimų, Marija Magdaliėtė pabaigė tvarstyti skaudančią Jėzaus koją, aprišdama tvirtu ir prideramu tvarsčiu, Štai ir viskas, tarė ji, Kaip galiu tau atsidėkoti, paklausė Jėzus, ir pirmą kartą jo akys susitiko su jos akimis, juodomis, spindinčiomis lyg akmens anglys, bet iš kurių sklido, tarsi tekėtų vanduo virš vandens, geidulinga užuomina, persmelkusi Jėzų iki jo esybės gelmių. Moteris ne iškart atsakė, žvelgė

į jį savo ruožtu tarsi vertindama, koks jis žmogus, nes buvo aki-vaizdu, kad pinigų šis vargšas vaikinai neturi, ir pagaliau tarė, Priesimink mane, daugiau nieko, o Jėzus, Nepamiršiu tavo gerumo, o paskui, sukaukęs drąsą, Tavo irgi nepamiršiu, Kodėl, nusišypsojo moteris, Nes tu graži, Nepažinai manęs, kai buvau tikra gražuolė, Matau, kokia graži esi dabar. Jos šypsena pamažu išdilo, užgeso, Ar žinai, kas esu, ką veikiu, iš ko gyvenu, Žinau, Ar tau tereikėjo pažvelgti į mane ir jau viską žinai, Nieko aš nežinau, Kad esu prostitutė, Šitą žinau. Moteris atsėdė šalia jo, švelniai perbraukė ranka galvą, pirštų galiukais palietė lūpas, Jei nori man atsidėkoti, lik šiandien su manimi, Negaliu, Kodėl, Neturiu kuo tau sumokėti, Didelė čia naujiena, Nesijuok iš manęs, Galbūt netikėsi, bet, matai, lengviau juokčiausi iš vyro su pilnu kapšu, Tai ne tik pinigų klausimas, Tai tada kas. Jėzus tylėdamas nusuko veidą į šoną. Ji jam nepadėjo, galėjo paklausti, Ar tu skaistus, bet liko tylėti laukdama. Stojė tylai, tokia tanki ir gili, kad atrodė, jog muša tik dvi širdys, bet jo stipriai ir greitai, o jos neramiai su savu jauduliu. Jėzus tarė, Tavo plaukai plasta tarsi kaimenė ožkų, besileidžiančių žemyn Gileado kalnų šlaitais. Moteris tylomis nusišypsojo. Paskui Jėzus tarė, Tavo akys – tarsi Hešbono šaltiniai prie Bat Rabimo vartų. Moteris vėl nusišypsojo, bet nieko nesakė. Tada Jėzus lėtai atsisuko į ją ir tarė, Aš dar nepažinęs moters. Marija suspaudė jam rankas, Taip visi turim pradėti, vyrai, dar nepažinę moters, moterys, dar nepažinusios vyro, vieną dieną tas, kas pažino, pamoko, tas, kas nežino, mokosi, Ar nori mane pamokyti, Kad turėtum atsidėkoti man dar kartą, Šitai niekad tau neatsidėkosiu, O aš nesiliausiu tavo mokiusi. Marija pakilo, nuėjo užrakinti kiemo vartų, bet prieš tai kažką pakabino iš gatvės pusės, tikriausiai ženklą, kad klientai neitų pas ją, kad ji uždarė savo langą, nes atėjo metas dainuoti, Pabusk, šiaurės vėjau! Ateik, pietų vėjau! Padvelk į mano sodą, tepasklinda plačiai jo kvapai! Teateina mylimasis į savo sodą, tevalgo jo geriausių vaisių.

Paskui kartu, Jėzus atsirėmęs kaip ir pirma į Marijos petį, tos Magdalos kekšės, kuri jį gydė ir priims į savo guolį, įžengė į namą, į malonią vėsaus ir švaraus kambario prietamą. Guolis – ne tas šiurkštus ant aslos patiestas demblys, su užmesta ant viršaus ruda antklode, kokį Jėzus visada matė tėvų namuose, kiek ten gyveno, šitas yra tikras guolis kaip tas kitas, apie kurį sakoma, Išpuošiau savo guolį užvalkalais, spalvotomis Egipto lino lovatiesėmis; iškvėpinau savo lovą mira, alavijais ir cinamonu. Marija Magdaliatė nusivedė Jėzų prie krosnies, kur grindys išklotos plytelėmis, ir ten, atstūmusi jo pagalbą, savo rankomis išrengė jį ir nuprausė, kartais pirštų galais paliesdama jo kūną tai šen, tai ten, lengvai bučiuodama jį į krūtinę ir į šlaunis, iš vienos pusės ir iš kitos. Šios švelnios glamonės privertė Jėzų sudrebėti, moters nagai šiurpino jį braukiami per odą, Nebijok, tarė Marija Magdaliatė. Nušluostė jį ir nusivedė už rankos iki lovos, Gulkis, aš tuoj grįšiu. Užtraukė virvele užuolaidą, vėl pasigirdo vandens pliuškenimas, paskui pauzė, oras staiga pakvipo, ir Marija Magdaliatė pasirodė nuoga. Nuogas buvo ir Jėzus, kaip jinai jį paliko, vaikinai manė, jog taip yra teisinga, būtų įžaidimas užsikloti jos atidengtą kūną. Marija sustojo šalia lovos, pažiūrėjo į jį aistringai ir švelniai ir tarė, Esi gražus, bet kad būtum tobulas, turi atsimerkti. Dvejodamas Jėzus atsimerkė, tuoj pat vėl užsimerkė apakintas, vėl atsimerkė, ir šią akimirką žinojo, ką iš tiesų norėjo pasakyti karalius Saliamonas šiais žodžiais, Tavo dailios šlaunys tarsi brangakmeniai, meistro rankų darbas. Tavo klonis tarsi apvali taurė, visuomet sklidina vyno. Tavo liemuio tarsi kviečių pėdas, apkaišytas lelijomis. Tavo krūtys tarsi du stirniukai, gazelės dvyniai, bet žinojo dar geriau, kai Marija atsigulė šalia ir, paėmusi jo rankas, lėtai vedžiojo jas po visą savo kūną, plaukus ir veidą, kaklą, pečius, krūtis, kurios švelniai susispaudė, pilvą, bambą, gaktą, kur užtruko, supindama ir vėl išpindama pirštus, minkštų raumenų apvalumą, ir tai darydama tyliu balsu, beveik pašnibždomis sakė, Mokykis,

mokykis, pažink mano kūną. Jėzus žiūrėjo į savo rankas, kurias laikė Marija, ir troško, kad jos būtų palaidos, kad laisvai galėtų tirti kiekvieną iš tų kūno dalių, bet ji tęsė, dar kartą, ir dar, ir sakė, Mokykis, pažink mano kūną, pažink mano kūną. Jėzus greitai kvėpavo, bet buvo akimirka, kai jam atrodė, kad dūsta, ir tai buvo tada, kai jos rankos, kairė uždėta ant kaktos, dešinė – ant kulkšnies, pradėjo lėta glamonę, viena kitos kryptimi, abi traukiamos vieno centrinio taško, kurią pasiekusios užsilaikė tik akimirką, kad taip pat lėtai grįžtų į išeities tašką, iš kur pradėjo judėti. Tu nieko neišmokai, išeik, pasakė Piemuo, ir galbūt norėjo pasakyti, kad jis neišmoko ginti gyvybės. Dabar Marija Magdaliatė moko jį, Pažink mano kūną, ir pakartojo, bet kitaip, pakeisdama vieną žodį, Pažink savo kūną, ir štai jis, jo kūnas, įsitempęs, kietas, pakilęs, o virš jo buvo nuoga ir puiki Marija Magdaliatė, kuri sakė, Nurimk, nesirūpink, nejudėk, leisk man pačiai, tada pajuto, kad viena jo kūno dalis, anoji, paniro į jos kūną, kad jį supo ugnies žiedas, nueidamas ir ateidamas, kad jį purtė drebulys iš vidaus, spurdėdamas lyg žuvis, kuris staiga išstrūko šaukdamas, neįmanoma, žuvis nešaukia, tuo pat metu, kai Marija dejuodama susmuko ant jo, gerdama iš jo lūpų riksmą godžiu ir neramiu bučiniu, nuo kurio Jėzaus kūną apėmė antras ir nesibaigiantis drebulys.

Visą dieną niekas neatėjo belstis į Marijos Magdaliatės vartus. Visą dieną Marija Magdaliatė tarnavo ir mokė vaikina iš Nazareto, kuris, visai jos nepažindamas, paprašė palengvinti skausmus ir pagydyti žaizdas, kurios, bet ji to nežinojo, atsirado nuo kito susitikimo, dykumoje, su Dievu. Dievas Jėzui sakė, Nuo šiandien priklausai man pagal kraują, Demonas, jei tai buvo jis, paniekino jį, Tu nieko neišmokai, išeik, o Marija Magdaliatė, tarp krūtų tekant prakaitui, palaidais plaukais, kurie, regis, skleidė dūmus, sutinusių lūpomis, akimis lyg juodas vanduo, sakė, Neatsipirksi nuo manęs tuo, ką tave išmokiau, bet liksi su manimi šią naktį. Jėzus virš jos atsakė, Tai, ko

manęs mokai, yra ne kalėjimas, tai laisvė. Jie miegojo kartu, bet ne tik tą naktį. Kai pabudo jau įdienojus, po to, kai jų kūnai dar kartą ieškojo vienas kito ir susirado, Marija apžiūrėjo Jėzaus žaizdą ant kojos, Jau geriau atrodo, bet dar neturėtum eiti namo, tau pakenks kelionė, kai tokios dulkės, Negaliu pasilikti, jei jau pati sakai, kad jau geriau, Likti tai gali, klausimas, ar nori, o dėl kiemo vartų, tai jie bus užrakinti tiek, kiek panorėsime, O tavo gyvenimas, Šią valandą mano gyvenimas esi tu, Kodėl, Atsakau tau karaliaus Saliamono žodžiais, Mano mylimasis įkišo ranką pro velkės skylę, ir aš suvirpėjau, Ir kaip aš galiu būti tavo mylimasis, jei nepažįsti manęs, esu tik kai kas, kuris atėjo prašyti tavo pagalbos ir kurio tu pasigailėjai, pasigailėjai mano skausmų ir mano nemokšiškumo, Todėl tave ir myliu, kad tau padėjau ir tave pamokiau, bet tu manęs mylėti negali, nes manęs nemokei ir man nepadėjai, Tu neturi jokios žaizdos, Atsirastų, jei paieškotum, Kokia tai žaizda, Šie vartai atidaryti ir per juos įeina kiti, o mano mylimasis ne, Sakei, kad aš esu tavo mylimasis, Todėl vartai užsidarė, kai įėjai, Nieko nežinau, ką galiu tave pamokyti, vien tai, ką išmokau iš tavęs, Pamokyk mane ir to, kad žinočiau, ką reiškia mokytis iš tavęs, Negalime gyventi kartu, Nori pasakyti, kad negali gyventi su prostitute, Taip, Visą laiką, kol tu būsi su manimi, nebūsiu prostitutė, nesu prostitutė nuo tada, kai čia įėjai, nuo tavęs priklausu, ar taip bus ir toliau, ar ne, Per daug iš manęs prašai, Nieko, ko negalėtum man duoti per vieną dieną, per dvi dienas, per tą laiką, kol tavo koja sugis, kad paskui vėl atsivertų manoji žaizda, Aš ėjau į čia aštuoniolika metų, Kelios papildomos dienos tau nieko nereikš, dar esi jaunas, Tu irgi jauna, Vyresnė už tave, bet jaunesnė už tavo motiną, Ar pažįsti mano motiną, Ne, Tai kam taip pasakei, Nes aš negalėčiau turėti vaiko, kuris dabar būtų tavo amžiaus, Koks aš kvailas, Tu ne kvailas, tik nekaltas, Jau nesu nekaltas, Ar dėl to, kad pažinai moterį, Nebebuvau toks jau tada, kai atsiguliau su tavimi, Papasakok man apie savo gyvenimą, bet ne

dabar, dabar tenoriu, kad tavo kairė ilsėtusi virš mano galvos, o tavo dešinė būtų mane apkabinusi.

Jėzus liko Marijos Magdalietės namuose savaite, tiek laiko reikia, kad po žaizdos šašu susidarytų nauja oda. Kiemo vartai būdavo visada užrakinti. Kai kurie nekantrūs vyrai, skatinami pavydo arba apmaudo, ateidavo ir belsdavo, tyčia nepaisydami ženkle, kuris turėjo juos atgrasinti. Jie norėjo žinoti, kas yra tasai, kuris taip ilgai užtrunka, ir vienas šmaikštesnis įžeidžiamai šūktelėjo per sieną, Arba bus, kad negali, arba bus, kad nemoka, atidaryk man vartus, Marija, aš jam paaiškinsiu, kaip reikia daryti, ir Marija Magdalietė ėjo į kiemą atsakyti, Kad ir kas būtum, ką įstengei, nebeįstengsi, ką darei, daugiau niekad nedarysi, Prakeikta moterie, Eik sau, labai apsigauai, nerasi pasaulyje labiau palaimintos moters kaip aš. Galbūt dėl šio nutikimo ar dėl to, kad taip turėjo būti, daugiau niekas neatėjo belstis į vartus, šiaip ar taip labiausiai tikėtina, kad nė vienas iš tų vyrų, Magdalos gyventojų ar informuotų prašalaičių, nenorėjo rizikuoti išgirsti prakeiksmą, kuris juos pasmerktų bejėgystei, nes esama visuotinio įsitikinimo, kad prostitutės, ypač aukštos kilmės, diplomuotos ar plačiai veikiančios, žinodamos viską apie menus palinksminti vyro lyčiai, taip pat yra labai kompetetingos įteigti jai nepagydomą niūrumą, palikti ją nulinkusia galva, be žvalumo ir norų. Taigi Marija ir Jėzus mėgavosi ramybe tas aštuonias dienas, per kurias duotos ir priimtos pamokos perėjo į vientisą tėkmę, sudarytą iš gestų, atradimų, staigmenų, šnabždesių, išradimų, tarsi spalvoto stiklo plytelių mozaika, kurios po vieną yra niekas ir viskuo tampa sujungus ir sudėjus į savo vietas. Daugiau nei kartą Marija Magdalietė norėjo vėl pasmalsauti apie mylimojo gyvenimą, bet Jėzus pakeisdavo temą, pavyzdžiui, atsakydavo, Atėjau į savo sodą, seserie sužadėtine, prisirenku miros ir kvėpalų, valgau korį su medumi, geriu vyną su pienu, ir, pasakęs tai taip aistringai, greitai nuo poetinės eilutės deklamavimo pereidavo prie poetinio veiksmo, iš

tiesų, iš tiesų sakau tau, mielas Jėzau, taip neįmanoma kalbėtis. Bet vieną dieną Jėzus nusprendė papasakoti apie savo tėvą, dailidę, ir motiną, vilnos karšėją, savo aštuonis brolius ir seseris, kad laikydamasis papročio pradėjęs mokytis tėvo amato, bet paskui ketverius metus buvo piemuo, kad čia atsidūrė grįždamas namo, kelias dienas plaukiojo su žvejais, bet per mažai buvo laiko, kad išmoktų jų amato. Kai Jėzus tai papasakojo, buvo vakaras, jie buvo išėję valgyti į kiemą ir protarpiais pakeldavo galvą pasižiūrėti greito kregždžių skrydžio, jos pralėkdavo šaižiai surikdamos, tylą, stojusi tarp jų, atrodė, reiškė, kad viskas pasakota, vyras išpažino moteriai, bet moteris lyg nieko nebuvo paklausė, Tik tiek, jis pritariamai linktelėjo, Taip, tik tiek. Tyla tapo visiška, kregždės suko ratus apie kitas sienas, ir Jėzus tarė, Mano tėvas prieš ketverius metus buvo nukryžiuotas Seforidėje, jis buvo vardu Juozapas, Jei neklystu, tu esi pirmagimis, Taip, esu pirmagimis, Tada nesuprantu, kodėl nelikai su savo šeima, juk privalėjai, Tarp mūsų buvo nesutarimų, ir daugiau nieko manęs neklausk, Tebūnie, nieko apie tavo šeimą, bet tie piemenavimo metai, papasakok man apie tą laiką, Nėra ką ir sakyti, visada tas pats, yra ožkos, yra avys, yra ožiukai, yra ėriukai, ir pienas, daug pieno, pienas iš visų pusių, Ar tau patiko piemenauti, Patiko, Tai ko parėjai, Nusibodo, pasiilgau šeimos, Ką reiškia pasiilgai, Kai kamuojiesi būdamas toli, Meluoji, Kodėl sakai, kad meluoju, Nes tavo akyse mačiau baimę ir sąžinės graužatį. Jėzus neatsakė. Atsikėlė, apsuko ratą apie kiemą, paskui sustojo prieš Mariją, Vieną dieną, kai mes vėl susitiksim, galbūt papasakosiu tau, kas liko, jei tada pažadėsi man, kad niekam to nesakysi, Sutaupytum mums laiko, jei dabar tai padarytum, Taip, pasakysiu, bet tik tuo atveju, jei vėl susitiksim, Ar tikiesi, kad tuomet jau nebūsi prostitutė, nes dabar negali pasitikėti tokia, galvoji, kad galėčiau parduoti tavo paslaptis už pinigų arba išduoti jas bet kuriam, čionai atėjusiam, pramogai, mainais į šaunesnę meilės naktį nei tos, kurias aš

suteikiau tau, o tu man, Ne dėl to aš linkęs tylėti, Tada aš sakau tau, kad Marija Magdaliėtė bus prie tavo kojų, prostitutė ar ne, kai tau jos reikės, Kas aš toks, kad to nusipelniau, Tu nežinai, kas esi. Tą naktį grįžo senas košmaras, pastaruoju metu tai tebuvo neaiškus nerimas, įsiterpdavęs į paprastus sapnus, pagaliau įprastas ir pakenčiamas. Bet tą naktį, galbūt dėl to, kad buvo paskutinė naktis miegoti toje lovoje, galbūt kad pasakojo apie Seforidę ir nukryžiuotuosius, košmaras, tarsi milžiniška gyvatė, pabudusi iš žiemos įmigio, ėmė lėtai išvynioti žiedus, kelti siaubingą galvą, ir Jėzus pabudo šaukdamas, apsipylęs šaltu prakaitu, Kas tau, kas tau, klausė jo susirūpinusi Marija, Sapnas, nieko daugiau kaip sapnas, gynėsi jis, Papasakok man jį, ir šie paprasti žodžiai buvo pasakyti su tokia meile ir švelnumu, kad Jėzus neįstengė sulaikyti ašarų, o po ašarų – žodžių, kuriais norėjo nuslėpti, Sapnuoju, kad mano tėvas ateina manęs nužudyti, Tavo tėvas miręs, o tu štai gyvas, Esu kūdikis, esu Judėjos Betliejuje, o mano tėvas ateina manęs užmušti, Kodėl Betliejuje, Ten aš gimiau, Galbūt manai, kad tavo tėvas nenorėjo, kad tu gimtum, tą ir nori pasakyti sapnas, Tu nieko nežinai, Ne, nežinau, Betliejuje buvo kūdikių, kurie žuvo dėl mano tėvo, Ar jis juos nužudė, Nužudė jų negelbėdamas, o durklą valdė ne jo ranka, Ar savo sapne esi vienas iš tų kūdikių, Esu miręs tūkstantį kartų, Vargšelis, vargšas Jėzus, Dėl to ir išėjau iš namų, Pagaliau suprantu, Manai, kad supranti, Ko dar trūksta, Dar kai ko, ko negaliu tau pasakyti, Ar to, ką pasakysi, kai vėl susitiksiu, Taip. Jėzus užmigo priglaudęs galvą prie Marijos peties kvėpuodamas į jos krūtį. O ji likusią nakties dalį neužmigo. Jai skaudėjo širdį, nes rytas neužtruks juos išskirti, bet jos siela buvo rami. Vyras, ilsėjęsis šalia jos, buvo, ji tai žinojo, tas, kurio ji laukė visą gyvenimą, kūnas, kuris jai priklausė ir kuriam priklausė jos kūnas, skautus jo, naudotas ir nešvarus jos, bet reikia atsižvelgti, kad pasaulis prasidėjo, tai, kas vadinasi prasidėjo, vos prieš aštuonias dienas, ir tik šią naktį buvo patvirtintas, aštuonios

dienos yra niekas, jei lyginsime jas su, kaip sakoma, visa ateitimi, be to, šis man pasirodęs Jėzus toks jaunas, o aš, Marija Magdaliėtė, štai aš, atsigulusi su vyru, kaip daugelį kartų, bet dabar pražuvusi iš meilės ir neturinti amžiaus.

Rytą praleido rengdamiesi kelionei, atrodė, kad vaikinai pa-trauks į pasaulio pakraštį, tuo tarpu nereikia eiti nė dviejų šimtų sta-dijų (36 km), nieko tokio, ko normaliai sudėtas vyras neįveiktų tarp vidudienio saulės ir pavakarės sutemų, net turint omenyje, kad kelias iš Magdalos į Nazaretą ne visai lygus, nes netrūksta jame stačių skar-džių ir akmeningų laukų. Ir pasisaugok, nes šiomis vietomis vaikšto kariaujantieji prieš romėnus, tarė Marija, Vis dar, paklausė Jėzus, Gyvenai toli, čia Galilėja, O aš esu galilėjietis, nepadarys man nieko blogo, Nesi galilėjietis, jei gimei Judėjos Betliejuje, Mano tėvai pra-dėjo mane Nazarete, o aš iš tikrųjų gimiau net ne Betliejuje, gimiau urve, po žeme, ir dabar net ima atrodyti, kad vėl gimiau čia, Magda-loje, Iš prostitutės, Man nesi prostitutė, karštai tarė Jėzus, Buvau ja. Po šių žodžių stoji tylą, Marijai laukiant, kad kalbėtų Jėzus, Jėzui stengiantis ir niekaip nesuvaldant nerimo. Pagaliau paklausė, Ką ten pakabinai ant vartų, kad neįeitų joks vyras, eik nuimk tai. Marija Magdaliėtė pažiūrėjo į jį rimtai, paskui vylingai nusišypsojo, Nega-lėčiau laikyti namuose dviejų vyrų tuo pat metu, Ką tu nori pasa-kyti, Kad tu išeini, bet ir lieki čia. Padarė pauzę ir pridūrė, Ženklas, kuris pakabintas ant vartų, ten liks ir toliau, Žmonės manys, kad esi su vyru, Jei taip manys, manys gerai, nes būsiu su tavimi, Ar dau-giau niekas čia neįžengs, Tu tai pasakei, moteris, kurią vadina Ma-rija Magdaliete, liovėsi buvusi prostitute, kai tu čia įėjai, Iš ko tada gyvensi, Tik laukų lelijos auga nedirbdamos ir neverpdamos. Jėzus paėmė jos rankas ir tarė, Nazaretas netoli nuo Magdalos, vieną iš šių dienų aplankysiu tave, Jei manęs ieškosi, čia mane sutiksi, Trokštu visada tave sutikti, Sutiksi mane net numiręs, Ar nori pasakyti, kad mirsiu anksčiau už tave, Esu vyresnė, neabejotinai mirsiu pirma, bet

jei atsitiktų taip, kad tu mirtum prieš mane, aš gyvenčiau vien todėl, kad galėtum mane sutikti, O jei tu pirma mirsi, Tebūnie palaimintas, atvedęs tave į šį pasaulį, kai aš jau buvau jame. Tai pasakiusi Marija Magdaliētė padavė Jėzui valgyti, ir jam nereikėjo sakyti, Sėsk su manimi, nes nuo pirmosios dienos užrakintuose namuose šis vyras ir ši moteris dalijosi ir daugino tarp savęs jausmus ir gestus, erdvę ir pojūčius, pernelyg nepaisydami taisyklės, normos ar įstatymo. Žinoma, jie nežinotų, ką atsakyti, jei dabar jų paklaustumė, kaip elgtųsi, jei nebūtų apsaugoti šių keturių sienų ir jų prieglobstyje, tarp kurių kelias dienas galėjo nutašyti pasaulį pagal paprastą vyro ir moters paveikslą ir panašumą, beje, pasakysime, gerokai daugiau jos negu jo, bet būnant abiem tokiems įsitikinusiems dėl būsimų susitikimų, pakanka, kad turėtume kantrybės palaukti vietos ir laiko, kur jie kartu susidurs su pasauliu už namų vartų, šie du, kurie jau nekantriai savęs klausia, Kas vyksta ten viduje, ir jie galvoja ne apie žinomas kambario ir lovos pramogas. Po valgio Marija apavė Jėzų sandalais ir tarė, Turi eiti, jei nori pasiekti Nazaretą iki nakties, Sudie, tarė Jėzus ir, paėmęs kuprinę ir lazda, išėjo į kiemą. Dangus buvo aptrauktas debesimis, tarsi nešvarus vilnos pamušalas, Viešpačiui aukštybėse neturėjo būti lengva pastebėti, ką ruošėsi daryti jo avys. Jėzus ir Marija Magdaliētė atsisveikino apsikabinimu, kuris atrodė niekada nesibaigs, taip pat pasibučiavo, bet mažiau užtrukdami, nieko keisto, tais laikais tai nebuvo įprasta.

Buvo ką tik nusileidusi saulė, kai Jėzus vėl žengė Nazareto žeme, ketveri ilgi suskaičiuoti metai, savaite daugiau ar mažiau, nuo tos dienos, kai pabėgo iš čia būdamas dar vaikas, prispaustas mirtinos nevilties eiti į pasaulį ieškoti ko nors, kas jam padėtų suprasti pirmą nepakeliamą gyvenimo tiesą. Ketverių metų, net ištemptų, gali nepakakti tam, kad būtų išgydytas skausmas, bet apskritai jį sušvelnina. Šis čionai ateinantis vyras, klausinėjęs Šventykloje, su Velnio kaimene laipiojęs kalnų keliais, sutikęs Dievą, miegojęs su Marija Magdaliete, nebeatrodo kenčiantis, išskyrus tą drėgmę akyse, apie kurią kalbėjome, bet jei gerai apgalvosime galimas priežastis, ji gali būti ir vėlyvas aukų dūmų padarinys arba sielos ekstazė, sukelta aukštų ganyklų horizontų, arba baimė to, kuris vienas dykumoje išgirdo sakant Aš esu Viešpats, arba pagaliau galbūt tikėtina, nes artimiausia, vos prieš kelias valandas palikto kūno nerimas ir prisiminimas, Stiprink mane razinų tešlainiu, atgaivink obuoliais, nes aš sergu meile, šią saldžią tiesą galėjo pasakyti Jėzus savo motinai ir savo broliams, bet jis sulaiko žingsnius prie durų slenksčio, Kas yra mano motina ir mano broliai, klausia, jis nėra tas, kuris to nežino, klausimas, ar jie žino, kas jis yra – tas, kuris klausinėjo Šventykloje, tas, kuris stebėjo horizontus, tas, kuris sutiko Dievą, tas, kuris pažino kūnišką meilę ir joje susivokė esąs vyras. Šioje pat vietoje, priešais duris, kadaise pasirodė elgeta, kuris sakėsi esąs angelas ir kuris galėdamas, jei buvo angelas, įsiveržti vidun į namą, atnešdamas savo suveltų sparnų taifūną, labiau panoro belstis ir elgetos žodžiais prašyti išmaldos. Durys uždarytos tik skląščiu. Jėzui nereikės šaukti, kaip teko padaryti ten, Magdaloje, ramiai jis įeis į

šiuos namus, kurie yra jo, pažiūrėkite, kaip sugijo žaizda ant kojos, akivaizdu, kad tokias lengviausia išgydyti, kraujo ir pūlių. Nereikėjo belstis, bet jis pasibeldė. Išgirdo balsus už sienos, iš tolo atpažino motinos balsą, bet neturi drąsos paprasčiausiai pastumti vartus ir paskelbti, Štai ir aš, kaip tas, kuris, žinodamas esąs pageidaujamas, nori padaryti staigmeną, kad visi apsidžiaugtų. Atidaryti atėjo maža mergaitė, kokių aštuonerių ar devynerių metų, kuri neatpažino svečio, kraujo balsas jai nepasakė, Šis vyras – tavo brolis, ar neatsimeni, Jėzus, pirmagimis, tai jis, nepaisant ketverių prie vieno ir prie kito amžiaus prisidėjusių metų ir to meto sutemų, ištarė, Ar tu vadiniesi Lidija, ir ji atsakė, Taip, stebėdamasi, kad nepažįstamas žmogus žino jos vardą, bet jis išsklaidė visus burtus tardamas, Aš tavo brolis Jėzus, leisk man įeiti. Kieme, šalia namo ir po stogine pamatė žmogystas, atrodžiusias lyg šešėliai, tai buvo jo broliai, ir dabar jie žiūrėjo vartų link, du iš jų, vyriausi iš vaikinių, Jokūbas ir Juozapas, priėjo, jie negirdėjo, ką sakė Jėzus, bet nebuvo sunku atpažinti svečią, Lidija jau entuziastingai šaukė, Tai Jėzus, mūsų brolis, tada visi šešėliai sujudo ir namo duryse pasirodė Marija, su ja buvo Lisija, kita dukra, jau beveik tokio pat ūgio kaip motina, ir abi sušuko, kad atrodė, jog kalba vienu balsu, Ak, sūnau, Ak, broli, kitą akimirką visi ten pat, kiemo viduryje, apsikabino, tai tikrai buvo vėl susitikusių šeimų džiaugsmas, apskritai vertas dėmesio įvykis, ypač šiuo atveju, kai į mūsų meilią globą sugrįžta pirmagimis. Jėzus pasisveikino su motina, pasisveikino su kiekvienu broliu, seserimi, visų buvo pasveikintas šiltais žodžiais parvykus, Broli Jėzau, kaip gera tave matyti, Broli Jėzau, manėme, kad pamiršai mus, tik viena mintis garsiai nenuskambėjo, Broli Jėzau, neatrodo, kad pareini turtingas. Visi suėjo į namą ir sėdo vakarieniauti, nes tam ruošėsi šeima, kai jis pasibeldė į vartus, čia tiktų pasakyti, žinant, iš kur ateina Jėzus, nusidėjėliško kūno nesaiką ir blogą moralinę draugiją, tiktų pasakyti, su šurkščiu paprastų žmonių, matančių, kad staiga

sumažėja jų porcija, nuoširdumu, Kai tik sėdi valgyti, velnias atneša dar vieną. Šie šito nepasakė, ir atrodytų blogai, jei pasakytų, nes prie kramtymo choro prisidėjo tik viena burna, nematyti skirtumo, kur valgė devyni, valgo dešimt, ir šis turi daugiau teisės. Kol vakarieniavo, jaunesnieji broliai norėjo išgirsti nuotykius, bet trys vyresnieji ir motina greitai pastebėjo, kad nuo susitikimo Jeruzalėje jo profesija nepasikeitė, juo labiau kad žuvies kvapas buvo išnykęs anksčiau, o nuodėmingus Marijos Magdalietės aromatus išskleidė vėjas, kelionės valandos ir dulkės, juos užuostume nebent įkišę nosį į Jėzaus tuniką, bet to daryti nedrįso nei šeima, nedarysime ir mes. Jėzus pasakojo, kad ganė didžiausią kada nors matytą bandą, kad pastaruoju metu buvo jūroje žvejoti ir padėjo ištraukti didelius ir nuostabius valksmus, taip pat, kad jam nutiko nepaprastiausias nuotykis, kokį galėtų įsivaizduoti ir tikėtis žmonės, bet apie jį galėsiąs papasakoti kitą kartą ir ne visiems. Šioje vietoje, mažiausiems raginant, Pasakok, pasakok, vidurinysis, vardu Judas, nieko blogo nemanydamas paklausė, Iš tiek laiko kiek pinigų parsineši, ir Jėzus atsakė, Nei tris monetas, nei dvi, nei vieną, nieko, ir kad tai įrodytų, nes visiems toks skurdas po ketverių nuolatinio darbo metų turėjo atrodyti neįmanomas, čia pat ištuštino kuprinę, tikrai jie niekad nematė tokios varganos mantos ir maisto, nutrinta ir sulenкта peilio geležtė, virvagalys, labai kietos duonos žiauberė, dvi poros skutais virtusių sandalų, draiskalai, tai, kas liko iš senos tunikos. Tai tavo tėvo, tarė Marija palietusi ją, o palietusi didesnius sandalus, Tai buvo jūsų tėvo. Broliai nuleido galvas, ilgesys priminė liūdną gimdytojo išėjimą, paskui Jėzus sudėjo varganą turinį atgal į kuprinę, staiga viena tunikos vieta sudarė stambų ir sunkų mazgą, ir pagalvojus apie tai jam į veidą suplūdo kraujas, ten tegalėjo būti pinigai, tie patys, kurių neigė turis, ir pinigus ten įdėjo Marija Magdalietė, vis tiek uždarbis, ne veido prakaitu, kaip reikalauja orumas, bet apsimestinėmis dejonėmis ir įtartinais prakaitais. Motina ir broliai žvelgė į išdavikišką

tunikos vietą, paskui, tarsi būtų suderinę judesius, pažvelgė į jį, ir Jėzus, mėtydamasis tarp noro užmaskuoti bei paslėpti savo melo įrodymą ir parodyti jį, negalint duoti paaiškinimo, kuri šeimos dorovė sutiktų priimti, ėmėsi sunkiausio vaidmens, atrišo mazgą ir ištraukė lobį, dvidešimt monetų, kiek šiuose namuose niekad nematyta, ir tarė, Nežinojau, kad turiu šiuos pinigus. Lyg įkaitęs dykumos vėjas perėjo oru tylus šeimos priekaištas, kokia gėda, pirmagimis melagis. Jėzus svarstė širdyje ir nerado joje jokio pasipiktinimo Marija Magdaliete, tik begalinį dėkingumą dėl jos dosnumo, dėl šio subtilumo, kaip norėjo duoti jam pinigų, kurių, žinojo, tiesiogiai iš jos rankos jis gėdytūsi imti, nes viena yra sakyti, Tavo kairioji ranka man po galva, o dešiniąja tu mane apkabini, ir kas kita negalvoti, kad kitos kairės rankos ir kitos dešinės rankos tave apkabino, nenorėdamos žinoti, ar kartais tavo galva netrokšta paprastos atramos. Dabar Jėzus žiūri į šeimą, iššaukiamai, ar priims jo žodį, Nežinojau, kad turiu šiuos pinigus, tai tiesa, be abejo, bet sykiu ir visa, ir nevisa, taip tyliai kurstydamas užduoti jam neatsakomą klausimą, Jei nežinojai, kad juos turi, kaip paaiškinsi, kad juos turi, ir į jį jis negali atsakyti taip, Juos čia įdėjo viena prostitutė, su kuria miegojau pastarąsias aštuonias dienas, juos ji pelnė iš vyrų, su kuriais miegojo anksčiau. Virš purvinos ir sudriskusios tunikos vyro, kuris prieš ketverius metus numirė nukryžiuotas ir kurio kaulai pažino bendro kapo nešlovę, spindi dvidešimt monetų, kaip kad šviečianti žemė, kuri vieną naktį nušvietė šituos pačius namus, bet šiandien čia neateis sinagogos seniūnai pasakyti, Užkask juos, kaip niekas čia nepaklaus, Iš kur jie, kad atsakymas neįpareigotų prieš valią ir reikmę juos atmesti. Jėzus paima monetas ant abiejų rankų delnų, vėl sako, Nežinojau, kad turiu šiuos pinigus, kaip tas, kuriam dar siūloma paskutinė proga, o paskui, žiūrėdamas į motiną, Tai ne Velnio pinigai. Broliai sudrebėjo iš siaubo, bet Marija nepakeitusi išraiškos atsakė, Bet ir ne Dievo. Jėzus žaisdamas pamėtė monetas, vieną, du kartus,

ir taip paprastai, tarsi skelbtų, kad kitą dieną grįš prie dailidės varstoto, tarė, Motin, apie Dievą pakalbėsime rytoj, o broliams Jokūbui ir Juozapui pridūrė, Taip pat su jumis pakalbėsiu, ir nemanykite, kad taip sakyti jį paskatino pirmagimio atlaidumas, tie du jau buvo įžengę į religinę pilnametystę, patys turi teisę dalyvauti konfidencialiuose klausimuose. Bet Jokūbas suprato, kad, turint galvoje didžiulę tos temos svarbą, reikėtų jau iš anksto ką nors pasakyti apie žadamo pokalbio motyvus, tai ne toks reikalas, kad ateitų čionai brolis, kad ir kaip labai pirmagimis, ir pasakytų, Turime pakalbėti apie Dievą, todėl su vylinga šypsena tarė, Jei, kaip mums sakai, ketverius metus piemenavai šiuose kalnuose ir slėniuose, tai neturėjai labai daug atlikusio laiko, kad dažnai lankytumeis sinagogose ir jose mokytumeis, kad vos grįžęs namo sakai mums norįs kalbėti mums apie Viešpatį. Jėzus po minkštumu pajuto priešišumą ir atsakė, Ak, Jokūbai, kaip mažai tu žinai apie Dievą, jei nežinai, kad mums nereikia eiti jo ieškoti, jei jis nusprendė susitikti su mumis, Jei gerai supranti, tu turi omenyje save, Neužduok man klausimų iki rytojaus, rytoj pakalbėsiu, ką turiu pakalbėti. Jokūbas sumurmėjo žodžius, kurių nesigirdėjo, bet kurie turėjo būti kandus komentaras apie tuos, kurie dedasi viską žiną. Marija nuvargusi tarė Jėzui, Rytoj pasakysi arba poryt, ar kada norėsi, bet dabar pasakyk man ir savo broliams, ką ketini daryti su šiais pinigais, nes mes čia labai stokojame, Ar nenori žinoti, iš kur juos gavau, Sakei, kad nežinotai juos turįs, Tai tiesa, bet pagalvojau ir jau žinau, iš kur juos gavau, Jei jiems neblogai tavo rankose, taip pat nebus blogai ir tavo šeimos rankose, Ar tai viskas, ką nori pasakyti apie šiuos pinigus, Taip, Tada išleiskime juos, kaip ir dera, namų reikmėms. Pasigirdo bendras pritarimo murmesys, net Jokūbas davė draugiško pasveikinimo ženklą, o Marija tarė, Jei tu nieko prieš, pasiliksime dalį jų tavo sesers kraičiui, Dar man nesakei, kad Lisija jau numačiusi tuoktis, Taip, tai bus pavasari, Pasakysi man, kiek tam reikės, Nežinau, kiek

vertos šios monetos. Jėzus nusišypsojo ir tarė, Ir aš nežinau, kiek jos vertos, tik žinau, kokia jų vertė. Nusijuokė garsiai ir nedarniai, tarsi pats būtų atradęs savo žodžių sąmoji, o visa šeima žvelgė į jį suglumusi. Tik Lisija nuleido akis, turi penkiolika metų ir neliestą skaistybę, visą paslaptinę to amžiaus intuiciją, ir iš visų čia esančiųjų ją smarkiausiai trikdo šie pinigai, apie kuriuos niekas nežino, kam jie priklauso, iš kur jų gavo ir kaip jie uždirbti. Jėzus ištiesė vieną monetą motinai ir tarė, Rytoj ją pakeisi, tada žinosime jos vertę, Tikrai manęs ims klausinėti, iš kur tokie turtai namie, nes kas gali parodyti vieną iš tų monetų, turės jų pasislėpęs ir daugiau, Tik pasakysi, kad tavo sūnus Jėzus grįžo iš kelionės ir kad nėra didesnio turto, kaip sūnaus palaidūno sugrįžimas.

Tą naktį Jėzus sapnavo tėvą. Atsigulė kieme, po stogine, nes matydamas artėjant laiką gulti pajuto, kad nepakęs namų susiplakimo, tų dešimt žmonių, išsitiesusių kampuose ieškant neįmanomo poilsio, ne tie laikai, kai nepastebėjo didelio skirtumo tarp šito būrio ir ériukų kaimenės, dabar per daug kojų, rankų, sąlyčių ir nesuderinamumo. Prieš užmigdamas Jėzus galvojo apie Mariją Magdalię ir visus dalykus, kuriuos jie darė kartu, ir jei tiesa, kad tokios mintys jį taip sujauđino, jog teko dukart pakilti nuo šiaudų, kad apsuktų apie kiemą ir nuramintų kraują, taip pat tiesa, kad pagaliau užmigus miegas jį pavertė glotniu ir romiu, nekaltu kūdikiu, tarsi kūnu, plaukiančiu upe pasroviui, paliktu klaidžiojančiai tékmei, matančiu virš galvos praslenkančias šakas ir debesis, ir bebalsį paukštį, kuris tai pasirodo, tai dingsta. Jėzaus sapnas prasidėjo, kai jis įsivaizdavo pajutęs lengvą susidūrimą, tarsi jo kūnas irdamasis būtų vos palietęs kitą kūną. Pamanė, kad tai Marija Magdaliė, ir nusišypsojo, šypsodamasis atsuko į ją galvą, bet ten, nešamas to paties vandens po tuo pačiu dangumi ir po tomis pačiomis šakomis, po tyliojo paukščio skrydžiais, plaukė jo tėvas. Jo gerklėje pradėjo formotis senas siaubo riksmas, bet greitai susilaikė, sapnas nebuvo įprastas,

jis nebuvo kūdikis Betliejaus aikštėje, su kitais kūdikiais laukiantis mirties, nesigirdėjo žirgų žingsnių nei žvengimo, nei ginklų skambaliavimo ir džeržgėjimo, tik šilkinis vandens slydimas, du kūnai buvo tarsi plaustas, tėvas, sūnus, nešami tos pačios upės. Šią akimirką baimė dingo iš Jėzaus sielos ir vietoj jos nenuslopinamai lyg pateiška ekstazė pratrūko džiūgavimo jausmas, Tėve, tėve, sakė jis sapnuodamas, Tėve, kartojo jau pabudęs, bet dabar verkė, nes suvokė, jog yra vienas. Noriu grįžti į sapną, kartojo nuo pirmos akimirkos, kad vėl jaustų, jau laukdamas, to susidūrimo netikėtumą, dar kartą matytų tėvą ir plauktų su juo pasroviui, iki vandenių ir laikų pabaigos. Tą naktį jam tai nepavyko, bet nuo tada senasis sapnas nebegriš niekada, baimę pakeis džiūgavimas, vietoj vienatvės jis turės draugiją, vietoj atidėliojamos mirties – pažadėtą gyvenimą, tegu dabar paaiškina, jei gali, Rašto aiškintojai, koks tai sapnas, kurį sapnuoja Jėzus, ką reiškia upė ir tėkmė, ir pakibusios šakos, ir besiiriantys debesys, ir tylintis paukštis, ir kodėl dėl viso to, sutelkto ir sutvarkyto, galėjo susivienyti tėvas ir sūnus, nors ir vieno kaltei nėra atleidimo, ir kito skausmui nėra vaisto.

Kitą dieną Jėzus norėjo padėti Jokūbui dailidžiaujant, bet greitai tapo akivaizdu, kad gerų jo ketinimų nepakanka atstoti trūkstamam įgūdžiui ir kad iki paskutinių mokymosi laikų tėvui dar esant gyvam jam niekad nepavyko pelnyti patenkinamo įvertinimo. Klientų poreikiams tenkinti Jokūbas tapo gana pakenčiamu dailide, ir net Juozapas, nors tebuvo keturiolikos, jau pakankamai išmanė medienos buklybes, kad galėtų pamokyti vyriausiąjį brolių, jei griežtoje šeimyninėje hierarchijoje būtų leistinas toks pasikėsinimas į amžiaus pirmenybę. Jokūbas juokėsi iš Jėzaus nerangumo ir sakė jam, Kas tave padarė piemeniu, pražudė tave, šie paprasti draugiškos ironijos žodžiai, dėl kurių neįmanoma įsivaizduoti, kad slėptų nutylėtą mintį ar kitą prasmę, bet kurie paveikė taip, kad Jėzus ūmai atšlijo nuo varstoto, o Marija antrajam sūnui tarė, Nekalbėk apie pražūtį, nesišauk

velnio ir blogio į mūsų namus. Ir Jokūbas apstulbęs, Bet, motin, aš nieko nešaukiau, aš tik pasakiau, Žinome, ką pasakei, nukirto Jėzus, mūsų motina ir aš žinome, ką pasakei, piemenį ir pražūtį savo galvoje sujungei ne tu, o ji, ir tu nežinai priežasčių, bet ji žino, Aš tave perspėjau, raiškiai tarė Marija, Perspėjai, kai blogis jau buvo padarytas, jei tai buvo blogis, nes aš žvelgiu į save ir jo nerandu, atsakė Jėzus, Nėra labiau aklo už tą, kuris nenori matyti, tarė Marija. Šie žodžiai labai supykė Jėzų, ir jis priekaištaudamas atsakė, Nutilk, moterie, jei tavo sūnaus akys matė blogį, matė jį po tavęs, bet tos pačios akys, kurios tau atrodo aklos, matė taip pat ir tai, ko tu niekad nepamatei ir tikrai nematysi. Pirmagimio sūnaus valdingumas ir tono griežtumas, išskyrus mįslingus paskutinius žodžius, privertė Mariją nusileisti, bet jos atsakyme vis tiek girdėjosi perspėjimas, Atleisk man, neketinau tavęs įžeisti, tepanori Viešpats visada saugoti tavo akių ir sielos šviesą, tarė ji. Jokūbas žvelgė tai į motiną, tai į brolių, suvokė, kad čia esama kovos, bet neišsivaizdavo, kokiomis senomis priežastimis galima ją paaiškinti, o naujoms priežastims, regis, nebūtų užtekę laiko. Jėzus patraukė į namą, bet ant durų slenksčio atsigrėžė ir tarė motinai, Išsiųsk vaikus pažaisti ne namie, man reikia pasikalbėti tik su tavimi, Jokūbu ir Juozapu. Broliai išėjo, ir namai, prieš minutę buvę pilni žmonių, staiga ištuštėjo, tik keturi ant grindų sėdintys asmenys, Marija tarp Jokūbo ir Juozapo, Jėzus priešais juos. Stoję ilga tyla, tarsi visi bendru sutarimu davė laiko nepageidaujamiems arba nenusipelnusiems nuskubėti iki ten, kur negalėtų pasiekti net riksmo aidas, pagaliau Jėzus tarė, leisdamas žodžiams kristi, Aš mačiau Dievą. Pirmas išskaitomas jausmas motinos ir brolių veiduose buvo pagarbios baimės, antras – atsargaus nepatiklumo, paskui tarp vieno ir kito Jokūbo veidu praslinko tarsi piktavališko netikėjimo išraiška, Juozapo – akinančios ekstazės ženklas, Marijos – kartaus susitaikymo pėdsakas. Niekas iš jų nekalbėjo, ir Jėzus pakartojo, Aš mačiau Dievą. Jei netikėta tylos akimirka, paprastai kalbat, yra padarinys to, kad pro

šalį praskrido angelas, čia jie tebeskrido, Jėzus jau viską pasakė, giminaičiai nežinojo, ką sakyti, netrukus pakils, ir kiekvieno iš jų gyvenimas eis klausiant savęs, ar iš tikrųjų jie sapnavo sapną, taip neįmanoma patikėti. Taigi tyla, jeigu jai duodame laiko, turi dorybę, kuri iš pažiūros ją neigia, privalėjimą kalbėti. Todėl kai jau nebebuvo galima išverti laukimo įtampos, Jokūbas uždavė patį banaliausią, grynai retorišką klausimą, Ar tu įsitikinęs. Jėzus neatsakė, tik žvelgė į jį taip, kaip tikriausiai į jį žvelgė Dievas iš debesies, ir trečią kartą ištare, Aš mačiau Dievą. Marija neklausinėjo, tik pasakė, Tau tikriausiai pasivaideno, Motina, vaiduoklių būna, bet jie nekalba, o Dievas kalbėjo su manimi, atsakė Jėzus. Jokūbas atgavo šaltakraujiškumą, tas reikalas jam buvo labiau panašus į bepročių istoriją, brolis, kalbas su Dievu, kokia nesąmonė, Tada kas žino, ar tai ne Viešpats įdėjo tau pinigų į kuprinę, ir tai sakydamas ironiškai nusišypsojo. Jėzus išraudo, bet sausai atsakė, Iš Viešpaties mums viskas ateina, jis visada randa ir atveria kelius, kad mus viskas pasiektų, ir šie pinigai, kurie iš tiesų atėjo ne iš jo, atėjo per jį, Ir ką tau pasakė Viešpats, kur buvai, kai jį matei, miegojai ar ne, Buvau dykumoje, ieškojai vienos avies, ir jis mane pašaukė, Ką tau sakė, jei tau leista tai pakartoti, Kad vieną dieną pareikalaus mano gyvybės, Visų gyvybės priklauso Viešpačiui, Taip jam ir pasakiau, O jis, Kad mainais į gyvybę, kurią turėsiu jam atiduoti, turėsiu valdžią ir šlovę, Ar turėsi valdžią ir šlovę po to, kai numirsi, paklausė Marija, kuri pamanė, kad blogai nugirdo, Taip, mama, Kokia šlovė, kokia valdžia galės būti duota tam, kuris miręs, Nežinau, Tu sapnavai, Buvau pabudęs ir dykumoje ieškojau avies, Ir kada Viešpats paprašys tavo gyvybės, Nežinau, bet sakė man, kad vėl jį sutiksiu, kai būsiu pasiruošęs. Jokūbas neramiai žvelgė į brolių, paskui išsakė įtarimą, Dykumos saulė pakenkė tavo galvai, štai kas buvo, o Marija netikėtai, O avis, kas nutiko aviai, Viešpats liepė man paaukoti ją kaip sandoros ženklą. Šie žodžiai papiktino Jokūbą, jis protestavo, Įžeidi Viešpatį, Viešpats sudarė sandorą su savo tauta,

nesudarinės jos dabar su paprastu žmogumi kaip tu, dailidės sūnumi, piemeniu ir dar nežinia kuo. Marijos veido išraiška buvo tokia, lyg ji labai stropiai sektų minties siūlą, tarsi bijotų jį pamesti iš akių, bet jo gale rado klausimą, kurį turėjo užduoti, Kokia tai buvo avis, Tai buvo ėriukas, kurį turėjau su savimi, kai susitikome Jeruzalėje, Ramalos vartuose, galiausiai tai, ko nenorėjau duoti Viešpačiui, Viešpats paėmė man iš rankų, O Dievas, koks buvo Dievas, kai jį matei, Debesis, Uždaras ar atviras, paklausė Jokūbas, Dūmų stulpas, Tu išprotėjęs, broli, Jei aš išprotėjęs, Viešpats mane tokį padarė, Tu esi Velnio valdžioje, veikiau suriko nei pasakė Marija, Tai buvo ne Velnias, ką sutikau dykumoje, tai buvo Viešpats, ir jei iš tikrųjų esu Velnio valdžioje, Viešpats to nori, Velnias yra su tavimi nuo tada, kai gimei, Ar tu tai žinai, Taip, žinau, ketverius metus gyvenai su juo ir be Dievo, Ir baigiantis ketvirtiems metams su Velniu, susitikau su Dievu, Tu sakai siaubus ir melus, Esu tavo sūnus, kurį tu paleidai į pasaulį, tikėk manimi arba atstumk mane, Netikiu tavimi, O tu, Jokūbai, Netikiu tavimi, O tu, Juozapai, nešiojantis mūsų tėvo vardą, Aš tikiu tavimi, bet ne tuo, ką sakai. Jėzus pakilo, pažvelgė į juos iš aukšto ir tarė, Kai išsipildys manyje Viešpaties duotas pažadas, teks jums patikėti, kas tuomet apie mane bus sakoma. Nuėjo ir susirado kuprinę ir lazda, apsiavė sandalus. Jau prie durų padalijo pinigų į dvi dalis ir tarė, Štai Lisijos kraitis, jos vedybiniam gyvenimui, ir padėjo ant žemės, monetą šalia monetos ant slenksčio, likusieji grįš į rankas, iš kurių jie išėjo, galbūt jose jie irgi pavirs kraičiu. Pasuko prie durų, ketino išeiti neatsisveikinęs, ir Marija tarė, Pastebėjau, kad savo kuprinėje neturi dubens valgyti, Turėjau, bet sudužo, Antai ten keturi, pasirink vieną ir pasiimk. Jėzus dar abejojo, norėjo išeiti tuščiomis rankomis, bet nuėjo prie krosnies, kur vienas ant kito sudėti buvo tie keturi dubenys. Pasirink vieną, pakartojo Marija. Jėzus pažiūrėjo, pasirinko, Nešuosi šitą, seniausią, Pasirinkai kaip tau pridera, tarė Marija, Kodėl, Jis juodos žemės spalvos, nedūžta ir nedyla. Jėzus įsidėjo dubenį į

kuprinę, trinktelėjo lazda į aslą, Dar kartą pasakykite, kad manimi netikite, Netikime tavimi, tarė motina, ir dabar dar mažiau nei anksčiau, nes pasirinkai Velnio ženklą, Apie kokį ženklą kalbi, Šį dubenį. Šią akimirką iš gilios atminties gelmės pasiekė Jėzaus ausis Piemens žodžiai, Turėsi kitą dubenį, bet tas nesuduš, kol būsi gyvas. Regis, virvė buvo ištempta ir ištiesta aplink jį, ir pagaliau turime uždara ratą, ką tik surištą mazgu. Antrąkart išeina Jėzus iš savo namų, bet dabar nesako, Vis tiek grįšiu. Tačiau tai, ką galvojo atsukęs nugarą Nazaretui, jau leisdamasis pirmu kalno šlaitu, buvo kur kas paprasčiau ir melancholiškiau – ar ir Marija Magdaliėtė nepatikėtų juo.

Šis vyras, nešantis savyje Dievo pažadą, neturi kitos vietos kur eiti, kaip prostitutės namai. Negali grįžti į kaimenę, Išeik, pasakė jam Piemuo, nei grįžti namo, Netikime tavimi, sakė jam šeima, ir dabar jo žingsniai netvirti, jis bijo eiti, bijo nueiti, tarsi vėl būtų dykumoje, Kas aš esu, kalnai ir slėniai jam neatsako, nei dangus, viską uždengiantis ir viską turintis žinoti, jei dabar grįžtų namo ir pakartotų klausimą, jo motina jam tartų, Tu mano sūnus, bet netikiu tavimi, taigi kai taip yra, laikas Jėzui atsisėsti ant to akmens, kuris laukia jo nuo tada, kai pasaulis yra pasaulis, ir atsisėdus ant jo išverkti vienvės ašaras, kas žino, ar Viešpats nenuspręs pasirodyti dar kartą, nors ir dūmų ir debesies pavidalu, klausimas, ar jam pasakys, Žmogau, taip neišgyvenk, ašaros, raudos, kam tai, visi turime blogų tarpšnių, bet yra svarbus punktas, apie kurį dar nekalbėjome, pasakysiu tai dabar, matai, gyvenime viskas yra reliatyvu, anksčiau buvęs blogas dalykas gali tapti pakenčiamas, jei palyginame jį su blogesniu, bet nusišluostyk šias ašaras ir elkis kaip vyras, jau susitaikei su savo tėvu, ko dar nori, o tas tavo motinos užsispyrimas, aš tuo užsiimsiu, kai ateis laikas, man nelabai patiko istorija su Marija Magdaliete, šliundra, bet šiaip ar taip, esi to amžiaus, naudokis, vienas dalykas kitam nemaišo, yra metas valgyti ir metas pasninkauti, metas nusi-dėti ir metas bijoti, metas gyventi ir metas mirti. Atbula rankos puse

Jėzus nusišluostė ašaras, suskydo, Dievas žino ko, iš tikrųjų nevertejo ten likti visą dieną, dykuma yra tokia, kokia ir matyti, apsupa mus, apsiaučia mus, savaip mus gina, bet duoti nieko neduoda, tik žiūri, ir jei saulė staiga pasislepia, dėl to sakome, Dangus lydi mano skausmą, esame kvaili, nes dangus šiuo atveju yra tobulai nešališkas, nesidžiaugia mūsų džiaugsmais ir neliūdi su mumis. Šia kryptimi, keliu iš Nazareto, eina žmonės, ir Jėzus nenori duoti peno juokui, kad suaugęs barzdotas vyras verkia lyg kūdikis, besiprašantis ant rankų. Kelyje pasitaiko retų keleivių, vieni kopia aukštyn, kiti leidžiasi, sveikinasi, kaip įprasta, jausmingai, bet tik įsitikinę gerais ketinimais, nes šiuose kraštuose, jei kalbėsime apie banditus, jų gali pasitaikyti tiek tarp vienu, tiek tarp kitų. Yra tarp jų vagių ir plėšikų, kaip tie nelabi piktadariai, apiplėšę tą patį Jėzų prieš penkerius metus, kai vargšas ėjo į Jeruzalę ieškoti palengvėjimo savo širdgėlai, ir yra iš orios sukilėlių padermės, kurie, žinoma, įprastai keliais nekeliauja, bet kartais ten pasirodo užsimaskavę stebėti karinių romėnų dalinių kilnojimosi, planuodami artimiausią pasalą, arba atviru veidu, kad paliktų be aukso ir sidabro, ir praverstinų vertingų daiktų kolaborantus turtuolius, kurių apskritai net stiprioms palydoms nepavyksta išgelbėti nuo susidorojimo. Nebūtų Jėzus aštuoniolikmetis, jei kai kurie karinės avantiūros vaizdai nepraplauktų jo vaizduote prieš šiuos didingus kalnus, kurių tarpekliuose, urvuose ir kloniuose slepiasi didžiųjų Judo Galilėjiečio ir jo bendražygių kovų tęsėjai, ir tada neimtų svarstyti, ką nuspręstų, jei jam į kelią išeitų sukilėlių būrys ir pakviestų prisidėti prie jų, išmainius taikos žavumus, nors ir skurdžius, į mūsų šlovę ir nugalėtojo valdžią, nes parašyta, kad vieną dieną Viešpaties valia iškels Mesiją, Siųstąjį, kad jo tauta iškart būtų išlaisvinta iš dabarties priespaudos ir sustiprinta ateities kovoms. Priešais Jėzų padvelkia beprotiškos vilties ir neatsispiriamo išdidumo gūsis, tarsi Dvasios ženklas, ir dailidės sūnus greito sūkurio metu mato save kapitonu, generolu ir vyriausiuoju vadu, aukštyn

iškėlusį kalaviją, vien savo pasirodymu gąsdinantį romėnų legionus, puolančius į bedugnės lyg visų demonų apsėsta kiaulių banda, na žinoma, senatus populusque romanus*. Vargas mums, kad kitą akimirką prisiminė Jėzus, jog valdžia ir šlovė jam pažadėtos, taip, bet po mirties, todėl bus geriausia, jei mėgausis gyvenimu, ir jei reikėtų jam eiti į karą, iškeltų sąlygą, kad paliaubų metu galėtų išeiti iš karinės tarnybos, kad pabūtų kelias dienas su Marija Magdaliete, jeigu tik patriotų kariaunoje priimama vieno kareivio markitanti, nes daugiau kaip vieno būtų prostitucija, o Marija Magdalietė sakė, kad su tuo jau pabaigta. Tikėkimės, kad taip, nes Jėzui atsinaujino jėgos prisiminus šią moterį, kuri jam išgydė skausmingą žaizdą, vietoj jos įtaisydama nepakeliamą geismo žaizdą, ir įdomu, kaip jis elgsis atsidūręs prieš užrakintus ir paženklintus vartus, nebūdamas visai tikras, kad ras už jų tik tai, ką įsivaizduoja palikęs, būtybę, gyvenančią vien laukimu, išsiilgusią jo kūno ir jo sielos, nes Marija Magdalietė vieno dalyko be kito nepriima. Vakarėja, toluomoje jau matyti Magdalos namai, susibūrę lyg kaimenė, bet Marijos namas lyg atsiskyrusi avis, neįmanoma jo išskirti iš čia, tarp didelių akmenų, tysančių palei kelią, vingis po vingio. Akimirkomis Jėzus prisimindavo avį, tą, kurią turėjo nužudyti, kad krauju sutvirtintų sandorą, kurią jam primetė Viešpats, ir jo dvasią, dabar atsisiejusią nuo mūšių ir triumfų, visą sujaudino mintis, kad jos ieškojo aną kartą, savo avies, ne tam, kad nužudytų, ne tam, kad vėl parsivestų į kaimenę, bet tam, kad kartu pakiltų ten, kur yra neliestų ganyklų, yra jų ir dabar, jei gerai paieškotume, plačiame ir išvaikščiote pasaulyje, o avyse, kuriomis mes esame, – neliestų perėjų, jei geriau ieškotume. Jėzus sustojo priešais vartus, atsargiai ranka įsitikino, kad jie užrakinti iš vidaus. Ženklas tebekabo, Marija Magdalietė nepriima. Jėzui būtų pakakę pašaukti, tarti, Tai aš, ir iš vidaus pasigirstų džiaugsminga giesmė, Tai mano mylimojo balsas, štai

* Senatas ir romėnų liaudis (lot.). *Vert. past.*

jis stovi už mūsų sienos, žvelgia į vidų pro langus, bando įžiūrėti pro pinučius. Mano mylimasis mane kalbina, taip, bet Jėzus buvo labiau linkęs pabelsti į vartus kumščiu, vieną kartą, du kartus, be žodžių, ir laukti, kad jam ateitų atidaryti, Kas čia ir ko nori, paklausė iš vidaus, ir tada Jėzui šovė prasta mintis pakeisti balsą ir elgtis kaip klientui, kuris atneša pinigų ir nekantrauja, pavyzdžiui, pasakyti, Atidaryk, gėlėle, nepasigailėsi nei dėl užmokesčio, nei dėl glamonių, ir tikrai balsas išėjo apgaulingas, bet žodžiai turėjo būti teisingi, Aš Jėzus iš Nazareto. Marija Magdaliėtė delsė ateiti atidaryti, įtarinėdama balsą, kuris nesutarė su tuo, ką skelbė, taip pat jai atrodė neįmanoma, kad jis jau būtų grįžęs, praėjus vos vienai nakčiai ir dienai, vyras, kuris jai pažadėjo, Vieną iš šių dienų ateisiu aplankyti tavęs, iš Nazareto į Magdalą netoli, kiek kartų pasakoma panašių dalykų, vien tam, kad pamalonintume tą, kuris mūsų klauso, viena iš šių dienų gali reikšti po trijų mėnesių, bet niekad rytoj. Marija Magdaliėtė atidaro vartus, puola Jėzui į glėbį, nenori tikėti tokia didele laime ir taip susijaudina, kad absurdiškai ima vaizduotis, kad jis grįžo pas ją todėl, kad jam vėl atsivėrė žaizda ant kojos, ir apie tai galvodama nusiveda jį į vidų, pasodina ir prineša šviesą, Tavo koja, parodyk man savo koją, Bet Jėzus jai sako, Mano koja sugijusi, ar nematai. Marija Magdaliėtė galėjo atsakyti, Ne, nematau, nes tai buvo tikra tiesa, jos akims apsipylus ašaromis. Jai reikėjo paliesti lūpomis apdulkėjusią pėdą, rūpestingai atrišti raiščius, laikančius sandalą prie kulno, pirštų galais paglostyti ploną atsinaujinusią odą, kad įsitikintų, jog tepalas atliko laukimą gydomąjį poveikį, ir slapčia mintimis pripažintų, kad padėjo ir jos meilė.

Vakarieniaujant Marija Magdaliėtė neklausinėjo, tik pasiteiravo, būtų atleistina sakyti, kad tai ne klausinėti, ar jam gerai sekėsi kelionė, ar nepasitaikė kelyje nemalonių susitikimų, taigi trivialių dalykų. Pabaigus vakarienę nutilo, pradėjo ir palaikė tylos tarpsnį, nes jau buvo ne jos eilė kalbėti. Jėzus įdėmiai žvelgė į ją, tarsi būtų

aukštai ant uolos ir ketintų mėginti jėgas su jūra, ne todėl, kad bijotų, kad lygus paviršius slepia plėšrius gyvūnus ar galinčias sudraskyti povandenines uolas, bet kaip tas, kuris tiesiog klausia savęs, ar užteks drąsos nušokti. Šią moterį jis pažįsta savaite, pakankamai laiko ir gyvenimo, kad žinotų, jog eidamas pas ją ras išskėstas rankas ir pasiūlytą kūną, bet jį baugina atskleisti jai, kodėl neabejotinai atėjo akimirka, kad prieš kelias valandas buvo atstumtas tų, kurie, būdami jo kraujo, turėtų būti ir jo dvasios. Jėzus abejoja, ieško kelio, kur turi vesti žodžius, ir jam išsprūsta ne ilgas būtinas paaiškinimas, bet frazė laimėti laikui, jei ne tiksliau būtų sakyti jam prarasti, Ar nustebai pamačiusi mane taip greitai, Pradėjau tavęs laukti tada, kai išėjai, neskaičiavau laiko, kada išėjai ir kada grįžai, kaip neskaičiuočiau jo ir tada, jei būtum užtrukęs dešimt metų. Jėzus nusišypsojo, patraukė pečiais, jau turėjo žinoti, kad su šia moterimi beprasmiška prasimanyti ar išsisukinėti. Jie sėdėjo ant grindų, vienas prieš kitą, su žibintu viduryje, apšvietusiu tai, kas liko iš valgio. Jėzus paėmė duonos gabalėlį, padalijo pusiau ir duodamas vieną Marijai tarė, Tebūnie tai tiesos duona, valgykime ją, kad tikėtume ir neabejotume, kad ir ką čia pasakytume ar išgirstume, Tebūnie taip, tarė Marija Magdaliėtė. Jėzus suvalgė duoną, palaukė, kol ji irgi baigė, ir ketvirtą kartą ištarė žodžius, Aš mačiau Dievą. Marija Magdaliėtė nepakeitė padėties, tik rankos, kurias buvo sukryžjavusi ant kelių, šiek tiek sujudėjo, ir ji paklausė, Ar šitai žadėjai man pasakyti, jei vėl susitiksime, Taip, ir daugiau ką, kas man nutiko nuo tada, kai išėjau iš namų prieš ketverius metus, nes tie dalykai man atrodo susiję vieni su kitais, nors aš nemoku paaiškinti, kodėl nei kam, Aš – kaip tavo paties lūpos ir tavo ausys, atsiliepė Marija Magdaliėtė, tai, ką pasakysi, bus tarsi sakytum sau pačiam, aš esu tik tai, kas yra tavyje. Dabar Jėzus jau gali pradėti kalbėti, nes abu suvalgė tiesos duoną, ir iš tiesų nedaug gyvenime tokių valandų kaip ši. Naktis virto apyaušriu, žibinto šviesa dukart geso ir dukart atsigavo, čia

buvo papasakota visa Jėzaus istorija, kurią mes jau žinome, iki tam tikrų smulkmenų, kurių nelaikėme vertomis dėmesio, ir daugelio minčių, kurioms leidome prasmukti, ne todėl, kad Jėzus būtų mums jas nuslėpęs, bet tiesiog todėl, kad mes, evangelistai, negalime būti visur. Kai balsu, kuris staiga pasirodė nuvargęs, Jėzus ėmė pasakoti, kas nutiko jam grįžus namo, širdgėla privertė jį sudvejoti, kaip kad prieš pabeldžiant į vartus jį privertė sustoti ana neaiški nuojauta, ir Marija Magdalietė, pirmąkart pertraukusi tylą, paklausė lyg tas, kuris iš anksto žino atsakymą, Ar tavo motina nepatikėjo tavimi, Taip ir yra, atsakė Jėzus, Ar todėl grįžai į šiuos kitus namus, Taip, O kad galėčiau pameluoti ir pasakyti, kad aš irgi tavimi netikiu, Kodėl, Nes vėl imtum daryti tai, ką darei, išeitum iš čia, kaip išėjai iš savo namų, o aš, tavimi netikėdama, neturėčiau tavimi sekti, Tai neatsako į mano klausimą, Tu teisus, neatsako, Taigi, Jei aš netikėčiau tavimi, man nereikėtų patirti su tavimi baisių dalykų, kurie tavęs laukia, Ir kaip tu gali žinoti, kad manęs laukia baisūs dalykai, Aš nieko nežinau apie Dievą, išskyrus tai, kad baisus turi būti jo palankumas, kaip ir jo panieka, Iš kur ištraukei tokią keistą mintį, Turėtum būti moterimi, kad žinotum, ką reiškia gyventi su Dievo panieka, o dabar tu turėsi būti daug daugiau nei vyras, kad gyventum ir mirtum kaip jo išrinktasis, Ar nori mane išgąsdinti, Paspasakosiu tau vieną savo sapną, sykį sapne pasirodė man berniukas, staiga atsirado iš niekur, pasirodė ir tarė, Dievas yra baisus, pasakė ir pradingo, nežinau, kas buvo tas vaikiukas, iš kur atėjo ir kieno jis, Sapnai, ir tiek, Tau mažiausiai dera sakyti tai tokiu tonu, O paskui, kas nutiko paskui, Paskui pasidariau prostitute, Jau palikai tokį gyvenimą, Bet tas sapnas nebuvo paneigtas net po to, kai tu mane pažinai, Pasakyk dar sykį, kokie tai buvo žodžiai, Dievas yra baisus. Jėzus matė dykumą, negyvą avį, kraują smėlyje, girdėjo, kaip dūmų stulpas atsiduso iš pasitenkinimo, ir tarė, Galbūt, galbūt, bet viena yra girdėti tai sapne, o kita bus patirti tai gyvenime, Duok Dieve,

kad tau netektų to patirti, Kiekvienas turi išgyventi savo likimą, Ir apie savąjį tu jau gavai pirmą iškilmingą ženklą. Virš Magdalos ir pasaulio lėtai sukasi žvaigždžių prisijotas dangaus skliautas. Kažkurioje begalybės vietoje arba be galo ją užpildydamas Dievas stumdo ir atitraukia kitų savo žaidžiamų žaidimų figūras, dar per anksti užsiimti šituo, dabar tereikia leisti, kad įvykiai klostytųsi savo natūralia eiga, tik vieną ar kitą kartą mažylio piršto galu tyčia stumtelės, kad koks nuklydęs veiksmas ar mintis nesulaužytų nenumaldomos likimų harmonijos. Todėl jis nesidomi, ką toliau kalba Jėzus ir Marija Magdalietė, O dabar ką ketini daryti, paklausė ji, Tu sakei, kad eitum su manimi, kad ir kur aš eisiu, Sakiau, kad būčiau su tavimi, kad ir kur tu būtum, Koks skirtumas, Jokio, bet gali likti čia tiek, kiek norėsi, jei tik tau neatgrasu gyventi su manimi namuose, kur aš buvau prostitutė. Jėzus galvojo, svarstė, pagaliau tarė, Pasiieškosiu Magdaloje darbo, ir gyvensime kartu kaip vyras ir žmona, Per daug žadi, gana jau vien to, kad leidi man būti prie tavo kojų.

Darbo Jėzus nerado, bet susilaukė to, ko ir turėjo tikėtis, pajuokos, pašaipų ir įžeidimų, iš tikrųjų niekas kita ir nederėjo atveju, kai vyras, amžiumi vos peržengęs paauglystę, gyvena su Marija Magdaliute, žinoma, kas ji tokia, Palaukite kelias dienas, ir dar pamatysime jį sėdintį ant namų slenksčio ir laukiantį, kol išeis klientas. Dvi savaites Jėzus kentė patyčias, bet galiausiai tarė Marijai, Einu aš iš čia, Kur, Į pajūrį. Jie išvyko paryčiais, ir Magdalos gyventojai iš degančio namo nespėjo išpešti jokios naudos.

Praėjus keliems mėnesiams, lietingą ir šaltą žiemos naktį į Marijos Nazaretės namus įžengė angelas, ir buvo tas pat, kaip kad niekas nebūtų įžengęs, nes šeima kaip buvo, taip ir liko, tik Marija pastebėjo, kad atvyko svečias, o ji ir negalėjo dėtis nepastebėjusi, nes angelas kreipėsi tiesiai į ją žodžiais, Privalai žinoti, o Marija, kad Viešpats sumaišė savo sėklą su Juozapo sėkla tą ankstų rytą, kai pirmąkart pastojai, taigi vadinasi iš jos, o ne iš tavo vyro, nors ir teisėto, gimė tavo sūnus Jėzus. Marija labai stebėjosi tokia žinia, kurios esmė, laimė, neprapuolė neaiškioje angelo iškalboje, ir paklausė, Vadinasi, Jėzus yra mano ir Viešpaties sūnus, Moterie, koks neišsiauklėjimas, turėtum paisyti hierarchijos ir pirmenybių, turėjai sakyti Viešpaties ir mano, Viešpaties ir tavo, Ne, Viešpaties ir tavo, Nejauk man galvos, atsakyk, ko tavęs klausiau, ar Jėzus mūsų sūnus, Sūnus, tai, kas vadinasi sūnumi, yra tik Viešpaties, tu šiuo atveju tebuvai motina nešio-toja, Vadinasi, Viešpats manęs neišrinko, Na, Viešpats tikėjo pro šalį, kas būtų žiūrėjęs, tebutų pastebėjęs iš dangaus spalvos, bet pamatė, kad tu ir Juozapas buvote tvirti ir sveiki žmonės, ir todėl, jei dar prisimeni, kaip pasireiškia poreikiai, užsigeidė tavęs, ir rezultatas – po devynių mėnesių gimė Jėzus, O ar galiu būti tikra, kad mano pirmasis sūnus gimė iš paties Viešpaties sėklos, Na, klausimas yra opus, tai, ko tu nori iš manęs, yra ne daugiau ir ne mažiau kaip tėvystės nustatymas, ir tiesa ta, kad tokių maišytų santykių atveju, kad ir kiek analizių, kad ir kiek testų darysi, kad ir kiek skaičiuosi kraujo kūnelius, niekad negali būti visiškai tikras, Vargšė aš, kad tave girdėdama ėmiau vaizduotis, jog Viešpats tą ankstų rytą mane išrinko būti jo žmona, o galiausiai viskas buvo atsitiktinumas, tiek pat gali būti, kad

taip, kaip ir ne, net sakau tau, kad geriau būtų, kad būtum nenusi-
 leidęs čia į Nazaretą, kad paliktum mane abejojančią, deja, jei nori,
 kad kalbėčiau nuoširdžiai, Viešpaties sūnus, net man esant motinai,
 gimdamas ir augdamas turėtų iš paties Viešpaties stotą, figūrą ir
 kalbą, tai va, nors sakoma, kad motinos meilė akla, mano sūnus Jėzus
 netenkina šių sąlygų, Pirma tavo didelė klaida, Marija, ta, kad manai,
 jog atėjau čia vien tam, kad papasakočiau šį seną lytinio Viešpaties
 gyvenimo epizodą, antra tavo didelė klaida – kad manai, jog žmonių
 grožis ir šneka yra pagal Viešpaties paveikslą ir panašumą, kai tuo
 tarpu Viešpaties sistema, sakau tau, aš pats esu iš to atvejo, ir jis vi-
 sada yra priešingybė tam, ką įsivaizduoja žmonės, ir – tai sakau labai
 konfidencialiai – net manau, kad Viešpats kitaip gyventi nemokėtų,
 žodis, kurį dažniau tenka išgirsti iš jo lūpų, yra ne taip, o ne, Visada
 girdėjau sakant, kad tai Velnias yra neigianti dvasia, Ne, dukra, Vel-
 nias yra save neigianti dvasia, jei širdyje neatrasi skirtumo, niekada
 nežinosi, kam priklausai, Priklausau Viešpačiui, Na štai, sakai, kad
 priklausai Viešpačiui, o įkliuvai į trečią ir didžiausią klaidą, kad ne-
 patikėjai savo sūnumi, Ar Jėzumi, Taip, Jėzumi, niekas daugiau nėra
 matęs Dievo ir niekada nematys, Sakyk man, Viešpaties angele, ar
 tikrai mano sūnus Jėzus matė Dievą, Taip, ir kaip vaikiukas, radęs
 savo pirmąjį lizdą, bėgo parodyti jį tau, o tu, skeptikė, o tu, nepati-
 kioji, pasakei, kad tai negali būti tiesa, kad jei buvo lizdas, tai buvo
 tuščias, kad jei buvo kiaušinių, jie buvo pašvinkę, o jei nėra jų, tai
 juos suėdė gyvatė, Atleisk man, mano angele, kad abejoju, Dabar
 nežinau, ar kalbi su manimi, ar su savo sūnumi, Su juo, su tavimi, su
 abiem, ką man daryti, kad atitaisyčiau padarytą blogį, Tai, ką tau
 patartų tavoji motinos širdis, Kad eičiau jo ieškoti, pasakyčiau jam,
 kad tikiu juo, prašyčiau, kad atleistų man ir grįžtų namo, kur laikui
 atėjus pašauks jį Viešpats, Nuoširdžiai nežinau, ar metas tau tai da-
 ryti, paaugliai – patys jautriausi, rizikuoja išgirsti piktų žodžių ir pa-
 matyti prieš nosį užtrenktas duris, Jei taip nutiktų, dėl to kaltas anas

demonas, kuris jį užbūrė ir pražudė, net nežinau, kaip Viešpats, būdamas tėvas, suteikė jam tokias laisves, davė tokią nevaržomą valią, Apie kokį demoną kalbi, Apie piemenį, su kuriuo mano sūnus vaikščiojo ketverius metus, ganydamas bandą, kuri nežinia kam reikalinga, A, piemuo, Ar pažįsti jį, Ėjome į tą pačią mokyklą, Ir Viešpats leidžia, kad demonai, kaip jis, išlieka ir klesti, To reikalauja gera pasaulio tvarka, bet paskutinis žodis visada bus Viešpaties, tik nežinome, kada jį ištars, bet, pamatysi, vieną rytą pabusime ir atrasime, kad nėra blogio pasaulyje, o dabar turiu eiti, jei turi klausimų, naudokis proga, Tik vieną, Puiku, Kam Viešpačiui mano sūnus, Tavo sūnus, galima ir taip pasakyti, Pasaulio akyse Jėzus mano sūnus, Klausi, kam jam jis, matai, tai geras klausimas, taip, žmogau, blogiau yra tai, kad nemoku į jį atsakyti, dabartinėje padėtyje tai jų dviejų klausimas, ir nemanau, kad Jėzus žino daugiau nei tau pasakė, Sakė man, kad turės valdžią ir šlovę po mirties, Su šituo aš irgi esu supažindintas, Bet ką jam teks nuveikti gyvenime, kad nusipelnytų tų stebuklų, kuriuos jam žada Viešpats, Na va, na va, nemokša moterie, tu manai, kad šis žodis ko nors vertas Viešpaties akyse, kad gali turėti kokią nors vertę ir reikšmę tai, ką pretenzingai pavadinai nuopelnais, iš tiesų nežinau, ką sau manote, kai nelaikote savęs varganais absoliučios Dievo valios vergais, Nieko daugiau nesakysiu, tikrai esu Viešpaties tarnaitė, teisie man pagal jo žodį, tik pasakyk man, kur po tiek praėjusių mėnesių galiu rasti savo sūnų, Ieškok jo, tai tavo pareiga, jis irgi ieškojo pražuvusios avies, Tam, kad ją nužudytų, Būk rami, tavęs nenužudys, bet tu taip, tu jį nužudysi, nebūdama šalia jo mirties valandą, Iš kur žinai, kad nemirsiu pirma, Esu gana arti nuo sprendimų centro, kad tai žinočiau, o dabar sudie, uždavei klausimus, kokius norėjai, galbūt ne tą, kuri turėjai užduoti, bet į tai aš nesigilinu, Paaiškink man, Pati pasiaiškink. Sulig paskutiniu žodžiu angelas išnyko, ir Marija atsimė. Visi sūnūs ir dukros miegojo, vaikinai dviem grupėmis po tris, viename kampe vyresnieji, Jokūbas, Juozapas ir Judas, o kitame

jaunesnieji, Simonas, Justas ir Samuelis, o su ja, po vieną kiekvienoje pusėje, kaip įprastai, Lisija ir Lidija, bet Marijos akys, dar suglumintos angelo apreiškimų, staiga apstulbo matydamos, kad Lisija visai atklota, praktiškai nuoga, tunika užtraukta virš krūtų, ji giliai miegojo ir šypsodamasi dūsavo, o ant kaktos ir virš viršutinės lūpos, kuri atrodė nubūčiuota, spindėjo lengvas prakaitas. Jei Marija nebūtų tikra, kad čia buvo tik šnekusis angelas, Lisijos rodomi ženklai verstų šaukti ir rékti, kad demonas inkubas, iš tų, kurie klastingai užvaldo miegančias moteris, pakvailiojo nepasiruošusiam mergelės kūne, kol motina buvo atitraukta pokalbiu, tikriausiai visada taip būna, tik mes to nežinome, tie angelai vaikšto poromis, kur tik nori, ir kol vienas užiminėdamas ima pūsti arabus, kitas tylomis daro savo actus nefandus*, kaip sakoma, nors iš tikrųjų nieko nešvankaus ten nėra, o kitą kartą greičiausiai pasikeičia vietomis ir vaidmenimis, kad nei sapnuojančiame, nei tame, kuris sapnuojamas, nedingtų pravartus kūno ir dvasios dualumo jausmas. Marija užklojo dukrą kaip galėjo, patraukdama tuniką tiek, kiek aukščiau nedera būti atidengtai, ir kai viskas buvo padoru, pažadino ją ir tyliai paklausė, Ką sapnavai. Netikėtai užklupta Lisija negalėjo meluoti, atsakė, kad sapnavo angelą, bet kad angelas nieko jai nesakė, tik žvelgė į ją, ir tas žvilgsnis buvo toks švelnus ir saldus, kad ir rojuje žvilgsniai negali būti geresni. Ar jis nelietė tavęs, paklausė Marija, ir Lisija atsakė, Ak, mama, akys ne tam skirtos. Nežinodama, ar turi nurimti, ar susirūpinti dėl to, kas dėjosi šalia jos, Marija dar tyliau tarė, Aš irgi sapnavau angelą, O tavasis ar kalbėjo, ar irgi tylėjo, naiviai paklausė Lisija, Kalbėjo su manimi ir pasakė, kad tavo brolis sakė tiesą, kai mums pareiškė matęs Dievą, Ak, mama, kaip mes tada blogai elgėmės, netikėjome Jėzaus žodžiais, o jis toks geras, juk galėjo supykęs išsinešti mano kraičio pinigų, o nepadarė to, Dabar

* Nešvankybės (lot.). *Vert. past.*

turime žiūrėti, kaip tai atitaisyti, Nežinome, kur jis, apie save nepraneša, o angelas labai galėjo padėti, angelai viską žino, Na, ne, nepadėjo, tik sakė, kad ieškotume tavo brolio, kad tai mūsų pareiga, Bet, mama, jei pagaliau tai tiesa, kad brolis Jėzus buvo su Viešpačiu, tada nuo šiol mūsų gyvenimas pasikeis, Galbūt ir pasikeis, bet į blogą, Kodėl, Jei mes netikėjome Jėzumi ir jo žodžiais, kaip tikiesi, kad kiti tikės, juk tikrai nenorėsi, kad eitume čia į Nazareto gatves ir aikštes skelbti – Jėzus matė Viešpatį, Jėzus matė Viešpatį, būtume apmėtyti akmenimis, Bet Viešpats, kadangi jį išrinko, mus apgintų, nes esame jo šeima, Nebūk taip įsitikinusi, kai Viešpats pasirinko, mūsų ten nebuvo, Viešpačiui nėra tėvų nei vaikų, prisimink Abraomą, prisimink Izaoką, Ak, mama, kaip liūdna, Protingiausia, dukra, laikyti šiuos dalykus savo širdyse ir kuo mažiau kalbėti apie juos, Tai ką darysime, Rytoj pasiūsiu Jokūbą ir Juozapą ieškoti Jėzaus, Bet kur, jei Galilėja tokia didelė, ir Samarija, jei ten nuėjo, arba Judėja, arba Idumėja, nors ši pasaulio pakraštyje, Labiausiai tikėtina, kad tavo brolis nuėjo prie jūros, prisimink, ką jis sakė parėjęs, kad plaukiojo su žvejais, O ar nebus veikiau grįžęs prie kaimenės, Su tuo jau baigta, Iš kur žinai, Miegok, rytas dar toli, Gali būti, kad vėl imsime sapnuoti savo angelus, Gali būti. Jei Lisijos angelas, ko gero, pabėgęs nuo savo bendro draugijos, dar kartą apsilankė jos sapne, ji to nepastebėjo, bet apreiškimo angelas, net jei būtų pamiršęs kokią smulkmeną, negalėjo grįžti, nes Marija visą laiką prabuvo atsimerkus namų prieblandoje, to, ką žinojo, buvo į valias, tai, ką nuspėjo, ją baugino.

Išaušo diena, suvyniojo demblius, ir Marija surinkusi visą šeimą pranešė, kad pastaruoju metu daug galvojusi apie tai, kaip jie pasielgė su Jėzumi, Pradedant nuo manęs, kuri, būdama motina, turėjau būti geranoriškesnė ir supratingesnė, priėjau prie labai aiškios ir teisingos išvados, kad turime eiti ieškoti jo ir prašyti, kad grįžtų namo, nes mes juo tikime ir, jei to nori Viešpats, įtikėsime ir tuo, ką jis mums sako, tokie buvo Marijos žodžiai, ji nejučiomis pakartojo tai, ką buvo

sakęs jos sūnus Juozapas, čia esantis, dramatišką atstūmimo valandą, kas žino, ar Jėzus nebūtų šiandien čia, jei tas tylus murmesys, kurio iš tikro mes beveik nepastebėjome, būtų tapęs visų balsu. Marija nekalbėjo apie angelą nei apie angelo apreiškimą, tik apie paprastą visų priedermę pirmagimiui. Jokūbas neišdrįso ginčyti naujų požiūrių, nors širdies gilumoje tebebuvo tvirtai įsitikinęs, kad jo broliui pasiimaišę protas arba, geriausiu atveju, ir tokią galimybę visada verta turėti omenyje, jis tapo kažkokios atgrasios bedievių apgaulės auka. Jau numanydamas atsakymą, paklausė, Ir kas iš čia esančiųjų eis ieškoti brolio Jėzaus, Tu eisi, pagal amžių einantis po jo, ir Juozapas eis su tavimi, dviese bus saugiau, Kur mums pradėti paieškas, Prie Galilėjos jūros, esu įsitikinusi, kad ten jį rasite, Kada mums iškeliauti, Praėjo keli mėnesiai nuo tada, kai Jėzus išėjo, nebegalime ilgiau gaišti nė dienos, Labai lyja, mama, metas kelionei ne koks, Sūnau, dingstis visada gali pagimdyti reikmę, bet jei reikmė stipri, jai teks sukurti dingstį. Marijos sūnūs nustebę žiūrėjo į ją, iš tikrųjų nebuvo pratę girdėti iš motinos lūpų tokių nugludintų sentencijų, nors jie dar labai jauni žinoti, jog angelų apsilankymas sukelia tokius ir kitus dar geresnius rezultatus, to įrodymas, kitiems nė nenumanant, yra Lisija tą pat akimirka, nes nieko kito nereiškia tai, kaip lėtai, svajingai ji pritar-dama palenkė galvą. Šeimos pasitarimas pasibaigė, Jokūbas ir Juozapas išėjo pažiūrėti, ar oro sąlygos nesitaisė, nes jei jiems reikia eiti ieškoti brolio tokiu bjauriu oru, bent išeiti iš namų galėtų prasigiedrijus, ir atrodė, jog kaip tik ir išgirdo juos dangus, nes būtent nuo Galilėjos jūros pusės atsirado žydra properša, regis, žadėjusi popietę be lietaus. Apdairiai atsisveikinę namie, nes Marija manė, kad kaimynams nereikia žinoti daugiau nei pridera, du broliai pagaliau išvyko, ne keliu, vedusiu į Magdalą, nes jie neturėjo pagrindo manyti, jog Jėzus pasuko šia kryptimi, bet kitu, vedusiu tiesiai ir patogiau į naująjį Tiberiados miestą. Ėjo basi, nes, keliams virtus klampyne, netrukus nudrengti sandalai nukristų jiems nuo kojų, o dabar jie saugūs

kuprinėje, laukdami palankesnio oro. Jokūbas turėjo dvi svarias priespaudas pasirinkti kelią į Tiberiadą, pirmoji – smalsumas kaimiečio, kuris girdėjo kalbant apie rūmus, šventyklas ir kitas panašias statomas didybes, o antroji – kad šis miestas, kaip jis girdėjo pasakojant, yra tarp šios pakrantės šiaurės ir pietų pakraščių daugmaž pusiaukelėje. Kadangi jie turėjo pelnytis pragyvenimui tol, kol truks paieškos, Jokūbas tikėjosi, kad bus lengva rasti darbo miesto statybose, nepaisant to, ką kalbėjo pamaldūs Nazareto judėjai, kad ta vieta nešvari dėl nesveikų orų ir netoliese esančių sieriųjų vandenų. Tą pačią dieną dar negalėjo pasiekti Tiberiados, nes dangaus pažadai galiausiai neišsipildė, nepraėjo nė valanda kelio, kai ėmė lyti, ir didelė laimė, kad rado urvą, kur sėkmingai pasislėpė ir prisiglaudė prieš lietui juos permerkiant. Ten pamiegojo, ir kitos dienos rytą, iš patirties tapę nepatiklūs, lūkuriavo, kol įsitikino, kad oras tikrai pasitaisė ir kad gali pasiekti Tiberiadą daugmaž sausais drabužiais. Statybose rado darbo – taisyti akmenis, ir nepravertė nei vieno, nei kito mokslas, laimė, po kelių dienų jie nusprendė, kad jau pakankamai užsidirbo, ne todėl, kad Erodas Antipas būtų dosnus mokėtojas, bet todėl, kad jų reikmėms esant tokioms nedidelėms ir ne tokioms jau neatidėliotinioms, iš to uždarbio buvo galima gyventi, nebūtinai jas visiškai patenkinant. Tiberiadoje tuoj apsiklausinėjo, ar čia nebuvo arba ar pro čia nepraėjo toks Jėzus iš Nazareto, kuris yra mūsų brolis, ūgio maždaug tokio, išvaizdos tokios, ar kas nors jį lydi, šito mes nežinome. Jiems sakė, kad tose statybose tokio nebuvo, ir jie apėjo visas miesto statybvietais, kol įsitikino, kad Jėzaus čia niekad nebuvo, ir visai neuostabu, nes jei brolis nusprendė grįžti prie savo pradėto žvejo amato, tikriausiai nesiruošė, turėdamas prieš akis jūrą, likti čia kamuotis tarp kietų akmenų ir labai šiurkščių meistrų. Su tais uždirbtais pinigais, nors ir nedaug jų, dabar jiems reikia nutarti, ar ieško palei krantą, gyvenvietė po gyvenvietės, viena žvejų artelė po kitos, valtys po valtys, reikėtų patraukti į šiaurę arba į pietus. Jokūbas pasirinko

pietus, nes į ten jam atrodė lengvesnis kelias, beveik be įkalnių, į šiaurę ortografija labiau raižyta. Orai nusistovėjo, šaltis pakenčiamas, lietūs liovėsi, ir bet kas jautresnės prigimties nei šiedu vaikinai būtų galėjęs iš oro kvapo ir žemės tirtėjimo pajusti pirmus nedrąsius pavasario ženklus. Broliams lieptos brolio paieškos ėmė virsti malonia ir savanaudiška ekskursija, pasivaikščiojimu laukais, atostogomis paplūdimyje, atrodė, nedaug trūksta, kad Jokūbas ir Juozapas pamirštų, ko atėjo į šiuos kraštus, kai ūmai iš pirmų sutiktų žvejų gavo žinių apie Jėzų, ir dar perteiktų labai keistai, nes tokie buvo tų vyrų žodžiai, Taip, matėme jį ir pažįstame, ir jei jo ieškote, radę pasakykite jam, kad laukiame jo lyg duonos kasdienės. Stebėjosi abu broliai ir negalėjo patikėti, kad žvejai kalbėjo apie Jėzų, tikriausiai jie pažinojo kitą Jėzų, Pagal žymes, kurias mums nusakėte, atsakė žvejai, tai tas pats Jėzus, ar atėjo iš Nazareto, nežinome, nes jis to nesakė, Ir kodėl sakote, kad laukiate jo lyg duonos kasdienės, paklausė Jokūbas, Nes kai jis būna valtyje, žuvis visada eina į tinklus taip, kaip niekas niekad neregėjęs, Bet mūsų brolis nėra pakankamai įgudęs žvejys, vadinasi, tai ne tas pats Jėzus, Mes ir nesakome, kad tas Jėzus įgudęs žvejys, jis nežvejoja, tik sako, Meskite tinklą į šitą pusę, ir mes metame, ir tinklas būna pilnas, Jei taip, kodėl jis ne su jumis, Nes išėjo sau prieš kelias dienas, sakė, kad turi eiti padėti kitiems žvejams, ir taip tikrai yra, nes su mumis buvo tris sykius ir visada sakė, kad grįš, O kur jis dabar, Nežinome, paskutinį kartą, kai buvo čia, išėjo į pietus, bet gali būti, kad nuėjo ir į šiaurę, kai mes nematėme, jis pasirodo ir dingsta kada nori. Jokūbas tarė Juozapui, Taigi eime į pietus, bent jau žinome, kad jis šiame jūros krante. Tai atrodė lengva, bet reikia turėti omenyje, kad jiems praeinant Jėzus galėjo būti išplaukęs valtimi ir užsimti viena iš savo stebuklingų žūklių, apskritai neteikiame reikšmės tokioms smulkmenoms, bet likimas – visai ne tai, kas manome, mes galvojame, kad viskas nulemta nuo kažkokios pradžios, tuo tarpu tiesa visai kitokia, pastebėtina, jog tam, kad galėtų išsipildyti vienu

žmonių susitikimo su kitais likimas, kaip šiuo atveju, reikia, kad jiems pavyktų susieiti vienoje vietoje ir vienu metu, o tai atsieina nemažai vargo, užtenka, kad užtruktume, kad ir kaip trumpai, pažvelgdami į debesį danguje, paklausydami paukščio giesmės, skaičiuodami skruzdėlyno įėjimus ir išėjimus, arba, priešingai, išsiblaškę nesižvalgytume, neklausytume ir neskaičiuotume ir trauktume į priekį, leisdami prapulti tam, kas, atrodė, veda tiesiai į tikslą, likimas – sunkiausias dalykas pasaulyje, broli Juozapai, pats pamatysi, kai sulauksi mano amžiaus. Taip nusiteikę ypatingam budrumui, abu broliai ėjo žiūrėdami išpūtę akis, sustodavo kelyje laukdami, kol parplauks žvejybon išplaukusi valtis, o kelis sykius staiga grįžo atgal, tikėdamiesi užtikti už nugaros galimą Jėzaus pasirodymą netikėtoje vietoje. Taip pasiekė jūros pakraštį. Perėjo Jordano upę į kitą pusę ir pirmų sutiktų žvejų paklausė apie Jėzų. Taip, pone, esame girdėję kalbant apie jį ir jo magiją, bet čia nepasirodė. Jokūbas ir Juozapas grįžo savo pėdomis atgal, šiaurės kryptimi, padvigubindami dėmesį, kaip tie žvejai, kurie ištempę tinklus laukia, kad pakliūs žuvų karalius. Vieną naktį, miegodami kelyje, pakaitomis budėjo, kad Jėzus nepasinaudotų mėnulio šviesa ir tylomis nepereitų iš vienos vietos į kitą. Taip eidami ir klausinėdami pasiekė Tiberiadą, kur jiems nereikėjo eiti ieškoti darbo, nes dėl žvejų svetingumo dar nebuvo pasibaigę pinigai, duodavo jiems žuvies, ir Juozapą tai kartą paskatino tarti, Broli Jokūbai, ar nepagalvojai, kad šią žuvį, kurią valgome, galbūt sugavo mūsų brolis, ir Jokūbas atsakė, Dėl to ji nėra skanesnė, pikti žodžiai, kurių nesitikėtumei iš broliškos meilės, bet susierzinimas, kad tenka ieškoti adatos šieno kupetoje, juos pateisina.

Jėzų rado už valandos kelio, norime pasakyti, mūsųškos valandos, nuo Tiberiados. Pirmas jį pastebėjo Juozapas, kurio labai skvarbios akys mato toli, Tai jis, antai, sušuko. Tikrai ta kryptimi ėjo du žmonės, bet vienas iš jų moteris, ir Jokūbas tarė, Tai ne jis.

Jaunesnysis brolis niekad nesiginčija su vyresniuoju, bet Juozapas iš džiaugsmo nenusiteikęs gerbti normų ir papročių, Sakau tau, kad tai jis, Bet ten eina moteris, Eina ten moteris, ir eina vyras, ir tas vyras yra Jėzus. Taku palei krantą, lauku, kuris čia buvo lygus, tarp dviejų kalvų, kurių papėdes beveik lietė vanduo, ėjo Jėzus ir Marija Magdaliotė. Jokūbas sustojo laukdamas ir liepė Juozapui daryti tą patį. Vaikinas nepatenkintas pakluso, nes troško bėgti prie pagaliau surasto brolio, apkabinti jį, pulti jam ant kaklo. Jokūbą trikdė moteris, ėjusi su Jėzumi, kad ir kas būtų, nenorėjo tikėti, kad brolis jau pažįsta moterį, bet jautė, kad ši paprasta galimybė jį be galo nutolina nuo pirmagimio, tarsi Jėzus, gyrėsis matęs Dievą, galiausiai vien dėl šios priežasties – kad pažįsta moterį – priklauso visai kitam pasauliui. Iš vienos minties kyla kita, ir dažnai ji pasiekiamą nežinant kelio, jungiančio vieną su kita, tai tarsi eiti nuo vieno upės kranto į kitą uždengtą tiltu, einame ir nežinome per kur, pereiname upę, apie jos buvimą nė neįtarėme, taip ir Jokūbas, pats nesuvokdamas kaip, ėmė galvoti, kad nederėtų taip likti stovėti, tarsi jis būtų pirmagimis, kurį brolis turėtų ateiti pasveikinti. Jo judesys išlaisvino Juozapą, ir šis nubėgo pas Jėzų išskėstomis rankomis, su tikro džiaugsmo šūksniais, priversdamas pakilti būrį paukščių, kurie, aukštų kranto žolių paslėpti, dumblyje ieškojo maisto. Jokūbas paspartino žingsnį nenorėdamas, kad Juozapui atitektų tai, kas priklausė tik jam, netrukus jau buvo prieš Jėzų ir tarė, Dėkoju Viešpačiui, kad norėjo, kad sutiktume brolį, kurio ieškujome, ir Jėzus atsakė, Dėkoju jam už jus, kad matau judu sveikus. Marija Magdaliotė sustojo šiek tiek atokiau. Jėzus paklausė, Ką veikiate šiose vietose, broliai, ir Jokūbas tarė, Paeikime šiek tiek į šalį, kad galėtume ramiai pasikalbėti, Jau ir taip mums ramu, atsakė Jėzus, jei taip sakai dėl šios moters, žinok, kad visa, ką turi man pranešti, o aš trokštu iš tavęs išgirsti, gali girdėti ir ji, tarsi tai būčiau aš pats. Stoją tylą, tokia tanki, tokia aukšta ir tokia gili, kad atrodė, jog tai sutartinė jūros ir kalnų tylą, o ne keturių

paprastų žmonių vienu priešais kitus, kaupiančių jėgas. Jėzus atrodė dar labiau suvyriškėjęs nei anksčiau, tamsesnio gymio, bet dingo karštligiškas žvilgsnis, o veidas po tankia juoda brazda atrodė nuramdytas, ramus, nepaisant regimos įtampos, sukeltos netikėto susitikimo. Kas tokia ši moteris, paklausė Jokūbas, Ji vadinasi Marija ir yra manimi, atsakė Jėzus, Ar tu ją vedei, Taip, bet ne, ne, bet taip, Nesuprantu, Aš ir nesitikėjau, kad suprasi, Turiu pakalbėti su tavimi, Tai ir kalbėk, Nešu žinią iš mūsų motinos, Aš klausau, Norėčiau perduoti ją tau vienam, Girdėjai, ką pasakiau. Marija Magdalieta žengė du žingsnius, Galiu atsitraukti, kad negirdėčiau, Nėra mano sieloje minties, kurios tu nežinai, ir todėl teisinga, kad žinotum, ką mano motina galvoja apie mane, taip sutaupysi man vargą pasakoti tau paskui, atsakė Jėzus. Iš apmaudo Jokūbui į veidą plūstelėjo kraujas, jis žengė žingsnį atgal, tarsi norėdamas pasišalinti, sykiu sviesdamas į Mariją Magdalieta pikta žvilgsnį, bet jame galėjai išvelgti ir sumišusį geismo ir pagiežos jausmą. Stovintis tarp jų Juozapas ištiesė rankas, kad juos sulaikytų, tai buvo viskas, ką jis galėjo padaryti. Pagaliau Jokūbas nusiramino ir po susikaupimo pauzės, kad prisimintų, padeklamavo, Mūsų motina liepė mums tavęs ieškoti, kad radę paprašytume grįžti namo, nes tikime tavimi ir, jei norės Viešpats, patikėsime tuo, ką mums sakei, Tik tiek, Tokie buvo jos žodžiai, Taigi nori pasakyti, kad patys nieko nedarysite, kad patikėtumėte tuo, ką jums papasakojau, tik lauksite, kad Viešpats pakeistų jūsų supratimą, Suprasti ar nesuprasti, viskas yra Viešpaties rankose, Klysti, Viešpats davė mums kojas, kad vaikščiotume, ir mes vaikštomė, kiek žinau, niekad joks žmogus nelaukė, kad Viešpats lieptų Vaikščiook, supratimas yra tas pat, jei Viešpats mums jį davė, tam, kad naudotumės juo pagal savo norą ir valią, Nesiginčiju su tavimi, Gerai darai, nelaimėtum ginčo, Kokį atsakymą turiu nunešti mūsų motinai, Pasakyk jai, kad jos žinios žodžiai pasiekė mane per vėlai, kad tuos pačius žodžius laiku pasakė Juozapas, o ji jų nepakartojo, ir

kad net jeigu jai pasirodys Viešpaties angelas patvirtinti visa tai, ką jums pasakojau, pagaliau įtikindamas ją dėl Viešpaties valios, namo aš negrišiu, Įpuolei į puikybės nuodėmę, Medis dejuoja, jei ji kerta, šuo kaukia, jei ji muša, žmogus auga, jei ji ižeidžia, Ji tavo motina, o mes tavo broliai, Kas mano motina, kas mano broliai, mano broliai ir mano motina yra tie, kurie tiki mano žodžiais iškart, kai aš juos pasakau, mano motina ir mano broliai tie, kurie manimi pasitiki, kai išplaukiame į jūrą, kad iš to, ką ten sužvejoja, gausiau pavalgytų nei anksčiau, mano motina ir mano broliai tie, kuriems nereikia laukti mano mirties valandos, kad atjaustų mano gyvenimą, Ar neturi daugiau ką perduoti, Neturiu, bet išgirsite kalbant apie mane, atsakė Jėzus ir, atsisukęs į Mariją Magdalię, tarė, Eime, Marija, valtys pasiruošusios išplaukti žūklėn, žuvų guotai buriasi, laikas imti šitą derlių. Jie jau tolo, kai Jokūbas sušuko, Jėzau, turiu pasakyti mūsų motinai, kas šita moteris, Pasakyk jai, kad ji su manimi ir vadinasi Marija, ir tas žodis nuaidėjo tarp kalvų ir virš jūros. Parpuolęs ant žemės Juozapas graudžiai verkė.

Kai Jėzus su žvejais išplaukia į jūrą, Marija Magdaliėtė lieka jo laukti, paprastai atsisėdusi ant akmens vandens pakraštyje arba ant kalvos, jei tokių yra, kur gali geriau sekti maršrutą ir lydėti plaukiančiuosius. Žūklės dabar neatidėliojamos, niekad šioje jūroje nebuvo tokios gausybės žuvų, sakė neatidieji, tai tarsi ranka žvejoti pilname kibire, bet greitai pastebėjo, kad galimybės nėra vienodos visiems, kibiras, kaip visada, beveik tuščias, jei Jėzus vaikšto kitomis vietomis, ir rankos pavargsta mesti tinklą, ir nusimena žmonės matydami jį grįžtant su viena kita kilpose įstrigusia žuvimi. Todėl visi vakarinio Galilėjos jūros kranto žvejai eina prašyti Jėzaus, reikalauti Jėzaus, ir kai kuriose vietose jau yra buvę, kad sutinka jį su šventėmis, palėmėmis ir gėlėmis, tarsi būtų Verbų sekmadienis. Bet kadangi žmonių jau tokia duona, pavydo ir piktumo mišinys, kartais šiek tiek gerumo, kur rūgsta baimės raugas, auginantis tai, kas bloga, ir slepiantis tai, kas gera, taip pat pasitaiko ir peštynių, artelių su artelėmis, kaimų su kaimais, nes visi norėjo turėti Jėzų tik sau, kiti tegu tvarkosi kaip išmano. Kai taip nutikdavo, Jėzus pasitraukdavo į dykumą ir grįždavo iš ten tik tada, kai atgailaujantys vaidininkai ateidavo jį melsti, kad atleistų už nesivaldymą, kad visa tai vien dėl to, kad labai jį myli. Visada liks neaišku, kodėl rytinio kranto žvejai niekad neatsiuntė pasiuntinių į šią pusę tartis ir sudaryti teisingo sandorio, kad Jėzus visiems padėtų po lygiai, išskyrus įvairaus plauko ir tikėjimo pagonis, kurių čia irgi netrūksta. Taip pat anie, iš kito kranto, galėtų atplaukti jūros mūšiui parengta flotilė, apsiginklavę tinklais ir ietimis, ir pavogti Jėzų iš vakarų, pasmerkdami įpratusiuosius prie gausaus maisto vakarus vėl grįžti prie skurdaus stalo.

Dar ta pati diena, kai Jokūbas ir Juozapas atėjo prašyti Jėzaus grįžti į namus ir pamiršti klajūno dalią, kad ir kiek iš jos turėtų naudos žvejybos pramonė ir iš jos kylančiosios. Šiomis valandomis abu broliai, kiekvienas savaip, Jokūbas įniršęs, Juozapas verksmingas, greitai žygiuoja šiais kalnais ir kloniais keliu į Nazaretą, kur motina šimtąjį kartą klausia savęs, ar išleidusi du sūnus pamatys pareinančius tris, nors tuo abejoja. Artimiausias kelias atgal nuo tos kranto vietos, kur broliai sutiko Jėzų, ėjo per Magdalą, miestą, apie kurį Jokūbas žinojo mažai, o Juozapas nieko, bet, sprendžiant iš išvaizdos, nevertėjo jame užtrukti nei juo grožėtis. Taigi du broliai ten lengvai užkando ir patraukė toliau. Išeidami iš gyvenvietės, žodis, kurį naudojame vien tam, kad jis logiškai ir aiškiai išreiškia tai, kas priešinga aplink plytinčiai dykumai, kairėje pusėje pamatė namą su gaisro žymėmis, tiksliau, tik keturias dangui atidengtas sienas. Kiemo vartai, be abejo, pusiau išgriauti įsilaužiant, nesudegė, viską naikinanti ugnis liko viduje. Tokiais atvejais kaip šis praeivis, kad ir kas jis būtų, visada pagalvoja, kad po griuvėsiais gali būti lobis, ir jei mano, kad nėra pavojaus, jog užgrius ant jo sija, įeina norėdamas išmėginti savo laimę, žengia atsargiai, kojos galu pajudina pelenus, nuodėgulus, nesudegusias anglis, tikėdamiesi, kad staiga išvys suspindint aukso monetą, gedimui atsparų deimantą, smaragdų diademą. Jokūbą ir Juozapą įeiti gena tik smalsumas, jie nėra tokie naivūs, kad įsivaizduotų, jog godūs kaimynai neatėjo čia ieškodami to, ko namo gyventojai nesugebėjo išgelbėti, tačiau kadangi namas toks mažas, labiausiai tikėtina, kad brangiausi daiktai buvo išnešti, liko tik sienos, kurias bet kurioje vietoje galima pastatyti naujas. Krosnies skliautas viduje to, kas buvo namas, įgriuvo, sutrūkusios grindų plytelės iššoko iš cemento ir traškėjo po kojomis, Nieko nėra, eikime lauk, tarė Jokūbas, bet Juozapas paklausė, O ten kas, Ten buvo lyg medinė pakyla, kurios kojos nudegė, visa pusiau suanglėjusi, primenanti didelį ir ilgą sostą, dar su kabančiais

nudegusių drabužių likučiais, Tai lova, tarė Jokūbas, yra žmonių, kurie miega ant tokių daiktų, turtingieji, ponai, Mūsų motina irgi, Taigi, bet jos lovos nepalyginsi su ta, kas turėjo būti šita, Neatrodo, kad toks namas būtų turtuolių, Išvaizda būna apgaulinga, nuovokiai tarė Jokūbas. Išeinant Juozapas pamatė, kad ant kiemo vartų iš išorės pakabintas pagaikštis, iš tų, kurie naudojami skinti figoms nuo figmedžių, tik tuomet, kai buvo naudojamas, turėjo būti ilgesnis, bet tikriausiai jį nupjovė. Kam šito čia reikia, paklausė ir nelaukdamas atsakymo, savo ar brolio, nukabino dabar nereikalingą pagaikštį ir pasiėmė su savimi prisiminimui apie gaisrą, apie sudegusį namą, apie nepažįstamus žmones. Niekas nematė jų įeinančių, niekas nematė jų išeinančių, tai tik du broliai, einantys namo suodonomis tunikomis ir nešantys juodą žinią. Vienam jų, kad prablaškytų, pasisiūlo mintis, ir jis ją priima – prisiminimas apie Mariją Magdaliotę, kito mintis aktyvesnė ir ne tokia trikdanti, jis tikisi rasiąs, kaip pritaikyti sutrumpintą lazda savo žaidimuose.

Atsisėdusi ant akmens laukdama, kol Jėzus grįš iš žūklės, Marija Magdaliotė galvoja apie Mariją Nazarietę. Iki šios dienos Jėzaus motina jai tik tuo ir buvo – Jėzaus motina, o dabar žino, nes paskui to paklausė, kad ji irgi vardu Marija, sutapimas savaime mažareikšmis, juk žemėje daug Marijų, ir bus dar daugiau, jei mada išplis, bet mes surizikuosime tarti, kad tarp tų, kurie nešioja vienodus vardus, esama artimos brolystės jausmo, ir kadangi įsivaizduojame, kad Juozapas, prisiminęs kitą Juozapą, savo tėvą, jaučiasi esąs ne sūnus, o brolis, Dievo bėda ta, kad niekas neturi tokio vardo kaip jis. Neatrodo, kad vedamos iki panašaus kraštutinumo šitokios mintys būtų kilusios tokiam prote kaip Marijos Magdaliotės, nors mums netrūksta žinių, kad ji gabi kitoms, ne mažesnio užmojo mintims, tik jos juda kitaip, pavyzdžiui, šiuo atveju moteris myli vyrą ir galvoja apie šio vyro motiną. Marija Magdaliotė nėra patyrusi motinos meilės savo vaikui, bet pagaliau pažino moters meilę vyrui,

anksčiau išmokusi ir praktikavusi netikrą meilę, tūkstantį nemeilės būdų. Ji myli Jėzų kaip moteris, bet norėtų mylėti ir kaip motina, galbūt todėl, kad pagal amžių ne ką jaunesnė už tikrąją motiną, kuri atsiuntė žinia, kad sūnus grįžtu, ir sūnus negrižo, vieno klausia Marija Magdaliėtė – kokį skausmą jaus Marija Nazarietė, kai jai tai pasakys, nes ne tas pat įsivaizduoti, ką ji pati iškentėtų, jeigu netektų Jėzaus, jai trūktų vyro, ne sūnaus, Viešpatie, duok man abu skausmus kartu, jei taip lemta, sumurmėjo Marija Magdaliėtė laukdama Jėzaus. Ir kai valtis priplaukė ir buvo užtraukta ant kranto, kai imtos iškrauti žuvų kupinos dėžės, kai Jėzus brisdamas per vandenį padėjo dirbti ir juokėsi kaip vaikas, Marija Magdaliėtė pasijuto tarsi būtų Marija Nazarietė ir, pakilusi iš savo vietos, nusileido iki jūros pakraščio, įbrido į vandenį, kad būtų su juo, ir pabučiavusi į petį tarė, Mano sūnau, Niekas negirdėjo, kad Jėzus būtų pasakęs, Mama, nes juk žinoma, kad širdies tariami žodžiai neturi liežuvio, kuris juos ištartų garsiai, juos sulaiko gumulas gerklėje ir tik akys gali juos perskaityti. Iš valtios šeimininko rankų Marija ir Jėzus gavo dėžę žuvų, kuriomis jiems buvo mokama už paslaugą, ir, kaip visada darydavo, patraukė abu į namus, kur nakvojo, nes toks buvo jų gyvenimas – neturėti savo namų, eiti iš valtios į valtį ir nuo gulto į gultą, iš pradžių Jėzus kartais sakydavo Marijai, Tau netinka toks gyvenimas, pasieškime namų, ir aš būsiu su tavimi visada, kiek tik bus įmanoma, ir Marija į tai atsakė, Nenoriu laukti tavęs, noriu būti ten, kur esi tu. Vieną dieną Jėzus paklausė, ar ji neturi giminaičių, kurie galėtų ją priimti, ir ji atsakė, kad turi brolių ir seserį, gyvenančius Judėjos Betanijoje, ji Morta, o jis Lozorius, bet palikusi juos, kai tapo prostitute, o kad jie jos nesigėdytų, vykusi kuo toliau, iš krašto į kraštą, kol pasiekė Magdalą. Tuomet tavo vardas turėtų būti Marija Betanietė, jei ten gimei, Taip, gimiau Betanijoje, bet tu mane sutikai Magdaloje, todėl noriu ir toliau būti Magdaliete, Manęs nevadina Jėzumi Betliejiečiu, nors esu gimęs Betliejuje, Nazariečiu nesu, nes

manęs ten nepageidauja ir aš jų ne, galbūt turėtų vadinti mane Jėzumi Magdaliečiu, kaip ir tave, dėl tos pačios priežasties, Atsimink, kad sudeginome namus, Bet ne atmintį, tarė Jėzus. Daugiau apie Marijos grįžimą į Betaniją nebekalbėjo, tas jūros krantas jiems – visas pasaulis, kad ir kur žmogus būtų, jį ta priedermė lydės.

Liaudis sako, mes sakome, turbūt visos tautos sako, kadangi blogio patirtis tokia bendra ir universali, kad bėdos išdygsta iš po kojų. Tokį posakį, jei neklystame, galėjo sugalvoti tik žemės tauta, patyrusi paslydimų, kritimų, sunkumų, nesėkmių ir žudančių dyglių. Paskui dėl minėtojo apibendrinimo ir suvisuotinio jie paplito po visą pasaulį ir įsitvirtino, bet vis dėlto tariame, kad šiek tiek nenoriai šį posakį priėmė plaukiojantys jūromis ir nuolat žvejojantys žmonės, žinantys, kad tarp jų kojų ir žemės yra didžiausios gelmės, neretai giliavandenės bedugnės. Jūrininkams bėdos kyla ne iš žemės, jūrininkams bėdos krinta iš dangaus, vadinasi vėju ir vėtra, ir tai dėl jų kyla bangos ir mūša, įsisiaučia audros, plyšta burės, lūžta stiebas, skęsta trapus laivas, ir šie žvejojantys ir plaukiojantys žmonės iš tikrųjų miršta tarp dangaus ir žemės, dangaus, kurio rankos nepasiekia, žemės, kurios kojos neliečia. Galilėjos jūra beveik visada yra ramus, tykus ir santūrus ežeras, bet ateina diena, kai ir jame įsišėlsta stichijos, ir tada jau gelbėkis, kas gali, deja, kartais gali ne visi. Apie vieną iš tokių atvejų turėsime pakalbėti, bet pirma reikia grįžti prie Jėzaus Nazariečio ir kai kurių jo nesenų rūpesčių, kurie parodo, kad žmogaus širdis yra amžinai nepasotinta, tad ir paprasta įvykdyta pareiga neteikia tokio pasitenkinimo, apie kurį mums kalba tie, kurie pasitenkina mažu. Be abejo, galima sakyti, kad dėl nuolatinio Jėzaus kursavimo tarp aukštutinės ir žemutinės Jordano dalies visame vakariniame krante nėra neprieklausius, net atsitiktinio stygiaus, iš to išteklius naudosis turėjo net tie, kurie nebuvo žvejai, nes žuvies gausa numušė kainas, ir dėl to, žinoma, daugiau žmonių valgė vis pigiau. Tiesa, buvo vienas kitas

bandymas išlaikyti aukštas kainas žinomą būdu – išmesti į jūrą dalį laimikio, bet Jėzus, nuo kurio galiausiai priklausė, ar užmetimas bus daugiau ar mažiau sėkmingas, pagrasino išeiti kitur, ir naujojo įstatymo pažeidėjai atėjo prašyti jo atleidimo, iki kito karto. Tačiau visi žmonės, regis, turėjo pagrindo jaustis laimingi, tik Jėzus – ne. Jis galvoja, kad tai ne gyvenimas – nuolat keliauti aukštyn žemyn, išplaukti ir grįžti į krantą, vis tie patys gestai, vis tie patys žodžiai, ir būdamas tikras, kad galia pritraukti žuvis yra iš Viešpaties, nesupranta, kodėl tas pat Viešpats nori, kad jo gyvenimas eitų taip monotoniškai, kol ateis diena, kada pašauks jį, kaip pažadėjęs. Kad Viešpats su juo, Jėzus neabejoja, nes žuvis visada pasirodo, kai jo šaukiasi, ir ši aplinkybė dėl neišvengiamo deduktyvaus proceso, kurio čia nematome reikalo demonstruoti ir parodyti viso, ilgainiui paskatino jį klausti savęs, ar kartais nėra kitų galių, kurias Viešpats ketina jam suteikti, žinoma, ne perduodamas ar įgaliodamas, o tik paskolindamas, su sąlyga, kad deramai jomis naudosis, o tai, kaip matėme, Jėzus galėjo užtikrinti, atsižvelgdamas į darbą, kurio ėmėsi, tepasitelkęs nuojautą. Būdas sužinoti buvo lengvas, toks pat lengvas, kaip ir pasakyti, užteko pamėginti, ir jei pasiseks, todėl, kad Dievas tam palankus, jei ne, Dievas yra prieš. Tik pirma reikėjo išspręsti vieną klausimą, pasirinkimo klausimą. Negalėdamas tiesiogiai pasitarti su Viešpačiu, Jėzus turėjo rizikuoti, pasirinkti tarp galimų galių tai, kas, atrodė, ne labai sunku ir per daug nekrinta į akis, bet ir nebūtų taip atsargu, kad liktų nepastebėta tų, kuriems jos teiktų naudą, ir pasaulio, nes tada nukentėtų Viešpaties šlovė, kuri visur ir visada turi viršenybę. Bet Jėzus nesiryžo, bijojo, kad Dievas pasityčios iš jo, pažemins jį, kaip kad padarė dykumoje ir galėjo padaryti vėliau, dar šiandien drebėjo prisiminęs gėdą, kurią jautė, jei tada, kai pirmąkart pasakė, Išmeskite tinklą šitoje pusėje, jis būtų ištrauktas tuščias. Jį taip užėmė šios mintys, kad vieną naktį susapnavo, kaip kažkas jam pasakė į ausį, Nebijok, atsimink, kad

Dievui reikia tavęs, bet pabudęs suabejojo patarėjo tapatybe, tai galėjo būti angelas, iš daugelio, kurie perduoda žinias iš Viešpaties, galėjo būti demonas, iš daugybės kitų, tarnaujančių Šėtonui, Marija Magdalietė šalia jo, regis, kietai miegojo, todėl negalėjo būti ji, Jėzus ir nemanė, kad tai buvo ji. Taip ir tęsėsi, kol vieną dieną, kurios jokie ženklai nerodė esant skirtingos nuo kitų, Jėzus išplaukė į jūrą, kad padarytų įprastą stebuklą. Oras bjuro, žemi debesys grasino lietumi, bet dėl tokio nieko žvejys neliks namie, gerai būtume, jei gyvenime būtų vien malonumai ir gerovė. Pasitaikė, kad valtis buvo Simono ir Andriejaus, tų dviejų brolių žvejų, kurie buvo pirmojo stebuklo liudytojai, o su ja dėl atsargos plaukė ir Zebediejaus sūnūs, Jokūbas ir Jonas, nes nors stebuklingas poveikis nebūna toks pat, arti esanti valtis visada perima dalį galimo laimikio. Stiprus vėjas greitai gena juos į jūros vidurį, ir ten, nuleidę bures, žvejai vienoje ir kitoje valtyje ėmė dėti tinklus laukdami Jėzaus nurodymo, į kurią pusę užmesti. Taip ir buvo, kai staiga kilo bėdės audros pavidalu, audra nukrito iš dangaus be išpėjimo, nes paprasčiausiai apniauktas dangus negalėjo būti suprantamas kaip išpėjimas, ir taip smarkiai, kad bangos buvo tarsi tikroje jūroje, namo aukštumo, varomos pašėlusio viesulo, tai šen, tai ten, o viduryje – tie riešuto kevalai, šokinėjantys nevaldomi, nes manevravimas prieš stichijų šėlsmą nieko negelbėjo. Krante buvę žmonės, matydami pavojų, į kurią pateko vargšai beginkliai žmonės, ėmė sielvartingai šaukti, buvo ten žmonos ir motinos, seserys ir maži vaikai, viena užjaučianti uošvė, ir kilo maldavimas, kuris nežinia kaip nepasiekė dangaus, Ak, mano mylimas vyre, Ak, mano mylimas sūnau, Ak, mano mylimas broli, Ak, mano žente, Būk prakeikta tu, jūra, Nuliūdusių Paguoda, išgirsk mus, Keliautojų Globėja, gelbėk juos, vaikai tegalėjo verkti, bet kas iš to. Marija Magdalietė irgi buvo ten ir šnabždėjo, Jėzau, Jėzau, bet tai sakė ne dėl jo paties, nes žinojo, kad Viešpats jį tausoja kitam atvejui, o ne eilinei audrai jūroje, kuri nesukeltų didesnių padarinių, kaip keli

skenduoliai, ji sakė Jėzau, Jėzau, tarsi tai galėtų kažkaip padėti žvejams, nes juos, atrodė, ištikis lemtis. O Jėzus ten, valtyje, matydamas nusiminusių įgulų sąmyšį, tai, kad bangos ritasi per valčių bortus ir užlieja viską viduje, kad stiebai sulūžo, nešdami oru atsikabinusias bures, ir kad lietus pliaupia srautais, kurių vienų pakaktų paskandinti imperatoriškam laivui, Jėzus, visa tai matydamas, tarė sau, Būtų neteisinga, kad žūtų šie vyrai, o aš likčiau gyvas, jau nekalbant apie tai, kad Viešpats tikrai man priekaištaus, Galėjai išgelbėti tuos, kurie buvo su tavimi, ir neišgelbėjai, dar negana tau tėvo, šio prisiminimo skausmas privertė Jėzų pašokti, ir tada stačias, tvirtai ir užtikrintai, tarsi jį remtų kieta žemė po kojomis, sušuko, Nutilk, ir tai buvo skirta vėjui, Nurimk, ir tai buvo jūrai, ir nespėjo išstarti šių žodžių, kai jūra ir vėjas nurimo, debesys danguje prisiskyrė ir saulė pasirodė lyg šlovė, kuria ji yra ir visada turi būti, bent tiems, kurie gyvuoja trumpiau už ją. Neįmanoma įsivaizduoti, koks buvo džiaugsmas tose valtyse, bučiniai, apsikabinimai, džiaugsmo chorai žemėje, tie tenai nežinojo, kodėl taip staiga liovėsi audra, tie čia tarsi prisikėlę iš numirusių tegalvojo apie išgelbėtą gyvybę, ir jei kai kurie šaukė, Stebuklas, stebuklas, pirmomis akimirkomis nesuvokė, kad kažkas buvo to stebuklo autorius. Bet staiga jūroje stojo tyla, kitos valtys apsupo Simono ir Andriejaus valtį, ir visi žvejai žvelgė į Jėzų, nuščiuvę iš nuostabos, nepaisant audros griausmo jie girdėjo riksmus, Nutilk, Nurimk, ir čia buvo jis, Jėzus, žmogus, kuris šaukė, kuris įsakinėjo žuvims, kad išeitų iš vandens ir pasiduotų žmonėms, tas, kuris liepė vandenims nepaimti žmonių žuvims. Jėzus atsisėdo ant irkluotojų suolo, nuleidęs galvą, neaiškiai ir prieštaringai triumfuodamas ir, regis, nelaimingas, tarsi būtų užlipęs į aukščiausią kalno viršūnę ir tą pat akimirką būtų prasidėjęs melancholiškas, neišvengiamas nusileidimas. Bet dabar, sustoję ten ratu, vyrai laukė jo žodžio, nepakako to, kad suvaldė vėją ir nuramino vandenį, turėjo paaiškinti jiems, kaip tai galėjo padaryti

paprastas dailidės sūnus iš Galilėjos, kai atrodė, kad pats Dievas paliko juos šaltam mirties glėbiui. Taigi Jėzus atsistojo ir tarė, Tai, ką neseniai matėte, padariau ne aš, žodžiai, nuramdę audrą, buvo duoti ne man, tai Viešpats kalbėjo mano lūpomis, aš esu tik liežuvis, kuriuo pasinaudojo Dievas tam, kad prabilūt, prisiminkite pranašus. Simonas, buvęs toje pačioje valtyje, tarė, Taip, kaip iššaukė audrą, Viešpats galėjo liepti jai pasišalinti, o mes tik sakome, Viešpats ją atnešė, Viešpats ją pasiėmė, bet tai tavo valia ir tavo žodis išgelbėjo mums gyvybę, kai Dievo akyse manėme jau ją praradę, Dievas tai padarė, vėl tarė Jėzus, ne aš. Tada prabilo Jonas, jaunesnysis Zebediejaus sūnus, taip įrodydamas, kad nėra toks prasčiokas dvasia, Be abejo, tai padarė Dievas, nes jame glūdi visa jėga ir galia, bet padarė tai tau tarpininkaujant, iš čia darau išvadą, kad Dievas nori, kad tave pažintume, Jau pažinote mane, Kad pasirodei čia nežinia iš kur, kad nežinia kaip pripildai mūsų valtis žuvimi, Esu Jėzus iš Nazareto, dailidės, kuris numirė nukryžiuotas romėnų, sūnus, kurį laiką ganiau avių ir ožkų bandą, už kurią didesnės neteko matyti, o dabar štai žvejoju su jumis ir galbūt būsiu žvejas iki savo mirties valandos. Andriejus, Simono brolis, tarė, Mums tai tikrai reikia likti su tavimi, nes jei paprastam žmogui, kuriuo sakaisi esąs, duotos tokios galios ir galia jomis pasinaudoti, tai vienatvė tau, vargšui, bus sunkesnė nei akmuo po kaklu. Jėzus tarė, Likite su manimi, jei širdis taip jums liepia, bet niekam nieko nesakykite, kas čia nutiko, nes dar neatėjo metas Viešpačiui patvirtinti valią, ką jis nori manyje atlikti, jei, kaip sako Jonas, Dievas nori, kad mane pažintumėte. Tada Jokūbas, vyresnysis Zebediejaus sūnus, pasirodo, toks pat nenaivus, kaip ir jo brolis, Nemanyk, kad liaudis tylės, pažiūrėk ten į krantą, matai, kaip tavęs laukia, kad pašlovintų, o kai kurie iš nekantrumo jau stumia valtis į vandenį, kad plauktų prie mūsų, bet net jei mums pavyktų sumažinti jų entuziazmą, jei įtikintume juos kiek galint saugoti paslaptį, ar tu įsitikinęs, kad bet kurią akimirką, tau net to

nenorint, nepasireikš Dievas tavo tarpininkavimu dar labiau nei tavo buvimu. Jėzus nuleido galvą, tai buvo gyvas liūdesio ir vienišumo įsikūnijimas, ir tarė, Visi esame Viešpaties rankose, Tu labiau negu mes, tarė Simonas, nes jis tau suteikė pirmenybę, tačiau mes būsimė su tavimi, Iki galo, tarė Jonas, Tol, kol tu norėsi, tarė Andriejus, Kol galėsime, tarė Jokūbas. Prisiartino valty, atplaukusios nuo kranto, daugėjo laiminimų ir šlovinimų, ir Jėzus, susitaikęs su likimu, tarė, Ką gi, vynas taurėje, reikia jį išgerti. Neieškojo Marijos Magdalietės, žinojo, kad ji laukė ant kranto, kaip visada, kad joks stebuklas nepakeistų to laukimo pastovumo, ir dėkingas, nuolankus džiaugsmas nuramino jo širdį. Priplaukęs prie kranto ne tiek apkabino ją, veikiau joje apkabino save, nesistebėdamas išklaušė, ką Marija Magdalietė pašnibždėjo jam į ausį, priglaudusi veidą prie drėgnos barzdos, Tu pralaimėsi karą, neturi kitos išeities, bet laimėsi visus mūšius, o paskui kartu, iš vienos ir kitos pusės aplinkiniams sveikinant jį ovacijomis tarsi generolą, pergalingai grįžtantį iš savo pirmojo mūšio, draugų lydimi leidosi įkalniu keliu, vedančiu į Kafarnaumą, aukštai prie jūros esantį kaimą, kur gyveno Simonas ir Andriejus, šių namuose dabar buvo apsistoję.

Jokūbas buvo teisus nuspėjęs, kad Jėzus veltui tikisi, jog apie nuramdytos audros stebuklą, be liudytojų, daugiau niekas nesužinos. Praėjo kelios dienos, ir apylinkėse apie nieką kitą nekalbėjo, nors ir keista, nes ši jūra nėra tokia jau didelė, iš aukštos vietos giedrią dieną galima ją pamatyti visą, nuo vieno kranto iki kito ir nuo vieno pakraščio iki kito, nutiko taip, kad, pavyzdžiui, Tiberiadoje niekas nebuvo girdėjęs apie audrą, ir kai kas nors nuvykdavo ten su žinia apie tai, kad vienas toks buvęs su Kafarnaumo žvejais privertė ją liautis, gautas atsakas buvo, Kokia audra, ir tai pranešėją palikdavo be žado. Tačiau kad audra buvo, neabejotina, ją patvirtino ir galėjo prisiekti baimė, apėmusi to epizodo dalyvius, tiesioginius ir netiesioginius, tarp kurių buvo keli varovai iš Safedo ir Kanos, atsidūrę

ten savo verslo reikalais. Tai jie išnešiojo žinią po kraštą, nuspalvindami ją pagal kiekvieno vaizduotės šėlsmą, bet jie negalėjo pasiekti visur, o žinome, kad naujienos dėl laiko ir nuotolio netenka įtikinamumo, ir kai naujiena, jau mažai tokia ir buvusi, pasiekė Nazaretą, niekas nežinojo, ar tai tikrai buvo stebuklas, ar tik laimingas sutapimas žodžio, sviesto į vėją, ir vėjo, kuris pavargo pūsti. Tačiau motinos širdis neapsigauna, ir Marijai pakako tų beveik užgesusių stebuklo, kuriuo jau imta abejoti, aidų, kad širdyje būtų tikra, jog jį padarė jos išvykęs sūnus. Apverkė kampuose savo išdidumą, prasčiausio motiniško autoriteto įkvėptą, privertusį nuslėpti nuo Jėzaus angelo pasirodymą ir apreiškimus, kurių nešėju jis buvo, tikint, kad paprasta pustuzinio užsimenančių žodžių žinia paskatins sugrįžti į namus tą, kuris iš jų išėjo kraujuojančia širdimi. Kad išlietų tokią karčią ir skaudžią širdgėlą, neturėjo Marija šalia savęs dukros Lisijos, ištekėjusios ir išvykusios gyventi į Kanos kaimą. Jokūbui nedrįso pasakotis, šis niršo nuo susitikimo su broliu, nenutylėjo ir apie moterį, kuri buvo su juo, Galėtų būti jo motina, mama, ir jos išvaizdą, gyvenimo patirtį ir kitus neminėtinus dalykus, nors tiesos dėlei pasakytina, kad paties Jokūbo patirtis šiame pasaulio užkampyje, koks yra jo kaimas, palyginti buvo labai skurdi. Taigi Marija išsikalbėjo su Juozapu, tuo sūnumi, kuris vardu ir išvaizda labiausiai jai priminė vyrą, bet jis negalėjo jos paguosti, Mama, mes mokame už tai, ką padarėme, ir aš, matęs Jėzų ir jį girdėjęs, bijau, kad tai nebūtų visam laikui, kad iš ten, kur yra, jis niekad nebegrįš, Ar žinai, kas apie jį pasakojama, kad kalbėjo su audra ir jinai paklausydama jo nurimo, Taip pat žinome, kad savo galia pripildė žvejų valtis žuvies, mums tai sakė jie patys, Angelas buvo teišus, Koks angelas, paklausė Juozapas, ir Marija papasakojo jam viską, kas su jais buvo nutikę, nuo elgetos, įbėrusio į dubenį šviečiančios žemės, pasirodymo iki savo sapno angelo. Šis pokalbis vyko ne namuose, nes ten jis neįmanomas, kai šeima dar tokia gausi, šie žmonės visada, kai

nori kalbėti slaptais klausimais, eina į dykumą, kur netyčia galima sutikti net Dievą. Taip ten šnekėjosi, kai tam tikru metu Juozapas to-lumoje kalvose, kurioms motina buvo atsukusi nugarą, pamatė avių ir ožkų bandą ir jų piemenį. Jam pasirodė, kad banda nebuvo didelė ir piemuo neaukštas, todėl matė ir tylėjo. Ir kai motina tarė, Daugiau niekad nepamatysiu Jėzaus, mašliai atsakė, Kas žino.

Juozapas buvo teišus. Praėjo laiko, gal kokie metai, ir atėjo Lisijos žinia motinai – uošvių vardu kvietė ją atvykti į Kaną, į jos svainės, vyro sesers, vestuves, ir atsivesti su savimi ką nori, visi bus laukiami. Būdama pakviesta, ji turėjo teisę pasirinkti, kas turi ją lydėti, bet kadangi iš pagarbos nenorėjo tapti našta, atsižvelgiant į tai, kad nedaug yra tokių slegiančių dalykų, kaip našlė su krūva vaikų, nusprendė vestis tik du, dabartinį savo numylėtinį Juozapą ir Lidiją, kuriai, kaip merginai, švenčių ir pramogų niekada ne per daug. Kana yra netoli nuo Nazareto, kiek daugiau nei valanda kelio nuo mūsiškių, ir šiuo švelnaus rudens metu visada tai buvo vienas iš maloniausių pasivaikščiojimų, net jei galutinis kelionės tikslas ir ne vestuvės. Iš namų išėjo vos patekėjus saulei norėdami Kaną pasiekti tokiu metu, kad Marija spėtų padėti paskutiniams apeiginio akto ir šventės pasiruošimams, kur darbo yra tiesiog proporcingai besilinksminantiems žmonėms. Lisija išėjo pasitikti motinos ir brolio su seserimi jausmingai, iš vienos pusės imta klausinėti apie gerovę ir sveikatą, iš kitos – apie sveikatą ir laimę, o kadangi spaudė darbai, greitai ji ir Marija nuėjo į jaunikio namus, kur pagal paprotį ir turėjo švęsti, nuėjo sykiu su kitomis šeimos moterimis pasirūpinti puodais. Juozapas ir Lidija liko kieme žaisti su savo bendraamžiais, berniukai žaidė su berniukais, mergaitės šoko su mergaitėmis, iki to laiko, kai pastebėjo, kad prasideda ceremonija. Visi bėgo, dabar per daug neskiriant lyčių, paskui vyrus, kurie lydėjo jaunikį, jo draugus, kurie nešė tradicinius deglus, ir tai tokį rytą kaip šis, tokį skaisčiai šviesų, kas bent galėjo parodyti, kad papildomos švieselės,

netgi deglo, niekad nedera niekinti, nors ir kaip šviečia saulė. Kaimynai džiugiais veidais pasirodė pasveikinti prie vartų, taupydami palaiminimus vėlesniam laikui, kai svita grįš jau su nuotaka. Tačiau Juozapai ir Lidijai likusios dalies pamatyti neteko, šiaip ar taip tai jiems nebuvo visiškai nauja, nes savo laiku šeimoje buvo regėję vestuves, jaunikis beldžiasi į vartus ir prašo pasirodyti nuotaką, ji išeina apsupta savo draugių, taip pat su šviesomis, nors ir kukliomis, paprastais žibintais, kaip ir dera moterims, nes deglas – vyriškas reikalas pagal ugnį ir pagal dydį, paskui jaunikis pakelia nuotakos šydą ir džiaugsmingai surinka prieš rastą lobį, tarsi šiuos paskutinius dvylika mėnesių, tiek, kiek trunka sužadėtuovės, nebūtų tūkstantį kartų jos matęs ir ėjęs su ja į lovą kiek tik panorėjęs. Juozapas, kaip ir Lidija, nematė šių numerių, nes ūmai netyčia pažvelgęs į gatvės gilumą pamatė ten pasirodant du vyrus ir moterį, ir jausdamasis taip, tarsi gyventų antrą kartą, pažino savo brolių Jėzų ir moterį, su kuria jis vaikščiojo. Sušuko seseriai, Pažvelk, tai Jėzus, abu nubėgo ta kryptimi, bet staiga Juozapas sustojo, prisiminęs motiną, prisiminęs, kaip šiurkščiai brolis priėmė jį ten prie jūros, žinoma, ne jį, o žinią, kurią su Jokūbu turėjo jam perduoti, ir galvodamas, kad paskui turės paaiškinti Jėzui, kodėl taip elgėsi, pasuko atgal. Sukdamas už kampo dar pažiūrėjo ir graužiamas pavydo pamatė brolių pakeliant Lidiją ant rankų tarsi plunksną, o ją apiberiant jo veidą bučiniiais, moteriai ir kitam vyrui tuo tarpu besišypsant. Apmaudo ašarų aptemdytomis akimis Juozapas bėgo, bėgo, įbėgo į namus, šuoliais perkirto kiemą, kad neužliptų ant patiestų ant žemės staltiesių ir išdėliotų valgių ir žemų stalų, sušuko, Mama, mama, mus gelbsti tai, kad kiekvienas turim savą balsą, nes iš visų ten triūsusių motinų į sūnų, kuris nebuvo jų, atsigrėžė tik Marija, pažvelgė ir suprato, ir kai Juozapas jai pasakė, Čionai ateina Jėzus, ji jau žinojo tai. Pabalo, išraudo, nusišypsojo, dar kartą surimtėjo ir išblyško, ir visų šių pokyčių rezultatas buvo pakelti ranką prie krūtinės, tarsi jai stotų

širdis, ir atsitraukti du žingsnius atgal, tarsi atsimušus į sieną. Kas su juo ateina, paklausė, nes buvo tikra, kad kas nors jį lydi, Vyras ir moteris, dar Lidija, kuri ten liko, Ar tai ta moteris, kurią tu matei, Taip, mama, bet vyro aš nepažįstu. Priėjo Lisija, tik smalsaudama, nieko nenutuokdama, Kas nutiko, mama, Tavo brolis yra čia ir ateina į vestuves, Ką, Jėzus Kanoje, Jį matė Juozapas. Lisijos jausmai nebuvo tokie akivaizdūs, bet veidą nušvietė šypsena, kuri atrodė nesibaigianti, ir ji sukuždėjo, Brolis, tiems, kas nežino, pastebėtina, kad toks pasitenkinimas, šypsena kaip Lisijos ir kuždesys verti ne mažiau, Eime jo pasitikti, tarė, Tu eik, aš lieku čia, gynėsi motina, o Juozapai tarė, Eik su seserim. Bet Juozapas nenorėjo būti antras glėbyje, kuriame Lidija buvo pirma, o kadangi Lisija viena nedrįso, liko ten visi trys, tarsi nusikaltėliai, laukdami nuosprendžio, netikri dėl teisėjo gailėstingumo, jei šiuo atveju tinka žodžiai „teisėjas“ ir „gailėstingumas“.

Duryse pasirodė Jėzus, ant rankų nešėsi Lidiją, o iš paskos ėjo Marija Magdaliotė, bet pirma išengė Andriejus, nes tai jis buvo tas kitas draugijos vyras, kaip greitai paaiškėjo, jaunikio giminaitis, besišypsantiems atskubėjusiesiems jo pasitikti tarė, Na ne, Simonas negalėjo atvykti, ir kol šis šeimos susitikimas vienus taip maloniai užėmė, kiti žvelgė vienas į kitą virš bedugnės, klausdami savęs, kuris iš jų pirmasis pastatys koją ant plono ir trapaus tilto, vis dar jungiančio vieną pusę su kita. Nesakysime kaip vienas poetas, kad geriausia pasaulyje yra vaikai, bet jų dėka suaugusiesiems kartais pavyksta nesigėdinant savo išdidumo žengti kai kuriuos sunkius žingsnius, nors paskui pasirodo, kad kelias ėjo ne ten. Lidija nušoko nuo Jėzaus rankų ir nubėgo pas motiną, ir nutiko lyg lėlių teatre, vienas judesys įpareigojo kitam, tie du trečiam, Jėzus priėjo prie motinos ir ją pasveikino sykiu su broliu bei seserimi lyg kasdien juos sutikdamas, santūriais ir nejausmingais žodžiais. Tai padaręs paėjo pirmyn, palikdamas Mariją tarsi pavirtusią druskos stulpu, brolių su

seserimi – sutrikusius. Marija Magdaliētė sekė iš paskos, praėjo šalia Marijos Nazariētės, ir tiedvi moterys, padorioji ir pasileidėlė, greitai žvilgtelėjo viena į kitą be priešiškumo ir paniekos, veikiau su abipusiu ir suokalbišku dėkingumu, kurį duota suprasti tik išmanantiems moteriškos širdies labirintus. Jau artėjo svita, girdėjosi šauksmai ir plojimai, virpantis būgnelių gausmas, reti ir ploni arfų garsai, šokių ritmai, vienu metu kalbančių žmonių klegesys, ir po to, kai kiemas prisipildė, akimoju tarsi įstumti, sveikinimų ir plojimų lydimi išžengė jaunavedžiai ir nuėjo į priekį priimti jų laukiančių tėvų ir uošvių palaiminimų. Laimino juos ir Marija, kaip neseniai laimino savo dukrą Lisiją, dabar, kaip ir tuomet, nebuvo šalia jos nei vyro, nei pirmagimio, kuris užimtų jo vietą valdžia ir autoritetu. Visi susėdo, Jėzui netrukus buvo pasiūlyta svarbi vieta, nes Andriejus paslapčia pranešė giminaičiams, jog tai tas vyras, kuris pritraukia žuvis į tinklus ir tramdo audras, bet Jėzus atsisakė tos garbės ir nuėjo sėstis su kitais, likdamas pakviestųjų eilių pakraštyje. Jėzui patarnavo Marija Magdaliētė, apie kurią niekas neklausė, kas ji tokia, kai kada prieidavo Lisija, ir jis savo elgesiu neskyrė vienos nuo kitos. Marija aptarnavo kitą pusę, vaikščiodama pirmyn atgal dažnai susidurdavo su Marija Magdaliēte, persimesdavo tuo pačiu žvilgsniu, bet nesikalbėjo, kol Jėzaus motina davė kitai ženklą priėiti kiemo kampe, ir be išangų tarė, Prižiūrėk mano sūnų, nes angelas man sakė, kad jo laukia dideli darbai, o aš nieko negaliu dėl jo padaryti, Prižiūrėsiu, atiduočiau už jį gyvybę, jeigu ji būtų tiek verta, Kaip vadini, Esu Marija Magdaliētė ir prieš pažindama tavo sūnų buvau prostitute. Marija tylėjo, jos galvoje vienas po kito rikiavosi tam tikri praeities faktai, pinigai ir tai, ką apie juos turėjo reikšti Jėzaus užuominos, suirzęs sūnaus Jokūbo pasakojimas ir jo nuomonė apie moterį, kuri lydėjo brolių, ir dabar viską žinodama tarė, Laiminu tave, Marija Magdaliēte, dėl to gėrio, kurį padarei mano sūnui, šiandien ir visiems laikams laiminu tave. Marija Magdaliētė prisiartinio,

kad pagarbos ženklan pabučiuotų jai petį, bet kita Marija ištiesė jai rankas, prisitraukė prie savęs ir abi tyliai stovėjo apsikabinusios, paskui atsiskyrė ir grįžo prie darbo, kuris negalėjo laukti.

Šventė tęsėsi, iš virtuvių nuolatiniu srautu tekėjo valgis, iš amforų tekėjo vynas, linksmybės peraugo į dainas ir šokius, kai staiga slapčia nuo prievaizdo iki jaunikio tėvų perbėgo nerimas, Mums baigiasi vynas, perspėjo jis. Ant jų užkrito našta ir sąmyšis, tarsi iš viršaus būtų prislėgęs stogas, Ir ką dabar darysime, kaip pasakysime svečiams, kad baigėsi vynas, rytoj Kanoje apie nieką daugiau nekalbės, Ak, dukra, dejavo nuotakos motina, kaip nuo šiol iš jos tyčiosis, kad jos vestuvėse trūko net vyno, nenusipelnome tokios gėdos, kaip blogai prasideda gyvenimas. Prie stalų varvino paskutinius taurių likučius, kai kurie svečiai dairėsi aplink ieškodami, kas turėtų jiems patarnauti, ir Marija dabar, kai jau perdavė kitai moteriai prievoles, pareigas ir išsipareigojimus, kuriuos sūnus atsisakė priimti iš jos rankų, tarsi žaibo nušviestu protu panoro pati įsitikinti apskelbtomis Jėzaus galiomis, kad paskui galėtų pasitraukti į namus ir tylą, kaip žmogus, jau pabaigęs savo misiją pasaulyje, tik laukia, kada iš jo pašauks. Akimis susirado Mariją Magdaliotę, pamatė ją lėtai užmerkiant vokus ir duodant pritarimo ženklą ir daugiau nedelsdama priėjo prie sūnaus ir tarė jam kaip žmogus, kuris įsitikinęs, kad nereikia sakyti viską, kad būtum suprastas, Jie neturi vyno. Jėzus lėtai atsisuko veidu į motiną, pažvelgė į ją taip, tarsi ji būtų kalbėjusi iš labai toli, ir paklausė, Moterie, kas tarp manęs ir tavęs, šiuos siaubingus žodžius girdėjo ten buvusieji, bet nuostaba, keistumas, netikėjimas, Sūnus taip nesieltgia su motina, davusia jam gyvybę, padarys, kad laikas, nuotolis ir valios ieškos jiems vertimų, interpretacijų, versijų, atspalvių, kurie sušvelnina šiurkštumą, ir, jei įmanoma, tai, kas pasakyta, paversti nepasakytu arba suteikti tam priešingą prasmę, taigi ateityje rašys, kad Jėzus pasakė, Kam dėl šito neduodi man ramybės, arba, Ką turiu su tavimi bendro, arba, Kas tau liepė į tai kištis, moterie,

arba, Koks mūsų reikalas, moterie, arba, Leisk man veikti, nereikia, kad manęs prašytum, arba, Kodėl neprašai manęs tiesiai, aš kaip ir seniau esu klusnus sūnus, arba, Padarysiu, kaip nori, tarp mūsų nėra nesutarimo. Marija priėmė kirtį visu veidu, atlaikė žvilgsnį, kuris ją atstūmė, ir taip statydama sūnų tarp špagos ir sienos, užbaigė iššūkį sakydama tarnams, Darykite, ką jis jums lieps. Jėzus matė, kad motina nueina, nesakė nė žodžio, nepadarė nė gesto jai sustabdyti, suprato, kad Viešpats pasinaudojo ja taip, kaip anksčiau pasinaudojo audra ar žvejų reikme. Pakėlė savo taure, kur dar buvo šiek tiek vyno, ir tarė tarnams, Pripilkite vandens šiuos ąsočius, ten buvo šeši akmeniniai ąsočiai, naudojami apsiplovimui, ir tie pripylė juos sklidinus, kiekviename iš jų tilpo po du tris saikus, Atneškite juos čia, jie taip ir padarė. Tada Jėzus įliejo į kiekvieną ąsotį dalį vyno iš savo taurės ir tarė, Neškite juos prievaizdui. Prievaizdas, kuris nežinojo, iš kur ąsočiai, paragavęs vandens, kurio tas mažas vyno kiekis net nenuvažė, pasišaukė jaunikį ir tarė, Visi pirmiau patiekia gero vyno, o kai svečiai įgeria, tuomet prastesnio, o tu laikai gerąjį vyną iki šiolei. Jaunikis, kuris niekad savo gyvenime nematė, kad tie ąsočiai būtų naudojami vynui, be to, žinojo, kad vynas buvo pasibaigęs, irgi paragavo ir nutaisė veidą žmogaus, kuris neva kukliai apsiriboja patvirtindamas tai, kas ir taip aišku, – kad nektaras puikios kokybės, kitaip tariant, aukščiausios rūšies vynas. Jei ne liaudies, kuriai šiuo atveju atstovavo keli tarnai, kitą dieną paleidę liežuvį, balsas, tai būtų buvęs nepavykęs stebuklas, nes prievaizdas, nieko nežinojęs apie virsmą, taip ir liko nieko nežinantis, jaunikiui, aišku, priderėjo nieko neskaityti, Jėzus ne tas žmogus, kuris eitų ir pasakotųsi, Padariau tokius ir tokius stebuklus, Marija Magdalieta, nuo pat pradžių dalyvavusi toje intrigoje, taip pat neketino apie tai skelbti, Jis padarė stebuklą, o Marija, motina, tuo labiau, nes esminis reikalas buvo tarp jos ir sūnaus, tai, kas atsitiko, buvo priedas, tad tegu svečiai pasako, jei yra ne taip, tie, kurių taurės vėl prisipildė.

Marija Nazaretė ir jos sūnus daugiau nesikalbėjo. Vakarėjant, neatsisveikinęs su šeima, Jėzus su Marija Magdaliute išėjo keliu į Tiberiadą. Nesirodydami į akis, Juozapas ir Lidija nusekė iki išėjimo iš kaimo ir ten sustoję žiūrėjo, kol jis išnyko kelio vingyje.

Tuomet prasidėjo didžiojo laukimo metas. Ženkilai, kuriais iki šiol per Jėzaus asmenį buvo pasireiškęs Viešpats, tebuvo smulkūs buitiski stebuklai, miklūs veiksmai, greitesni už žvilgsnį judesiai, iš esmės nedaug tesiskiria nuo triukų, kuriuos kai kurie rytų magai atliko ne tokiu šiurkščiu būdu, kaip kad išmesti virvę į orą ir užlipti ja į viršų, niekam nepastebint, kad galas viršuje užrištas ant tvirto kablįo arba ją laiko nematoma pagalbininko ranka. Atlikti tuos dalykus Jėzui užteko to panorėti, bet jei kas jo paklaustų, kam tai darė, nežinotų, ką atsakyti, arba tik tiek, kad taip reikėjo, žvejai be žuvies, audra be išeities, vestuvės be vyno, tikrai, dar neatėjo valanda Viešpačiui imti kalbėti jo lūpomis. Šios Galilėjos pusės gyvenvietėse kalbėta, kad čia vaikšto vyras iš Nazareto, turintis galių, kurias jam galėjo suteikti tik Dievas, ir jis to neneigė, bet jam prisistatant visiškai be priežasčių, motyvų ir priešingų nuomonių, žmonėms teko tik pasinaudoti gausa ir nutylėti klausimus. Žinoma, taip negalvojo nei Simonas ir Andriejus, nei Zebediejaus sūnūs, bet šie buvo jo draugai ir bijojo dėl jo. Kas rytą pabudęs Jėzus tyliai klausė savęs, Ar tai bus šiandien, o kelis kartus tai ištarė garsiai, kad girdėtų Marija Magdaliētė, ir ji tylėjo, dūsavo, paskui apkabindavo, bučiuodavo į kaktą ir virš akių, o jis kvėpė švelnų ir drungną kvapą, kylantį nuo jos krūtų, buvo dienų, kai vėl taip užmigdavo, kitomis pamiršdavo klausimą bei nerimą ir pasislėpdavo Marijos Magdaliētės kūne, tarsi įeitų į kokoną, iš kurio galima atgimti pakeistu pavidalu. Paskui ėjo prie jūros, pas laukiančius žvejus, daugelis niekad nesuprato, sakė tai ir jam, kodėl jis nenusiperka valtį būsimum pelnų sąskaita ir neima dirbti sau. Kartais nutikdavo, kai išplaukus į jūrą prailgdavo

tarpsniai tarp žvejybos manevrų, kurie neišvengiami, nors ir tapo ji lengva ir atsipūtusi tarsi žiovilys, Jėzų ūmai apimdavo nuojauta ir jo širdis sudrebėdavo, bet jo akys nekrypdavo į dangų, ten, kur, žinoma, gyvena Dievas, godžiai ir lyg apsėstas stebeilydavosi į ramų ežero paviršių, glotnų vandenį, spindintį lyg nušveista oda, tai, ko jis laukė geisdamas ir bijodamas, atrodė, turėjo pasirodyti iš gelmių, mūsų žuvys, sakytų žvejai, balsas, kuris užtrunka, turbūt galvojo Jėzus. Žūklė baigdavosi, valtis grįždavo pripildyta, ir Jėzus, nuleidęs galvą, dar kartą nusliūkindavo pakrante, su Marija Magdaliete iš paskos, ieškoti, kam reikia jo nemokamų paslaugų. Šitai pat ėjo savaitės ir mėnesiai, ėjo ir metai, permainos krito į akis tik Tiberiadoje, kur kilo pastatai ir laimėjimai, kitkas buvo įprasti ir žinomi pasikartojimai žemės, kuri žiemą atrodo mirštanti mums ant rankų, o pavasarį prisikelianti, klaidingas pastebėjimas, šiurkšti juslių apgaulė, nes pavasario jėga būtų niekas, jei žiema nebūtų miegojusi.

Ir štai pagaliau, Jėzui esant dvidešimt penkerių, regis, visata staiga sujudo, vienas po kito rodėsi nauji ženklai, tarsi kas nors ūmai suskubęs stengtųsi atgauti veltui išėikvotą laiką. Tikriausiai sakant, pirmasis iš šių ženklų nebuvo stebuklų stebuklas, pagaliau nieko antgamtiško tai, kad kai Simono uošvė buvo apimta neaiškaus karščio, Jėzus priėjęs prie lovos galvūgalio uždėjo ranką jai ant kaktos, kas nors iš mūsų jau darė šį gestą, vien iš širdies impulso, nesitikėdamas, kad tokiu elementariu ir šiek tiek magišku būdu būtų pagydytos ligonio ligos, bet mums niekad nepasitaikė pajusti, kaip karštis atlėgsta po Jėzaus pirštais, tarsi negeras vanduo, kurį žemė sugeria ir pakeičia, ir tuoj pat moteris pakyla ir taria, ir aišku, kad visai ne vietoj, Kas draugas mano žentui, yra mano draugas, ir lyg niekur nieko imasi namų ruošos. Tai buvo pirmasis ženklas, naminis, privatus, bet apie antrą dera papasakoti daugiau, nes tai buvo tiesioginis Jėzaus iššūkis rašytiniam ir vykdomam įstatymui, galbūt pateisinamas, atsižvelgiant į tai, kaip normaliai elgiasi

žmonės, nes Jėzus gyveno su Marija Magdaliete nesusituokęs, be to, dar buvusia prostitute, todėl nereikėtų stebėtis, kad pagal Mozės įstatymą ruošiantis svetimaujant pagautą moterį negyvai užmėtyti akmenimis, pasirodęs Jėzus įsikiša ir klausia, Stokite, kas iš jūsų be nuodėmės, tegu pirmas meta akmenį, tarsi sakytų, Net aš, jei negyvenčiau, kaip gyvenu, sanguliaudamas, jei būčiau švarus nuo netyrų veikslių ir minčių žymių, su jumis vykdyčiau šį teisingumą. Labai rizikavo mūsų Jėzus, nes galėjo nutikti, kad vienas ar daugiau iš mėčiusiųjų akmenimis, būdami užkietėjusios širdies ir apskritai surembėję nuodėmėje, praleistų pastabą pro ausis ir imtų veikti, jie patys be baimės, nes jų taikomas įstatymas skirtas tik moterims. Atrodo, Jėzus nepagalvojo, galbūt dėl patirties stokos, kad jei mes liekame laukti, kada pasaulyje pasirodys tie teisėjai be nuodėmės, jų nuomone, vieninteliai, turintys moralinę teisę pasmerkti ir bausti, labai bijau, kad neribotai išaugs nusikalstamumas ir suklestės nuodėmė, akiplėšiškai vaikščiojant čia svetimautojoms, tai su tuo, tai su anuo, ir kas sako svetimautojos, išvardys ir visa kita, įskaitant tūkstantį bjaurių ydų, dėl kurių Viešpats nusprendė pasiųsti ugnies ir sieros lietų ant Sodomos ir Gomoros miestų, paversdamas juos pelenais. Bet blogis, gimęs su pasauliu ir iš jo išmokęs tai, ką mokė, mieleji broliai ir seserys, blogis yra kaip įžymysis ir niekad nematytas paukštis Feniksas, kuris, nors atrodo, žūstąs ant laužo, vėl atgimsta iš kiaušinio, sukurto jo paties pelenu. Gėris yra trapus, gležnas, užtenka atkreipti į veidą karštą paprastos nuodėmės garą, kad visam laikui suteptų jo tyrumą, kad nulūžtų lelijos stiebas ir nuvystų apelsino žiedas. Jėzus tarė svetimautojai, Eik ir nuo šiol nebenusidėk, bet viduje buvo apimtas abejonių.

Kitas įsidėmėtinas atvejis nutiko anapus jūros, kur Jėzus manė dera kartais nueiti, kad nekalbėtų, jog jo meilė ir rūpestis skirti vien vakarų krantui. Taigi pasišaukė Jokūbą ir Joną ir tarė jiems, Eime į Kitą Pusę, kur gyvena gadariečiai, ir pažiūrėkime, ar mums

pasitaikys koks nuotykis, grįždami pasirūpinsime žūkle, taip kelionė nebus veltui. Zebediejaus sūnūs sutiko su tokios minties galimybėmis ir nukreipę valtįs vairą ėmė irkluoti tikėdamiesi, kad toliau vėjelis juos neš į likimą mažesnėmis pastangomis. Taip ir nutiko, bet ėmė nešti su baime, nes atrodė, kad netrukus kils audra, sulyginama su ana prieš kelerius metus, bet Jėzus pasakė vandeniui ir orui, Na gerai, gerai, tarsi kalbėtų su išdykusiū vaiku, ir greitai jūra nurimo, o vėjas vėl ėmė pūsti reikiamu stiprumu ir tinkama kryptimi. Priplaukė prie kranto, trijulė išlipo, Jėzus ėjo priekyje, už jo Jokūbas ir Jonas, niekada anksčiau jie nebuvo šiuose kraštuose, ir viskas jiems atrodė nuostabu ir nauja, bet didžiausia naujiena, nuo kurios suspaudė širdį, buvo ta, kad staiga jiems ant kelio iššoko žmogus, jei žmogumi galima vadinti pavidalą, nusėtą nešvarumų, baisia barzda ir plaukais, dvokiantis kapų puvėsiais, kur, kaip paskui sužinojo, buvo įpratęs slėptis visada, kai pavykdavo nutraukti grandines ir pančius, kuriais, kadangi buvo apsėstas, jį norėjo sulaikyti kalėjime. Jei jis būtų tik pamišėlis, nors žinome, kad tokiems įniršus padvigubėja jėgos, norint jį išlaikyti pakaktų pridėti dar tiek pat grandinių ir pančių. Veltui kartą tai buvo padarę, tuščiai tai daug sykių kartotų, nes netyroji dvasia, gyvenanti tame vyre ir jį valdanti, juokiasi iš visų kalėjimų. Dieną naktį apsėstasis lakstė po kalnus, bėgdamas nuo savęs ir savo šešėlio, bet visada grįždavo pasislėpti tarp kapų, o dažnai ir jų viduje, iš kur jį traukdavo jėga, siaubu gąsdindamas tai matančius žmones. Ten jį ir sutiko Jėzus, sargybiniai, kurie ėjo tam vyrui iš paskos, norėdami jį sugauti, mojavo rankomis Jėzui, kad pasisaugotų pavojaus, bet Jėzus atvyko ieškoti nuotykių ir nė už ką nepraleis progos. Nepaisant šmėklos baimės, Jokūbas ir Jonas nepaliko draugo, ir todėl jie buvo pirmieji liudytojai žodžių, dėl kurių niekas nemanė, kad kada nors gali būti ištarti ir išgirsti, nes jie buvo prieš Viešpatį ir jo įstatymus, kaip netrukus paaiškės. Artėjo sužvėrėjęs, išskėtęs nagus ir rodydamas iltis, nuo kurių karojo pūvančių mėšų

likučiai, ir Jėzaus plaukai pasišiaušė iš siaubo, kai per du žingsnius nuo jo apsėstasis parpuolė kniūbsčias ant žemės ir garsiai sušuko, Ko nori iš manęs, o Jėzau, Aukščiausiojo Dievo sūnau, dėl Dievo meldžiu tavęs, kad manęs nekankintum. Tai va, šitai buvo pirmasis kartas, kai viešai, o ne privačiuose sapnuose, kuriais protingumas ir skepticizmas visada pataria abejoti, iškilo balsas, ir tai buvo velniškas balsas, skelbiantis, kad šis Jėzus Nazaretis yra Dievo sūnus, tai, ko iki šiol jis pats nežinojo, nes pokalbyje su Dievu dykumoje tėvystės klausimas nebuvo liečiamas, Man reikės tavęs vėliau, tai buvo viskas, ką jam pasakė Viešpats, ir net neįmanoma buvo nustatyti panašumą, turint omenyje, kad tėvas pasirodė debesies ir dūmų stulpo pavidalu. Apsėstasis raitėsi prie jo kojų, balsas paskelbė, kas iki šiandien buvo neskelbta, ir nutilo, šią akimirką Jėzus, tarsi atpažinęs jame save, irgi pasijuto kaip apsėstas, apsėstas galių, kurios jį veda nežinia kur ar pas ką, tačiau, be abejo, galiausiai nuves į kapą ir į kapus. Jis dvasios paklausė, Koks tavo vardas, ir dvasia atsakė, Legionas, nes mūsų daug. Jėzus įsakmiai tarė, Išeik iš šio vyro, netyroji dvasia. Vos tai pasakė, kilo velniškų balsų choras, vieni ploni ir šaižūs, kiti šiurkštūs ir kimūs, vieni švelnūs lyg moters, kiti lyg pjūklų pjaunam akmens, vieni provokuojančio sarkazmo tonu, kiti – su apsimestiniu elgetos nuolankumu, vieni išdidūs, kiti gailūs, vieni lyg kūdikio, besimokančio kalbėti, kiti – tik vaiduoklio riksmas ir skausmo dejonė, bet visi meldė Jėzaus, kad leistų jiems ten pasilikti, šiose jiems jau pažįstamos vietose, kad pakaks jam paliepti, ir išeis iš to vyro kūno, bet kad, prašom, neišvartų jų iš krašto. Jėzus paklausė, Ir kur jūs norite eiti. Ten, prie kalno, ganėsi didelė kiaulių banda, ir netyrosios dvasios meldė Jėzaus, Liepk mums įeiti į kiaules, ir mes įeisime. Jėzus pagalvojo, ir jam pasirodė, kad tai geras sprendimas, atsižvelgiant į tai, kad tie gyvuliai tikriausiai priklausė pagonims, nes žydams kiauliena yra nešvari mėsa. Jam neatėjo į galvą, kad, valgydami savo kiaules, pagonys irgi galėjo įsileisti jose

uždarytus demonus ir tapti apsėsti, taip pat jam nedingtelėjo, kas, deja, paskui įvyko, bet tiesa ta, kad net pats Dievo sūnus, nors dar nepripratęs prie tokios aukštos giminystės, negali kaip šachmatuose numatyti visų paprasto ėjimo, paprasto sprendimo padarinių. Netyrosios dvasios labai susijaudinusios laukė Jėzaus atsakymo, ėjo lažybų, ir kai sprendimas buvo padarytas, Taip, galite pereiti į kiaules, unisonu išūliai džiūgaudamos suriko ir kaipmat įėjo į tuos gyvulius. Galbūt dėl netikėto sukrėtimo, galbūt todėl, kad kiaulės nepratusios vaikščioti su demonais viduje, visos staiga pakvaišo ir metėsi žemyn nuo skardžio, o buvo jų du tūkstančiai, į jūrą, kur visos prigėrė. Neįmanoma nė apsaityti, kaip įsiuto šeiminkai tų nekaltų gyvulių, kurie dar prieš minutę ramiai sau vaikščiojo, rausėsi minkštoje žemėje, jei tokios rado, ieškodami šaknų ir kirminų, skabydami retą ir kietą išdžiūvusio paviršiaus žolę, o dabar, žiūrint čia, iš viršaus, kiaulės kėlė gailėstį, kai kurios jau be gyvybės plūduriavo, kitos beveik be jėgų dar iš paskutiniųjų kapanojosi, dėdamos titaniškas pastangas, kad išlaikytų ausis virš vandens, nes žinoma, kad kiaulėms nevalia užkimšti klausos kanalų, į ten gausiai plūsta vanduo, ir vos spėsi išstarti amen, kai jos jau užtvindytos. Įniršę kiaulių piemenys iš tolo mėtė akmenis į Jėzų ir buvusiuosius su juo, jau bėgo čionai, visiškai teisėtai ketindami pareikalauti atsakomybės iš nuostolių kaltininko, x už galvą, reikia padauginti iš dviejų tūkstančių, suskaičiuoti lengva. Bet ne sumokėti. Žvejai – žmonės neturtingi, gyvena iš ašakų, o Jėzus net ne žvejys. Nazaretis dar nori laukti ieškovų, paaiškinti jiems, kad visų blogiausia pasaulyje – velnias, kad šalia jo du tūkstančiai kiaulių nieko neatima ir neprideda ir kad visi mes pasmerkti patirti netektis gyvenime, materialias ir kitokias, Turėkime kantrybės, broliai, pasakys Jėzus, kai prisieis kalbėti. Bet Jokūbas ir Jonas nesutiko, kad reikia likti ir laukti susitikimo, kuris pagal visus požymius nebūtų taikus, nieko nepadėtų mandagumas ir geriausi ketinimai prieš brutalumą ir teisingumą. Jėzus nenoromis, bet

turėjo pasiduoti argumentams, kurie tapo vis labiau įtikinamesni dėl kiekvieno akmens, nukritusio šalia. Leidosi bėgti šlaitu prie jūros, vienu šuoliu išoko į valtį ir užgulę irklus netrukus buvo saugūs, ano kranto žmonės neatrodė atsidėję žvejybai, jei ir turėjo valčių, jų nebuvo matyti. Prapuolė kelios kiaulės, išsigelbėjo viena siela, laimėjimas Dievo, tarė Jokūbas. Jėzus pažvelgė taip, tarsi galvotų apie kažką kita, kai ką, ką abu broliai, žiūrėdami į jį, norėjo žinoti ir apie ką jiems rūpėjo pakalbėti, keistąjį demonų pareiškimą, kad Jėzus – Dievo sūnus, bet Jėzus nusuko akis į krantą, iš kurio pabėgo, žiūrėjo į jūrą, plūduriuojančias ir liūliuojančias bangose kiaules, du tūkstančius nekaltų gyvulių, viduje brendo nerimas, ieškojo, kur pratrūkti, ir staiga, Demonai, kur demonai, sušuko, o paskui nusikvatojo dangui, Klausyk, Viešpatie, arba tu blogai pasirinkai sūnų, kuriuo sako esu ir turiu vykdyti tavo planus, arba tarp tavo tūkstančio galių trūksta proto galios, galinčios įveikti velnio protą, Ką nori pasakyti, paklausė Jonas, išgašdintas akiplėšiško klausimo, Noriu pasakyti, kad demonai, gyvenę apsėstajame, dabar yra laisvi, nes demonai, kaip jau žinome, nemiršta, bičiuliai, net Dievas negali jų nužudyti, tai, ką aš padariau, yra tas pats, kaip kirsti kalaviju jūrą. Iš kitos pusės prie kranto leidosi daugybė žmonių, kai kurie puolė į vandenį traukti kiaulių, plūduriuojančių netoliese, kiti šoko į valtis ir plaukė laimikio.

Tą pat naktį Simono ir Andriejaus namuose, kurie buvo netoli sinagogos, slapčia susirinko penki draugai aptarti baisingąjį klausimą, ar Jėzus tikrai, kaip skelbė demonai, yra Dievo sūnus. Po to daugiau nei keisto atvejo nuotykyje dalyvavusieji sutarė neišvengiamą pokalbį atidėti nakčiai, dabar buvo atėjęs metas sudėlioti viską į švarias lėkštes. Jėzus pradėjo tardamas, Negalima pasitikėti tuo, ką sako melo tėvas, žinoma, turėdamas omenyje Velnią. Andriejus tarė, Tiesa ir melas išeina iš tos pačios burnos ir nepalieka pėdsakų, Velnias nenustoja buvęs Velniu dėl to, kad kartais pasako

tiesą. Simonas tarė, Kad tu nesi toks pat žmogus kaip mes, jau žinojome, prisiminkime žuvis, kurių be tavęs nesugautume, audrą, kuri būtų mus pražudžiusi, vandenį, kurį pavertei vynu, svetimautoją, kurią išgelbėjai nuo užmėtymo, dabar dar tuos demonus, išvarytus iš apsėstojo. Jėzus tarė, Aš ne vienintelis, išvaręs iš žmonių demonus, Teisingai, tarė Jokūbas, bet buvai pirmas, prieš kurį jie nusižemino, pavadindami tave Aukščiausiojo Dievo sūnumi, Ar daug man pravertė tas nusižeminimas, galiausiai pažemintas buvau aš, Svarbu ne tai, aš ten buvau ir girdėjau, įsiterpė Jonas, kodėl mums nepasisakei, kad esi Dievo sūnus, Aš nežinau, ar esu Dievo sūnus, Kaipgi įmanoma, kad tai žinotų Velnias, o nežinotum tu, Geras klausimas, bet tik jie mokės į jį tau atsakyti, Kas tie jie, Dievas, kurio sūnumi Velnias pavadino mane, Velnias, kuris tik iš Dievo galėtų sužinoti. Stoją tylą, tarsi visi čia esantys norėtų duoti kalbėti minėtiems asmenims, ir galiausiai Simonas sviedė lemiamą klausimą, Kas yra tarp tavęs ir Dievo. Jėzus atsiduso, Štai klausimas, kurio laukiau iš jūsų nuo tada, kai čia atvykau, Niekad neįsivaizdavome, kad Dievo sūnus panorėtų tapti žveju, Jau sakiau jums, kad nežinau, ar esu Dievo sūnus. Tai kas pagaliau esi. Jėzus užsidengė veidą rankomis, ieškojo atmintyje išeities taško, nuo kurio reikėtų pradėti išpažinti, kurios jo prašė, staiga pamatė savo gyvenimą taip, tarsi priklausytų ne jam, štai, jei velniai sakė tiesą, tada viskas, kas jam atsitiko anksčiau, turi turėti kitokią prasmę nei atrodė, o kai kurie įvykiai dabar gali būti suprantami tik to pareiškimo šviesoje. Jėzus atidengė veidą, paeiliui pažvelgė į draugus maldaujamai, tarsi pripažintų, kad prašyti jų juo patikėti yra daugiau, nei žmogus gali suteikti kitam, ir po ilgos tylos ištarė, Aš mačiau Dievą. Niekas iš jų netarė nė žodžio, tik laukė. Nuleidęs akis, jis tęsė, Sutikau jį dykumoje ir jis pranešė man, kad atėjus metui duos man šlovę ir valdžią mainais į mano gyvybę, bet nepasakė, kad esu jo sūnus. Vėl tylą. O kaip Dievas pasirodė tavo akims, paklausė Jokūbas, Kaip debesis,

kaip dūmų stulpas, Ar ne ugnies, Ne, ne ugnies, o dūmų, Ar daugiau nieko tau nesakė, Kad sugrįš, kai ateis metas, Koks, Nežinau, gal pareikalauti mano gyvybės, O ta šlovė, ta valdžia, kada tau jas duos, Nežinau. Tyla iš naujo, namuos, kuriuos jie buvo susirinkę, buvo trošku nuo karščio, bet visi drebėjo. Paskui Simonas lėtai paklausė: Ar tik nebūsi Mesijas, kurį turėsime vadinti Dievo sūnumi, nes ateisi atpirkti Dievo tautos iš vergijos, kurioje yra, Ar tai aš Mesijas, Nebūtų dėl ko labiau stebėtis nei būnant tiesioginiu Viešpaties sūnumi, nervingai nusišypojo Jonas. Jokūbas tarė, Mesijas, ar Dievo sūnus, vieno nesuprantu – kaip tai žino Velnias, jei Viešpats net tau to nepasakė. Jonas mąšliai tarė, Kokie yra reikalai tarp Velnio ir Dievo, mes nežinome, Jie baukščiai susižvalgė, nes bijojo tai žinoti, ir Simonas paklausė Jėzaus, Ką manai daryti, ir Jėzus atsakė, Tik tai, ką galiu – lauksiu to meto.

Tas metas buvo jau visai arti, bet Jėzus prieš jam ateinant dar du kartus turėjo progos pademonstruoti savo stebuklingas galias, nors apie antrąjį būtų palankiau nutylėti, nes tai buvo jo klaida, dėl kurios žuvo figmedis, toks pat nekaltas dėl kokio nors blogio, kaip ir kiaulės, kurias demonai pastūmėjo į jūrą. Tačiau pirmas iš tų dviejų veiksmų tikrai nusipelno, kad apie jį būtų pranešta Jeruzalės kunigams, kad paskui aukso raidėmis būtų išraižyta ant Šventyklos frontono, nes tokio dalyko niekad nematyta anksčiau, nematyta ir paskui, iki šių dienų. Istorikai nesutaria dėl motyvų, kodėl tiek ir tokių skirtingų žmonių susirinko toje vietoje, dėl kurios, pasakysim, irgi gausu abejonių, nes, kalbant apie motyvus, yra tvirtinančiųjų, kad tai buvo tiesiog tradicinis šventųjų vietų lankymas, kurio kilmė jau pasimetė laiko naktyje, kiti – ne, anaipol, kad pasklido gandas, kuris paskui pasirodė nepagrįstas, apie Romos įgaliotinio atvykimą paskelbti apie mokesčių sumažinimą, o dar kiti, nesiūlydami jokios hipotezės nei problemos sprendimo, protestavo, kad tik naivuoliai gali patikėti fiskalinių našų mažinimu ir duoklės peržiūrėjimu,

palankiu mokėtoju, o dėl tariamos nežinomos piligrimystės kilmės, visada galima atrasti kokį nors pirminės priežasties ženklą, jei tie, kuriems patinka viską gauti gatavą, pasistengtų patyrinėti kolektyvinę vaizduotę. Tikra ir žinoma tai, kad ten buvo apie keturis ar penkis tūkstančius vyrų, neskaitant moterų ir vaikų, ir kad visi tie žmonės tam tikru metu susigriebė neturį ką valgyti. Kaip nutiko, kad tokia apdairi tauta, tokia įpratusi keliauti ir pasirūpinti manta net tada, kai reikia pasukti už kampo, staiga pasijuto neapsirūpinusi duonos kriaukšle ir žiupsniu valgio, šiandien niekas nesugeba ir nebando paaiškinti. Bet faktai yra faktai, o jie sako mums, kad ten buvo gal dvylika ar penkiolika tūkstančių žmonių, jei šį kartą nepamiršime moterų ir vaikų, tuščiu skrandžiu jau nežinia kiek valandų ir ketinančių anksčiau ar vėliau grįžti namo, rizikuojant mirti kelyje nuo išsekimo arba atsiduoti praeivių malonei ir gerovei. Vaikai, kurie tokiais atvejais visada pirmieji duoda ženklą, jau nekantriai reikalavo, kai kurie verkšlendami, Mama, noriu valgyti, ir situacija bet kurią akimirką grėsė virsti, kaip tuomet sakyta, nekontroliuojama. Jėzus buvo minios viduryje su Marija Magdaliute, taip pat buvo jo draugai, Simonas, Andriejus, Jokūbas ir Jonas, kurie po epizodo su kiaulėmis ir to, kas sužinota paskui, beveik visada vaikščiojo su juo, bet, priešingai nei likusieji, buvo pasiėmę kelias žuvis ir šešis duonos kepalėlius. Kaip sakoma, buvo apsirūpinę. Bet imti valgyti ten, visų tų žmonių akivaizdoje, be to, kad būtų bjauraus egoizmo įrodymas, buvo ir šiek tiek pavojinga, nes nuo reikmės iki įstatymo – tik mažas žingsnelis, ir greičiausias teisingumas, žinome tai nuo Kaino, yra tas, kurį atliekame savomis rankomis. Jėzus nė sapnuose neįsivaizdavo, kad galėtų padėti tokiai daugybei žmonių grūstyje, bet Jokūbas ir Jonas užtikrintai, kaip būdinga liudytojams, priėjo prie jo ir tarė, Jei sugebėjai priversti išeiti iš žmogaus kūno demonus, kurie jį žudė, taip pat turi galėti padaryti, kad į šių žmonių kūną įeitų valgis, kurio jiems reikia, kad gyventų, O kaip aš tai padarysiu, jei

čia neturime daugiau maisto nei šitą truputį, kuri atsinešėme, Esi Dievo sūnus, gali tai padaryti. Jėzus pažvelgė į Mariją Magdalietę, kuri jam tarė, Jau priešai ribą, negali grįžti atgal, ir jos veide buvo matyti gailėsčio, Jėzus nesuprato, ar dėl jo, ar dėl išalkusių žmonių. Tada, paėmęs tuos šešis kepalikuks, kuriuos jie turėjo, padalijo kiekvieną į dvi puses ir davė savo palydovams, paskui tą patį padarė su šešiomis žuvimis, pats likdamas su vienu kepaliku ir viena žuvimi. Paskui tarė, Eikite su manimi ir darykite, ką ir aš. Žinome, ką darė, bet niekad nesužinosime, kaip tai įmanoma padaryti. Ėjo nuo vieno žmogaus prie kito, dalydamas duonos ir žuvies gabalus, tačiau kiekvienas gavo po visą žuvį ir visą kepalėlį. Taip pat elgėsi Marija Magdalietė ir ketvertas, ir kur jie praėjo, buvo lyg palankus vėjas, dvelkiantis virš javų lauko, vieną po kitos keliantis nulinkusias varpas, garsiai šlamant lapams, kuriais čia buvo kramtančios ir dėkojančios burnos, Jis – Mesijas, sakė vieni, Jis – burtininkas, sakė kiti, bet niekam iš ten buvusių neatėjo į galvą paklausti, Ar tu Dievo sūnus. O Jėzus visiems sakė, Kas turi ausis, teklauso, nepadaliję nepadauginsite.

Gerai, kad Jėzus to mokė pasitaikius progai. Bet negerai, kad jis paraidžiui priėmė pamoką, kai neturėjo to daryti, toks buvo minėtasis figmedžio atvejis. Ėjo Jėzus lauko keliu ir pasijuto alkanas, iš tolo pamatęs figmedį su lapais, nuėjo pažiūrėti, ar neras ko nors, bet, priėjęs prie jo, terado lapus, nes buvo ne figų metas. Tada tarė, Niekad daugiau nevesi vaisių, ir tą pat akimirką figmedis nudžiūvo. Marija Magdalietė tarė, Duok tam, kas stokoja, neprašyk iš to, kas neturi. Apgailestaudamas Jėzus liepė figmedžiui atgyti, bet jis buvo negyvas.

Ūkanotas rytas. Žvejys atsikelia nuo demblio, pažvelgia pro durų plyšį į baltą erdvę ir taria žmonai, Šiandien neplauksiu į jūrą, kai toks rūkas, net žuvys po vandeniu pasiklysta. Tai sako šis, ir tokius ar panašius žodžius ištaria visi kiti vieno ir kito kranto žvejai, sutrikę dėl nepaprastos miglos, tokiu metų laiku nebūdingos. Tik vienas, kuris šiaip ne žvejys, tik su žvejais gyvena ir dirba, pasirodo tarsi norėdamas įsitikinti, ar šiandien jo diena, ir žiūrėdamas į balsvą dangų sako kažkam viduje, Plaukiu į jūrą. Marija Magdalietė per petį klausia, Ar turi plaukti, o Jėzus atsako, Jau laikas, Ar nevalgysi, Akys pasninkauja, kai atsimerkia iš ryto. Apkabino ją ir tarė, Pagaliau sužinosiu, kas esu ir kam tinku, paskui neįtikėtinai užtikrintai, nes per miglą negalėjo įžiūrėti net savo kojų, nusileido šlaitu, vedusiu prie vandens, ėlipo į vieną iš ten pririštų valčių ir ėmė irkluoti į nematomą jūros vidurį. Irklų girgždėjimas ir trankymasis į valtės kraštą, jų pakelto ir nuo jų nutekančio vandens pliuškenimas aidėjo per visą paviršių ir vertė likti atsimerkusius žvejus, kuriems gerosios žmonos pasakė, Jei negali plaukti žvejoti, pasinaudok proga ir pamiegok. Sunerimę kaimo žmonės žiūri į neįžvelgiamą miglą ten, kur turi būti jūra, ir laukia, patys to nežinodami, kad irklų ir vandens keliamas triukšmas ūmai nutiltų, kad galima būtų grįžti namo ir raktais, skląščiais ir kaiščiais užsirakinti visas duris, nors ir žinant, kad jas išgriaus paprastas pūstelėjimas, jei tas, kuris ten yra, yra toks, kokį jie įsivaizduoja, ir nuspręs papūsti į šią pusę. Migla prasiskiria, kad praplauktų Jėzus, bet toliausia, kiek įžvelgia akys, yra irklų galiukai ir paskuigalis su paprastu skersiniu, naudojamu vietoj suolo. Visa kita yra siena, iš pradžių dulsva ir peleninė,

paskui, kuo labiau valtis artėja prie tikslo, dėl išskydusios šviesos migla ima tapti balta ir spindinti, ji virpa, tarsi tyloje veltui stengtūsi prasiskverbti kažkoks garsas. Didesniame šviesos rate valtis sustoja, tai jūros vidurys. Paskuigalyje ant suolo sėdi Dievas.

Ne taip, kaip pirmą kartą, jis nėra debesis, dūmų stulpas, nes šiandien, kai toks oras, galėtų pradingti ir susilieti migloje. Tai didelis ir senas vyras vešlia ant krūtinės išskleista barzda, atidengta galva, palaidais plaukais, plačiu ir stambiu veidu, storomis lūpomis, kurios jam kalbant atrodė nejudančios. Apsirengęs kaip turtingas žydas, plačia, ryškiai raudonos spalvos tunika, žydrų apsiaustu su rankovėmis, aukso apsiuvais, bet apsiavęs grubiais, valstietiškais sandalais, apie tokius sakoma, kad jie skirti vaikščioti, taigi juos dėvintis neturėtų būti namisėda. Kada jis atėjo, paklausime, Kokie jo plaukai, ir neprisiminsime, ar balti, juodi, ar kaštoniniai, pagal amžių turėtų būti žili, bet būna asmenų, kuriems plaukai pražyla vėlai, galbūt taip ir šiuo atveju. Jėzus padėjo irklus į valtį, kaip tas, kuris mano, kad pokalbis užtruks, ir paprastai tarė, Štai ir aš. Neskubėdamas, kruopščiai Dievas sudėjo apsiausto klostes ant kelių ir taip pat tarė, Štai ir mes. Pagal balso toną sakytume, kad nusišypsavo, bet lūpos nekrutėjo, tik virptelėjo ilgi ūsų ir barzdos plaukai, tarsi gaustų varpas. Jėzus tarė, Atplaukiau sužinoti, kas esu ir ką turiu nuo šiol daryti, kad prieš tave įvykdyčiau savo sutarties dalį. Dievas tarė, Tai du klausimai, tačiau turime juos aptarti atskirai, nuo kurio nori pradėti. Nuo pirmo, kas aš esu, paklausė Jėzus. Argi nežinai, paklausė Dievas savo ruožtu, Maniausi žinaš, maniausi esąs savo tėvo sūnus, Kokį tėvą turi galvoje, Savo tėvą, dailidę Juozapą, Elijo ar Jokūbo sūnų, gerai nežinau, Tą, kuris mirė nukryžiuotas, Nemaniau, kad būtų dar kitas, Tai buvo tragiška romėnų klaida, šitas tėvas mirė nekaltai, Pasakei „šitas“, tai reiškia, kad yra ir kitas, Žaviuosi tavimi, esi supratingas, protingas vaikinąs, Šiuo atveju man padėjo ne protas, išgirdau tai iš Velnio lūpų, Ar draugauji su Velniu,

Nedraugauju su Velniu, tai jis išėjo manęs pasitikti, Ir ką girdėjai iš Velnio lūpų, Kad esu tavo sūnus. Dievas oriai linktelėjo galva ir tarė, Taip, tu esi mano sūnus, Kaip gali žmogus būti Dievo sūnus, Jei esi Dievo sūnus, nesi žmogus, Esu žmogus, gyvenu, valgau, miegu, myliu kaip žmogus, todėl esu žmogus ir mirsiu kaip žmogus, Tavo vietoje nebūčiau toks tikras, Ką nori pasakyti, Tai antras klausimas, bet turime laiko, o ką gi atsakei Velniui, kai pranešė, kad esi mano sūnus, Šiuo atžvilgiu nieko, laukiau dienos, kai tave sutiksiu, o ji išvariau iš apsėstojo, kurį jis kankino, vadinosi Legionu ir buvo jų daug, Kur jie dabar, Nežinau, Sakei, kad išvarei juos, Tu, be abejo, geriau už mane žinai, kad, išvarius velnius iš kūno, nežinia kur jie pasideda, O kodėl turėčiau žinoti Velnio reikalus, Būdamas Dievas, turi žinoti viską, Iki tam tikros ribos, tik iki tam tikros ribos, Kokios ribos, Tokios, kai tampa įdomu dėtis nežinančiu, Bent jau žinosi, kaip ir kodėl esu tavo sūnus ir kam, Pastebiu, kad esi daug labiau įsidrąsinęs ir net šiek tiek įžūlus, atsižvelgiant į situaciją, nei tada, kai tave mačiau pirmą kartą, Buvau išsigandęs berniukas, o dabar esu vyras, Ar dabar nebijai, Ne, Nieko, dar bijosi, baimė aplanko visada, net ir Dievo sūnų, Ar turi kitų, Ko kitų, Sūnų, Man reikėjo tik vieno, O aš, kaipgi aš tapau tavo sūnumi, Ar tavo motina tau nepasakė, Ar mano motina žino, Pasiunčiau angelą paaiškinti, kaip vyko tie dalykai, maniau, kad tau papasakojo, Ir kada tas angelas buvo pas mano motiną, Palauk, prisiminsiu, jei nelabai klystu skaičiuodamas, tai buvo po to, kai antrąkart išėjai iš namų ir prieš tai, kai darei tai su vynu Kanoje, Taigi mano motina žinojo ir man nesakė, aš jai papasakojau, kad mačiau tave dykumoje, ir ji nepatikėjo, bet turėjo patikėti, kai jai pasirodė angelas, ir nenorėjo to pripažinti prieš mane, Turėtum žinoti, kokios tos moterys, šiaip ar taip, gyveni su viena, jos turi savų keistybių, skrupulų, Kokių keistybių, kokių skrupulų, Matai, aš įmaišiau savo sėklos į tavo tėvo sėklą prieš tave pradėdamas, tai buvo lengviausias būdas, mažiausiai krintantis į akis, Ir sėklai

esant sumaišytai, kaip gali būti tikras, kad aš esu tavo sūnus, Teisybė, apskritai, kai kalba sukasi apie tokius reikalus, nėra protinga būti tikram, tuo labiau visiškai, bet aš esu, kai kada pravartu būti Dievu, Ir kodėl panorai turėti sūnų, Kadangi nieko neturiu danguje, turėjau prasimanyti žemėje, tai nėra originalu, net tų religijų dievai ir deivės, kurie gali pasidaryti vaikų vieni su kitais, kartais ima ir ateina į žemę, dėl įvairovės, spėju, tarp kitko ir tam, kad šiek tiek pagerintų žmonių padermę išvedant didvyrius ir kitus reiškinius, O manęs, kam norėjai manęs, Tikrai ne dėl įvairovės pomėgio, nereikėtų nė sakyti, Tada kam, Tam, kad man reikėjo ko nors, kas man padėtų čia, žemėje, Na, tu juk Dievas, kaip tau gali reikėti kokios nors pagalbos, Tai antras klausimas.

Tuoj po šio pokalbio nutilusioje migloje, tačiau ne kokia nors konkrečia, pirštu galima parodyti kryptimi, pasigirdo garsai, būdingi plaukikams, ir sprendžiant iš šnopavimo, arba šis atplaukiantysis nebuvo meistriškas, arba jau buvo ėmęs pristigti jėgų. Jėzui pasirodė, kad Dievas nusišypsojo ir tyčia užtesė pauzę, duodamas laiko plaukikui pasirodyti aiškiame rūko rate, kurio viduryje buvo valtis. Netikėtai prie dešinio valties krašto, kai atrodė, kad atplauks iš kitos pusės, išniro tamsi neaiškių apybraižų dėmė, kuri pirmą akimirką Jėzaus vaizduotei atrodė kaip kiaulė su kyšančiomis iš vandens ausimis, bet dar po kelių grybšnių tapo aišku, jog tai žmogus ar kas nors į jį labai panašus. Dievas pasuko galvą į plaukiką, ne tik iš smalsumo, bet suinteresuotas, tarsi norėtų jį paskatinti dedant paskutines pastangas, ir toks gestas, galbūt todėl, kad kilo iš to, iš ko kilo, tučtuojau turėjo poveikį, paskutiniai grybšniai tapo greiti ir darnūs, ir neatrodė, kad ką tik atvykusysis atplaukė iš taip toli, norime pasakyti, nuo kranto. Rankos įsikibo į valties kraštą, o galva dar buvo pusiau panirusi į vandenį, ir tai buvo didelės ir sunkios rankos, su stipriais nagais, rankos kūno, kuris, kaip ir Dievo, turėjo būti aukštas, didelis ir senas. Valtis sulingavo nuo

stumtelėjimo, galva išniro iš vandens, liemuo, nuo kurio žliaugė lyg krioklys, iš paskos, paskiausiai kojos, tai buvo leviatanas, kylantis iš pačių gelmių, tai buvo, kaip pasirodė, praėjus šitiek metų, Piemuo, kuris tarė, Štai aš irgi, įsitaisydamas ant krašto, lygiai per vidurį tarp Jėzaus ir Dievo, tačiau įstabus atvejis, valtis nuo to ši sykį nepasviro į jo pusę, tarsi Piemuo būtų nusprendęs tapti besvoris arba levituoti, apsimetus sėdinčiu. Štai aš, pakartojo, tikiuosi, kad atvykau dar laiku dalyvauti pokalbyje, Jau gerokai pasistūmėjome, bet dar nepriėjome prie esmės, tarė Dievas ir kreipdamasis į Jėzų, Štai Velnias, apie kurį ką tik kalbėjome. Jėzus pažiūrėjo į vieną, pažiūrėjo į kitą ir pamatė, kad, jei ne Dievo barzda, jie atrodo tarsi dvyniai, žinoma, Velnias šiek tiek jaunesnis, mažiau susiraukšlėjęs, bet tai galėjo būti akių apgaulė. Jėzus tarė, Žinau, kas jis, gyvenau ketverius metus jo draugijoje, kai vadinosi Piemeniu, ir Dievas atsakė, Turi su kuo nors gyventi, su manimi nebuvo įmanoma, su savo šeima nenorėjai, liko tik Velnias, Tai jis mane susirado arba jį pas mane atsiuntei tu, Griežtai sakant, nei viena, nei kita, sakykime, kad mes sutarėme, jog tai geriausias sprendimas tau, Todėl jis žinojo, ką sako, kai apsėsto gadariečio lūpomis pavadino mane tavo sūnumi, Maždaug, Nori pasakyti, aš buvau apgautas jūsų abiejų, Kaip visada nutinka žmonėms, Sakei, kad aš ne žmogus, Ir patvirtinu tai, galime sakyti, kaip čia tiksliai parinkti žodžius, galime sakyti, kad tu įsikūnijai, O dabar ko norite iš manęs, Norintis tik aš, jis ne, Esate čia dviese, gerai mačiau, kad jo pasirodymas tavęs nenustebino, taigi laukei jo, Ne visai taip, nors visada reikia turėti Velniją omenyje, Bet jei klausimas, kurį turime aptarti, tu ir aš, svarbus tik mums, kodėl jis čia atsidangino, kodėl neliepi jam nešdintis, Galima išprašyti šelmių šutvę, kuriuos Velnias turi savo paslaugoms, tuo atveju, jei veiksmis ar žodžiais jie ima darytis nepatogūs, bet Velnio ne, Vadinasi, jis atkako todėl, kad šis pokalbis yra ir su juo, Sūnau, nepamiršk, ką tau ką tik sakiau, visa, kas domina Dievą, domina ir

Velnią. Piemuo, kurį kartais taip vadinsime, kad nereikėtų nuolat minėti Priešo vardo, klausėsi dialogo atsainiai, tarsi ne apie jį būtų kalbama, taip iš pažiūros tarsi neigdamas paskutinį svarbų Dievo teiginį. Bet greitai paaiškėjo, kad tas abejingumas apsimestinis, nes vos Jėzus tarė, Dabar pakalbėkime apie antrąjį klausimą, ir jis iškart sukluso. Tačiau neištarė nė žodžio.

Dievas giliai atsiduso, apsidairė po miglą ir sumurmėjo, tarsi būtų ką tik netikėtai atradęs kai ką įdomaus, Nė nemaniau, šičia visai kaip dykumoje. Vėl pažvelgė į Jėzų, patylėjo, paskui tarsi susitaikydamas su neišvengiamybe pradėjo, Nepasitenkinimas, sūnau, buvo įdiegtas į žmonių širdis Dievo, kuris juos sukūrė, žinoma, kalbu apie save, bet šį nepasitenkinimą, kaip ir viską, ką padariau pagal savo paveikslą ir panašumą, aš radau širdyje, ir laikas, kuris nuo tol praėjo, jo nepanaikino, bet priešingai, galiu tau pasakyti, netgi tas pats laikas jį sustiprino, paaštrino, padarė reiklesnį. Čia Dievas trumpam nutilo, tarsi norėdamas įvertinti išangos poveikį, paskui tęsė, Štai jau keturi tūkstančiai ketveri metai, kai esu žydų dievas, iš prigimties konfliktiškos ir sudėtingos tautos, bet aš ja, suvedus mūsų santykių balansą, nesiskundžiu, kadangi jie rimtai žiūri į mane, taip ir išliks, kiek tik gali siekti mano žvilgsnis į ateitį, Vadinasi, esi patenkintas, tarė Jėzus, Esu ir nesu, arba tikriau būčiau, jei ne ta nerami mano širdis, kuri kasdien man kartoja, Taip, pone, gražiai susitvarkei likimą, po keturių tūkstančių metų darbų ir rūpesčių, kurių niekad neatpirks aukurų aukos, kad ir labai gausios ir įvairios, tebesi dievas mažutės tautelės, kuri gyvena mažyčiame pasaulyje, kuri sukūrei su viskuo, kas jame ir virš jo, kampelyje, sakyk man, sūnau, ar galiu gyventi patenkintas, kasdien turėdamas prieš akis šią, sakytumė, žeminančią akivaizdybę, Nesukūriau jokio pasaulio, negaliu įvertinti, tarė Jėzus, Taigi, negali įvertinti, bet padėti gali, Padėti kuo, Išplėsti mano įtaką, kad žmonių, kuriems būčiau dievas, būtų daug daugiau, Nesuprantu, Jei gerai atliksi savo vaidmenį, tai

yra vaidmenį, kurį tau numačiau savo plane, esu visiškai tikras, kad po šiek tiek daugiau nei pusės tuzino amžių, nors ir turėsime kovoti, aš ir tu, su daugeliu prieštaravimų, iš žydų dievo tapsiu tu, kuriuos graikiškai vadinsime katalikais, dievu, Ir koks tas vaidmuo, kurį man skyrei savo plane, Kankinio, sūnau, aukos, tai geriausia, kas yra, norint skleisti religiją ir uždegti tikėjimą. Tiedu žodžiai, kankinys, auka, nuskambėjo Dievo lūpose taip, tarsi liežuvis jo burnoje būtų iš pieno ir medaus, bet Jėzaus rankas ir kojas ūmai pašiurpino šaltis, tarsi migla būtų užsidariusi virš jo, tuo tarpu Velnias žvelgė į jį mįslingai, susidomėjęs, tarsi mokslininkas, bet kartu buvo justis ir nevalingas gailestis. Sakei, kad duosi man valdžią ir šlovę, išlėmeno Jėzus, vis dar drebėdamas nuo šalčio, Ir duosiu, ir duosiu, bet atsimink mūsų sandorį, turėsi jas, bet po savo mirties, Ir kokia man nauda iš valdžios ir šlovės mirusiam, Na, būsi ne visai miręs, suprask, nes būdamas mano sūnumi, būsi su manimi arba manyje, dar galutinai to nesu nusprendęs, Ta prasme, apie kurią sakai, ką reiškia nebūti mirusiam, Tai, pavyzdžiui, visada matyti, kaip tave garbina šventyklose ir altoriuose, tiek, galiu jau užbėgti už akių, kad žmonės ateityje šiek tiek pamirš pradinį Dievą, kuriuo esu aš, bet tai nesvarbu, daugybę galima padalyti, mažumą nedera. Jėzus pažvelgė į Piemenį, matė jį šypsant ir suprato, Dabar suvokiu, kam čia yra Velnias, jei tavo valdžia išsiplės į daugiau tautų ir šalių, išsiplės ir jo galia žmonėms, nes tavo ribos yra ir jo, nei žingsnio daugiau, nei žingsnio mažiau, Tu visiškai teisus, sūnau, džiaugiuosi tavo išvalgumu, ir šito įrodymas – niekad nepastebimas faktas, kad vienos religijos demonai negali veikti kitoje, kaip ir dievas, įsivaizduojant, kad jis tiesiogiai susiremia su kitu dievu, negali jo įveikti ir negali būti jo nugalėtas, O kokia bus mano mirtis, Kankiniui pridera skausminga mirtis ir, jei įmanoma, nešlovė, taip tikinčiųjų širdys lengviau sujaudinamos, tampa aistringos, jausmingos, Be užuolankų sakyk, kokio bus mano mirtis, Skausminga, gėdinga, ant kryžiaus, Ar kaip

mano tėvo, Tavo tėvas esu aš, nepamiršk, Jei dar galiu pasirinkti tėvą, renkuosi jį, net jei jo gyvenime buvo gėdos valanda, Tai tu buvai pasirinktas, tu negali rinktis, Nutraukiu mūsų sandorį, atsi-riboju nuo tavęs, noriu gyventi kaip visi, Tušti žodžiai, sūnau, dar nesupratai, kad esi mano valdžioje ir kad visi tie antspauduoti doku-mentai, kuriuos vadiname sandoriu, paktu, kontraktu, sutartimi, kur aš dalyvauju kaip viena šalis, gali turėti tik vieną sąlygą, taupant ra-šalą ir popierių, be jokių pagražinimų Visa, ko nori Dievo įstatymas, yra privaloma, išimtyms irgi, tai štai, mano sūnau, tau esant neabejo-tinai ir pastebimai išimčiai, tapsi toks pat privalomas, kaip ir įsta-tymas, kaip ir aš, jį padaręs, Bet su galia, kurią tik tu turi, ar nebūtų daug lengviau ir etiškai švariau, kad pats eitum užkariauti tų šalių ir tautų, Negaliu, varžo susitarimas tarp dievų, taip, jis neatšaukiamas, niekad tiesiogiai nesikišti į konfliktus, ar įsivaizduoji mane aikštėje, apsuptą pagonių, bandantį įtikinti juos, kad jų dievas – apsimetėlis ir kad tikrasis dievas esu aš, tokių dalykų vienas dievas kitam nedaro, be to, nė vienam dievui nepatinka, kad į jo valdas ateitų daryti tai, kas būtų nekorektiška eiti jam daryti kitų valdose, Vadinasi, pasi-naudojate žmonėmis, Taip, sūnau, žmogus yra mediena bet kokiam šaukštui, nuo pat gimimo iki mirties jis visada nusiteikęs paklusti, liepsi jam eiti, ir jis eina, sakysi stoti, ir jis stoja, įsakysi trauktis, ir jis traukiasi, žmogus tiek taikoje, tiek kare, kalbant apskritai, yra geriausia, kas galėjo nutikti dievams, O mediena, iš kurios aš pa-darytas, būdamas žmogus, kokiam šaukštui pasitarnaus, kai esu tavo sūnus, Būsi šaukštu, kurį įkišiu į žmoniją, kad ištraukčiau pilną žmonių, patikėsiančių nauju dievu, kuriuo tave paversiu, Ar pilnu žmonių, kad juos prarytum, Nereikia man ir ryti to, kas pats save praris.

Jėzus panardino irklus į vandenį taręs, Sudie, plaukiu namo, sugrįšite tuo keliu, kuriuo ir atvykote, tu – plaukte, o tu, pasirodęs nei iš šio, nei iš to, ir išnyk nei iš šio, nei iš to. Nei Dievas, nei Velnias

nepajudėjo, ir Jėzus ironiškai pridūrė, A, jums labiau patinka plaukti valtimi, nes taip geriau, taip, ponai, nuvešiu jus iki kranto, kad visi pagaliau galėtų pamatyti Dievą ir Velnią savo pavidalu, kaip gerai, kad jie sutaria, kokie jie panašūs. Jėzus pusiau apsuko valtį, taikydamas į krantą, iš kur atplaukė, ir stipriais bei plačiais yriais įplaukė į miglą, tokią tankią, kad tą pat akimirką pametė iš akių Dievą, o Velnio net ir kontūrus. Jautėsi žvalus ir linksmas, neįprastai kupinas jėgų, iš ten, kur buvo, nesimatė valties nosies, bet su kiekvienu irklų postūmiu jautė ją kylant lyg ristūno galvą, kuri kas akimirką atrodo norinti atsijungti nuo sunkaus kūno, bet turi susitaikyti ir tempti jį iki galo. Jėzus irklavo, krantas jau turėjo būti arti, įdomu, kaip elgsis žmonės, kai jiems pasakys, Šitas su barzda – Dievas, o anas – Velnias. Pažvelgęs per petį atgal, kur buvo krantas, išskyrė kitokį vaiskumą ir paskelbė, Štai ir atplaukėme, ir irklavo dar stipriau. Kiekvieną akimirką tikėjosi išgirsti valties dugną švelniai slystant tirštu kranto dumbly, džiugiai trinantis į gargždą, bet valties nosis, kurios jis nematė, buvo nukreipta į jūros vidurį, o dėl jo pastebėtos šviesos, ji sklido nuo spindinčio magiško rato, akinančių spąstų, iš kurių Jėzus įsivaizdavo pabėgęs. Išsekęs nukabino galvą ant krūtinės, sukryžiuo rankas ant kelių, sudėjęs kumščius vieną ant kito, tarsi laukdamas, kad kas jas surištų, ir net nepagalvojo ištraukti irklus į valtį, toks įsakmus ir išimtinis tapo bet kokio judesio beprasmiškumo įsisąmoninimas. Nebūsiąs pirmas, kuris prabils, nepripažinąs garsiai pralaimėjimo, neprašysiąs atleidimo už tai, kad negerbė Dievo valios ir Dievo nutarimų ir netiesiogiai pasikėsino į interesus Velnio, turinčio naudos iš antrinių, bet ne antraeilų, Viešpaties valios panaudojimo ir veiksmingo jo projektų vykdymo padarinių. Tyla po nepavykusio mėginimo buvo trumpa, Dievas vėl sėdėjo ant suolo, orus lyg teisėjas, kuris tuoj paskelbs nuosprendį, ir, pasitaisęs tunikos klostes bei apsiausto apykaklę, tarė, Pradėkime iš naujo nuo tos vietos, kai sakiau tau, kad esi mano valdžioje, nes visa, kas nebus nuolankus ir romus šios tiesos priėmimas, yra laikas, kurio

neturėtum gaišti nei versti gaišti mane, Ką gi, pradėkime iš naujo, tarė Jėzus, bet turėk galvoje, kad atsisakau daryti stebuklus progai pasitaičius, o be stebuklų tavo užmojis yra niekas, liūtis, kuri iškrito iš dangaus ir kuriai nepavyko numalšinti tikro troškulio, Būtum teisus, jei tavo rankose būtų galia daryti ar nedaryti stebuklų, O ar nėra, Kokia fantazija, stebuklus, ir mažus, ir didelius, visada darau aš, žinoma, tau dalyvaujant, kad tu gautum naudą, kuri pridera man, širdies gilumoj esi prietaringas, tiki, kad reikia stebukladario prie ligonio galvūgalio tam, kad stebuklas įvyktų, tai štai, man panorėjus, Žmogus, kuris jau buvo benumirštąs nieko neturėdamas šalia savęs, vienas didžiausioje vienatvėje, be gydytojo ir slaugės, be ranka pasiekiamo ar balsu prisišaukiamo mylimo giminaičio, man panorėjus, kartoju, tas žmogus pasveiktų ir toliau gyventų, tarsi niekur nieko, Tai kodėl taip nedarai, Nes jis įsivaizduotų, kad išgydymas jam atiteko dėl jo asmeninių nuopelnų, imtų kalbėti kad ir taip, Žmogus kaip aš negalėjo numirti, tai va, pasaulyje, kurį sukūriau, jau ir taip per daug puikybės, neleistina skatinti tokių išžilių nuomonių, Vadinasi, visi stebuklai yra tavo, Tie, kuriuos padarei, ir tie, kuriuos padarysi, ir net tariant, bet tai tik gryna hipotezė, tik naudinga paaiškinti čia mums pateiktam klausimui, tariant, kad ir toliau būtum toks užsispyręs prieš mano valią, jei imtum šiam pasauliui skelbti, čia pateikiu kaip pavyzdį, kad nesi Dievo sūnus, aš padaryčiau, kad tau praeinant kiltų tiek ir tokių stebuklų, kad neliktų nieko kito, kaip tik priimti žmonių dėkingumą tau, ir, vadinasi, man, Vadinasi, neturiu išeities, Jokios, ir nesielk kaip neklusnus avinėlis, kuris nenori eiti ant aukuro, spyriojasi, bliuana taip, kad veria širdį, bet jo likimas užrašytas, aukotojas laukia jo su peiliu, Ar aš tas avinėlis, Sūnau, tu esi Dievo avinėlis, tas, kurį pats Dievas veda prie savo altoriaus, o tai mes čia ir ruošiame.

Jėzus pažvelgė į Piemenį, tarsi ko lauktų iš jo – ne pagalbos, o dėl to, kad neišvengiamai kitoks jo pasaulio dalykų supratimas, nes nėra ir nebuvo žmogumi, nebuvo ir nebus dievu, galbūt žvilgsnio,

antakių ženkle, bent galinčio užsiminti apie tinkamą atsakymą, atidėjimą, nors kuriam laikui išvaduosiantį jį iš įbauginto gyvulio padėties, kurioje atsidūrė. Tačiau Piemens akyse Jėzus perskaitė žodžius, kuriuos tas jam pasakė išvarydamas iš bandos, Tu nieko neišmokai, išei, dabar Jėzus supranta, kad nepakanka kartą nepaklusti Dievui, tas, kuris nepaaukojo jam ėriuko, neturi aukoti ir avies, kad Dievui negali pasakyti Taip, kad paskui sakytum Ne, tarsi Taip ir Ne būtų kairė ir dešinė ranka, ir tik tas darbas geras, kuris atliekamas abiem. Dievas, nepaisant jam įprastų jėgų, nors yra visata ir žvaigždės, yra žaibai ir griausmai, yra garsai ir ugnis kalno viršuje, neturi galios priversti tave nužtydyti avį, o tu trokšdamas garbės vis dėlto ją nužudei, jos pralieto kraujo nesugėrė visa dykumos žemė, pažiūrėk, kaip jis pasiekia net mus, tai tas raudonas siūlas vandenyje, kuris mums išėjus iš čia seks paskui mus, tave, Dievą ir mane. Jėzus tarė Dievui, Aš paskelbsiu žmonėms, kad esu tavo sūnus, vienintelis Dievo turimas sūnus, bet netikiu, kad net šiuose kraštuose, kurie yra tavo, to pakaks, kad tavo viešpatavimas išsiplėstų taip, kaip tu nori, Ačiū tau, sūnau, pagaliau metei tas varginančias priešinimosi užgaidas, kuriomis beveik jau mane įsiutinau, ir savo kojomis įžengei į modus faciendi*, tai va, iš nesuskaičiuojamų dalykų, kurie gali būti pasakyti žmonėms, kad ir kokia būtų jų rasė, spalva, tikyba ar filosofija, tik vienas yra tinkamas visiems, tik vienas, būtent, kad nė vienas iš tų žmonių, išmintingas ar nemokša, jaunas ar senas, galingas ar varganas, neišdrįstų tau atsakyti, Tai, ką man sakai, su manimi neturi nieko bendra, Apie ką čia kalbi, paklausė Jėzus, dabar neslėpdamas susidomėjimo, Kiekvienas žmogus, pasakė Dievas pamokomai, kad ir kas jis būtų, kad ir kur būtų, kad ir ką veiktų, yra nusidėjėlis, nuodėmė yra tokia pat neatskiriama nuo žmogaus, kaip žmogus tapo neatskiriamas nuo nuodėmės,

* Senatas ir romėnų liaudis (lot.). *Vert. past.*

žmogus yra moneta, pažiūrėk į ją, ir matysi nuodėmę, Neatsakei į mano klausimą, Taip, atsakau, ir vienintelis žodis, kurio žmogus negali atmesti kaip jį neliečiančio, yra Atgailauk, nes visi žmonės įkliūva į nuodėmę, nors tai būtų tik kartą – blogai pagalvojo, nusizengė papročiui, padarė mažesnę ar didesnę nusikaltimą, paniekino tą, kuriam jo reikėjo, neįvykdė pareigų, įžeidė religiją ir jo tarnus, išdavė Dievą, šiems žmonėms tereikės pasakyti, Atgailaukit, atgailaukit, atgailaukit, Už tiek mažai tau nereikėtų paaukoti gyvybės to, kurio tėvas sakaisi esąs, pakaktų pasiūsti pranašą, Laikai, kai jų klausė, praėjo, šiandien mums reikia stiprios priemonės, ko nors, galinčio sukrėsti jusles ir pakerėti jausmus, Ar Dievo sūnaus ant kryžiaus, Tarkime, Ir ką turėsiu dar pasakyti tiems žmonėms, be to, kad pareikalaučiau jų abejotinos atgailos, jei, pasibodėję tavo perspėjimu, atsuks man nugarą, Taip, nemanau, kad liepti jiems atgailauti pakaktų, turėsi pasitelkti vaizduotę, nesakyk, kad jos neturi, dar šiandien žaviuosi, kaip tau pavyko nepaaukoti man ėriuko, Tai buvo lengva, tam gyvuliui nereikėjo dėl nieko atgailauti, Šmaikštus atsakymas, tik beprasmiškas, bet net tai gerai, turi padaryti, kad žmonės sunerintų, suabejotų, imtų galvoti, kad nesugeba suvokti ir kalti dėl to tik jie, Vadinasi, turiu jiems pasakoti istorijas, Taip, istorijas, palyginimus, moralinius pamokymus, nieko tokio, net jei turi šiek tiek pažeisti įstatymą, baikštūs žmonės kituose visada vertina drąsą, man pačiam, bet ne todėl, kad būčiau baikštus, patiko, kaip išgelbėjai nuo mirties svetimautoją, ir matai, tuo jau daug pasakyta, nes tokį teisingumą aš numačiau jums dūtotame įstatyme, Leidi, kad laužytų įstatymus, tai blogas ženklas, Leidžiu, kai man tai pasitar nauja, ir reikalauju vykdyti, kai man naudinga, atsimink, ką tau aiškinau apie taisyklę ir išimtis, tai, ko nori mano valia, tą pat akimirką tampa privaloma, Sakei, kad mirsiu ant kryžiaus, Tokia mano valia. Jėzus žvilgtelėjo į Piemenį, šis atrodė mintimis nuklydęs kitur, tarsi būtų kontempliavęs ateities momentą ir jam būtų sunku patikėti savo

akimis. Jėzus nusvarino rankas ir tarė, Tada tegul man būna pagal tavo valią.

Dievas jau buvo besveikinas, bekylas nuo suolo apkabinti mylimo sūnaus, kai Jėzaus gestas jį sulaikė, Viena sąlyga, Gerai žinai, kad negali kelti sąlygų, atsakė Dievas apmaudžiai, Nevadinkime to sąlyga, vadinkime prašymu, paprastu mirti pasmerktą prašymu, Na, sakyk, Tu esi Dievas, o Dievas tegali teisingai atsakyti į bet kurį jam užduotą klausimą ir, būdamas Dievas, žino visą praeitį, dabarties gyvenimą, esantį viduryje, ir visą ateitį, Taip ir yra, aš esu laikas, tiesa ir gyvenimas, Tada vardan visko, kam liepi būti, pasakyk, kokia bus ateitis po mano mirties, ką joje turėsiu, ko neturėčiau, jei nebūčiau sutikęs aukotis dėl tavo nepasitenkinimo, dėl tavo troškimo viešpatauti daugiau tautų ir daugiau šalių. Dievas apmaudžiai sujudėjo, tarsi tas, kuris pamatė esąs pagautas savo paties žodžių tinklu, ir pats netikėdamas sėkme pabandė išsisukti, Matai, sūnaui, ateitis didžiulė, apie ateitį reikėtų ilgai pasakoti, Kiek laiko jau esame čia, jūros viduryje, apsupti miglos, paklausė Jėzus, dieną, mėnesį, metus, na gerai, pabūsime dar metus, dar mėnesį, dar dieną, o Velnias tegu nešdinasi, jei nori, jau užsitikrino dalį, ir jei pelnas bus proporcingas, kas atrodo teisinga, tai kuo labiau augti Dievui, tuo labiau augs Velnias, Pasilieku, tarė Piemuo, ir tai buvo jo pirmas žodis nuo tada, kai apsiereiškė, Pasilieku, pakartojo, o paskui, Aš ir pats galiu matyti kai kuriuos ateities dalykus, bet ne visada gebu atskirti, ar tai, ką manausi matąs, yra tiesa, ar melas, noriu pasakyti, savo melus matau tokius, kokie jie yra, bet niekad nežinau, kiek melagingos yra kitų tiesos. Kad būtų gerai pabaigta, paini tirada reikalavo, kad Piemuo pasakytų, kokius ateities dalykus matė, bet jo lūpos ūmai užsivėrė, kaip to, kuris susivokė pasakęs jau per daug. Jėzus, nenuleisdamas nuo Dievo akių, liūdnam ironizuodamas tarė, Kam apsimeti nežinąs to, ką žinai, juk žinojai, kad tavęs šito paprašysiu, žinai, kad pasakysi man tai, ką noriu žinoti, nevilkindamas

mano laiko pradėti mirti, Pradėjai mirti nuo tada, kai gimei, Taip ir yra, bet dabar paskubinsiu. Dievas pažvelgė į Jėzų tarsi netikėtai būtų pajutęs pagarbą žmogui, visas jo elgesys ir esybė sužmogiškėjo, tada, nors atrodo, kad tai neturi nieko bendra, bet mes niekad nežinome giliųjų ryšių tarp visų dalykų ir veiksmų, taigi tada migla dar labiau sutirštėjo, apsupo valtį lyg neįveikiama siena, kad iš čia neišeitų ir nepasklistų pasaulyje Dievo žodžiai apie padarinius ir rezultatus aukos šio Jėzaus, anot jo, jo ir Marijos sūnaus, bet kurio tikrasis tėvas yra Juozapas, pagal tą nerašytą įstatymą, kuris liepia tikėti tik tuo, ką matai, nors žinoma, kad ne visada mes, žmonės, tuos pačius daiktus matome taip pat, ir tai, kita vertus, pasirodė labai pravartu rūšies išgyvenimui ir santykinai psichinei sveikatai.

Tarė Dievas, Bus Bažnyčia, kuri, kaip žinai, reiškia susirinkimą arba religinę bendriją, ją tu įkursi arba ji bus įkurta tavo vardu, kas daugmaž tas pat, jei atsižvelgsime į esmę, ir ši Bažnyčia pasklis po pasaulį iki pačių pakraščių, kuriuos dar reikia pažinti, vadinsis ji katalikų, nes bus visuotinė, kas, nelaimė, nesulaikys nuo nesutarimų ir vaidų tų, kurie tave laikys dvasiniu pavyzdžiu, kaip tau jau sakiau, labiau negu mane, bet taip bus tik tam tikrą laiką, tik kelis tūkstančius metų, nes aš jau buvau prieš tau būnant ir būsiu po to, kai tu nustosi buvęs tuo, kuo esi ir kuo būsi, Kalbėk aiškiai, pertraukė Jėzus, Neįmanoma, tarė Dievas, žmonių žodžiai yra tarsi šešėliai, o šešėliai niekad nesugebės paaiškinti šviesos, tarp jų ir šviesos yra įsiterpęs neskaidrus kūnas, kuris juos sukelia, Klausiau tavęs apie ateitį, Apie ateitį ir kalbu, Noriu, kad pasakytum, kaip gyvens žmonės, ateisiantys po manęs, Ar turi galvoje tuos, kurie seks tavimi, Taip, ar jie bus laimingesni, Nepasakyčiau, kad laimingesni ta prasme, kas vadinama laiminga, bet jie galės viltis laimės ten, danguje, kur aš amžinai gyvenu, taigi galės viltis gyventi amžinai su manimi, Ir daugiau nieko, Ar gyventi su Dievu tau atrodo mažai, Ar mažai, daug ar viskas, bus žinoma tik po Paskutiniojo teismo, kai teisi žmones pagal

jų padarytą gėrį ir blogį, o tuo tarpu gyveni danguje vienas, Turiu savo angelus ir arkangelus, Trūksta tau žmonių, Taigi, trūksta, ir tam, kad jie ateitų pas mane, tu būsi nukryžiuotas, Noriu žinoti daugiau, tarė Jėzus beveik įnirtingai, tarsi norėtų atitolinti jam pristatytą vaizdą paties, kybančio ant kryžiaus, kraujuojančio, mirusio, Noriu žinoti, kaip žmonės įtikės į mane ir ims manimi sekti, nesakyk, kad užteks to, ką jiems pasakysiu, nesakyk, kad užteks to, ką mano vardu sakys po manęs jau įtikėjusieji, antai pagonyis ir romėnai, turintys kitus dievus, ar nori man pasakyti, kad nei iš šio, nei iš to iškeis juos į mane, Ne į tave, o į mane, Į tave ar į mane, pats sakei, jog tai tas pat, nežaiskime žodžiais, atsakyk, Kas turės tikėjimą, ateis pas mus, Taip ir daugiau nieko, taip paprastai, kaip pasakei, Kiti dievai priešinsis, Ir tu, žinoma, kovosi su jais, Kokia nesąmonė, visa, kas atsitinka, atsitinka žemėje, dangus yra amžinas ir ramus, savo likimą žmonės pildo ten, kur jie yra, Sakant dalykus aiškiai, nors žodžiai ir yra šešėliai, žmonės mirs dėl tavęs ir manęs, Žmonės visada mirdavo dėl dievų, net dėl netikrų ir melagingų, Ar dievai gali meluoti, Jie gali, O tu iš visų esi vienintelis ir tikras, Taip, vienintelis ir tikras, Ir būdamas tikras ir vienintelis, vis tiek negali išvengti, kad žmonės žūtų už tave, jie, kurie turėjo gimti tam, kad gyventų dėl tavęs žemėje, noriu pasakyti ne danguje, kur neturėsi jiems duoti jokio iš gyvenimo džiaugsmų, Džiaugsmai irgi netikri, nes jie gimė su gimtąja nuodėme, paklausk čia savo Pjemens, jis tau paaiškins, kaip buvo, Jei tarp tavęs ir Velnio yra nesidalijamų paslapčių, tikiuosi, kad vieną iš jų sužinojau iš jo, nors jis ir sako, kad nieko neišmokau. Stoją tylą, Dievas ir Velnias pirmąkart pažvelgė vienas į kitą tiesiai, atrodė, abu ruošiasi kalbėti, bet nieko neįvyko. Jėzus tarė, Aš laikiu, Ko, paklausė Dievas tarsi pralinks-mėjęs, Kad pasakytum man, kiek mirčių ir kančių kainuos tavo pergalė prieš kitus dievus, kiek mirčių ir kančių bus užmokėta už kovas, kurias tavo ir mano vardu išters neįtikėję į mus žmonės, Atkakliai nori tai žinoti, Noriu, Na, gerai, bus pastatytas susirinkimo, apie kurį

kalbėjau, pastatas, bet jo pamatai, kad būtų tvirti, turės būti iškasti kūne ir išlieti iš atsižadėjimų, ašarų, skausmų, kankinimų, visų šiandien įsivaizduojamų mirčių ir kitų, kurios bus žinomos tik ateityje, cemento, Pagaliau kalbi aiškiai ir tiesiai, tęsk, Pradedant nuo tų, kuriuos tu pažįsti ir myli, žvejys Simonas, kurį pavadinsi Petru, bus nukryžiuotas kaip ir tu, bet galva žemyn, nukryžiuotas turi būti ir Andriejus, ant X formos kryžiaus, Zebediejaus sūnui, tam, kurį vadina Jokūbu, nukirs galvą, O Jonas ir Marija Magdaliėtė, Šitie mirs savo mirtimi, kai jiems pasibaigs prigimtos dienos, bet turėsi kitų draugų, mokinių ir apaštalų, kaip ir kiti, jie neišvengs kančių, štai Pilypas, pririštas prie kryžiaus ir užmėtytas akmenimis iki mirties, Baltramiejus, kuriam gyvam bus nudirta oda, Tomas, kurį nužudys ant smaigo, Matas, kuris dabar neprisimenu kaip mirs, taip pat Judas Iskarijotas, bet apie jį tu žinosi daugiau už mane, išskyrus mirtį, savo rankomis pasikars ant figmedžio, Ar visi jie turės žūti dėl tavęs, paklausė Jėzus, Jei taip keli klausimą, tada taip, visi žus dėl manęs, O paskui, Paskui, sūnau, jau sakiau, bus nesibaigianti geležies ir kraujo, ugnies ir pelenų istorija, begalinė kančių ir ašarų jūra, Pasakok, noriu žinoti viską. Dievas atsiduso ir vienodu tonu to, kuriam mieliau užgniaužti užuojautą ir gailestį, abėcėlės tvarka, kad išvengtų priekaištų dėl pirmumo, pradėjo litaniją, Adalbertas Prahietis, nužudytas septyndante alebarda, Adrianas, uždaužytas kūju ant priekalo, Afra Augsburgietė, sudeginta ant laužo, Agapitas Prenestietis, pakabintas už kojų ir sudegintas ant laužo, Agrikola Bolonietis, nukryžiuotas ir pervertas vinimis, Agota Sicilietė, nužudyta nupjovus krūtis, Alfegijus Kenterberietis, nužudytas smūgiuojant buliaus kaulu, Anastazas Salonietis, pakartas ir nukirsdintas, Anastazija Sirmietė, sudeginta ant laužo nupjovus krūtis, Ansanas Sienietis, nužudytas išplėšiant vidurius, Antoninas Palmierietis, ketvirčiuotas, Antanas Rivolietis, užmuštas akmenimis ir sudegintas, Apolinaras Ravenietis, uždaužytas kūjo smūgiais, Apolonija Aleksandrietė, sudeginta ant laužo išmušus

dantis, Augusta Trevizietė, nukirsdinta ir sudeginta, Aura Ostietė, paskandinta su girnapse ant kaklo, Aurėja Sirietė, pasodinta į kėdę, prismaigstyta vinių, ir nukraujavusi, Auta, suvarstyta strėlėmis, Babilijus Antiochietis, nukirsdintas, Barbora Nikomedietė, nukirsdinta, Barnabas Kiprietis, užmuštas akmenimis ir sudegintas, Beatričė Romietė, pasmaugta, Benignas Dižonietis, nusmeigtas ietimi, Blandina Lionietė, užbadyta įsiutusio jaučio, Brasas Sebastietis, nužudytas geležiniais karštuvais, Kalistas, nužudytas su girnapse ant kaklo, Kasijonas Imolietis, mokinių nudurtas durklu, Kastulas, palaidotas gyvas, Kotryna Aleksandrietė, nukirsdinta, Cecilija Romietė, nužudyta perrėžiant gerklę, Kiprijonas Kartaginitis, nukirsdintas, Kiras Tarsietis, nužudytas dar kūdikis teisėjo, kuris trunkė jo galvą į teismo laiptus, Klaras Nantietis, nukirsdintas, Klaras Vienietis, nukirsdintas, Klemensas, nuskandintas su inkaru ant kaklo, Krispimas ir Krispionas Suasoniečiai, nukirsdinti, Kristina Bolsanietė, nukankinta kaip tik įmanoma girnapse, ratu, replėmis, strėlėmis ir gyvatėmis, Kukufatas Barselonietis, nužudytas išverčiant pilvą, pasiekęs šią vietą Dievas tarė, Toliau viskas taip pat arba beveik, jau mažai gali būti variacijų, išskyrus smulkmenas, kurias dėl jų rafinuotumo ilgai užtruktų aiškinti, čia ir sustokime, Tęsk, tarė Jėzus, ir Dievas tęsė, trumpindamas kiek galėdamas, Donatas Arcietis, nukirsdintas, Elifijus Rampijonietis, kuriam perrėžė kaukolės dangalą, Emerita, sudeginta, Emilis Trevietis, nukirsdintas, Emeranas Ratisbonietis, priištąs prie laiptų ir nužudytas, Engracija Saragosietė, nukirsdinta, Erazmas Gaetietis, taip pat vadinamas Elmu, sutraukytas suktuvu, Eskubikulas, nukirsdintas, Eskilas iš Švedijos, užmuštas akmenimis, Steponas, užmuštas akmenimis, Eufemija Chalkedonietė, nudurta špaga, Eulalija Meridietė, nukirsdinta, Eutropijus Sentietis, galva nukirsta dalgiakirviu, Fabijonas, špaga ir geležiniai karštuvai, Fidė Aženietė, perrėžta gerklė, Felicita ir Septyni Sūnūs, kardų nukirstos galvos, Feliksas ir jo brolis Adauktas, taip pat, Fereolas Bezansonietis,

nukirsdintas, Fidelis Zigmaringietis, užmuštas dygliuota kuoka, Filomena, strėlės ir inkaras, Firminas Pamplonietis, nukirsdintas, Flavija Domitilija, taip pat, Fortunatas Evorietis, irgi, Fruktuozas Taragonietis, sudegintas, Gaudentas iš Prancūzijos, nukirsdintas, Gelazas, dar kartą geležiniai karštuvai, Gengulfas Burgundietis, ragai, nužudytas žmonos meilužio, Gerardas Sagreda Budapeštiečiai, ietis, Gereonas Kelnietis, nukirsdintas, Gervazas ir Protazas, dvyniai, irgi, Gogeliva Gistelietė, pasmaugta, Goretis Marija, irgi, Gratas Aostietis, nukirsdintas, Hermenegildas, kirvis, Heronas, špaga, Ipolitas, suplėšytas arklio, Ignotas Azevedietis, nužudytas kalvinistų, šie nėra katalikai, Inesa Romietė, išversti viduriai, Januarijus Neapolietis, įmestas pas laukinius žvėris, įkištas į krosnį ir nukirsdintas, Joana Arkietė, sudeginta gyva, Jonas Britietis, perpjauta gerklė, Jonas Fišeris, nukirsdintas, Jonas Nepomukas Prahietis, paskandintas, Jonas Pradietis, nusmeigtas į galvą, Julija Korsikietė, kuriai nupjovė krūtis, o paskui nukryžiavo, Julijona Nikomedietė, nukirsdinta, Justa ir Rufina Sevilietės, viena ant rato, kita pasmaugta, Justina Antiochietė, įmesta į verdantį degutą ir nukirsdinta, Justas ir Piemuo, bet ne čia esantis, Alkaliečiai, nukirsdinti, Kilijonas Viurcburgietis, nukirsdintas, Legeras Otenietis, irgi, prieš tai išplėšus jam akis ir liežuvį, Leokadija Toledietė, nustumta nuo aukštos uolos, Livinas Gentietis, kuriam išplėšė liežuvį ir nukirsdino, Lionginas, nukirsdintas, Laurynas, sudegintas ant grotelių, Liudmila Prahietė, pasmaugta, Liucija Sirakūzietė, išplėštos akys, o paskui perpjauta gerklė, Maginas Taragonietis, nukirsdintas pjautuvu pjūklo ašmenimis, Mamedas Kapadokietis, perskrosta pilvas, Manuelis, Sabelis ir Izmaelis, Manuelis, pervertas geležinėmis vinimis abiejose krūtinės pusėse, dar viena – per galvą nuo ausies iki ausies, visiems perpjautos gerklės, Margarita Antiochietė, nuodėgulis ir geležiniai karštuvai, Marijus iš Persijos, špaga, rankų amputacija, Martyna Romietė, nukirsdinta, Maroko kankiniai – Bernardas, Petras, Otonas, Adjutas ir Akursijus – perpjautos

gerklės, Japonijos kankiniai, dvidešimt šeši, nukryžiuoti, nusmeigti ietimis ir sudeginti, Mauricijus Agaunietis, špaga, Meinradas Einzydelnietis, kuoka, Menas Aleksandrietis, špaga, Merkurijus Kapadokietis, nukirsdintas, Tomas Moras, irgi, Nikasijus Reimsietis, irgi, Odilija Hiujietė, strėlės, Pafnucijus, nukryžiuotas, Pajus, ketvirčiuotas, Pankratas, nukirsdintas, Pantaleonas Nikomedietis, irgi, Patroklas Truaietis ir Zostietis, irgi, Paulius Tarsietis, kuriam būsi skolingas savo pirmąją Bažnyčią, irgi, Petras Ratesietis, špaga, Petras Veronietis, peilis į galvą ir durklas į krūtinę, Pertetua ir Felicita Kartagietės – Felicita buvo Perpetuos vergė – subadytos įniršusios karvės, Piatas Turnėjietis, nuskalpuotas, Polikarpas, nusmeigtas ir sudegintas, Priska Romietė, sudraskyta liūtų, Procesas ir Martinijonas, manau, ta pati mirtis, Kvintinas, vinyš galvoje ir kitur, Kvirinas Ruaniaetis, nupjauta viršuje kaukolė, Kviterija Koimbrietė, nukirsdinta savo tėvo, koks siaubas, Renaldas Dortmundietis, akmenškaldžio kūjis, Regina Alisietė, kalavijas, Restitūta Neapolietė, laužas, Rolandas, špaga, Romanas Antiochietis, liežuvis išplėštas, pasmaugtas, ar tau dar negana, paklausė Dievas Jėzaus, ir Jėzus atsakė, Šitą klausimą turėtum užduoti sau, tėšk, ir Dievas tęsė, Sabinijonas Sansietis, perpjauta gerklė, Sabinas Asyžietis, užmuštas akmenimis, Saturninas Tulūzietis, sutryptas buliaus, Sebastijonas, strėlės, Zigmantas, Burgundijos karalius, įmestas į šulinį, Sekundas Astietis, nukirsdintas, Servacijus Tongerenietis ir Mastrochtietis, užmuštas klumpėmis, kad ir kaip tai atrodo neįmanoma, Severas Barselonietis, galva persmeigta vinimi, Sidvelas Ekseterietis, nukirsdintas, Simforijonas Otenietis, irgi, Sikstas, irgi, Tarcizijus, užmuštas akmenimis, Teklė Ikonijumietė, suluošinta ir sudeginta, Teodoras, laužas, Tiburcijus, nukirsdintas, Timotiejus Efezietis, užmuštas akmenimis, Tirsas, perpjautas pjūklų, Tomas Beketas Kenterberietis, špaga, įsmeigta į kaukolę, Torkatas ir Dvidešimt Septyni, nužudyti generolo Musos prie Gimarainso vartų, Tropezas Pizietis, nukirsdintas, Urbonas, irgi, Valerija Limožietė,

irgi, Valerijonas, irgi, Venantas Kamerinietis, perpjauta gerklė, Vincentas Saragosietis, girna ir grotelės su dygliais, Virgilijus Trentietis, dar vienas užmuštas klumpėmis, Vitalis Ravenietis, ietis, Viktoras, nukirsdintas, Viktoras Marselietis, perpjauta gerklė, Viktorija Romietė, išplėštas liežuvis, paskui nužudyta, Vilgeforta, arba Liberata, arba Eutropija, barzdota mergelė, nukryžiuota, ir kiti, irgi, gana. Nėgana, kokius kitus turi galvoje, Ar manai, kad būtina, Manau, Turiu galvoje tuos, kurie nebuvo kankinami ir mirė savo mirtimi, bet jie kentė kūno, pasaulio ir Velnio pagundų kankinystę, ir kad jas įveiktų, turėjo marinti kūną pasninku ir malda, net iki vieno įdomaus atvejo, tokio Džono Skorno, kuris taip ilgai praleido klūpėdamas ir melsdamasis, kad jam atsirado nuospaudos, Kur, Ant kelių, akivaizdu, o dar sakoma, šitai liečia tave, kad įvarė velnią į batą, ak, ak, ak, Ar mane – į batą, nepatikėjo Piemuo, tai legendos, tam, kad galėtų mane įvaryti į batą, reikėtų, kad jis būtų pasaulio dydžio, ir net tada norėčiau pamatyti, kas sugebėtų jį apsiauti, o paskui nusiauti, Ar tik pasninku ir malda, paklausė Jėzus, ir Dievas atsakė, Taip pat kankins kūną skausmu ir krauju, ir atmatomis, ir daugeliu kitų atgailavimų, naudodami ašutinę ir plakdamiesi, netgi bus tokių, kurie nesiprausia visą ar beveik visą gyvenimą, bus tokių, kurie puola į vidurį girių ir raičiojasi sniege, kad įveiktų kūno įkyrumus, sukeltus Velnio, kuriam tos pagundos ir priklauso, nes jo tikslas – nukreipti sielas nuo tiesaus kelio, kuris vestų juos į dangų, nuogos moterys ir baisingos pabaisos, išklydusios būtybės, gašlumas ir baimė – štai ginklai, kuriais Demonas kankina vargšų žmonių gyvenimus, Ar visa tai darysi, paklausė Jėzus Piemens, Ko gero, atsakė jis, apsiribosiu paimdamas tai, ko Dievas nenori, kūną su jo džiaugsmu ir liūdesiu, jaunyste ir senatve, šviežumu ir gedimu, bet netiesa, kad baimė – tai mano ginklas, neprisimenu, kad būčiau išradęs nuodėmę ir bausmę už ją, ir nuolatinę jų baimę, Nutilk, pertraukė Dievas nekantriai, nuodėmė ir Velnias – du to paties dalyko vardai, Kokio dalyko, paklausė Jėzus, Manęs nebuvimo, Ir dėl

ko tavęs nebūna, dėl to, kad tu pasitrauki ar kad nuo tavęs pasitraukia, Aš niekad nepasitraukiu, Bet sutinki, kad tave paliktų, Kas mane palieka, ieško manęs, O jei neranda, kaltė, žinoma, tenka Velniui, Ne, nesakau, kad jis kaltas, kaltė tenka man, kad nepavyko atsirasti ten, kur manęs ieško, šiuos žodžius Dievas ištarė veriančiu ir netikėtu liūdesiu, tarsi staiga būtų atradęs savo galios ribas. Jėzus tarė, Tęsk, Kiti, létai vėl pradėjo Dievas, pasitraukia į plynus laukus ir gyvena vienišių gyvenimą grotose bei urvuose, žvėrių draugijoje, kiti tampa atsiskyrėliais, kiti lipa į aukštus stulpus ir gyvena ten nepertraukiamai ilgus metus, balsas silpo, geso, dabar Dievas kontempliavo begalinę eilę žmonių, tūkstančius vyrų ir moterų visame pasaulyje, žengiančių į vienuolynus, kai kurie iš jų grubūs statiniai, daugelis – puikūs rūmai, Ten jie liks, kad mums tarnautų, man ir tau, nuo ryto iki vakaro, būdėjimais ir maldomis, ir, turėdami tą patį tikslą ir tą patį likimą, garbins mus ir mirs su mūsų vardais lūpose, patys vadinsis skirtingais vardais, bus benediktinai, bernardinai, kartūzai, augustinai, gilbertinai, trinitoriai, pranciškonai, dominikonai, kapucinai, karmelitai, jėzuitai, ir bus jų daug, labai daug, ak, kaip patiktų, jei galėčiau sušukti Dieve mano, kodėl jų tiek. Šią akimirką Velnias tarė Jėzui, Iš to, kas mums ką tik pasakyta, pastebėk, kad yra du būdai prarasti gyvybę, vienas per kankinystę, kitas per atsižadėjimą, neužtenka jiems mirti, kai ateina valanda, dar jie turi vienaip ar kitaip bėgti jos pasitikti, nukryžiuoti, perskrotais pilvais, perpjautomis gerklėmis, sudeginti, užmušti akmenimis, paskandinti, ketvirčiuoti, pasmaugti, gyvi nudirta oda, nusmeigti ietimis, užbadyti ragais, gyvi palaidoti, perpjauti, pjūklais, suvarpyti strėlėmis, suluošinti, užmušti karštuvais, arba jei ne, celėse, kapitulose, vienutėse ar už jų sienų baudžiantys save už tai, kad gimė su kūnu, kurį jiems davė Dievas ir be kurio neturėtų kur dėti sielos, tokių kančių neišrado šis Velnias, kuris tau kalba. Ar jau viskas, paklausė Jėzus Dievo, Ne, dar trūksta karų, Ar bus ir karų, Ir žudynių, Apie žudynes man žinoma, pats galėjau žūti

per vienas iš jų, gerai pažiūrėjus gaila, kad nežuvau, dabar manęs nelauktų nukryžiuavimas, Vedžiau aną tavo tėvą ten, kur reikėjo būti, kad galėtų išgirsti, ką sakė kareiviai, ir galiausiai išgelbėjau tau gyvybę, Išgelbėjai man gyvybę, kad man ją atimtum tada, kai tau patinka ir tinka, yra taip, tarsi būtum mane nužudęs dukart, Tikslai pateisina priemonės, sūnau, Iš to, ką girdėjau iš tavo lūpų nuo tada, kai čia esame, tikiu, kad taip, atsižadėjimas, užsisklendimas, kančios, mirtis, o dabar karai ir žudynės, kokie tai karai, Daugybė, apie juos niekad nepabaigsi, bet ypač tie, kurie bus vedami prieš tave ir mane vardan vieno dievo, kuris dar tik turi pasirodyti, Kaip tai įmanoma, dievas, jei jis tikrai dievas, tegali būti nuo amžių ir per amžius, Pripažįstu, kad sunku suprasti, nelengviau paaiškinti, bet nutiks taip, kaip tau sakau, ateis vienas dievas ir užpuls mus, ir tie, kurie paskui mus seks, ištisos tautos, ne, neturiu pakankamai žodžių nupasakoti tau skerdynių, žudynių, pjautynių, įsivaizduok mano altorių Jeruzalėje, padaugintą iš tūkstančio, pastatyk žmones vietoj gyvulių, ir net taip iš tikro nesužinosi, kas buvo kryžiaus žygiai, Kryžiaus žygiai, kas tai, ir kodėl sakai, kad buvo, jei dar tik bus, Atsimink, kad aš esu laikas ir todėl visa, kas atsitiks, jau atsitiko, visa, kas atsitiko, atsitinka kasdien, Papasakok man apie tuos kryžiaus žygius, Gerai, sūnau, šitos vietos, kur dabar esame, įskaitant Jeruzalę, ir kitos žemės į šiaurę ir vakarus bus užkariautos tokio vėlyvo dievo, apie kurį kalbėjau, sekėjų, ir mes, tie, kurie yra mūsų pusėje, darys viską, kad išstumtų juos iš tų vietų, kuriomis tu žingsniavai savo kojomis ir kurias aš taip uoliai lankiau, Nedaug ką padarei, kad būtų išvaryti lauk romėnai šiandien, Kalbu tau apie ateitį, neblaškyk manęs, Gerai, tęsk, Priduriu, kad čia tu gimei, čia gyvenai ir čia mirei, Kol kas aš dar nemiręs, Mūsų atvejui vis tiek, ką tik juk aiškinau, kad, mano požiūriu, tas pat, įvyks ar įvyko, ir prašau, nepertraukinėk nuolat manęs, jei nenori, kad išvis nutilčiau, Nutilsiu aš, Tai štai, šiuos kraštus būsimos kartos vadins Šventąja Žeme, dėl to, kad tu čia būsi gimęs, gyvenęs ir miręs, tuomet nebūtų nieko gero, kad

religijos, kuria būsi, lopšys būtų nevertose netikėlių rankose, motyvas, kaip matai, daugiau nei pakankamas pateisinti tai, kad kokius du šimtus metų didžiulės kariuomenės, ateinančios iš vakarų, bandytų užkariauti ir išlaikyti mūsų religijai urvą, kur tu gimei, ir kalną, ant kurio mirsi, kalbant tik apie pagrindines vietas, Ar šios kariuomenės ateis į kryžiaus žygį, Taip, Ar užkariaus, ką norėjo, Ne, bet nužudys daug žmonių, O tie iš kryžiaus žygių, Jų žus dar tiek, jei ne daugiau, Ir visa tai – mūsų vardu, Jie eis į karą šaukdami Dievas to nori, Ir mirs sakydami Dievas taip norėjo, Tai bus šaunus būdas numirti, Dar kartą auka neverta, kad būtų aukojama, Sielai, kad išsigelbėtų, sūnau, reikia kūno aukos, Šituos ar kitus žodžius jau girdėjau iš tavęs anksčiau, o tu, Piemenie, ką mums pasakysi apie šiuos būsimus ir baisius atvejus, Sakau, kad nė vienas, esantis sveiko proto, negalės teigti, kad Velnias buvo, yra ar bus kaltas dėl tokių skerdynių ir tokių kapinynų, nebent kokiam nors piktavaliui šautų į galvą šmeižikiška mintis priskirti man atsakomybę už atsiradimą dievo, kuris bus šito priešas, Man atrodo aišku ir akivaizdu, kad tu nekaltas, o kai dėl baimės, kad tau priskirs atsakomybes, atsakysi, kad Velnias, būdamas melu, niekad negalėtų sukurti tiesos, kuri yra Dievas, Bet kas tada sukurs tą Dievą priešą, paklausė Piemuo. Jėzus nemokėjo atsakyti, nutilęs Dievas tylėjo ir toliau, bet iš miglos pasigirdo balsas, taręs, Galbūt šis Dievas ir tas, kuris turi ateiti, tėra heteronimai, Kieno, ko, paklausė susidomėjęs kitas balsas, Pesoo, nuskambėjo vos girdimai, bet galėjo būti ir Personos*. Jėzus, Dievas ir Velnias iš pradžių nudavė nieko negirdėję, bet netrukus išsigandę susižvalgė, bendra baimė tokia jau yra – lengvai vienija skirtumus.

Praėjo šiek tiek laiko, migla nebeprabilo, ir Jėzus paklausė, dabar kaip tas, kuris laukia tik teigiamo atsakymo, Ar daugiau nieko.

* Asmens. Žodžių žaismas: F. Pessoa – portugalų poetas, kūręs įvairiais vardais, „pessoa“ portugalishkai taip pat reiškia „asmuo“. *Vert. past.*

Dievas padvejojo, o paskui nuvargusiu balsu tarė, Dar yra Inkvizicija, bet apie ją, jei neprieštarauji, galėtume pakalbėti kitą kartą, Kas yra Inkvizicija, Inkvizicija – tai dar viena begalinė istorija, Noriu žinoti, Būtų geriau, kad nežinotum, Reikalauju, Nukentėsi, nuo šiandien gyvenime tave grauš sąžinė dėl ateities, O tavęs ar ne, Dievas yra Dievas, sąžinė jo negraužia, Na, aš, jei jau nešu tą mirties už tave našta, galiu išverti ir sąžinės graužimą, kuris turėtų būti tavo, Būčiau labiau linkęs apsaugoti tave nuo jo, Iš tikrųjų, nieko kito ir nedarei nuo mano gimimo, Esi nedėkingas, kaip ir visi vaikai, Baikime apsimentinėti, pasakyk man, kas bus Inkvizicija, Inkvizicija, taip pat vadinama Šventuoju Tribunolu, – tai būtina blogybė, žiaurus instrumentas, su kuriuo nugalėsime užkratą, kuris vieną dieną ir ilgam įsimes į tavo Bažnyčios kūną per bjaurias erezijas apskritai ir jų išvestines, vadinasi, antraeiles, prie kurių priklauso įvairūs fiziniai ir moraliniai iškrypimai, kurie, surinkti ir sudėti į tą patį siaubų maišą, nesirūpinant pirmenybe ir eilės tvarka, apims liuteronus ir kalvinistus, molinistus ir prijaučiančius žydams, sodomitus ir raganius, kai kurios iš šių negalių būsimos, kitos gali būti bet kurio amžiaus, Ir būdama būtinybe, kaip sakai, kaip veiks Inkvizicija, kad sumažintų šias blogybes, Inkvizicija – tai policija ir tribunolas, todėl turės suimti, teisti ir pasmerkti, kaip ir daro tribunolai, policijos, Pasmerkti kam, Kalėjimui, tremčiai, laužui, Laužui, sakai, Taip, ateityje mirs sudeginti tūkstančių tūkstančiai vyrų ir moterų, Apie kai kuriuos jau man pasakojai anksčiau, Šie buvo įmesti į laužą už tai, kad tikėjo tave, tie kiti bus už tai, kad abejojo, Ar negalima manimi abejoti, Ne, Bet mes galime abejoti, kad romėnų Jupiteris yra Dievas, Vienintelis Dievas esu aš, aš esu Viešpats, o tu esi mano Sūnus, Ar žus tūkstančiai, Šimtai tūkstančių, Žus šimtai tūkstančių vyrų ir moterų, žemė prisipildys skausmo riksmų, agonijos kauksmų ir kriokimo, sudegintųjų dūmai uždengs saulę, jų riebalai spirgės ant žarijų, dvokas kels šleikštulį, ir visa tai bus dėl mano kaltės, Ne dėl

tavo kaltės, dėl tavo reikalo, Tėve, atitolink nuo manęs šitą taurę, Kad tu ją išgeri, yra mano galios ir tavo šlovės sąlyga, Nenoriu šitos šlovės, Bet aš noriu šios galios. Migla nutolo į ten, kur buvo anksčiau, aplink valtį buvo matyti šiek tiek vandens, lygaus ir nepermatomo, be vėjo klostės ar brizo judėjimo. Tada Velnias tarė, Reikia būti Dievu, kad patiktų tiek kraujo.

Migla vėl ėmė tirštėti, dar turėjo kažkas ištikti, kitas apreiškimas, kitas skausmas, kitas sąžinės graužimas. Bet prabilo Piemuo, Turiu tau pasiūlymą, tarė kreipdamasis į Dievą, o Dievas nustebęs, Tu – pasiūlymą, ir koki, tonas buvo ironiškas, pranašesnis, galintis nutildyti bet ką, kas buvo ne Velnias, ne senas ir geras jo pažįstamas. Piemuo patylėjo, tarsi ieškotų geriausių žodžių, ir paaiškino, Labai atidžiai klausiausi visko, kas buvo pasakyta šioje valtyje, ir nors, savo ruožtu, ateityje jau miglotai mačiau šviesas ir šešėlius, nemaniau, kad šviesos būsią laužai, o šešėliai – daugybės mirusių žmonių, Ar tai tave trikdo, Neturėtų trikdyti, kadangi esu Velnias, o Velnias visada gauna kokios nors naudos iš mirties, ir net daugiau negu tu, nes nereikia įrodinėti, kad pragaras visada bus labiau apgyvendintas negu dangus, Tada ko skundiesi, Nesiskundžiu, siūlau, Tai siūlyk, tik greičiau, nes negaliu čia amžinai kiurksoti, Tu žinai, niekas geriau už tave to nežino, kad Velnias irgi turi širdį, Taip, bet blogai ja naudojiesi, Šiandien noriu tinkamai ja pasinaudoti, sutinku ir noriu, kad tavo valdžia išsiplėstų į visus žemės pakraščius, tik kad nereikėtų žūti tiek daug žmonių, o kadangi apie visa, kas tau nepaklūsta ir tave neigia, tu sakai, kad tai yra vaisius Blogio, kuriuo aš esu ir kurį valdau pasaulyje, mano pasiūlymas yra toks: priimk mane vėl į savo dangų, atleidęs už praeities blogybes dėl tų, kurių nepadarysiu ateityje, priimk ir saugok mano klusnumą, kaip tais laimingais laikais, kai buvau vienas iš tavo numylėtinių angelų, vadinai mane Liuciferiu, nešančiuoju šviesą, kol ambicija būti lygiam tau dar neėdė mano sielos ir dar nevertėi sukilti prieš tavo

valdžia, Ir už ką turėčiau priimti tave ir atleisti, ar nepasakysi, Nes jei taip padarysi, jei dabar man pritaikysi tą patį atleidimą, kuri atei-tyje taip lengvai žadėsi į kairę ir į dešinę, tuomet čia pat šiandien pasibaigia Blogis, tavo sūnui nereikės mirti, tavo karalystė bus ne tik ši žydų žemė, bet visas pasaulis, žinomas ir pažintinas, ir daugiau nei pasaulis, visata, visur valdys Gėris, o aš giedosiu paskutinėje ir nuolankioje tau likusių ištikimų angelų eilėje, nes atgailaujantis giedosiu tau liaupses, viskas baigsis taip, kaip dar nebuvo, viskas pradės būti, tarsi taip turėjo būti visada, Kad turi talentą įpainioti sielas ir jas pražudyti, tai aš žinojau, bet tokios prakalbos iš tavęs dar niekad nesu girdėjęs, oratoriaus talentas, iškalba, nėra abejonės, beveik mane įtikinai, Tai nepriimi manęs, neatleidi man, Nepriimu, neatleidžiu, noriu tavęs tokio, koks esi ir, jei įmanoma, dar blogesnio nei esi dabar, Kodėl, Todėl, kad šis Gėris, kuris esu aš, neegzistuoti be to, kas esi tu, Gėris, kuris turėtų egzistuoti be tavęs, būtų nesu-vo-kiamas tiek, kad net aš negaliu jo įsivaizduoti, galų gale jei tu pasi-baigi, pasibaigiu aš, tam, kad aš būčiau Gėriu, reikia, kad tu ir toliau būtum Blogiu, jei Velnias negyvena kaip Velnias, Dievas negyvena kaip Dievas, vieno mirtis reikštų ir kito mirtį, Ar tai tavo paskutinis žodis, Pirmas ir paskutinis, pirmas todėl, kad pirmąkart tau jį pa-sakiau, paskutinis todėl, kad nekartosiu. Piemuo patraukė pečiais ir tarė Jėzui, Tegu nesako, kad Velnias vieną dieną neakstino Dievo, ir pakilęs jau buvo bekeliąs koją per valtios kraštą, bet staiga suturėjo judesį ir tarė, Turi savo kuprinėje daiktą, kuris priklauso man. Jėzus neprisiminė, kad būtų atsinešęs į valtį kuprinę, bet iš tikrųjų ji buvo suvyniota prie jo kojų, Kokį daiktą, paklausė ir atidaręs pamatė, kad joje tik senas juodas dubuo, kuri atsinešė iš Nazareto, Ar šita, Šita, atsakė Velnias ir paėmė jį iš rankų, Vieną dieną jis grįš tavo žinion, bet tau nepasiseks sužinoti, kad jį turi. Įsidėjo dubenį į šiurkštų pie-mens drabužį ir įlipo į vandenį. Nepažvelgė į Dievą, tik tarė, tarsi kalbėtų nematomųjų auditorijai, Iki amžinai, kad jau jis taip norėjo.

Jėzus nulydėjo jį akimis, Piemuo jau po truputį tolo miglos link, užmiršo jį paklausti, dėl kokios užgaidos čia atkako ir pasitraukia štai taip, plaukte, iš atstumo vėl atrodė tarsi kiaulė su kyšančiomis ausimis, girdėjosi gyvuliškas šnopavimas, bet jautri klausia nesunkiai būtų išskyrusi, kad ten buvo ir baimės garsas, ne paskęsti, kas per mintis, Velnias, kaip ką tik sužinojome, nemiršta, bet egzistuoti amžinai. Piemuo jau pasislėpė suplėšytame miglos apvade, kai staiga suskambo Dievo balsas, skubrus, kaip to, kuris jau ruošiasi išvykti, Atsiųsiu vyrą, vardu Jonas, kad tau padėtų, bet turėsi įtikinti jį, kad esi tas, kas sakysiesi esąs. Jėzus pažvelgė, bet Dievo ten jau nebuvo. Tą pat akimirką migla pakilo ir išsisklaidė ore, palikdama jūrą gryną ir lygią nuo vieno kranto iki kito, tarp kalnų ir kalnų, vandeny – nė ženkle Velnio, ore – nė ženklo Dievo.

Krante, iš kurio atplaukė, nors iki jo buvo toli, Jėzus pamatė didelį žmonių susibūrimą, o už minios – daugybę ištemptų palapinių, tarsi ta vieta būtų virtusi nuolatine būstine žmonių, kurie, nebūdami vietiniai ir todėl neturėdami kur nakvoti, priversti tvarkytis patys. Jėzui tai pasirodė įdomu, bet ne daugiau, ir jis įleido irklus į vandenį ir nukreipė valtį ta kryptimi. Žvelgdamas per petį pastebėjo, kad kai kurias valtis stūmė į vandenį, ir geriau išžiūrėjęs atpažino plaukiant jo link Simoną ir Andriejų, ir Jokūbą bei Joną, išimaisius tarp kitų, kurių neprisiminė, ar kada matęs, keletą taip. Netrukus taip uoliai irkluodami jie priartėjo, ir priplaukus pakankamai, kad būtų girdimi, Simonas sušuko, Kur buvai, žinoma, jis norėjo sužinoti ne tai, bet reikėjo kažkaip pradėti, Čia, jūroje, atsakė Jėzus, tokie nereikalingi žodžiai, vieni ir kiti, iš tiesų, neatrodė, kad gerai prasidėtų bendravimas naujojoje Dievo sūnaus, Marijos ir Juozapo sūnaus, gyvenimo epochoje. Kaipmat Simonas išoko į Jėzaus valtį, ir tai, kas nesuvokiama, neįmanoma, absurdiška, tapo žinoma, Ar žinai, kiek laiko prabuvai jūroje, migloje, o mes negalėjome nuleisti valčių į vandenį, kaskart kažkokia neįveikiama jėga jas išstumdavo

atgal, paklausė Simonas, Visą dieną, atsakė Jėzus, dieną ir naktį, pridūrė, kad reaguotų į Simono susijaudinimą kažkuo panašaus, Keturiasdešimt dienų, sušuko Simonas, o paskui šiek tiek tyliau, Keturiasdešimt dienų buvai čia, keturiasdešimt dienų, per kurias migla nė trupučio nesumažėjo, tarsi norėtų nuo mūsų akių paslėpti, kas joje vyksta, ką čia veikei, juk per tas keturiasdešimt suskaičiuotų dienų mes negalėjome ištraukti iš šių vandenų nė vienos žuvies. Jėzus perleido Simonui vieną iš irklų, dabar abu kalbėjosi sutartinai irkluodami, petys petin, ritmingai, pasitikėjimui tai geriausia, kas įmanoma, todėl prieš priplaukiant kitoms valtims Jėzus tarė, Buvau su Dievu ir žinau savo ateitį, laiką, kurį gyvensiu, ir gyvenimą po šio gyvenimo, Koks jis, noriu pasakyti, koks yra Dievas, Dievas nepasirodo tik vienu pavidalu, gali pasirodyti debesyje, dūmų stulpe, kaip turtingas žydas, labiau jį pažįstame iš balso, kai esame kartą jį girdėję. Ką jis tau sakė, Kad esu jo Sūnus, Taigi patvirtino, Taip, patvirtino, Vadinasi, Velnias su tomis kiaulėmis buvo teisus, Dabar Velnias irgi buvo valtyje, visko klausėsi, atrodo, kad jis žino apie mane, kiek ir Dievas, bet kai kuriais atvejais, manau, žino net daugiau už Dievą, O kur, Kas kur, Kur jie buvo, Velnias ant valties krašto, čia pat, tarp tavęs ir Dievo, kuris sėdėjo ant suolo paskuigalyje, Ką tau pasakė Dievas, Kad esu jo sūnus ir būsiu nukryžiuotas, Ar eisi į kalnus kovoti maištininkų pusėje, jei eisi, eisime su tavimi, Eisite su manimi, bet ne į kalnus, svarbu ne ginklais nugalėti cėsorių, bet padaryti, kad Dievas triumfuotų žodžiu, Ar tik, Taip pat pavyzdžiu, o prireikus ir savo gyvybių auka, Ar tai tavo Tėvo žodžiai, Nuo šiandien visi mano žodžiai bus jo žodžiai, ir kas jais tikės, tikės mane, nes neįmanoma tikėti Tėvą ir netikėti Sūnaus, kadangi naujasis kelias, kurį Tėvas pasirinko sau, galės prasidėti tik Sūnuje, kuriuo esu aš, Sakei, kad mes eisime su tavimi, ką turi omenyje tai sakydamas, Pirmiausia tave, tavo brolių Andriejų, abu Zebediejaus sūnus, Jokūbą ir Joną, beje, Dievas sakė man, kad atsiųs vyrą, vardu

Jonas, man padėti, bet tai tikriausiai ne šitas, Daugiau mums nereikia, tai ne Erodo palyda, Ateis kiti, ir kas žino, ar kai kurie iš jų jau nėra čia, laukdami ženklo, kurį Dievas parodys manyje, kad iškėtų mane ir sektų mane tie, kuriems jis nepasirodo, Ką pasakysi tiems žmonėms, Kad atgailautų dėl savo nuodėmių, kad ruošūsi naujam laikui, kai jo liepsnojantis kalavijas privers nulenkti sprandą tuos, kurie atmetė jo žodį ir spjovė į jį, Ar sakysi jiems, kad esi Dievo sūnus, tai mažiausia, ką gali padaryti, Sakysiu, kad mano Tėvas pašaukė savo Sūnų ir kad nešioju šiuos žodžius širdyje nuo tada, kai gimiau, o dabar atėjo ir Dievas pasakyti man Sūnau, vienas tėvas neverčia pamiršti kito, bet šiandien įsakinėja Tėvas Dievas, pakluskime jam, Tada palik reikalą man, tarė Simonas ir iškart paleido irklą, nuėjo į valtį priekį ir, kadangi balsas jau galėjo pasiekti krantą, sušuko, Osana, atplaukia Dievo sūnus, tas, kuris buvo jūroje keturiasdešimt dienų kalbėdamas su Tėvu, o dabar grįžta pas mus, kad atgailautume ir ruošūmės, Nesakyk, kad ten buvo ir Velnias, skubiai perspėjo Jėzus bijodamas, kad taps viešai žinoma situacija, kurią jam būtų sunku paaiškinti. Simonas vėl suriko, bet dar skambiau, sulig tuo riksmu suvirpėjo ant kranto laukę žmonės, o paskui bėgte grįžo į savo vietą, sakydamas Jėzui, Palik man irklą ir stok į valtį priekį, bet nieko iš ten nesakyk, kol neišlipsime ant žemės, netark nė žodžio. Taip ir padarė, Jėzus stojo į valtį priekį, su savo sena tunika, tuščia kuprine ant peties, rankos pusiau pakeltos, tarsi ruošūsi sveikinti ar laiminti ir jį sulaikytų drovumas ar pasitikėjimo savo verte stoka. Tarp jo laukusiųjų trys nekantriai įbrido į vandenį iki juosmens ir pasiekę valtį ėmė padėti, traukė ją, tuo tarpu vienas laisva ranka stengėsi paliesti Jėzaus tuniką, ne todėl, kad būtų įsitikinęs tuo, ką skelbė Simonas, bet todėl, kad jam atrodė labai įsidėmėtina, jog žmogus, keturiasdešimt dienų praleidęs jūroje, tarsi būtų išėjęs į dykumą ieškodamas Dievo, dabar grįžta iš šaltų miglos kalno iščių, matė jis Dievą ar ne. Nereikėtų nė pridurti, kad apie

nieką kitą nekalbėta tuose kaimuose ir gyvenvietėse, daugelis iš čia susibūrusiųjų atėjo dėl šio meteorologinio reiškinių, tik čia išgirdo kalbant, kad ten yra žmogus, ir sakė, Vargšelis. Valtis prisišvartavo be stuktelių, tarsi ją ten būtų nuleidę angelų sparnai. Simonas padėjo Jėzui išlipti, su prastai slopinamu nekantrumu atstumdamas tuos tris, kurie buvo įbridę į vandenį ir dėl to manė esą nusipelnę kitokio atlygio, Leisk jiems, tarė Jėzus, vieną dieną jie išgirs apie mano mirtį ir sielvartaus, kad negalėjo nešti mano kūno, leisk man padėti, kol esu gyvas. Jėzus išlipo ant kranto ir paklausė saviškių, Kur Marija, pamatė ją tą pat akimirka, kai ištarė klausimą, tarsi iš-tartas jos vardas būtų ištraukęs ją iš niekur ar iš miglos, atrodė, kad jos čia nebuvo, bet užteko pasakyti jos vardą, ir ji atsirado, Štai aš, mano Jėzau, Stok šalia manęs, tegu ateina ir Simonas ir Andriejus, Jokūbas ir Jonas, Zebediejaus sūnūs, šitie mane pažįsta ir tiki mane, nes pažino mane ir įtikėjo tada, kai aš dar negalėjau jiems pasakyti, ir jums taip pat, kad esu Dievo sūnus, tas Sūnus, kuris buvo pašauktas Tėvo ir su juo išbuvo keturiasdešimt dienų jūros viduryje, kad iš ten grįžau pasakyti jums, kad atėjo Viešpaties laikas ir kad turite atgailauti, kol neatėjo Velnias surinkti supuvusių varpų, nukritusių nuo pėdo, kuri Dievas neša savo sterblėje, kad jomis esate jūs, jei savo nelaimėi norite pabėgti iš meilaus Dievo glėbio. Per minią perėjo murmesys, riedantis per galvas tarsi tos kartais jūroje matomos bangelės, iš tiesų daugelis iš dalyvaujančiųjų buvo girdėję kalbant apie stebuklus, padarytus ten esančiojo įvairiose vietose, kai kurie netgi buvo tiesioginiai jų liudytojai ir turėjo iš jų naudos, Aš valgiau tos duonos ir tos žuvies, sakė vienas, Aš gėriau to vyno, sakė kitas, Aš buvau tos svetimautojos kaimynas, sakė trečias, bet tarp tokių nutikimų, kad ir kokie buvo ar atrodė esantys transcendentiniai, ir šio paskelbto didžiausio stebuklo esant Dievo sūnumi ir, vadinasi, pačiu Dievu, atstumas yra kaip nuo žemės iki dangaus, o šis, kaip žinoma, dar iki šiandien nebuvo išmatuotas. Tada iš minios

pasigirdo balsas, Įrodyk, kad esi Dievo sūnus, ir aš seksiu paskui tave, Tu sektum paskui mane visada, jei tavo širdis trauktų prie manęs, bet tavo širdis pagauta užrakintoje krūtinėje, todėl prašai įrodymo, kurį tavo juslės galėtų suprasti, na gerai, dabar duosiu tau įrodymą, kuris patenkins tavo jusles, bet kurį atmeti savo galva, ir galiausiai, būdamas sutrikdytas ir padalytas tarp galvos ir juslių, neturėsi kitos išeities, kaip ateiti pas mane, vedamas širdies, Kas gali suprasti, tesupranta, aš nesuprantu, tarė vienas vyras, Kuo tu vardu, Tomas, Ateik čia, Tomai, eikš su manimi prie vandens pakraščio, ateik ir pažiūrėk, kaip darau paukščius iš šito molio, kurio pasisemiu rieškučiomis, pažiūrėk, kaip tai lengva, lipdau liemenį ir sparnus, suformuoju galvą ir snapą, įstatau šiuos akmenukus, kurie yra akys, pridėdu ilgas uodegos plunksnas, įstatau kojas ir pirštus, o padaręs šitai, padarau dar vienuolika, štai jie, vienas, du, trys, keturi, penki, šeši, septyni, aštuoni, devyni, dešimt, vienuolika, dvylika molinių paukščių, įsivaizduok, netgi, jei nori, galime jiems duoti vardus, šitas yra Simonas, šitas Jokūbas, šitas Andriejus, šitas Jonas, o šitas, jei tu nieko prieš, vadinsis Tomu, o dėl kitų, tikėsime, vardai pasirodys, jie dažnai užgaišta kelyje, atvyksta vėliau, dabar matai, ką darau, užmetu šį tinklą virš paukščiukų, kad negalėtų pasprukti neprižiūrimi, Ar nori man pasakyti, kad jei šį tinklą pakeltume, paukščiai paspruktų, nepatikliai paklausė Tomas, Taip, jei tinklas pakeliamas, paukščiai pasprunka, Ar tai įrodymas, kuriuo norėjai įtikinti mane, Taip ir ne, Kaip tai – taip ir ne, Geriausias įrodymas, bet jis nuo manęs nepriklauso, būtų, jei tu nepakėlęs tinklo patikėtum, kad tau jį pakėlus paukščiai paspruks, Jie iš molio, negali pasprukti, Pabandyk, Adomas, mūsų pirmasis tėvas, irgi buvo iš molio, ir tu esi kilęs iš jo, Na, Adomui gyvybę davė Dievas, Nebeabejok, Tomai, ir pakelk tinklą, aš esu Dievo sūnus, Ko norėjai, tai ir turėsi, šie paukščiai neskris, greitai judėsiu Tomas pakėlė tinklą, ir paukščiai, pasijutę laisvi, pakilo skristi, čirkšdami apsuko du ratus apie

apstulbusią minią ir pranyko erdvėje. Jėzus tarė, Matai, Tomai, tavo paukštis išskrido, o Tomas atsakė, Ne, Viešpatie, štai jis, klūpantis prie tavo kojų, tai aš.

Iš minios žengė į priekį keli vyrai, už jų – bet nuo jų nepriklausančios – kelios moterys. Priėjo ir pasisakė, kuo vardu, Aš – Pilypas, ir Jėzus matė jame akmenis ir kryžių, Aš – Baltramiejus, ir Jėzus matė jame kūną nudirta oda, Aš – Matas, ir Jėzus matė jį mirusį tarp barbarų, Aš – Simonas, ir Jėzus matė jame jį pjaužantį pjūklą, Aš – Jokūbas, Alfiejaus sūnus, ir Jėzus matė, kaip jį užmuša akmenimis, Aš – Judas Tadas, ir Jėzus matė kūjį, iškeltą virš jo galvos, Aš – Judas Iskarijotas, ir Jėzui jo buvo gaila, nes matė savo rankomis pasikariantį ant figmedžio. Tada Jėzus pašaukė kitus ir tarė, Dabar esame visi, išmušė valanda. O Simonui, Andriejaus broliui, tarė, Kadangi turime su mumis kitą Simoną, tu, Simonai, nuo šiol vadinsiesi Petru. Atsuko jie nugaras jūrai ir patraukė keliu, už jų ėjo moterys, kurių daugelio nesužinosime vardų, iš tikrųjų net nesvarbu, beveik visos jos Marijos, ir net jomis nesančios atsilieps šitaip šaukiamos, sakome „moterie“, sakome „Marija“, ir jos pasižiūri į mus ir ateina mums patarnauti.

Jėzus ir jo mokiniai keliavo iš vienos gyvenvietės į kitą, ir Dievas kalbėjo Jėzaus lūpomis, ir štai ką jis sakė, išsipildė laikas ir prisitartino Dievo karalystė, atsiverskite ir tikėkite gerąja naujiena. Girdėdama tai, kaimų prastuomenė galvojo, kad nėra skirtumo tarp laiko išsipildymo ir laiko užsibaigimo ir, vadinasi, artėja pasaulio pabaiga, nes būtent tada laikas apskaičiuojamas ir išsieikvoja. Visi labai dėkojo Dievui už gailingumą, kad iš anksto pasiuntė aiškiai perspėti apie to įvykio neišvengiamybę žmogų, besivadinančių jo Sūnumi, ir tai visai galėjo būti tiesa, nes darė stebuklus visur, kur tik ėjo, vienintelė sąlyga, jei taip galima vadinti, bet būtina, buvo tvirtas tikėjimas to, kuris jų prašo, kaip kad buvo to raupsuotojo, kuris meldė, Jei nori, gali padaryti mane švarų, atveju, ir Jėzus, labai atjausdamas tą vargšą žaizdotąjį, palietė jį ir tarė, Noriu, būk švarus, dar nespėjo ištarti šių žodžių, tą pat akimirką pūliuojantis kūnas pasveiko, tai, ko jam jau trūko, ataugo, ir ten, kur anksčiau buvo bjaurus ir purvinas raupsuotasis, nuo kurio visi bėgo, dabar stovėjo nusiprausęs ir tobulas vyras, labai tinkamas viskam. Kitas atvejis, taip pat minėtinas, buvo apie tą paralyžiuotąjį, kurį dėl to, kad prie durų buvo susirinkusi daugybė žmonių, turėjo su gultu pakelti, o paskui nuleisti per stogo skylę name, kuriame buvo apsistojęs Jėzus, ir jis tikriausiai priklausė Simonui, vadintam Petru, o kadangi toks didis tikėjimas nusipelno atpildo, Jėzus tarė, Sūnau, atleidžiamos tau nuodėmės, nutiko taip, kad ten buvo atėję keli nepatiklūs Rašto aiškintojai, iš tų, kurie visame mato priežastį kaltinti ir įstatymą nešiojasi ant liežuvio galo ir kurie išgirdę, ką sakė Jėzus, tuoj šoko protestuoti, Kodėl taip kalbi, tu juk piktžodžiauji, nuodėmės gali atleisti

tik Dievas, ir Jėzus jiems atsakė klausimu, Kas lengviau, pasakyti paralyžiuotajam Tau atleidžiamos nuodėmės ar sakyti jam Kelkis, imk savo gultą ir vaikščiook, ir nelaukdamas, kad kas nors iš jų atsakytų, pabaigė, Na, gerai, kad žinotumėte, jog turiu žemėje galią atleisti nuodėmes, liepiu tau, šitai buvo pasakyta paralyžiuotajam, kelkis, imk savo gultą ir eik namo, sulig šiais žodžiais tas iškart stebuklingai stojosi ant kojų, be to, atgavo visas jėgas, nepaisant paralyžiaus sąlygoto neveiklumo, nes pasiemė gultą, užsidėjo ant pečių ir nuėjo į savo gyvenimą labai dėkodamas Dievui.

Akivaizdu, kad žmonės nevaikšto šen bei ten prašydami stebuklų, visi mes ilgainiui priprantame prie mažų ar vidutinių negalių ir gyvename sau, nė į galvą mums neateina trukdyti aukštųjų galių, bet nuodėmės – kas kita, nuodėmės kamuoja po tuo, kas matoma, tai ne šluba koja ir ne paralyžiuota ranka, tai ne išoriniai, o jau vidiniai raupsai. Todėl Dievas buvo tikrai teisus sakydamas Jėzui, kad kiekvienas žmogus turi bent vieną nuodėmę, dėl kurios privalo atgailauti, ir labiausiai įprasta ir normalu, kad turi jų daugybę. Tai va, kadangi šis pasaulis ruošiasi baigtis ir čia ateina Dievo karalystė, labiau, nei norėtume įžengti į ją perdarytu per stebuklus kūnu, svarbu, kad keliautume į ją siela, apvalyta atgailaujant ir išgydyta atleidus. Beje, Kafarnaumo paralyžiuotasis dalį gyvenimo praleido lovoje, nes nusidėjo, juk žinoma, kad bet kokia liga – nuodėmės padarinys, todėl kuo logiškiausia išvada, jog tikroji geros sveikatos sąlyga, be to, kad yra dvasios nemirtingumo, ir net nežinome, ar kūno nemirtingumo, sąlyga, gali būti tik visiškas tyrumas, absoliutus nuodėmės nebuvimas, arba per pasyvų ir veiksmingą nežinojimą, arba per aktyvų jos išsižadėjimą, tiek veiksmuose, tiek ir mintyse. Tačiau neverta manyti, kad mūsų Jėzus vaikščiotų po tuos Viešpaties kraštus švaistyti galią gydyti ir valdžią atleisti, kurią jam suteikė pats Viešpats. Aišku, ne todėl, kad nebūtų to troškęs, nes jo gera širdis labiau jį lenktų tapti visuotine panacėja, negu, kaip

buvo įpareigotas Dievo liepimu, skelbti visiems laikų pabaigą ir iš kiekvieno reikalauti atgailos, o kad nusidėjėliai negaištų per daug laiko apmąstymams, kurie tik vilkina sunkų sprendimą tarti, Nusidėjau, Viešpats įdėjo į Jėzaus lūpas kai kuriuos daug žadančius ir baisius žodžius, kaip kad šiuos, Iš tiesų jums sakau, kad kai kurie iš čia esančių nepatirs mirties, kol neįamatys ateinant Dievo karalystę su visa savo galia, dabar įsivaizduokime, kokį triuškinantį poveikį toks pareiškimas daro žmonių sąmonei, iš visur neramos minios plūdo ir sekė paskui Jėzų, tarsi jis tiesiogiai turėtų nuvesti jas į naują rojų, kurį Viešpats įkursias žemėje ir kuris nuo pirmojo skirsis tuo, kad dabar juo mėgausis daugelis, malda, atgaila ir gailesčiu atpirkę Adomo nuodėmę, taip pat vadinamą gimtąja. O kadangi šie patiklūs žmonės daugiausia priklausė žemiesiems visuomenės sluoksniams, amatininkams ir žemkasiams, žvejams ir moterytėms, Jėzus vieną dieną, kai Dievas paliko jam daugiau laisvės, išdrįso ekspromtu pasakyti kalbą, kuri pakerėjo visus klausančiuosius, išspaudė jiems džiaugsmo ašaras, tarsi sušmėžavo prieš juos jau nesitikėtas išganymas, Palaiminti, tarė Jėzus, palaiminti jūs, beturčiai, nes jūsų yra Dievo karalystė, palaiminti jūs, kurie dabar alkstate, nes būsite pasotinti, palaiminti jūs, kurie dabar verkiate, nes juoksitės, bet šiuo metu Dievas susigriebė, kas čia vyksta ir, negalėdamas atšaukti to, ką Jėzus pasakė, privertė jo liežuvį skelbti kitus žodžius, sulig kuriais laimės ašaros pavirto į juodus rūpesčius dėl juodos ateities, Palaiminti būsite, kai žmonės jūsų nekės, kai jus išvays, ižeis ir atmes jūsų vardą kaip negarbingą dėl Žmogaus sūnaus. Kai Jėzus šitai pasakė, jo siela tarsi nusileido į kojas, nes tą pat akimirką dvasioje iškilo tragiškas kančių ir mirčių, apie kurias Dievas jam buvo pranešęs jūroje, vaizdas. Todėl priešais minią, kuri žvelgė į jį apimta baimės, Jėzus parpuolė ant kelių ir paslikas tyliai meldėsi, niekas iš ten buvusiųjų negalėjo įsivaizduoti, ko jis prašė, – visiems atleidimo, jis, kuris gyrėsi, būdamas Dievo sūnus, galįs atleisti visiems

kitiems. Tą naktį, likęs palapinėje su Marija Magdaliete, Jėzus tarė, Aš esu piemuo, kuris ta pačia lazda varo aukoti nekaltuosius ir kaltuosius, išgelbėtuosius ir pražuvusiuosius, gimusiuosius ir turinčiuosius gimti, kas mane išvaduos nuo šitos sąžinės graužaties, mane, šiandien matantį save taip, kaip anuomet save matė mano tėvas, bet jis atsako už dvidešimt gyvybių, o aš – už dvidešimt milijonų. Marija Magdalietė verkė su Jėzumi ir sakė, Tu to nenorėjai, Dėl to dar blogiau, atsakė jis, o ji, tarsi nuo pat pradžių ir visada žinojusi, kas mums atsiskleidžia pamažu, jam sakė, Dievas nubrėžia kelius ir pasiunčia tuos, kurie turi jais eiti, tave jis išrinko, kad savo tarnyste atvertum kelią tarp kelių, bet tu juo neisi, nepastatysi šventyklos, kiti ją pastatys ant tavo kraujo ir vidurių, bet būtų geriau, kad nuolankiai priimtum likimą, kurį Dievas jau skyrė ir parašė tau, nes visi tavo gestai yra numatyti, žodžiai, kuriuos turi pasakyti, laukia tavęs vietose, kur turėsi nueiti, ten bus raišieji, kuriems duosi kojas, aklieji, kuriems duosi regėjimą, kurtieji, kuriems duosi klausą, nebyliai, kuriems duosi balsą, mirusieji, kuriems galėsi duoti gyvybę, Neturiu galios prieš mirtį, Ar niekad to nepabandei, Taip, bandžiau, bet figmedis neatgijo, Laikas dabar kitas, tu esi įpareigotas norėti to, ko nori Dievas, bet Dievas negali atsakyti tau to, ko nori tu, Kad išlaisvintų mane nuo šios naštos, daugiau nebenoriu, Nori neįmanomo, Jėzau, vienintelis dalykas, kurio Dievas tikrai negali, – tai nemylėti savęs, Iš kur žinai, Moterys kitaip galvoja, galbūt todėl, kad mūsų kūnas kitoks, tikriausiai todėl, taip, tikriausiai todėl.

Vieną dieną, kadangi žemė visada per daug didelė vieno žmogaus pastangoms, net tada, kai kalbama tik apie mažutę jos dalelę, kaip kad šiuo atveju Palestiną, nusprendė Jėzus išsiuntinėti savo draugus poromis po miestus, miestelius ir kaimus skelbti greito Dievo karalystės atėjimo, visur mokant ir pamokslaujant taip, kaip darė jis pats. Ir kadangi liko vienas su Marija Magdaliete, nes kitos moterys lydėjo vyrus, pagal vienų ir kitų skonius ir polinkius,

nusprendė keliauti į Betaniją, kuri yra netoli Jeruzalės, ir taip, jei nebūtų nepagarbu šitaip sakyti, vienu šūviu nušauti du zuikius, ap-
 lankyti Marijos šeimą, nes jau buvo metas broliams ir seserims susitaikyti, o svainiams susipažinti, o paskui vėl visiems susirinkus nueiti į Jeruzalę, nes Jėzus visiems draugams paskyrė susitikimą po trijų mėnesių Betanijoje. Ką ta dvylika veikė Izraelio žemėse, nėra daug kas sakyti, pirmiausia todėl, kad, išskyrus kelias gyvenimo smulkmenas ir mirties aplinkybes, ne jų istoriją esame pašaukti papasakoti, antra todėl, kad jiems nebuvo suteikta daugiau kaip galia kartoti, nors pagal kiekvieno būdą, mokytojo pamokas ir darbus, o tai reiškia, kad jie mokė kaip jis, bet gydė kaip mokėjo. Gaila, kad Jėzus jiems buvo griežtai prisakęs neiti pagonių keliu ir nekelti kojos į samariečių miestus, nes su šiuo keistu netolerancijos pasireiškimu, kurio nebūtum galėjęs tikėtis iš gerai išauklėto žmogaus, buvo prarasta proga sutrumpinti būsimus darbus, nes Dievui turint gan aiškiai išreikštą ketinimą plėsti savo teritorijas ir įtaką, anksčiau ar vėliau reikės pasiekti ne tik samariečius, bet ypač pagonis, ar čia, ar kitur gyvenančius. Jėzus jiems prisaakė gydyti ligonius, prikelti mirusiuosius, švarinti raupsuotuosius, išvaryti demonus, bet iš tiesų, be miglotų ir labai bendrų užuominų, nepastebima, kad būtų likęs tokių veiksmų sąrašas ar prisiminimas, jei jie tikrai buvo atlikti, ir tai galiausiai pasitarnauja įrodymui, kad Dievas nepasitiki nė vienu, kad ir kokios geros būtų rekomendacijos. Kai dvylika grįš pas Jėzų, be abejo, turės ką jam papasakoti apie atgailos, kurią skleisdami vaikščiojo, pamokslavimo rezultatus, bet labai mažai ką galės paminėti išgydymų srityje, išskyrus išvarymą kelių antraeilių demonų, tų, kuriems nereikia ypač įsakmių egzorcizmų peršokti iš vieno žmogaus į kitą. Taip, jie pasakys, kad kartais juos išvarydavo arba blogai priimdavo keliuose, kurie nebuvo pagonių, ir miestuose, kurie nebuvo samariečių, ir neturės kitos paguodos, kaip išeinant nusipurtyti dulkes nuo kojų, tarsi kaltos būtų vargšės dulkės, kurias visi

mindo ir kurios niekuo nesiskundžia. Bet Jėzus buvo jiems prisakęs, kad tokiais atvejais jie turi taip elgtis, tarsi liudydami prieš tuos, kurie nenorėjo klausyti, iš tiesų apgailėtinas, susitaikėliškas atsakas, nes kalbama apie atmetą paties Dievo žodį, kadangi Jėzus pasakė labai aiškiai, Nesirūpinkite, ką turėsite kalbėti, atėjus metui jums bus įkvėpta, ką turite pasakyti. Na, pagaliau galbūt dalykai ir negali taip gerai klostytis, galbūt šiuo kaip ir kitais atvejais doktrinos tvirtumas, kuris yra virš visko, priklauso nuo asmeninio veiksnio, kuris yra pagrindas, pamoka, jei nenutrūktgalviška ją pridurti, regis, gera, pasinaudokime ja.

Oras pasitaikė toks, kaip kad ką tik nuskintos rožės, kaip jos gaivus ir kvapus, o keliai švarūs ir malonūs, tarsi priekyje būtų praėję angelai, apšlakstydami juos rasa, paskui iššlavę laurų ir mirtų šluotomis. Jėzus ir Marija Magdaliėtė keliavo neatskleisdami savo tapatybės, niekad nenakvodami užėigos namuose, vengdami prisijungti prie karavanų, kur buvo didesnė rizika susitikti su kuo nors, kas juos atpažintų. Nebuvo taip, kad Jėzus apleistų savo pareigas, nes to nepakęstų priekabus Dievo budrumas, bet atrodė, kad pats Dievas nusprendė suteikti jam kelias laisvas dienas, nes į kelią neišėidinėjo nei išgydymo meldžiantys raupsuotieji, nei jį atmetantys apsėstieji, ir kaimai, per kuriuos ėjo, idiliškai mėgavosi Viešpaties ramybe, tarsi savaime būtų pažengę atgailos keliu. Miegojo ten, kur juos užklupdavo naktis, neieškodami kitų patogumų, kaip glaustis vienas prie kito, kartais kaip vienintelį stogą turėdami dangaus skliautą, didžiulę juodą Dievo akį, nusėtą šviesų, kurios yra atspindys, paliktas žvilgsnių žmonių, karta iš kartos stebinčių dangų, klausiančių tylą ir išklausančių vienintelį atsakymą, kurį tylą duoda. Vėliau, kai pasaulyje bus viena, Marija Magdaliėtė norės prisiminti šias dienas ir šias naktis, ir kaskart bus priversta labai kovoti, kad apgintų atmintį nuo sielvarto ir kartėlio antpuolių, tarsi reikėtų ginti meilės salą nuo staigių audringos jūros puolimų ir pabaisų. Jau tas metas

netoli, bet žiūrint į žemę ir dangų nematyti artėjimo ženklų, taip laisvoje erdvėje paukštis sklando ir nepastebi greitojo sakalo, kuris, į priekį atkišęs nagus, krinta lyg akmuo. Jėzus ir Marija Magdaliėtė dainuoja kelyje, kiti keliautojai, kurie jų nepažįsta, sako, Laimingi žmonės, ir tą akimirką nėra teisingesnės tiesos. Taip jie pasiekė Jerichą, ir iš ten palengva, praleidę kelyje dvi ilgas dienas, nes karštis buvo didelis, o vešėlių jokių, pakilo į Betaniją. Po dvejų praėjusių metų Marija Magdaliėtė nežinojo, kaip ją priims brolis ir sesuo, juo labiau kad ji išėjo iš namų gyventi blogo gyvenimo, Galbūt jie mano, kad aš mirusi, sakė, galbūt net trokšta, kad būčiau mirusi, ir Jėzus stengėsi išvyti jai iš galvos tas juodas mintis, Laikas viską gydo, pareiškė jis neprisiminęs, kad žaizda, kuri jam buvo jo paties šeima, tebebuvo skaudi ir atvira ir visą laiką kraujavo. Ižengė į Betaniją, Marija užsidengusi pusę veido iš gėdos, kad nepažintų kaimynai, ir Jėzus švelniai jai papriekaištavo, Nuo ko slepiesi, nebese daugiau moteris, kuri gyveno kitą gyvenimą, jos jau nėra, Nesu ta, kuri pabėgo, tai tiesa, bet esu, kas buvau, ir tą, kas esu, bei tą, kas buvau, vieną su kita sieja gėda tos, kuri pabėgo, Dabar esi, kas esi, ir esi su manimi, Palaimintas tebūna už tai Dievas, jis, kuris vieną dieną atims iš manęs tave, ir Marija leido kristi skarai, atidengdama veidą, bet niekas nepasakė, Antai eina Lozorėjus sesuo, ta, kuri išėjo gyventi kaip prostitutė.

Štai namai, tarė Marija Magdaliėtė, bet neturėjo drąsos pasibelsti ir balso pranešti apie save. Jėzus stumtelėjo vartelius, kurie buvo tik priverti, ir paklausė, Ar yra kas, iš vidaus atsiliepė moteriškas balsas, Kas čia, atrodė, kad pačios atsakymas atvedė ją prie durų, ir ji pasirodė – Morta, Marijos sesuo, dvynės, bet ne vienodos, nes šiai amžius pridarė daugiau nuostolių, arba darbas, arba būdas ir gyvensena. Pirmiausia ji pažvelgė į Jėzų, ir jos veidas, tarsi nuo jo būtų nuslinkęs debesis, staiga nušvito ir nusigiedrijo, bet tuoj pat, perkėlusi žvilgsnį į seserį, suabejojo, veide išryškėjo nepasitenkinimas.

Kas jis, kad būna su ja, tikriausiai pagalvojo, arba galbūt, Kaip jis gali būti su ja, jei yra tu, kuo atrodo, bet Morta nemokėtų pasakyti, jeigu jai lieptų, kuo jai atrodė esąs Jėzus. Ir, be abejo, todėl užuot klausiusi sesers, Kaip gyveni, arba, Ką čia veiki, ištarė tokius žodžius, Kas šis žmogus, kuris tave lydi, Jėzus nusišypsojo, ir jo šypsena strėlės greičiu ir kirčiu pataikė Mortai tiesiai į širdį, ir ten liko taip mausti, tarsi keistas ir nepažįstamas džiaugsmas, Vadinuosi Jėzus Nazarietis, tarė, ir esu su tavo seserimi, šie žodžiai, buvę, mutatis mutandis*, kaip kad mokėjo pasakyti romėnai lotyniškai, lygia-verčiai tiems, kuriuos sušuko broliui Jokūbui, atsiskirdamas nuo jo jūros pakrantėje, Ji vadinasi Marija Magdalieta ir yra su manimi. Morta atidarė duris ir tarė, Įeikite, esi namie, bet nežinia, apie kurią iš dviejų pagalvojo. Jau kieme Marija Magdalieta paėmė seserį už rankos ir tarė, Priklausau šiems namams, kaip ir tu, priklausau šiam vyrui, kuris tau nepriklauso, esu atvira su tavimi ir su juo, tačiau nesipuikuok savo dorybe ir nesmerk mano netobulumo, atėjau su taika ir taikoje noriu likti. Morta tarė, Priimu tave kaip seserį pagal kraują ir tikiuosi, kad gali ateiti diena, kai priimsiu iš meilės, bet šiandien dar ne, norėjo tęsti, bet ją sulaikė mintis, ar vyras, buvęs su seserimi, žino ar ne, kokį gyvenimą ji anksčiau gyveno, ar taip nebegyvena, ir tada, šiuo mintijimo metu, jos veidas išraudo ir suglumo, akimirka nekenė jų abiejų ir savęs pačios, pagaliau prabilo Jėzus, kad Morta išgirstų, ką jai reikia išgirsti, juk nesunku atspėti, kas dedasi žmonių mintyse, Dievas teisia mus visus, ir kasdien teis mus skirtingai pagal tai, kas esame kasdien, tai va, jei tave, Morta, Dievas turėtų teisti šiandien, nemanyk, kad jo akyse skirtumeisi nuo Marijos, Paaškind geriau, nesuprantu tavęs, O aš daugiau tau nesakysiu, laikyk mano žodžius savo širdyje ir kartok juos sau, kai žiūrėsi į savo seserį, Ar Marija jau ne, Ar nori žinoti, ar jau nesu

* Su tam tikrais pakitimais (lot.). *Vert. past.*

šliundra, šiurkščiai nutraukdama nepabaigtą sesers sakinį paklausė Marija Magdaliėtė. Marija atšlijo, užsidengė rankomis veidą, Ne, ne, nenoriu, kad sakytum, man užtenka Jėzaus žodžių, ir negalėdama susilaikyti pravirko. Marija priėjo, apkabino ją tarsi supdama, Morta kūkiodama sakė, Koks gyvenimas, koks gyvenimas, bet nežinia, ar kalbėjo apie sesers, ar apie savą. Kur Lozorius, paklausė Marija, Sinagogoje, Kaip jo sveikata, Kaip ir seniau kenčia nuo dusulio, o šiaip neblogai. Jai norėjosi pridurti, vėl apėmus kartėlio priepuoliui, kad su savo rūpesčiu pavėlavo, nes visus šiuos kalto nebuvimo metus dosnioji sesuo, dosni laiko ir kūno, ironizavo pykčio apimta Morta, niekad neprisiminė pasiteirauti apie šeimą, ypač apie brolių, kurio silpna sveikata kas akimirką atrodė suvis pašlysianti. Atsisukusi į Jėzų, kuris atsitraukęs per porą žingsnių atidžiai stebėjo tą prastai maskuojamą susikirtimą, Morta tarė, Mūsų brolis sinagogoje perrašinėja knygas, niekam daugiau neturi sveikatos, ir tai nuskambėjo, nors tikriausiai netyčia, kaip balsas žmogaus, niekaip negalinčio suprasti, kaip įmanoma gyventi be tos stropios jėgos, be to nuolatinio triūso, kad kiekvieną mielą dieną neturi nė minutės poilsio. Nuo ko kenčia Lozorius, paklausė Jėzus, Nuo dusulio, tarsi jam stotų širdis, paskui taip išblykšta, atrodo, kad tuoj numirs. Morta padarė pauzę ir pridūrė, Jis jaunesnis už mudvi, pasakė negalvodama, galbūt todėl, kad staiga suvokė paties Jėzaus jaunumą, dar kartą jos dvasia susijaukė, širdį palietė pavydo jausmas, ir to rezultatas buvo žodžiai, kurie keistai nuskambėjo, kai šalia stovėjo Marija Magdaliėtė, kuriuos jai būtų ir priklausę ištarti, Tu pavargai, atsisėsk, leisk man nuplauti tau kojas. Vėliau Marija, likusi su Jėzumi, pusiau rimtai, pusiau juokais tarė, Kaip matyti ir girdėti, šitos seserys gimė, kad įsimylėtų tave, ir Jėzus atsakė, Mortos širdis pilna liūdesio, kad negyveno, Jos liūdesys ne dėl to, ji liūdi, nes mano, kad nebėra danguje teisingumo, jei apdovanojimą gauna paleistuvė, o dorosios kūnas tuščiai gyvuoja, Jai Dievas kitaip atlygins, Gali būti, bet Dievas,

padaręs pasaulį, neturėtų drausti nė vieno iš savo darbo vaisių moterims, kurių kūrėjas irgi yra, Pavyzdžiui, pažinti vyrą, ar ne, Taigi, kaip tu pažinai moterį ir daugiau tau turėtų nereikėti, kad jau esi Dievo sūnus, Tas, kuris su tavimi gulasi, yra ne Dievo sūnus, o Juozapo sūnus, Iš tiesų, nuo tada, kai atėjai, niekad nejaučiau, kad guli su kokio nors dievo sūnumi, Nori pasakyti Dievo, Kiek atiduočiau, kad juo nebūtum.

Per berniuką, kaimynų sūnų, Morta nusiuntė broliui žinią, kad grįžo Marija, bet tai padarė tik ilgai dvejojusi, nes taip bus paskubinta neišvengiama ir pikantiška žinia, kad prostitutė, Lozorius sesuo, grįžo namo, dėl ko šeima vėl bus žmonių apkalbama, o juk dabar tos apkalbos buvo nutildytos. Savęs pačios ji klausė, ar drįs kitą dieną pasirodyti gatvėje, o dar blogiau – vestis seserį, nes teks kalbėtis su kaimynėmis ir draugėmis, pavyzdžiui, sakyti, Prisimeni mano seserį Mariją, štai ji, grįžo namo, ir pašnekovė supratingai atsakys, Kaipgi, prisimenu, kas gi jos neprisimena, tegu šios proziškos smulkmenos nepiktina tų, kurie su jomis turi gaišti laiką, Dievo istorija ne visa dieviška. Morta sudraudė save dėl piktų minčių, kai parėjęs Lozorius apkabino Mariją ir paprastai tarė, Sveika parvykusi, sese, tarsi jo nekamuotų tiek metų jos nebuvimo ir tylaus susikrimitimo, ir kadangi dabar jai reikėjo duoti kokį nors džiugaus nusiteikimo ženklą, Morta parodė į Jėzų ir tarė broliui, Čia Jėzus, mūsų svainis. Abu vyrai pažiūrėjo vienas į kitą prielankiai ir netrukus sėdo pasišnekėti, o moterys, kartodamos gestus ir judesius, kurie kadaise buvo bendri, ėmė ruošti valgį. Pavakarieniavę Lozorius ir Jėzus išėjo į kiemą atsigaiivinti vakaro vėsa, viduje liko seserys spręsti svarbaus klausimo, kur patiesti guolius, atsižvelgiant į šeimos sudėties permainą, ir patylėjęs Jėzus, žvelgdamas į pirmas žvaigždes, pasirodžiusias dar šviesiame danguje, paklausė, Tai kančiniesi, Lozoriau, ir Lozorius atsakė keistai ramiu balsu, Taip, kančinuosi, Greit nebesikankinsi, tarė Jėzus, Žinoma, kai būsiu miręs,

Nustosi kankintis dabar, Nesisakei, kad esi gydytojas, Broli, jie būčiau gydytojas, nežinočiau, kaip tave išgydyti, Negali manęs išgydyti net ir juo nebūdamas, Esi išgydytas, lipšniai sušnabždėjo Jėzus, paimdamas jį už rankos. Tą pat akimirką Lozorius pajuto, kad liga išeina iš kūno, tarsi tamsus vanduo, ryjamas saulės, kad sustiprėjo kvėpavimas ir atjaunėjo širdis, o kadangi negalėjo suprasti, kas vyko, sie-loje jį apėmė baimė, Kas čia darosi, paklausė užkimusiu nuo nerimo balsu, Kas tu, Ne, ne gydytojas, nusišypsojo Jėzus, Vardan Dievo, sakyk, kas tu, Neminek Dievo vardo be reikalo, Kaip turiu suprasti, Pašauk Mariją, ji tau pasakys. Šaukti nė nereikėjo, pritrauktos stai-gaus tembrų pasikeitimo, Morta ir Marija pasirodė tarpduryje, ar tik vyrai nesikivirčija, bet tuoj pamatė, kad ne, kiemas buvo visas mėlynas, oras, norime pasakyti, ir virpantis Lozorius rodė į Jėzų, Kas jis, klausė, kad palietęs mane ranka ir pasakęs, Esi išgydytas, išgydė mane. Morta priėjo prie brolio ketindama nuraminti, kaip tai imanoma, kad būtų išgydytas, jei taip drebėjo, bet Lozorius atstūmė ją ir tarė, Sakyk tu, Marija, jį atvedusi, kas jis toks. Stovėdama ant durų slenksčio Marija Magdaliatė pasakė paprastai, Jis – Jėzus Nazarietis, Dievo sūnus. Tai va, nors šios vietos nuo pasaulio pradžios nuolat apdovanojamos pranašiškais apreiškimais ir apokaliptiniais skelbimais, natūralu, kad Lozorius ir Morta būtų parodę visišką nepatiklumą, nes viena yra pripažinti, kad kas nors staiga stebuklingai pagijo, ir kita, kai kas nors ateina ir tau sako, kad žmogus, palietęs tavo ranką ir išvadavęs iš ligos, yra paties Dievo sūnus. Tačiau tikėjimas ir meilė gali daug, net yra teigiančiųjų, jog jiems nebūtina eiti kartu, kad galėtų viską, nutiko taip, kad Morta verkdamą puolė Jėzui į glėbį, paskui išsigandusi tokios drąsos, susmuko ant žemės, ten liko ir persimainiusiu veidu tegalėjo šnabždėti, Aš numazgojau tau kojas, numazgojau tau kojas. Lozorius nesujudėjo, jį paralyžiavo nuostaba, galime netgi tarti, kad jei netikėtas apreiškimas nenu-trenkė jo, taip buvo todėl, kad savalaikis meilės veiksmas minute

anksčiau vietoj senos širdies jam įdėjo naują. Šypsodamasis Jėzus priėjo prie jo ir apkabino, Nesistebėk matydamas, kad Dievo sūnus yra Žmogaus sūnus, iš tikrųjų Dievas neturėjo kur daugiau rinktis, kaip kad vyrai, pasirenkantys moteris, ir moterys, pasirenkančios vyrus. Paskutiniai žodžiai buvo skirti Marijai Magdalietei, kuri juos priėmė geraširdiškai, bet Jėzus pamiršo, kad jie padidins Mortos kančias ir jos vienatvės nevilgtį, toks skirtumas tarp Dievo ir jo sūnaus, Dievas tai daro tyčia, o sūnus – tik dėl labai žmogiško nerangumo. Pagaliau džiaugsmas šiandien šiuose namuose didelis, rytoj Morta vėl ims kentėti ir dūsauti, bet jau neabejotinai ji gali turėti paguodą, kad niekas nedrįs valkioti po Betanijos gatves, aikštes ir turgavietes palaidą sesers gyvenimą, kai tuoj sužinos, ir tuo užsiims pati Morta, kad vyras, atėjęs su ja, be arbatos ir nuoviro išgydė Lozorius ligą. Buvo namuose, susibūrę ir mėgaudamiesi vienas kito draugija, ir Lozorius tarė, Kartkartėmis pasiekdavo mus žinios, kad vienas žmogus iš Galilėjos vaikšto darydamas stebuklus, bet ne tai, kad jis Dievo sūnus, Vienos žinios keliauja greičiau už kitas, tarė Jėzus, Ar tu esi tas žmogus, Tu pasakei. Tada Jėzus papasakojo savo gyvenimą nuo pradžios, bet ne visą, apie Piemenį nesakė nė žodžio, apie Dievą paminėjo tik tai, kad pasirodė jam ir pasakė, Esi mano sūnus. Jei ne ta pirma žinia apie tolimus stebuklus, virtusius grynomis tiesomis dėl apčiuopiamo jų akivaizdumo, jei ne tikėjimo galia, jei ne meilė ir jos galios, be abejo, Jėzui būtų buvę labai sunku vien lakoniška fraze, nors ir kilusia iš Dievo lūpų, įtikinti Lozorių ir Mortą, kad vyras, kuris netrukus eis gultis su jų seserimi, yra sukurtas dieviškos dvasios, jei jo žmogiškas kūnas suartėja su jos kūnu, kurį nebijodami Dievo pažino tiek daug vyrų. Atleiskime Mortai išdidumą, kuris paskatino ją tyliai, užsidengus galvą antklode, kad nieko nematytų ir negirdėtų, tarti, Aš būčiau vertesnė.

Kitą rytą žinia pasklido labai greitai, viskas Betanijoje buvo šlovinimas ir dėkojimas Viešpačiui, ir nors kuklieji ėmė abejoti nutikimu

manydami, kad jų kraštas per mažas, kad galėtų atsitikti didūs dalykai, jiems neliko nieko kito, kaip pasiduoti, regint stebuklingai išgijusį Lozorijų, apie kurį niekad nepasakysi, kad imsiąs pardavinėti sveikatą, nes buvo tokios geros širdies, kad visą atiduotų ir taip, jei galėtų. Prie durų jau būriavosi smalsuoliai, kurie norėjo savomis ir todėl patikimomis akimis išvysti stebukladarį, o esant galimybei dėl galutinio tikrumo paliesti jį. Taip pat vyko gydytis ligoniai, vieni savo kojomis, kiti nešami giminių ant neštuvų ar ant nugarų, tiek, kad siauroje gatvėje, kur gyveno Lozorius ir jo seserys, nebuvo įmanoma praeiti. Sužinojęs apie padėtį Jėzus liepė pranešti, kad visiems kalbės kaimo aikštėje ir kad visi eitų ten, o jis tuoj ateisias. Tik va, kas laiko paukštį rankoje, nebus toks kvailas, kad leistų jam nuskristi, veikiau iš pirštų padarys dar tvirtesnę narvą. Dėl šio gudrumo ar nepatiklumo niekas iš ten nėjo, ir Jėzui teko pasirodyti ir išeiti iš namo kaip ir bet kam, lygiai kaip mums pasirodyti ant slenkščio, be muzikos ir spindinčios šviesos, nedrebant žemei, o dangui nepasislenkant iš vienos pusės į kitą, Štai aš, tarė jis stengdamasis kalbėti natūraliai, ir jam tai pavyko, tie žodžiai savaime, išstarti to, kas juos ištarė, sugebėjo parklupdyti ant žemės visą kaimą, šaukiantį pasigailėjimo, Gelbėk mus, šaukė vieni, Išgydyk mus, meldė kiti. Jėzus išgydė vieną, kuris, būdamas nebylys, negalėjo prašyti, o kitiems liepė eiti namo, nes jie neturį pakankamo tikėjimo, ir grįžti kitą dieną, bet pirmiausia atgailauti dėl nuodėmių, nes prisiartinio Dievo karalystė ir laikas greitai užsibaigsias, jau žinoma doktrina. Ar tu Dievo sūnus, klausinėjo jo, ir Jėzus atsakinėjo mįslingai, prie to jau priprato jo klausantieji, Jei nebūčiau, greičiau tave Dievas paverstų nebyliu, negu leistų tau šito klausti.

Šiais įsidėmėtinais veiksmais prasidėjo Jėzaus viešnagei Betanijoje, kol neatėjo susitikimo diena, sutarta su mokiniais, vaikščiojusiais po tolimas vietas. Žinoma, netrukus ėmė plaukti žmonės iš aplinkinių miestų ir kaimų, sužinoję, kad žmogus, daręs stebuklus šiaurėje, dabar yra Betanijoje. Jėzui nereikėjo net išeiti iš Lozorius

namų, nes visi traukė į juos kaip į piligrimystės vietą, bet Jėzus jų nepriėmė, liepė jiems rinktis ant tam tikro kalno už kaimo, ir ten skelbsias jiems atgailą ir kai ką išgydysias. Tiek apie tai kalbėta, kad gandai pasiekė Jeruzalę, ir minios dar padidėjo, taigi Jėzus klausė savęs, ar jam likti rizikuojant, kad kils riaušės, įprastos pernelyg dideliuose susibūrimuose. Iš Jeruzalės, išgirdusi apie išganymo ir išgydymo viltį, pirmiausia plūdo paprasta liaudis, bet netrukus ėmė pasirodyti ir žmonės iš aukštesniųjų klasių, ir net keli fariziejai bei Rašto aiškintojai, kurie nenorėjo tikėti, kad kas nors, būdamas sveiko proto, turėtų drąsos, galima sakyti, savižudiškos, vadintis pažodžiui Dievo sūnumi. Grįžo į Jeruzalę suirzę ir sutrikę, nes Jėzus klausiamas niekad to nepatvirtino, ir visa jo kalba sūnaus tema – tai įvardyti save Žmogaus sūnumi, o jei minint Dievą pasitaikydavo, kad pavadintų jį Tėvu, buvo galima suprasti, kad jis visų, o ne tik jo vieno Tėvas. Tuomet keblus ir ginčytinas klausimas liko gydomoji galia, kurią jis daug kartų įrodė, veikianti be išmoningų magišku judesiu, labai paprastai, vienas ar du žodžiai, Vaikščiok, Kelkis, Kalbėk, Praregėk, Būk švarus, lengvas prisilietimas ranka, ne daugiau nei pirštų galiukais, ir tuoj pat raupsuotųjų oda suspindėdavo kaip rasa nuo pirmųjų saulės spindulių, nebyliai ir mikčiai sužavėdavo smarkiu išlaisvinto žodžio srautu, paralyžiuotieji stryktelėdavo nuo neštuvų ir šokdavo, kol netekdavo jėgų, akieji netikėjo tuo, ką matė jų akys, šlubiai bėgte bėgo, o paskui vien iš džiaugsmo apsimėsdavo raišais, kad vėl leistųsi bėgti. Atgailaukite, sakė jiems Jėzus, atgailaukite, ir daugiau nieko iš jų neprašė. Bet Šventyklos kunigai, geriau nei bet kas žinantys apie sąmyšius ir kitus istorinius neramumus, savo laiku paskatintus visokių pranašų ir skelbėjų, pasvėrę ir pamatavę visus iš Jėzaus girdėtus žodžius, nusprendė, kad šįkart neturi būti panašių kaip andai religinių, visuomeninių ir politinių bruzdėjimų ir kad nuo šiol atidžiai seks visa, ką tas galilėjietis darys ir sakys, kad esant reikalui, regis, iki to bus prieita, būtų pakirstas ir išrautas su šaknimis

jau pasireiškiantis blogis, nes vyriausiasis kunigas sakė, Manęs jis neapgaus, Žmogaus sūnus yra Dievo sūnus. Jėzus nėjo sėti sėklų į Jeruzalę, bet Betanijoje nuliejo, nukalė ir išaštrino pjautuvą, kuriuo teks pjauti derlių.

Ši šventė atėjo, kai į Betaniją – du dabar, du rytoj, kaskart poromis arba keturiese, jei susitiko kelyje, – ėmė ateidinėti mokiniai. Skyrėsi tik smulkmenos ir aplinkybės, visi nešė tą pačią žinią – iš dykumos išėjo žmogus, kuris pranašavo senoviška maniera, tarsi nuo balso būtų riedėję akmenys ir rankomis būtų perkeliama kalnai, skelbdamas bausmes liaudžiai ir neišvengiamą Mesijo atėjimą. Jiems nepavyko jo pamatyti, nes jis nuolat ėjo iš vienos vietos į kitą, ir dėl atneštų žinių, nors apskritai sutampančių, visos buvo iš antrų rankų, ir, anot jų, jei nėjo jo ieškoti, tik todėl, kad buvo besibaigias sutartas trijų mėnesių terminas ir jie nenorėjo vėluoti į susitikimą. Tada Jėzus paklausė, ar jie žino, kuo vardu tas pranašas, ir jie atsakė, kad Jonas, taigi toks buvo vardas žmogaus, kuris turėjo ateiti jam padėti sutinkamai su tuo, ką Dievas jam pranešė atsisveikindamas. Jau atėjo, tarė Jėzus, ir draugai nesuprato, ką tokiais žodžiais jis norėjo pasakyti, tik Marija Magdaliatė, bet ši žinojo viską. Jėzus jau norėjo eiti pasitikti Jono, kuris neabejotinai ieškojo jo, bet iš dvylikos dar trūko Tomo ir Judo Iskarijoto, o kadangi galėjo nutikti, kad jie atneš tiesioginių ir išsamesnių žinių, toks užtrukimas jį erzino. Tačiau vertėjo palaukti, anie buvo matę Joną ir kalbėję su juo. Iš palapinių, kur buvo apsistoję už Betanijos, atėjo ir kiti paklaustyti, ką kalbėjo Tomas ir Judas Iskarijotas, susėdo visi į ratą Lozorijaus namų kieme, o Morta, Marija ir kitos su jomis buvusios moterys patarnavo. Taigi kalbėjo pakaitomis Judas Iskarijotas ir Tomas, ir papasakojo, kad Jonas buvo dykumoje, kai į jį kreipėsi Dievo žodis, tada patraukė iš ten į Jordano pakrantes skelbti atgailos krikšto už nuodėmių atleidimą, ir ten apsikrikštyti ateinančias minias jis pasitikdavo šiais riksmis, kuriuos mes girdėjome ir kuriais stebėjomės, Angių išperos, kas jus

mokė bėgti nuo besiarantinčios rūstybės, duokite nuoširdaus atsiver-
timo vaisių ir neapsigaukite sakydami, kad jūsų tėvas – Abraomas,
nes aš jums sakau, kad Dievas gali pažadinti Abraomui vaikų iš
šitų akmenų, palikdamas jus suniekintus, štai kirvis jau prie medžių
šaknų, ir kiekvienas medis, kuris neduoda gerų vaisių, bus iškirstas
ir įmestas į ugnį, taigi baimės apimtos minios jį klausinėjo, Ką gi
mums daryti, ir Jonas jiems atsakydavo, Kas turi dvi tunikas, te-
pasidalija su neturinčiu, ir kas turi ko valgyti, tegul taip pat daro,
o muitininkams, renkantiems mokesčius, sakė, Nereikalaukite dau-
giau negu nustatyta įstatymo, bet nemanykite, kad įstatymas tei-
singas vien todėl, kad vadinasi įstatymu, o kareiviams, kurie klausė,
O mums ką daryti, atsakė, Nieko neskriauskite, neteisingai neskųs-
kite ir tenkinkitės savo alga. Šioje vietoje stabtelėjo Tomas, nes tai
jis pradėjo, ir paprašęs iš jo žodžio tęsė Judas Iskarijotas, Tada jo
klausė, ar jis yra Mesijas, ir jis atsakė, Aš krikštiju jus vandeniui,
kad paskatinčiau atsiversti, bet ateis už mane galingesnis, kuriam aš
nesu vertas atrišti sandalų dirželio, jis krikštys jus Šventąja Dvasia
ir ugnimi, jo rankoje – vėtyklė, kuria išvalys savo kluoną ir surinks
kviečius į klėtį, o pelus sudegins neužgesinama ugnimi. Judas Iska-
rijotas nutilo, ir visi laukė, ką pasakys Jėzus, bet šis pirštu braižė ant
žemės mįslingus ženklus ir tarsi laukė, kad kalbėtų kas nors kitas.
Tada Petras tarė, Ar tu – Mesijas, kuri skelbia Jonas, o Jėzus, nesi-
liaudamas braižyti dulkėse, Tu tai sakai, ne aš, man Dievas sakė tik
tai, kad esu jo sūnus, paskui patylėjęs pabaigė, Eisiu ieškoti Jono,
Eisime su tavimi, tarė tas, kuris irgi buvo vardu Jonas, Zebediejaus
sūnus, bet Jėzus lėtai papurtė galvą, Eisiu vienas, tik su Tomu ir Judu
Iskarijotu, nes jį pažįsta, o kreipdamasis į Judą, Koks jis, Aukštesnis
už tave ir daug stipresnis, želdina didelę barzdą, kuri atrodo esanti
iš dyglių, vilki kupranugarių vilnų apdaru, strėnas susijuosia odiniu
diržu, ir ten, dykumoje, sako, valgęs skėrius ir laukinį medų. Atrodo
daug panašesnis į Mesiją negu aš, tarė Jėzus ir pakilo iš rato.

Išėjo iškart kitą rytą trise, o kadangi buvo žinoma, kad Jonas niekad ilgai neužsibūna vienoje vietoje, bet kad bet kuriuo atveju labiausiai tikėtina būtų sutikti jį krikštijantį Jordano pakrantėse, jie nusileido iš Betanijos aukštumų ir patraukė į Bet Abarakuris ant Negyvosios jūros kranto, ketindami paskui eiti vis aukšтын palei upę iki Galilėjos jūros, ir dar šiauriau, iki ištakų, jei reikėtų. Bet kai išėjo iš Betanijos, nė įsivaizduoti negalėjo, kad kelionė bus tokia trumpa, nes ten pat, Bet Abaroje, sutiko Joną, vieną, tarsi būtų jų laukęs. Pamatė iš tolo mažytę žmogaus figūrą sėdint ant upės kranto, apsuptą melsvų kalnų, kurie buvo lyg kaukolės, ir slėnių, kurie atrodė kaip dar skausmingi randai, o dešinėje tarsi lydytas alavas plytėjo, grėsmingai spindėdamas po saule ir baltu dangumi, baisusis Negyvosios jūros paviršius. Kai prisiartino per akmens metimą iš svaidyklės, Jėzus paklausė bendražygių, Ar tai jis, tie du atidžiai pažiūrėjo, ranka prisidengdami akis virš antakių, ir atsakė, Bus jo dvynys, jei būtų ne jis, Laukite, kol grįšiu, tarė Jėzus, nesiartinkite, kad ir kas nutiktų, ir daugiau nieko nepridūręs ėmė leistis prie upės. Tomas ir Judas Iskarijotas atsisėdo ant nusvilintos žemės, matė Jėzų tolstant, tai pasirodant, tai išnykstant pagal vietovės paviršių, paskui jau pakrantėje einant ten, kur buvo Jonas, visą tą laiką nesujudėjęs. O, kad tik nebūtume apsigavę, tarė Tomas, Reikėjo arčiau prieiti, tarė Judas Iskarijotas, bet Jėzus, vos jį pamatęs, buvo tikras, kad tai jis, paklausė tik dėl visa ko. Ten, apačioje, Jonas atsistojo ir žiūrėjo į Jėzų, kuris artinosi. Ką jie sakys vienas kitam, paklausė Judas Iskarijotas, Galbūt Jėzus nieko jam nešako, galbūt tyli, tarė Tomas. Dabar abu vyrai tolumoje buvo veidas į veidą ir kalbėjo susijaudinę, tai buvo galima pastebėti iš gestų, judesių, kuriuos darė lazdomis, paskui įbrido į vandenį, iš čia nebuvo įmanoma jų matyti, nes juos paslėpė kranto iškilumas, tačiau Judas ir Tomas žinojo, kas turėjo įvykti, nes ir jie buvo Jono pakrikštyti, abu įžengė į tėkmę iki juosmens, o Jonas pasėmė abiem rieškučiomis vandens, iškėlė į dangų

ir išliejo virš Jėzaus galvos sakydamas, Esi krikštijamas vandeniui, tegu jis maitina tavo ugnį. Jau tai padarė, jau tai pasakė, štai išlipo iš upės Jonas ir Jėzus, pasiėmė nuo žemės lazdas, be abejo, sako vienas kitam atsisveikinimo žodžius, pasakė juos ir apsikabino, paskui Jonas patraukė palei krantą į šiaurę, o Jėzus ateina į mūsų pusę. Tomas ir Judas Iskarijotas laukė atsistoję, jis prieina ir vėl nesakydamas nė žodžio praeina ir eina toliau, keliu į Betaniją. Mokiniai eina iš paskos, lydimi nemažo apmaudo, ėdami nepatenkinto smalsumo, ir galiausiai Tomas nebegali susilaikyti ir nepaisydamas stabdančio Judo gesto paklausė, Ar nenori mums papasakoti, ką tau sakė Jonas, Dar ne laikas, atsakė Jėzus, Ar bent pasakė, kad esi Mesijas, Dar ne laikas, pakartojo Jėzus, ir mokiniai liko nesupratę, ar jis tik kartojo tai, ką buvo pasakęs anksčiau, ar pranešė jiems, kad dar ne laikas ateiti Mesijui. Prie šitos hipotezės linko Judas Iskarijotas, kai jie nusiminę atsiliko, tuo tarpu Tomas, ne toks skeptiškas ryžtingo ir atkaklaus dvasios polinkio atžvilgiu, manė, kad tai buvo paprastas pakartojimas, be to, pridūrė, nekantrus.

Apie tai, kas ten vyko, tą vakarą sužinojo tik Marija Magdaliėtė, ir daugiau niekas, Jis daug nekalbėjo, sakė Jėzus, vos spėjome pasisveikinti, o jis jau paklausė, ar aš tas, kuris turi ateiti, ar turime laukti kito, O tu ką jam atsakei, Pasakiau, kad neregiai mato ir šlubiai vaikšto, raupsuotieji tampa švarūs, o kurtieji girdi, ir geroji naujiena skelbiama neturtingiesiems, O jis, Nebūtina, kad Mesijas tiek darytų, jei padaro tai, ką privalo, Ar taip jis ir pasakė, Taip, tai tikslūs jo žodžiai, O ką privalo daryti Mesijas, Šito jo ir paklausiau, O jis, Atsakė man, kad turiu tai atrasti pats, O paskui, Daugiau nieko, nusivedė mane į upę, pakrikštijo ir nuėjo sau, Kokius žodžius sakė krikštydamas, Esi krikštijamas vandeniui, tegu jis maitina tavo ugnį. Po šio pokalbio su Marija Magdaliete Jėzus nebekalbėjo visą savaitę. Išėjo iš Lozorius namų ir nuėjo gyventi už Betanijos, kur buvo apsistoję mokiniai, bet nusišalino į atskirą nuo kitų palapinę, būdavo joje visą

dieną vienas, nes ten negalėjo įeiti net Marija Magdaliėtė, o naktį išeidavo į kalnus. Kelis kartus paslapčia ji nusekė mokiniai, pateisindami save noru apsaugoti ją, kad neužpultų laukiniai žvėrys, apie kuriuos iš tikrųjų čia nieko nežinota, ir matė, kaip jis susirasdavo laukymę ir atsisėdęs žvelgdavo ne į dangų, o į priekį, tarši lauktų, kad iš neramaus slėnių šešėlio ar iš už kalvos krašto kažkas išnirs. Buvo mėnesienos metas, ką nors ateinantį būtų galima matyti iš toli, bet niekad niekas nepasirodė. Kai rytas žengdavo pirmą žingsnį per šviesos slenkstį, Jėzus pasitraukdavo ir grįždavo į stovyklą. Valgė tik mažą dalį maisto, kurį Jonas ir Judas Iskarijotas, tai vienas, tai kitas, jam atnešdavo, bet neatsakydavo į jų pasveikinimus, o kartą net šiurkščiai išprašė Petrą, kuris tik norėjo pasiteirauti, kaip jis gyvuoja, ir gauti nurodymus. Ne visai klydo Petras žengdamas žingsnį, tik per anksti, buvo kaip buvo, nes po aštuonių dienų išėjo Jėzus iš palapinės vidury baltos dienos, prisijungė prie mokinių ir valgė su jais, o pabaigęs tarė, Rytoj eisime į Jeruzalę, į Šventyklą, ten darysite, ką ir aš, nes laikas žinoti Dievo sūnui, kam turi tarnauti jo Tėvo namai, o Mesijui – pradėti daryti, ką privalo. Mokiniai klausinėjo, ką reiškia tie jo pasakyti žodžiai, bet Jėzus jiems tepasakė, Nereikės ilgai jums gyventi, kad tai sužinotumėte. Mokiniai nebuvo pratę, kad jis su jais šitaip kalbėtų, nei matyti jį griežtai nusiteikusį, net neatrodė, kad tai tas pats Jėzus, kurį jie pažinojo, švelnus ir ramus, tas, kurį Dievas vedė kur tik norėjo ir kuris nemokėjo dejuoti. Negalėjo būti abejonės, kad permaina turėjo savų priežasčių, kol kas nežinomų, paskatinusių jį atsiskirti nuo draugų bendrijos ir vaikščioti, tarsi būtų apsėstas nakties demonų, po tas viršūnes ir tarpeklius ieškant žodžio, kurio visada ir ieškoma. Tačiau Petras, kaip vyriausias iš ten esančių, pamanė esant neteisinga, kad daugiau be jokių paaiškinimų Jėzus lieptų, Eisime į Jeruzalę, tarsi jie būtų tik pasiuntiniai, tinkami nunešti ir atnešti, bet ne žinoti, dėl ko reikėjo nueiti ir grįžti. Ir todėl tarė, Visada pripažįstame tavo galią bei valdžią ir su jomis

sutinkame, tiek dėl to, ką sakai, kaip ir dėl to, ką esi padaręs, tiek dėl to, kad esi Dievo sūnus, kaip ir žmogus, kuriuo irgi esi, bet nėra gerai, kad elgiesi su mumis kaip su nenuovokiais vaikais arba sukriošusiais seniais, nepasakydamas, ką galvoji, tik tiek, kad turėsime daryti, ką ir tu, nesuteikdamas mums galimybės pasitelkus mūsų turimą nuovoką apsvarstyti, ko iš mūsų reikalauji, Atleiskite man visi, tarė Jėzus, bet nė aš nežinau, kas mane veda į Jeruzalę, tik man buvo pasakyta, kad turiu ten eiti, nieko daugiau, bet jūs neprivalote mane lydėti, Kas tau sakė, kad turi eiti į Jeruzalę, Kai kas, įlindęs į mano galvą ir sprendžiantis, ką turiu daryti ir ko nedaryti, Labai pasikeitei nuo susitikimo su Jonu, Supratau, kad nepakanka nešti taiką, reikia nešti ir kalaviją, Jei Dievo karalystė arti, kam tada kalavijas, paklausė Andriejus, Dievas man nesako, kokių kelių pas jus ateis jo karalystė, išbandėme taiką, dabar išbandysime kalaviją, o Dievas pasirinks, bet, kartoju, neprivalote mane lydėti, Gerai žinai, kad eisime su tavimi, kad ir kur eitum, tarė Jonas, o Jėzus atsakė, Neprisiekinėk, tai žinos ten nuvykusieji.

Kitą rytą Jėzui nuėjus į Lozoriaus namus, ne tiek atsisveikinti, kiek duoti palankų ženklą, kad grįžta į žmonių bendriją, Morta jam pasakė, kad brolis jau išėjęs į sinagogą. Tada Jėzus ir jo mokiniai patraukė keliu į Jeruzalę, ir Marija Magdalietė bei kitos moterys ėjo su jais iki paskutinių Betanijos namų, kur atsisveikino modamos sudie, joms užteko tai padaryti vienoms, nes vyrai nė sykio neatsigrėžė. Dangus buvo debesuotas, grasiņas lietumi, galbūt dėl to kelyje buvo mažai žmonių, tie, kurie neturėjo ypatingo reikalo eiti į Jeruzalę, liko namie laukdami, ką nuspręs šviesuliai. Taigi trylika traukė dažnai apleistu keliu, o dideli pelenų spalvos debesys slinko virš kalnų viršūnių, tarsi ketindami pagaliau ir visiems laikams suderinti dangų ir žemę, formą ir atlieją, patiną ir patekę, tą, kas įgaubta, ir tą, kas iškila. Bet atvykę prie miesto vartų greit pastebėjo, kad nėra didesnių minių įvairovės ir skaičiaus skirtumų ir kad kaip įprastai turės ilgai ir kantriai

skintis kelią, kol pasieks Šventyklą. Tačiau buvo ne taip. Trylikos vyrų išvaizda, beveik visų basų, su didelėmis lazdomis, palaidomis barzdomis, sunkiais ir tamsiais apsiaustais ant tunikų, kurios atrodė mačiosios pasaulio pradžia, vertė atšlyti išsigandusią minią, vienam kitą klausinėjant, Kas čia tokie, kas eina priekyje, ir nežinojo, ką atsakyti, kol vienas, kilęs iš Galilėjos, tarė, Tai Jėzus Nazarietis, tai tas, kuris sakosi esąs Dievo sūnus ir daro stebuklus, Ir kurgi jie eina, klausė vieni kitų, ir kadangi vienintelis būdas tai sužinoti – pasekti juos, ėjo tiek daug už jų, kad kai pasiekė įėjimą į Šventyklą, prie jos lauke buvo ne trylika, o tūkstantis, bet šie pasiliko ten tikėdamiesi, kad tie kiti patenkins jų smalsumą. Jėzus pasuko į tą pusę, kur buvo pinigų keitėjai, ir taręs mokiniams, Štai ką darysime, tuoj pat ėmė vartyti stalus, stumdydamas ir mušdamas perkančius ir parduodančius, sukeldamas tokį šurmulį, kuris būtų sutrukdęs išgirsti jo žodžius, jei keistu būdu jo balsas nebūtų suskambęs griausmingai lyg trimitas, štai taip, Šiuos namus, kurie turi būti maldos namai visoms tautoms, jūs pavertėte plėšikų lindyne, ir toliau vartė stalus, barstydamas ir išmėtydamas monetas didžiam kai kurių iš tūkstančio, puolusių rinkti tą maną, džiaugsmui. Mokiniai užsiėmė tuo pačiu darbu, ir galiausiai balandžių pardavėjų suolai jau irgi buvo nuversti ant grindų, ir laisvi balandžiai skraidė po Šventyklą, pakvaišusiai suko aplink altoriaus dūmus, kur jie nebus sudeginti, nes atėjo jų išvaduotojas. Atbėgo Šventyklos sargybiniai, ginkluoti storomis lazdomis, nubausti ir suimti arba išmesti lauk kurstytojus, bet, savo nelaimėi, susidūrė su trylika netašytų galilėjiečių, kurie su lazdomis rankose šlavė visus, kas drįso stoti prieš juos, ir šaukė, Nagi čionai, ateikite visi, nes Dievo užteks visiems, ir daužė sargybinius, ir laužė suolus, staiga pasirodė uždegtas deglas, netrukus ėmė degti palapinės, į orą iškilo dar vienas dūmų stulpas, kažkas sušuko, Pakvieskite romėnų kareivius, bet niekas nekreipė dėmesio, kad ir kas vyktų, romėnams pagal įstatymą draudžiama įžengti į Šventyklą. Atskubėjo daugiau sargybinių, šitie su kalavijais ir ietimis,

prie jų prisijungė vienas kitas pinigų keitėjas ir balandžių pardavėjas, pasiryžę nepalikti savo interesų gynimo tik svetimose rankose, ir ginklų persvara pamažu ėmė keistis, tad jei ši kova, kaip ir kryžiaus žygiuose, vyko Dievo valia, neatrodė, kad Dievas įdėtų pakankamai pastangų, kad laimėtų jo šalininkai. Taip klostėsi įvykiai, kai laiptų viršuje pasirodė vyriausiasis kunigas, lydimas kitų kunigų bei seniūnų ir Rašto aiškintojų, visų, kuriuos tik buvo įmanoma skubiai sušaukti, ir balsu, kuris niekuo nenusileido Jėzaus, sugrumėjo, Šįkart leiskite jiems eiti, o jei grįš, tada sukaposime ir išmesime, kaip kad rauges, kai jų per daug pasėliuose ir graso nustelbti kviečius. Andriejus šalia besigrumiančiam Jėzui tarė, Nors sakai, kad atėjai nešti kalavijo, o ne taikos, dabar jau žinome, kad lazdos nėra kalavijai, ir Jėzus atsakė, Skirtumas pasimato rankoje, kuri purto lazdą ir valdo kalaviją. Tai, ką darome, paklausė Andriejus, Grįžtame į Betaniją, atsakė Jėzus, mums trūksta ne kalavijo, o rankos. Atsitraukė tvarkingai, nukreipę lazdas į švilpimą ir patyčias minios, drąsesnių veiksnių nesiryžusios imtis, netrukus išsigavo iš Jeruzalės ir, visi išvarę, kai kurie nukentėję, leidosi keliu atgalios.

Kai įžengė į Betaniją, pastebėjo, kad kaimynai, pasirodę tarpduriuose, žvelgė į juos gailėdamiesi ir liūdni, bet priėmė tai kaip natūralų dalyką, atsižvelgiant į apverktiną būklę, nes juk grįžo iš grumtynių. Tačiau greitai sužinojo priežastis – įžengė į gatvę, kur gyveno Lozorius, ir suprato, kad atsitiko nelaimė. Jėzus bėgo visų priešakyje, įėjo į kiemą, prislėgti žmonės leido jam praeiti, viduje buvo girdėti verksmai ir raudos. Ak, mylimas broli, tai buvo Mortos balsas, Ak, mylimas broli, o tai Marijos. Ant grindų, ant demblio, pamatė gulintį Lozorių, ramų, tarsi miegotų, sudėtomis rankomis, bet ne, nemiegojo, buvo miręs, beveik visą gyvenimą širdis grasino jį apleisti, paskui pagijo, kaip tai galėjo paliudyti visa Betanija, o dabar buvo negyvas, toks ramus, tarsi būtų iš marmuro, neliestas, tarsi būtų įžengęs į amžinybę, bet neilgai trukus iš mirties gilumos iškils į

paviršių pirmas puvimo ženklas, kad šių gyvųjų sielvartas ir siaubas taptų dar labiau nepakenčiamas. Jėzus, tarsi jam būtų vienu kirčiu pakirtę pakinklių sausgysles, parpuolė ant kelių ir verkdamas dejavo, Kaip tai atsitiko, kaip tai atsitiko, tai mintis, kuri visada mums ateina pamačius tai, ko jau nepataisysi, klausti kitų, kaip buvo, beviltiškas ir bergždžias būdas nutolinti akimirką, kai turėsime priimti tiesą, ir štai, norime žinoti, kaip buvo, tarsi dar galėtume mirties vietoje, vietoje to, kas buvo, sukurti tai, kas galėjo būti. Iš nevilties ir gailaus verksmo gelmės Morta tarė Jėzui, Jei būtum buvęs čia, mano brolis nebūtų miręs, bet žinau, kad visa, ko tu prašysi Dievo, jis tau suteiks, kaip suteikė aklųjų regėjimą, raupsuotųjų švarumą, nebylių balsą ir visus stebuklus, kurie gyvuoja tavo valioje ir laukia tavo žodžio. Jėzus jai tarė, Tavo brolis prisikels, ir Morta atsakė, Žinau, kad turi prisikelti paskutiniąją dieną. Jėzus atsistojo, pajuto, kad begalinė jėga pagavo jo sielą, šią aukščiausią valandą galėjo padaryti viską, pasiekti viską, išvyti iš šio kūno mirtį, priversti sugrįžti į jį gyvenimo ir būties pilnatvę, žodį, gestą, juoką, taip pat ašarą, bet ne sielvarto, galėjo pasakyti, Aš esu prisikėlimas ir gyvenimas, kas tiki mane, kad ir būtų miręs, gyvens, ir paklausti Mortos, Ar tiki šituo, ir ji atsakytų, Taip, tikiu, kad esi Dievo sūnus, kuris turėjo ateiti į pasaulį, taigi kai viskas taip, kai parengti ir nustatyti reikalingi dalykai, jėga ir galia, ir valia jas panaudoti, tereikia, kad Jėzus, žiūrėdamas į sielos paliktą kūną, ištiestų į jį rankas lyg kelią, kuriuo ji turi grįžti, ir tartų, Lozorai, kelkis, ir Lozorius atsikels, nes Dievas to nori, bet šią akimirką, iš tikrųjų paskutinę ir galutinę, Marija Magdaliėtė uždėjo ranką Jėzui ant peties ir tarė, Niekas gyvenime neturi tiek nuodėmių, kad nusipelnytų mirti dukart, tada Jėzus nuleido rankas ir išėjo paverkti.

Tarsi ledinis vėjas ar stingdantis šaltis Lozorius mirtis gūsiu užgesino kovingą įkarštį, Jono uždegtą Jėzaus sieloje, kurioje per ilgą apmąstymų savaitę ir kelias trumpas veiksmo akimirkas į vieną jausmą susijungė tarnavimas Dievui ir žmonėms. Praėjus pirmoms gedulo dienoms, kai kasdienės pareigos ir įpročiai pamažu ėmė vėl atsiimti prarastą vietą, suteikdami nors trumputį atokvėpį nuo nesitraukiančio sielvarto, Petras ir Andriejus atėjo pakalbėti su Jėzumi, paklausti, kokių turi sumanymų, ar dar kartą jie eis pamokslauti į miestus, ar grįš į Jeruzalę naujam antpuoliui, nes mokiniai jau skundėsi užsitęsusiu neveiklumu, esą taip negali būti, ne dėl to palikome namus, darbą ir šeimą. Jėzus žvelgė į juos taip, tarsi neskirtų jų nuo savo paties minčių, klausėsi taip, tarsi turėtų atpažinti jų balsus trikdančių riksmų chorė, ir po ilgos tylos liepė jiems dar šiek tiek palaukti, jis dar turįs pagalvoti, nes jaučiąs, kad kažkas turi atsitikti, kas galutinai nulems jų gyvenimą ir mirtį. Taip pat sakė, kad netrukus prisidės prie jų stovykloje, ir to negalėjo suprasti nei Petras, nei Andriejus, ar liks seserys vienos, kai vis dar reikėjo nuspręsti, ką darys vyrai, Tau nebūtina grįžti pas mus, geriau pasilik, tarė Petras, kuris negalėjo žinoti, kad Jėzus gyveno kamuojamas dviejų kančių, savo pareigų vyrams ir moterims, kurie viską paliko, kad sektų paskui jį, ir nuolatinio, priekabaus, baisaus moralinio draskymosi čia, šiuose namuose, su dviem seserimis, panašiomis ir priešiškomis kaip veidas ir veidrodis. Lozorius buvo šalia ir nesitraukė. Buvo griežtuose žodžiuose Mortos, neatleidusios Marijai, kad sutrukdė prikelti savo pačios brolių, negalėjusios atleisti Jėzui, kad atsisakė panaudoti iš Dievo gautą galią. Buvo nepaguodžiamose

ašarose Marijos, kuri nenorėdama, kad brolių antrąkart išliktų mirtis, turės visą laiką gyventi graužiama sąžinės, kad jo iš jos neišlaisvino. Pagaliau sudrumstame Jėzaus prote buvo didžiulis kūnas, užpildantis visas ertmes ir kertes, ketveriopas prieštaravimas, kurį patyrė, sutikti su tuo, ką sakė Marija, ir kaltinti ją už tai, kad pasakė, suprasti Mortos prašymą ir smerkti ją už tai. Jėzus žvelgė į savo vargšę sielą ir matė, tarsi keturi įniršę žirgai trauktų ją į keturias skirtingas puses, tarsi keturi lynai, sukami ant suktuvų, lėtai plėštų jam visas sielos skaidulas, tarsi Dievo rankos ir Velnio rankos dieviškai ir velniškai smagintųsi žaisdamos keturių kampų žaidimą su tuo, kas iš jos dar liko. Prie namų, kurie anksčiau buvo Lozorius, durų ateidavo bėdžiai ir žaizdotieji, prašydami pagydyti jų kenčiančius kūnus, kartais pasirodydavo Morta nuvaryti jų, tarsi protestuotų, Nebuvo išgelbėjimo mano broliui, nebus išgydymo jums, bet jie sugrįždavo vėliau, visada sugrįždavo, kol jiems pavykdavo patekti ten, kur buvo Jėzus, kuris juos gydė ir liepdavo eiti sau, bet nesakė jiems, Atgailaukite, būti išgydytam buvo tarsi gimti iš naujo nenumirus, kas gimsta, tas neturi savo nuodėmių, tam nereikia atgailauti dėl to, ko nepadarė. Bet šie fizinio atsinaujinimo veiksmai, jei nėra blogai šitaip sakyti, nors ir kilddavo iš didžiausio gailestingumo, palikdavo Jėzaus širdyje aitrų skonį, savotišką nemalonų prieskonį, nes iš tiesų jie tebuvo neišvengiamo irimo atidėjimas, tas, kuris šiandien išėjo iš čia sveikas ir patenkintas, rytoj grįš verkdamas dėl naujų skausmų, ir jiems numalšinti nebus vaistų. Jėzus darėsi toks liūdnas, kad vieną dieną Morta jam tarė, Nenumirk dabar tu, nes man tai būtų lyg vėl numirtų Lozorius, o Marija Magdaliėtė tamsios nakties slaptume po bendru apklotu, skųsdamasi ir dejuodama lyg kentėti pasislėpęs gyvūnas, šnabždėjo, Šiandien tau reikia manęs kaip niekad anksčiau, tik aš negaliu tavęs pasiekti ten, kur esi, nes užsidarei už durų, kurios ne žmogaus jėgoms, ir Jėzus, kuris Mortai atsakė, Mano mirtyje bus visos Lozorius mirtys, jis vis mirs ir negalės būti prikeltas, prašė

ir meldė Marijos, Net tada, kai negali įžengti, nenutolk nuo manęs, visada ištiesk man savo ranką, net tada, kai nematysi manęs, jei to nepadarysi, užmiršiu apie gyvenimą arba jis mane užmirš. Praėjus kelioms dienoms Jėzus prisidėjo prie mokinių, ir Marija Magdaliėtė nuėjo su juo, Žiūrėsiu į tavo šešėlį, jei nenori, kad žiūrėčiau į tave, sakė jam, ir jis atsakė, Noriu būti ten, kur bus mano šešėlis, jei į jį bus nukreiptos tavo akys. Jie mylėjo vienas kitą ir sakė tokius kaip šie žodžius ne tik todėl, kad jie gražūs ir teisingi, jei tai įmanoma tuo pat metu, bet ir todėl, kad nujautė, jog jau artėjo šešėlių metas ir reikėjo dar būnant kartu pradėti pratintis prie galutinio išsiskyrimo tamsos.

Tada į stovyklą atėjo žinia apie Jono Krikštytojo suėmimą. Daugiau nieko nebuvo žinoma, tik tai, kad buvo suimtas ir kad jį liepė įkalinti pats Erodas, dėl ko, negalėdami įsivaizduoti kitų priežasčių, Jėzus ir jo žmonės buvo priversti galvoti, jog to, kas įvyko, priežastis tegalėjo būti nepaliaujamas skelbimas apie Mesijo atėjimą, tai buvo paskutinis dalykas, kurį Jonas visur skelbė tarp vieno krikšto ir kito, Ateis kitas, kuris jus krikštys ugnimi, tarp vieno prakiekimo ir kito, Angių išperos, kas jus mokė bėgti nuo pykčio, kuris turi ateiti. Tada Jėzus mokiniams liepė ruoštis visokioms patyčioms ir persekiojimams, nes reikėjo manyti, kad jau nemažai laiko apeinant šalį žiniai apie tai, ką jie ta pačia tema sako ir daro, Erodas padarys išvadą, kad dukart du yra keturi, ir persekios dailidės sūnų, kuris sakėsi esąs Dievo sūnus, bei jo sekėjus, kad gautų antrą ir galingesnę slibino, grasinančio nuversti jį nuo sosto, galvą. Be abejo, geriau bloga naujiena negu jokios, bet pateisinama, kad ją su sielos ramybe priimtų tie, kurie, laukę ir geidę visko, pastaruoju metu pasijuto atsidūrę prieš nieką. Klausinėjo vieni kitų ir Jėzaus, ką jie turi daryti, ar laikytis kartu ir pasitikti Erodo piktavališkumą, ar išsiskirstyti po miestus, ar pasitraukus į dykumą misti laukiniu medumi ir skėriais, kaip kad darė Jonas prieš iš ten išeidamas – dėl didesnės

Jėzaus šlovės ir, kaip matyti, savo paties nelaimei. Bet kadangi nebuvo ženkle, kad į Betaniją ateitų Erodo kareiviai žudyti šių kitų nekaltųjų, Jėzus ir jo mokiniai galėjo ramiai apgalvoti įvairius sprendimus, tai jie ir darė, kai pasiekė antra ir trečia žinia, kad Jonas nukirsdintas ir kad jo įkalinimas ir egzekucija neturi nieko bendra su Mesijo skelbimu ar Dievo karalyste, o susijusi su tuo, kad protestavo ir garsiai šaukė prieš svetimavimą, kuriuo nusidėjo Erodas vedęs Erodiadą, savo dukterėčią ir brolienę, jos vyrui tebesant gyvam. Tai, kad Jonas žuvo, visoje stovykloje sukėlė gausias ašaras ir dejones, tarp vyrų ir moterų sielvarto nepastebint jokio skirtumo, ir tai, kad jis žuvo dėl tos priežasties, kuri buvo įvardijama, atrodė nesuvoikiama visiems ten buvusiesiems, nes Erodo nuosprendį, jų galva, turėjo lemti kita priežastis, Šioji iš tiesų taip, lemiama, ir štai ji tarsi neegzistuoja šiandien ir neturės jokios reikšmės rytoj, sakė įpykęs Judas Iskarijotas, kurį, kaip prisimename, Jonas pakrikštijo, Kaip čia yra, klausė jis visos susirinkusios draugijos, įskaitant ir moteris, Jonas skelbia, kad ateina Mesijas išpirkti tautos, o ji nužudo dėl to, kad demaskavo dėdės ir brolienės sanguliavimą ir svetimavimą, lovą ir santuoką, tarsi nežinotume, kad tai visada buvo įprastas ir kasdienis tos šeimos gyvenimo būdas, nuo pirmojo Erodo iki šių dienų, Kaip čia yra, kartojo jis, jei tai Dievas pasiuntė Joną skelbti apie Mesiją, o aš tuo neabejoju dėl paprastos priežasties, kad niekas negali atsitikti be Dievo valios, jei tai Dievas, paaiškinkite tada tie, kurie geriau jį pažįsta negu aš, kodėl jis nori, kad jo paties sumanymai žemėje būtų taip menkinami, ir prašom neįrodinėti, kad Dievas žino, o mes žinoti negalime, nes aš jums atsakyčiau, kad aš kaip tik ir noriu žinoti, ką žino Dievas. Per visą susirinkimą perbėgo baimės šaltis, tarsi Dievo pyktis jau būtų pakeliui, kad nutrenktų drąsuolį ir visus kitus, tuoj pat neprivertusius susimokėti už burnojimą. Bet Dievo čia nesant, kad suteiktų satisfakciją Judui Iskarijotui, iššūkį tegalėjo priimti Jėzus, kaip artimiausias aukščiausiajam užklausiamajam. Būtų

kita religija ir kita situacija, galbūt dalykai taip būtų ir pasibaigę – šia mūsų Jėzaus šypsena, kurioje, nors buvo lengva ir trumpalaikė, galima buvo atpažinti tris dalis, vieną nuostabos, kitą geranoriškumo, trečią smalsumo, ir tai, nors ir atrodė daug, nieko nereiškę, nes nuostaba buvo tik akimirksnis, geranoriškumas – nuolaidus, smalsumas – išvargęs. Ir kaip pasirodė ši šypsena, taip ir išnyko, liko vien mirtinas blyškis, staiga sukritęs veidas, kaip to, kuris akivaizdžiai pamatė savo likimo pavidalą. Lėtai, be jokios išraiškos Jėzus pagaliau tarė, Tegu išeina moterys, ir Marija Magdaliėtė pakilo pirmoji. Paskui, kai tylą pamažu virto siena ir stogu, kad uždarytų juos giliausiame žemės urve, Jėzus tarė, Tegu Jonas klausia Dievo, kodėl privertė jį mirti taip, dėl tokios niekingos priežasties, jį, atėjusį skelbti tokių didžiųjų dalykų, pasakė ir akimirkai nutilo, o kai Judas Iskarijotas atrodė norįs kalbėti, pakėlė ranką, kad jis susilaikytų, ir pabaigė, Mano pareiga, kaip ką tik supratau, pasakyti jums, ką žinau iš to, ką žino Dievas, jei man pats Dievas nesutrukdys. Tarp mokinių kilo šurmulys, nerimas, neaiškus susijaudinimas, jie bijojo sužinoti ką troško žinoti, tik Judas Iskarijotas išlaikė iššūkio išraišką, kuria ir pradėjo ginčą. Jėzus tarė, Žinau savo ir jūsų likimą, žinau likimą daugelio, kurie dar gims, žinau Dievo motyvus ir jo planus, ir apie visa tai turiu jums papasakoti, nes tai svarbu visiems, o dar daugiau bus svarbu ateityje, Kam, paklausė Petras, kam mums žinoti tai, ką tau perdavė Dievas, geriau patylėtum, Dievo galioje būtų nutildyti mane dabar pat, Tada ar tylėti, ar netylėti, Dievui vienodai, nieko nereiškia, ir jei Dievas kalbėjo tavo lūpomis, tavo lūpomis jis ir toliau kalbės, net tada, kai, kaip antai dabar, manai prieštaraujant jo valiai, Tu žinai, Petrai, kad būsiu nukryžiuotas, Sakei man, Bet nesakiau, kad tu pats ir Andriejus, ir Pilypas irgi būsite, kad Baltramiejui bus nudirta oda, kad Matą nužudys barbarai, kad Jokūbą, Zebediejaus sūnų, nukirsdins, kad antrasis Jokūbas, Alfiejaus sūnus, bus užmuštas akmenimis, kad Tomas bus nudurtas ietimi, kad Judui

Tadui sutraiškys galvą, kad Simonas bus perpjautas pjūklui, šito nežinojai, bet dabar žinai, ir žinome visi. Apreiškimas buvo priimtas tyloje, daugiau nebuvo priežasties bijoti ateities, su kuria jie buvo supažindinti, pagaliau buvo taip, tarsi Jėzus būtų jiems tik pasakęs, Jūs mirsite, ir jie chorui atsakytų, Didelė čia naujiena, šitą mes jau žinojome. Bet Jonas ir Judas Iskarijotas negirdėjo, kad apie juos būtų kalbama, ir todėl paklausė, O aš, ir Jėzus tarė, Tu, Jonai, sulauksi senatvės ir nuo senatvės mirsi, o dėl tavęs, Judai Iskarijotai, venk figmedžių, neilgai trukus ant vieno pasikarsi, Taigi mirsime už tavo reikalą, pasigirdo nežinia kurio balsas, Už Dievo reikalą, ne už mano, atsakė Jėzus, Ko pagaliau Dievas nori, paklausė Jonas, Nori didesnio susirinkimo negu dabar turi, nori sau viso pasaulio, Bet jei Dievas yra visatos viešpats, kaip gali pasaulis būti ne jo, ir ne nuo šiandien ar rytoj, bet nuo laikų pradžios, paklausė Tomas, Šito nežinau, tarė Jėzus, Bet tu, taip ilgai gyvenęs su visais šiais dalykais savo širdyje, kodėl tik dabar mums juos papasakojai, Mirė Lozorius, kurį išgydžiau, nužudytas Jonas Krikštytojas, kuris mane skelbė, mirtis jau yra tarp mūsų, Visos gyvos būtybės turi mirti, tarė Petras, žmonės, kaip ir visos kitos, Daugybė ateityje žus Dievo valia ir dėl jo reikalo, Jei tokia Dievo valia, čia šventas reikalas, Žus, nes gimė ne anksčiau ir ne vėliau, Jie bus priimti į amžiną gyvenimą, tarė Matas, Taip, bet neturėtų būti tokia skausminga sąlyga ten įžengti, Jei Dievo sūnus sako tai, ką sako, jis neigia pats save, protestavo Petras, Klysti, tik Dievo sūnui leista taip kalbėti, tai, kas tavo lūpose būtų šventvagystė, manose yra dar vienas Dievo žodis, atsakė Jėzus, Kalbi taip, tarsi turėtume rinktis tarp tavęs ir Dievo, tarė Petras, Jūsų pasirinkimas visada turės būti tarp Dievo ir Dievo, aš esu kaip jūs ir kiti žmonės – viduryje, Tada ką liepsi mums daryti, Kad padėtumėt mano mirtimi išgelbėti gyvybes tiems, kurie dar ateis, Negali eiti prieš Dievo valią, Ne, bet mano pareiga yra pamėginti, Tu esi išgelbėtas, nes esi Dievo sūnus, bet mes pražudysime savo sielą, Ne,

nės jei nuspręsite klausyti manęs, klausysite Dievo. Horizonte, ten, pačiame dykumos gale, pasirodė raudono mėnulio kraštelis. Kalbėk, tarė Andriejus, bet Jėzus laukė, kol mėnulis visas pakils nuo žemės, didžiulis ir kruvinas mėnulis, ir tik tada tarė, Dievo sūnus turės mirti ant kryžiaus, kad taip būtų įvykdyta Tėvo valia, bet jei į jo vietą pastatytume paprastą žmogų, Dievas jau negalėtų paaukoti Sūnaus, Ar nori ką nors pasiūsti vietoj savęs, vieną iš mūsų, paklausė Petras, Ne, tai aš eisiu užimti Sūnaus vietą, Vardan Dievo, paaiškink, Paprastą žmogų, taip, bet žmogų, kuris būtų skelbėsis esąs žydų karalius, kuris būtų kurstęs tautą nuversti Erodą nuo sosto ir išvaryti iš krašto romėnus, ir aš prašau jūsų, kad vienas iš jūsų skubėtų į Šventyklą ir pasakytų, jog aš esu tas žmogus, ir galbūt, jei teisingumas bus greitas, neturės Dievas laiko sulaikyti žmonių teisingumo, kaip kad nesulaikė budelio rankos, kai tas ruošėsi nukirsti galvą Jonui. Nuostaba atėmė visiems žadą, bet neilgam, nes tuoj iš visų lūpų pasipylė pasipiktinimo, protesto, netikėjimo žodžiai, Jei esi Dievo sūnus, turi ir mirti kaip Dievo sūnus, šaukė vienas, Valgiau duoną, kurią tu dalijai, kaip dabar galėčiau tave įduoti, dejavo kitas, Nenorės būti žydų karalius tas, kuris bus pasaulio karalius, sakė šis, Mirtis bet kam, kas pajudės iš čia tavęs apkaltinti, grasino anas. Tada virš šio erzelio pasigirdo garsus ir aiškus Judo Iskarijoto balsas, Aš einu, jei tu to nori. Kiti jį sugriebė, iš tunikų klosčių jau buvo betraukia durklus, kai Jėzus paliepė, Paleiskite jį, tegu niekas jam nedaro nieko blogo. Paskui pakilo, apkabino Judą ir pabučiavo į abu skruostus, Eik, mano valanda yra tavo valanda. Netaręs nė žodžio, Judas Iskarijotas užsimetė apsiausto kraštą ant peties ir, tarsi naktis būtų jį prarijusi, išnyko tamsoje.

Sulig pirma ryto šviesa Šventyklos sargybiniai ir Erodo kareiviai atėjo Jėzaus suimti. Paslapčia apsupę stovyklą, keli ginkluoti kalavijais ir ietimis įsiveržė, ir jiems įsakinėjęs suriko, Kur yra tas, kuris sakosi esąs Žydų karalius, ir dar kartą, Tegu išeina tas, kuris

sakosi esąs Žydų karalius, tada Jėzus išėjo iš savo palapinės, o su juo – verkianti Marija Magdalietė, ir tarė, Aš esu Žydų karalius. Tada prie jo priėjo kareivis, surišo rankas ir tyliai pakuždėjo, Jei, nepaisant to, kad šiandien būsi suimtas, vieną dieną būsi mano karalius, atsimink, kad tavęs suimti atėjau kito įsakymu, tada pasakysi, kad suimčiau jį, ir aš tau paklusiui, kaip šiandien paklusau jam, ir Jėzus tarė, Vienas karalius nesuima kito karaliaus, vienas dievas nežudo kito dievo, kad būtų kam suimti ir žudyti, tam ir buvo padaryti paprasti žmonės. Virve surišo Jėzui ir kojas, kad negalėtų pabėgti, o Jėzus tarė sau, nes taip ir manė, Vėlai atvyksta, aš jau pabėgau. Tada Marija Magdalietė suriko taip, tarsi jai plyštų širdis, ir Jėzus tarė, Verksi manęs, ir jūs, moterys, visos turėsite verkti, jei ateis panaši valanda tiems, kurie čia yra, ir jums pačioms, bet žinokite, kad už kiekvieną jūsų ašarą būtų išlieta tūkstantis ateityje, jei aš nemirčiau savo valia. O atsigrėžęs į tą, kuris įsakinėjo, tarė, Paleisk šiuos žmones, kurie buvo su manimi, tai aš esu Žydų karalius, o ne jie, ir daugiau nieko nepridūręs stojo į jį apsupusių kareivių vidurį. Saulė jau buvo patekėjusi ir kilo danguje virš Betanijos namų, kai minia žmonių su priekyje vedamu Jėzumi tarp dviejų kareivių, laikusių galus virvės, kuria buvo surištos jo rankos, patraukė keliu į Jeruzalę. Už jųėjo mokiniai ir moterys, jie niršdami, jos kūkčiodamos, bet vienu kūkčiojimais tiek pat tebuvo verti, kaip ir kitų pyktis, Ką turime daryti, klausė jie vieni kitų nenoriai, užpulti kareivius ir bandyti išlaisvinti Jėzų, galbūt žūstant kovoje, ar išsiskirstyti, kol neatėjo įsakymas suimti mus, o kadangi nesugebėjo pasirinkti tarp šio ir ano, nedarė nieko ir tik iš tolo sekė paskui kareivių būrį. Vienu metu pamatė, kad grupė priekyje sustojo, ir nesuprato kodėl, nebent įsakymas atšauktas ir Jėzui dabar atriša mazgus, bet kad taip pagalvotum, reikia būti labai pašėlusios vaizduotės, ir kai kurie tokią turėjo, bet ne tiek. Iš tikrųjų atsirišo vienas mazgas, bet Judo Iskarijoto gyvenimo, ten, ant figmedžio pakraštyje kelio, kur turėjo praeiti Jėzus, kabėjo ant šakos

tas mokinys, kuris pasisiūlė savanoriu, kad būtų įvykdyta paskutinė mokytojo valia. Tas, kuris įsakinėjo apsaugai, davė dviem kareiviams ženklą, kad nukirstų virvę ir nuleistų kūną ant žemės, Dar šiltas, tarė vienas iš jų, visai galėjo būti, kad Judas Iskarijotas, atsisedęs ant figmedžio šakos, jau su kilpa ant kaklo, kantriai laukė, kol tolumoje kelio vingyje pamatys pasirodant Jėzų, kad ramia sąžine, nes atliko savo pareigą, mestūsi nuo šakos žemyn. Jėzus priėjo, kareiviai jam netrukdė, ir ilgai žvelgė į Judo veidą, iškreiptą greitos agonijos, Dar šiltas, pakartojo kareivis, tada Jėzus pagalvojo, kad galėtų, jei norėtų, padaryti šiam vyrui tai, ko nepadarė Lozoriui, – prikelti jį iš numirusių, kad kitu laiku, kitoje vietoje turėtų savo ir neišvengiamą mirtį, tolimą ir neaiškia, o ne nesibaigiantį išdaviko gyvenimą ir atmintį. Bet yra žinoma, kad tik Dievo sūnus turi galią prikelti, neturi jos Žydų karalius, kuris čia eina, nebylia dvasia ir surištomis rankomis bei kojomis. Tas, kuris įsakinėjo, tarė, Palikite jį ten, kad jį palaidotų betaniečiai arba sukapotų varnos, bet pirma pažiūrėkite, ar neturi ko vertingo, ir kareiviai apieškojo, bet nerado, Nė monetos, tarė vienas iš jų, ir nieko nuostabaus, bendruomenės lėšas tvarkė Matas, kuris išmanė tą darbą, nes buvo muitininkas tuomet, kai vadinosi Levium. Jam nesumokėjo už įdavimą, sumurmėjo Jėzus, ir kitas jį girdėjęs atsakė, Norėjo, bet jis pasakė, kad įpratęs pats susimokėti savo sąskaitas, ir štai jis čia, daugiau jų nebemoka. Eisena patraukė pirmyn, kai kurie mokiniai atsiliko, su gailėsčiu žiūrėdami į lavoną, bet Jonas tarė, Palikime jį, šitas nebuvo iš mūsų, o kitas Judas, kuris yra ir Tadas, greitai pataisė, Norime to ar ne, jis visada bus vienas iš mūsų, nežinosime, ką daryti su juo, ir vis tiek toliau bus iš mūsų. Eime, tarė Petras, mūsų vieta – ne prie Judo Iskarijoto kojų, mūsų vieta turėtų būti šalia Jėzaus, bet ji tuščia.

Pagaliau įžengė į Jeruzalę, ir Jėzus buvo nuvestas į seniūnų, aukštųjų kunigų ir Rašto aiškintojų tarybą. Ten buvo vyriausiasis kunigas, kuris nudžiugo jį matydamas ir tarė, Aš perspėjau tave,

bet tu nenorėjai manęs klausyti, dabar tavo išdidumas negalės tavęs apginti, o tavo melai tave nuteis, Kokie melai, Vienas, kad esi Žydu karalius, Aš ir esu Žydu karalius, Kitas, kad esi Dievo sūnus, Kas tau sakė, kad aš sakau esąs Dievo sūnus, Visi taip sako, Neklausyk jų, aš esu Žydu karalius, Vadinasi, pripažįsti, kad nesi Dievo sūnus, Kartoju, aš esu Žydu karalius, Saugokis, matai, užtenka šito melo, kad būtum pasmerktas, Ką pasakiau, pasakiau, Labai gerai, nusiūsiu tave pas romėnų prokuratorių, kuris trokšta pažinti žmogų, norintį jį pašalinti ir atimti šias valdas iš ciesoriaus. Kareiviai nuvedė Jėzų iš į Piloto rūmus, o kadangi jau buvo pasklidusi žinia apie tai, jog tas, kuris sakosi esąs Žydu karalius, tas, kuris išvaikė pinigų keitėjus ir padegė palapines, yra suimtas, subėgo žmonės pažiūrėti, kaip atrodo karalius, kai jį veda gatvėmis visiems matant, surištomis rankomis lyg paprastą nusikaltėlį, ir šiuo atveju buvo jiems nesvarbu, ar jis iš tikrų karalių, ar iš tų, kurie jais dedasi. Ir kaip visada nutinka, kadangi ne visas pasaulis vienodas, buvo žmonių, kurie jo gailėjo, ir tokių, kuriems jo nebuvo gaila, vieni sakė, Paleiskite jį, jis išprotėjęs, kiti, priešingai, manė, kad nubausti už nusikaltimą – tai duoti pavyzdį, ir jei anų daug, šitų neturi būti mažiau. Įsimaišę į minią kėblino pusiau pasimetę mokiniai, taip pat su jais atėjusios moterys, šias lengvai buvo galima pažinti iš ašarų, tik viena iš jų, Marija Magdaliėtė, neverkė, nes rauda ją degino iš vidaus.

Nedidelis atstumas teskyrė vyriausiojo kunigo namus ir prokuratoriaus rūmus, bet Jėzui atrodė, kad niekad ten nenueis, ir ne todėl, kad šiuo metu būtų nepakenčiamos patyčios ir švilpimas minios, galutinai nusivylusios apgailėtinu to karaliaus vaizdu, bet todėl, kad skubėjo į susitikimą, kurį savo valia paskyrė su mirtimi, kad nebūtų taip, kad Dievas pažvelgs į šią pusę ir tars, Kas gi čia, tu nevykdai to, kas sutarta. Prie rūmų vartų stovėjo Romos kareivių, kuriems Erodo kareiviai ir Šventyklos sargybiniai perdavė suimtąjį, o patys liko lauke, laukdami sprendimo, su juo įėjo tik keli kunigai, turėję

leidimą. Atsisėdęs savo prokuratoriaus krėse Pilotas – toks buvo jo vardas – matė įeinant driskių, apaugusį barzda ir basą, su tunika, sutepta senomis ir šviežiomis dėmėmis, šios – paliktos subrendusių vaisių, kuriuos dievai sukūrė kitam tikslui, o ne tam, kad jais būtų atsikratoma apmaudo, ir ne tam, kad būtų gėdos ženklas. Stovintis priešais jį kalinys lūkuriavo, galvą laikė tiesiai, bet žvilgsnis dingo erdvėje, artimame, tačiau neapibrėžtame taške, kažkur tarp vieno ir kito akių. Pilotas pažinojo tik dviejų rūšių kaltinamuosius, tuos, kurie nuleisdavo akis, ir tuos, kurie žvelgė iššaukiamai, pirmuosius jis niekino, antrųjų visada prisibijojo ir todėl kuo skubiau juos pasmerkdamas. Bet šitas buvo čia ir tarsi nebuvo, toks užtikrintas, tarsi iš tikrųjų teisėtai būtų karališkas asmuo, kuriam, nutikus apgailėtinam nesusipratimui, nedelsiant turėtų gražinti karūną, skeptrą ir mantiją. Galiausiai Pilotas nusprendė, kad labiau derėtų šį suimtąjį priskirti antrajai rūšiai ir atitinkamai teisti, tad tuoj perėjo prie tardymo, Žmogau, kaip vadiniesi, Jėzus, Juozapo sūnus, gimiau Judėjos Betliejuje, bet esu pažįstamas kaip Jėzus Nazaretis, nes Galilėjos Nazarete gyvenau, Kas buvo tavo tėvas, Jau sakiau tau, jo vardas – Juozapas, Koks buvo jo užsiėmimas, Dailidė, Tada paaiškink, kaip iš Juozapo dailidės kilo Jėzus karalius, Jei karaliaus sūnūs gali tapti dailidėmis, tai negi dailidės sūnūs negalėtų tapti karaliais. Šią akimirką įsikišo vienas iš aukštųjų kunigų, taręs, Atsimink, Pilotai, jog šis žmogus taip pat teigė, kad yra Dievo sūnus, Netiesa, aš tik sakau, kad esu Žmogaus sūnus, atsiliepė Jėzus, o kunigas, Pilotai, nesileisk apgaunamas, mūsų religijoje tas pat, ar sakysi Žmogaus sūnus, ar Dievo sūnus. Pilotas abejingai mostelėjo ranka, Jei jis visur girtųsi, kad yra Jupiterio sūnus, tas atvejis, turint galvoje, kad panašių buvę anksčiau, mane sudomintų, bet tai, ar jis yra jūsų dievo sūnus, ar ne, yra nesvarbu, Tada nuteisk jį už tai, kad sakosi esąs Žydu karalius, nes mums to pakanka, Tereikia sužinoti, ar taip bus ir man, atsakė blogai nusiteikęs Pilotas. Jėzus ramiai

laukė, kol baigsis pokalbis ir vėl prasidės tardymas. Kas tu sakai esi, paklausė prokuratorius, Sakau, kas esu, Žydų karalius, Ir ko siekia šis Žydų karalius, kuriuo sakaisi esąs, Visko, kas pridera karaliui, Pavyzdžiui, Valdyti savo tautą ir saugoti, ginti ją, Saugoti ją nuo ko, Nuo visko, kas būtų prieš ją, Nuo ko ją ginti, Nuo visų, kas būtų prieš ją, Jei gerai suprantu, gintum ją nuo Romos, Gerai supratai, Ir tam, kad apgintum, pultum romėnus, Kito būdo nėra, Ir išvartytum mus iš šių kraštų, Vienas dalykas veda prie kito, akivaizdu, Vadinasi, esi ciesoriaus priešas, Esu Žydų karalius, Pripažink, kad esi ciesoriaus priešas, Esu Žydų karalius, ir mano lūpos neprasivers, kad pasakytų ką kita. Džiūgaujantis kunigas pakėlė rankas į dangų, Matai, Pilotai, jis prisipažįsta, ir tu negali paleisti gyvą tą, kuris prie liudytojų pareiškė esąs prieš tave ir ciesorių. Pilotas atsidusęs kunigui tarė, Nutilk, o atsisukęs į Jėzų paklausė, Ką dar gali pasakyti, Nieko, atsakė Jėzus, Verti mane pasmerkti tave, Atlik savo pareigą, Ar nori pasirinkti, kaip mirti, Jau pasirinkau, Kaip, Ant kryžiaus, Mirsi ant kryžiaus. Jėzus akimis pagaliau surado Piloto akis ir išmeigė į jas žvilgsnį, Ar galiu paprašyti malonės, Jei neprieštarauja nuosprendžiui, kurį išgirdai, Prašau tavęs, kad lieptum man virš galvos prikalti įrašą, kuriame tam, kad mane pažintų, būtų paminėta, kuo vardu ir kas esu, Daugiau nieko, Nieko. Pilotas davė ženklą sekretoriui, kuris atnešė ant ko ir kuo rašyti, ir savo ranka užrašė Jėzus Nazaretis Žydų Karalius. Kunigas, prieš tai apimtas džiaugsmo, susigriebė, kas įvyko, ir paprieštaravo, Turi rašyti ne Žydų Karalius, o Tas, Kuris Sakėsi Esąs Žydų Karalius. Bet Pilotas pyko pats ant savęs, jam atrodė, kad reikėjo tą vyrą palikti ramybėje, nes ir nepatikliausias teisėjas būtų matęs, kad nieko blogo negali nutikti ciesoriui nuo tokio priešo kaip šis, ir todėl sausai atsakė, Neįkyrėk man, ką parašiau, parašiau. Davė ženklą kareiviams, kad išvestų pasmerktąjį, ir liepė atnešti vandens, kad galėtų nusiplauti rankas, kaip buvo įpratęs po nuosprendžių.

Iš ten Jėzų nuvedė į aukštumą, kurią vadino Golgota, ir kai jam, nepaisant tvirto sudėjimo, ėmė linkti kojos nuo ešafoto svorio, šimtininkas liepė vyrui, kuris ėjo pro šalį ir stabtelėjo pažiūrėti eisenos, perimti nešulį. Apie patyčias ir švilpimą sakyta jau anksčiau, kaip ir apie juos kėlusią minią. Taip pat apie reto kurio iš buvusiųjų gailėstį. Dėl mokinių, šie eina su visais, ką tik viena moteris paklausė Petro, Ar tu nesi iš tų, kurie buvo su juo, ir Petras atsakė, Aš, ne, ir pasakęs pasislėpė už visų, bet ten vėl sutiko tą pačią moterį ir dar kartą jai pasakė, Aš, ne, o kadangi nėra dviejų be trijų, kadangi trys – skaičius, kurį sukūrė Dievas, Petras buvo ir trečią kartą paklaustas, ir trečią kartą atsakė, Aš, ne. Moterys kyla į kalną šalia Jėzaus, kelios iš vienos pusės, kelios iš kitos, ir Marija Magdaliėtė eina arčiausiai, bet negali priėti prie pat, nes kareiviai neleidžia, kaip nė vieno ir nė vienos neprileis prie pat vietos, kur pastatyti trys kryžiai, du jau užimti vyrų, kurie rėkia, aimanuoja ir verkia, o trečias viduryje laukia savo žmogaus, tiesus ir vertikalus lyg dangų remiantis stulpas. Kareiviai liepė Jėzui gultis, ir jis atsigulė, jam pridėjo rankas prie skersinio, ir kai pirma vinis, negailėstingai kalama kūju, pervėrė riešą tarp dviejų kaulų, laikas akimirksnio svaigulyje nulėkė atgal, ir Jėzus jautė skausmą taip, kaip jį jautė jo tėvas, matė save tokį, kokį matė jį, nukryžiuotą Seforidėje, paskui kitas riešas, ir tuoj pirmas įtemptų raumenų įplyšimas, kai skersinis imtas postūmiais kelti iki kryžiaus viršaus, visas jo svoris pakilęs ant trapių kauliukų, ir net pajuto palengvėjimą, kai kojas jam pastūmė aukštyn ir trečia vinis pervėrė kulnus, dabar teliko laukti mirties.

Jėzus miršta, miršta, ir gyvybė jį jau palieka, kai staiga dangus virš jo galvos plačiai atsiveria ir pasirodo Dievas, apsirengęs taip pat, kaip buvo valtyje, ir jo balsas nuaidi per visą žemę, Tu – mano mylimas Sūnus, kuriuo aš gėriuosi. Tada Jėzus suprato, kad buvo apgaule atvestas, kaip kad ėriukas vedamas aukoti, kad jo gyvenimas buvo nuo pradžių suplanuotas mirti kaip tik šitaip, ir prisiminęs

kraujo ir kančių upe, kuri ištekės iš jo šono ir užtvindys visą žemę, suriko į atsivėrusį dangų, kur šypsojosi Dievas, Žmonės, atleiskite jam, nes jis nežino, ką daro. Paskui merdėdamas pusiau sapne buvo Nazarete ir girdėjo, kaip tėvas, traukydamas pečiais ir taip pat šypsodamasis, jam sakė, Nei aš negaliu tavęs apie viską paklausti, nei tu gali man į viską atsakyti. Dar buvo gyvas, kai pajuto, kaip vandens ir acto prisigėrusi kempinė suvilgė jam lūpas, ir tuomet, pažvelgęs žemyn, pamatė žmogų, nueinantį tolyn su kibiru rankoje ir kartimi ant peties. Tik jau nebepamatė ant žemės padėto juodo dubens, į kurį lašėjo jo kraujas.

José Sarango

Evangelija

Magal Jėzuų Kristuų

Skandalingasis portugalų rašytojo José Saramago romanas „Evangelija pagal Jėzų Kristų“ pasakoja dramatišką Jėzaus – paprasto žmogaus, o ne Dievo sūnaus, – gyvenimo istoriją. Savaip perteikdamas bibliinius įvykius, autorius sukūrė itin žmogiško ir žemiško, tačiau humaniškesnio net už patį Dievą Jėzaus paveikslą. Dėl neigiamos Bažnyčios reakcijos knyga buvo uždrausta keliose katalikiškose šalyse, o jos autorius buvo priverstas palikti gimtąją šalį.

Šioje aistringoje bei vaizdingoje literatūrinėje fantazijoje perteikiama ne tik Jėzaus, bet ir iki šiol negirdėta jo tėvo Juozapo kaltės drama, prieš akis nušvinta kasdienis būrio vaikų apsuptos kuklios jo motinos gyvenimas, skaidrūs meilės išmintingajai Marijai Magdalietai jausmai, griežti pokalbiai akis į akį su Dievu ir paslaptinguoju Piemeniu, pas kurį paauglystėje Jėzus ganė avis.

José Saramago (1922–2010) laikomas vienu geriausių XX a. rašytojų. 1998 m. jam paskirta Nobelio literatūros premija.

ISBN 978-609-427-020-8

9 78 6094 270208